Katharine McMAHON

Trandafirul din Sevastopol

Romance

POLIROM

„*Trandafirul din Sevastopol* este o carte cu o construcție desăvârșită, extinsă pe mai multe planuri, astfel încât cu siguranță va fi pe placul unui public cât mai divers. Iar Katharine McMahon, autoarea bestsellerului *Fiica alchimistului*, este o autoare cu multă experiență și sensibilitate, cu un stil coerent, gator și personaje interesante, care vor oferi cititorilor o veritabilă panoramă a stilului de viață, a moravurilor și principiilor specifice perioadei victoriene."

Margaret Flanagan – *Booklist*

„*Trandafirul din Sevastopol* este un roman istoric neobișnuit și extrem de alert, care urmărește o poveste de dragoste impresionantă, pe câmpurile de bătălie din timpul Războiului din Crimeea, cu scene de o intensitate și o tristețe sfâșietoare."

Kirkus Reviews

„Cu structura sa fragmentată, subiectul vast și totuși împodobit cu o dantelărie rafinată de detalii, *Trandafirul din Sevastopol* este de departe cel mai bun roman al autoarei."

Historical Novels Review

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-1661-9

www.polirom.ro

Katharine McMahon, *The Rose of Sebastopol*

Copyright © Katharine McMahon 2007
All rights reserved
© 2010 by EDITURA POLIROM, pentru prezenta traducere

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MCMAHON, KATHARINE

Trandafirul din Sevastopol / Katharine McMahon;
trad.: Ioana-Miruna Voiculescu. – Iaşi: Polirom, 2010

ISBN: 978-973-46-1661-9

I. Voiculescu, Ioana-Miruna (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Katharine McMAHON

Trandafirul din Sevastopol

Traducere din limba engleză
și note de Ioana-Miruna Voiculescu

POLIROM
2010

Katharine McMahon s-a născut la Londra. A studiat literatura engleză și arta dramatică la Universitatea din Bristol și, după încheierea studiilor, a predat câțiva ani la un liceu din Hertfordshire și a jucat la teatrul din localitate. Prin intermediul unei burse oferite de Royal Literary Fund, a ținut cursuri de *Creative Writing* la universitățile Hertfordshire și Warwick. Și-a făcut debutul în proză cu romanul *A Way through the Woods* (1990), urmat de *Footsteps* (1997), *Confinement* (1998), *After Mary* (2000), *The Alchemist's Daughter* (*Fiica alchimistului*, 2006; Polirom 2009), *The Rose of Sebastopol* (2007), *The Crimson Rooms* (2009). Etichetate adesea ca romane istorice și de dragoste, cărțile sale au ca teme principale influența trecutului asupra prezentului și poziția femeii în societate.
Roman istoric, a cărui acțiune se desfășoară în complicata perioadă victoriană, *Trandafirul din Sevastopol* este povestea Mariellei, a verișoarei sale, Rosa, și a doctorului Henry Thewell, trei personaje ale căror vieți sunt răvășite de evenimentele istorice de la jumătatea secolului XIX, mai cu seamă de evoluția neașteptată a Războiului din Crimeea. Henry, logodnicul Mariellei, este trimis la Sevastopol pentru a se îngriji de organizarea spitalelor militare, iar visul Rosei, în ciuda tinereții, a farmecului ei libertin și a statutului social, este de a face parte din grupul de asistente condus de faimoasa Florence Nightingale. Rămasă singură să înfrunte atmosfera anostă din casa familiei sale din Clapham, Mariella nu are altă soluție decât să străbată întreaga Europă în căutarea iubitului și a verișoarei sale. Însă la capătul călătoriei o așteaptă o surpriză mai neliniștitoare decât războiul însuși.

Lui Cheryl Gibson,
Charonne Boulton
și Mary Portas

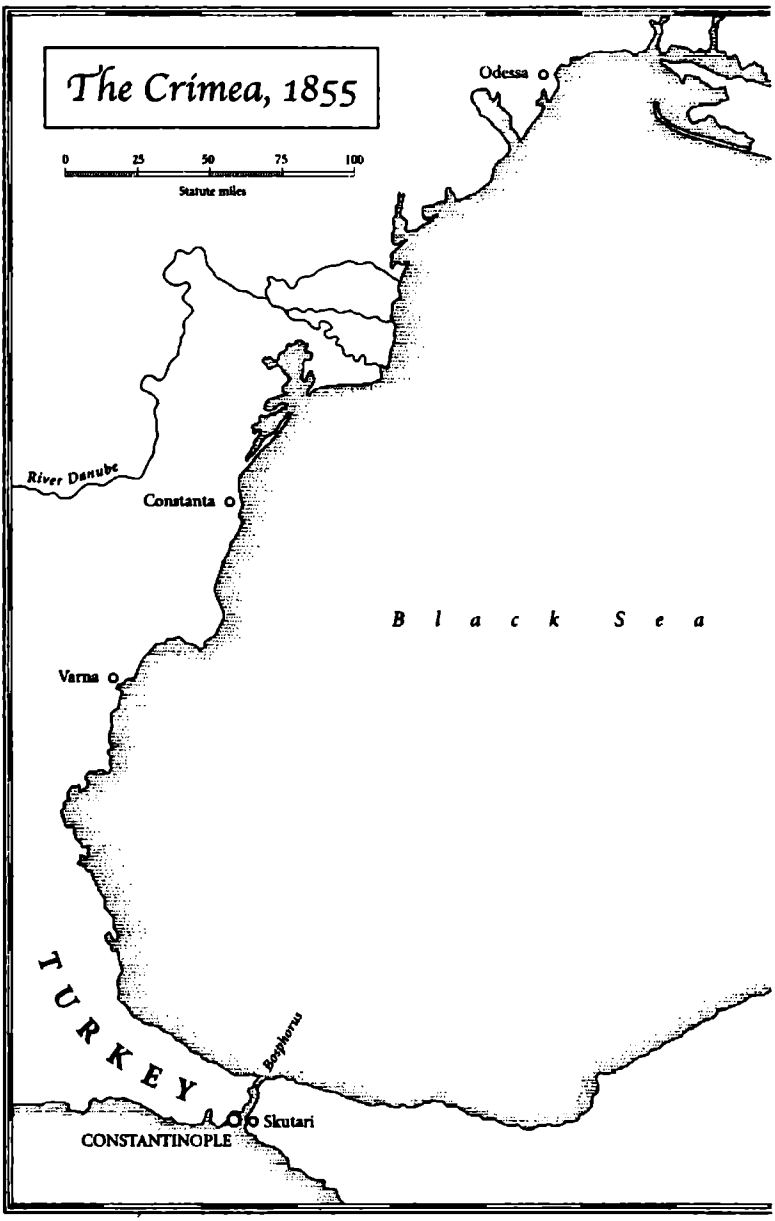
The Crimea, 1855
0
25
50
75
100
Statute miles
Odessa
River Danube
Constanta
Black Sea
Varna
TURKEY
Bosphorus
Skutari
CONSTANTINOPLE

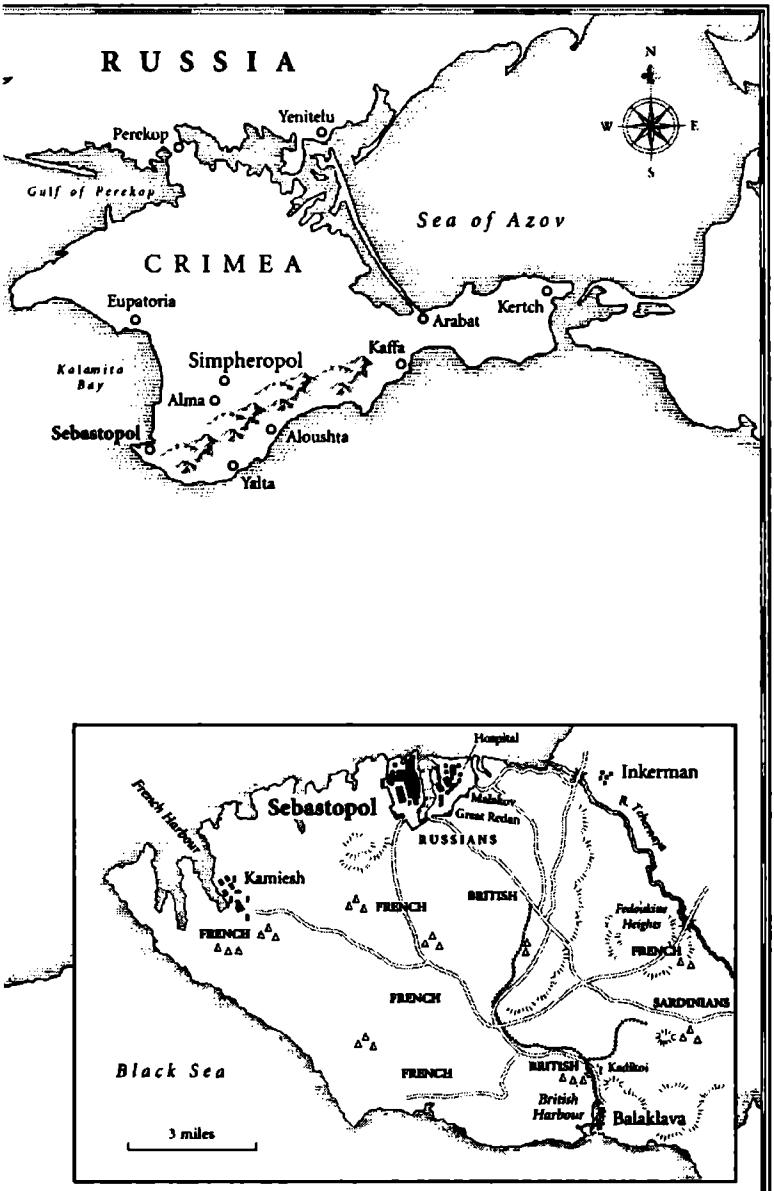
RUSSIA
N
W
E
S
Perekop
Yenitelu
Gulf of Perekop
Sea of Azov
CRIMEA
Eupatoria
Arabat
Kertch
Kaffa
Kalamita Bay
Simpheropol
Alma
Sebastopol
Aloushta
Yalta
Hospital
Inkerman
Sebastopol
French Harbour
Malakov
Great Redan
R. Tchernaia
RUSSIANS
Kamieah
BRITISH
FRENCH
Frederickstar Heights
SARDINIANS
Black Sea
BRITISH
Kadikoi
British Harbour
Balaklava
3 miles

Partea întâi

Capitolul unu

Italia, 1855

Am ajuns la Narni într-o duminică seara. Deşi uşa hotelului Fina era încuiată, vizitiul l-a trezit pe un servitor care ne-a ieşit în întâmpinare buimac de somn, cu marginile cămăşii şifonate ieşindu-i din pantaloni. Ne-a luat bagajele şi ne-a condus într-o cameră care mirosea a picioare nespălate. Nora mi-a scos mantia şi boneta, apoi am stins lumânările şi ne-am întins în pat. Se auzea un bărbat urlând în depărtare, cel mai probabil de la băutură. În loc să adorm, mă simţeam încă în trăsura ce se hurduca pe drumurile proaste care traversează câmpiile Italiei. Într-un final, am auzit un ceas care bătea ora cinci şi uruitul roţilor unei căruţe în piaţa din faţa hotelului şi abia atunci am adormit, în zgomotul vocilor răstite ale femeilor şi găleţilor izbite de caldarâm.

M-a trezit o rază de lumină care se strecura prin obloanele trase: era aproape mijlocul dimineţii. Nora stătea în picioare lângă mine, cu o tavă pe care era micul dejun şi o scrisoare de la mama pe care nu am citit-o. Cum hainele din cufăr se şifonaseră foarte tare, devenind imposibil de purtat, m-am hotărât să îmbrac tot rochia de călătorie şi să ieşim imediat. În hol m-am căznit să mă fac înţeleasă de proprietăreasa înveşmântată toată în negru şi cu colţurile gurii lăsate în jos parcă a disperare, dar care, atunci când i-am arătat adresa lui Henry, ne-a făcut o schiţă aproximativă.

Narni era un oraş antic construit aproape în vârf de deal, iar hotelul Fina se afla chiar în centru, într-o piaţetă. Cu femeile adunate în jurul unei fântâni şi talmeş-balmeşul de străzi şi prăvălii, nu aveai cum să-ţi dai seama care e direcţia bună, aşa că am luat-o în sus pe nişte trepte, pe sub o arcadă. Soarele

fiind foarte fierbinte, străduțele extrem de înguste, iar hainele noastre de călătorie prea groase, ne-am oprit în umbra unui portic ca să mă uit pe hartă.

În jurul nostru s-a adunat o ciurdă de copii. L-am întrebat pe unul dintre ei: „Via del Monte, *signora* Critelli?", iar el a apucat-o înapoi în direcția din care veniserăm. L-am urmat, am traversat din nou piațeta, iar de data aceasta am luat-o în jos pe o stradă abruptă cu casele construite atât de aproape pe-o parte și pe alta, încât aproape le puteam atinge cu mâinile. De la balcoane atârnau la uscat rufe din soiul cel mai intim sau erau întinse de la o casă la alta, asemenea steguleților spălăcite de carnaval. Eram surprinsă că Henry locuia într-un cartier atât de sărac.

Într-un final, copilul s-a oprit în fața unei porți deschise de unde venea miros de pietre umede și de flori, pentru că cineva tocmai udase un ghiveci plin cu narcise. Am ezitat la intrare, căci toată hotărârea îmi dispăruse brusc și-mi doream să fiu înapoi în Anglia sau măcar să-i fi trimis un bilet lui Henry prin care să-mi anunț venirea. Acum că mă aflam acolo, mă întrebam dacă nu i se va părea un gest deplasat. De asemenea, îmi era teamă să îl văd bolnav. Dacă nu mă va recunoaște sau dacă nu-l voi recunoaște eu pe el? Spre deosebire de Rosa, eu nu știam cum să mă port cu oamenii bolnavi. I-am aruncat o privire Norei, dar ea a ridicat dintr-o sprânceană ca și cum mi-ar fi spus: tu ne-ai băgat în asta, nu te aștepta acum să te încurajez.

Într-un final, am străbătut curtea până la bucătăria în care se afla o femeie cu mâinile vârâte până la coate într-un lighean. S-a uitat la mine printre picăturile de apă care-i intrau în ochi.

— Doctorul Henry Thewell? am întrebat eu.

Femeia m-a privit cu gura căscată, și-a șters fața întâi cu un prosop, apoi cu fusta, s-a sprijinit de tocul ușii, după care a revărsat în direcția mea un torent de cuvinte în italiană, totul încheiat cu o întrebare.

Am dat din cap.

— *Non capisco. Inglese. Mi chiamo* Mariella Lingwood. Ma-ri-ella. Sunt logodnica doctorului Thewell. Urmează să ne căsătorim. *Dov'e* Henry Thewell?

Învățasem de la tatăl meu că în momente de criză este mai bine să vorbești molcom decât să ridici vocea. Astfel, *signora*

Critelli s-a liniştit; a continuat să vorbească, dar nu la fel de repede, s-a mai şters o dată pe mâini, mi-a făcut semn să mă dau din drum şi m-a condus pe o scară îngustă până la primul etaj, unde a bătut tare la o uşă, a deschis-o la perete şi m-a anunţat:

— *Signorina Inglese.*

Am făcut un pas înainte, apoi încă unul.

Camera era cufundată în semiîntuneric, în ciuda faptului că un oblon era pe jumătate ridicat, pentru că fereastra era acoperită cu o draperie albastră spălăcită. Am distins totuşi că era o cameră mică, cu un pat îngust, un lavoar, o masă încărcată de cărţi şi un scaun scund împletit din nuiele pe care se găsea o tavă neatinsă, cu o chiflă, un ibric şi o ceaşcă. În cameră mirosea a cafea rece şi cearşafuri umede.

Henry era în pat, dar se ridicase într-un cot şi chiar şi în întuneric am văzut cum îi sclipeau ochii nerăbdători; părul îi crescuse aşa de lung încât îi cădea pe faţă. Ne-am privit fix. Apoi m-am împleticit până la patul lui, am îngenuncheat şi l-am strâns în braţe.

Boneta mi-a căzut într-o parte în timp ce el îmi acoperea chipul cu sărutări fierbinţi. Am început să plâng şi aveam senzaţia că o să mă revărs când i-am simţit buzele pe părul meu, pe urechi şi pe gât. Deşi eram cumva conştientă că uşa din spatele nostru a fost închisă zgomotos şi că fuseserăm priviţi, nu-mi păsa. M-am agăţat de braţele lui atât de subţirele în timp ce cu mâinile îmi mângâia spatele şi l-am ajutat să-mi desfacă fundele bonetei, întrebându-mă în tot acest timp cum de m-am putut îndoi că am făcut bine venind aici. Mi-am dat seama că aproape toată viaţa aşteptasem ca Henry să-mi sărute gâtul, să-l las chiar să-mi descheie nasturii cămăşii, să mi-o desfacă la gât. Pielea mi-a tresărit când i-am simţit buzele oprindu-se pe piept. Între săruturi, îi auzeam respiraţia gâfâită.

M-am trântit pe pernă, i-am netezit părul şi l-am simţit cum se lasă greu în braţele mele. Am fost uimită să constat că adormise. Timp de vreo jumătate de oră nu m-am mişcat, deşi stăteam doar pe o porţiune de pat, cu boneta atârnându-mi în jurul gâtului, în timp ce un vânticel mişca draperia, iar de afară, din stradă, se auzeau copitele unui măgar. Părul îmi era prins sub greutatea capului său, aşa că tot ce vedeam era o bucată de

tavan crăpat, o friză spartă şi draperia gri-albastră care se mişca. L-am sărutat de nenumărate ori, săruturi mici, abia simţite pe părul care îi era mult mai moale decât mi-aş fi imaginat, ca blana de pisică, şi mă gândeam: în toate aceste săptămâni a stat aici singur, uitându-se la draperia aceea şi aşteptându-mă. Miracolul atingerii lui mă făcea să plutesc, senzaţia stranie a unui corp bărbătesc care îl acoperă pe jumătate pe al meu, faptul că era vorba de Henry, cel de care îmi fusese atât de dor în ultimele luni, atât de dor că şi sângele mă durea în vine.

Apoi l-am strâns şi mai tare în braţe pentru că niciodată, nici în cele mai nebuneşti visuri ale mele nu-mi imaginasem o primire atât de drăgăstoasă, de neajutorată, şi nici nu mă aşteptasem să-l găsesc atât de slăbit încât să fie căzut la pat. Întotdeauna îmi plăcuse energia lui, să-i simt braţul puternic sub mâna mea, dar acum era fragil ca o pasăre. Şi mirosea complet diferit faţă de Henry care mă încântase mereu cu mirosul lui de săpun bun, de răşină aromată sau camfor. Acum însă, mirosul de trup care zăcuse în pat îmi amintea mai degrabă de căminul pentru guvernante.

Mi-am dat seama că s-a trezit simţindu-i respiraţia inegală pe gât. Când şi-a ridicat capul, pielea mi-a rămas umedă şi fierbinte unde-şi ţinuse obrazul. Am închis ochii şi mi-am simţit sânul înfiorându-se sub degetul său care desena cercuri.

Suntem în Italia, m-am gândit, nu o să afle nimeni. Şi oricum, ce-mi pasă mie?

— Iubita mea, mi-a şoptit, credeam că nu mai vii.

Cu degetul îmi desena pe sfârc o spirală din ce în ce mai mică, aşa că răspunsul meu a ieşit întrerupt:

— Nu eram sigură că mă vrei aici. Şi totuşi nici măcar asta nu m-a împiedicat, aşa că m-am gândit că cel mai bine ar fi să vin fără să te anunţ.

— Tu eşti dragostea mea, dragostea mea.

— Păreai atât de singur în scrisori încât mi-am zis că trebuie să vin.

S-a cuibărit la pieptul meu şi şi-a lipit faţa de gât, strângându-mă din ce în ce mai tare. Nu-mi păsa că respiraţia îi mirosea a febră. De altfel, nu eram conştientă decât de căldura lui în timp ce-mi şoptea:

— Am crezut că nu o să te mai văd niciodată. Am crezut că ai plecat.

— Cum să nu mă mai vezi?

— Dar nu mi-ai răspuns. Nu mi-ai trimis o vorbă. Am simţit că mor.

Şi-a pus capul lângă al meu pe pernă şi a întins mâna să-mi întoarcă faţa spre el. Am avut timp să văd cât de palid e şi că, din cauză că îşi răsese mustaţa, buzele îi erau la fel de pline ca în copilărie, când îl văzusem prima dată. Apoi a rostit:

— Lasă-mă să te privesc în sfârşit. Rosa, draga mea, iubita mea scumpă, Rosa.

Capitolul doi

Londra, 1840

Mama lui Henry, Euphemia, cunoscută şi ca „biata" mătuşă Eppie, a fost verişoară cu tatăl meu. După ce s-a căsătorit cu Richard Thewell, un hangiu din Derbyshire, cuplul s-a mutat în sud şi timp de câţiva ani a ţinut un han prosper lângă Radlett, în Hertfordshire. Despre povestea tragică ce a urmat nu s-a vorbit însă decât în spatele uşilor închise, aşa că a trebuit să pun cap la cap diverse frânturi ca să înţeleg.

Thewell, neavând suficientă prezenţă de spirit să-şi dea seama că noua cale ferată care urma să treacă prin oraş însemna moartea micii sale afaceri, s-a apucat de băut. Între timp, la scurt timp după naşterea singurului lor fiu, mătuşa Eppie s-a îmbolnăvit de morbul care urma să o consume pe dinăuntru. Afacerea s-a dus de râpă, cum era de aşteptat, iar tata i-a salvat mutându-i într-una din vilişoarele pe care doar ce le construise în Wandsworth, la vreo doi kilometri de casa noastră din Clapham. Cât timp băiatul, Henry, era la şcoală, biata mătuşă Eppie îşi petrecea dimineţile cu noi la Fosse House, lucrând la lenjeria casei şi învăţându-mă să cos. Nu l-am cunoscut niciodată pe soţul ei, a cărui problemă cu băutura îl făcea de nefrecventat, deşi am auzit-o odată pe mama descriindu-l prietenei ei, doamna Hardcastle, ca „bun de nimic".

Eppie era o creatură micuţă, cu pometii proeminenţi, care nu avea nimic în comun cu mama în afara faptului că proveneau amândouă din Derbyshire şi erau extrem de muncitoare. Mama detesta cusutul, în timp ce Eppie nu era niciodată fericită fără un ac în mână. Mama era fiica unui boier de ţară, Eppie a unui croitor. Mama era prea ocupată ca să-şi petreacă mai mult de o oră, două pe zi să mă înveţe ceva, pe când Eppie m-a învăţat

să croşetez imitaţie de ghipură, să cos în cruce o margine de faţă de masă din in şi să fac pliuri la o bluză de muselină. Lucram una lângă alta în salon şi îmi amintesc mirosul transpiraţiei ei, părul cu cărarea strictă pe mijloc şi fruntea palidă, încadrată de o spumă de dantelă lucrată de mână, precum şi degetele ei ferme şi spatele încordat în timp ce cosea. Duhnea a boală, iar respiraţia îi era fetidă.

Înainte de a împlini eu opt ani, era prea slăbită ca să mai vină pe la noi, deşi mama m-a dus o dată în vizită la ea în vila de la Wandsworth. Era aşezată pe o grămadă de perne, cu chipul pierdut în marginile bonetei de noapte, cu o bucată începută în punct smock[1], cu acul înfipt în ea, lăsată să cadă printre faldurile cuverturii. Avea pe faţă un zâmbet apologetic şi nu putea să vorbească din cauza tusei. După aceea a dispărut total din viaţa mea, deşi i-am moştenit măiestria, micuţa colecţie de cărţi despre puncte de ţesătură şi o trusă din piele care conţinea ace, foarfeci, croşete şi bricege cu mânere din sidef. Mama a devenit dintr-odată mai ocupată ca niciodată, trebuind să vadă şi de casa noastră, şi de cea a familiei Thewell, făcând pregătirile necesare pentru înmormântare şi având grijă să-l expedieze pe văduvul îndurerat undeva în nord, la o mătuşă care urma să-l ajute să-şi revină din şocul provocat de moartea soţiei. Între timp noi trebuia „să-l luăm pe băiat la noi".

Când a venit să stea cu noi în căminul nostru tihnit, Henry era un băieţel cu faţa prelungă, cu un ten nesănătos şi cu ochii goi de suferinţă.

— Va sta cu noi numai până termină şcoala sau până se pune taică-său pe picioare, m-a anunţat mama. Va dormi în camera de lângă a ta, dar va fi plecat toată ziua de acasă. Nici nu-l vei simţi.

Dar l-am simţit, l-am pândit în tot ce făcea: zgomotele precaute când se trezea dimineaţa, micul dejun modest cu pâine prăjită şi ceai, modul în care se strecura afară din casă ca şi cum i-ar fi fost teamă să stârnească cel mai mic curent de aer când închidea uşa, felul în care ajungea acasă la şase şi dispărea

1. Tip de broderie elastică folosită în special la gâtul şi manşetele cămăşilor înainte de inventarea elasticului, asemănătoare „încreţiturilor" tipice cămăşilor din portul popular românesc.

în camera lui cum se termina cina. Am remarcat că avea degete subțiri la fel ca mama lui și că purta mereu o carte cu el. Chiar și în timpul mesei îi ieșea câte una din buzunar, iar când pleca la școală dimineața, alergam la o fereastră de la etaj și îl urmăream cum o deschide și începe să citească. Mă minunam cum de nu cădea în nas, dar se pricepea să evite obstacolele chiar și cu ochii în carte.

Noi doi nu aveam nimic de vorbit. În definitiv, era băiat și avea și cu opt ani mai mult ca mine. Iar mama lui moartă, biata mătușă Eppie, plutea între noi doi. Îmi imaginam că moartea ei îl întristase mai mult decât pe mine, dar nu știam cât de mult.

Într-o după-amiază, însă, am observat că, deși mama îi reamintise la micul dejun să-și ia o umbrelă cu el de pe cuierul din hol, uitase să o facă, iar eu eram foarte tulburată pentru că acesta era genul de detaliu pe care ne era dat să-l auzim exact înainte ca el să ajungă. Timp de o oră am stat aplecată asupra tapiseriei la care lucram plănuind cum să remediez situația. Într-un final, am rugat-o pe mama să mă lase să traversez grădina cu umbrela și să-i deschid poarta ca să poată tăia un colț de alee și să nu îl plouă măcar pe ultima bucată de drum.

— Ar fi frumos din partea ta, Mariella.

Așa că am luat-o la fugă pe cărarea de cărămidă care mărginea peluza și am traversat ceea ce noi speram că va deveni într-o zi un desiș, până la straturile de erbacee. Din loc în loc, de-a lungul bordurii straturilor de flori se găseau pietre care duceau până la poarta pe jumătate îmbrăcată în clematite și cu zăvorul ei bine uns.

Am așteptat la adăpostul zidului, tremurând. Poate că azi nu o s-o ia pe aici în drum spre casă sau poate nu o să fie bucuros să mă vadă. Poate că deja trecuse. Lângă piciorul meu, un fir de iarbă se încovoiase sub greutatea unui strop de ploaie.

Într-un final, am auzit scârțâit de pași și l-am văzut pe Henry cu gulerul ridicat și cizmele pline de noroi și strângând la piept sacul de școală ud.

— Henry.

S-a oprit ca fulgerat, a făcut ochii roată și a dat de mine sub arcada porții.

— Ți-am adus o umbrelă, am rostit eu. Și e mai scurt dacă o luăm prin grădină.

Am văzut cum i s-au strâns buzele şi, îngrozită, mi-am dat seama că încerca să nu plângă. În schimb, mi-a făcut o plecăciune, a luat umbrela şi m-a urmat prin grădină ţinând-o deasupra amândurora. Când am ajuns acasă, mi-a dat sacul cât a scuturat el umbrela de apă şi a împachetat-o. Pătrunsă de onoarea de a-i ţine în braţe cele câteva cărţi umezite, am tras în piept mirosul de piele udată de ploaie. Când am făcut schimb de obiecte, m-a privit în ochi şi mi-a zâmbit, iar eu am stat apoi în uscătorie, printre cearşafuri umede, întrebându-mă dacă voi supravieţui până la cină, când el s-ar putea să-mi zâmbească din nou.

Capitolul trei

Italia, 1855

Am luat-o la fugă pe drumul şerpuit care ieşea din Narni şi cobora spre fundul văii unde aerul era stătut şi greu de căldură, iar o potecă traversa vegetaţia de arbuşti şi grădinile de zarzavaturi până la râu. Lângă un izvor, cu cană de metal legată de un lanţ, m-am oprit şi am băut lacomă nişte apă înainte de a-mi continua drumul împleticit. Hainele mă strângeau, aveam cinci straturi de fuste şi, cum îmi lăsasem boneta în camera lui Henry, părul îmi curgea pe umeri. Numai gândul la boneta pe care o alesesem cu atâta grijă pentru această călătorie şi care acum zăcea abandonată pe podea, lângă pat, mă făcea să-mi fie greaţă. Dacă aş fi putut respira, aş fi urlat de durere. La un moment dat, însă, din mine au ţâşnit cuvintele „Nu, nu", dar au murit izbindu-se de marginile stâncoase ale cheilor de-a lungul cărora mergeam acum.

Într-un final, m-am prăbuşit la umbra unui copac, deşi nici atunci nu îmi venea să stau locului. Loveam pământul cu pumnii şi malul râului cu călcâiele. Din nou am strigat „Nu, nu" şi mi-am izbit pumnii de pământ până i-am învineţit. Ochii îmi ardeau de la lacrimile nevărsate. Dacă aş fi putut să mă dezbar de trupul meu, aş fi făcut-o şi mi-aş fi lăsat pielea pe malul râului ca pe o zdreanţă.

Scena din camera lui Henry mi se repeta în cap: expresia nerăbdătoare de pe chipul său, atingerea, săruturile, cuvintele de dragoste. Nu. Nu. Nu se poate... Cum a putut Henry să-şi însuşească atât din mine şi apoi să mă trădeze? Cum a putut să fie atât de obsedat de Rosa încât să nu-şi dea seama că femeia din braţele sale eram eu? *Eu.*

Ce îmi scăpase în tot acest timp?

Am smuls pumni de iarbă cu rădăcină cu tot, am aruncat-o în apă şi atunci am văzut-o, în depărtare, pe celălalt mal, cu părul ei blond şi pielea albă; cu mâinile ei subţiri întinse spre mine, vocea ei şoptită rostindu-mi numele. Avea un trup suplu şi mlădios, corsajul îi venea perfect întins pe talie, iar fusta albastră îi cădea în linii drepte până la glezne.

— Dar eu te iubesc, am spus către umbra Rosei.

M-am întins spre ea, implorând-o să vină şi să lămurească lucrurile.

După mintea mea, Rosa putea să meargă şi pe apă.

Mi-am dat seama că eram plină de noroi şi că îmi târam tivul fustei prin apa râului, că îmi era foarte foame şi că ar fi fost cazul să mă adun şi să mă întorc la Narni. Dar fugisem mult mai departe decât îmi imaginasem şi până să ajung înapoi la izvor mă simţeam deja sfârşită. O femeie îmbrăcată în negru era aşezată lângă izvor şi chiar şi de la distanţă mi-am dat seama, după mărimea bonetei, că era chiar Nora, care mi-a înmânat întâi o cană cu apă şi apoi pălărioara abandonată.

— Dacă mă întrebai, ţi-aş fi spus că nu va fi uşor, mi-a mărturisit ea când am pornit spre hotel.

La ora trei după-amiaza, camera era întunecată şi răcoroasă. Nora i-a pus pe servitori să-mi pregătească baia şi apoi m-a urmărit cât am mâncat. Părul i se turtise de la căldură, sub greutatea bonetei, dar părea mai veselă decât o văzusem vreodată în anul care se scursese de când ne cunoscuserăm. Am reuşit să înghit câteva îmbucături, apoi am împins farfuria deoparte.

— Ce să mă fac acum? am zis. A crezut că sunt Rosa.

Ea mă privea fix, cu ochii ei de culoarea mâlului.

— De ce a crezut că sunt Rosa?

— Când am intrat la el după ce ai fugit, nu părea conştient de ce spune.

— Ai urcat la el?

— Am urcat amândouă, când te-am văzut ieşind în fugă. L-am găsit pe jumătate căzut din pat şi delirând, aşa că i-am dat o doctorie şi l-am calmat. Este foarte, foarte bolnav, bietul de el.

— A crezut că sunt Rosa.

— Din cauza delirului, cel mai probabil.

— Dar de ce-şi dorea să fiu Rosa?

— Nu e vorba că-şi dorea. E mai degrabă vorba de ce-şi imagina că vede.

— *Îşi dorea* să fiu ea. Dar nu înţeleg. Nu a fost nimic între Henry şi Rosa. Nici măcar nu se plăceau. Sunt logodită cu Henry. A fost dintotdeauna al meu. Sigur s-a întâmplat ceva în timpul războiului.

— Despre asta nu am de unde să ştiu.

— Crezi că s-au îndrăgostit unul de celălalt?

— Nu pot să vorbesc în numele lui, dar ştiu că fata aceea nu ar face nimic care să te rănească.

— Ce să mă fac? Ce să-i spun lui? Dacă continuă să creadă că sunt ea?

— Spune-i adevărul. Spune-i că nu eşti Rosa. Spune-i că suntem cu toţii morţi de îngrijorare din cauza ei, că nu ştim unde Dumnezeu o fi fata asta.

Capitolul patru

Londra, 1840

În toate cele patru luni pe care Henry le-a petrecut în casa noastră, l-am văzut plângând după mama lui o singură dată. Într-o zi, după ce el plecase la şcoală, a sosit un pachet, inscripţionat cu un scris artritic care s-a dovedit a fi al mătuşii căreia îi fusese încredinţat tatăl lui. Într-o scrisoare ataşată, ne anunţa că venise în sud să cureţe casa de posesiunile defunctei, pentru ca tatăl şi fiul să poată reveni la un moment dat să locuiască în fosta casă a familiei şi să o ia de la capăt. Găsise obiectele din pachet pe care mama lui i le lăsase lui Henry ca amintire.

Părinţii mei au discutat chestiunea la micul dejun.

— Nu e treaba noastră să intervenim, a spus mama. Henry e destul de mare să suporte. E aproape bărbat.

— Tocmai acum când băiatului îi mergea aşa de bine, a apărut pachetul acesta, a răspuns tata. Părerea mea e că ar fi mai bine să nu i-l dăm acum.

— Dar trebuie să aibă şi el ceva de la biata Eppie.

— Are amintirea ei. Ar trebui să fie de-ajuns.

Toată ziua am ocolit pachetul, de câte ori traversam holul, iar când m-am dus să-l aştept pe Henry la poarta grădinii, nu i-am spus nimic, dornică să-i păstrez buna dispoziţie cât mai mult posibil.

Deja drumurile noastre spre casă se lungiseră la o oră, o oră şi mai mult. Dacă era cald, ne întindeam sub cedru, cu acele căzute care ne înţepau spatele, studiind modelul complicat al crengilor sau, dacă nu, el stătea sprijinit de trunchi şi citea dintr-o carte de anatomie pe care i-o împrumutase un profesor. Eu nu aveam voie să mă uit în carte, deoarece, îmi spusese el,

conținutul nu era potrivit pentru o fetiță. Așa că eu îmi sprijineam capul de coastele lui proeminente și ascultam cum îi bate inima. Într-o zi, când mă puseseră să culeg zmeură pentru cină, ne-am umplut amândoi castroanele până am simțit că o să leșin de la mirosul de făn și zahăr și a trebuit să mă așez la umbră, în timp ce el a continuat să culeagă aplecându-se din când în când să-mi bage câte-o zmeură în gură cu degetele lui pătate. Am intrat în casă când era aproape ora cinei, ne-am lăsat castroanele pe masa din bucătărie și am urcat în fugă pe scara de serviciu până în fața camerelor noastre, unde m-a tras de coadă și mi-a spus: „Spală-te pe față, Mariella. Ești o pată pe reputația familiei".

În după-amiaza cu pachetul, l-am luat de mână și l-am condus în hol. Imediat după ce a luat pachetul, s-a întâmplat exact lucrul de care mă temusem: s-a retras adânc în el însuși, a urcat la etaj și s-a închis în cameră.

Nu a coborât la masă. După cină, mama i-a dus în cameră o tavă, iar jumătate de oră mai târziu m-a trimis să o aduc. Ușa camerei fusese lăsată deschisă, iar înăuntru mirosea a carne gătită din cauza mâncării neatinse. Stătea pe pat cu obiectele din pachet împrăștiate în jurul lui. Am luat tava și am scos-o pe hol. Apoi am închis ușa și m-am dus lângă pat, unde am stat în picioare cu mâinile la spate, așteptând să fiu băgată în seamă.

Încă nu se făcuse un băiat foarte chipeș: era prea slab, pielea, deși mai prinsese culoare de când îl văzusem prima dată, tot era mai degrabă plină de coșuri, iar părul îl avea lung și fără viață. Dar mie mi se părea frumos din cauza ochilor săi serioși, atotvăzători și tânjeam după lumina care-i apărea de obicei pe chip când mă vedea. Până la urmă m-am apropiat de pat, am pus o mână pe umărul lui, mi-am sucit gâtul până când fața mea era practic invers sub nivelul capului său plecat și l-am privit în ochi. Tot fără reacție.

— Pot să văd ce era în pachet? l-am întrebat.

Nimic.

Durerea lui era atât de palpabilă, încât am știut că se impuneau măsuri drastice, așa că m-am așezat la el în poală într-o poziție complet incomodă și mi-am petrecut mâinile după gâtul lui.

— Arată-mi, am spus.

A arătat cu degetul spre o miniatură, nu avea mai mult de zece centimetri pe șapte, cu o ramă de lemn simplă, în care era înfățișată Eppie în vremurile ei bune, înainte de a scăpăta. Fața ei mignonă era încadrată de bucle mici strălucitoare, iar gâtul lung se înălța deasupra umerilor goi. Purta o rochie cu talia înaltă, care totuși se mula pe pieptul ei, în ciuda faptului că era croită într-un V mare peste umeri. Capul îl avea ușor întors într-o parte, ca și cum ar fi privit undeva în dreapta artistului, iar zâmbetul ei era mai degrabă timid, ca și cum ar fi preferat să evite să apară în tablou.

Celelalte relicve ale mătușii Eppie constau într-o pereche de mănuși albe din piele de ied cu nasturi din perle, doar puțin murdare la vârful degetelor. Le-am mirosit, pentru că știam că parfumul rămâne în mănuși, și mi-am adus aminte instantaneu de mirosul discret de apă de roze și transpirație care o însoțea. Era și o cutiuță de bijuterii cu flori brodate deasupra, îmbrăcată în mătase pe dinăuntru și cu o oglinjoară în interiorul capacului. Inelul de logodnă al lui Eppie, cu cele trei diamante mici aliniate, atât de familiar mie de pe vremea când coseam împreună, era înfășurat într-o bucățică de material alături de o coală de hârtie împăturită să intre perfect în cutie. Scris cu o mână nesigură se putea citi: „Pentru Harry. Dragul, dragul meu băiat. Să nu o uiți niciodată pe mama ta și cât de mult te-a iubit".

— Mama ta a fost foarte bună, i-am șoptit. Mi-a lăsat trusa ei de cusut, știai?

Nu mi-a răspuns. M-am agățat de gâtul lui și am încercat să-l iau în brațe, dar el era de nemișcat, la fel de crispat ca atunci când venise la noi prima oară.

Până la urmă, am renunțat și l-am lăsat în pace. Dar când am ajuns la ușă, am auzit un sunet cumplit de sfâșietor care-i țâșnise din piept și nici nu mi-am dat seama când m-am întors pe pat, iar el și-a îngropat fața în poala mea, degetele mele îi mângâiau părul, iar bumbacul rochiei mele era fierbinte și ud de lacrimile lui. Suspinele se ridicau din adâncul ființei sale, iar cu mâinile se agăța de brațul și spatele meu.

Într-un sfârșit, și-a revenit suficient cât să-și ridice fața udă și să se uite la mine.

— De-acum încolo va trebui să fii totul pentru mine, Mariella.

Capitolul cinci

Mătuşa din Derbyshire nu a reuşit să producă un miracol în ceea ce îl priveşte pe tatăl lui Henry (*nefericitul* bun de nimic Richard Thewell), pe care l-am înmormântat două veri mai târziu. Între timp, Henry s-a afundat în munca pe care o presupune pregătirea medicală, asistând şi susţinând o serie interminabilă de cursuri şi examene la materii incomprehensibile precum chimia şi fiziologia. Ambiţia sa era să devină chirurg şi îl bănuiesc pe tatăl meu că a plătit majoritatea facturilor în acest sens. Din când în când, duminica după-amiaza, Henry venea şi lua ceaiul în grabă cu noi, smulgeam de la el nişte capete de informaţii despre ghipsuri, bandaje şi gărzi de treizeci şi şase de ore fără somn, iar un ceas mai târziu pleca încărcat cu hrana rece şi prăjiturile cu care-l potopea bucătăreasa.

Afacerile tatei au prosperat şi în curând a ajuns să gestioneze mai multe proiecte deodată şi să activeze ca membru al mai multor comisii şi consilii legate de lucrări publice şi urbanism. Mama era mai ocupată ca oricând să predea la şcoala de duminică, să strângă bani pentru Societatea de ajutorare a femeilor şi ca membră a consiliului de administraţie al unui spital. Am fost trimisă la o şcoală fără internat, unde am învăţat pianoforte, franceză, aritmetică şi bunele maniere. Datorită mătuşii Eppie am strălucit la broderie.

Şi apoi, în toamna lui 1843, când aveam aproape doisprezece ani, a sosit o scrisoare de la mătuşa Isabella, sora mai mare, văduvă, a mamei, care ne scria că urma să se căsătorească cu un bărbat pe nume *sir* Matthew Stukeley. După ce ea şi fiica ei, Rosa, se vor fi stabilit în noua casă, Stukeley Hall, poate vara următoare, ne aştepta pe mama şi pe mine în Derbyshire pentru o vizită prelungită.

Mama avea o oarecare veneraţie pentru sora ei mai mare şi mă botezase Mariella tocmai ca să combine numele ei, *Maria*, cu al mătuşii mele, *Isabella*. În timp ce mama se măritase cu un simplu constructor, prima căsătorie a Isabellei fusese cu un mic proprietar de terenuri pe numele său Richard Barr, *Esquire*, care din păcate răposase şi o lăsase fără un ban. Dar nu au trecut nici şase luni de văduvie, că mătuşa Isabella i-a cucerit inima lui Stukeley.

— Nu că banii lui ar fi vechi, îi spusese mama doamnei Hardcastle. Şi-a făcut averea din bumbac şi plumb.

O incita ideea de a se întoarce în nord, dar călătoria o umplea de nelinişte. Nici nu se punea problema ca tata să-şi lase afacerile, mai ales că tocmai cumpărase o bucată de pământ în Deptford. Cât despre mine, eu nu voiam deloc să merg. Îmi plăcea la şcoală, mi-ar fi fost dor de tata, dar cel mai mult mă temeam că Henry ar putea veni la ceai duminică, în timp ce noi eram plecate. Cum să rezist eu două sau trei luni fără măcar o şansă de a-l vedea? Iar perspectiva întâlnirii cu o verişoară cu optsprezece luni mai mare decât mine, ca să nu mai vorbim de cavaler şi castelul lui, nu mă liniştea defel. Aşa că şi eu, şi mama ne-am petrecut întreaga călătorie cu trenul făcându-ne griji, ceea ce nu ne-a împiedicat, însă, pe mine să croşetez un milieu simplu pentru masa de toaletă a mătuşii Isabella, iar pe mama să alcătuiască o listă cu toate persoanele cu care trebuia să corespondeze cât era plecată.

La gară ne-a aşteptat un vizitiu în uniformă, cu o trăsură impresionantă. O vreme ne-am croit drum pe străduţe pietruite, străjuite de clădiri urâte din piatră cenuşie, dar dintr-odată totul a înverzit şi ne-am pomenit parcurgând în viteză alei înguste mărginite de ziduri de piatră şi dealuri înalte care ajungeau la cer.

După vreo jumătate de oră, am ajuns în faţa unor porţi frumoase, de partea cealaltă aflându-se nici mai mult, nici mai puţin decât o căsuţă a portarului. Cocoţată pe stâlpul din stânga al porţii, cu o părticică bună din gambele subţiri la vedere, era o fată într-o rochie albastră, cu părul galben ca paiul curgându-i pe umeri, culoare după care tânjisem întotdeauna în locul castaniului deschis al părului meu. Ne-a făcut cu mâna plină de entuziasm, pentru ca apoi să dispară din raza noastră vizuală,

dându-se jos de pe stâlpul destul de înalt, ca să reapară exact când intram pe poartă. Tot drumul până la casă s-a ţinut după noi, zâmbindu-mi cu toată faţa prin fereastră.

— Trebuie să fie verişoara ta, Rosa, a spus mama. Ce mai fată.

Stukeley Hall era un conac imens, cu turnuri, foişoare şi acoperiş ţuguiat. Stăteam cu mama în holul de la intrare, pe podeaua din plăci dispuse în modele geometrice care te ameţeau, şi nu ne reveneam. O armată de servitori ne căra bagajele şi ne arăta pe unde să o luăm, iar Rosa era deja la primul etaj, cu părul atârnându-i dincolo de balustradă ca o pânză mişcată de vânt.

— Haide, striga, hai vino.

Mătuşa Isabella era în salon, aşezată lângă un şemineu imens de marmură acoperit cu un paravan complicat, dat fiind că era o zi caldă. Nu s-a ridicat, doar ne-a întins o mână albă şi ne-a comunicat:

— Mă simt foarte rău azi.

— Îmi pare rău, dragă soră, am auzit-o pe mama spunând cu umilinţă, ar fi trebuit să fim anunţate şi am fi aşteptat puţin înainte...

Acum că o vedeam, nu înţelegeam cum de mătuşa Isabella reuşise să atragă un bărbat, ca să nu mai zic doi, başca titlul nobiliar. Era o femeie grăsună, al cărei ten catifelat era poate singura trăsătură frumoasă cu care se putea lăuda.

Mama şi cu mine ne-am aşezat una lângă alta, dar Rosa continua să se holbeze la mine şi tot arăta cu capul spre uşă.

— Haide, mi-a zis. Mamă, vreau să-i arăt Mariellei totul.

— Atunci fă-o, a oftat Isabella.

Nu eram gata să mă las târâtă într-o lume din care lipsea prezenţa autoritară a mamei. În timp ce traversam în fugă holurile din Stukeley Hall, aveam senzaţia că urma să mă prăbuşesc într-un abis numit „Necunoscut".

Rosa a deschis la perete uşă după uşă, descriind încăperile:

— Aici e salonul, asta e galeria, aici e camera albastră, asta e biblioteca – mi s-a *interzis* să mai pun piciorul în ea, dacă îţi vine să crezi, singura cameră în care mi-aş dori să-mi petrec fiecare minut, dacă aş putea.

— Dar de ce?

— Ah, fără motiv. Doar pentru că tatăl meu vitreg nu mă place, cred.

Şi ne-am reluat alergătura.

— Asta e camera de biliard...

Mi-a arătat până şi dormitorul mamei ei.

— Hai, nu e nimeni aici...

Mi-am băgat capul pe uşă şi am văzut patul mare, cu baldachin, draperii înflorate şi o cuvertură cu volane, toate în tonuri de bleu şi roz pal, în care dormeau mătuşa mea cea dolofană şi deocamdată absentul sir Matthew. Slavă Domnului că nu se vedeau urmele capetelor lor pe perne.

— Hai, intră. Să ne uităm, m-a îndemnat Rosa târându-mă până la o oglindă înaltă din celălalt capăt al camerei, unde m-a strâns lângă ea şi s-a uitat lung la imaginea noastră reflectată.

— Da. Semănăm foarte mult. Aproape ai zice că suntem surori.

De fapt, mie mi se părea că nu aveam aproape nimic în comun. Părul meu era mai închis şi mai drept, nasul mai scurt, ochii mai degrabă cenuşii decât albaştri, iar mandibula mai rotundă. Mi-era groază că o să fim prinse băgându-ne nasul într-un spaţiu atât de privat şi m-am simţit uşurată când am pornit-o tropăind pe o scară îngustă care dădea într-un pasaj de piatră ce ducea afară.

— Deci ce părere ai? m-a întrebat mergând cu spatele ca să îmi poată vedea expresia feţei.

— Despre ce?

— Despre toate astea. Nu-i aşa că e oribil? Mai bine aş fi murit. Aş vrea să mă pot întoarce acasă, iar aici vocea i s-a frânt brusc şi a început să plângă: Îmi pare rău, îmi pare tare rău, e aşa o uşurare să pot să spun că mi-e dor de tata, mi-e aşa de dor de el. Nu ai de unde să ştii cum e, eşti atât de norocoasă, familia ta e întreagă, nu trebuie să suporţi nişte fraţi vitregi pe care-i cheamă Horatio şi Maximilian – îţi dai seama? – şi un tată vitreg care vorbeşte cu tine numai ca să-ţi spună ce nu trebuie să faci...

Când s-a aruncat de gâtul meu şi m-am pomenit brusc cu nasul îngropat în părul mătăsos cu miros de lămâie, mi-am asumat, fără să ştiu, rolul de confidentă. Apoi s-a smuls la fel de brusc, mi-a luat mâna şi mi-a pupat-o, mi-a zâmbit, cu ochii albaştri plini de lacrimi, şi a rostit:

— Ce fericită sunt că ai venit. O să-ţi arăt tot. O să-ţi arăt toate locurile secrete pe care le-am descoperit. Haide. Hai!

Şi a luat-o la fugă cu părul în vânt şi marginea rochiei suflecată, iar eu, încercând să ţin pasul cu ea, mi-am făcut inima să bată neobişnuit de tare şi m-am simţit din ce în ce mai euforică, pentru că deja mă îndrăgostisem până peste poate de Rosa.

Capitolul șase

Italia, 1855

A doua zi, împreună cu Nora, am parcurs din nou Via del Monte. De data aceasta purtam rochia crem de bumbac, cu dungi late orizontale și un singur volan, plus umbrela de soare. Acum însă nu m-am mai grăbit, am mers letargică lângă Nora, cu ochii îngreunați și uscați de la lipsa de somn și respirând scurt și des. Când am ajuns la casă, am așteptat-o pe Nora să o aducă pe *signora* Critelli, care ne-a condus din nou sus pe scări și a bătut la ușa lui Henry.

Camera arăta cu totul diferit: obloanele erau ridicate, draperiile legate în părți, masa rânduită și podeaua măturată. Fusese pregătit și un scaun pentru musafir. Henry era îmbrăcat și stătea pe scaun într-o poziție pe care o cunoșteam foarte bine, picior peste picior, un braț proptit lejer pe marginea spătarului și capul sprijinit în palmă. Deși avea un caiet în mână, ochii îi erau ațintiți spre ușă.

Am pronunțat cât se poate de clar și de rar:

— Henry, sunt eu, *Mariella*, am venit să te văd.

Era cu spatele spre lumină, dar am văzut cum ceva din expresia feței lui s-a schimbat, iar trupul i s-a relaxat. O clipă mai târziu, s-a ținut de masă cu ambele mâini și s-a ridicat în picioare, astfel încât soarele lumina prin cămașa lui și am putut să-i văd conturul scheletic al trupului.

— Mariella.

M-a sărutat pe obraz și a tras scaunul pentru mine, iar Nora s-a așezat pe pat. L-am privit în ochi, care erau plini de compasiune și căldură, și nu am remarcat vreo urmă de conștiință a celor întâmplate cu o zi înainte și a confuziei îngrozitoare pe care o făcuse.

— Mariella, ce cauţi aşa departe de Clapham? m-a întrebat.

— M-au neliniştit scrisorile tale. Mi s-a părut că cineva trebuia să vină să aibă grijă de tine.

— Cum ai ajuns aici? Cu cine ai venit?

— Cu Nora. Şi atât. O mai ştii, nu? Însoţitoarea şi asistenta mătuşii? Mi s-a părut cea mai bună alegere, acum că mătuşa se simte mult mai bine, iar Nora are atâta experienţă cu călătoriile.

— Sigur că o ştiu. Dar tot mă mir că părinţii te-au lăsat să călătoreşti atât de departe fără un însoţitor bărbat.

— Domnul şi doamna Hardcastle călătoreau la Roma. Nu am fost singure.

— Credeam că doamna Hardcastle ţi se pare un pic obositoare.

— A fost un sacrificiu pe care am fost dispusă să-l fac pentru tine, Henry.

Ca recompensă pentru încercarea mea de a părea veselă, s-a aplecat şi mi-a sărutat mâna.

— Ţi-e frig, Mariella. Cum se poate să-ţi fie frig într-o zi aşa de caldă?

Pe parcursul conversaţiei, starea mea se degradase şi mai mult, dacă se putea aşa ceva. Henry se schimbase complet. Pe lângă faptul că slăbise extrem de mult, avea un aer distrat care mă făcea să dau înapoi. Ca şi cum s-ar fi aflat în spatele unui geam gros şi fiecare gest sau vorbă necesitau un efort imens, deoarece atenţia lui era absorbită de altceva. Una peste alta, era cu totul altă persoană decât bărbatul pasional care mă strânsese în braţe cu o zi înainte, când mă confundase cu Rosa.

La fel de neliniştitor era şi interiorul camerei. Pe jumătate ascuns de una din draperii zăcea un cojoc murdar şi peste tot erau registre şi hârtii cu colţurile îndoite. Singurele ornamente erau portretul în miniatură al mamei lui sprijinit de ceva lângă pat şi, alături, turtit sub greutatea celor două volume de poezie ale lui John Keats, portretul meu făcut de Rosa.

— Văd că ai lucrat, am zis eu arătând spre caiet. Ar trebui să te odihneşti.

— Nu se poate, Mariella, când sunt atâtea de făcut.

— Ce ai de făcut aici?

— Păi, lucruri legate de armată. M-am specializat în pregătirea serviciilor medicale ale armatei pe timp de război.

Am ridicat portretul pe care mi-l făcuse Rosa și în care îmi adăugase un zâmbet misterios pe buze și o strălucire în păr. Când mi-a arătat o primă versiune, mă plânsesem că păream prea timidă, așa că îmi ajustase expresia din ochi astfel încât să am privirea mai intensă pe pânză. Îl semnase, ca de obicei, cu inițialele ei apăsate: *R.B., septembrie '54.*

Pe un ton calm, i-am spus:

— Într-una din scrisori, ai amintit că te-ai întâlnit cu Rosa. Suntem îngrijorați pentru că nu am mai primit vești de la ea de câteva săptămâni. Așa că mă întrebam dacă nu cumva știi tu ceva de ea?

Mă urmărise atent cu privirea cum luasem portretul din locul lui, de pe noptiera de lângă pat, și îl așezasem în poală. Altfel, era nemișcat.

— Rosa?

— Da, spuneai în scrisoare că ai întâlnit-o într-o zi, pe neașteptate.

— Pe neașteptate, da. Într-adevăr. Foarte ciudat a fost. Știi, luasem nu aveam că e și ea în Rusia.

— Asta înseamnă că nu ai primit toate scrisorile mele? Am încercat să-mi stăpânesc vocea. Ați petrecut mult timp împreună?

— Acolo nu aveam timp prea mult, Mariella.

Nora a intervenit brusc.

— Adevărul este, domnule, că au trecut mai mult de două săptămâni și nici o veste.

— Mă așteptam o scrisoare de la mama când am ajuns aici, în care-mi scrie că tot nu se știe nimic de ea, am spus. Mi-a scris mama că mătușa Isabella e înnebunită de grijă.

Când și-a dus arătătorul și degetul mare la frunte, am observat că îi tremura puțin mâna.

— Nu ați primit nici o veste de la ea? a repetat. Nici o veste. Cineva ar trebui să încerce s-o găsească. Tatăl tău are cunoștințe, le-ar putea folosi.

— Ne tot spunem că mulți oameni sunt în locuri neașteptate pe timp de război, am răspuns eu.

— Ne gândim că e undeva în siguranță, dar nu poate să ne scrie.

— Și nu e nimic neobișnuit ca Rosa să se afle într-un loc neașteptat, bănuiesc.

— Da, aşa e, Henry.

Am rostit cuvintele fără nici o emoţie, deoarece nu aş fi crezut vreodată că e posibil să suferi atât de mult şi să continui să respiri. Nu aveai cum să ignori precizia cu care îşi alegea cuvintele, pretenţia de dezinteres, când fiecare părticică din el tresărea la numele Rosei.

O iubeşte, m-am gândit.

— Mariella?

S-a aplecat, cu mâinile împreunate între genunchi, părând să aştepte răspunsul la o întrebare pe care nu o auzisem.

Am încercat să-mi feresc privirea, dar mi-a surprins-o cu căutătura lui plină de afecţiune şi mi s-a adresat clar, ca unui copil bolnav.

— Te-am întrebat dacă ţi-ar plăcea să mergem într-o excursie mâine să vedem ruinele de la Ocriculum? Cât eşti aici, ar fi păcat să nu vezi câte ceva din Italia.

— Te simţi suficient de bine să poţi planifica o ieşire?

— Medicul meu, bunul meu prieten Lyall, mi-a spus să ies cât mai mult la aer, aşa că sunt sigur că va fi de acord. De altfel, ar fi venit cu noi dacă era aici. E mare amator de ruine antice. Probabil chiar acum ciopleşte bucăţi din Forul de la Roma.

— În loc să aibă grijă de tine.

— Bietul om avea şi el nevoie de o vacanţă. Cred că îl obosesc de moarte. Şi nici nu am nevoie de supraveghere permanentă.

Mă privea într-o versiune travestită a modului în care mă privea Henry pe care îl cunoşteam eu: încrezător, zâmbitor, cu mâinile încrucişate, cu capul dat pe spate. L-am privit fix şi apoi m-am prefăcut absorbită de priveliştea unei ferestre cu oblonul tras, de vizavi.

Sigur o să mor de atâta durere, mi-am zis.

Partea a doua

Capitolul unu

Londra, 1854

Recompensa tatălui meu pentru sprijinul consecvent acordat lui Henry a fost să-şi vadă protejatul ajungând în scurt timp în funcţia de secretar al spitalului, care includea supravegherea studenţilor şi redactarea de articole pentru consiliu, iar apoi devenind chirurg-secund cu un salariu de trei sute cincizeci de lire pe an. Înainte să împlinească treizeci de ani, Henry era deja chirurg şi profesor de talie naţională, un excelent mânuitor al bisturiului. Cursurile sale erau atât de căutate, că prietenii lui se lăudau cum studenţii se înghesuiau în uşă sau chiar stăteau pe scaune sub fereastra deschisă pentru a-l asculta. Spre deosebire de mulţi colegi ai săi, spunea tata cu mândrie, Henry nu era niciodată mulţumit să se bazeze pe tradiţie, aşa că îşi cheltuia salariul muncit pe călătorii în Europa ca să cunoască ce se întâmplă şi acolo. Henry voia să se afle în avangarda medicinei, voia să fie cel mai bun. Henry, pe scurt, era un bărbat pe placul tatălui meu.

Înainte de vara lui 1853, Henry a cumpărat o bucată de pământ în Highgate, iar tata l-a ajutat să facă proiectul casei. Apoi, chiar după Crăciun, tot ca semn al statutului său social în ascensiune, Henry a fost invitat să se alăture unui grup de doctori de campanie şi consilieri care urma să meargă în Turcia şi să se asigure că totul era pus la punct pentru tratarea soldaţilor în cazul în care ar fi urmat conflicte armate cu Rusia. Aparent, „problema orientală", un subiect recurent în fragmentele din *The Times* pe care ni le citea tata după cină, urma să fie, până la urmă, rezolvată prin război şi nu prin diplomaţie.

Henry a fost plecat aproape o lună, iar la întoarcere ne-a scris că fusese să vadă cum merg lucrările la casa nouă de la

Highgate şi aflase că era o problemă cu scurgerea apei de ploaie, drept pentru care grădina era o mlaştină. Putea tata să-i dea câteva sfaturi? Iar când vor fi puse în sfârşit geamurile şi se va instala căminul în salon, ar putea veni şi doamnele să o vadă.

Am pornit împreună cu mama de la Clapham spre Highgate într-o după-amiază de februarie teribil de ploioasă. Ea purta rochia maro de mătase cumpărată în ciuda sfatului meu; după părerea mea, materialul lucios îi făcea pielea ca de ceară şi nu îi punea în evidenţă trăsăturile. Faptul că trebuia să stea jos, nemişcată atâta timp era o tortură pentru ea, aşa că ţinea un caiet şi un creion la îndemână în caz că îi venea vreo idee. Mai nou era secretara unui comitet de doamne a căror misiune era să deschidă un cămin pentru guvernantele ieşite la pensie sau pentru cele nevoiaşe, întreprinderea fiind ideea doamnei Hardcastle, ale cărei fiice căpoase reuşiseră să dea gata mai multe profesoare, iar una dintre acestea venise peste un sfert de secol, bătrână şi slăbită, să le ceară de pomană.

După o jumătate de oră de călătorie împotmolită, cu opriri şi porniri, de-abia traversaserăm râul, că mama şi-a scos ceasul.

— Sigur am fi ajuns mai repede cu omnibuzul.

— Va fi bine cu trăsura la întoarcere.

— I-am spus tatălui tău că o trăsură la Londra e o idee groaznic de extravagantă. Nu m-a deranjat niciodată să merg pe jos. Sau să iau taxiul.

— Tatei îi va face plăcere să meargă cu ea.

— Nu ştie nimic despre cai. Ar fi trebuit să se sfătuiască mai mult cu alţii. Sper că nu va rămâne şchiop şi acesta. Deja s-a împiedicat de trei ori până acum. Am numărat.

Dincolo de geamul murdar, se vedeau Hyde Park ca o pată verde şi asfaltul presărat cu umbrele negre. Nu putem să respir prea bine din cauza corsetului care în după-amiaza aceea măsura patruzeci şi trei de centimetri în talie, cu aproape patru centimetri mai puţin decât de obicei, iar funda triplă a bonetei albastre mă obliga să-mi ţin bărbia anormal de sus.

— Ai emoţii? m-a întrebat mama din senin.

Parcă îmi citise gândurile, ceea ce m-a iritat pe loc.

— Sigur că nu. De ce aş fi emoţionată?

— E prima dată când vezi casa cea nouă. Nu l-ai mai văzut pe Henry de ceva vreme. M-am gândit că...

Am simţit cum mi se urcă sângele în obraji.

— De parcă Henry m-ar face să am emoţii. Până la urmă, mergem doar să-i vedem casa cea nouă. Nu înseamnă nimic.

— *Pe mine* mă face uneori să am emoţii, la fel ca şi tatăl tău. Mereu îmi spun că sunt atâtea lucruri legate de bărbaţi pe care nu le ştim.

În momentul acesta, amândouă ne-am apucat să studiem privelişte prin ferestre opuse. Ea a continuat:

— Atunci când l-am luat pe Henry la noi, nu mi-am imaginat niciodată ce va deveni. Părea aşa un băiat timid pe atunci.

— Era în doliu. La început, nu am ştiut cum este el cu adevărat.

— Şi totuşi, cine ar fi crezut că avea atâta voinţă? Sigur, tatăl tău l-a mirosit, în definitiv, are ochiul format şi vede calitatea şi talentul. Dar nu trebuie să crezi că Henry e singurul bărbat pentru tine. Asta mă îngrijorează pe mine, Mariella. Mai sunt şi alţi bărbaţi la fel de potriviţi, sunt sigură. Dar tu ţi-ai băgat asta în cap.

— Nici nu se pune problema să-mi fi băgat ceva în cap, cum zici tu. Henry îmi e ca un frate.

Mâna ei înmănuşată în maro mi-a strâns degetele.

— Ceva mai mult decât un frate, cred eu.

Casa cea nouă a lui Henry, care se numea The Elms[1], fusese construită pe locul unei vechi ferme. Într-un sfârşit, ne-am văzut intrate pe poarta ai cărei stâlpi fuseseră fixaţi într-un zid vechi, relicve ale trecutului. Când am dat jos geamul să văd mai bine, m-a plesnit ploaia.

— Ce cărămidă frumoasă, am zis eu folosind una din expresiile tatei.

— Şi uite şi un turnuleţ, aproape ca la Stukeley.

Casa avea două aripi care porneau într-un unghi puţin ascuţit de-o parte şi de alta a verandei acoperite. Henry ne aştepta în uşa deschisă, iar în spatele lui, fata în casă pregătită să ne ia pelerinele de ploaie.

— Dragă mătuşă. Mariella. Aţi fost curajoase să vă aventuraţi pe aşa o vreme urâtă. Eram sigur că nu veţi veni.

A luat-o pe mama de braţ şi a condus-o într-o cameră aproape goală, unde ardea un foc şi patru scaune fuseseră

1. La Ulmi, în traducere.

așezate în jurul unei măsuțe. Portretul în miniatură al mamei lui Henry stătea într-o splendidă izolare pe marginea șemineului.

— Ce mândră ar fi fost biata Eppie să te vadă aici, a zis mama.

— Sper.

Am tăcut cu toții un minut.

— Întâi vom lua ceaiul, apoi vă voi arăta restul casei. Vă rog să treceți cu vederea deranjul.

Mi-am desfăcut cei cinci nasturi de la mănușa dreaptă și mi-am dat-o jos. În ciuda focului, camera era sumbră, din cauză că dincolo de ferestrele franțuzești ploaia răpăia pe acoperișul grădinii de iarnă. Dar asta a fost tot ce am remarcat. Șocul de a mă afla, în sfârșit, în prezența lui Henry m-a făcut oarbă și surdă la tot ce era în jur. Era îmbrăcat foarte sobru, cu redingotă și cravată. Când nu îl vedeam, cel mai bine îmi aminteam felul în care îi țâșnea părul des deasupra frunții, pliul orizontal de deasupra bărbiei hotărâte și blândețea surprinzătoare a vocii. În carne și oase era întotdeauna un pic mai înalt, mai lat în umeri, într-un cuvânt, un om de lume mai mult decât mă așteptam eu.

Tata, care întârzia la toate întâlnirile, nu și-a făcut apariția, așa că am luat ceaiul doar noi trei, într-o atmosferă intimă. Mama a turnat și Henry mi-a oferit o ceșcuță cu atâta ceremonie, că ne-a pufnit râsul.

— Este primul, din cele câteva mii de ceaiuri pe care le vom bea în această casă, a spus el, iar voi sunteți primii mei oaspeți, deci trebuie să încep așa cum vreau să continui.

— E un serviciu de ceai foarte frumos, a spus mama. Nu l-am mai văzut.

— A fost al mamei. L-am ținut împachetat în toți acești ani. Mi s-a părut momentul potrivit să-l scot.

Mi-a tremurat mâna pe ceșcuța fină de porțelan roz.

— Constantinopol, am zis eu. Nu ne-ai spus cum a fost.

— Ce vreți să știți?

— Tot. Ce ai văzut. Cu cine ai vorbit. Misiunea ta a fost pomenită și în ziar. Ne-a citit tata. Am fost foarte mândri.

— Da, îmi imaginez că *The Times* au preluat povestea. Nu mai sunt secrete pe care să nu le afle presa. După cum îți imaginezi, Mariella, a resimțit-o ca pe o considerabilă povară și responsabilitate. La un moment dat chiar m-am întrebat dacă

sunt omul potrivit pentru misiune, dar le trebuia un chirurg cu experienţa mea, mă întâlnisem cu Herbert la cină şi aşa am ajuns acolo. Am hotărât că e nevoie de un spital mare în Constantinopol şi am comandat cantităţi mari de feşe şi ghips şi altele care urmează să fie trimise acolo. E tot ce putem face. Dar mi-ar fi plăcut să fie şi tatăl tău cu mine. Spitalul principal, în caz de nevoie, va fi amenajat într-o veche cazarmă imensă şi am ceva rezerve în legătură cu podelele şi scurgerea. Unchiul Philip ar fi fost consilierul perfect.

— Doctorii de campanie au fost mulţumiţi?

— Cu toţii am fost mai mult sau mai puţin. Spaţiul este în mod clar adecvat. Dar, desigur, nu putem face prea multe până nu ştim dacă începe războiul sau nu. Iar doctorii de campanie sunt foarte optimişti, spun că soldaţii sunt obişnuiţi să construiască din nimic. Am fost impresionat şi de viteza vapoarelor cu aburi. Un soldat rănit poate fi dus la spital în câteva ore.

— Şi oraşul? A fost aşa cum îţi imaginai?

— Mult mai friguros decât mă aşteptam. Un altfel de frig, mai dens şi mai pătrunzător decât aici. Am menţionat în raportul meu că noi plănuim o campanie de vară, dar dacă războiul se târăgăneză până iarna, se schimbă radical situaţia. Din cauza mării agitate, soldaţii răniţi ar avea mult de suferit. Dar vara, totul ar fi în regulă.

— Trebuie să fi fost aşa de greu, a spus mama, că nu ştiai limba. Vorbea vreunul dintre voi turca? Cât de multe lucruri probabil că sunt de făcut ca să pregăteşti o armată. Dumnezeule, mie îmi e greu să organizez un cămin pentru cincisprezece femei, darămite pentru zeci de mii.

— Cum mai merge cu căminul, mătuşă?

— O, suntem mai departe de deschidere ca oricând. Niciodată nu ştiu ce obstacol va mai apărea. Comitetul se documentează acum în legătură cu cel mai igienic tip de saltea. Ni s-au oferit mai multe paturi la mâna a doua, dar eu mă tot gândesc că trebuie să fim siguri de proveniența lor.

Henry s-a aplecat şi i-a prins mâinile într-ale sale.

— Uite ce e, mătuşă. Nu te putem lăsa să-ţi faci griji în legătură cu lucruri de felul acesta. De ce nu-mi laşi o listă cu întrebări şi eu voi răspunde la ele cât de bine mă pricep. Ar fi de ajutor comitetului?

Am început turul casei în grădina de iarnă unde fusese instalată o fântână de marmură cu striații, deși încă nu fusese trasă apa în casă. Ferestrele aveau arcade generoase pentru a oferi o priveliște a grădinii, care în acest moment semăna însă mai degrabă cu o pajiște inundată străjuită de trei ulmi imenși.

— Poate că nu ar fi trebuit să vă aduc aici, a spus Henry. Pe o vreme ca asta e greu să-ți imaginezi după-amiezi însorite pe pajiște. Dar mi se cere să mă gândesc la toate: tapet, plante, pavaj, alei, chioșcuri pentru grădină. Cum să fac totul singur? Am nevoie de ajutor.

Mama a ochit o colecție de cataloage cu modele și mostre de materiale pe un pervaz lat.

— Știi ce, eu voi sta aici lângă foc și îmi voi face de lucru cu astea în timp ce îi arăți Mariellei restul casei. Când sosește și Philip, venim să vă căutăm.

Mă uimea faptul că ne trimitea singuri. Nu putea să fie atât de șireată încât să pregătească scena pentru o cerere în căsătorie. Am urmărit-o trăgându-și scaunul mai aproape de foc și deschizând catalogul cu modele.

— Deci de unde să începem? a spus Henry un pic cam prea vesel.

— Aș vrea să văd turnulețul.

— Aha. Turnulețul, draga mea Ella, este o născocească a fanteziei arhitectului. Nu m-a lăsat sufletul să-i tai elanul. Promite mai mult decât oferă, vei vedea și tu, dar hai să mergem.

Am mângâiat modelul complicat cu globuri și spirale al stâlpilor care susțineau balustrada scării la cele două capete și m-am bucurat de scârțâitul pașilor pe podelele nefolosite de la etajul întâi. După ce Henry a deschis ultima ușă, curentul a trântit-o în spatele nostru. Camera avea ferestre pe două părți, iar într-un colț se găsea un fel de nișă ciudată, circulară, cu un luminator, acesta fiind de fapt turnulețul.

— Ce păcat, mă așteptam la o scară în spirală și o cămăruță întunecoasă de turn cel puțin, am zis.

— E un turnuleț modern, mă tem, dar va avea o priveliște foarte frumoasă dacă se va opri vreodată ploaia. Mă gândesc să-mi fac bibliotecă aici. Ce zici? Și noaptea poate voi găsi timp să mă uit și la stele.

A început să se plimbe prin cameră jenat, şi-a băgat capul pe coş şi a tras de bagheta pentru agăţat tablouri, parcă testându-i rezistenţa.

— Bănuiesc că nu va mirosi mereu a ghips, am spus.

— Urmează să fie zugrăvit. Tot ce sper e să fie gata până la vară. Casa îmi ocupă mintea şi timpul atât de mult, încât cu cât mă mut mai repede, cu atât mă voi gândi mai puţin la ea. Şi poate după ce o voi umple cu mobilă, mi se va părea mai puţin imensă şi luxoasă.

— Nu e deloc luxoasă. Ai muncit fiecare cărămidă din casa asta. Nimeni nu lucrează mai mult decât tine.

— Ah, atât de caracteristic ţie. Eşti aşa de loială şi îngăduitoare.

S-a apropiat puţin şi mi-a zâmbit în acel fel copilăros al lui care-mi făcea inima să bată mai tare.

Ploaia s-a izbit de fereastră, purtată de o pală de vânt. Mi-a oferit braţul, m-a strâns de degete şi m-a condus înapoi pe coridor.

— Sunt două băi, una pentru musafiri şi una ataşată la dormitorul principal. Am tras apă rece, bineînţeles, dar cu cea caldă este mai complicat. Au încercat să mă convingă să-mi iau un boiler, dar m-am opus. Tatăl tău spune că nu sunt fiabile.

Am aruncat o privire în baia ca o peşteră cu o cadă mare în mijloc, cu picioare în formă de gheare, şi ne-am pomenit amândoi dintr-odată pe un teritoriu atât de intim, încât mi-a venit puţin să leşin. Casa era atât de frumoasă şi imaculată. Aş fi putut să o umplu cu lucruri făcute de mână. Numai de-aş fi fost eu cea care urma să tragă acele draperii, să aprindă lămpile şi să îl aştepte seara în faţa focului.

— Acesta e dormitorul principal, a continuat el. Vara soarele o să îl inunde, pentru că e cu faţa spre sud. Şi are chiar şi vedere spre deal. Vezi tu, arhitectul s-a gândit la toate. Pe latura aceasta e o cameră de toaletă care duce la baie şi mai e o odăiţă în care s-ar putea face un mic salon. Ce crezi, Mariella?

— Lumina e aşa de bună că s-ar putea face un atelier de cusut minunat.

A urmat o pauză. Poate fusesem prea directă. Stăteam din nou la câţiva centimetri unul de celălalt. Simţeam că nu puteam suporta tensiunea apropierii lui, după cele două luni de absenţă.

Până la urmă, m-am lăsat moale pe un fotoliu de lângă fereastră, în foşnet de fuste, şi mi-am lipit fruntea de geam.

După o tăcere şi mai lungă, mi-a spus:

— Da, exact aşa mi te imaginez mereu, cu fruntea senină şi privirea dreaptă. În nopţile reci, pe vapor, când mă uitam la stele, mă întrebam dacă te uitai şi tu la acelaşi cer. Nici nu ştii, cred, cât înseamnă pentru mine să ştiu că eşti aici.

Urma să mă ceară, fără îndoială. Şi-a întins mâna, i-am dat-o pe a mea şi a dus-o la buze sărutând-o uşor şi încet, sărut care a continuat să-mi ardă carnea. Apoi m-a ajutat să mă ridic, mi-a strecurat propria mână sub braţul lui şi m-a privit fix. Avea ochii cenuşii, cu irizări galbene, şi acum, că eram atât de aproape, vedeam ca avea tenul un pic mai palid din cauza călătoriei recente.

— Mariella, e atâta incertitudine pe lume. Perspectiva războiului mă nelinişteşte tare, iar luna viitoare plec iar în Ungaria să mă întâlnesc cu un doctor ale cărui practici ar putea avea un impact semnificativ asupra modului în care ne gestionăm propriile spitale. Datorită încrederii pe care mi-o acordă guvernul acum, poate aş reuşi să-mi pun amprenta, şi cu ajutorul acestor tehnici noi în sala de operaţie aş putea în sfârşit să... Mi-a sărutat mâna din nou. Eşti, ai fost foarte răbdătoare cu mine. Cred că ştim amândoi – eu cel puţin am ştiut-o dintotdeauna... Pot să te rog să mai ai puţină răbdare cu mine?

Buzele îmi tremurau, aşa că nu am reuşit să fiu prea coerentă.

— Nu trebuie... Nu-ţi cer nimic, numai...

În acel moment s-a auzit o bătaie puternică în uşă, urmată de zgomotul paşilor fetei în casă pe hol şi apoi tropăitul paşilor tatălui meu şi zgomotul umbrelei, cum o scutura de apă.

— Soţia mea este aici? Unde e? Ah, iată-te, Maria, iubito. Am întârziat, bineînţeles, am fost reţinut la King's Cross. Unde sunt ceilalţi? Şi ce e cu problema despre care mi-a scris Henry?

Henry mi-a strâns mâna şi mi-a sărutat-o la baza degetului mic. Ne-am privit în ochi, am zâmbit şi apoi am redevenit serioşi din cauza a ceea ce ştiam că se află în spatele surâsului, dar momentul deja trecuse.

Capitolul doi

Trei zile mai târziu, la cinci dimineaţa, trăsura cea nouă a fost din nou trasă la scara casei noastre, Fosse House, iar tata şi cu mine ne-am urcat în ea, înfofoliţi în paltoane şi şaluri, şi am pornit să petrecem Garda Grenadierilor care pleca la război.

— E un mic sacrificiu, Mariella, să te trezeşti aşa de dimineaţă, dar e de datoria noastră. O dată în viaţă ai şansa să vezi trupele plecând la război într-o campanie în străinătate. Vei ţine minte toată viaţa. Eram foarte mic când am văzut un regiment mărşăluind prin satul nostru în drum spre Franţa, dar nu am uitat nici acum.

— Ţi-ai dorit vreodată să fii soldat, tată?

— Nu mi-am permis. Cariera militară nu e de nasul unui băiat ambiţios fără relaţii.

— Ştii că Maximilian Stukeley se duce să lupte în război. Sau cel puţin aşa scria mătuşa Isabella în ultima scrisoare.

— Maximilian, fiul vitreg cel dificil, din câte îmi amintesc. Am crezut că e în Australia. Oricum, războiul o să-l disciplineze. Poate o să-l vedem în dimineaţa asta. Mai mult ca sigur e într-unul din regimentele din nord, dar nu se ştie niciodată.

La mai puţin de un kilometru de palatul Buckingham, strada era atât de aglomerată încât a trebuit să coborâm şi să mergem pe jos. Deşi toată lumea se grăbea în aceeaşi direcţie, mi se părea că propriul motiv pentru care mă aflam acolo era mai măreţ decât al celorlalţi. Până la urmă, războiul acesta avea legătură cu Henry, iar tata spusese că războiul îi face pe cei merituoşi să avanseze foarte repede.

Era o dimineaţă noroioasă şi rece, dar eu aproape săltam de fericire gândindu-mă la dragostea mea secretă. Mai mult, aveam sentimentul că particip la ceva glorios şi eram bucuroasă că

ieşisem singură cu tata. Înainte să devină suficient de cunoscut ca să fie invitat la dineuri şi cluburi, făceam împreună escapade dese în oraş. Îmi plăcea să-i simt stofa groasă a paltonului sub braţ şi întreaga sa atenţie să fie concentrată asupra mea. Nu era înalt, numai când îşi punea jobenul, dar avea părul des şi argintiu, vocea puternică, cu un pronunţat accent de Derbyshire, faţa roşie şi dinţi excelenţi. Când eram cu tata, eram cu *cineva*.

La porţile palatului, am aşteptat în mijlocul unei mulţimi mari, cu respiraţiile noastre care înceţoşau aerul şi mâinile afundate în buzunare. Unele femei aduseseră orez să-l arunce în urma soldaţilor, altele zâmbeau curajoase, deşi le tremurau bărbiile şi aveau ochii roşii de plâns. Apoi s-a auzit o bătaie în asfalt, mulţimea a avansat şi iată-i, primele rânduri de bărbaţi în uniforme imaculate care îşi aruncau picioarele în aer şi îşi ţineau privirea aţintită spre stânga, către balconul în care îşi făcuse apariţia regina, o mică pată de culoare lângă soţul ei cel înalt. Am suspinat pe jumătate, am făcut cu mâna, am strigat: „Trăiască regina!" şi m-am lăsat purtată de cacofonia de sunete şi mişcări: tropăitul picioarelor care mărşăluiau, strigătele mulţimii, orchestra care cânta *The British Grenadiers*, mulţimea de batiste fluturate, feţele mândre şi exaltate ale bărbaţilor.

Mă simţeam ca şi cum aş fi făcut corp comun cu fiecare soldat. Întreaga mea fiinţă era alături de curajul lor, rucsacurile lor frumos împachetate, vălurelele pe care le făcea vântul în căciulile lor înalte din blană de urs, precizia cu care îşi ţineau puştile. Ordine, curăţenie, ţel erau calităţi pe care le înţelegeam perfect. În spatele lor venea cavaleria, cu caii mirosind a proaspăt ţesălaţi, călăreţii drepţi în şa, cu cizmele strălucind şi coatele lipite de trup. Deşi mulţimea a început să urle şi mai tare, nici caii, nici călăreţii nu păreau să bage de seamă.

Din fericire, nu l-am văzut pe Max Stukeley. Oricum, de vreme ce nu-l mai văzusem de mai bine de zece ani, era puţin probabil să-l recunosc. Nici măcar nu ştiam dacă avea mustaţă acum, cât de înalt crescuse sau în ce regiment era înrolat. Dar am evitat oricum să mă uit prea lung la cineva, pentru orice eventualitate.

— Ei bine, a spus tata, ne-am făcut datoria. Îşi vor aminti de noi toţi care am fost aici. Ce admir la soldaţi, Mariella, este că nu luptă doar pentru ei, pe când cei mai mulţi dintre noi

muncim numai pentru binele nostru personal. Când eşti soldat, te bazezi pe alţi bărbaţi care devin fraţii tăi. Şi lupţi pentru ceva care va dăinui mult timp după ce tu vei fi murit. E o vocaţie nobilă, cred. Caii de cavalerie, de exemplu, iar multă lume nu ştie asta, sunt dresaţi să nu se oprească. Odată ce ai pornit la galop pe un astfel de cal, nu-l mai poţi întoarce. Aceasta este esenţa cavaleriei: este o forţă de neoprit. Imaginează-ţi cum ar fi să călăreşti un astfel de cal în toiul bătăliei.

Ne-am întors la trăsură prin mulţimea brusc dezumflată.

— Oare cum ar fi, am zis eu, să fii sora unuia dintre bărbaţii aceştia, sau soţia, sau mama? Să trăieşti cu gândul că s-ar putea să nu-i mai revezi.

— Nu aşa se gândesc, sunt sigur. Au încredere că li se vor întoarce bărbaţii. Şi oricum, să rămâi în viaţă nu e totul, Mariella. Nu pentru un bărbat. Este un război drept împotriva unui duşman barbar. Ca să duci o viaţă merituoasă, trebuie să te arunci înainte, să laşi o urmă. Nu, eu, unul, îi invidiez.

Capitolul trei

În după-amiaza aceea trebuia să merg cu mama la biserică să organizăm un concurs de Paşte pentru copiii de la şcoala de duminică. Se anunţa o întâlnire dificilă din cauza sugestiei doamnei Hardcastle de a le cere copiilor să adauge culorile Turciei, Franţei şi Marii Britanii la prezentările lor, sugestie care pe mama a şocat-o. Paştele, spusese ea, este o sărbătoare a speranţei, nu a conflictului.

— Crucificarea Domnului Nostru şi Învierea Lui sunt şi mai importante anul acesta, fără îndoială, a argumentat doamna Hardcastle.

— Sărbătoarea Paştelui simbolizează victoria drept-credincioşilor.

Afară bătea foarte tare vântul, aşa că mi-am aruncat un şal din lână merinos pe umeri, dar nu am putut rezista să nu port boneta ale cărei margini tocmai le terminasem de brodat. Când coborâsem scările până la jumătate, a sunat cineva la uşă. Fata în casă cea nouă, Ruth, a sărit să deschidă, iar eu am rămas nemişcată, cu panglicile bonetei desfăcute şi cu mâna pe balustradă, aşteptând-o să se ocupe de musafir, un tânăr înalt, îmbrăcat în uniformă militară, a cărei splendoare o amuţise pe Ruth.

— Căpitanul Max Stukeley. Regimentul şaptezeci şi nouă Derbyshire. Aş dori să ştiu dacă domnişoara Lingwood este acasă.

Apoi, văzându-mă pe scări, a făcut un pas exagerat de mare înapoi.

— Vai, dar este chiar domnişoara Mariella Lingwood.

I-am întins mâna, iar el mi-a luat-o şi a ţinut-o un moment.

— Uimitor, acum semănaţi şi mai mult cu verişoara dumneavoastră, Rosa, domnişoară Lingwood. Nu părul, poate, dar trăsăturile. Uimitor.

Mi-am retras mâna, am trimis-o pe Ruth după mama şi l-am condus pe musafir în salon. De fapt, îmi tremurau genunchii. Ultima dată când îl văzusem pe Max Stukeley, el avea vreo şaisprezece ani, iar eu doisprezece. Pe atunci, apariţiile lui erau mereu de rău augur, acum era înalt şi bine făcut, îmbrăcat în tunica roşie şi pantalonii bleumarin ai uniformei ornate peste tot cu împletituri şi nasturi aurii, cu ochii negri la fel de intimidanţi ca oricând. În mâna stângă avea un coşuleţ cu primule. Tatei nu i-ar fi plăcut mustaţa lui de dandy.

Cât am aşteptat-o pe mama, Max şi cu mine am încercat să purtăm o conversaţie împotmolită. El nu se simţea deloc în largul lui în salonul nostru, aşa îmbrăcat în culori tari şi foarte înalt cum era şi plin de o energie reprimată care îl făcea să nu poată sta o clipă locului, să măsoare neliniştit camera în sus şi-n jos şi să apuce cu mişcări bruşte câte-o carte sau ornament, să atingă o clapă pe claviatura pianului sau să-mi arunce priviri scrutătoare cu ochii lui negri. Salonul, pe de altă parte, era conceput pentru gesturi mici, lente, fiind decorat în nuanţe pastel şi plin de mobilă delicată.

M-am aşezat cu mâinile în poală.

— Aşadar plecaţi la război, căpitane Stukeley.

A încercat să aşeze primulele în echilibru pe braţul unui fotoliu, dar nu au vrut să stea.

— Chiar în această seară, dacă găsesc un vapor destul de mare să încăpem cu toţi caii. Nici unul din noi nu vrea să se despartă de animalul lui.

Mi-a venit să-l întreb dacă de-abia aşteaptă să plece la război. Dar am hotărât că nu era o întrebare potrivită. În loc, am spus:

— Am fost cu tata de dimineaţă la palatul Buckingham să vedem trupele mărşăluind.

— Chiar aşa? Sunt sigur că bărbaţii vă vor fi foarte recunoscători că v-aţi deranjat pentru ei.

Cu fiecare secundă ce trecea îmi aminteam mai multe despre Max. În definitiv, ochii lui aveau exact aceeaşi expresie din copilărie, periculos de instabilă, arunca priviri în jurul lui înregistrând fiecare detaliu al decorului, iar apoi se concentra asupra feţei mele. Ultima sa remarcă, în care se simţea destulă ironie, îmi sugera că manierele nu i se îmbunătăţiseră.

— Familia e bine? am întrebat eu. În ultima scrisoare, Rosa îmi spunea că tatăl dumneavoastră a suferit un grav accident de călărie.

— Un accident? A, da, e adevărat. Şi nu şi-a revenit încă. Să fiu cinstit, nimeni din familia mea nu face bine, mai puţin Horatio, desigur. De aceea mă şi aflu aici.

A aruncat o privire spre ceas.

— Credeţi că doamna Lingwood mai întârzie?

— Se îmbracă. Eram gata să ieşim.

— Înţeleg.

A ridicat dintr-o sprânceană, mi-a aruncat o privire arzătoare şi bruscă şi a aprobat din cap.

— Tare bine vă vine boneta aceasta, domnişoară Lingwood. Mai ales aşa, cu fundele desfăcute.

Mi-am lăsat capul în jos ca să ascund roşeaţa care mi-a urcat instantaneu de la gât până în obraji.

— Am înţeles că aţi fost în Australia. Ce fascinant.

Şi-a dat capul pe spate şi a început să râdă – încă o amintire acută. Avea un râs ciudat care începea cu un chicotit şi apoi, dacă ceva îl distra foarte tare sau începeau şi alţii să râdă, se transforma într-un râs prelungit, din toţi rărunchii.

— Fascinant. Absolut. Nici că puteaţi spune mai bine. Nisipul şi cerul sunt *fascinante*, mai ales după ce vezi numai asta o lună, două la rând.

În acel moment a intrat mama, atât de încărcată încât s-a izbit cu vârful umbrelei de tocul uşii şi şi-a pierdut echilibrul. Din mână îi atârnau boneta, precum şi un sac încăpător în care se găseau notiţele de la întâlnirea de anul trecut pentru organizarea concursului de Paşte, plus mănuşile, mantoul şi o faţă de masă pentru altar, deoarece fusese rândul nostru să spălăm albiturile sfinte. Max s-a năpustit înainte să o ajute, întreaga acţiune de eliberare de toate acele obiecte fiind însoţită de o cascadă de râsete. Apoi a acceptat primulele cu o recunoştinţă ieşită din comun şi l-a privit timidă în ochi.

Conversaţia care a urmat a avut loc cu sufletul la gură. Şi mama, şi Max erau grăbiţi, pentru că dacă întârziam, doamna Hardcastle ar fi profitat sigur de cele câteva minute pentru a avea o discuţie privată cu vicarul, iar Max părea atât de grăbit de parcă urma să plece la război să se bată singur cu toţi. A refuzat să se aşeze şi a stat cu ochii pe uşă.

— Adevărul este, doamnă Lingwood, că mama mea vitregă m-a implorat să vin la dumneavoastră, m-a făcut să promit că nu voi părăsi Londra fără să vă văd.

— Ah, dar ce mai face Isabella? Nu am mai primit veşti de la ea de săptămâni întregi.

— Sora dumneavoastră nu e bine, doamnă, dar nici nu a fost vreodată, spun din experienţa mea. Şi acum are un motiv de nelinişte în plus, de când tata a căzut grav bolnav, lovit de o afecţiune istovitoare a intestinelor... Nu mă aştept să-l găsesc în viaţă la întoarcerea din acest război.

Mama a încercat să-i spună câteva cuvinte consolatoare, dar Max le-a respins.

— Problema e că fratele meu, Horatio, va moşteni Stukeley şi, cum are de gând să se căsătorească în curând, sora dumneavoastră şi Rosa nu vor mai putea rămâne în casă. Momentul e nepotrivit. Dacă aş fi fost acasă, mi-aş fi dat silinţa să le asigur cele necesare. În condiţiile de faţă, însă, ca să fiu franc, mama mea vitregă nu are încredere că Horatio va avea grijă de ea şi, în urma unei scurte conversaţii pe care am avut-o cu el, mă tem că grijile sale sunt justificate.

— Dar soţul ei nu îi va lăsa prin testament toate cele necesare traiului?

— Îi va lăsa o sumă de bani modică, sunt sigur, dar întotdeauna a fost de neclintit în privinţa împărţirii averii. Problema este că sănătatea ei s-a înrăutăţit atât de mult încât are nevoie de îngrijire permanentă şi, din cauză că tata aproape nu a mai fost conştient de câteva luni, e posibil să nu-i fi lăsat suficienţi bani. Nu sunt sigur că are habar de cât de disperată este situaţia ei. De aici, rugămintea Isabellei de a vă vizita negreşit.

— Dar ce pot să fac eu? Să merg la ea, credeţi? Aş fi binevenită? Acum, că sir Matthew este bolnav, poate nu ar mai fi nici un obstacol...

Îmi dădeam seama că mama începuse deja mental să-şi anuleze întâlnirile şi să-şi facă bagajele. Vestea că Maria Lingwood a plecat în nord să-şi îngrijească sora bolnavă, deşi era neplăcută, va da naştere unei agitaţii foarte măgulitoare în rândul membrelor comitetelor din care făcea mama parte.

— Sunt sigur că şi sora, şi nepoata dumneavoastră ar fi foarte bucuroase să vă vadă, dar cred că prezenţa dumneavoastră nu

ar face decât să sporească tensiunea situației deja dificile în care se află. În acest moment, Rosa e indispensabilă, deoarece, în mod cât se poate de ciudat, este singura persoană căreia tata îi permite să se apropie de el. Camerista Isabellei, Nora, este mai mult decât competentă și dispusă să îl îngrijească, dar el nu o poate suferi. Asta e. Înțelegeți, și-a pierdut rațiunea. Dar după moartea sa...

Aici a avut bunul-simț să se arate jenat.

— Deci ce să facem noi? a întrebat mama.

— Așteptați veşti. Nu trebuie luate măsuri urgente, dar mi-e teamă că nu va mai dura mult și generozitatea dumneavoastră va fi solicitată. Am venit să vă previn și, bănuiesc, să mă liniștesc și eu că măcar aici Isabella și Rosa, și poate și camerista lor, vor beneficia de o primire caldă.

Ne-a aruncat o privire să ne vadă reacția, și-a luat căciula la subsuoară, iar când i-a strâns mamei mâna a părut atât de bine-crescut și chipeș încât, pentru o clipă, am crezut că l-am subestimat. Dar apoi s-a apropiat de mine, a bătut din călcâie și mi-a sărutat mâna cu atâta entuziasm, încât i-am simțit deslușit aspreala mustății ostentative, presiunea buzelor deschise și, pe măsură ce sărutul se prelungea, muchia dinților. Când a ridicat capul, mi-a făcut cu ochiul.

— Frumoasă bonetă, domnișoară Lingwood, îmi unge sufletul de biet soldat să văd cum ați înflorit. Voi purta în suflet imaginea dumneavoastră cu această bonetă atunci când voi păși în luptă.

Mama a râs, dar pe mine m-a iritat. Chiar și după ce am ieșit, iar vântul ne trăgea de marginea rochiilor și ne purta departe conversația febrilă, încă mă râcâia îndrăzneala cu care îmi făcuse cu ochiul și fervoarea sărutului.

Capitolul patru

Derbyshire, 1844

Eroina favorită a Rosei era o domnişoară, pe numele ei Florence Nightingale, care era cu zece ani mai mare decât ea şi reuşise să-şi convingă tatăl, un proprietar de fabrică din valea vecină, să deschidă o şcoală pentru copiii săracilor. Când se afla în Derbyshire – familia ei având încă alte două case în Hampshire şi Londra – domnişoara Nightingale îşi petrecea ziua îngrijind bolnavii şi seara învăţându-le pe lucrătoarele din fabrică să citească.

— Toată lumea vorbeşte despre ea, a spus Rosa, şi sper să o cunosc vara asta. Vreau să fiu ca ea. Imaginează-ţi ce aş putea realiza dacă m-ar lăsa tatăl meu vitreg. Aş putea ajunge cineva, aş putea schimba lumea.

Ca prim pas în vederea împlinirii acestui obiectiv, Rosa m-a înscris imediat într-un comitet proaspăt format, „Societatea pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale persoanelor bolnave, nevoiaşe şi fără educaţie de la Stukeley", a cărei preşedintă era ea, eu fiind secretara. Împreună reprezentam toţi membrii societăţii şi ne ţineam întâlnirile în ceea ce se numea „grădina italiană", unde se găsea un ceas solar din care porneau ca nişte raze poteci, în colţuri erau fântâni arteziene, un piersic creştea lângă un zid şi era şi un chioşc alb.

La sfârşitul lui iunie, cam la şase săptămâni de la sosirea noastră, fixaserăm o întâlnire pentru stabilirea unei programe pentru o potenţială şcoală. Mătuşa Isabella nu se simţea bine în ziua aceea, iar după micul dejun Rosa a fost chemată în camera ei, aşa că eu m-am dus singură s-o aştept în chioşc. Mă simţeam foarte obosită şi tristă, afară era cald şi adia vântul, iar după

jumătate de oră m-am întins pe una din băncile de piatră răcoroase şi aproape am adormit.

Când mi-am dat seama că sunt privită, nu am deschis imediat ochii. Dar până la urmă m-am uitat printre pleoape şi l-am văzut pe fratele vitreg al Rosei, cel brunet, Max, care stătea sprijinit de stâlpul de la picioarele mele, cu mâinile la spate şi se holba la mine. Timp de o clipă am rămas nemişcată, ameţită de combinaţia ochilor săi negri pătrunzători, albeaţa stâlpului şi albastrul cerului. Stătea cu picioarele de-o parte şi de alta a gambelor mele, iar expresia tandră, miloasă chiar, a privirii lui m-a ţintuit de bancă. Apoi a dispărut.

Am întors capul şi l-am văzut îndepărtându-se în grădină. La un moment dat a sărit pe marginea uneia din fântâni, şi-a ţinut echilibrul o clipă şi a sărit iar jos. Când a ajuns la poarta din zidul grădinii, nu s-a uitat înapoi, doar şi-a ridicat braţul stâng şi l-a lăsat să cadă pe lângă trup.

Între timp, în capul scărilor late din partea cealaltă a grădinii a apărut Rosa, care se apropia foarte încet. Când a ajuns lângă mine, am văzut că plânsese. S-a şters cu dosul mâinii la nas şi ochi, dar lacrimile continuau să-i curgă pe obraji.

— Trebuie să vă faceţi bagajele şi să plecaţi, a zis.

M-am ridicat aşa de brusc, că a început să mă doară capul în dreptul tâmplelor.

— De ce?

— Tatăl meu vitreg a poruncit aşa. E un om rău. A zis că sunteţi profitoare. Mama se simte prea rău ca să vorbească.

— Nu suntem profitoare.

— Sigur că nu. Nouă ne place mult că sunteţi aici. Avem nevoie de voi aici. Nu se poate, Mariella.

— Am crezut că-i place de noi.

— Păi, acum s-a răzgândit. Tipic. A poruncit să vină trăsura. Trebuie să-ţi facem bagajele imediat. Mama ta te aşteaptă.

— Nu, nu, nu e drept.

Am alergat spre casă, cu cuvântul „profitoare" bubuindu-mi în cap. Trebuia s-o văd pe mama şi să aflu adevărul. Dar Rosa m-a prins din urmă, m-a luat de braţ şi m-a strâns în braţe cu violenţă.

— Nu se poate. Nu pot să trăiesc fără tine. Te rog, promite-mi că o să-mi scrii în fiecare zi, Mariella.

Întregul trup i se cutremura în timp ce plângea în părul meu, iar eu stăteam nemişcată şi aşteptam fără vreo emoţie să îmi dea drumul.

Capitolul cinci

Londra, 1854

Următoarea mea contribuţie la războiul cu Rusia a fost un album. Deşi iniţial a fost ideea tatei, am preluat-o cu entuziasm pentru că eram expertă în colecţionat, aranjat şi lipit. Ultimul meu album, „Marea Expoziţie", conţinea programe, bilete, harta detaliată a structurii din sticlă şi schiţe ale obiectelor expuse. Făcusem şi un album intitulat „Calea ferată" şi unul cu titlul modest: „Ghidul punctelor de cusut al domnişoarei Lingwood".

Dar coperta creată pe 15 martie s-a dovedit cel mai mare triumf al noului album. Întâi am tăiat panglici roşii, albe şi albastre să fac un colaj cu *Union Jack*[1], peste care am lipit imaginea din *Illustrated London News* cu puşcaşii scoţieni care îşi fluturau căciulile de blană către regină. În jurul acestei capodopere am trasat cu cerneală un chenar cu simbolurile războiului: ursul rusesc, crucifixul, o puşcă Minié (desenată de tata), *Union Jack, la fleur de lys*[2], toate împletite cu narcise, brânduşe şi trandafiri (ultimii neasortaţi cu anotimpul, dar reprezentând unul dintre puţinele mele domenii de expertiză artistică). Apoi, pe 29 martie, am tăiat următorul titlu interesant: „Declaraţie de război". Şi după asta am rămas fără idei, pentru că războiul bătea pasul pe loc.

Henry a venit în vizită la sfârşitul lui martie să-şi ia rămas-bun înainte de a pleca la Budapesta. Dat fiind că a fost o vizită neanunţată, s-a întâmplat ca mama să fie plecată cu doamna Hardcastle. Se găsise o casă pentru guvernante, o închiriaseră, iar acum doamnele trebuiau să ia măsuri la geamuri pentru a se

1. Drapelul Regatului Unit al Marii Britanii.
2. Floarea de crin (în fr. în orig.); simbolul monarhiei franceze.

putea ajunge la o decizie finală legată de perdele (la mâna a doua, întâmplător doamna Hardcastle şi le schimba pe ale ei) sau de muselină (nouă) pentru draperii. Eu lucram în salonul de dimineaţă, neliniştită din cauza cerului ameninţător de un alb amestecat cu albastru, a copacilor ale căror ramuri pline de muguri se agitau şi a femeilor care îşi ţineau bonetele cu mâna. Când l-a introdus fata în casă pe Henry, am fost luată prin surprindere şi am rămas în picioare ţinându-mi penibil lucrul de mână lipit de partea de jos a rochiei. Amândoi eram şocaţi să ne regăsim singuri.

Adusese un braţ de narcise.

— Am fost la casa cea nouă. Grădina e plină de ele şi e păcat să se treacă fără să le vadă cineva. Dar au început deja să zugrăvească şi au adus maşina de gătit în bucătărie, deci lucrurile progresează.

A lăsat florile să cadă în braţele lui Ruth, s-a aşezat pe un scaun depărtat de al meu şi a acceptat să luăm ceaiul, deşi nu putea să stea decât un sfert de oră.

— Încă o comisie, a spus. De data asta, despre igiena şi sănătatea publică. Vreau să încerc să-l introduc pe tatăl tău în consiliu. Ştie mai multe decât oricine despre canalizare şi lucruri de genul acesta. Au aflat că mă duc în Ungaria şi vor să le fac un raport despre sănătatea publică de acolo. Le-am spus că nu e deloc domeniul meu, dar mă uimeşte cum, atunci când cineva devine o autoritate într-un anumit domeniu, automat este considerat autoritate în absolut orice.

— Trebuie să fii foarte mândru, am replicat eu.

— Mândru? Nu ştiu. Puţin descurajat. Ce e groaznic e că nu mai am timp pentru lucrurile cu adevărat importante. Cel mai mult îmi place să fiu în sala de operaţii cu pacienţii şi studenţii mei şi ar trebui să citesc şi să mă documentez mai mult. Utilizarea cloroformului, de exemplu, pentru a adormi pacienţii în timpul operaţiei este un lucru care cred că va revoluţiona chirurgia, dar nu am avut destul timp să analizez ultimele cercetări despre pericole şi eficienţă. În schimb, alerg de la o întâlnire la alta. Cât o să fiu în Ungaria măcar o să am timp să mă gândesc şi să studiez.

Când Ruth a adus întâi narcisele, apoi ceaiul, Henry s-a lăsat pe spate şi m-a urmărit cum torn, cu picioarele întinse spre foc

şi aproape atingându-le pe ale mele. După ce a plecat, mi-a zis:

— Mereu mă odihnesc la voi. Cu tine pot să fiu eu însumi. Apoi tonul i s-a schimbat. Spune-mi, Mariella, ce-ai mai făcut de când ne-am văzut ultima dată? Sunt sigur că nici tu nu te-ai odihnit prea mult.

— Am făcut un album despre război, dar nu vreau să ţi-l arăt pentru că încă nu e nimic interesant de văzut la el. Iar acesta este un set de feţe de pernă pentru guvernantele noastre. Fiecare va avea o pereche asortată de feţe de pernă cu motive florale diferite în colţ. Brânduşe, margarete, lăcrămioare. Mama mă munceşte mult.

— Şi după ce e gata căminul, ce vei face? Nu-mi pot închipui că mama ta şi cu tine aţi putea sta vreodată degeaba.

— O, nu pot să mă gândesc aşa de departe. Strângerea de fonduri va continua, îmi imaginez. Dacă se va dovedi un succes, e vorba să mai deschidă un cămin în altă parte a Londrei, dar pentru cusătorese. Şi încă nu ştim dacă sau când vor veni să stea la noi mătuşa Isabella şi Rosa.

— Ah, faimoasa Rosa. Sunt curios să o cunosc, după atâţia ani.

— Poate s-a schimbat şi se va dovedi o persoană absolut obişnuită.

— Sper că nu. Aş fi foarte dezamăgit.

Camera era ca o găoace, cu ticăitul ceasului şi flăcările care lingeau pereţii căminului, în care ne aflam împreună, dar el încă nu spusese nimic important despre viitorul nostru. Când a venit timpul să plece, m-am aplecat să trag de şnurul clopoţelului, cu conştiinţa deloc îmbucurătoare a faptului că în curând voi rămâne iar singură, în faţă aşternându-mi-se încă o perioadă lungă de nesiguranţă şi dor. Dar exact când am atins şnurul cu degetele, mi-a făcut un semn să mă opresc şi m-a tras spre el astfel încât stăteam amândoi între măsuţă şi foc, în timp ce eu îi studiam pantofii lustruiţi, iar el îmi contempla faţa.

— Eşti idealul meu, a rostit el. Atât de mulţumită în lumea ta. Atât de altruistă când faci lucruri pentru alţii.

— Dar nu fac nimic. Ce înseamnă o faţă de pernă ici sau colo în comparaţie cu realizările tale?

— Esenţial este, zic eu, să fii specialist în ceva, să te dăruieşti complet sarcinii pe care o îndeplineşti. Iar tu eşti specialistă în

a fi Mariella. Cu prețuirea ta pentru detalii, formezi un întreg cu adevărat devotat. Creezi în jurul tău o oază de liniște. Să nu te schimbi niciodată, draga mea.

Mi-a cuprins fața în mâinile făcute căuș și s-a aplecat să mă sărute pe frunte, unde începea cărarea. Am închis ochii și i-am simțit buzele pe nas, apoi ușor, pe gură.

— Mariella.

Aproape înainte să mă dezmeticesc că în sfârșit mă sărutase pe buze, a dispărut. I-am auzit zgomotul pașilor pe scări, ușa de la intrare cum se trântește și am fugit la fereastră, de unde l-am văzut traversând în grabă curtea.

Am rămas nemișcată, parcă paralizată de bucuria neașteptată, privindu-mi fix propria reflexie în oglinda de deasupra căminului. Mă durea trupul, fața mi-era roșie, privirea aprinsă. Mi-am îngropat chipul în narcise și capul mi s-a umplut de primăvară. Când mi-am reluat cusutul, nu mi-a mai păsat că am murdărit cu polenul de pe degete cusătura la care lucram.

Capitolul șase

Am citit în *The Times* că flota noastră amenința vasele ruseşti şi porturile din Marea Baltică aflată, după cât se pare, la mile şi mile depărtare de „focarul războiului", cum îl numea tata, dar eu am pus în album o hartă destul de rudimentară, nefiind prea sigură care sunt statele Baltice: Finlanda, parcă, Letonia şi fortăreţele de la Sveaborg şi Kronstadt care protejau capitala rusă, Sankt Petersburg. Mi s-a părut ceva inedit să mă uit pe glob, în plus, îi puteam urmări şi călătoria lui Henry până la Pesta. Dar mai mult de-atât nu prea s-a întâmplat în Marea Baltică. Tata spunea că flota noastră trebuia să *spulbere* flota rusă. Mi-am imaginat o flotilă de bărcuţe de lemn făcută aşchii. Trupele noastre erau staţionate însă între timp la Constantinopol (pe o bucată de pergament înmuiată în ceai scrisesem o istorie prostesc de abreviată a oraşului antic). La sfârşitul lui aprilie, tata mi-a sugerat să mai fac o hartă, de data asta a Mării Mediterane, cu săgeţi care să indice rutele comerciale, arătând astfel de ce nu trebuiau lăsaţi ruşii să cucerească Constantinopolul de la turci. Dacă se întâmpla asta, spunea tata, întregul nostru *imperiu* ar fi fost în pericol, pentru că Rusia cea agresivă ar fi putut să cucerească tot până la sfârşit. Pe pagina următoare am desenat un vapor cu aburi. O călătorie pe Marea Neagră dura opt zile cu vaporul cu aburi şi o lună cu cel cu pânze. După desen urma o explicaţie lungă scrisă de tata, inclusiv o schemă, ale cărei adnotări le-am scris eu, despre cum aburul făcea ca nişte şuruburi imense să se rotească şi să pună în mişcare zbaturile.

După aceea mi-am pierdut încă o dată interesul pentru album, preferând să mă întorc la proiectul cusutului de motive florale pe prosoapele guvernantelor, motive asortate cu feţele de pernă, lucru care-mi oferea mult mai multe satisfacţii.

Deschiderea căminului fusese amânată până în iulie deoarece nu găsiseră o intendentă-adjunctă, ceea ce îmi lăsa mie mai mult timp să pregătesc micul program pentru viitoarele pensionare şi persoanele de vază invitate. Alesesem să cânt *Where'ere you walk...*, deşi acompaniamentul era foarte greu. Versurile se potriveau ocaziei, ne gândiserăm noi, mai ales partea cu copacii care se strâng laolaltă la umbră, fără să punem însă la socoteală înţelesul romantic implicit. Când mă gândeam la frunzişul verde, îmi imaginam grădina de la Elms în după-amiezi de vară umbrite.

Apoi a sosit o scrisoare cu chenar negru de la mătuşa Isabella, care mi-a luat gândurile de la războiul nespectaculos, guvernante şi chiar, timp de o jumătate de oră, de la Henry.

Stukeley Hall
12 mai 1854

Draga mea soră,

Am veşti groaznice. Soţul meu nu mai este printre cei vii. [Pe cuvântul „vii" căzuseră lacrimi făcându-l aproape ilizibil.]

Cred că în timpul vizitei sale la Londra Max v-a spus că nu avem mari speranţe. Poate, încă de pe atunci, am subestimat gravitatea bolii sale. Din decembrie, de când a căzut de pe cal pe acea alee nenorocită, a avut nevoie de îngrijire permanentă şi aproape nu şi-a părăsit camera. Cât despre mine, sunt o umbră a celei ce-am fost.

Testamentul nu e în favoarea mea. Suport cu stoicism, nu mă aşteptam la nimic, dar tot îmi este greu [mai multe lacrimi, rândul următor de-a dreptul ilizibil]. *Moşia, Stukeley, totul îi rămâne lui Horatio, cu care, după cum ştii, nu am fost în cele mai bune relaţii de-a lungul anilor. Maximilian va primi un mic venit, dar Rosa şi cu mine, se pare, suntem complet dezmoştenite. Ne rămâne ce avem pe noi, poate puţin mai mult. E foarte greu... nu înţeleg de ce...*

Dragă soră, sunt atât de slăbită încât abia îmi pot sălta capul de pe pernă, dar nu mai pot rămâne în casa aceasta încă un minut, casă în care nu mai sunt bine-venită şi sunt atâtea şi atâtea amintiri care mă răscolesc la fiecare pas. Ai crede că după tot ce am făcut pentru tatăl lui...

Rosa m-a pus să îţi scriu. O schimbare de peisaj, spune ea, ar putea fi singura mea speranţă. Draga mea soră, vom veni la Londra. Nu am crezut vreodată...

În punctul acesta, scrisul mătuşii a dispărut complet, fiind înlocuit de scrisul mult mai mare şi mai apăsat al verişoarei mele, Rosa:

Ne pare rău că nu v-am prevenit mai din timp. Adevărul este că nu mai putem sta aici nici măcar un minut. O să luăm trenul de ora nouă şi un sfert din Derby, vinerea viitoare (19 mai). Nu vă vom deranja prea mult, pentru că mama va veni cu camerista ei, Nora. Ar trebui să ajungem la voi pe la începutul serii.

Rosa

Mama fiind ocupată cu guvernantele, eu am fost cea însărcinată cu pregătirile pentru sosirea musafirelor, iar eu mă simţeam depăşită. Rosa şi mama ei erau obişnuite cu spaţiile largi de la Stukeley Hall, cu pardoselile de marmură, covoarele persane, vederile cu pajişti întinse, fântânile arteziene şi grădinile împrejmuite de ziduri. Fosse House, din Clapham, pe care tata o construise pentru a ne adăposti pe noi trei şi cei câţiva servitori, nu avea cum să se compare cu asemenea splendori. În plus, dacă nu cumva se schimbase, Rosa va vrea să exploreze casa din pod până în pivniţă şi se va aştepta de la mine să ştiu povestea fiecărei mobile din casă.

Ruth, deşi cu o înclinaţie naturală spre leneveală şi spartul obiectelor, putea fi de folos dacă i se dădeau instrucţiuni precise. Împreună am scos covoarele pentru ca spălătoreasa să le poată bate bine în timp ce noi am spălat şi lustruit podelele. Am scos cărţile din salon şi le-am şters filele şi cotorul fiecăreia, apoi am şters şi rafturile de praf. Ne-am urcat pe scară să curăţăm ramele tablourilor şi baghetele de care erau agăţate. Am trimis feţele de masă, milieurile pentru braţele şi spătarele scaunelor, macaturile şi şervetele la spălat. Ni s-a adus apă şi oţet de jos pentru geamuri şi le-am curăţat pe toate, în ciuda soarelui care ardea şi ne orbea pe jumătate. Am măturat pe sub paturi şi am aerisit plăpumile, am lustruit dulăpioarele şi am umflat pernele.

Apoi am dat fuga în grădină şi am tăiat braţe întregi de trandafiri albi, căldăruşe şi nu-mă-uita, pentru că, spre deosebire de Stukeley, noi nu aveam nici seră, nici grădină de iarnă, aşa că trebuia să compensăm cu flori de sezon. Dar în agitaţia momentului, nimeni nu a observat. În agitaţia momentului, felul în care arăta casa a fost ultima preocupare a tuturor.

Vineri seara, eram cu mama în salon şi îl aşteptam emoţionate pe tata să se întoarcă cu musafirele de la gară. În ciuda emoţiilor, reuşiserăm să discutăm destul de calm, poate pentru a zecea oară, dacă trebuia să ne îmbrăcăm complet în doliu pentru un cumnat sau un unchi prin alianţă pe care l-am vizitat o singură dată acum zece ani. Cum nu aveam nimic negru, mă îmbrăcasem cu rochia din tafta albastru foarte închis; mama, în schimb, îşi scosese de la naftalină rochia de satin negru. După consultări cu doamna Hardcastle, se hotărâse asupra unui compromis, aşa că alesese un guler alb şi o fundă gri de catifea pe care o trecuse prin găurile din dantela bonetei.

— Ultimul lucru pe care mi-l doresc este să fiu ostentativă. În definitiv, nici nu l-am cunoscut prea bine pe sir Matthew şi nu ne-am împrietenit prea mult când am fost la ei în vizită. Făcu o pauză. Desigur, la tine a ţinut. Aşa am crezut mereu.

Brodam un macat cu crenguţe de iederă; modelul trasat din înţepături de ac necesita cinci nuanţe diferite de verde.

— Nu cred că i-a păsat vreodată de mine cu adevărat.

— O, ba da. Nu se poate să nu ţii minte. M-a privit o clipă. Dar mi s-a părut un om dificil, mă tem. Sper că s-a înmuiat puţin în ultimii ani şi că a fost bun cu Rosa.

S-a auzit zgomotul roţilor trăsurii pe pietriş, apoi soneria, apoi zvon de voci în hol. Am sărit în picioare şi ne-am pus deoparte lucrul de mână, schimbând priviri triste prin care admiteam că nimic nu va mai fi la fel. Întâi şi-a făcut apariţia Ruth, foarte pătrunsă de rolul încredinţat, apoi mătuşa Isabella, drapată din cap până în picioare în crep negru, cu ochii înlăcrimaţi şi faţa mai umflată ca niciodată. Rosa stătea pe vârfuri, lungindu-şi gâtul pe după mama ei ca să mă vadă. Şi ea era îmbrăcată în negru, iar marginile bonetei încadrau o faţă care se făcuse şi mai frumoasă decât pe vremea când era încă o fetiţă. Avea trăsături fine, ochii de un albastru închis erau arzători şi buzele umede îi tremurau.

A trecut pe lângă mama ei, a alergat spre mine, a căzut în genunchi şi mi-a cuprins mijlocul cu mâinile. Cu capul îngropat în rochia mea, i-am auzit vocea înăbuşită:

— Acum cred că o să pot fi fericită din nou.

Timp de o clipă am fost uimită de această manifestare violentă, apoi m-am aplecat, am apucat-o de coate şi am ridicat-o. Ne-am privit fix, râdeam şi plângeam, până m-a tras spre ea şi m-a pupat.

Între timp, tata stătea în uşă, mutându-şi mănuşile dintr-o mână în alta.

— A fost groaznic traficul. O oră şi jumătatea ne-a luat. Însă dacă totul e în regulă aici, eu m-aş întoarce la lucru. Trebuie să mă uit pe nişte planuri înainte de cină...

Rosa i-a sărit în faţă şi l-a prins de braţ.

— Unchiule Philip, sunteţi atât de bun că ne lăsaţi să stăm la dumneavoastră. Nu cred că vă puteţi imagina cât de recunoscătoare vă suntem.

Tata s-a înroşit brusc şi şi-a întins mâinile ca şi cum ar fi vrut s-o ţină la distanţă.

— Ei, nu e mare lucru. Soţia mea şi Mariella sunt fericite că sunteţi aici, deşi trebuie să vă avertizez că nici nu o să vă dezmeticiţi bine şi o să vă pomeniţi prinse în unul din proiectele lor. Dar, oricum, avem camere goale în casa noastră mare. Era timpul să le locuiască cineva...

Avea ochii umeziţi de emoţie când s-a îndepărtat spre biroul lui.

După ce a plecat tata, Ruth a adus ceaiul pe o tavă. Ne înţeleseserăm să folosim cel mai bun set, cel cu marginea aurită şi model cu boboci de trandafir. Dar exact când Ruth se angaja să traverseze distanţa dintre dulapul cu bibelouri şi capătul fotoliului, mătuşa mea a scos un oftat prelung şi s-a prăbuşit pe canapea. Pieptul i-a tresăltat, mâna înmănuşată i-a tresărit uşor, iar faţa i s-a făcut lividă. Ruth s-a speriat aşa de tare că i-a tremurat tava, ceştile s-au răsturnat pe farfurioare, iar zaharniţa s-a rostogolit de-a dreptul de pe tavă, spărgându-se de o masă.

— Draga mea! a exclamat mama. Bella, dragă.

— O, Dumnezeule, a strigat Rosa, ţâşnind spre fereastră şi dând la o parte draperia din dantelă ca să deschidă uşa de sticlă.

Apoi i-a ridicat picioarele mamei sale pe canapea, cu tot cu pantofi, i-a desfăcut boneta, i-a scos mantaua de sub ea şi i-a descheiat bluza.

— Doctor? a întrebat mama. Să chem un doctor? Ruth, lasă tava aia jos, ce Dumnezeu.

— Lăsaţi-o puţin, a răspuns Rosa. O să-şi revină. E inima.

— *Inima?*

— O afecţiune care nu-i dă voie să facă eforturi bruşte – fără emoţii sau călătorii.

Rosa a luat sticluţa cu săruri de la mama şi i-a vârât-o mătuşii sub nas. Drept urmare, pe mătuşa a apucat-o o criză groaznică de bolboroseli şi gâfâieli, şi-a desfăcut braţele şi picioarele, iar când a reuşit să articuleze, a cerut apă.

— Aduceţi-o pe Nora, a spus Rosa. Ea ştie ce să-i facă.

Nora era o femeie pătrăţoasă, cu un accent irlandez foarte pronunţat, pielea aspră şi albă ca brânza şi părul rar. Împreună cu mama au dus-o pe mătuşa practic pe braţe până sus, în cea mai bună cameră de oaspeţi, în timp ce Ruth, cu privirea plină de suferinţă îndreptată spre ceştile de porţelan răsturnate pe tavă, a adunat cioburile zaharniţei şi mantia şi boneta lepădate de mătuşă. Eu am strâns laptele cu un şervet, Rosa a turnat ceaiul şi şi-a tăiat o felie de prăjitură cu fructe.

De îndată ce am rămas doar noi două, m-am simţit la fel de intimidată ca în copilărie. Şi ea, şi fratele ei vitreg Max aveau această calitate de a concentra întreaga energie dintr-o încăpere asupra lor. Şi totuşi, pe lângă strălucirea unduitoare a părului şi talia zveltă, vocea adultă, mai puternică decât mi-o aminteam, aproape te şoca, dacă n-ar fi fost cuvintele prozaice pe care le pronunţa.

— Mereu face aşa, a spus.

— E foarte bolnavă?

— Dumnezeu cu mila. M-am obişnuit aşa de tare cu boala ei, că mi se pare că aşa va fi până-n vecii vecilor, deşi cu toţii ne purtăm ca şi cum ar putea să moară în orice clipă. Ironic, nu crezi, că până la urmă *el* a fost cel care a murit primul? Mama nu a crezut un moment că va trăi mai mult decât el. Îşi cerea mereu scuze în faţa lui pentru că urma să-l lase văduv a doua oară.

Şi-a terminat prăjitura, şi-a aranjat rochia, a sărit în picioare şi s-a apucat să dea ocol camerei, ridicând câte un ornament

sau câte o poză înrămată, potrivind milieuri, frunzărind partituri muzicale, cântând câteva triluri şi arpegii. Când a dat de albumul de război, s-a oprit şi a început să dea paginile.

— E al tău?

— Tatei îi place să mă vadă preocupată de problemele lumii.

A scrutat o pagină.

— Eşti *sigură* în legătură cu graniţa aia a Prusiei? Credeam că Imperiul Rus se întinde mai mult la vest... Deci eşti pentru sau împotriva războiului?

— Împotriva? Nimeni nu e împotriva războiului.

— Eu sunt. Cum să nu fiu?! Nu se poate să fii pentru război. Nimeni nu mi-a oferit până acum un motiv coerent pentru care ne războim cu ruşii.

— În albumul meu e o tăietură din *The Times* în care sunt enumerate motivele. Ruşii îşi tratează poporul în mod abominabil şi ne pun în pericol libertatea.

— Cum?

— Vor să stăpânească Mediterana.

— De unde ştii?

— Păi, e evident. Tata zice că vor să dezbine Turcia şi să preia controlul. Şi apoi mai e şi problema Ierusalimului.

— Ce e cu Ierusalimul?

— Păi, ce vreau să spun e că nu putem lăsa Locurile Sfinte să cadă în mâna Rusiei.

— De ce?

— E vorba de creştinism...

— Ruşii sunt creştini.

— Ba nu sunt, sunt ortodocşi.

— Deci creştini. Turcii însă sunt musulmani.

— Ştiu. Ştiu.

— Şi pe deasupra ne-am mai aliat şi cu francezii. Nu ţi se pare deloc ciudat?

— Tata spune că acesta este încă un aspect bun al războiului. Că măcar de data asta nu ne mai certăm cu vecinii noştri.

— Dar care crezi că sunt adevăratele motive? Ţi-ai pus întrebarea?

— Ţi-am spus. Rusia...

— Politică. Guvernul nu are nici mintea, nici puterea necesară să-l oprească. Şi, desigur, se presupune că, de patruzeci de

ani de când nu ne-am mai războit, ne-am plictisit cu toţii. Şi toată lumea e de părere că minunata şi glorioasa noastră ţară ar trebui să-i dea o lecţie Rusiei tiranice, ignorând complet faptul că mase întregi din populaţia noastră mor de foame şi trudesc în fabrici şaisprezece ore pe zi.

— Ruşii au iobagi. E altceva.

— Mariella! Vor muri mii de oameni în acest război, printre care poate, întâmplător, şi Max. Până acum nu mi-ai oferit nici măcar un motiv care să justifice toate astea.

Cum stătea în dreptul ferestrei, a dat perdeaua de dantelă la o parte şi a început să privească afară.

E îngrozitor, mă gândeam eu. Ne aflam de mai puţin de zece minute împreună şi deja ne certam. Mă încercau sentimente pe care nu le mai trăisem de ani de zile: senzaţia că mă aflu sub lupă, dorinţa de a impresiona, dublată de teama de a nu dezamăgi.

Era nemişcată ca o statuie, în rochia ei neagră, cu părul abia strâns într-o panglică atârnându-i pe spate. Să fi fost faptul că era din nord, de aceea era atât de indiferentă faţă de modă? Deşi sigur nu era săracă, nu avea mai multe rânduri de fuste, astfel că linia rochiei cădea dreaptă de la talia înaltă şi i se vedeau clar formele pieptului şi ale coapselor. Fusesem mai degrabă mulţumită de modul în care arătam, cu excepţia chestiunii iritante dacă se cuvenea sau nu să mă îmbrac în negru, dar dintr-odată mă simţeam ca un pui umplut în corsetul meu, cu mânecile lungi şi gulerul strâmt. Cât despre păr, chiar dacă l-aş fi lăsat desfăcut, nu s-ar fi revărsat în bucle perfecte ca al ei.

Mi-am luat trusa de cusut, am deschis-o, am ales nişte aţă de mătase de culoarea muşchiului şi am separat-o în trei fire.

— Nu m-am gândit că o să fie aşa de provincial aici la voi, a spus ea. Credeam că sunteţi mult mai aproape de Londra.

— Dar suntem destul de aproape. Uneori merg pe jos până la râu. Sau putem să luăm un omnibuz sau trăsura.

— Mâine o să-mi arăţi ce e de văzut?

— Mă tem că nu cunosc Londra aşa de bine.

— Dar ai trăit aici toată viaţa.

— Da, dar nu merg des în oraş.

Îşi fixase privirea ei albastră, strălucitoare pe faţa mea.

— Dar de ce?

— Nu prea am motive.

— Dar e acolo. Londra e *acolo*. Mi-am imaginat că te duci tot timpul.

— Da, dar nici nu aş avea timp. Suntem atât de ocupate.

— Cum aşa? Cu ce te ocupi? Cu ce îţi umpli timpul?

— Sunt atâtea lucruri de făcut. Mamei îi place să o ajut în grădină şi tot eu ţin şi toate socotelile casei. Şi mai şi cos pentru guvernantele nevoiaşe.

— Pentru cine?

Mă privea fix, avea o expresie ce exprima deopotrivă neîncredere şi amuzament.

— Am strâns bani pentru o casă din Bloomsbury. Tot ce mai trebuie este să o mobilăm.

— Ce frumos. Pot să vă ajut? Putem să mergem acolo?

— Sigur că putem. Dacă asta vrei.

— Îmi doresc atât de mult să fiu de folos.

În timp ce eu continuam să cos, ea bătea uşor din picior.

— Nici nu-mi vine să cred că sunt aici. În toate aceste săptămâni, luni, ani, nu mi-am dorit altceva mai mult decât să fiu din nou în aceeaşi cameră cu tine.

— Ce vrei să spui? Doar nu vorbeşti serios.

— Nimeni nu mă face să mă simt aşa. Cum să spun? Împlinită. Sentimentul că mă aflu exact unde trebuie cu exact cine trebuie.

— Dar aveai atâţia prieteni în nord. Scrisorile tale erau pline şi petreceri şi ieşiri.

— Prostii. Toţi nişte superficiali, mai puţin câţiva oameni extraordinari. Dar nu ţi-a luat nimeni locul. Când te privesc aplecată asupra lucrului de mână îmi amintesc de căpşorul tău de copil, cu părul castaniu care-ţi atârna până pe braţe, felul în care nu-mi puteam niciodată da seama ce se întâmplă în mintea ta, oricât aş fi încercat.

— Nu se întâmpla nimic.

— O, ba da, Mariella.

Am privit-o fix în ochii albaştri şi a trebuit să recunosc în sinea mea că avea trăsăturile dispuse perfect. Era ca şi cum un artist, Alfred Stevens poate, trasase cu cărbunele câteva urme pe ovalul perfect al feţei ei.

— Mariella, o să stăm în aceeaşi cameră, ca pe vremuri?

— Ne-am gândit că ai prefera să ai camera ta.

— Dar nu mai ţii minte cum ne distram? Nici nu mă gândeam că nu vom dormi împreună.

— Avem o mulţime de camere, iar dormitorul meu e destul de mic. Ne-am gândit, dat fiind că o să staţi mai mult la noi, că ţi-ar plăcea să ai un loc al tău.

— Am stat destul singură atâţia ani. Ai văzut ce mare şi goală era Stukeley Hall. Mereu mă simţeam singură acolo. Sau poate nu vrei tu să stai cu mine?

În spatele privirii ei pândeau dezamăgirea şi nesiguranţa.

— Am crezut că eu o să îţi par plictisitoare, iar casa prea mică.

— Mică? Nu. Nu e deloc mică. E un cămin, plin de lucruri dragi, se vede. Şi plictisitoare? Tu? Nu ai fost niciodată plictisitoare. Mariella, în ultimul an parcă am trăit într-un tunel întunecat fără nici o urmă de luminiţă la capătul lui. Şi apoi, când tatăl meu vitreg era pe moarte, eu şi Max ne-am gândit că voi ne-aţi putea salva şi, dintr-odată, am început să sper. Ţi-am păstrat toate scrisorile şi preţuiesc fiecare amintire din cele câteva săptămâni petrecute împreună, singura perioadă din viaţa mea când am avut o prietenă adevărată, de aceeaşi vârstă ca şi mine şi mai dragă decât o soră.

Stăteam lipite una de alta, îi simţeam obrazul lângă al meu. Deşi nu prea îmi venea să cred că simte toate acele lucruri pentru mine, mă simţeam minunat aşa de aproape de ea. I-am pus mâna pe umăr şi am sărutat-o un pic mai jos de ureche.

Capitolul șapte

Derbyshire, 1844

Când am ajuns cu mama la Stukeley, nici unul dintre frații vitregi nu era acasă. Cel mai mare, Horatio, tocmai își termina primul an la Oxford, iar cel mic, Maximilian, era la o școală cu internat din Malvern.

— O să vezi însă că se-ntoarce una-două, mi-a spus Rosa. Nu rezistă niciodată prea mult într-un loc.

Între timp, noi două petreceam ore în șir de capul nostru. Aveam câteva îndatoriri trasate de mamele noastre: mătușa Isabella avea încă de pe atunci nevoie de îngrijire din când în când, iar eu trebuia să-mi continui educația frugală. În rest, eram libere. Rosa mă lua de braț și mă ducea în ascunzătorile ei predilecte: un gard viu gol pe dinăuntru ca o peșteră verde; un turnuleț de unde se vedea jumătate din Derbyshire; și camera lipită de dormitorul ei pe care o folosea ca garderobă, unde stăteam sub marginile rochiilor ei atârnate pe umeraşe. Era obsedată de ascunzători, de locuri închise și strâmte, astfel că în scurt timp am ajuns să o cunosc intim: felul în care i se forma un cârlionț rebel în partea dreaptă a frunții, unghiul în care îi pornea gâtul din gulerul larg al rochiei. Când era agitată, obișnuia să-și înfășoare pe după deget materialul fustei, apoi își scotea degetele și le băga la loc în micile tunele astfel formate. La fel, mirosul de iarbă al respirației ei curate îmi devenise familiar.

— De ce-ți plac așa de mult ascunzătorile? am întrebat-o.

— Nu sunt *ascunzători*, ba dimpotrivă. Îmi place să fiu în locuri în care nu mă distrage nimic de la mine sau de la tine. Într-un loc secret pot să fiu sigură că sunt ceea ce vreau să fiu.

Şi nu ce vor alţii să fiu. Mai ales ce vrea *el*, bărbatul ăla, Stukeley. Nu vreau să mă găsească niciodată.

Gardul viu se întindea sub forma unui pătrat perfect care înconjura grădina acvatică, întrerupt din loc în loc pentru a face loc potecilor. Intram pe la un capăt şi, aplecate, ne croiam drum până la un mic spaţiu deschis din chiar inima gardului viu. Prima dată când am stat acolo cu Rosa, amândouă cu picioarele încrucişate, genunchi la genunchi, s-a aplecat în faţă şi m-a prins de ambele mâini.

— Spune-mi despre viaţa ta de acasă.

— O, nu prea am ce să-ţi spun.

— Nu se poate. Ce-ţi place? De cine-ţi place? Cum îţi petreci timpul?

I-am povestit despre cusut şi i-am arătat broderia în punct smock de la cămaşă şi modelul de pe buzunar.

— Crezi că eu aş fi în stare să fac aşa ceva? a exclamat ea scrutându-le cu privirea. Nu-mi vine să cred că tu ai cusut toate punctele astea mici.

— Ţi-ar lua ceva să înveţi. Poate ar trebui să începem cu ceva foarte simplu, cum ar fi o carte de cusut. Pe mine m-a învăţat o specialistă, mătuşa mea Eppie, care era cusătoreasă de meserie. Practic, şi-a întreţinut familia din cusut până a murit.

— Ah, deci a murit.

— Da.

Am inspirat adânc. Nu mă puteam abţine, trebuia să-i pronunţ numele.

— Şi de când a murit ea, vărul meu de-al doilea, Henry, a fost ca un fiu pentru mama şi tata. A stat la noi o perioadă şi încă mai vine în vizită de câte ori poate. Tata e foarte preocupat de educaţia lui.

— Şi câţi ani are Henry ăsta?

— Acum are aproape douăzeci de ani.

— Şi dacă e ca un fiu pentru părinţii tăi, înseamnă că ţie îţi e ca un frate?

— Frate? Păi, poate. Nu ştiu cum e să ai fraţi.

— Fraţii vitregi nu prea sunt buni la nimic.

— Henry nu e aşa. Henry, zic eu, îmi e mai mult ca un frate. Când stătea la noi, eu aveam numai opt ani, dar petreceam ore întregi împreună şi vorbeam tot timpul.

— Şi despre ce vorbeaţi?

— De toate. Despre medicină destul de mult, încă de-atunci. Acum învaţă să se facă doctor.

— Mi-ar plăcea să fie ceva şi de capul lui Max, dar nu e, sunt sigură. Dacă ar deveni doctor, de exemplu, măcar i-aş putea face curăţenie în casă. Mariella, eşti aşa de norocoasă.

— Ştiu.

— Îl iubeşti?

— Sigur că-l iubesc.

— Ca pe un soţ?

— O, nu, nu aşa. Oricum, e mult mai mare decât mine.

— Dar îl iubeşti, se vede. O, Mariella, te rog să nu-l iubeşti pe Henry mai mult decât pe mine. Nu o să-l iubeşti, nu-i aşa?

Mi-a cuprins bărbia în căuşul palmei şi şi-a frecat nasul de al meu până când am început să chicotesc.

— Te iubesc mai mult decât pe oricine pe lumea asta, mi-a şoptit.

Capitolul opt

Londra, 1854

A doua zi după sosirea Rosei și a mătușii Isabella, am fost trezită de agitația de la parter: o bătaie hotărâtă în ușa de la intrare, urmată de vocea mamei în hol. Rosa încă dormea în patul pe care i-l adusesem dintr-o altă cameră. Cu părul revărsat pe pernă și brațul îndoit sub cap, putea foarte bine să pozeze pentru unul din tablourile expuse la Royal Academy[1].

Am ieșit pe vârfuri până pe palier, de unde am tras cu ochiul la ce se întâmpla jos. Tocmai îl conduceau pe doctor în camera mătușii, deși nu era nici ora șapte. Mama nu ar fi îndrăznit să-l deranjeze atât de devreme, deci probabil că mătușa Isabella era foarte bolnavă.

M-am îmbrăcat în camera pregătită pentru Rosa. Florile pe care le culesesem special pentru ea parfumau aerul, iar mai multe milieuri cu marginea din dantelă croșetată chiar de mine erau împrăștiate pe servantă, gata să-i primească sticluțele și periile. Împreună cu Ruth lustruisem stâlpii răsuciți ai patului și ștersesem și ultima pată de mucegai de pe marginea șemineului. Ferestrele dădeau spre curtea cu poteca șerpuită pe sub bolta de trandafiri agățători până la partea sălbatică a grădinii. Deși, privind retrospectiv, mi se pare un nume cam pretențios pentru un sfert de hectar de arbuști. Tot terenul nostru de la Clapham ar fi încăput numai în grădina italiană de la Stukeley.

---

1. Royal Academy of Arts, instituție privată londoneză înființată de George al III-lea în 1768, al cărei scop este promovarea creării și aprecierii operelor de artă vizuală prin intermediul expozițiilor, educației și dezbaterilor.

După o jumătate de oră, am auzit uşa de la intrare închizându-se şi am coborât cu grijă să iau micul dejun cu mama. Mi-a povestit că peste noapte mătuşa suferise o serie de palpitaţii şi încă nu putea să respire normal. Doctorul îi ordonase să stea complet izolată, preferabil la pat, cel puţin încă o săptămână. Lunga călătorie cu trenul combinată cu stresul proaspetei văduvii puseseră o presiune intolerabilă asupra inimii şi nervilor săi.

— Nu e frumos din partea mea să o spun, ştiu, dar mă deranjează, a spus mama. Am atâtea de făcut.

— Pot să ajut eu.

— Sigur. Şi mai sunt şi Rosa şi camerista.

— Tata ce a spus?

— A spus că trebuie să facem tot ce putem, bineînţeles. Dar era pe fugă. E o problemă cu locaţia de la Wandsworth din cauza căii ferate care trece prea aproape. Au fost afectate ţevile de scurgere.

Rosa îşi făcu apariţia într-un halat alb lung care i se răsucea în jurul gleznelor când se apleca să ne sărute. Prezenţa ei în cameră scotea în evidenţă toate lucrurile vechi sau ponosite, şi totuşi de câte ori punea mâna pe speteaza unui scaun sau pe un şervet, acestea deveneau parte din tabloul graţios pe care-l alcătuia fiinţa Rosei. Era înfloritoare după somnul lung.

— Nici nu vă imaginaţi ce minunat e să fiu aici. M-am trezit şi mi-am zis: nu-mi vine să cred că am reuşit să scap de acolo. Casa din Derbyshire devenise un mausoleu.

S-a întins peste masă după cafea şi şi-a întins pe felia de pâine prăjită o porţie zdravănă de unt.

— Aşa, acum spuneţi-mi, ce-o să facem azi?

— Mama ta e bolnavă, Rosa dragă, a intervenit mama. Am chemat doctorul.

— Nu trebuia. O să-şi revină repede.

— Doctorul nu e de aceeaşi părere. A spus că va necesita îngrijire permanentă. Aşa e cu afecţiunile inimii.

— Se poate ocupa Nora. De aceea am şi adus-o cu noi.

— Nora nu a dormit toată noaptea, are nevoie de somn.

Rosa se oprise din mâncat şi o privea pe mama foarte atentă.

— Pentru moment, cel puţin, cât mama ta este bolnavă, cred că e de datoria noastră să ne asigurăm că beneficiază de

îngrijirea necesară. Şi mi s-ar părea nepotrivit să aducem o soră medicală din afară imediat cum aţi sosit.

Rosa şi-a dat scaunul în spate şi s-a ridicat.

— O să am eu grijă de ea, sigur că da, nu e nici o problemă. Sunt obişnuită. Nu aş vrea să fim o povară pentru voi. Dacă s-ar putea însă să ies înainte cu Mariella puţin, numai o oră, să luăm nişte aer, dacă nu vă deranjează, mătuşă Maria, să aveţi grijă de ea cât timp noi... Şi-a şters lacrimile. Îmi pare rău, îmi pare rău. Sunt puţin sătulă de îngrijit, de aceea sunt egoistă. Tatăl meu vitreg a avut o boală groaznică, un fel de excrescenţă în măruntaie. Mama nu suporta să stea cu el, iar el avea un temperament aşa de dificil, că nici o soră medicală nu rezista, mai puţin Nora, dar pe Nora nu o suporta. Iar cu mine era bun şi părea mult mai calm când eram cu el. Chiar nu mă deranjează să fiu în preajma oamenilor bolnavi. De fapt, aş face din asta un mod de viaţă, dacă chiar aş putea fi de folos. Mă duc chiar acum la mama...

A ieşit în fugă din cameră. Am auzit-o cum se opreşte în hol, trage lung aer în piept cu un suspin şi apoi urcă treptele, cu pasul său uşor.

O oră mai târziu eram amândouă în omnibuz pe drum spre râu, iar mama rămăsese acasă să-şi îngrijească sora.

— Nu am de contramandat decât o întâlnire scurtă de dimineaţă. Nu e mare lucru. Biata Rosa are şi ea nevoie de o mică vacanţă.

Cu toate acestea, sacrificiul mamei îmi apăsa conştiinţa, în timp ce eu şi Rosa stăteam genunchi la genunchi cu un domn în vârstă cu o pălărie prăfuită şi o bonă cu un copilaş în braţe, toţi trei transfiguraţi de prezenţa Rosei care scruta avidă peisajul de dincolo de fereastră şi al cărei păr lucitor oferea un contrast atrăgător cu rochia, şalul şi boneta neagră.

— Întâi o să ne oprim la Marylebone, a spus, suntem aşteptate.

— Aşteptate? Dar cum? Nu ştiam ce o să se întâmple azi.

— I-am scris prietenei mele, domnişoara Barbara Leigh Smith, că s-ar putea să vin în vizită în dimineaţa aceasta. Mă aşteaptă, sunt sigură. Hai, să o luăm pe jos, pierdem prea multe aşa.

Şi şi-a făcut loc pe lângă genunchii celorlalţi călători, luând-o la picior în cizmele ei comode, în timp ce eu mă chinuiam să

ţin pasul în pantofii mei eleganţi şi mă lăsam înghiontită de mulţime. A întrebat pe cineva care e drumul cu intonaţia ei cristalină şi a luat-o din nou la picior, evitând căruţe şi cărucioare de copii de parcă ar fi trăit de-o viaţă la Londra.

— Şi cine e această domnişoară Leigh Smith? Nu ştiam că ai prieteni la Londra, am spus eu gâfâit, ajungând-o în sfârşit din urmă.

— În afară de tine, nu? Păi, ne tot scriem de câţiva ani, o verişoară a cunoştinţelor noastre din Derbyshire, familia Nightingale. Am aflat de la mătuşa lor, Julia, că nu au recunoscut-o niciodată pe această Barbara, pentru că e fiică nelegitimă, deşi este una dintre cele mai realizate şi inteligente femei din ţară. Este prietenă apropiată cu doctoriţa Elizabeth Blackwell. *Sigur* ai auzit de Elizabeth Blackwell, Mariella, o doctoriţă adevărată, cu diplomă, din Statele Unite.

A urcat treptele de la numărul 5, din Blandford Square, şi a sunat la uşă.

— Nu trebuie să stăm mult, i-am şoptit eu exact când se deschidea uşa. Nu crezi că va fi nevoie de noi acasă?

Încă eram bulversată de uşurinţa cu care rostise cuvântul „nelegitimă".

Casa mirosea a vopsele de ulei, iar domnişoara Leigh Smith ne-a primit într-un salon de la etajul întâi transformat în atelier: mobilele erau acoperite cu cearşafuri, draperiile fuseseră trase complet, podeaua era aşternută cu o muşama, iar în faţa ferestrei se găsea un şevalet. Purta un şorţ imens legat în faţă, iar părul ei arămiu, de departe cea mai frumoasă trăsătură a ei, era strâns bine la spate, descoperindu-i fruntea înaltă. La început s-a uitat nedumerită când Rosa s-a prezentat.

— Domnişoara Barr? Îmi pare rău... Nu ştiu... Apoi a prins-o de ambele mâini. Rosa Barr. Desigur, corespondenta mea din nord.

Felul în care îţi strângea mâna era neobişnuit de puternic, cu o pensulă în cealaltă mână. Deşi a dat jos husele de pe scaune, era evident că o deranjaserăm de la lucru.

— Fac parte dintr-o societate de pictori şi căutăm noi provocări stabilindu-ne câte o temă. Pentru luna viitoare am ales subiectul „dezolare" şi doar ce am început.

— Dumnezeule, a exclamat Rosa studiind pânza.

— Păi, da, e o temă care ni se potriveşte. E atât de multă dezolare în lumea noastră acum. Nu trebuie să cauţi prea departe. Nu sunteţi de aceeaşi părere?

Rosa şi cu mine am fixat peisajul dominat de zbuciumul vântului, al norilor şi al mării până când am simţit acelaşi fior ca atunci când mă atingea Henry.

— E minunat, a spus Rosa. Cerul e splendid, norii care aleargă pe cer... Şi eu pictez, dar numai pasteluri. Habar nu am să folosesc culorile de ulei aşa, strat peste strat.

— Am urmat cursuri la Bedford College. Ai auzit de el? Cred că dacă iei lecţii cum trebuie şi beneficiezi de influenţa altor oameni se vede imediat. Prietenii mei mă ajută, am nişte prieteni minunaţi. Ai auzit de artistul Gabriel Rossetti, bunăoară? El mă inspiră.

— Dar cum îi găseşti pe oamenii aceştia? Oricine poate merge la cursurile de la colegiu? E foarte scump?

S-a auzit soneria şi au intrat două femei îmbrăcate sobru, care s-au îmbrăţişat spunându-şi pe numele de botez, Marian şi Bessie. Eu mi-am dat scaunul puţin în spate. Rochia mea era mult prea încărcată în comparaţie cu ale lor, iar discuţia lor m-a speriat, mai ales când au întrebat-o pe Barbara despre un articol pe care îl scria despre femei măritate şi divorţ. Până în acel moment nu mai auzisem cuvântul „divorţ" pronunţat în public.

Rosa a spus:

— Care e miza articolului?

— Avem o prietenă pe care o cheamă Caroline Norton, i-a răspuns Bessie, al cărei soţ i-a luat copiii pentru că el şi ea s-au certat. De atunci se luptă pentru drepturile femeilor de a-şi vedea copiii chiar şi după ce s-au despărţit de soţi.

Am simţit cum mi se pune un văl negru pe ochi. Nu aveam ce căuta aici. Mamei nu i-ar plăcea deloc să mă ştie printre astfel de oameni. Iar dacă doamna Hardcastle ar fi aflat, nu ar mai fi vorbit în veci cu noi. Femeia cu faţa prelungă, Marian, s-a întors brusc spre mine şi m-a întrebat:

— Şi dumneata cu ce te ocupi, domnişoară Lingwood?

— Cu ce mă ocup? Păi, eu...

— Mariella şi mama ei înfiinţează un cămin pentru guvernantele ieşite la pensie, a intervenit Rosa. Sper să-mi aduc şi eu

o mică contribuție. Mariella coase minunat. Nu am mai văzut pe cineva să lucreze așa de repede și curat cu acul.

— Vai, domnișoară Lingwood, dar eu caut o femeie care știe să lucreze cu acul, a exclamat Barbara. Te ocupi și de cusut simplu? Am nevoie de doamne care să mă ajute cu școala pe care o pun pe picioare. Vrem să-i învățăm pe copii atât lucruri practice, cât și creative și intelectuale. Poate te-ar interesa să predai la școala mea, nu mai mult de o oră sau două pe săptămână.

— O, nu, nu aș putea preda.

— Păi, oricum școala nu se va deschide decât peste câteva luni. Până atunci ai tot timpul să te gândești.

— Dar oricum căminul de care pomeneați este foarte bine-venit, domnișoară Lingwood, a adăugat Bessie. Aceste femei singure, prea bătrâne ca să mai muncească, merită mai mult decât să moară de foame, singure după o viață întreagă de muncă. Ce întreprindere lăudabilă!

— Ca să vezi, cred că exact cu asta se ocupă verișoara mea Flo în prezent, a spus Barbara, conduce un cămin de același fel. Și când spun conduce, mă gândesc la sensul adevărat al cuvântului.

— Iar tu, Rosa, cu ce te ocupi? a întrebat-o insațiabila Marian.

— Nu mă ocup cu nimic. Cred că visul meu este să devin asistentă medicală sau chiar doctor, numai de-ar fi posibil. Mariella are un văr care este un chirurg foarte respectat. Sper că acum, că sunt la Londra, mă gândesc că m-ar putea introduce cumva, măcar să am ocazia să urmăresc o operație sau chiar să particip la câteva cursuri.

— E o ambiție mare și frumoasă, a spus Bessie.

— Poate te putem ajuta cumva. Dacă verișoara mea, Elizabeth Blackwell, se întoarce la Londra, va trebui să o cunoști. Care e numele rudei dumneavoastră, domnișoară Lingwood? Ne interesează să găsim doctori care să promoveze cauza femeilor în profesia medicală.

Abia îmi puteam stăpâni vocea.

— Vărul meu?

— Știi tu. Henry, cel despre care tot vorbeai când ai venit la Stukeley, a spus Rosa. Cel despre care mi-ai scris deseori.

— Vrei să spui vărul meu *de-al doilea*, Henry Thewell? Chirurgul. Dar e plecat.

— Ce dezamăgire. El a fost unul din motivele pentru care am venit la Londra, a spus Rosa. Ei bine, când se întoarce, sper să îmi arate cum se lucrează în spitalul său.

M-am ridicat şi am făcut un fel de salt spre uşă.

— Trebuie să plecăm. Am promis că ne întoarcem la ora prânzului.

— Mai treceţi, a spus Barbara, oricând. Sunteţi bine-venite.

Şi totuşi Rosa nu se dădea plecată. Întârzia în cameră, studiind tablou după tablou, până a ajuns la un desen în creion reprezentând o femeie cu buze pline şi flori în păr.

— Minunat. De-aş putea face şi eu astfel de schiţe.

— Lizzie Siddal, a spus Barbara. Aţi auzit de ea? Este amanta artistului Gabriel Rossetti, de care v-am pomenit. Am fost de curând în Sussex la ei, dar ea mi s-a părut foarte bolnavă. Cu toţii ne întrebăm dacă o va lua de soţie sau nu sau dacă ea va apuca acea zi...

Nu-mi dorisem niciodată în viaţa mea mai tare, sau cel puţin nu de la ultima noapte petrecută la Stukeley, să mă văd ieşită din situaţia prezentă. Am simţit cum mi s-a urcat sângele în obraji, hainele mă strângeau, iar inima îmi bătea cu putere.

— E timpul, am murmurat eu, după care ne-am văzut în sfârşit în hol şi apoi îndepărtându-ne pe strada însorită.

Rosa a ţopăit de câteva ori şi apoi m-a luat de braţ ca de o toartă.

— Nu ţi s-a părut extraordinară Barbara? Nu e cea mai norocoasă femeie de pe pământ? Să aibă propria casă, să aibă asemenea prieteni. Poate într-o zi o să avem şi noi două o casă ca a ei în care să stăm împreună, doar noi două, unde să pictăm şi să coasem şi să vorbim despre lucruri importante cu alte femei. Pentru Barbara totul pare posibil.

Eu am tăcut.

— Uită-te la mine în comparaţie cu ea, a continuat. Am aproape douăzeci şi patru de ani. Şi ce am făcut cu viaţa mea? Tu eşti altfel. Tu ai un scop, Mariella: căminul pentru guvernante.

— Nu e scopul meu. Nu ar fi trebuit să spui că este.

S-a oprit brusc.

— Eşti supărată. Ce-am spus?

— Căminul pentru guvernante nu este ocupaţia mea. Doar cos pentru ele, atât. Dar nu asta e viaţa mea. Ar fi trebuit să le spui adevărul. E ca şi cum ţi-ar fi ruşine să spui că pur şi simplu locuiesc cu părinţii.

— Dar le-am spus adevărul. Eşti mereu ocupată. Scrisorile tale sunt pline tot timpul cu lucrurile pe care le coşi sau cursurile sau concertele la care ai fost. Eu, pe de altă parte, când sunt în Derbyshire nu mă îndepărtez niciodată mai mult de zece kilometri de Stukeley. Iar din acei zece kilometri, familia mea se înţelege cu cel mult o duzină de familii, iar majoritatea mă plictisesc de moarte. Pe când aici, la zece kilometri de casa ta se află cei mai interesanţi oameni din ziua de azi.

— Rosa, unde te duci? Nu avem timp să mergem în parc. Ar trebui să găsim un omnibuz şi să ne întoarcem acasă.

— O, nu încă. Te rog. Mama ta a spus că putem să stăm cât vrem. Uită-te la băieţelul ăla care se dă dea berbeleacul pe panta de-acolo. Îţi aminteşti că era un mal în pădurea de la Stukeley pe care îl coboram în fugă?

Mă ţinea din nou strâns de braţ şi, până să mă dezmeticesc, mărisem pasul şi am simţit cum mă părăseşte iritarea şi revine senzaţia familiară de viteză şi pericol pe care o trăiam de câte ori eram singură cu Rosa. Am continuat să mergem, din ce în ce mai repede, şold la şold, cu briza în faţă şi ridicându-ne când un picior, când altul, precum gărzile de la palatul Buckingham.

Dar până la urmă am convins-o că era aproape ora două, mult după ora prânzului, şi că trebuia neapărat să ne întoarcem acasă. Aşa că am traversat din nou râul pe vechiul pod Westminster, pe care ea s-a oprit, a privit visătoare spre catedrala St Paul şi a recitat pe un ton liniştit, fără să ezite:

— *„Dull would he be of soul who could pass by/ A sight so touching in its majesty...“*[1] Da. Acum înţeleg. Desigur, nu mai sunt câmpurile, iar aerul prin care privea Wordsworth nu era plin de fum, îmi imaginez, pentru că era dimineaţa devreme,

1. Versuri de la începutul sonetului *Composed upon Westminster Bridge, September 3, 1802* compus de William Wordsworth (1770-1850), poet romantic englez.

dar, da, înțeleg, e vorba de contrastul dintre râu și cer și oraș. Felul în care fiecare are locul său într-un întreg ideal.

— Nu menționează însă mirosul râului, am zis eu trăgând-o după mine. Și încă azi e bine, în alte zile e mai rău.

Când am ajuns acasă, Ruth aproape a deschis ușa înainte să pun eu mâna pe ciocănelul de metal. Încă neobișnuită cu manierele londoneze, a strigat peste umăr:

— S-au întors, coniță.

Dincolo de balustradă a apărut capul mamei.

— O, fetelor, unde ați fost? Slavă Domnului.

Ne-am aruncat bonetele și am alergat în sus pe scări, imaginându-ne că Isabella a murit. Apoi am văzut că de fapt mătușa în persoană își târa picioarele în jos pe scări, îmbrăcată într-o cămașă de noapte grea, cu fața încadrată de o bonetă plină de panglici, ținându-se cu ambele mâini de balustradă.

— Rosa! Ce-ai pățit?

— Am ieșit la plimbare, a răspuns Rosa. A trecut repede timpul. Dar ce s-a întâmplat?

Isabella s-a lăsat să cadă pe o treaptă, și-a îngropat fața în mâini și a suspinat.

— O să mă omori. Habar nu ai ce li se poate întâmpla fetelor tinere în Londra. Nu aș mai suporta să te pierd și pe tine. Rosa, promite-mi că nu începi din nou cu umblatul brambura toată ziua fără să știu unde ești. Promite-mi că nu mai ieși niciodată singură. Am fost îngrijorată de moarte.

— Nu am fost singură. Am fost cu Mariella. Mamă, nu te simți bine, altfel ți-ai da seama că nu ai fi avut de ce să-ți faci griji. E o zi frumoasă. De ce nu ieși să stai în grădină puțin? Imediat te vei simți mai bine.

— Am crezut că ai murit.

— Cum să fi murit? Ce să mă omoare? Iată-mă, întreagă și nevătămată. Hai, poate vrei mai bine să te întorci în pat. Sunt sigură că Ruth o să fie drăguță și o să ne aducă niște ceai sus.

Vocea Rosei era liniștitoare, dar își manevra mama cu mișcări ferme, luând-o ea de un braț, Ruth de celălalt, ca să o conducă sus.

Mama m-a împins grăbită spre salonul de dimineață, petele de sudoare de la subsuoară fiind un semn vădit că era enervată.

— Ai pierdut prânzul. Am așteptat cât am putut. Familia Thornton ne așteaptă la ora trei, ai uitat? Va trebui să merg

singură. Adu-mi repede boneta și mănușile. Și spune-i bucătăresei că o să mănânci cu Rosa acum.

Am pupat-o pe obraz și am urmărit-o traversând grădina. Se cocoșase puțin, cu poalele rochiei adunate din cauză că refuza să poarte multe jupoane și materialul corsajului îi stătea întins la spate. Îmi doream din toată inima să nu fi întârziat și să fi mers cu ea.

Nu s-a întors să-mi facă cu mâna, așa că am închis ușa și am rămas în hol ascultând ticăitul pendulei de la etajul întâi. Apoi m-am furișat jos la bucătărie, unde bucătăreasa stătea cu picioarele pe un scaun și bea ceai. Mi-a spus că ne păstrase prânzul în cămară și că Ruth ar fi putut să ni-l aducă sus în zece minute, dacă așteptam.

Ruth mi-a servit mâncarea neapetisantă, carne și cartofi reci, cu un aer satisfăcut de sine. Rosei, mi-a spus ea, nu îi era foame și oricum nu putea să o lase singură pe mama ei.

După aceea m-am așezat pe terasă să lucrez cu ochi de lănțișor niște margini de șervete pentru tavă. Aveam bășici la picioare, iar mintea și trupul îmi erau epuizate de incursiunea în Londra. Îmi petrecusem nenumărate alte după-amiezi cosând pe această terasă umbroasă, dar niciodată nu mă simțisem așa de agitată sau singură.

Se întâmplase din nou, exact ca și înainte: după o dimineață în compania Rosei, mă simțeam nelalocul meu și bulversată, dar însetată de mai mult.

Capitolul nouă

Derbyshire, 1844

În afara conversaţiilor, care-mi zgâlţâiau nervii, din garderobă sau din gardul viu, trebuia să mai suport şi incursiunile periculoase ale Rosei în teritorii interzise. Cea mai îndrăzneaţă astfel de incursiune era în dormitorul mamei ei, loc care o atrăgea mereu şi mereu. Eu nu intram niciodată prea departe, dar ea se preumbla ca la ea acasă, deschizând uşi şi sertare.

— Nu fac nimic rău, a spus, destupând o sticluţă tăiată şi mirosind conţinutul. Până la urmă e mama mea. Pe vremea când trăia tata, stăteam mai tot timpul în dormitorul ei.

De câte ori îl pomenea pe răposatul Squire Barr începea să plângă.

— Ţi-ar fi plăcut de el, Mariella. Era tăcut şi blând şi cel mai mult îi plăcea să mă ia cu el la plimbare pe moşie. Nu vorbea mult, dar când mă ţinea de mână eram... Obişnuiam să mă caţăr pe genunchii lui şi să-mi vâr capul în vesta lui şi atunci mă simţeam atât de... Nu înţeleg cum mama a putut să-l schimbe cu bătrânul şi urâciosul...

Strângea din buze şi dădea ocol patului, trecându-şi degetele peste materialul draperiilor.

— Ţi-i poţi imagina, pe mama şi sir Matthew Stukeley, cu chelia lui, şi dinţii maro, şi mâinile alunecoase? Îţi imaginezi ce *fac*?

Mă ţineam de clanţa uşii, gata să o zbughesc.

— Când am venit aici prima oară, după nuntă, mă simţeam singură într-o noapte, aşa că am venit s-o caut. Am deschis uşa, iar ea era în pat aşa, cu el dedesubt.

Dintr-odată s-a aşezat în patru labe şi m-a privit scrutător, cu ochii sclipindu-i de îndrăzneală printre buclele de păr care-i cădeau pe faţă.

— Îţi dai seama?

M-am dat înapoi.

— Nu, Rosa. Nu se poate. Te rog.

— Bine, bine atunci. Lasă.

A sărit din pat, iar eu m-am grăbit să aranjez pernele.

— Să mergem să vedem altceva.

Rosa considera că atunci când fraţii ei vitregi erau plecaţi, avea dreptul să se familiarizeze şi cu posesiunile lor. În camera lui Horatio descoperise o colecţie de poze nepotrivite în fundul unui sertar. Simţeam ceva ciudat în stomac când răsfoia pozele cu femei în lenjerie sumară de dantelă, cu picioarele şi sânii dezgoliţi.

— Vezi, mi-a spus Rosa, exact la asta mă aştept de la Horatio. E dezgustător. Îi place să se frece de mine de câte ori are ocazia şi să mă atingă ca din întâmplare.

Şi-a atins coapsa şi partea laterală a sânilor.

— Când se întoarce, să ai grijă să nu rămâi niciodată singură cu el.

După ce am ieşit din camera lui, m-am spălat pe mâini. Mirosul mlăştinos pe care îl emanau covorul şi draperiile din camera lui Horatio îmi rămăsese imprimat în păr. Când l-am cunoscut într-un final, mi-am dat seama de unde venea. I-am strâns mâna umedă şi mi-am zis că Rosa avea dreptate, chiar era *dezgustător*: un băiat deşirat cu braţe şi picioare prea lungi, care îşi petrecea timpul împuşcând porumbei sau răsfoind prin hârţoage cu tatăl lui în bibliotecă. Odată am dat peste el la baza scării servitorilor, uitându-se în sus la cineva. Când m-a văzut, şi-a potrivit gulerul şi şi-a aranjat pantalonii în talie, după care a plecat fără să-mi adreseze un cuvânt.

Singurul lucru care o interesa pe Rosa în camera celuilalt frate, Max, era un tablou cu prima lady Stukeley şi cei doi fii ai ei la vârste fragede, unul de trei ani, celălalt de şase, care i se ţineau de poale şi priveau în sus spre chipul ei. Predecesoarea mătuşii Isabella fusese o doamnă cuceritoare, cu câte un mănunchi de bucle mici de fiecare parte a frunţii înalte, un fel de pălărie ciudată cu voal care-i ajungea până la umeri şi o

cămașă cu decolteu asemănătoare cu cea pe care o purta biata mătușă Eppie în miniatura lui Henry.

Rosa a subliniat cu dispreț că la vremea când fusese pictat portretul, cea care pozase fusese doar doamna Stukeley, dar că încă de pe atunci Matthew Stukeley avea pretenții de grandoare și probabil comandase tabloul pentru simplul fapt că a avea un portret pictat al soției și copiilor însemna că *ești* cineva.

În afară de pictură, camera lui Max, susținea Rosa, nu conținea *nimic* altceva decât mobile pur funcționale și un raft cu cărți neinteresante despre animale sălbatice și țări străine.

Conform previziunilor, cam la două săptămâni după sosirea noastră Max s-a întors acasă pe neașteptate, căzut în dizgrație în urma unui incident legat de un iaz de moară, un șobolan mort și niște puști din sat. Rosa mi-a mărturisit că ea credea că fusese vorba de scăldat în pielea goală. Cuvântul „gol" mă speria în așa hal, încât după ce am făcut cunoștință cu Max, strângându-ne scurt mâinile osoase, l-am evitat cât am putut.

Până îi găseau o altă școală, l-au ținut acasă și i-au adus ca profesor un preot care venea de trei ori pe săptămână și nu părea să facă altceva decât să cânte la pian împreună cu elevul său. Duete tumultuoase răsunau din salonul de muzică, până când mătușa Isabella le-a spus să înceteze pentru că îi dădeau dureri de cap. Restul timpului Max umbla brambura, singurul lucru care-l mai oprea fiind câte o sesiune de urlete cu tatăl său de câte ori i se descoperea ultima năzbâtie.

Într-o noapte m-a trezit o bătaie în geamul dormitorului. M-am ridicat în fund, împietrită de teamă, în timp ce Rosa continua să doarmă. În spatele draperiilor pe jumătate trase, în lumina lunii, se profila fața unui băiat. Cum bătaia s-a repetat, mi-am adunat într-un final curajul să mă furișez până acolo și să mă uit. Era Max, pe marginea ferestrei. Camera Rosei era deasupra verandei și probabil se cățărase pe unul din stâlpi, traversase bolta de verdeață și de acolo se urcase pe marginea ferestrei. Mi-a făcut semn să ridic geamul.

Într-o clipă m-am pomenit cu el în cameră, cu mâna care-i mirosea a piatră peste gura mea.

— Sssst, nu scoate o vorbă. O să mă omoare tata dacă află că am rămas pe-afară.

Mă lipise de corpul lui fierbinte, iar eu stăteam nemişcată, mai degrabă hipnotizată de privirea lui jucăuşă decât ţinută de el cu forţa.

— Poţi să păstrezi secretul? mi-a şoptit, iar eu i-am simţit în ureche respiraţia caldă, mirosind a bere. Mulţumesc frumos.

Apoi m-a tras puţin de păr şi a luat-o spre uşă.

După aceea am stat trează, cu ochii larg deschişi, retrăind incidentul: trezirea bruscă din somn, traversarea camerei cu inima cât un purice, scârţâitul geamului când l-am deschis şi mâna lui Max peste buzele mele. Chiar m-am uitat de mai multe ori la geam, sperând că se va întoarce.

A doua zi i-a fost descoperit pocinogul, din cauză că preţioasele mulaje din ghips proaspăt puse pe verandă fuseseră stricate şi s-a pornit în căutarea vinovatului. Singurul lucru care se poate spune despre Max, afirmase tatăl lui, este că nu îi era niciodată frică să-şi recunoască vina.

Acum că Max stătea acasă, ne pomeneam des cu el traversând terasele în fugă ca să ni se alăture, mie şi Rosei, în expediţiile prin colţurile cele mai îndepărtate ale moşiei. Un alt loc favorit al Rosei era un leagăn de sfoară, construit de Max, cu scaunul făcut din trei scânduri înguste legate una de alta şi prins de creanga unui stejar undeva în punctul cel mai înalt al malului unui pârâu din pădure. Leagănul zbura sus până deasupra pârâului repede, iar Max făcea un giumbuşluc care-ţi îngheţa sângele în vine: în cel mai înalt punct al arcului descris de leagăn, îşi făcea vânt şi ateriza printre copacii de pe celălalt mal. Rosei îi plăcea să fie împinsă şi apoi să se legene cu viteză înainte şi înapoi, cu părul desfăcut şi poalele date peste cap, de i se vedeau marginile dantelate ale pantalonaşilor.

— E *incredibil*, striga. Trebuie *să încerci* şi tu. Haide, Mariella. O să te împing eu uşor. Nu trebuie să te dai tare. Doar să încerci. O să-ţi pare rău dacă nu o faci.

— Hai, Mariella, mi-a zis Max întinzându-mi mâna lui negricioasă. Te ţin eu. Dacă vrei, ne dăm împreună.

M-a luat de mână şi m-a tras spre leagăn. Timp de o clipă am fost tentată şi m-am lăsat aşezată în poala lui osoasă. M-a luat de ambele mâini, mi-a petrecut degetele în jurul sforii aspre şi mi le-a acoperit cu ale lui.

— Ai încredere în mine, mi-a zis.

S-a dat în spate și aproape s-a desprins de pământ, când mi-am revenit în simțiri.

— Nu, am urlat. Nu. Nu vreau. Nu mă obliga.

A râs, mi-a dat drumul la mâini, și-a întins picioarele ca să alunec și a chemat-o în loc pe Rosa să se dea cu el. Am stat sub un copac, cu mâinile strânse în jurul genunchilor și i-am urmărit avântându-se deasupra râpei și dându-și capetele pe spate să simtă vântul. Ce norocoasă era Rosa că nu-i păsa de pericol. De-ar fi fost Henry acolo, m-am gândit. Ne-am fi dat împreună încet. *El* chiar ar fi avut grijă de mine.

Între timp Rosa și Max o luaseră razna. El stătea în picioare, iar ea așezată și se lansau în gol dincolo de marginea malului.

— De unde știți că e suficient de rezistent? am scâncit eu.

Nici nu m-au băgat în seamă, au continuat să se legene în sus și-n jos cu leagănul de sfoară, până când Rosei i s-a făcut rău.

— Oricum, a conchis ea, îndepărtându-se de el și așezându-se lângă mine, nu mai vreau să mă dau cu tine în leagăn. Nu am nici un respect pentru tine, pentru că ai fost exmatriculat. Dacă aș avea eu șansa să învăț, orice ar fi, n-aș sta pe gânduri. Iar tu pur și simplu îi dai cu piciorul.

— Nu merită să pui preț pe ce te învață ei.

— Dar cum ai de gând să avansezi, dacă tot renunți?

— Nu eu renunț. Școlile renunță. Nu mă lasă să învăț ce vreau eu, așa că trebuie să plec.

— Și *ce* vrei tu să înveți exact, Max? De ce trebuie să fii așa de diferit de ceilalți băieți?

— Nu pot sta locului. Nu vreau să învăț greacă. Nu are nici un rost. Nu mă fac preot, deci e o pierdere de timp.

— Contează rezultatul. Cu toții trebuie să începem de undeva. Greaca și latina sunt baza pentru toate celelalte: medicină, drept...

— Se vede că n-ai fost niciodată închisă în clasă. Nu știi cum e.

— Mi-aș dori eu. Ce șanse am eu să învăț ceva vreodată? Nimeni nu mă va lua în serios, pe când tu ai șansa să schimbi lucruri. Ești așa de egoist. Gândește-te ce-ai putea face cu moșia Stukeley, dacă ai avea o educație bună.

Dintr-odată s-a înnegurat.

— Nu vreau să am nimic de-a face cu afacerile tatei.

— Asta nu e o atitudine responsabilă. E de datoria ta să te implici.

— Ba e treaba lui Horatio. Oricum tata nu mă ascultă.

— Asta pentru că nu te respectă. Şi de ce-ar face-o? Hai, Mariella, ne pierdem timpul aici. De ce să ne batem capul cu un nerecunoscător ca el?

Am îndrăznit să-i arunc o ultimă privire lui Max, care stătea întins pe leagăn cu capul în jos. Apoi am fost târâtă de Rosa întâi la bucătărie, unde şi-a umplut buzunarele cu pâine cu gem, şi după aceea am ieşit pe poarta principală şi am apucat-o pe o potecă ce traversa valea, mărginită de pereţi de piatră. Dealurile erau acoperite cu umbrele norilor care traversau cerul în fugă, iar eu m-am simţit imediat bine dispusă pentru că eram din nou singură cu Rosa.

— E frumos aici, am zis. Nu-ţi plac nici măcar dealurile?

— Aşteaptă.

Cu cât ne îndepărtam de Stukeley, cu atât aerul devenea mai puţin îmbălsămat, iar după o vreme îmi amintea de Londra într-o zi cu ceaţă.

— Stai aici, mi-a zis Rosa înmânându-mi sendvişurile stâlcite. Mă întorc peste un sfert de oră sau aşa.

— Unde te duci?

— O să vezi.

M-a lăsat lângă o poartă, aşa că m-am urcat pe ea şi de acolo, din vârf, am privit un râu care curgea printre copacii de pe fundul văii, oile cum păşteau pe dealul de peste râu, o mierlă care s-a înălţat din ce în ce mai sus, până a rămas doar un punct printre nori. Dar mirosul aerului purtat de palele de vânt mi se oprea pur şi simplu în gât şi îmi doream să nu mă fi lăsat să aştept atâta.

Când s-a întors într-un sfârşit, avea în braţe un copilaş care o ţinea de păr şi pe altul îl ducea de mână, iar în urma ei venea alt băieţel. Toţi trei erau murdari şi zdrenţuiţi şi miroseau a nespălat, poate chiar mai rău.

— Am adus nişte prieteni noi să te cunoască, mi-a strigat Rosa. O să ne jucăm împreună, ca să poată şi mama lor să se odihnească.

Copiii păreau prea proşti ca să ne putem juca cu ei. Cel mai mic, Davey, deşi avea mai mult de un an, a trebuit proptit de

un zid şi tot s-a răsturnat într-o parte şi a început să urle. Ceilalţi au început şi ei să plângă în ultimul hal, le curgea nasul, din gură li se scurgea salivă. Numai pâinea cu gem i-a înveselit. Îşi umpleau gurile ca şi cum n-ar mai fi mâncat de o lună. Am tras-o pe Rosa deoparte şi i-am zis că am văzut păduchi mişunând în părul fetiţei, dar asta nu a împiedicat-o să se aşeze pe jos cu picioarele încrucişate şi să o cheme pe fetiţă să i se aşeze în poală şi să o pupe.

La sfârşitul primei jumătăţi de oră, cei doi mai mari reuşiseră performanţa de a contribui cu câteva cuvinte la poezioarele pe care le spuneam noi şi chiar să încerce o cursă de sărituri, deşi nici unul nu reuşise să-şi desprindă ambele picioare de pe pământ.

— Mama lor, doamna Fairbrother, e văduvă, mi-a povestit Rosa, şi mai are un copil de şase ani care e foarte bolnav.

M-am oferit s-o ajut să-i ducă înapoi, dar nu m-a lăsat.

— S-ar putea s-o deranjeze pe mama lor. Aşteaptă-mă aici.

M-am simţit cumva uşurată când m-a lăsat din nou singură pe deal. Cerul se acoperise complet de nori şi mi s-a făcut frig. Ca să-mi treacă timpul, i-am scris o scrisoare lui Henry în gând. În ea îi povesteam despre copiii din sat, poate, dar nu şi despre leagăn.

După o săptămână, menajera de la Stukeley ne-a dat pe cap cu o loţiune urât mirositoare, iar când acest lucru a ajuns la urechile mătuşii Isabella, aceasta s-a ridicat de pe canapea şi ne-a adus la cunoştinţă că sir Matthew ne interzisese *categoric* să ne mai apropiem de acei copii.

Capitolul zece

Londra, 1854

Imediat ce s-a întors în Anglia, la sfârşitul lui mai, Henry ne-a scris să ne întrebe dacă ne putea vizita în seara următoare.

Rosa şi mama ei deveniseră deja de-ale casei la Fosse House, astfel încât nici nu se mai comportau şi nici nu mai erau tratate ca musafire. Întreaga casă gravita în jurul nevoilor mătuşii Isabella, care nu putea fi lăsată singură mai mult de câteva minute, starea ei de sănătate fiind prea precară, iar starea psihică prea fragilă, conform spuselor doctorului. După-amiaza târziu era ajutată să se dea jos din pat la timp să mănânce o masă consistentă, apoi stătea întinsă pe locul mamei de pe canapea, cu picioarele pe o pernuţă pe care eu brodasem doi păuni cioc în cioc. Ţinea în mână un exemplar din *Cranford* al doamnei Gaskell, dar nu am văzut-o să dea vreo pagină. În schimb, ne privea fix la fiecare la rând şi ofta ca şi cum ne-ar fi atras atenţia că şi ea ar putea avea diverse ocupaţii, dacă ar avea suficientă forţă. În acea seară, probabil în cinstea musafirului, îşi pusese un fular din dantelă cochet şi un inel cu safir ostentativ.

Tata citea *The Times* la lumina unei lămpi. La un moment dat a mormăit:

— Tot pe mare, majoritatea trupelor... O călătorie îngrozitoare pentru cai... Purtaţi de pânze mai degrabă decât de aburi... Nu înţeleg...

Mama redacta o scrisoare în care pleda în favoarea instalării unui lift în căminul pentru guvernante, astfel încât mâncarea să poată fi transportată uşor de la bucătărie în sala de mese, iar Rosa îmi schiţa un portret.

În ciuda a ceea ce-i spusese Barbarei, educația artistică a Rosei, ca și în multe alte domenii, era superioară celei pe care-o primisem eu, și asta datorită faptului că asistase la toate orele pe care le primea Max în multele ocazii când era între două școli. Avea în blocul de desen coli cu lucrări neterminate, iar la sosire le frunzărise de față cu mine, arătându-mi din când în când câte un desen:

— Cum ți se pare? Perspectiva e complet greșită, nu?

Și mi-l lua de sub ochi până să apuc să-mi formez o părere. Am zărit unul cu Max în picioare în leagăn, cu trupul lui prelung sprijinit de sfori, un grup de căsuțe dintr-un sat, Isabella întinsă pe canapeaua din salon și eu, când eram mică, în grădina italiană. Aveam un aer serios, iar Rosa îmi surprinsese timiditatea de copil cu ceea ce eu suspectam a fi o iritantă acurateță; aveam o postură ușor concavă, cum stăteam cu mâinile la spate sprijinită de un zid, cu capul într-o parte.

Spunea că voia un alt tablou cu mine, în care spera să investească ceva din ceea ce ea numea „energia" Barbarei Leigh Smith și, în acest scop, începuse o serie de studii. Stătea pe un scaun scund pentru picioare, cu spatele foarte drept și poalele rochiei adunate în jurul picioarelor. Auzeam cum îi scârțâie cărbunele, părul îi tot venea în ochi și trebuia să și-l dea după urechi cu o mișcare dezinvoltă a mâinii stângi, iar capul îi era fie aplecat cu grație asupra desenului, fie dat pe spate în timp ce mă privea. Nu avea privirea concentrată, așa că mi se părea că mai degrabă se uită în mine și nu la mine, dându-mi senzația de transparență. În seara aceea chiar nu-mi doream să știe ce gândesc pentru că, bineînțeles, întreaga mea ființă era concentrată asupra lui Henry.

Mătușa Isabella o urmărea pe Rosa cu o privire mândră, ca a unei pisici mame. A spus:

— Deci în seara asta vine în vizită *doctorul* Thewell.

A urmat o pauză cât să-și mute mama atenția de la scrisoare la mătușa.

— Henry e chirurg, nu doctor generalist. Mă tem că nu vei putea discuta despre simptomele pe care le ai cu el, mă îndoiesc că știe prea multe despre afecțiunile cardiace.

— Mi-a spus Rosa că e foarte bine privit în cercurile medicale.

— Este cu siguranţă membru în mai multe consilii şi comisii guvernamentale legate de sănătate. A fost desemnat special să meargă în Turcia înainte de război să supravegheze pregătirile pentru primirea soldaţilor răniţi.

— Atunci trebuie să fie destul de bătrân, dacă a realizat atâtea.

— Nu tocmai. Are treizeci de ani.

Mătuşa a tăcut o clipă, apoi şi-a mutat privirea de la Rosa la mine.

— Am uitat ce legătură de rudenie e exact între Mariella şi acest doctor Thewell.

Tonul mamei era un pic exasperat:

— Sunt veri de-ai doilea, după cum ţi-am mai spus.

O altă pauză, în timp ce stiloul mamei alerga pe foaie. Ne pregăteam pentru următoarea întrebare.

— Şi de ce a murit ea?

— De ftizie, cred. Nu am ştiut niciodată sigur.

— Ah.

O pauză lungă. Când mi-am ridicat privirea, am văzut că îi înflorise un zâmbet vag în colţul gurii.

— Avem atât de puţini vizitatori aici, dragă soră, încât nu pot să nu mă interesez despre cei care ne calcă pragul. La Stukeley nu eram aproape niciodată singuri o zi întreagă. În unele zile trăsurile erau nevoite să stea la coadă la uşă.

— Ella, iar te-ai mişcat, a spus Rosa. Ridică bărbia, te rog, şi uită-te puţin mai spre stânga.

Când a bătut ceasul ora opt, i-am aruncat o privire mamei, cerându-i permisiunea să ies, mi-am pus şalul pe umeri şi am ieşit în grădină să descui poarta. Apoi m-am plimbat înainte şi înapoi inspirând adânc aerul de mai, în timp ce tivul rochiei atingea un rând de lavandă, iar o molie bătea din aripi în iederă. Nu puteam decât să-i aud paşii pe alee, altfel nu aveam cum să-mi dau seama că vine până nu deschidea poarta.

Un clinchet de zăvor şi iată-l, pe jumătate ascuns de frunze, cu pălăria sub braţ, sacoul aruncat pe umăr. Abia am reuşit să respir, era atât de frumos şi elegant cu privirea lui deschisă şi mustaţa tunsă diferit, poate în stil unguresc.

M-a îmbrăţişat ca un frate, mi-a sărutat mâna şi mi-a petrecut-o pe sub braţul său. Acum am putut remarca şi alte

schimbări: muşchiul maxilarului îi tresărea uşor, în ritmul pulsului şi, deşi părea obosit, era bronzat, de la călătoria pe mare pesemne. Am comparat sărutul primit cu toate celelalte pe care mi le dăduse şi am ştiut că a fost mai lung ca de obicei, dar nicidecum atât de îndrăzneţ ca al lui Max Stukeley. Mirosea a soare, a transpiraţie, a săpun şi, în mod inevitabil, a boală.

Am rămas în partea sălbatică a grădinii, unde eram izolaţi, cât i-am povestit despre musafirele noastre.

— Mătuşa de-abia aşteaptă să-ţi povestească despre simptomele pe care le are, iar Rosa vrea s-o duci să vadă spitalul şi apoi s-o faci doctoriţă.

— Chiar aşa? Atunci să rămânem aici tot restul serii, unde suntem doar noi doi şi nimeni nu vrea nimic.

— Stai s-o cunoşti pe Rosa. E extraordinară. Uitasem ce banală mă face să mă simt.

— Cum îndrăzneşte cineva s-o facă pe Mariella mea să se simtă prost? Nu, îmi doresc din ce în ce mai puţin s-o cunosc pe Rosa.

Am ales drumul cel mai lung până la casă, prin partea sălbatică a grădinii şi apoi peste gazon. Un sturz-cântător a ţopăit pe iarbă în faţa noastră, iar sub cedru am păşit pe un covor de ace.

— Eşti mulţumit de călătoria la Pesta? l-am întrebat.

— Da, sigur. Am de gând să scriu o lucrare pentru *British Medical Journal* şi am fost invitat să ţin o conferinţă. Dar dacă voi reuşi să conving pe cineva de la spitalul Guy să-şi schimbe practicile, asta e altă poveste.

— Ce schimbări ai vrea să faci?

Înconjuraserăm încet gazonul, iar acum eram despărţiţi de casă de trunchiul cedrului bătrân.

— Lasă-mă să te privesc, mi-a spus în timp ce eu stăteam cu spatele lipit de trunchi, cu privirea aţintită pe bolta de trandafiri din spatele umărului său stâng.

Îmi scăpase o şuviţă de păr din coafură, iar vântul îmi zburătăcea volanele rochiei de muselină. Dincolo de cedru, peste grădină se lăsa amurgul.

— Mariella.

Am îndrăznit să mă uit în ochii lui şi m-am speriat puţin.

— De câte ori plec, tu mă tragi înapoi. Sper că aşa va fi mereu. Sper că vei rămâne farul meu care îmi arată drumul spre casă.

M-a luat de mână şi m-a tras spre el până m-a lipit de pieptul lui, iar cealaltă mână mi-o ţinea pe spate. Am simţit o strângere de inimă, dându-mi seama că nu mă va mai atinge niciodată ca prietenul care obişnuia să mă fugărească pe acelaşi gazon, pe când aveam opt ani, şi apoi să mă ridice în cedru până mă agăţam de o creangă, incapabilă să fac ceva din cauza râsului, doar să-l rog să mă dea jos. Timp de o clipă confuză, am crezut că dacă mă uit în sus o să-mi văd propriile picioare în ciorapii albi, atârnând din copac.

— Mariella?

Faţa lui era aşa de aproape de a mea că-i simţeam respiraţia pe frunte. Expresia din ochii lui era pe jumătate zâmbitoare, pe jumătate apăsătoare şi distrasă. Sărutul a stat suspendat între noi o clipă, iar degetele lui agăţate de ale mele au fost strivite de trupuri. Alăturarea celor două momente m-a năucit. Mă simţeam şi copil, şi femeie, şi era ceva în căldura mâinii cu care mă ţinea şi presiunea piciorului între fustele mele care m-a făcut să ezit. Mustaţa lui mă înţepa, dar buzele îi erau moi, aveau gust de ceai, iar limba încerca insistent să-şi facă drum printre dinţii mei. Am fost atât de şocată, că abia am reuşit să mă abţin să nu-mi întorc capul. După aceea, am rămas în braţele lui şi mi-am întors faţa.

— M-am săturat să aştept, mi-a şoptit.

Am aprobat din cap, mi-a petrecut mâna în jurul braţului său şi am pornit spre casă, în câţiva paşi am traversat gazonul, apoi bucata pietruită din faţa casei, am urcat cele trei trepte şi am intrat.

— În sfârşit, a exclamat mama, dând la o parte scrisoarea şi întinzându-şi obrazul spre Henry.

Tata şi-a aruncat şi el ziarul, mătuşa Isabella i-a întins o mână moale, iar Rosa a sărit în picioare şi cu ea odată au căzut şi toate instrumentele de desen.

— În sfârşit, iată-l şi pe doctorul văr de-al doilea, i s-a adresat ea privindu-l în ochi şi strângându-i mâna cu putere, cum învăţase de la domnişoara Leigh Smith.

Henry a ajutat la adunatul bucăţilor de cărbune scrutând camera cu drag, ca şi cum ar fi vrut să se asigure că totul e la

locul lui. Lumina lămpii cădea pe modelul cu trandafiri de pe covorul verde pal, pe fundele și ciucurii cu care erau legate draperiile roz de vară, pe măsuța rotundă la care mama își redactase scrisoarea și pe capul auriu al Rosei. Între timp, năucită încă de cele întâmplate în grădină, m-am afundat în fotoliu, mi-am reluat lucrul de mână și am produs o serie de cusături cât se poate de proaste.

Tata l-a atras imediat pe Henry într-o discuție despre război.

— Trag de timp, a spus el, Gallipoli, Malta, Constantinopol. Ar trebui să cucerească fortărețe de pe partea rusă de coastă. Inactivitatea este ca otrava pentru o armată invadatoare. Când ai fost acolo, ai văzut ceva care să justifice așa o împotmolire?

— Doar că Constantinopolul și Varna, în Bulgaria, unde sunt staționate trupele, sunt amândouă orașe foarte frumoase. Poate că generalii noștri preferă să facă turism în loc să se bată. Oricum, cu siguranță e mai bine că nimeni nu omoară încă pe nimeni.

— Se pare că ați fost trimis să vă asigurați că s-au făcut toate pregătirile necesare pentru preluarea răniților. Care au fost recomandările dumneavoastră? a întrebat Rosa.

A urmat un moment de tăcere, din cauza surprizei provocate de îndrăzneala vocii sale limpezi, feminine. Henry a privit-o fix un timp și mi-a fost teamă că l-a jignit.

— Nimic extraordinar, după câte îmi amintesc, domnișoară Barr. Totul s-a schimbat odată cu apariția vapoarelor cu aburi. Soldații răniți pot fi aduși acasă în câteva zile, așa că nu a fost nevoie decât de câteva spitale de campanie pentru urgențe. Dar s-ar putea să nici nu fie cine știe ce bătălii. În zilele noastre, arta războiului s-a schimbat mult. Amenințarea puterii noastre de foc superioare s-ar putea să fie de-ajuns.

— Sigur că vor fi bătălii. E puțin probabil ca guvernul să fi cheltuit atâția bani ca să trimită mii de trupe acolo numai ca să le aducă înapoi acasă.

— Bătălii simbolice, să sperăm. Rușii nu prea au șanse, dat fiind că noi avem arme așa de sofisticate. Puștile noastre noi, de exemplu, sunt extrem de precise și de la o distanță considerabilă.

— O mare ocazie pentru acei tineri, a adăugat tata. Mi-aș fi dorit să fiu cu douăzeci de ani mai tânăr.

— Şi totuşi generalii, din câte am înţeles eu, sunt toţi bătrâni, a spus Rosa. Lordul Raglan are şaizeci şi cinci de ani şi îi lipseşte un braţ, ce Dumnezeu. Cel mai probabil majoritatea au luptat sub comanda lui Wellington în războaiele napoleoniene acum patruzeci şi ceva de ani, nu?

— Experienţa e mai importantă decât tinereţea, Rosa. O să înveţi asta în timp. Nepoata mea este o domnişoară foarte nerăbdătoare, a spus tata cu drag. Ne-a dat pe toţi peste cap.

— Dar când e vorba de un război în care, după cum aţi spus, sunt arme noi, la ce ne folosesc aceşti bătrâni?

Cuvintele ei au răsunat clar şi şi-a înclinat capul într-o parte ca şi cum l-ar fi provocat pe Henry.

— Nu pot comenta, a răspuns Henry râzând. Sunt medic, nu strateg. Deşi e sigur că în medicină noi, tinerii, tânjim să reorganizăm sistemul, dar suntem ţinuţi de precauţia profesorilor noştri bătrâni.

— Adevărul e că, a zis Rosa, nimeni nu ştie ce se poate întâmpla într-un război. Fratele meu vitreg Max mi-a spus-o. Mi-a spus că tocmai confruntarea cu neprevăzutul îl atrage la meseria de soldat. Şi totuşi dumneavoastră vorbiţi ca şi cum aţi şti deja cum se va sfârşi.

Şi-a luat blocul de desen în mână, sugerând că nu mai are nimic de adăugat.

— Bietul Max, a intervenit mătuşa Isabella, care nu arătase până atunci nimic altceva decât dezaprobare faţă de fiul său vitreg. Chiar îmi fac griji pentru el. E în regimentul şaptezeci şi nouă Derbyshire. Problema cu Max este că sigur va da de bucluc. Când s-a dus în Australia, aproape a murit de sete plimbându-se prin deşert. Până nu-l văd acasă sănătos, nu o să pot închide ochii. Dar dumneavoastră, domnule doctor Thewell, cunoaşteţi pesemne nişte persoane foarte importante, din moment ce aţi fost trimis de guvern în Turcia. Pe vremuri, la moşia noastră din Derbyshire, Stukeley, eram obişnuită cu tot felul de oameni. Răposatul meu soţ era judecător de pace şi un mare proprietar de terenuri şi industriaş. Cunoşteam toate familiile bune pe o rază de şaizeci de kilometri. De când am venit la Clapham, viaţa noastră e tare liniştită.

— Dragă soră, dar nu ai putut să primeşti musafiri, s-a revoltat mama.

Mătușa a zâmbit cu tristețe și a dat din cap.

— M-am bucurat mereu de liniștea și pacea acestei case, a spus Henry și s-a dus să se uite peste umărul Rosei întâi la mine, apoi la desen, iar eu am simțit cum îmi iau foc obrajii.

— Nu o să vă vină să credeți, doctore Thewell, a continuat Isabella, dar când am fost tânără și sănătoasă puteam să primesc și patruzeci de persoane la cină, dădeam baluri și petreceri în grădină cu o sută de invitați. Rosa a fost crescută să poată face față și celor mai înalte cercuri.

— Pe care le avea de oferit Derbyshire, a adăugat Rosa.

Henry era tot în spatele ei, iar eu mă întrebam dacă și altcineva îi mai observase expresia feței în timp ce studia desenul.

— E minunat, a comentat el. Ați surprins-o perfect.

— Eu nici nu l-am văzut încă, am exclamat. Nu mă lasă să mă uit.

Rosa a râs, ținând portretul la distanță și privindu-l.

— Vino să-l vezi.

Dar când am ajuns lângă Henry nu am mai știut dacă schița semăna cu mine sau nu. Nu mă interesa decât că ni se atingea partea de sus a brațelor, că lui i se accelerase respirația ca și cum ar fi mers foarte repede și că în urmă cu un sfert de oră limba lui se jucase cu a mea. Când am reușit să mă concentrez, am observat că portretul făcut de Rosa avea ochii asemenea unui pui de căprioară, cu privirea intimidată și care încearcă să nu se uite la pictor, fața mi se părea mică deasupra gulerului alb, lat, iar gura un pic bosumflată.

— Chiar așa arăt eu? am întrebat.

— Când ești gânditoare, da, mi-a răspuns Rosa. Sau când ești puțin speriată. Ceea ce ți se întâmplă destul de des.

— Nu am văzut-o niciodată pe Ella speriată, a spus Henry.

— Asta pentru că nu ați târât-o după dumneavoastră prin Londra. Nu cred că am ratat vreun obiectiv în ultimele zile, inclusiv noua stație de la King's Cross, la care a lucrat și unchiul Philip.

— Atunci mi-ați luat-o înainte, a spus Henry. Ar trebui să o vedem și împreună într-o zi.

— Și am dus-o să cunoască tot felul de oameni extravaganți și minunați, nu-i așa, Mariella? Veți vedea că am transformat-o radical cât ați fost plecat.

— Şi despre ce oameni e vorba? a întrebat mătuşa. Nu mi-ai pomenit nimic despre oameni extravaganţi. Ce vrei să spui?

— O, nu e vorba decât de prietene cu care mi-am scris. Ştii tu: Barbara Leigh Smith, Bessie Parks.

— Acea Leigh Smith care e rudă cu familia Nightingale din Derbyshire? Nu ţi-am spus să nu continui corespondenţa cu ea? Sper că nu faci nimic rău, Rosa.

— Nicidecum. Doar vorbim, atât.

— Rosa e tot timpul atât de radicală, a comentat mătuşa. Vrea să schimbe totul.

— I-auzi, chiar aşa? a spus tata. Vrea să mă schimbe şi pe mine?

— Nimeni nu vrea să te schimbe, unchiule Philip, i-a răspuns Rosa întinzându-se să-l ia de mână.

El i-a zâmbit înapoi şi timp de o clipă toate privirile erau îndreptate spre gâtul ei fin, spre încheietura mâinii delicate descoperită de mâneca ce-i alunecase şi spre părul ondulat. Momentul periculos când ar fi putut descrie mai amănunţit vizitele noastre în Blandford Square trecuse.

— Povesteşte-ne despre Ungaria, l-am rugat eu pe Henry.

— Păi, am cunoscut un medic deosebit, Semmelweiss, care a revoluţionat practicile din sălile de naştere. Acum toată lumea e obligată să se spele pe mâini înainte de a se apropia de o mamă gata să nască.

— Dar cu siguranţă, a intervenit Rosa, asta nu e ceva nou. Moaşa noastră din sat spune că la naşteri cea mai importantă este curăţenia.

Vorbea cu o autoritate incredibilă, ca şi cum cunoştinţele ei erau egale sau chiar superioare cunoştinţelor lui Henry.

— Da, domnişoară Barr. Ne-am aştepta cu toţii ca moaşele şi doctorii să se spele des pe mâini. Dar nu toţi o fac, o spun cu regret, iar în spitale, unde totul se desfăşoară aşa de repede, când nu poţi asigura nici măcar apa potabilă, ca să nu mai vorbim de apă pentru spălat, importanţa curăţeniei e deseori trecută cu vederea.

— Credeam că e deja ceva de la sine înţeles pentru toată lumea. Am citit un articol de Addison, care scrie despre cum se formează puroiul şi cum o rană are cele mai multe şanse să nu se infecteze dacă este curăţată. În munca mea cu sătenii...

— O, nu, nu din nou o discuţie interminabilă despre săteni.

— Oricum, a continuat Henry, mi s-a cerut să ţin o conferinţă despre concluziile mele. Sunteţi mai mult decât bine-venită să participaţi.

— Mi-ar plăcea, a spus Rosa, şi mă gândeam dacă aş putea să văd şi ce se întâmplă într-un spital universitar din Londra.

— Sigur, mă puteţi vizita oricând.

— Nu vreau doar să vizitez saloanele. Vreau să văd şi ce se întâmplă în laboratoare şi în sălile de operaţie. Poate, într-o zi, o să lucrez ca doctoriţă sau asistentă, dar aş prefera doctoriţă.

— Sunt sigur că ambiţiile dumneavoastră sunt foarte lăudabile, domnişoară Barr, dar personal...

Mătuşa a sărit ca arsă, punându-şi picioarele pe podea.

— Nu. Nu o ascultaţi, doctore Thewell. Îi interzic categoric. Şi ea ştie asta.

— Nu poţi să-mi interzici să vizitez un spital, a spus Rosa, zâmbind calmă. Dumnezeule, mătuşa Maria vizitează tot timpul spitale.

— Pentru că face parte din consiliul de administraţie. Nu vrea *să lucreze* la spital. Rosa, îţi interzic să te apropii de vreun spital.

— Gata, gata, a intervenit mama. Sunt sigură că Rosa se arată interesată doar pentru că e Henry aici. De câte ori vine el, conversaţia scapă de sub control. Într-adevăr, are acest obicei regretabil de a aduce cu el în salonul nostru saloanele de bolnavi.

— Şi dacă tot veni vorba de saloanele de bolnavi, trebuie să plec, a spus Henry. Am promis să vizitez un pacient în seara asta.

— Dar totuşi, nu e prea târziu ca să mai lucrezi acum? a exclamat mama.

— Am făcut o amputare azi-dimineaţă. O femeie bătrână, iar acum se simte foarte rău, din păcate. Trebuie să trec să o văd.

Rosa era transfigurată de o admiraţie neaşteptată. Când şi-a luat rămas-bun, nu s-a ridicat, dar i-a zâmbit privindu-l în ochi. Avea un guler puţin în V la rochie şi am văzut cum privirea lui a ezitat între chipul şi adâncitura abia vizibilă de la baza gâtului ei.

L-am luat de braţ şi l-am condus în hol, unde am stat amândoi sub lampa cu gaz, privind cu faţa întoarsă spre salon.

— Cât de diferită trebuie să fie viaţa ta acum, Ella. Ce dificil trebuie să fie să trăieşti cu o asemenea fată.

— Dificil, da. Dar nu ţi se pare extraordinară?

— Mi se pare extrem de obositoare.

— Crezi că poţi să-i arăţi spitalul, dacă o convingem pe mătuşa Isabella?

— Sigur, poate oricând să vină să mă viziteze. De ce nu? Aş vrea să vezi şi tu unde lucrez. Şi, Ella, mi-a sărutat mâinile, apoi palmele, o prefer pe fata vie şi caldă în locul portretului pe care ţi l-a făcut Rosa. Cu siguranţă, verişoara ta e o făptură foarte inteligentă, dar până nici ea nu a putut să-ţi surprindă sufletul blând şi drag.

A aruncat o privire spre uşa pe jumătate deschisă a salonului şi timp de-o secundă mi-am ţinut respiraţia, întrebându-mă dacă mă va săruta pe gură din nou.

În noaptea aceea, eu şi Rosa am lăsat geamul dormitorului deschis să intre mirosul de iarbă şi trandafiri. În lucirea palidă a lunii, stătea întinsă lângă mine cu mâinile sub cap.

— Vrei să vorbim despre Henry?

— Ce e de spus?

— Înţeleg de ce-l iubeşti, bineînţeles. E diferit de majoritatea oamenilor. E mai serios. De fapt, e foarte serios. Singura mea grijă este dacă râde vreodată cu adevărat?

— Sigur că râde, a râs şi în seara asta.

— În seara asta a râs de mine. Mă crede ridicolă, îmi dau seama, pentru că sunt o femeie care vrea să ştie prea multe.

— Te-a găsit extraordinară.

— Nu. Nici nu s-a obosit să discute cu mine. Dar nu mă deranjează asta, atâta timp cât se poartă frumos cu tine. Atâta timp cât te face să râzi din când în când aşa cum fac eu. Mă întreb, oare va putea să te facă vreodată să râzi aşa?

S-a băgat sub cearşaf, m-a prins de piciorul gol şi m-a împuns cu degetele în talpă, până nu m-am mai putut abţine.

— Sau aşa?

Şi m-a prins de pulpă şi m-a gâdilat pe burtă până am început să râd în hohote, iar picioarele mi s-au încurcat în cearşaf.

— Încetează! O să trezeşti toată casa.

După ce ne-a trecut, m-a mângâiat pe păr studiindu-mi faţa.

— Deci crezi că o să te măriţi cu el curând?

— Nu m-am gândit niciodată la asta.

— Nu te preface cu mine, Ella. Te-am văzut cum ai stat toată seara ca pe ace până a venit. Nu te poţi ascunde de mine, iar apoi el a stat o groază privind fix desenul meu. Sigur că te iubeşte. Cum ar putea să nu te iubească? Vei deveni doamna Thewell şi te vei îndepărta plutind în rochii de mătase în culori pastelate, cu părul drept pieptănat peste urechi şi cu vocea doar un pic mai perceptibilă decât un murmur. Amândoi veţi creşte copii perfecţi şi vei uita cu totul de Rosa ta care bâjbâie în ţărână căutându-şi un scop în viaţă.

— Nu te voi uita.

— Ba da, pentru că nu mă voi potrivi în peisaj. O să fiu un musafir neplăcut care se încruntă şi se agită peste măsuţa pentru ceai. Amândoi mă veţi tolera ca pe o rudă excentrică, scoasă din când în când de la naftalină doar ca să completeze numărul de invitaţi.

— Încetează, Rosa. Niciodată nu o să te consider aşa.

— O, nu plânge, Mariella.

M-a îmbrăţişat strâns şi i-am plâns pe umăr. Nu-mi explicam această izbucnire emotivă, poate că doar eram încă zdruncinată de sărutul lui Henry. Mângâierile Rosei mi-au amintit cum şi-a trecut el degetul mare de-a lungul coloanei mele. Purtam cămăşi de noapte de vară, iar trupurile noastre eliberate din straturile de material în care le înveleam în timpul zilei se simţeau neaşteptat de moi şi flexibile, iar eu mă simţeam foarte ciudat în braţele ei după ce tocmai fusesem în braţele lui Henry.

— De ce plângi, prostuţo? mi-a şoptit ea.

— E totul aşa de complicat. De fiecare dată când îl văd mă gândesc că de data aceea chiar o să mă ceară, dar el nu o face. Iar acum tu-mi spui că te voi pierde dacă mă mărit cu el.

— Nu o să mă pierzi. Te tachinam.

— Te-am mai pierdut o dată deja, mai ţii minte, când tatăl tău vitreg ne-a alungat. Rosa, de ce ne-a trimis sir Matthew pe mine şi pe mama acasă atunci? Ai aflat vreodată?

Şi-a băgat o şuviţă de păr de-ale mele în gură.

— Aşa era el, plin de toane şi antipatii.

— Atunci ai spus că pentru că ne credea profitoare.

— Aşa am spus? Hm, poate asta a crezut atunci.

— Dar cine i-a băgat aşa o idee în cap? De ce s-a întors împotriva noastră?

— Cu siguranţă, nu mai contează după atâţia ani.

— Eu mă tot gândesc la asta. Nu am reuşit să uit.

— Dumnezeule, tatăl meu vitreg a murit. S-a retras din braţele mele şi s-a dus la ea în pat. Nici nu vreau să mă gândesc la el. Mi-am petrecut cea mai mare parte din viaţă încercând să-l evit şi acum, că am scăpat definitiv, chiar nu vreau să-mi irosesc timpul vorbind despre el. Sincer, ce mai contează acum?

Stăteam întinsă în semiîntuneric, dorindu-mi ca ea să fi avut camera ei ca să pot fi şi eu singură cu gândurile mele. În loc să fiu plină de bucurie că Henry aproape mă ceruse, mă simţeam dezamăgită şi tristă. Povara cuvintelor care încă nu fuseseră clar formulate era grea. Nici nu mă mir că rememorasem episodul exilului violent de la Stukeley. Groaza aceea de a fi prinsă cu garda jos mi se întipărise foarte adânc în suflet.

Capitolul unsprezece

Derbyshire, 1844

O singură dată, în afară de ultima zi când stătuse deasupra mea în pavilionul alb, am mai fost singură cu Max Stukeley. Într-o seară – ultima, după cum s-a dovedit mai târziu – am ieşit din bibliotecă, am închis uşa după mine şi m-am pomenit faţă-n faţă cu Max, care întâi s-a uitat la mine, apoi la uşa închisă din spatele meu.

— Bună, micuţă Mariella.

Eram gata s-o rup la fugă, dar m-a ţinut de braţ.

— Salut, Maximilian, am răspuns eu.

— Ce-ai făcut tu acolo înăuntru?

— Nimic.

— Ce carte ai acolo sub braţ?

— Tatăl tău m-a lăsat s-o împrumut.

— Tata e înăuntru?

— Da.

— De ce?

Am încercat să scap, dar m-a târât într-un alcov pitit sub scară, unde m-am aşezat speriată ca un iepure, încercând să-mi opresc buzele şi mâinile din tremurat. Îi simţeam braţul încordat lângă al meu şi respiraţia de băiat.

— Ce căutai acolo cu tata?

Era prima dată când îl vedeam aşa de aproape ziua. Avea ochii cafenii ca ciocolata, aproape negri, şi nişte gene lungi, negre, de invidiat. Acum, că se concentra exclusiv asupra mea, mă simţeam ca prinsă în raza de lumină a unui far.

— Nu ştiu deloc latină şi tatăl tău s-a oferit să mă înveţe.

Mi-a smuls cărticica.

— Catul. Care poezii?

— Numai vreo două până acum.

A frunzărit cartea şi apoi a citit un vers cu voce tare ca şi cum ar fi ştiut exact ce înseamnă, deşi, conform spuselor Rosei, stătuse atât de puţin la şcoală încât era de mirare că se lipise ceva de el.

— *Nulla potest mulier tantum se dicere amatam/ vere...* Şi ce te învaţă tata din poeziile astea?

— Nimic. Învăţ să le traduc.

A dat de câteva ori din cap, foarte repede.

— O învaţă şi pe Rosa?

— Rosa deja ştie un pic de latină.

— Mama mea vitregă e la curent cu lecţiile astea? Dar mama ta? Sau chiar Rosa?

Nu i-am răspuns.

Max mă scruta cu privirea.

— Pe mine tata nu mă învaţă nimic.

Îmi cerceta părul, faţa şi hainele. De fiecare dată când îi aluneca privirea pe o parte a corpului meu, mă treceau fiori.

— Mă întreb la ce o să-ţi folosească ţie latina asta veche, mi-a spus el închizând cartea cu aşa un zgomot, că am sărit în sus.

A aruncat-o deoparte, a sărit în picioare, mi-a făcut o plecăciune complicată cu o mână la spate, alta întinsă în faţă şi bătut din călcâie. Însă după ce se îndepărtase puţin s-a întors şi m-a întrebat:

— E totul în regulă, Mariella?

— Sigur.

Mi-am muşcat tare obrajii pe dinăuntru ca să nu plâng, m-am lăsat să alunec de pe bancă, m-am băgat sub scară şi am fugit repede sus la Rosa, care stătea pe pat întinsă pe burtă şi făcea schiţe după propria mână. Pe pernă era aruncată cartea pe care o citise.

— Unde ai fost?! mi-a zis. Te-aştept de-o veşnicie.

— Am vorbit cu Max.

— *Max?!* De ce?

— Pentru că s-a ciocnit de mine. Pentru că era acolo.

— Despre ce-aţi vorbit?

— Una, alta.

— Îţi pierzi timpul stând de vorbă cu Max. A şi uitat deja că a vorbit cu tine.

Nici Max, nici tatăl lui nu au fost la cină în seara aceea. A doua zi, mama şi cu mine am fost izgonite de la Stukeley.

Capitolul doisprezece

Londra, 1854

Rosa nu a avut pace până nu a vizitat spitalul. A convins-o pe mama ei că ar fi de-a dreptul nepoliticos să nu meargă, din moment ce Henry este protejatul tatălui meu. Dar cu cât ne apropiam de ziua stabilită, cu atât eram mai neliniştită. Nici nu se punea problema ca mama să ne însoţească, pentru că, după cum a formulat Isabella, îi era capul prea plin cu problemele acelor guvernante „amărâte", care acum trebuiau să aştepte poate până în septembrie să se mute în noua lor casă, din cauza unui nou obstacol, aprovizionarea cu gaz de data aceasta. Mama trebuia să stea acolo toată ziua ca să le dea instrucţiuni muncitorilor.

Îmi părea rău că nu-l vizitasem pe Henry la spital până atunci. Nu voiam să împart această primă dată cu Rosa. În general, sentimentele mele erau atât de complicate, încât aş fi preferat să stau acasă şi să exersez cântecul pentru guvernante. Mi-era teamă că ignoranţa mea va ieşi la iveală şi că în loc să par calmă, liniştită, chiar stăpână pe mine, voi crea senzaţia şocată sau chiar dezgustată.

Rosa a spus că trebuie să luăm suferinţa în serios şi să nu ne arătăm superioare faţă de pacienţi sau asistente împopoţonându-ne cu muselină şi mătase. Dat fiind că nici una din rochiile ei nu putea fi descrisă ca frivolă, în mod evident eu eram ţinta acestui decret. Ea şi prietenele ei serioase ca Barbara Leigh Smith mai degrabă ignorau moda, ceea ce eu consideram o alegere motivată artistic sau intelectual. Eu, în schimb, a trebuit să sap adânc în dulap ca să găsesc ceva potrivit. Amândouă purtam manşete albe simple şi aveam părul strâns la

spate. Rosa a împrumutat un jupon care să-i dea rochiei încinse la mijloc cu o curea subțire o formă convențională de clopot.

După ce ne-am îmbrăcat, ne-am luat de braț și ne-am privit în oglindă. Felul sobru, ca al femeilor quakere, în care Rosa își strânsese părul lăsa să i se vadă gâtul subțire, iar simplitatea rochiei contrasta în mod atrăgător cu pielea și ochii ei luminoși. Eu, pe de altă parte, devenisem mică și banală în lipsa podoabelor și fustelor înfoiate.

— Nu arăți banală, a exclamat ea. Să nu mai spui niciodată că ești banală. Semeni cu o frumoasă făptură a pădurilor, delicată și totuși sălbatică, habar nu ai tu. În plus, dacă tu ești banală, atunci sunt și eu. Semănăm atât de mult, doar.

Poate că semănam în anumite privințe, dar micile diferențe între trăsăturile noastre o făceau pe Rosa frumoasă, iar pe mine, cel mai probabil, nu.

Drumul prin Londra a fost incomod, pentru că noi purtam rochii grele pe o zi caniculară, iar eu eram dusă undeva unde deja nu mai aveam nici un chef să merg. Mai rău, știam din experiență că tovarășa mea de drum era cât se poate de neserioasă când venea vorba de respectat instrucțiunile mamei ei, instrucțiuni de care eu eram mai mult decât bucuroasă să țin seama: „Nu te apropia prea mult de pacienți. Nu atinge nimic. Nu intra în conversație cu vreo asistentă. Nici nu mai e nevoie să spun că vei vizita doar saloanele pentru femei, deși mi-ar plăcea să nu te apropii de nici un bolnav..."

Rosa era îngrijorător de gânditoare, cu mâinile împreunate în poală, cu o expresie de hotărâre calmă în privire. Părea că urmează să fie primită în mănăstire ca novice. Aceasta era latura ei superioară, când se lăsa condusă de forțe ale firii ei care erau mai nobile decât orice aș fi putut eu trăi. Mintea ei era probabil concentrată pe spital, pe când gândurile mele se roteau în jurul faptului că într-o oră urma să-l văd pe Henry prima dată de când mă sărutase sub cedru. Desigur, azi nu era loc pentru discuții intime, dar speram măcar la o atingere sau o privire. Cel mai teamă îmi era că ne vom întâlni și el nu-mi va face nici cel mai mic semn.

De afară, spitalul Guy arăta foarte impunător, cu stâlpi de poartă imenși, frontoane în trepte și rânduri de ferestre înalte. Semăna cu un palat mai degrabă decât cu un spital pentru

pacienţi săraci şi defavorizaţi, şi chiar mi-a trecut prin cap că poate Rosa se înşelase şi ar fi trebuit să ne îmbrăcăm mai elegant. Dincolo de uşile de la intrare se afla un hol cu lambriuri şi cu portrete aliniate de-a lungul unei scări late, ale unor bărbaţi fălcoşi cu cravate scrobite. Se mai insinuau însă şi un miros neplăcut şi zgomotele unei activităţi intense, dar îndepărtate, care mi se păreau foarte alarmante.

Ajunseserăm cu zece minute mai devreme decât stabiliserăm cu Henry şi după un timp Rosa nu mai avea stare. Din când în când traversau holul câte un bărbat în redingotă, infirmieri doar în cămaşă şi femei care erau fie asistente, fie servitoare. Am dat înapoi până la scara din stejar, mi-am strâns fustele cu o mână, iar cu cealaltă mi-am dus discret batista la nas.

Rosa se plimba neliniştită şi se tot uita la ceas. Douăsprezece şi zece. Apoi s-a aventurat pe unul din coridoarele care se deschideau de fiecare parte a holului.

— Haide, mi-a zis. Nu facem nimic rău, doar ne uităm.

Cum nu voiam să rămân singură, a trebuit s-o urmez. Am mărşăluit pe un hol fără aer, printr-o serie de uşi, până când am ajuns efectiv într-un salon. O singură privire mi-a fost de-ajuns ca să-mi dau seama că mătuşa Isabella avusese perfectă dreptate şi că nu trebuia să mai stăm o clipă în spital. Mirosul aproape m-a făcut să leşin. Toalete care dădeau pe dinafară, vomă, chiar mai rău. M-am gândit la mătuşa mea sprijinită pe pernele ei, cu tava cu ceai şi un ou fiert moale, excreţiile interminabile care trebuiau duse, şi mi s-a părut că toţi aceşti bărbaţi bolnavi – Dumnezeule, era un salon de bărbaţi – constituiau un fel de prelungire groaznică a ei.

Deşi nimeni nu vorbea tare, lăsând la o parte gemetele ocazionale ale pacienţilor, era de fapt foarte mult zgomot: uşi care se închideau şi se deschideau, încălţări care păşeau apăsat pe scândurile goale, mişcări la etajul de deasupra, sunetul apei care curge, clinchet de sticle ciocnite. La prima vedere, salonul era destul de ordonat, cu şiruri de paturi de ambele părţi, dar era murdărie peste tot, cearşafuri şi bandaje pătate, instrumente murdare, bărbaţi neîngrijiţi, ordinari. Privirea îmi tot aluneca pe piepturile şi braţele lor dezgolite şi oribile, unele cu păr, altele palide şi cu pielea flască. Licărirea unei amintiri, mirosul acela, sentimentul de greaţă şi vinovăţie.

Asistentele mergeau de la un pat la altul urmând un fel de ritual blazat al îngrijirilor, dar păreau plictisite şi nepăsătoare. Pacienţii erau bâzâiţi de muşte şi copţi de soarele care intra prin jaluzelele stricate. Între timp, Rosa s-a îndreptat fără frică spre o asistentă micuţă şi îndesată şi i-a întins mâna (încălcând încă două interdicţii ale mătuşii).

— Suntem prietene cu doctorul Thewell. Pe mine mă cheamă Rosa Barr. Şi am de gând să mă fac asistentă.

Asistenta i-a făcut o semiplecăciune şi a trecut în grabă pe lângă mine. Mirosea a băutură, am remarcat.

Vocea cristalină a Rosei făcuse câteva capete să se ridice de pe pernele din apropiere. Chiar s-a apropiat de primul pat, s-a aplecat şi l-a luat pe pacient de mână.

— Pot să vă ajut cu ceva?

Eu am dat înapoi, sfâşiată de dezgust şi ruşine. Era ca şi cum s-ar fi urcat pe scenă în mijlocul unei piese. M-am întors la locul meu de la baza scărilor, în hol, de unde am urmărit acele ceasului mişcându-se câteva minute. Până la urmă, a venit şi Rosa.

— Te-am căutat, dar dispăruseşi.

— Nu ar trebui să deranjăm.

— Îl aşteptăm pe doctorul Thewell. Nu deranjăm. Dacă nimănui nu i-ar păsa, nu ar exista nici un fel de fonduri pentru locul ăsta. Trăiesc din donaţiile publice.

— Dar tu nu le dai nimic, am spus eu ştiind că ea nu avea niciodată bani.

— Cine ştie ce o să le dau într-o bună zi? O asistentă tocmai mi-a spus că iar a izbucnit holera şi se aşteaptă ca spitalul să fie în curând luat cu asalt de bolnavi. Au fost deja aduse cinci cazuri. Vor goli unul din saloanele de sus ca să-i ţină în carantină. Spunea că sigur vor avea nevoie de asistente.

Holeră. O grozăvie mai mare ca alta. Holeră. Asta însemna că o să murim cu toţii. Mi s-a înfierbântat capul, iar oasele mi s-au înmuiat. Miasma din spital era de-ajuns să mă omoare în câteva minute, darămite dacă primeau şi pacienţii cu holeră. Au început să mi se perinde în minte imagini cu mine pe patul de moarte, mama care se oprea din muncă să stea la căpătâiul meu şi se infesta şi ea, apoi tata, mătuşa şi Rosa.

— Ar trebui să plecăm imediat.

— De ce?

— Holera e foarte contagioasă. Nu ar trebui să stăm aici în mijlocul unei crize şi să fim ţinte sigure ale bolii. E păcat să te expui la pericole. Am putea duce holera la Clapham. Mama ta, care e atât de bolnavă, este cea mai vulnerabilă.

Ridicasem tonul din cauza panicii. Ar fi trebuit să fim în salonul pentru micul dejun de acasă, cosând tivuri la cearşafuri albe ca neaua, pentru guvernante.

— Într-un spital e întotdeauna o criză sau alta. Nu înţelegi? De-aia vreau să lucrez aici. Vreau să intervin în vieţile oamenilor când au cea mai mare nevoie de mine.

În acel moment uşile de la intrare s-au deschis la perete, iar o mulţime a dat buzna cărând un fel de targă, urmată de un alt grup de gură-cască şi o femeie cu un copil de aproximativ un an care urla de-ţi rupea sufletul. Odată cu mulţimea a intrat şi aer fierbinte de-afară şi duhoarea străzilor din Londra. Nici unul nu era îmbrăcat ca lumea, ci purtau bucăţi de haine zdrenţuite la gât şi tivuri, legate cu sfoară să nu cadă de pe ei. Rosa şi cu mine am fost împinse de mulţime în sus, pe scări.

Pe targă era un băiat cam de doisprezece ani. Partea de sus a corpului îi era acoperită de o cămaşă numai zdrenţe, avea tenul verzui şi ochi imenşi. Mai rău, i se vedeau picioarele cu unghiile netăiate şi murdare care se încovoiau deasupra degetelor mari, iar cracul drept al pantalonilor fusese tăiat şi lăsa să se vadă o rană oribilă. Osul din partea de sus a piciorului se rupsese încât o bucată din el ieşea efectiv prin carnea plină de vânătăi şi sângerândă. Toate astea le-am surprins într-o secundă, două. Deşi mi-am întors capul, era prea târziu, imaginea mi-a rămas întipărită în memorie.

Am tras-o pe Rosa de braţ.

— Hai să plecăm.

S-a smuls şi a urcat mai sus, ca să vadă peste capetele oamenilor, şi atunci a apărut Henry, îmbrăcat sobru, dar fără pălărie şi mănuşi. Am dat să-i ies înainte când l-am zărit, dar el nu ne-a observat. În schimb, i-a rugat pe oameni să se dea la o parte ca să poată ajunge la pacient, i-a dat unui infirmier instrucţiuni în şoaptă să scape de mulţime şi a cerut să fie adus un scaun pentru mama băiatului, care era o creatură mărunţică, cu burta mare şi cu un umăr mai jos, într-un cuvânt prea pricăjită să care un copil aşa de mare.

— L-am trimis după lapte, a zis femeia. Nu putea să se țină deoparte de șanțurile noi. I-am spus iar și iar. Întotdeauna a fost prea curios.

Henry a tras-o deoparte, așa că acum erau chiar dedesubtul nostru, sub balustradă.

— Cum îl cheamă pe fiul dumneavoastră...? Doamnă Lee, mă tem că va trebui să-i tăiem piciorul lui Tom. În astfel de cazuri, când osul a sfâșiat carnea, nu avem de ales. Altfel se va infecta și ar muri din cauza cangrenei.

I-a luat ceva să înțeleagă ce-i spunea. Copilul se viermuia și se arcuia, iar gura lui era rotunjită într-un strigăt disperat.

— Nu, nu-i tăiați piciorul. O, Doamne, nu, bietul meu băiat. Nu o faceți. Nu. Așa îi place să alerge.

— O să alerge în continuare. O să-i facem un picior nou.

— Dar o să fie schilod. La ce o să mai fie bun? O, Doamne, când mă gândesc cum alerga azi-dimineață și mă făcea să râd.

Henry i-a luat mâna femeii într-ale lui.

— Dragă doamnă Lee, nu-l lăsați să vă vadă speriată. Găsiți putere să aveți grijă de el.

S-a uitat în ochii ei și a luat-o de mână, până când ea s-a adunat și s-a ridicat în picioare, aprobând din cap. Henry a întins brațele și a luat copilul, care a încetat să mai plângă din cauza surprizei, în timp ce mama s-a aplecat asupra tărgii și și-a sărutat fiul pe frunte. Acesta a deschis brusc ochii și a început să se jelească.

— O să am grijă de fiul dumneavoastră, a spus Henry. Promit.

Copilul a trecut la loc în brațele mamei, Henry l-a mângâiat pe băiat pe cap și i-a pronunțat numele, apoi le-a făcut semn câtorva infirmieri.

Mama a încercat să se agațe de targa care se îndepărta, dar o asistentă a ținut-o. Mi-am dat seama că îmi încleștasem ambele mâini de balustradă, pentru că nu-l mai văzusem niciodată pe Henry atât de blând cum fusese cu femeia aceea. Era ca și cum tot ce-ar fi iubit mai mult pe lume ar fi fost mama aceea și copiii ei, și se pricepuse atât de bine, încât copilașul încetase să mai plângă, jucându-se cu ceasul cu lanț al lui Henry. Mi s-a strâns inima la gândul că într-o zi își va ține așa în brațe propriul copil.

Apoi mi-am dorit să fiu şi eu bolnavă, să cad la picioarele lui, să mă ia în braţe şi să mă privească cu compasiune.

Rosa m-a apucat de braţ.

— Haide, vino.

— Unde mergem?

— După Henry.

— Dar nu putem. Ai auzit ce-a spus. O să-l opereze pe copil.

— Operaţiile sunt deschise pentru public. Vino. E visul meu să asist la o operaţie.

Şi chiar m-am pomenit alergând pe coridor în urma tărgii şi a unei mulţimi de bărbaţi tineri.

M-am gândit că cineva ne va opri, că nu ne vor lăsa să vedem operaţia, dar toată lumea se grăbea aşa de tare, că nimeni nu ne-a observat. Circula zvonul că Thewell urma să încerce să stabilească un record de şapte minute, cea mai rapidă amputare deasupra genunchiului din istorie. Eu plângeam şi murmuram pentru mine: „Nu, nu, nu", însă brusc ne-am pomenit împinse printr-o uşă scundă şi apoi chiar în vârful unui amfiteatru, de unde se vedea o masă de capete care se uitau la un grup de bărbaţi în redingote şi băiatul de pe targă. Am fost împinse înainte, aşa că practic ne sprijineam de marginea galeriei, iar din spate s-a auzit o voce:

— Slavă Domnului, noile asistente sunt mai plăcute vederii decât ultimul lot...

Era îngrozitor de cald. Soarele bătea fierbinte prin luminator, iar în încăpere mirosea a măcelărie. Aş fi leşinat, dacă nu aş fi fost îngrozită că o să cad în spaţiul în care se opera. M-am forţat să respir adânc, să mă detaşez de Rosa, pe care o uram din tot sufletul pentru că ne pusese în aşa o situaţie şi care privea avidă în jos.

Peste murmurul general se auzea un plânset ascuţit. De undeva, Henry produsese o geantă lungă de piele pe care i-a înmânat-o unui bărbat din spatele lui. După aceea s-a apropiat de masă, şi-a ridicat braţele, apoi le-a întins în spate ca şi cum ar fi înotat bras. Efectul dorit era să facă cercul din jurul băiatul să se lărgească, astfel încât să cadă cât mai multă lumină, iar eu să văd perfect tot ce se întâmplă. Băiatul era proptit în coate, de parcă ar fi fost gata să sară dacă ar fi putut. Îi tăiaseră pantalonii şi-i aruncaseră neglijent un prosop peste părţile genitale.

Nu te uita, Mariella, mi-am spus. Nu trebuie. N-o să uiți niciodată, dacă o faci.

Dar, desigur, nu m-am putut abține. Trebuia să văd.

Încet-încet s-a făcut liniște, iar plânsul copilului a devenit și mai audibil, un fel de scâncet ca al unui cățel.

— Deci, dragul meu băiat, Tom. Tom.

Henry vorbea încet și mângâietor. Între timp, un alt doctor îi ținea capul copilului, picurându-i un lichid maro între buze, până când privirea acestuia s-a încețoșat. Asistentul lui Henry a desfăcut repede geanta, apoi a scos instrumentele unul câte unul și le-a așezat undeva unde nu le vedeam, în spatele capului pacientului. Încheieturile și glezna sănătoasă a băiatului fuseseră imobilizate. În tot acest timp, Henry nu s-a oprit din vorbit, chiar și când își sufleca mânecile și-și flexa degetele:

— Aud că te jucai lapte-gros cu prietenii tăi lângă șantierul de la Mile End Road? Ce ghinion să cazi așa. Am rugat pe cineva să anunțe autoritățile să se asigure că de-acum încolo șantierul e închis cu gard. Sper că mama ta nu o să te certe prea tare. E afară. O s-o vezi curând și mă tem că o să te alegi cu o săpuneală. Așa, Tom, acum vreau să te uiți în ochii domnului de-aici, vezi tu, și pe el îl cheamă tot Thomas...

Într-un final, mi-am dat seama, dincolo de zumzăitul mușchilor și strigătul răgușit al cuiva în stradă, de groaza de a mă afla într-un asemenea loc, de lucrurile la care urma să asist. Dumnezeule mare, Doamne, m-am gândit, copilul acela habar nu are ce i se va întâmpla.

Henry se adresa acum colegilor cu o voce lipsită de expresie, cum nu-l mai auzisem niciodată.

— Poate cineva dintre dumneavoastră să-mi spună de ce aleg să nu folosesc cloroform cu acest pacient?

Liniște. Tom gemu. Cineva spuse:

— Prea tânăr, domnule.

— Exact. Ar fi foarte dificil să-i administrăm o doză sigură unui copil atât de plăpând. Deci. Suntem gata?

A fost un moment de mare tensiune când Henry și-a ridicat privirea și s-a uitat în jur. I-am simțit cu precizie privirea pătrunzătoare cum cade întâi asupra mea, apoi asupra Rosei, și i-am mai văzut o sprânceană ridicându-se cu o fracțiune de secundă înainte de a-mi întoarce capul.

— Poți porni cronometrul, a spus el și i-a dat la o parte prosopul.

Cu două degete i-a luat pulsul unde se îmbină coapsa și pelvisul, a întins mâna și a primit un instrument lucitor, a așteptat o clipă ca un coș să fie împins mai aproape de capătul mesei, apoi a devenit foarte concentrat. Mi s-a pus un văl pe minte și am simțit cum îmi șovăie picioarele lângă Rosa. Mi-am amintit de mama băiatului, care-l trimisese după lapte. Când am privit din nou, asistenții lui Henry erau aplecați asupra copilului și nu am putut vedea nimic, dar am auzit un zgomot care mi-a tăiat picioarele complet. Os spart, nu putea fi altceva, și apoi un urlet ascuțit, ca de moarte. Apoi s-a lăsat o liniște ciudată, bărbații s-au strâns mai aproape, iar vocea stăpânită a lui Henry a rostit:

— Esențial este să legi artera cât mai rapid, pierderea de sânge este cea mai mare problemă...

După aceea, Rosa aproape m-a purtat pe brațe până în holul din fața amfiteatrului și m-a sprijinit de un zid, cu un braț petrecut pe după al meu.

I-am auzit vocea lui Henry ca printr-o ceață:

— ...aceste două femei ce caută aici. Foarte nepotrivit... lipsă de concentrare.

Apoi l-am văzut în fața noastră, o coloană neagră care mirosea a sânge. M-am ridicat, încercând să stau dreaptă, și mi-am dat seama că mă ținea de mână, deși degetele lui abia le atingeau pe ale mele, iar vocea era atât de rece, încât abia am recunoscut-o ca fiind a lui.

— Mariella, domnișoară Barr, am uitat cu totul că stabiliserăm să ne întâlnim în această dimineață. Iertați-mă. Am avut o urgență, vedeți. Mi-e teamă că ați venit într-un moment nepotrivit. V-aș putea oferi un tur detaliat al spitalului în altă zi.

— Mulțumim, a spus Rosa, dar eu nu vreau un simplu tur, vreau să fiu de folos.

— Ah, da, acum îmi amintesc. Nu avem destule femei interesate de munca de aici.

S-a îndepărtat, iar vocea ei s-a auzit tare:

— Țintesc la ceva mai mult decât interes, doctore Thewell. După cum spuneam, aș vrea să lucrez aici. Spuneți-mi ce trebuie să fac pentru asta.

— Înţeleg. S-a oprit brusc. Capela e aproape. E mai răcoare acolo şi o să pun să i se aducă nişte apă domnişoarei Lingwood. Dar mă tem că nu pot sta mai mult de câteva minute.

Capela era liniştitor de goală şi civilizată, cu o galerie şi coloane. Şi chiar mirosea a ghips şi flori, ca orice biserică normală. M-am lăsat să cad pe o bancă şi m-am prefăcut că beau din pahar, deşi de fapt nu aveam de gând să beau vreun strop de lichid care provenea de-acolo. Mănuşa mea albă era mânjită cu ceva maroniu, chiar deasupra degetului arătător. Sânge, fără îndoială, de pe mâna lui Henry.

— Ce se va întâmpla cu băiatul? a întrebat Rosa.

— Probabil va supravieţui, dar nu avem de unde să ştim sigur. Şocul, sângele pierdut sau infecţia, sau poate toate trei, îi vor fi fatale.

— O spuneţi de parcă puţin v-ar păsa. De fapt, mi s-a părut că aţi fost mai interesat să doborâţi recordul de viteză decât să-l salvaţi. Nu acesta a fost adevăratul motiv pentru care nu aţi folosit cloroform, pentru că v-ar fi încetinit?

Chiar aşa ameţită cum eram, mi-am dat seama că Henry era departe de persoana calmă pe care o ştiam. Era foarte palid, iar ochii, care le zâmbiseră cu atâta căldură mamei şi pacientului, erau acum goi.

— E adevărat că există anumiţi doctori inconştienţi care ar fi folosit cloroform în acest caz, dar procedura e relativ netestată, iar ultima persoană pe care aş face experimente este un băiat tânăr deja în şoc. Însă indiferent de deciziile pe care le-am luat eu şi colegii mei, sunt sigur că au avut la bază interesul pacientului. A făcut o pauză. Trebuie să spun însă că am fost uimit să vă văd pe amândouă în sala de operaţii.

Dintre toate experienţele oribile trăite în acea dimineaţă, cea mai groaznică a fost că Henry era supărat pe mine. Rosa însă era neabătută.

— De ce? Nu am făcut decât să vă urmăm.

— Aţi constituit un element de distracţie. Operaţiile sunt lucruri private, iar studenţii sunt admişi prin dispoziţie de la chirurg.

— Am vrut să văd dacă suport. Dacă vreau să fiu studentă aici...

— Nu mă gândesc la dumneavoastră, domnişoară Barr, cât la pacient. Şi la Mariella. Priviţi-o, îi e rău, cum i-ar fi oricărei

doamne. A fost un lucru brutal să o expuneţi la aşa ceva. Mă face să vă pun la îndoială motivele.

— Motivele mele?

— Sunteţi sigură că nu aţi căutat doar o senzaţie?

— Cum îndrăzniţi?

Şi ea era albă la faţă, iar tonul vocii era jos şi pătimaş.

— Vă suspectez că sunteţi furios pentru că nu sunteţi de fapt de acord ca noi, femeile, să trăim ceea ce dumneavoastră aţi văzut de zeci de ori. Cum aţi ştiut că vă doriţi să fiţi medic, dacă nu văzând ce fac doctorii?

— Am urmat căile obişnuite, am studiat ani întregi, mi-am câştigat accesul în sala de operaţii prin experienţa cu pacienţii şi cunoştinţele de anatomie.

— Dar eu?! Şi eu îmi doresc să urmez căile obişnuite, dar nu există aşa ceva pentru o femeie interesată de medicină. Cum să ştiu eu dacă spitalul este vocaţia mea, când nu mi se permite să văd ce are mai rău sau mai bun de oferit?

S-au privit fix. Era ca şi cum nici unul dintre ei nu era pregătit să cedeze ferindu-şi privirea.

— Nu există răspuns la ce spuneţi, a zis Henry într-un sfârşit, în afară de două lucruri. În primul rând, nu pot să nu mă gândesc că aţi abuzat de faptul că mă cunoaşteţi. Când v-am invitat la spital, nu v-am dat în nici un caz permisiunea de a intra în sălile private. Şi doi, operaţia a fost făcută asupra unui copil care ar putea muri. Sau, în cel mai bun caz, va rămâne schilod. Atenţia tuturor ar fi trebuit să fie concentrată asupra pacientului. Esenţialul, în acel moment, era nu să vezi dacă poţi rezista să urmăreşti o asemenea operaţie, ci să te gândeşti la ce e mai bine pentru copil. Prin urmare, propun ca pe viitor să vorbim dinainte despre modul în care aţi putea fi introdusă treptat în munca de la spital, iar acest lucru nu poate fi decât benefic pentru toată lumea. Puteţi veni să mă vizitaţi la clinică, dacă doriţi, şi vă voi explica cum puteţi fi de folos. Dar, vă rog, există un timp pentru toate. E o chestiune de respect.

Timp de o clipă a rămas privindu-l fix şi mă aşteptam să continue discuţia, dar nu a făcut-o.

Am parcurs în tăcere coridoarele acelea oribile, fiecare la distanţă de celălalt. Eram dezgustată de clădirea cu ecourile

strigătelor şi paşi grăbiţi. Fiecare gură de aer pe care o inspiram mi se părea plină de boli. Nu-l cunoşteam pe Henry aşa cum era în acest loc, iar când m-a ajutat să urc în trăsură, abia i-am atins degetele cu mănuşa.

Capitolul treisprezece

Tot drumul am stat tăcute, aşezate una lângă alta, astfel încât nu ne vedeam feţele dincolo de marginile bonetelor. La început, şocul celor întâmplate mi s-a părut veşnic, ca un pumn în stomac, dar treptat sentimentul m-a umplut până am simţit greaţă şi durere. Orice speranţă murise. Faptul că asistasem la operaţie îl umilise pe Henry în faţa colegilor. Toată lumea va râde de el pentru că umbla prin spital urmat de două femei. Îi distrusesem şansele de promovare. Ce ruşine, ce ruşine. Mi-am apăsat mâna pe gură şi mi-am ţinut ochii strâns închişi, să nu las angoasa să răbufnească.

Apoi, când ne-am oprit din nou în trafic pe Clapham Road, Rosa a spus:

— Cred că adevărul este că Henry al tău nu vrea femei la el în spital. Şi înţeleg de ce. Nu ar şti cum să se poate cu femeile în acel domeniu masculin. Ar schimba totul.

Lângă trăsură, doi câini se încăieraseră, şi la fel au făcut şi stăpânii lor. Trăsura se clătina pe măsură ce calul se speria.

— Ei bine? a spus ea. Ce părere ai, Mariella? Se va lăsa Henry al tău convins? Adică, dacă nu fac progrese cu cineva pe care îl cunosc, ce şanse am să îmi croiesc drum în lumea medicinei de una singură? Nu-mi permit să aştept prea mult. Am deja douăzeci şi patru de ani. Poate ar trebui să lucrez la şcoala Barbarei, dacă vrea şi ea. Dar asta îmi doresc eu să fac cu adevărat, să predau?

Într-un final, am zis încet:

— Ar fi o nesăbuinţă să te apuci de ceva ce nu poţi duce la capăt. Probabil te vei întoarce în curând acasă.

— Acasă? Ce vrei să spui? Nu am altă casă în afară de casa voastră. Nu aş suporta să mă întorc la Stukeley. În plus, sunt

sigură că Horatio nu are nici cea mai mică intenţie să ne primească acolo. Ar prefera să ne dosească într-o colibă şi să ne lase să murim de foame.

Mă întrebam cum urma să îndur încă o jumătate de oră cu ea în trăsură. Nu se putea să nu vadă dincolo de ambiţiile ei, să vadă că eu sufăr, nu? Stăteam în continuare pe loc, iar soarele ne cocea prin acoperiş. Până la urmă am spus:

— Nu pot să mai suport. Eu o iau pe jos spre casă.

— Sunt de acord. Vin şi eu cu tine.

— Nu, singură, te rog.

Am încercat să deschid zăvorul, dar m-a tras înapoi.

— Mariella.

— Nu.

I-am dat la o parte mâna de pe braţul meu.

— Mariella.

— Te rog, te implor, nu mai vorbi cu mine.

— Nu înţeleg. De ce te porţi aşa? De ce eşti atât de supărată?

În momentul acela, trăsura s-a urnit de pe loc, iar eu am căzut pe spate, pe banchetă. Eram atât de furioasă şi supărată, că nu am mai putut scoate un cuvânt, aşa că am parcurs tot drumul până acasă în tăcere totală. Odată ajunse acasă, Rosa s-a dus imediat în camera ei (cea pe care i-o pregătisem iniţial) şi a închis uşa.

Eu am refuzat să mănânc de prânz, în schimb am rugat-o pe Ruth să-mi aducă apă fierbinte pentru baie şi mi-am scos hainele. Mănuşile, i-am spus, să le ardă, rochia să mi-o cureţe, cizmele să mi le dea cu acid fenic, inclusiv tălpile, iar jupoanele şi lenjeria de corp să mi le fiarbă şi să mi le dea cu clor. Nu conta dacă intrau la apă sau se decolorau, eram pregătită să-mi asum acest risc. Apoi m-am băgat în cadă şi m-am frecat bine din cap până în picioare, deşi îmi repugna atingerea propriului trup. Mă vedeam ca pe un sac de organe murdare gata să se îmbolnăvească în orice clipă. Încă simţeam în nări mirosul spitalului şi mi l-am imaginat împrăştiindu-se ca o pată de cerneală înăuntrul meu, până-mi intra şi în ultima celulă.

Îmi simţeam coapsele grele amintindu-mi pântecele expus al băiatului. Şi el, şi pacienţii din salon îmi amintiseră mai degrabă de carcasele de porci agăţate în faţa măcelăriilor decât de fiinţe umane.

Apoi m-am gândit cât de rece a fost atingerea lui Henry când m-a ajutat să urc în trăsură. Fusese un bărbat diferit de cel care mă sărutase pe gură. Atât de distant. Mi-am înnodat părul ud şi m-am îmbrăcat cu o rochiţă uşoară de muselină, tot timpul evitând să-mi privesc în oglindă faţa bine frecată. Aşa urma să-mi trăiesc viaţa de atunci încolo, m-am gândit: neatinsă, de neatins.

Am coborât şi am stat cu mama şi mătuşa în salonul de dimineaţă, unde fuseseră trase jaluzelele să nu intre soarele. Deşi se făcea un pic de curent între uşă şi fereastră, tot era foarte cald. O muscă se lovea întruna de geam. Eu lucram la nişte bonete de sărbătoare pentru guvernantele al căror cămin urma în sfârşit să se deschidă cândva spre sfârşitul lui septembrie.

Bineînţeles, mătuşa a arătat o curiozitate morbidă faţă de vizita la spital, aşa că i-am spus că m-a impresionat arhitectura şi liniştea solemnă din capelă. Am aruncat o privire şi într-un salon, am povestit eu, şi m-am convins că într-adevăr cei care lucrează acolo trebuie să aibă o constituţie puternică. Am explicat absenţa Rosei sugerând că o doare probabil capul de la căldură.

— Sper să nu te apuce şi pe tine una din durerile *tale* de cap, Mariella. Eşti foarte palidă, mi-a zis mama.

— Ei bine, poate acum Rosa s-a convins că spitalul nu e un loc pentru o doamnă, a spus Isabella. Tu ce crezi, Mariella?

Nu am răspuns nimic.

— Crezi că va vrea să se ducă din nou acolo?

— Nu ştiu, mătuşă, deşi cred că nu ar fi înţelept să se întoarcă. Circula un zvon despre holeră.

Consternare. Până şi mama şi-a pus deoparte stiloul, în timp ce mătuşa a încetat în totalitate să se mai prefacă ocupată şi a început să-şi facă frenetic vânt cu evantaiul.

— Indienii sunt de vină, a spus ea, înainte să vină indienii şi să ne aducă boala asta oribilă, nu a fost nici o epidemie.

— Philip spunea că şi trupele noastre de la Varna suferă de holeră, a spus mama. Nu înţeleg cum de s-a putut răspândi până în Bulgaria şi chiar până la noi. O poartă oamenii cu ei? Şi într-adevăr nu există leac?

— Nu ştiu, am zis eu. Îmi amintesc că mi-a zis Henry că un coleg de-al lui credea că are de-a face cu apa murdară.

Iată, îi pomenisem numele cu destul de mult calm și în acel moment chiar am crezut că eram în stare să-l las să se îndepărteze de mine plutind pe râul leneș al nou-descoperitei mele neputințe.

— Prostii. Mâncare proastă, aer nesănătos, oameni murdari – oricine știe că astea sunt cauzele holerei. De fapt, toate motivele pentru care v-am zis să nu vă apropiați de spitalul acela, a replicat Isabella. Gata, până aici. De-acum înainte Rosa nu mai pleacă nicăieri. Nu mai vreau nici un fel de discuții. Dumnezeule, dacă moare ea, de mine ce se-alege?

De-a lungul interminabilei după-amiezi, mi-au tot răsărit în minte amintiri de la spital, indiferent cât de mult m-am străduit să le țin departe concentrându-mă la bordura de dantelă a bonetei la care lucram, la jaluzelele care se legănau în dreptul ferestrei sau la felul în care mama scrâșnea din dinți când lucra.

Tata era plecat în seara aceea la o ședință a societății din Clapham pentru încurajarea artelor, manufacturii și comerțului, al cărei președinte și era în prezent. Era păcat pentru că asta însemna că singurul subiect de discuție de la cină va fi spitalul. Rosa a coborât târziu, îmbrăcată în cea mai simplă rochie neagră pe care o avea și cu părul abia ținut de o panglică. Părea bolnavă, îi tremurau buzele, a luat doar o îmbucătură, două și nu au reușit s-o facă să vorbească despre ce văzuse. Tot ce a spus a fost că experiența cu bolnavii fusese la fel de emoționantă cum și-o imaginase.

Consecința acestui comportament a fost că toată lumea a stat cu ochii pe ea. Mătușa Isabella a repetat de câteva ori că dacă am fi ascultat-o nu ne-am fi dus niciodată la spital și că oricum erau șanse ca în câteva săptămâni Rosa să moară de holeră.

— Deja am fost sfâșiată de moartea bietului meu soț anul acesta și acum îmi voi pierde și fiica. În numele lui Dumnezeu, nu știu ce am făcut să merit așa o soartă nenorocită.

— Rosa n-a murit încă, dragă soră, a intervenit mama.

— E groaznic să trăiești mai mult decât singurul tău copil.

Nici eu nu aveam poftă de mâncare, ca și Rosa, dar nu-mi doream să atrag atenția asupra mea, așa că a trebuit să înghit îmbucătură după îmbucătură, deși aș fi putut înghiți la fel de bine praf.

După cină, mătușa s-a declarat prea epuizată ca să mai facă ceva, așa că a moțăit pe canapea, în timp ce mama scria încă o scrisoare prin care cerea vreunei rude îndepărtate ajutor financiar pentru înlocuirea țevilor de gaz de la căminul guvernantelor. Rosa s-a așezat la pian și a cântat primele linii din *Sonata în la* a lui Mozart. I se întâmpla rar să cânte la pian, dar când o făcea, interpreta cu pasiune și limpezime, deși nu o auzisem încă niciodată ducând o bucată la capăt. Eu mi-am luat lucrul de mână și m-am dus pe terasă, sperând că acolo o să am pace.

Chiar și seara târziu vremea rămânea caldă, niște raze de soare joase tremurau pe gazon, un pâlc de trandafiri își răspândea parfumul, iar o pasăre fluiera în aerul nemișcat. Dintr-o grămadă, am luat bonetă de noapte după bonetă și le-am pus panglici albe, dar mintea nu mi se liniștea defel. În schimb, îmi tot repetam în cap scena din capelă.

După câteva minute, muzica s-a oprit, iar Rosa mi s-a alăturat pe terasă.

— Te deranjează? Nu o să scot o vorbă.

Am dat din cap destul de puțin convinsă, iar ea s-a așezat lângă mine. A stat câteva minute uitându-se fix undeva în grădină, apoi a început să scrie într-un caiet pe care nu i-l mai văzusem până atunci. Tăcerea ei era așa de neobișnuită, încât mi se părea mai grea decât dacă ar fi vorbit încontinuu. Îi auzeam mâna mișcându-se pe pagină și îi vedeam părul care îi cădea precum un văl pe o parte a feței.

A răsărit și luna, ca o geană de lumină perlată deasupra plopilor care delimitau grădina.

Apoi mi-am dat seama că atenția ei, ca și a mea, era în altă parte: amândouă îl așteptam pe Henry. Știam sigur că va veni, deși el nu făcea niciodată vizite neanunțate. Sentimentul că era pe drum s-a tot întețit, până nu am mai putut să fac altceva decât să-mi ridic din minut în minut ochii din lucru să văd dacă e acolo.

Am auzit vag soneria de la intrare, apoi l-am zărit direct pe Henry în ușa de sticlă deschisă, îmbrăcat cu o vestă de vară pe care nu i-o cunoșteam, cu părul ud de transpirație pe frunte și sacoul aruncat pe umăr. Era încă foarte palid, iar privirea sa avea expresia pe care mi-o aminteam de când venise prima oară la noi în casă: teama că deranjează.

Rosa a sărit în picioare cu caietul strâns la piept și s-a dat câțiva pași în urmă, până i-am întins eu mâna lui Henry. El mi-a strâns-o cu afecțiune, m-a privit în ochi și mi-a zâmbit.

— Te simți bine acum, Ella? Ți-ai revenit?

Da, mă iertase. Se terminase. Eram așa de ușurată, că a trebuit să mă așez repede ca să-mi ascund lacrimile. Între timp, el i-a întins mâna Rosei.

— Domnișoară Barr.

Nu a spus nimic, dar și-a lăsat mâna strânsă de a lui, iar apoi s-a așezat cât mai departe de noi, pe jumătate întoarsă cu spatele, și a continuat să scrie în caiet.

Henry își făcea vânt cu una din bonete.

— M-am gândit că v-ar plăcea să știți că operația a fost un succes până acum. Băiatul trăiește, dar nu se știe pentru cât timp. Are febră foarte mare. Nu putem decât să sperăm acum.

Părea el însuși din nou, iar pe mine mă uimea generozitatea lui, faptul că putea să se poarte așa de frumos cu noi după ce îi invadaserăm lumea.

— Deci crezi în continuare că s-ar putea să moară? am întrebat eu.

— Mă tem că e posibil. La un copil atât de mic, infecția se răspândește repede. Dar pe de altă parte, dacă e sănătos poate să se lupte cu ea. Foarte mult depinde de starea lui psihică.

— E groaznic că s-ar putea să moară din cauza unui accident atât de banal. Nu se poate face nimic la un membru rupt în afară de amputare?

— Păi, aici nu sunt eu de acord cu unii colegi de-ai mei, care sunt gata să taie un membru și pentru o vânătaie. Călătorind în străinătate, am învățat că poți salva un membru dacă îl așezi cum trebuie și pansezi rana corespunzător, cu condiția să nu apară o infecție. Dar când osul iese prin carne, ca în cazul micului Tom, nu există altă soluție decât amputarea. Totuși, Mariella, e o seară perfectă, iar eu am stat închis toată ziua în spital. Nu vrei să mă însoțești împreună cu Rosa într-o plimbare până la partea sălbatică a grădinii?

M-am ridicat și amândoi am așteptat-o pe Rosa. Am crezut că va refuza. Am încurajat-o în gând să-și continue scrisul în caiet, dar până la urmă a oftat și a băgat creionul între paginile caietului.

— Încerc să ţin evidenţa, ne-a spus ea, tuturor activităţilor care pot fi considerate medicale. O biată încercare de a studia organizat.

Eu l-am luat pe Henry de braţ, iar Rosa a apucat-o înaintea noastră, cu mâinile împreunate la spate şi tivul rochiei măturând cărarea. Când am ieşit la lumină, părul care i se desfăcuse din panglică şi-i atârna până la brâu s-a transformat în aur. Ne-am aplecat pe sub bolta de trandafiri şi am traversat gazonul până la partea sălbatică a grădinii, unde azaleele, de mult trecute, lăsaseră în aer un miros de materie descompusă. Rosa, tot în faţa noastră, se legăna în mers şi se întindea să atingă cu degetele crengile joase. O floare a căzut dintr-un copăcel de iasomie de grădină, s-a rotit în aer şi i s-a prins în păr.

— Domnişoară Barr, a spus Henry, m-am interesat. Se pare că într-adevăr spitalul are nevoie de voluntari, dacă se înmulţesc cazurile de holeră.

Ea nu s-a întors.

— Nu sunt persoana potrivită, dată fiind lipsa mea de calificare.

— Puteţi învăţa. Dar trebuie să vă avertizez că e o muncă periculoasă.

— O, atunci nu poate fi potrivită pentru o femeie.

Tonul ei a fost atât de muşcător, încât mi s-a părut că Henry avea tot dreptul să se înfurie din nou, dar el doar a spus calm:

— Pentru anumite femei este munca potrivită. Sunt parţial de partea dumneavoastră, domnişoară Barr, credeţi-mă. Deşi consider că studiul medicinei, dat fiind că se întinde pe atâţia ani, ar trebui să fie rezervat bărbaţilor, am văzut cu ochii mei femei care au o înclinaţie naturală spre meseria de asistentă şi consider că am putea îmbunătăţi considerabil îngrijirea oferită pacienţilor, dacă am avea asistente cu pregătire care să supravegheze saloanele. De exemplu, doamna Wardroper de la spitalul St Thomas, care conduce o echipă minunată de asistente.

— Păi, oricum, a replicat Rosa, nici nu se pune problema să-mi duc intenţia mai departe. Mama nici nu vrea să audă că lucrez într-un salon pentru bolnavi de holeră sau în orice alt fel de salon pentru bolnavi.

— E de înţeles. Dat fiind riscul de infestare, această muncă ar trebui poate rezervată celor fără familie.

— E adevărat, a răspuns ea amar, că nici unul din doctorii care se ocupă de aceşti pacienţi nu are familie? Sau consideraţi că femeile care sunt asistente provin oricum dintr-o clasă de jos, aşa că nu prea contează dacă se contaminează?

— Nu cred asta, domnişoară Barr. Am cel mai mare respect pentru femeile care sunt asistente, după cum am spus.

S-a întors spre el brusc.

— Dar pentru mine nu puteţi avea nici un fel de respect.

— Dimpotrivă...

Vocea îi era acum înecată în lacrimi.

— De bună seamă că mă credeţi egoistă şi impulsivă.

— Nu.

— Aţi avut dreptate. Sunteţi îndreptăţit să mă învinovăţiţi, nu mă gândeam decât la mine când am venit astăzi la spital. Problema mea e că am aşteptat atât de mult. Dar asta nu e o scuză. Cum am putut să mă comport aşa?

— A fost un moment de mare tensiune pentru toţi. Nimeni nu gândeşte limpede în asemenea circumstanţe.

Rosa avea capul dat pe spate, pleoapele tivite de lacrimi, iar buzele şi le ţinea strânse ca să nu izbucnească în plâns.

— În orice caz, a continuat ea, vă rog să nu vă supăraţi pe Mariella. Am obligat-o să vină cu mine.

— De parcă aş putea vreodată să fiu supărat pe Mariella.

Am râs cu toţii şi, de data aceasta, când am trecut pe lângă ea, Rosa m-a luat de braţ, astfel că eram încadrată de ei doi şi a trebuit să mergem strâns lipiţi din cauza cărării înguste, până am ieşit iar pe gazon.

— Adevărul e, a zis Henry, că am multe pe cap. Săptămâna viitoare e conferinţa care ştiu că va provoca multă ostilitate. În plus, nu e bine ce se întâmplă cu armata. Trupele au stat atât de mult timp la Varna, în Bulgaria, că au apărut şi acolo cazuri de holeră. Ar putea izbucni o epidemie şi, bineînţeles, noi nu am prevăzut asta.

— Şi cum ai fi putut să prevezi? am spus eu. Ai fost trimis acolo să evaluezi situaţia soldaţilor răniţi, nu a oamenilor bolnavi.

— Şi totuşi, există precedente. De când am aflat, m-am documentat. Deseori soldaţii mor de tifos sau de alte boli. Cel mai recent s-a întâmplat în India. Ştim că holera este flagelul

acestui secol şi că de câte ori se adună oamenii la un loc şi respiră acelaşi aer, infecţia se răspândeşte. Şi totuşi, nu am prevăzut acest pericol pentru că pur şi simplu nu mi-am imaginat că mii de oameni pot fi încartiruiţi pe timp de vară. Poate de-asta am fost aşa de furios azi. Nu atât acţiunile voastre, cât neliniştea şi frustrarea că nu am fost în stare să prevăd lucrurile astea. Îmi pare foarte rău că voi două a trebuit să suferiţi din cauză că eram supărat pe mine însumi.

— Sunteţi prea generos, a spus Rosa.

Încă avea lacrimi în ochi şi stătea un pic mai departe de noi, cu bărbia ridicată, faţa pe jumătate ascunsă.

— Adevărul e că persoana pe care-mi doresc mai mult ca orice să nu o fac să sufere este Mariella, iar eu am făcut-o să treacă în mod deliberat prin momente de coşmar.

Eram atât de puţin obişnuită să fiu supărată pe cineva, mai ales pe ea, încât acum că trecuse, mă simţeam de parcă inima îmi fusese eliberată din lanţuri grele. M-am simţit plină de căldură şi lumină când mi-a sărutat mâna şi mi-a ţinut palma lipită de obrazul ei ud.

Privirea lui Henry era fixată pe mâinile noastre împreunate.

— Ei bine, atunci poate ar trebui să avansăm cu paşi mici în educaţia dumneavoastră medicală, domnişoară Barr. Conferinţa mea despre experimentele doctorului Semmelweiss din Pesta ar fi un început. Sper să veniţi.

— Bineînţeles. Dacă mi se va da voie. Şi dacă vine şi Ella.

— O, sunt sigur că va veni. Sper chiar că va fi acolo şi unchiul Philip. Sănătatea publică este un subiect de foarte mare interes pentru cei care fac proiecte de urbanism şi construcţii.

Până am ajuns înapoi acasă, Rosa şi cu el erau atât de prinşi în discuţia despre răspândirea bolii printre săraci, de parcă nu se întâmplase nimic de dimineaţă. Sau, mai degrabă, de parcă cele întâmplate, în loc să ne despartă, ne facilitaseră o înţelegere nouă, comună. Când ne-am întors în salon, Henry s-a aşezat lângă mine, iar Rosa s-a ghemuit pe canapea, sprijinindu-şi capul pe umărul mamei ei.

— Sper că nu ţi-a fost rece în grădina aia umedă, a zis Isabella.

Rosa a pupat-o.

— Nu e umed. E o seară minunată.

— Du-te şi pune-ţi un şal, Rosa, ai mâinile foarte reci.

— Nu-mi e frig. Numai că ai tu mâinile foarte fierbinţi. Dar totuşi, dacă asta te linişteşte, mă duc să-mi pun un şal.

Şi a ieşit în fugă din cameră să-şi pună un fel de împletitură din mătase şi dantelă, care arăta ca o plasă de păianjen pe umerii ei şi i se încurca în păr.

Când a venit vremea să plece, Henry a sărutat mâna fiecărei doamne. Când a ajuns la Rosa, i-a spus:

— Domnişoară Barr, permiteţi-mi...

Şi cu o mână i-a ridicat un cârlionţ, iar cu cealaltă a cules floricica albă care i se agăţase în păr şi i-a înmânat-o solemn.

L-am condus la uşă, unde mi-a prins mâna într-ale sale. Apoi m-a luat în braţe şi m-a mângâiat pe păr. Îmi cuibărisem faţa în spaţiul cald de sub bărbia lui, iar urechea mi-era lipită de gulerul său. Simţeam cum toată durerea din inimă îmi era alinată. Am râs şi mi-a dat drumul într-un final, apoi m-a mai lipit de el o ultimă oară.

Capitolul paisprezece

A doua zi după episodul cu spitalul, mătuşa Isabella s-a simţit prea rău ca să se ridice din pat şi doctorul a fost chemat din nou. Acesta ne-a spus că boala recidivase, făcându-i inima să bată neregulat şi ducând la o slăbiciune posibil permanentă a membrelor. Singura speranţă era odihna la pat şi îngrijirea atentă, zi şi noapte. Se pare că pentru o persoană cu constituţia ei fragilă, ameninţarea holerei provocase aproape aceleaşi efecte ca şi boala însăşi.

Am făcut cu rândul să veghem pacientul, astfel încât Nora, asistenta irlandeză, să poată dormi şi ieşi la aer. Nu vorbeam aproape niciodată cu ea pentru că mă făcea să mă simt nelalocul meu, cu mirosul ei de cearşafuri nespălate, cu ochii ei palizi şi vigilenţi şi aerul că ştie mult mai multe decât spune. Poziţia sa de asistentă specială a mătuşii îi conferea un statut diferit de al celorlalţi servitori şi nu ştiam exact cum să mă port cu ea. Mama avea încredere în ea aproape ca în doctorul însuşi, în timp ce Rosa o trata mai mult ca pe o rudă decât ca pe o angajată. Uneori chiar luau ceaiul împreună.

— În definitiv, o cunosc pe Nora de opt ani, mi-a spus. De multe ori ea era singura mea prietenă la Stukeley.

— Prietenă?

— Sigur. A fost foarte bună cu mine. Şi mai mult decât fidelă familiei noastre, deşi nu avea nici un motiv să fie; chiar dimpotrivă. Habar nu ai cât de mult ne-a sprijinit. Şi o respect pentru că este asistentă profesionistă, ceea ce îmi doresc şi eu să devin până la urmă.

Într-o după-amiază, Rosa a dus-o pe această Nora McCormack să viziteze Palatul de Cristal din Sydenham şi m-a lăsat singură în camera bolnavei, unde am stat lângă geam cosând iniţiale pe un teanc de prosoape, fără să îndrăznesc să rup un fir de aţă

de teamă să nu-mi deranjez mătuşa. Geana de lumină care intra prin draperiile trase parţial îi dădea camerei un aer de izolare sumbră, când eu considerasem întotdeauna acest dormitor, cu tapetul roşu aprins şi fotoliile moi, cel mai elegant din casă. Când pacienta mi-a cerut apă, am sărit în picioare speriată că voi greşi ceva. I-am sprijinit spatele fierbinte ca să poată bea, am întredeschis fereastra un pic să intre mai mult aer proaspăt şi i-am răcorit faţa cu apă cu lavandă.

— Ai o atingere aşa de uşoară, a oftat ea. Uneori Rosa e prea nerăbdătoare şi mă stropeşte. Un pic mai jos, drăguţo. Răcoreşte-mi gâtul.

Nu mai văzusem niciodată în viaţa mea atâta piele şi nici nu avusesem vreun motiv să manevrez corpul altcuiva. Când i-am atins sânii din greşeală cu articulaţiile degetelor încercând s-o ridic pe perne, am fost mai apropiată de ea decât fusesem cu orice altă persoană în afară de Rosa.

Uram să fiu în camera bolnavei. Mătuşa comenta la fiecare sunet din casă sau mişcare pe care o făceam. Era mereu ceva de făcut: o muscă enervantă... Şi-ar dori un pic de apă de orz[1]... Aş putea să-i spun când va veni doctorul s-o vadă...? Parcă ar citi nişte Tennyson, dacă aş putea să-i aduc... La Stukeley aveau mereu apă cu gheaţă, dar probabil la Londra era greu de procurat... Unde e Rosa?

— O să se întoarcă la cină, sunt sigură. A ieşit puţin cu Nora.

— Atunci unde e sora mea?

— Mama s-a dus în vizită la doamna Hardcastle.

— Şi dacă o să-mi fie mai rău? O, mă simt aşa de bolnavă şi de singură.

— Sunt eu aici.

Şi-a întors capul pe pernă.

— O să încerc să dorm până se întoarce Rosa. E groaznic de cald. Nu pot să nu mă gândesc la camera mea de la Stukeley, care era aşa de răcoroasă... Dacă ai putea să-mi faci vânt cu evantaiul câteva minute, Mariella, poate reuşesc să moţăi.

Nici măcar nu am putut merge la Broadstairs în vara aceea, pentru că mătuşa Isabella era prea bolnavă ca să călătorească

1. *Barley water* (în orig.), băutură răcoritoare britanică făcută din orz, la care se adaugă zahăr şi suc de lămâie sau de alte fructe.

şi ni s-ar fi părut urât din partea noastră să le lăsăm pe ea şi pe Rosa singure la Fosse House. Oricum, datorită lui Henry, tata a devenit membru al încă unui comitet care se numea Comisia Unită pentru Canalizare şi care proiecta un sistem de scurgere mai modern şi mai igienic pentru Londra. Între timp, mama era deosebit de îngrijorată din cauza căminului, a cărui inaugurare fusese întârziată din nou din două motive. În primul rând, nimeni cu mintea întreagă nu ar fi încurajat nişte bătrâne slăbite să se mute împreună într-o perioadă când bântuia holera. Doi, odată cu instalarea noilor ţevi de gaz se descoperise o altă problemă: una din vechile conducte de scurgere de sub casă era spartă, aşa că trebuiau strânşi şi mai mulţi bani pentru reparaţii.

Ca să ne consolăm pentru vacanţa pierdută, Rosa şi cu mine am făcut mici excursii în noul Battersea Park, la palatul Westminster şi la British Museum. Într-o zi m-a convins chiar s-o duc în Highgate să-i arăt casa lui Henry.

— Trebuie să văd unde o să locuieşti, ca să mi te pot fixa în minte în acel cadru.

— Dar nu a spus încă nimic. Nu suntem...

— Şi totuşi, vreau să merg, pentru că orice s-ar întâmpla, casa aceea e importantă pentru tine.

Am traversat Londra cu omnibuzul, apoi am mers pe jos, în ciuda vremii înăbuşitoare. Am găsit porţile larg deschise, deşi nu se vedea nici un semn de activitate în casă sau pe aleea care ducea spre intrare. Mi s-a părut nepoliticos să intrăm dacă Henry nu era acolo, dar Rosa s-a îndreptat ţintă spre uşa de la intrare şi a tras clopoţelul.

Nu a răspuns nimeni, iar ea s-a dat câţiva paşi în urmă să admire frontonul casei.

— E mult mai spaţioasă decât mi-o imaginasem. Şase dormitoare, zici. Dumnezeule, Mariella. Putem să mergem în grădină? Ce copaci frumoşi. Acum înţeleg de ce se numeşte The Elms. Da, ai aprobarea mea oficială. Consider că aceasta este o casă cât se poate de potrivită pentru minunata mea verişoară.

— Rosa, nu ar trebui să mai înaintăm. Suntem pe proprietatea cuiva.

— Şi? Chiar dacă nu ai efectiv inelul pe deget, Henry îţi e rudă apropiată, nu-i aşa? Sigur că avem voie să fim aici. Dar e prea cald. Hai să ne aşezăm puţin şi să ne imaginăm cum va fi viaţa ta când te vei mărita.

Şi-a întins şalul sub un ulm şi ne-am sprijinit cu spatele de trunchiul lui. Sala de mese avea uşi duble care se deschideau pe terasă şi, cu inima bătându-mi tare, m-am imaginat de partea cealaltă, deschizându-le larg ca să pot ieşi la plimbare cu Henry, braţ la braţ. Iar grădina de iarnă ar fi un loc perfect pentru cusut în dimineţile însorite, cu condiţia să fie bine încălzită.

— Mama a primit ieri o scrisoare de la avocatul tatălui meu vitreg, mi-a spus Rosa.

Închisese ochii, îşi lăsase capul pe spate, iar mâinile şi le ţinea în poală, ceea ce îi dădea un aer de resemnare foarte neobişnuit.

— Acum că Max a plecat să lupte împotriva ruşilor, s-a putut termina şi succesiunea după sir Matthew. Nu mi-a plăcut deloc tonul scrisorii. Parcă insinua că Max a fost exclus cumva.

— Max se va întoarce sănătos, sunt sigură.

— Nu contează. Într-un fel sau altul, Horatio vrea să ne vadă pe mine şi pe mama ieşite din viaţa lui definitiv, aşa că ne-a constituit o rentă anuală: două sute de lire pentru ea şi o sută pentru mine.

— Nu mi se pare prea mult.

— Exact asta a spus şi mama, dar cred că e mai mult decât suficient şi sper ca până la Crăciun să ne mutăm într-o casă a noastră. Tatăl tău mi-a spus că se pot închiria vile foarte frumoase în Putney sau Wandsworth la şaptezeci de lire pe an.

— Dar nu puteţi pleca de la noi. Cum o să reuşeşti să ai grijă de mama ta singură?

— Am să o pot păstra pe Nora. Mariella, *trebuie* să fac acest pas. Cu cât stau mai mult la Fosse House, cu atât îmi va fi mai greu să plec.

— Dar noi nu vrem să pleci, Rosa.

— În curând te vei mărita cu Henry. Uite cum te aşteaptă casa asta. Nu aş putea să continui să trăiesc la Fosse House fără tine, mi-ar fi prea dor. Oricum, nu mai putem abuza de bunăvoinţa familiei tale.

— Mi se pare groaznic pentru tine. Cum o să suporţi?

— Mi-am dorit să fiu asistentă. Ei bine, acum o să pot să fiu. Mama e pacienta mea, vocaţia mea.

Tonul vocii ei era prea vesel. A sărit în picioare, mi-a întins mâna şi m-a tras în sus.

— Haide, crezi că o să putem vedea ceva dacă tragem cu ochiul prin geamuri? Vreau să văd în primul rând spălătoria. Poţi spune multe despre o casă...

Şi a dispărut pe după zid.

Am urmat-o mai încet, dar când am ajuns la colţ am auzit-o râzând şi o voce de bărbat, a lui Henry, şi apoi i-am văzut, faţă în faţă ca şi cum s-ar fi ciocnit. El o ţinea de coate s-o ajute să-şi recapete echilibrul şi era aşa de speriat, că timp de câteva clipe nu a putut decât să se uite fix şi să scuture din cap.

— Îmi pare rău, am exclamat eu, poate o să ne crezi nişte băgăcioase.

Acum că-şi revenise, ne-a salutat mai voios decât o făcuse vreodată şi ne-a oferit braţul amândurora, ca un băieţel timid.

— Cât mă bucur să vă găsesc aici. Ce coincidenţă. Am aranjat să mă întâlnesc cu arhitectul aici la trei jumătate, altfel nu aş fi venit niciodată în mijlocul zilei. Aşa m-am obişnuit să vin singur, că nu mă mai bucur deloc de casă. Acum o să pot să mă bucur împreună cu voi.

Ne-a lăsat să intrăm în verandă, a descuiat uşa şi s-a dat în spate să intrăm noi. Casa ne-a înghiţit imediat cu mirosul ei de vopsea şi aer închis. Ne-am plimbat dintr-o cameră în alta admirând proporţiile, podelele de lemn lustruit şi lumina care se revărsa prin ferestre. Dar conştiinţa faptului că Rosa suferea mi-a stricat plăcerea, deşi ea era la fel de plină de întrebări şi comentarii ca oricând. Până la urmă, acesta era viitorul meu. Cât de sumbru trebuie să i se fi părut al ei prin comparaţie.

Exact când voiam să urcăm scările, am auzit-o:

— Ştii ce, mi-e atât de cald, încât cred că o să aştept afară, la umbra copacilor. Mergeţi voi.

A dat înapoi şi a dispărut prin uşa de la intrare, care era deschisă.

Henry păşise deja pe a patra treaptă, dar ezita.

— Poate e târziu. Arhitectul trebuie să sosească.

Părea ofensat, iar când am ieşit după Rosa am sperat să nu-l fi jignit cu brusca ei schimbare de dispoziţie. Dar poate, în ciuda dezamăgirii mele iniţiale, mă simţeam uşurată că nu mai vizitam o dată camerele acelea imposibil de intime de la etaj împreună cu Henry, în timp ce ea era afară.

Câteva minute mai târziu, a sosit şi arhitectul, iar eu am insistat să plecăm imediat. Henry, deşi s-a purtat foarte curtenitor, părea distras, iar eu am roşit din nou la gândul că ne prinsese acolo. De-am fi fost logodiţi oficial, nu ar fi fost nici o problemă.

Ultimele lui cuvinte m-au liniştit însă.

— Sper să vă revăd pe amândouă foarte curând, la conferinţă. Nu pot să vă spun, Mariella, domnişoară Barr, ce plăcere a fost să vă găsesc aici. Acum cred că am început să privesc şi eu această casă ca pe căminul meu.

Când am ajuns la porţi şi ne-am uitat în urmă, el era tot în verandă. Rosa i-a făcut cu mâna, iar el i-a răspuns cu un gest vag.

Capitolul cincisprezece

Din cauza epidemiei de holeră, Henry a trebuit să-şi amâne conferinţa intitulată „Deces sau mâini curate?" până la sfârşitul lui august. Când am primit într-un final invitaţia la Willis's Rooms, la spitalul St James, tata a subliniat cât de înţelept fusese că a cumpărat o trăsură cu care să traversăm confortabil şi rapid Londra, chiar şi seara târziu. Deşi gulerul scrobit al cămăşii îi lăsase o urmă roşie pe gât, era prea impresionat de ocazie ca să se plângă.

Mama s-a oferit să rămână acasă cu mătuşa Isabella, căreia îi displăcea profund să fie lăsată doar cu Nora. Nu era nici un sacrificiu, a spus mama, pentru că ştiindu-i francheţea lui Henry, conţinutul conferinţei nu avea cum să fie altfel decât dezagreabil, dar conta pe noi să-i povestim orice s-ar fi putut aplica la căminul guvernantelor. Însă mi-am dat seama că de fapt i-ar fi plăcut foarte mult să vină şi ea. Capacitatea ei de a se sacrifica, am realizat atunci, era mult mai mare decât a mea.

Rosa a fost gata în zece minute. Rochia neagră de mătase îi conferea o frumuseţe austeră ca a unui sfânt de pe vitralii în timp ce stătea pe pernele de pe patul meu şi mă privea cum mă îmbrac. Urma să port rochia de seară de culoarea peruzelei care avea un decolteu generos, descoperindu-mi gâtul şi umerii.

— Nu mi-aş pune pe mine aşa ceva nici moartă, a spus ea în timp ce-mi legam şiretul din faţă al corsetului. Tu de ce o faci? Deja ai o talie subţirică.

A sărit în picioare, mi-a cuprins talia cu mâinile, şi-a lipit obrazul de al meu şi m-a pupat zgomotos pe umeri şi pe bărbie.

— Mariella cea frumuşică! Mi-ar plăcea să pot pune esenţă de Mariella pe o batistă să alunge lucrurile rele din viaţă. Dar de ce te chinuieşti?

M-a legănat înainte şi înapoi în faţa oglinzii.

— Îmi place forma pe care mi-o dă corsetul şi m-aş simţi dezbrăcată fără el.

Era cu vreo zece centimetri mai înaltă decât mine, zveltă ca o trestie şi cu pielea de culoarea fildeşului, pe când eu păream măruntă şi plată, în ciuda corsetului cu decolteu adânc.

Am încercat să mă acopăr cu un şal de dantelă, dar Rosa mi l-a furat.

— Dă-ţi capul pe spate şi ridică-ţi coatele puţin. Dacă te cocoşezi, eşti pierdută. Nici nu mă mir că eşti irezistibilă pentru Henry.

Mi-a masat partea de sus a coloanei cu degetele mari.

— Îţi lipseşte un colier, ceva albastru să se asorteze cu ochii tăi. Am exact ce-ţi trebuie. Oricum aveam de gând să ţi-l dau ţie.

Mi-a întins o cutiuţă învelită în catifea.

— Acum e al tău.

Cutia, după cum bine ştiam, conţinea un medalion de aur în formă de inimă, cu un safir incrustat pe el şi cu o şuviţă din părul tatălui ei înăuntru.

— Nu pot să-l iau, e al tău, am zis eu.

— Vreau să ţi-l dau ţie. Chiar vreau. Cum altfel aş putea să te răsplătesc pentru tot ceea ce ai făcut pentru mine?

— Dar nu trebuie, Rosa.

— Ba trebuie. Nu te gândi că nu-mi dau seama ce greu a fost uneori cu noi aici. Aşa că lasă-mă, te rog, să ţi-l dau. De dragul meu. Deschide-l.

Înlocuise şuviţa subţire de păr cărunt de bărbat cu o codiţă minusculă împletită, care semăna cu un arc şaten şi auriu.

— Ţi-am tăiat o şuviţă de păr când dormeai. O şuviţă a ta şi una a mea. Nu trebuie să plângi, Mariella.

Mi-a cuprins faţa în mâini şi m-a sărutat pe frunte, obraji şi buze.

— E prea preţios. Şi şuviţa tatălui tău?

— O am. Nu e nevoie de medalion ca să-mi amintesc de el.

— Nu o să-l pot purta. Ce-o să zică mama ta?

— Nu trebuie să afle.

— Detest secretele de acest gen.

— Medalionul e al meu, iar eu ţi-l dau ţie. Nu strica momentul, Mariella. Şi oricum, ce are dacă-l porţi? Toată lumea

ştie că împărţim totul. Dacă mama observă, poţi să-i spui că ţi l-am împrumutat în seara asta. Hai să ţi-l închid.

S-a aşezat în spatele meu pe pat şi i-am simţit răsuflarea pe gât în timp ce se chinuia să-l închidă. Timp de-o clipă şi-a sprijinit dosul palmei de mine şi şi-a lipit fruntea de umărul meu gol. Când coboram în fugă scările, ea parcă plutea în faţa mea în mătasea neagră unduitoare, cu boneta pe jumătate căzută şi panglicile desfăcute.

Sala de conferinţe era intimidantă din cauza spiritului de clan pe care-l degajau bărbaţii şi a absenţei femeilor. Chiar şi Rosa era oarecum mai docilă în timp ce priveam cum sosesc cei pe care ea îi numea „cei mari şi buni". Tata intra şi ieşea din mulţime ca să ne spună cine mai era acolo. Pe lângă somităţile din lumea medicală, precum doctorul John Snow şi sir James Clarke, ambii fiind cunoscuţi ca medici ai reginei, mai era şi un membru al aristocraţiei, lordul Ashburton, scriitorul Carlyle şi politicianul Richard Monckton Milnes, unul din favoriţii lui Henry, deoarece amândoi îl admirau pe poetul John Keats.

Eram atât de emoţionată, era foarte cald în sală, iar corsetul mă strângea aşa de tare, că simţeam cum îmi pulsează ceva în frunte – începutul unei dureri de cap. Iar pe podium se afla Henry, sub lumina lămpii cu gaz, îmbrăcat sobru cu redingotă şi pieptul cămăşii impecabil, cu mâinile împreunate la spate, abia aruncând ochii pe notiţele de pe pupitru pe parcursul celor trei sferturi de oră cât a vorbit despre teoria care, susţinea el, ar putea schimba chirurgia pentru totdeauna. Am încercat să-l văd, dincolo de acest bărbat cu părul pieptănat atent şi mustaţa groasă, pe băiatul care obişnuia să stea pe canapeaua din salon, cu un picior îndoit sub el, absorbit de lectura vreunui text de neînţeles. În timp ce citea, îşi ţinea braţul stâng petrecut pe după umerii mei, iar cu degetele se juca din când în când în părul meu, cum stăteam sprijinită de el şi exersam diferite puncte de cusut pe cartonaşe cu modele.

Umbrele jucau pe faţa lui Henry. Îmi plăcea vocea lui care, deşi era autoritară şi puternică, era în acelaşi timp calmă, fără accente de duritate sau condescendenţă. După o vreme, a trebuit să-mi mut privirea, de teamă să nu îşi dea seama cât de intens îl priveam şi cum, când şi-a întors capul pe jumătate adresându-se altei părţi a publicului, iar lampa i-a luminat

buzele, mi-am amintit că aceleași buze le sărutaseră pe ale mele sub cedru.

— Semmelweiss a fost mai mult sau mai puțin alungat din Viena, a spus el, unde a efectuat această cercetare revoluționară, dar își continuă munca la spitalul Sf. Rochus din Ungaria. Iată observațiile sale: într-un salon de femei asistate la naștere de moașe, mai puțin de trei la sută dintre acestea au murit de febră puerperală, pe când într-un salon asemănător deservit de studenți la medicină, rata mortalității a atins până la treisprezece la sută.

Semmelweiss, ca orice om, a început prin a căuta legătura între cele două, iar în urma observației atente a constatat că studenții la medicină își începeau ziua cu autopsii și apoi mergeau direct în saloanele cu femei în travaliu, ca să examineze și să asiste la naștere viitoarele mame. Moașele, pe de altă parte, nu efectuau niciodată autopsii. Astfel, Semmelweiss a dedus că tinerii studenți transferau materie infectată de la cadavre la mame și, de aici, rata mare de decese. Pentru a rectifica această situație, le-a cerut studenților să se spele pe mâini cu o soluție de clorură de var înainte de a asista la nașteri și ca fiecare pacientă să primească cearșafuri curate, iar saloanele de travaliu să fie curățate regulat. În urma acestor măsuri, rata deceselor a scăzut aproape imediat la puțin peste doi la sută.

În spitalele noastre, medicii trec de la un pacient la altul și de la o operație la alta fără să se spele pe mâini sau să curețe instrumentele. Premisa pe care aș dori să v-o propun este că, dacă am adopta și noi măsurile lui Semmelweiss, și la noi ar scădea dramatic rata deceselor asociate atât cu operațiile, cât și cu nașterile.

Deși îl ascultam pe Henry cu o atenție neclintită, nu am putut să ignor că în public se aflau elemente agitate, că mulți tușeau și șușoteau, iar câțiva bărbați chiar își încrucișaseră brațele pe piept și își dăduseră capul pe spate disprețuitor. Durerea surdă din tâmplă se transformase într-un junghi persistent. Nu-mi trecuse niciodată prin cap că cineva putea să nu fie de acord cu Henry, dar când a terminat de vorbit s-au auzit doar câteva aplauze, iar un domn chel și cu mustăți imense a sărit imediat în picioare.

— Ce *dovezi* există că materia contaminată este astfel transferată de la decedaţi la cei vii? a întrebat.

— Nu avem dovezi absolute. Numai diminuarea dramatică a ratei deceselor după ce studenţii şi-au schimbat obiceiurile.

— Sau poate pentru că ştiau că sunt supravegheaţi, pur şi simplu au fost mai atenţi. Erau studenţi, în definitiv, pe când moaşele aveau multă experienţă, cel mai probabil. Am înţeles că doctorul Semmelweiss nu şi-a publicat niciodată cercetarea. Nu credeţi că asta înseamnă că are ceva de ascuns sau, cel puţin, că pune la îndoială o parte din propriile concluzii?

— Doctorul Semmelweiss nu este cel mai cooperant om. Poate are şi de ce. A trebuit să îndure ridiculizări şi opoziţii, de aceea nu are încredere în colegii săi.

Se ridică doctorul Snow.

— Parte din public e la curent cu cercetările mele legate de răspândirea holerei, în urma cărora m-am convins că infecţia este cumva ingerată pe gură şi nu preluată din aer. Comunitatea medicală, printre care şi distinsul doctor Henry Thewell, a refuzat să ia în serios ideile mele, iar holera continuă să omoare mii de oameni. Se pare că mai degrabă dăm vina pe mirosurile urâte şi grămezile de gunoaie decât să credem că mâncarea, apa sau chiar picături minuscule din gura unei persoane contaminate pot fi de vină. Dar uneori, cum e cazul argumentelor doctorului Thewell, costul refuzului de a lua măsuri, când acest lucru este posibil, este prea mare. Nu putem aştepta mereu să apară statistici şi experimente care să dovedească o teorie dincolo de orice îndoială. Chiar dacă concluziile doctorului Semmelweiss nu pot fi efectiv dovedite, ce e rău în a adopta metodele sale?

— Pentru că sunt fondate nu pe cercetare ştiinţifică modernă, respectiv observaţie susţinută şi experimente, ci pe o bănuială. Doctorul Thewell pare să sugereze că ar exista ceva otrăvitor în carnea persoanelor decedate. Nu e puţin cam depăşită această idee? Zilele când cadavrele erau asociate cu spirite malefice au trecut de mult.

— Ceea ce sugerez eu este că trupul este cauza infecţiei şi nu spiritul, a răspuns Henry.

— V-aţi gândit cât de mari ar fi costurile implementării acestui gen de schimbări, să aplicăm aceste măsuri la fiecare

asistentă, infirmier şi doctor, să curăţăm saloanele cum spuneţi, şi toate acestea în speranţa că teoria unui ungur fanatic se va dovedi corectă? Câţi pacienţi va trebui să refuzăm ca să putem pune în aplicare măsurile lui Semmelweiss?

— Poate că, deşi am trata mai puţini pacienţi, am salva mai multe vieţi.

— Doctore Thewell, dacă ar fi să ducem argumentaţia dumneavoastră până la capăt, sugeraţi că nenumărate decese au fost provocate chiar de bărbaţii care s-au pregătit ani de zile ca să devină chirurgi şi medici generalişti tocmai ca să salveze vieţi. De fapt, vă numiţi colegii ucigaşi. Sunt uimit că aveţi curajul să răspândiţi astfel de idei periculoase şi nefondate în rândul publicului larg.

Transpiram, în ciuda rochiei subţiri, iar durerea de cap devenise ca o lamă de cuţit înfiptă în obraz şi maxilar. De ce îşi vorbeau aşa de violent, mă întrebam. Unde le era umanitatea şi spiritul de colegialitate?

După conferinţă, sala s-a împărţit în două grupuri distincte, cei în favoarea argumentaţiei lui Henry şi cei împotriva ei, iar tata trecea de la un grup la altul testându-le părerile.

— Partea bună este, a zis el, că a provocat o controversă. Se prea poate să nu le placă ce spune, dar vor ţine minte. Pe termen scurt, poate nu-i va aduce nimic bun, dar pe termen lung, dacă se dovedeşte că a avut dreptate...

M-am agăţat de braţul Rosei.

— Tu ce crezi? Şi-a făcut rău?

— Dimpotrivă. În multe privinţe, este extraordinar de inteligent şi curajos. Trebuie să fii foarte mândră că nu îi e frică să lovească în instituţia medicinei.

Într-un final a venit şi Henry şi m-a luat de mâini. Durerea de cap a dat puţin înapoi la atingerea lui.

— Ella, draga mea. Ştii, când te-am văzut privindu-mă aşa de serioasă, mi-am amintit cum mă ascultai de câte ori trebuia să învăţ un text pe dinafară. Era foarte severă, a spus el adresându-se Rosei. Nu mă lăsa să greşesc nici măcar un cuvânt, deşi avea numai opt ani şi trebuia să urmărească scrisul mic, parte în latină, cu degetul. Îmi plăcea să o pândesc când îi ieşea vârful limbuţei din cauză că se concentra.

— Ah, făcea cumva aşa? a replicat Rosa, prinzându-şi vârful limbii între dinţi.

Henry i-a privit gura, apoi s-a uitat în altă parte.

— Încă o mai face. Şi apropo, conferinţa mi s-a părut excelentă. Nu înţeleg de ce colegii dumneavoastră sunt atât de obtuzi.

— Cu toţii detestăm schimbarea. Iar sugestia mea că în prezent le facem de fapt rău pacienţilor ustură tare. Oricărui doctor i-ar fi dificil să digere aşa ceva.

— Ce credeţi despre argumentul doctorului Snow, că acelaşi tip de gândire retrogradă se aplică şi la cercetările lui legate de holeră? Am citit un alt reportaj în *The Times*, a adăugat ea aproape în şoaptă, despre pierderile teribile suferite de trupele noastre din cauza holerei. Chiar nu se poate face nimic?

— Cel mai bun remediu ar fi fost să mute trupele din acel loc care, în mod evident, era nesănătos, dar aceasta depinde de generali. Oricum, cred că ultimele veşti sunt că plecarea din Varna e iminentă.

— Se spune că au murit deja mii de bărbaţi. E aşa o risipă. Mi se face rău la gândul că viaţa fratelui meu vitreg, Max, ar putea fi aruncată la gunoi din cauza unei boli pe care putea foarte bine să o evite. A supravieţuit în deşertul australian şi să moară acum de o boală contagioasă mult mai aproape de casă.

Oare de ce o făcea, mă întrebam eu. Acum că deveniseră prieteni buni, de ce tocmai în seara în care Henry era deja aprins din cauza conferinţei se apucase ea să menţioneze singurul subiect garantat să-i întunece privirea?

— Ministerul de Război nu a considerat necesar să-mi ceară din nou sfatul până acum, a spus el, iar dacă ar fi făcut-o...

— Chiar trebuie să stăm după ei? Nu aţi putea insista să vă asculte? Până la urmă, e lucru ştiut de toată lumea că holera se transmite de la un om la altul aflat în imediata sa apropiere...

— Lucrurile ştiute de toată lumea nu trec drept dovezi medicale, după cum aţi auzit chiar în seara aceasta. Nici Snow nu e suficient de sigur încât să-şi publice raportul final despre holeră. Mă tem că nu e treaba mea să sfătuiesc pe cineva cu privire la pericolele care ne pasc trupele.

— Dar aţi fost *acolo*. Sunteţi responsabil.

Eram consternată că vorbise atât de tare încât o auziseră mulţi din încăpere. Henry se înroşise.

— Nu cred că pot fi tras la răspundere pentru fiecare moarte din războiul cu Rusia, a spus el calm și apoi s-a întors spre mine. Dar ție ți-a plăcut conferința, Ella?

— Da. Ai vorbit atât de clar, încât mi s-a părut că nimeni nu poate pune la îndoială adevărul celor spuse de tine.

M-a luat de mână și mi-a zâmbit tandru.

— Cred că unii dintre colegii mei ar zice că faci o confuzie între adevăr și convingere.

— Poate. Dar uneori e de-ajuns să aud ceva ca să știu cu toată ființa mea că e adevărat.

Mi-a strâns mâna între ale lui și a aruncat o privire spre pieptul meu.

— Nu ți-am spus... Arăți... Ce colier frumos, Ella. Nu l-am mai văzut până acum, cred.

A întins mâna și a prins medalionul cu atâta delicatețe, că abia mi-a atins pielea cu vârfurile degetelor.

— E al Rosei, am spus. Mi l-a împrumutat.

L-a mai studiat puțin, apoi l-a lăsat să cadă brusc și s-a întors spre niște domni care așteptau să vorbească cu el.

Dar Rosa încă nu terminase.

— Doctore Thewell, încă un lucru. Ce mai face micul Tom? Cel care și-a pierdut piciorul în ziua în care am fost la spital.

Răspunsul a venit scurt și concis.

— A murit a doua zi, cum m-am temut că se va întâmpla.

— Ce îngrozitor, a trecut prin atâtea și apoi a murit.

Mi-am întors puțin capul ca să-i zâmbesc lui Henry, în speranța că va înțelege că mă disociez de acuzațiile Rosei. După ce s-a întors cu spatele, durerea a devenit atât de puternică încât mi-am dus mâna la frunte și m-am clătinat. Rosa s-a îngrijorat foarte tare.

— Ce e cu tine, Mariella? Hai să mergem afară. E aer închis aici.

Mi-a găsit un scaun pe hol, pe care eu m-am lăsat moale și am închis ochii.

— Ești așa de aspră cu Henry. De ce îi vorbești cu atâta violență?

— Am fost aspră? Nu cred. Mariella, nu trebuie să pui așa la suflet. Nu e nevoie să-l protejezi. Prin natura meseriei lui este confruntat cu argumente și discuții. Așa învață doctorii.

— Dar măcar în seara asta trebuia să-l susținem.

— L-am susținut prin prezența noastră. Îi arătăm respect prin faptul că-l luăm în serios, dar nu trebuie să fim și de acord cu el.

— Ar trebui să fim de partea lui.

— Mariella, eu sunt mereu de partea ta, dar asta nu înseamnă că sunt întotdeauna de acord cu tine. Nu înțelegi? Cu cât ne depășim mai bine diferențele, cu atât dragostea dintre noi e mai puternică.

Capitolul șaisprezece

La începutul lui septembrie, vremea s-a făcut așa de urâtă și friguroasă că a trebuit să dăm jos perdelele de vară mai devreme. Între timp, veștile despre război erau foarte interesante, trupele noastre se îmbarcaseră în sfârșit, traversau acum Marea Neagră și urmau să cucerească Sevastopolul, portul în care își avea bazele flota rusă. În ultimele zece zile stătusem în pat din cauza atacului de migrenă și eram încă prea slăbită ca să cos. Era un efort mai mic să folosesc foarfeca, hârtia și lipiciul, așa că am mai adăugat o pagină la album. Am desenat o hartă ca să arăt cam unde se afla Varna, în Bulgaria, și Sevastopol, în vârful Peninsulei Crimeea. Pe harta mea, Marea Neagră apărea ca o tabletă zdrențuită, cu Turcia la sud, Bulgaria la vest și Peninsula Crimeea, o bucățică în formă de diamant lipită în partea de jos a Rusiei, la nord. Călătoria de la Varna la Sevastopol urma să fie relativ scurtă cu vapoarele cu abur, poate două-trei zile, iar eu am ilustrat-o prin niște săgeți negre, groase care uneau cele două orașe. Călătoria mi se părea așa de dreaptă, că nu înțelegeam de ce așteptaseră generalii atât de mult.

A apărut și Rosa la parter, îmbrăcată într-o rochie de lână verde închis, cu un șal gros și cele mai solide cizme pe care le avea, gata să viziteze case în Battersea, despre care tata spusese că ar fi o locație excelentă, dat fiind că e aproape de parcul nou și de râu. Rosa urma să fie plecată toată ziua, pentru că seara se întâlnea cu Barbara Leigh Smith la Hanover Square Rooms, la un concert în care se cânta *Sonata lunii* de Beethoven. Se dăduseră dispoziții ca trăsura să meargă să o aștepte acolo la ora zece. Eram bucuroasă că aveam o scuză să nu mă duc și eu, pentru că Barbara mă obosea de moarte cu insistențele să predau la școala ei.

Rosa s-a aplecat deasupra hărții și a urmărit cu degetul traseul pe mare de la Varna la Sevastopol.

— Dacă flota rusă e la Sevastopol, sigur nu va fi chiar așa de ușor de cucerit.

— Tata spune că flota lor e inferioară flotei noastre. Aliații au vapoare cu aburi înarmate cu rachete. Iar rușii s-ar putea să nici nu se mai aștepte la o invazie, după atâta timp.

— Sigur că se așteaptă. Lumea întreagă se așteaptă la o invazie. De aceea mi se pare ridicolă toată tărăgăneala. Până acum rușii au avut timp să-și pregătească apărarea.

— Generalii noștri sigur au luat asta în calcul.

— Nu fi așa de sigură. Tatăl tău spune că îi disprețuiesc total pe ruși și e îngrijorat că nu au luat în considerare posibilitatea unei rezistențe reale. Max îmi povestea cum armata lui Napoleon a fost distrusă în campania din Rusia, în 1812, din cauză că până și el, magnificul general căruia bietul nostru lord Raglan nu-i ajunge nici până la degetul mic, a subestimat numărul efectiv și încăpățânarea armatei ruse, plus că habar nu avea cum să supraviețuiască iernii rusești.

— Ce păcat că Ministerul de Război nu s-a gândit să se consulte cu Max.

— Ministerul de Război, spune el, se consultă numai cu oameni aflați în sistem de zeci de ani și care, prin urmare, habar nu au ce se petrece cu adevărat. Dar urează-mi noroc, Mariella, am o listă de vreo zece case pe care trebuie să le văd, toate departe de a fi pe gustul mamei. Ce păcat că nu poți să vii cu mine. Tu ai așa un dar de a transforma o cameră în mai mult de-atât.

Am pupat-o.

— Nu căuta prea tare. Rămâneți la Fosse House măcar până la primăvară. Și dacă o să mergi pe jos, ia o umbrelă, tata zice că o să plouă din nou mai târziu.

După plecarea ei, am continuat harta Crimeii, apoi m-am dus la fereastră și am dat la o parte perdeaua de dantelă. Aerul era transparent ca apa, iar asfaltul strălucea ud sub razele de soare, dar eu eram prost dispusă și înfrigurată. Poate ar fi trebuit să fac un efort și să merg cu Rosa. Nu a fost frumos din partea mea să o las singură într-o acțiune așa de obositoare. Mâine sigur o să merg cu ea. Deși am mai pus cărbuni pe foc,

flăcările erau leneșe, iar când a intrat soarele în nori, camera s-a întunecat.

Ar fi trebuit să merg până sus să o întreb pe Isabella dacă are nevoie de ceva. Dar numai la gândul că trebuia să urc scările, să deschid ușa cu grijă și să arunc o privire, să o găsesc trează doar ca să-mi ceară un joc de table, mă apuca groaza.

Când am auzit soneria, nu m-am îngrijorat, pentru că știam că i se spusese lui Ruth că pe timpul convalescenței nu sunt acasă pentru nimeni. Dar apoi am auzit pași grăbiți pe scări, ușa s-a deschis la perete și a intrat Henry, cu părul răvășit de vânt și mirosind a toamnă.

Îmi simțeam ochii grei, pentru că nu mai ieșisem de atâta timp din casă, părul, deși pieptănat, era nespălat de mai bine de o săptămână, iar eu eram îmbrăcată într-o rochie veche cu guler mare, despre care Rosa spusese că mă face să par de șaisprezece ani. Când m-am ridicat în picioare și i-am întins mâna, am simțit amintirea migrenei în tâmplă.

Henry nu a vrut să stea jos, deși a fost de acord să bem un ceai. Se purta atât de ciudat că m-a făcut să mă simt emoționată. Cât am așteptat-o pe Ruth, eu am stat cu mâinile în poală dorindu-mi să am ceva de cusut ca să fiu ocupată, iar el s-a dus la fereastră să privească în stradă. Am vorbit despre conferință și despre faptul că provocase multe discuții, dar prea puține schimbări în rândul doctorilor și studenților de la Guy, iar când Ruth a intrat în sfârșit, am urmărit-o amândoi cu un interes excesiv cum pune tava pe masă, cum face o mică plecăciune și pleacă, nu fără a-mi arunca întâi o privire plină de înțeles.

Am turnat ceaiul, dar totul făcea prea mult zgomot: lichidul care curgea în ceașcă, clinchetul linguriței, felul în care fereastra s-a zguduit brusc la o pală de vânt mai puternică. Iar apoi, când i-am întins ceașca, parcă nici nu a văzut-o, în schimb și-a întors capul în timp ce m-a întrebat unde este fiecare membru al familiei.

— Mama se uită la cererile depuse pentru postul de administratoare a căminului, iar Rosa caută o casă. Apoi se duce la un concert.

— La un concert. Singură?

— Cu prietena ei, domnișoara Leigh Smith.

— A, da, prietena cea radicală, după câte îmi amintesc. Și mai ce? Caută o casă?

— În Battersea.

— Battersea. Știi, nu mi-o imaginez deloc pe domnișoara Barr în Battersea. Mi se pare o femeie care are nevoie de mult spațiu, care nu poate fi îngrădită.

A făcut un pas înainte, a luat ceașca și farfurioara întinse de mine, apoi imediat le-a pus jos și s-a întors la fereastră.

— Deci e plecată toată ziua. Înțeleg.

Ne despărțea masa de ceai, fotoliul tatei și un suport pentru plante pe care era un vas de ceramică decorat cu motive chinezești, un dragon și un templu din care creștea o ferigă luxuriantă. Am luat o gură de ceai.

— Nu ți se pare greu de crezut că se duce un război în numele nostru aproape de cealaltă parte a globului? a spus el dintr-odată. Mie da, mai ales când sunt în camera asta cu tine.

A rostit aceste ultime cuvinte cu atâta tandrețe, că le-am resimțit ca pe o mângâiere pe piept. Dar mâinile lui erau de fapt încleștate pe pervaz, iar fața întoarsă astfel încât nu-i vedeam decât profilul: bărbia ridicată foarte sus, nasul ușor coroiat, fruntea înaltă.

— Mariella, am hotărât să mă duc din nou în Turcia. După cum știi, se plănuiește asediul Sevastopolului. Vor fi sigur răniți, iar principalul spital al armatei este lângă Constantinopol, la trei sute de mile peste Marea Neagră. Când am fost ultima dată acolo, după cum am mai spus, nu m-am așteptat ca războiul să aibă loc atât de târziu, așa că nu am luat în considerare furtunile de toamnă și iarnă pe Marea Neagră sau lipsa de fiabilitate a navelor. Cum ambii factori vor afecta îngrijirea de care vor beneficia răniții, aș vrea să mă duc acolo să dau o mână de ajutor.

— Dar armata nu are doctorii ei?

— Da, sigur, și s-au oferit și mai mulți voluntari. Dar este imposibil de estimat de câți doctori va fi nevoie. Asta e în funcție de anumite informații pe care nu le avem. De exemplu, cât va ține războiul? Câte bătălii vor avea loc? Cu cât îi suntem superiori dușmanului, în termeni de arme și efective? Oricum, după cum știi, am ceva experiență în postul de chirurg. Nu pot să nu mă gândesc, știu că sunt arogant, că aș putea fi foarte folositor.

— Tata spune că armata rusă este primitivă și indisciplinată, așa că nu vor fi mulți răniți de partea noastră.

— Să sperăm că are dreptate. Oricum, am venit să-ţi spun că peste câteva zile plec şi o să fiu departe câteva luni, poate până la Crăciun.

Mi-am privit mâinile şi mi-am spus: nu-şi dă seama că toate clipele petrecute fără el sunt în afara vieţii mele.

După câteva minute, am realizat că amândoi tăcuserăm atât de mult că în curând urma să fie imposibil să mai spargem tăcerea. Atunci el a spus:

— Sunt cinci, şase, şapte iepuri pe gazonul din faţa casei. Ce va spune mama ta dacă intră în grădina ei de zarzavaturi?

La început nu am înţeles de ce ne pierdeam timpul vorbind despre iepuri. După aceea mi-am dat seama că de fapt era o invitaţie să mă duc lângă el la fereastră, aşa că mi-am făcut loc între masă şi suportul pentru plantă, ţinându-mi jupoanele, şi apoi pe lângă fotoliu. Un timp ne-am uitat la iepuri, apoi m-a prins brusc de mână.

Primul meu gând a fost: deci de data aceasta chiar mă cere. Apoi mi-am dat seama că efectiv mă dureau degetele, aşa de tare mi le strângea, şi m-au trecut fiori în timp ce mâna lui rece se încălzea de la palma mea caldă. Mi-a dus mâna la buze, mi-a sărutat degetele şi mi-a vorbit foarte hotărât, de parcă ar fi rostit un text învăţat pe dinafară:

— Mariella, sunt sigur că ştii ce te voi întreba. Cele mai dragi amintiri ale mele, după moartea mamei, sunt legate de timpul petrecut cu tine. După cum ştii, am luat această decizie încă de la începutul verii. Am crezut atunci că va urma o perioadă de stabilitate în viaţa mea. Acum însă plec din nou şi, deşi sunt probabil foarte egoist, mi s-a părut imposibil să plec fără să spun, fără să-ţi spun că sper să fii de acord să devii soţia mea.

Într-un final, am răspuns:

— Parcă m-ai cere de soţie numai pentru că pleci.

— Îţi cer să te căsătoreşti cu mine pentru că brusc viaţa mea a intrat pe un făgaş nesigur. De fapt, în ultimele câteva săptămâni m-am frământat foarte mult. Adică... înainte de vara asta, mi-era foarte limpede cum va evolua cariera mea, dar după acea conferinţă mi-am dat seama că drumul meu nu va fi neapărat unul lin. Şi cine ştie ce mă aşteaptă în Rusia, lângă trupele noastre? Simt că trebuie să mă asigur cumva că tu vei

rămâne singura constantă din viaţa mea, să mă asigur că te voi găsi aici când mă întorc. E chiar aşa de egoist din partea mea?

— Dar am fost mereu aici aşteptându-te şi voi fi mereu, fie că vrei să mă iei de soţie sau nu.

El a clătinat din cap, dar trăsăturile i-au rămas tot încordate.

— Da, ştiu. Draga mea Mariella.

Când a adiat din nou vântul, iepurii au bătut din călcâie şi au fugit la adăpost. Pe mine m-au trecut fiorii. Henry şi cu mine păream împietriţi în poziţiile noastre, iar pe mine mă durea sufletul. Dragoste. *Dragoste* era cuvântul care lipsea. De ce nu-mi spusese singurul lucru care m-ar fi făcut fericită pe veci?

M-am aplecat în faţă, astfel încât am inhalat aerul expirat de el. Mi-a pus mâna pe ceafă şi m-a ţinut strâns lipită de gâtul lui.

— Draga mea, a spus. Draga mea, dragă.

Apoi şi-a lipit buzele de fruntea mea aproape ca într-o binecuvântare şi, într-un sfârşit, mi-a sărutat buzele.

Am auzit cloncănitul ceasului, care se pregătea să bată sfertul. Fiecare muşchi din corp îi era încordat, iar eu am pus-o pe seama faptului că ne aflam în salonul pentru micul dejun de la Fosse House, unde copilăriserăm împreună. Până la urmă, m-am aplecat şi mai mult în faţă şi mi-am deschis buzele, însă în loc să mă sărute în continuare, a oftat adânc şi m-a strâns tare la piept.

— Asta înseamnă că da? Pot să vorbesc cu tatăl tău în seara asta?

— Da.

— Dar tremuri, draga mea, ce ţi-am făcut?

M-a condus până la canapea, mi-a turnat nişte ceai, deşi mâna îmi tremura aşa de tare că am vărsat parte din el în farfurioară, şi apoi am stat unul lângă altul şi am râs de faptul că cu paisprezece ani în urmă nici nu ne-am fi gândit la momentul acesta. Numai că eu mă gândisem.

După cum a promis, s-a întors în seara aceea după cină să-i ceară tatei mâna mea. În timp ce ei erau în birou, eu am stat în salon cu mama şi mătuşa, gândindu-mă ce multă nevoie aş fi avut să fie şi Rosa. Mă simţeam ca o domniţă care aşteaptă să se cunune, pur şi simplu nu puteam asocia acele minute de suspans cu împlinirea visului de-o viaţă. Salonul era cum îl

ştiam dintotdeauna: ciucurii şi şnururile draperiilor de iarnă, portretul tatei făcut de Richmond, în care arată absolut inofensiv, cu un stilou în mână şi un proiect întins în faţa lui, mama sub lumina unei lămpi, aparent absorbită de răspunsurile pe care le scria candidatelor care nu fuseseră selecţionate pentru interviu, deşi din când în când îşi ridica privirea şi îmi zâmbea cu înţelegere. Singura diferenţă era că mătuşa mă privea cu gelozie. Henry, deşi în nici un caz pretendentul perfect, dat fiind că era doctor şi avusese o mamă bolnavă de tuberculoză, era măcar un pretendent, părea să aibă un viitor luminos şi, cel mai important, începând cu seara aceasta urma să fiu logodită. În schimb, din cauza vârstei înaintate, Isabella depindea de Rosa, care se făcea şi mai ineligibilă alergând prin Londra cu marginala domnişoară Leigh Smith.

Dintr-odată s-a deschis uşa, s-au auzit paşi bărbăteşti traversând holul şi imediat a apărut tata, evident bucuros, care a sunat după Ruth să aducă vinul de Madeira. În acest timp, Henry se îmbrăţişa cu mama şi primea un sărut plin de lacrimi de la mătuşa, iar eu îmi primeam păhărelul, roşind emoţionată şi luându-l pe Henry de mână pentru prima dată în public.

Am ciocnit cum se cuvine, iar eu i-am oferit portretul pe care mi-l făcuse Rosa, împachetat în hârtie cerată şi legat cu o fundă albastră. L-a desfăcut cu grijă şi s-a uitat la el mult timp.

— Eşti sigură că vrei să mi-l dai?

— Sigur că da. Rosa mi l-a dat mie. Va fi încântată să afle că îl vei lua cu tine.

— E păcat că nu am putut s-o întrebăm. Tot nu s-a întors, nu?

— Dar putem să o aşteptăm...

— Nu, nu. Trebuie să-mi fac bagajele. Am o mulţime de făcut. Şi-aşa am stat prea mult.

Acum că eram logodiţi, aveam voie să-mi pun şalul şi să îl conduc pe întuneric până la poarta grădinii. Şi-a petrecut un braţ pe după mijlocul meu şi cu cealaltă mi-a căutat mâna. Bătea vântul foarte tare şi de-abia îi vedeam chipul. Cu faţa în părul meu, deasupra urechii, mi-a spus:

— Am vrut să-ţi dau acest inel care a fost al mamei. Când mă întorc îţi voi cumpăra unul nou, dacă vrei, dar între timp sper că îl vei purta pe acesta, de dragul meu.

Am simţit inelul rece alunecându-mi pe deget şi, când l-am ridicat la lumină, am văzut cele trei pietricele lucitoare care fuseseră cândva singura podoabă a mătuşii Eppie. Henry a sărutat inelul, apoi mi-a petrecut mâna pe după braţul lui şi am continuat să mergem.

Grădina era plină de fantomele trecutului nostru comun. Puteam urmări evoluţia iubirii noastre, aşteptatul unei vizite cu sufletul la gură, zâmbetele timide şi îmbujorările, iar după plecarea lui, pelerinajele mele însingurate prin locurile unde stătuserăm împreună. Apoi, când intram în partea sălbatică a grădinii, i-am reauzit vocea Rosei când îl înfruntase cu mâinile împreunate şi ochii plini de lacrimi: „Dar pentru mine nu puteţi avea nici un fel de respect..." şi apoi cum ne-am îngrămădit toţi trei pe potecă mergând braţ la braţ, bucuroşi că ne împăcaserăm.

Când am ajuns la uşa din perete deja plângeam de-a binelea şi nu m-am putut ascunde.

— Nu cred că o să rezist cât vei fi plecat. Habar nu ai... habar nu ai tu...

— Despre ce nu am eu habar?

M-a sărutat pe faţă şi m-a strâns în braţe. Mă simţeam minunat, îmbrăţişată cu atâta fermitate, dar totuşi durerea mă făcea fragilă.

— Gata, gata, fata mea dragă. Trebuie să fii tare.

— Dar după tot acest timp, nu am avut decât câteva minute. Simt că am irosit toţi aceşti ani în care nu am putut să-ţi arăt, să-ţi spun... şi acum pleci.

— Plec ca şi mai înainte. Vreau să-mi scrii în fiecare săptămână, dacă vrei şi tu, iar imediat ce mă întorc, ne căsătorim. Dar, te rog, Mariella, nu mai plânge. Tu nu eşti aşa.

S-a desprins de mine şi m-a apucat de partea de sus a braţelor.

— O să fiu plecat cel mult trei luni. Iubirea mea, trebuie să ne luăm rămas-bun mai uşor, altfel nu vom putea suporta despărţirea.

Mi-a sărutat mâna, mi-a desfăcut degetele încleştate în jurul cheii, mi-a luat-o şi a deschis poarta.

— Transmite-i salutări din partea mea domnişoarei Barr. Spune-i că-mi pare rău că nu ne-am văzut, dar nu puteam să mai stau. Rămas-bun, Mariella. Rămas-bun.

— Henry, am strigat eu.

Dar plecase deja. Îi auzeam paşii îndepărtându-se grăbiţi, iar poarta împinsă de vânt a scârţâit din balamale.

— Henry.

Nu s-a întors. Am aşteptat, dar nu se mai auzea decât vântul croindu-şi drum pe alee, aşa că am tras poarta, m-am lăsat pe vine, mi-am luat genunchii în braţe şi am încercat să-mi dau seama de ce, în cea mai fericită noapte din viaţa mea, eu simţeam cum mi se frânge inima.

Rosa s-a întors târziu, iar eu eram deja în pat.

— Am trecut să-i zic mamei noapte bună şi mi-a spus vestea. O, draga mea, cred că eşti aşa de fericită. Mă bucur atât de mult pentru tine. Dar de ce plângi?

— A plecat la război. M-a cerut în sfârşit, după tot acest timp, însă a plecat.

— Dar nu o să păţească nimic. Nu se duce să lupte.

— Nu ai cum să ştii ce e în sufletul meu. Mereu trebuie să-mi iau rămas-bun de la el. Nu eşti îndrăgostită de nimeni, deci nu ştii ce înseamnă să nu poţi fi cu singura persoană din lume care te face fericită...

Mi-a dat drumul şi s-a ridicat în picioare.

— Nu. Poate că nu ştiu. Dar, Mariella, încearcă să fii veselă măcar în seara asta. E ceea ce ţi-ai dorit toată viaţa, nu? Foarte puţini obţin ce-şi doresc.

A mai stat o vreme aplecată deasupra mea.

— Mai bine te las în pace, nu? Bănuiesc că vrei să fii singură în noaptea asta.

Capitolul șaptesprezece

Am citit în *The Times* că, la mai puțin de două săptămâni după ce debarcase în Peninsula Crimeea, armata aliaților avusese o mare victorie într-un sat numit Alma și că Sevastopolul fusese cucerit. Muriseră sau fuseseră răniți aproape două mii de soldați englezi, dar cu toții erau de acord că exact de asta avuseserăm nevoie pentru a ne asigura o victorie rapidă și pentru a îi arăta Rusiei puterea noastră: de o bătălie scurtă și intensă.

Deși Henry nu avea cum să fi ajuns în Crimeea înainte de 20 septembrie, am citit și răscitit reportajele de război din ziar căutând mențiuni despre prestația serviciilor medicale. La câteva zile după bătălia de la Alma, a apărut o precizare neliniștitoare, conform căreia lucrurile nu fuseseră chiar așa de simple:

Privind cum erau ridicați răniții astăzi, nu am văzut nici urmă de ambulanță englezească. Oamenii noștri au fost transportați spre malul mării, la trei mile depărtare, hurducăiți în căruțe și pe tărgi improvizate. Francezii, în schimb – această antiteză începe să mă obosească – au avut furgoane acoperite trase de catâri zdraveni, cu destinație specială, în care încăpeau zece-doisprezece oameni.

Ce păcat, a spus mama, că Henry nu fusese acolo de la început să organizeze totul cum trebuie. Dar măcar războiul urma să se termine în curând. Iar el va reveni în salon în curând ca și cum s-ar fi întors dintr-o călătorie până la Edinburgh sau Oxford, și nu în Turcia.

Am început să-mi cos trusoul. După logodnă, mi s-a mărit alocația lunară, așa că am cumpărat metri întregi de chembrică

să-mi cos lenjerie de corp şi cămăşi de noapte pentru casa de la Elms. Salonul de dimineaţă s-a umplut cu dosare cu tipare din hârtie, iar noaptea, când închideam ochii, nu vedeam decât dantelă şi broderie englezească. Rosa obişnuia să-mi despăturească cea mai nouă creaţie, o ridica în lumină şi se minuna de pliurile şi volanele cusute de mine, apoi îşi lipea faţa de material spunând că adoră mirosul ţesăturii proaspăt tăiate din sul.

Dar chiar în perioada aceasta am aflat că reportajele fuseseră foarte înşelătoare şi că, deşi forţele aliate câştigaseră o bătălie, Sevastopolul nici gând să fi fost cucerit. De fapt, forţele aliate se pregăteau acum de un asediu prelungit care avea să dureze probabil toată iarna. Colecţionasem până atunci cu conştiinciozitate toate articolele din *The Times* şi le lipisem în album când, pe 10 octombrie, am luat ziarul din ziua precedentă din biroul tatei şi am citit următoarele:

Victoria noastră a fost glorioasă... dar s-a simţit o lipsă acută de asistenţă medicală calificată; răniţii au fost lăsaţi, unii chiar două nopţi... pe câmp. Numărul de vieţi pierdute din cauza lipsei echipamentului medical necesar şi a neglijenţei a fost probabil considerabil.

„...lipsa echipamentului medical necesar..." Deşi am pus repede ziarul jos şi mi-am reluat cusutul, simţeam apăsarea cuvintelor ca pe o mantie udă. Nu se putea ca Henry să fie de vină. El avea mereu dreptate, deci era imposibil să se fi înşelat în acest caz. Altcineva purta vina, ofiţerii poate, care, conform Rosei, planificaseră lucrurile pe bucăţi şi reacţionaseră la crize pe măsură ce apăreau. Până la urmă am tăiat articolul, dar nu l-am lipit, gândindu-mă că e mai bine să aştept veşti mai bune, astfel încât cuvintele neplăcute scrise pe 9 octombrie să nu-mi strice albumul.

Dar câteva zile mai târziu, pe 12 octombrie, tata a venit acasă exact înainte să ne culcăm. *The Times* îl aştepta împăturit pe tavă, dar el ştia deja ce conţine.

— E foarte grav, a spus el brusc. Aţi aflat? Mă tem că nu vă pot cruţa.

Şi ne-a citit cel mai recent articol.

Vestea despre lipsa pregătirilor necesare pentru îngrijirea corespunzătoare a soldaților va fi primită de public cu neliniște și furie. Nu numai că nu sunt suficienți chirurgi, acest lucru fiind, ar putea spune unii, inevitabil, nu numai că nu sunt suficiente infirmiere și asistente medicale, lucru care ar putea fi pus pe seama unui defect în sistem pentru care nimeni nu poate fi învinuit, dar cum se justifică lipsa bandajelor în cantități suficiente pentru pansarea rănilor? Demni de cea mai mare milă sunt bieții soldați răniți de la Scutari... Nu numai că oamenii sunt ținuți, uneori chiar o săptămână întreagă, fără ca un cadru medical să arunce măcar o privire la rănile lor... dar acum, când sunt transportați în clădirea spațioasă unde ni se spusese că totul a fost pregătit pentru a le ușura suferința și pentru a le facilita însănătoșirea, aflăm că aici nu există nici strictul necesar care se găsește într-un dispensar de fabrică și că oamenii mor din cauză că personalul medical al armatei britanice a uitat că e nevoie de zdrențe din care să se facă bandaje pentru rănile soldaților.

Mama și-a înșfăcat stiloul ca și cum ar fi fost gata să înceapă o scrisoare de protest, mătușa Isabella s-a ridicat în fund dintre perne și a început să se uite prin cameră, iar Rosa și-a sprijinit capul în mâini, cu părul acoperindu-i fața.

Într-un final, am auzit-o pe mătușa Isabella spunând:

— Da, dar nu poate fi adevărat. Am crezut că doctorul Thewell al vostru s-a dus acolo special să pregătească totul.

— Nu dă bine deloc, a adăugat tata.

— Țara se va resimți, iar guvernul se va zbate să supraviețuiască. Problema este că atunci când o țară pornește la război, o face în ideea că va câștiga.

— Dar totuși câștigăm, a spus Isabella.

— Nu doar bătăliile fizice, ci și pe cele morale. E greu pentru o națiune să suporte un asemenea șoc. Populația va începe să urască războiul. Încrederea va scădea și afacerile vor fi afectate. O vom resimți cu toții.

Liniște din nou.

— Dar cum rămâne cu Henry? am întrebat eu.

Rosa și-a ridicat capul și mi-a aruncat o privire ciudată, sumbră.

— Nu avea de unde să știe. Nu mai fusese niciodată pe un câmp de bătălie, așa că nu-și imaginase miile de victime.

— Și ceilalți, doctorii militari, la ce s-au gândit? Ei știau cum e în război.

— Mă îndoiesc. Cel mult unul sau doi din ei mai participaseră la vreo răzmeriță din India.

— Dar ai spus că nu vor fi victime, tată, am exclamat eu.

— *Puține*, puține. M-am gândit că vor fi puține victime. Nu e treaba mea să prevăd ce se va întâmpla într-un război. Acum nu te supăra. Rușii nu au cum să reziste mult împotriva forțelor unite ale britanicilor, francezilor și turcilor, ce Dumnezeu. Cât despre problemele medicale, autoritățile au fost acum alertate și e o chestiune de câteva zile până le vor rezolva. Mijloacele de transport moderne sunt foarte rapide, iar manufacturile noastre sunt fruntașe. Cât ai bate din palme, spitalele acelea vor fi mai bine aprovizionate decât orice spitale din lume. O să vorbesc cu câțiva colegi să vedem dacă nu putem grăbi lucrurile.

Mama puse stiloul jos și presă sugativa peste scrisoarea terminată.

— Și noi putem ajuta. O să vorbesc cu doamna Hardcastle. Putem să tăiem bandaje. Am o grămadă de cearșafuri sus pe care nu le folosim. Împreună o scoatem noi la capăt.

Capitolul optsprezece

Până pe 16 octombrie, în salonul pentru micul dejun de la Fosse House se înfiinţase un cerc de cusut. Chiar şi Isabella era activă; suferinţa soldaţilor răniţi în Rusia părea să îi fi îmbunătăţit starea de sănătate mai mult decât orice odihnă la pat şi s-a dovedit chiar că ştia să coasă în urma acului destul de bine, reuşind să producă mai mult de treizeci de susţinătoare pentru braţ pe zi. Doamna Hardcastle, membră de marcă a grupului, şedea îmbrăcată în rochia ei de satin verde, cu sprâncenele arcuite a surpriză sub bonetă, şi tăia bandaje triunghiulare. După cum ţinea să ne amintească la intervale regulate, împreună cu soţul ei făcuse un sacrificiu dublu pentru trupe, întâi prin munca ei susţinută (pe lângă cusut, doamna Hardcastle conducea o bancă şi era implicată în tranzacţii legate de finanţarea campaniei militare) şi apoi prin faptul că îşi amânaseră plecarea într-o binemeritată vacanţă în Europa planificată cu mult timp înainte.

Numai Rosa lipsea din cercul nostru. În primul rând, habar n-avea de cusut, iar în al doilea, Isabella era în sfârşit suficient de sănătoasă şi ocupată pentru ca fiica ei să fie liberă să lipsească de acasă mai des.

De fapt, Rosa era obsedată de război. Cum fusese de la început împotriva războiului, părea că se simte vinovată pentru că nu îşi făcuse cunoscute protestele mai bine şi, prin urmare, îşi transformase dormitorul într-un birou de unde să poată pune la punct o campanie de una singură împotriva guvernului injust care angajase de la bun început trupele noastre într-un conflict superfluu, apoi le exterminase cu holera sau rănile de război neglijate. Toate pernuţele, milieurile de dantelă şi vasele cu potpuri pregătite de mine înainte de sosirea ei au fost

scoase și înlocuite cu un scaun cu spătar drept și un birou adus dintr-un dormitor nelocuit din pod. Lângă pat avea o colecție cu tăieturi din *The Times*, mult mai organizate decât orice încercare a mea, fiecare adnotată și însoțită de referințe întinse pe pagini întregi. Noapte după noapte buchisea la scrisori adresate funcționarilor, prin care protesta împotriva condițiilor în care se aflau trupele și a faptului că în Sevastopolul asediat se aflau femei și copii. *„Și care să fie justificarea acestei suferințe? Fără îndoială, războiul ar fi trebuit să fie ultima soluție, nu o acțiune în care ne lăsăm antrenați doar pentru că nu avem o idee mai bună..."* Ziua se întâlnea cu domnișoara Leigh Smith și prietenele ei, în speranța că va găsi noi aliați în acțiunea ei de protest împotriva războiului.

Era luni după-amiaza când a dat buzna în mijlocul cercului nostru de cusut exact în pauza de ceai, i-a aruncat o privire doamnei Hardcastle și s-a retras, lăsând în urmă o părere de parfum de frunze veștede și amintirea fulgurantă a părului ei zburlit și a rochiei albastru închis.

Când a venit vremea să plece, doamnele au întârziat câteva minute în hol aranjându-și fustele foșnitoare, legându-și bonetele în fața oglinzii și stabilind data următoarei noastre întâlniri, în timpul căreia urma să împachetăm cearșafurile și bandajele pentru transport. Doamna Hardcastle, am observat eu, se tot uita în sus pe scări, de parcă ar fi așteptat-o pe Rosa să coboare și să-și ceară scuze pentru impolitețe. După ce au plecat toate, într-un sfârșit, mătușa Isabella ne-a anunțat că ea e epuizată și se va duce sus să se întindă, așa că am rămas singură cu mama.

Eu coseam la o bluză cu terminație în broderie spartă, pe care mama urma să o poarte la gala de deschidere a căminului stabilită pentru 3 ianuarie. Mama, stoarsă de efortul pe care îl presupunea organizarea doamnelor în cadrul cercului de cusut, sarcină ce necesita un amestec fragil de deferență și autoritate, stătea la birou cu capul în mâini. După câteva minute, Rosa a intrat pe tăcute, a închis ușa și a îngenuncheat lângă foc. Își dăduse jos șalul, își periase părul și îl strânsese la ceafă, dar o șuviță i se desprinsese deja și îi atârna pe spate.

În timp ce își rotea mâinile deasupra focului, ne-a anunțat pe un ton calm și presant:

— Am aflat de la Barbara că se caută asistente care să meargă în Crimeea. Plecarea este peste trei zile. Verișoara ei,

domnișoara Nightingale, va fi în fruntea grupului. Se țin interviuri într-o casă din Belgrave Square.

Mama a ridicat capul. Eu mi-am înfipt acul într-o bucată de chembrică și mi-am scos degetarul.

— Mi se pare că m-am pregătit pentru acest moment toată viața. Gândul că vă voi părăsi îmi frânge inima și știu că vă cer enorm, dar trebuie să plec.

S-a auzit pocnind gazul din lampă. Rosa și-a apucat șuvița de păr scăpată și și-a învârtit-o în jurul degetului.

După o lungă tăcere, mama a spus:

— Chiar nu înțeleg despre ce vorbești.

— Războiul. Soldații noștri mor din cauza rănilor neîngrijite. E nevoie de femei care să-i îngrijească.

Tonul mamei ușor gâtuit era cel care mă speria în copilărie, pentru că marca gradul cel mai înalt pe care îl atingea furia ei.

— Dar nici nu se pune problema. Mă întreb cum ai putut să crezi că ai putea pleca, Rosa. Ești sigură că ai înțeles bine? Mi se pare foarte puțin probabil să fie nevoie dintr-odată de doamne tocmai în Crimeea, dintre toate locurile din lume. Mai mult, mă întreb cum de ai putut crede că ești calificată în vreun fel. Ești foarte tânără și lipsită de experiență. Făcu o pauză. Și oricum, mai este și problema mamei tale.

Mi-am pus la loc degetarul și mi-am apropiat lucrul de lumină. Broderia spartă necesită numărarea meticuloasă a firelor și mi-aș fi dorit să fi lucrat la ceva mai puțin complicat.

Rosei i se întâmpla așa de rar ca cineva să i se opună, mai ales fiind vorba de mama, încât pentru o clipă a rămas fără cuvinte.

— Nu voi sta mult, a spus ea până la urmă. Speram ca împreună cu Mariella să aveți grijă de mama. Dată fiind cauza nobilă.

Vocea i-a tremurat pronunțând ultima parte.

— Dar urmează să vă mutați luna viitoare. Credeam că practic ați semnat contractul de închiriere pentru o casă din Battersea.

— Da, așa e. Desigur, dacă plec în Rusia nu voi putea încheia acel contract. Dar vor mai fi și alte case, sunt sigură. Casa pentru mine și mama nu e o chestiune la fel de urgentă ca soldații răniți din Rusia. Nu vă amintiți, am citit cu voce tare

articolul din *The Times*: „Felul în care bolnavii și răniții sunt îngrijiți e demn doar de sălbaticii din Dahomey[1]...“? Mătușă, îmi pare rău să vă cer așa ceva, dar nu am de ales. Mi-e *scris* să merg acolo. E mai mult decât o dorință, este o chemare. Când mă uit la viața mea de până acum, mi se pare că totul nu a fost decât o pregătire pentru acest moment. An după an, de câte ori am putut, am mers prin casele din Stukeley și i-am îngrijit pe cei bolnavi. Apoi, când tatăl meu vitreg s-a îmbolnăvit, nimeni nu suporta să fie în aceeași cameră cu el, în afară de mine. Nu pot să vă descriu starea de degradare în care ajunsese, dar pe mine nu m-a deranjat niciodată, pentru că nu îmi e teamă de ceea ce are legătură cu boala. Sunt, cu siguranță, la fel de calificată ca orice altă femeie din Regatul Britanic, ca domnișoara Nightingale însăși, chiar. O cunosc, vă amintiți? Am cunoscut-o în Derbyshire. Înțelegeți? Este singura alegere. M-am născut pentru acest moment. Nu prea cred eu în destin, dar de data aceasta *știu* că asta trebuie să fac. Nu mă pot opune.

Tot timpul cât a vorbit mi-am învârtit inelul de logodnă pe deget, conștientă de focul care îmi dogorea genunchii și de greutatea oribilă a Isabellei în patul ei de deasupra noastră.

Rosa s-a ridicat brusc în picioare și a rămas cu mâinile în șold, privind în foc.

— Dar dacă e vorba de mama, da, înțeleg, e o povară imposibilă pentru voi. Da, sigur. Păi, poate voi semna totuși contractul pentru casa din Battersea. Mai e și Nora, se descurcă ele două...

Dar până și Rosa înțelegea că mama ei și Nora nu puteau fi expediate într-o casă nemobilată din Battersea. Și-a luat capul în mâini și a început să plângă.

Rosa plângea deseori cu patimă, de bucurie sau tristețe, dar nu o văzusem niciodată plângând de disperare. Plângea frumos, bineînțeles, cu părul care i se desfăcea din agrafe, nasul mic și delicat ca întotdeauna și lacrimile care-i curgeau printre degete.

— Mătușă, sunt foarte egoistă, știu. Și totuși cum să fiu egoistă, dacă tot ce îmi doresc este să-i ajut pe cei în suferință? Știu că mama e bolnavă, dar chiar are la fel de multă nevoie de mine ca și acele sute de soldați?

---

1. Vechi regat din vestul Africii, actuala republică Benin.

— Isabella este prima ta responsabilitate, iar tu eşti singura ei fiică. Din experienţă, e întotdeauna mai uşor să-i ajuţi pe cei care nu-ţi sunt rude. Pe de altă parte, trebuie să existe mii de femei nenorocoase, fără familie sau alte legături, care pot să plece în Rusia.

— Dar dacă avem de ales, dacă ea ar putea rămâne aici să aveţi voi grijă de ea, nu ne facem cu toţii datoria? Aş putea folosi renta mamei ca să angajez încă o asistentă s-o ajute pe Nora. Nici dumneavoastră, nici Mariella nu veţi fi nevoite să vă faceţi prea multe griji din cauza ei.

— Henry a plecat, am zis eu speriindu-le pe amândouă după o tăcere aşa de lungă. L-am sacrificat deja pe Henry. Nu e de-ajuns?

— Ştiu, Mariella. Ţi se cere un sacrificiu prea mare. M-am gândit şi la asta. Dar Henry a plecat din motivele lui. Nu am nici o legătură cu Henry. Tot ce vreau este să mă aşez în genunchi şi să spăl podele şi să le ofer soldaţilor noştri un pat cald şi apă curată. Nu e nimic nobil în ceea ce le pot oferi eu. Şi totuşi trebuie s-o fac. Faptul că te părăsesc e ca şi cum mi-aş tăia jumătate din mine. Dar nu am de ales.

Rosa cea de neoprit s-a dus sus să-i spună mamei ei că, dacă reuşea, urma să plece în Rusia, iar o oră mai târziu, mătuşa Isabella a coborât la cină cu părul răvăşit şi chipul alb ca varul. Nu a reuşit să înghită decât două guri de supă înainte să izbucnească în lacrimi.

— I-am spus că o să mor cât e ea în Rusia, dar tot e hotărâtă să meargă. Jur că o să-mi frângă inima.

Şi-a aruncat şervetul, şi-a dat scaunul înapoi şi şi-a petrecut restul serii pe canapea fără să accepte ceai şi înghiţindu-şi lacrimile.

Până şi tata era nefericit. Îi părea rău că Rosa se punea într-o situaţie atât de periculoasă şi de sordidă. Considera că asistente ar trebui să fie femeile bătrâne, mai puţin rafinate, dar, până la urmă, era patriot şi considera că, din moment ce domnişoara Nightingale făcea parte dintr-una din cele mai înalte familii din ţară, Rosa nu avea decât de câştigat asociindu-se cu aceasta. Şi nici nu i-a trecut prin cap că va trebui să avem grijă de Isabella, a cărei prezenţă nu avea aproape nici un impact asupra lui.

Cât despre mine, eram amorțită de șoc. Faptul că Rosa se gândea nu numai să mă părăsească, ci să mă și lase singură cu mama ei mi se părea o trădare mai groaznică decât atunci când am fost alungate de la Stukeley. Cum putea? Și fără să mă consulte.

În noaptea aceea, am stat una lângă alta, pe spate, ca un cavaler și soața sa în mormânt.

— Mă crezi egoistă, nu-i așa? mi-a spus ea.

Nu i-am răspuns.

— Știu că așa e. Știu că sunt. Ideea e că nu am de ales. E ca și cum, dintr-odată, mi-a devenit clar scopul vieții mele. Mergeam împotmolit către ceva, iar acum în sfârșit văd direcția în care trebuie să mă îndrept. Nu pot suporta gândul că o ființă umană trebuie să sufere, dacă eu o pot ajuta cu ceva. Și acum pot, și la fel și tu. Nu înțelegi? Dacă nu aș ști că ești aici ca să ai grijă de mama, n-aș avea de ales. Mi-ai oferit această șansă.

— Dar nu m-ai întrebat înainte. Nu mi-ai dat șansa să spun nu.

— Te-aș fi pus într-o poziție imposibilă. Ar fi trebuit să fii de acord cu plecarea mea, pentru că ai fi luat toată povara asupra ta. Cel puțin așa, mama ta e cea care decide. Dar da, sunt egoistă, o știu. Însă nu pot fi altfel. N-o să mai am niciodată ocazia asta. Niciodată.

S-a ridicat într-un cot și mi-a întors fața spre ea.

— Spune ceva, orice, te rog.

— Bine. Mă gândesc... Mi-a fost suficient de greu să îndur plecarea lui Henry. Cum să suport și plecarea ta?

— Dar nu înțelegi? Tu îl ai pe Henry. El este prioritatea ta numărul unu. De cum se întoarce acasă, te vei mărita cu el. Și de mine ce o să se aleagă? O, te rog, Mariella, încearcă să înțelegi.

Am simțit cum se rupe ceva în mine. Am știut că va trebui să o las să plece și după ce nu m-am mai opus, m-a cuprins un fel de ușurare.

— Pleacă, atunci. Pleacă și gata.

Și am stat așa obraz lângă obraz, unite.

Dimineața am coborât la micul dejun, mi-am desfăcut șervetul și mi l-am pus frumos pe genunchi.

— Voi fi bucuroasă să am grijă de mătușa Isabella, dacă îmi va permite, i-am spus mamei. Cred că Rosa ar trebui să-și depună candidatura să devină una dintre asistentele domnișoarei Nightingale. Azi o să merg cu ea să se înscrie.

Capitolul nouăsprezece

Rosa a împrumutat de la mine o bonetă mică rotundă, un guler simplu și juponul meu nou din păr de cal ca să dea volum rochiei. Căptușeala plisată a bonetei contrasta perfect cu tenul ei luminos și nu o mai văzusem niciodată atât de docilă și distinsă. Înainte să plecăm, am trecut pe la mătușa Isabella, unde eu am tras draperia, iar Rosa s-a așezat în lumină ca mama ei și Nora s-o poată inspecta.

— Arăți îngrozitor, a spus Isabella. Ca o călugăriță. Presupun că acum urmează să-ți tunzi părul și să treci la catolicism.

— De ce spui asta, mamă?

— Pentru că pari hotărâtă să faci tot ce poți pentru a mă contraria.

— Tu ce crezi, Nora? a întrebat Rosa.

Nora a dat din umeri.

— Cred că mătasea, de orice culoare ar fi ea, nu prea se potrivește cu îngrijitul bolnavilor.

Casa din Belgrave Square, al cărei proprietar era domnul Sidney Herbert, secretar de stat în Ministerul de Război, era foarte impresionantă, cu trepte de marmură albă și un hol la intrare cu tavan înalt și candelabru masiv. Un valet disprețuitor ne-a condus până la un rând de scaune unde două femei așteptau deja, una care strângea în brațe o geantă mare de voiaj, iar cealaltă care nu avea nici șaisprezece ani, cu mâini înroșite, de spălătoreasă.

— Am crezut că vor fi sute de femei, a spus Rosa cu voce tare și s-a prezentat, celelalte răspunzându-i monosilabic.

Bineînțeles că Rosa nu s-a descurajat. Știam că le privește ca pe viitoarele ei tovarășe și, prin urmare, era hotărâtă să încerce să comunice cu fiecare.

Se deschise o uşă şi ieşi o femeie destul de şleampătă, cu părul nespălat şi câte un punct roşu pe fiecare obraz. În mod evident, nu avusese parte de o primire prea bună. După ea a intrat femeia cu geanta de voiaj, apoi s-a auzit soneria şi au mai apărut două domnişoare în vârstă, fiecare cu câte un crucifix ostentativ la gât, care s-au aşezat lângă noi.

Rosa mi-a spus în şoaptă:

— Cred că ar fi mai bine dacă ai intra cu mine, Mariella. O să le explic că ai venit cu mine să mă susţii în caz că îmi vor pune întrebări despre familia mea.

Una dintre cele două domnişoare bătrâne cucernice îşi scoase o cărticică neagră de rugăciuni. Spălătoreasa îşi smulse o bucăţică de piele moartă de pe degetul arătător.

Femeia cu geanta de voiaj ieşi cu o expresie foarte satisfăcută şi intră spălătoreasa. Rosa începuse o conversaţie cu cele două domnişoare în vârstă care lucraseră o viaţă întreagă ca asistente particulare, o cunoscuseră chiar şi pe stimata doamnă Fry – ştiam cine e? –, dar nu fuseseră niciodată într-un spital. Îmi dădeam seama că Rosa era sfâşiată între două gânduri contradictorii: pe de-o parte, o bântuia gândul neliniştitor că împreună aveau peste şaptezeci de ani experienţă, iar pe de alta, acela liniştitor că erau, fără îndoială, prea bătrâne pentru spitalul din Scutari.

Dar când am fost în sfârşit introduse într-un salon oficial în care patru doamne îmbrăcate în haine austere şi bonete simple stăteau în jurul unei mese rotunde acoperite cu o faţă de masă verde, am înţeles că, pentru prima dată, ne găseam într-o situaţie în care relaţiile sociale, tinereţea, entuziasmul şi frumuseţea nu ne foloseau la nimic şi că toată tulburarea de noaptea trecută fusese în zadar, pentru că Rosa n-avea nici o şansă să obţină ce voia. În cameră era o atmosferă clară de nerăbdare reprimată şi am simţit că doamnele, după ce ne aruncaseră o privire, nu ne dădeau nici o atenţie.

Lady Canning, pe care o întâlnisem la diverse evenimente caritabile, a spus:

— Domnişoară Lingwood, ce surpriză plăcută. Ce mai face mama dumneavoastră? Doar nu aţi venit să vă oferiţi voluntară?

— Nu, dar verişoara mea, domnişoara Barr, ar dori să facă parte din grupul de asistente al domnişoarei Nightingale.

Sprâncenele distinsei doamne au țâșnit în sus spre volanul bonetei. O alta a oftat.

Rosa s-a așezat pe scaunul liber de la masă, iar o doamnă i s-a adresat în timp ce lady Canning nota într-un caiet.

— Ce vârstă aveți?

— Am douăzeci și patru de ani.

— Atunci sunteți prea tânără, i-a replicat imediat domnișoara Stanley.

Era cea mai tânără dintre ele, în jur de treizeci de ani poate, cu un nas mare și ochi bulbucați.

— E nevoie de tinerețe ca să facem față greutăților care ne așteaptă. Știu că va trebui să lucrăm multe ore și că nu vom beneficia de confortul cu care suntem obișnuite. Nu mi-e teamă de asta și nu am fost nici măcar o zi bolnavă în viața mea. Puteți să-i scrieți doctorului din Stukeley și vă va confirma...

— Sunteți prea tânără și atrăgătoare, draga mea, a spus lady Cranworth. Sunteți conștientă de pericolele pe care va trebui să le înfruntați printre atâția bărbați de rând, majoritatea fără compania unei femei de luni și luni de zile? Ați fost vreodată într-un salon de spital?

— Da, am fost...

— Veți fi mâncată de vie, domnișoară Barr. Noi suntem aici să trimitem, cu cheltuială mare, un grup de asistente care să ajute mii de oameni în suferință. Este imperativ, atât pentru reputația domnișoarei Nightingale, cât și pentru soldații răniți, ca această expediție să fie un succes. Chiar dacă ați condus înainte un salon dintr-unul din marile spitale universitare, ceea ce mă îndoiesc, nu corespundeți din cauza frumuseții chipului și a tinereții dumneavoastră. Domnișoara Nightingale a fost foarte clară în legătură cu tipul de femeie pe care nu și-l dorește. Ați fi sedusă în mai puțin de o săptămână și apoi ar trebui să avem grijă de dumneavoastră și să vă trimitem acasă pe cheltuiala noastră. Îmi pare rău că sunt atât de directă, dar mai sunt desigur și alte feluri în care dumneavoastră și verișoara dumneavoastră ne-ați putea ajuta. Avem mare nevoie de bani și de așternuturi de pat...

— Vă rog, a spus Rosa. Îmi spuneți că sunt prea tânără și atrăgătoare. Ei bine, știu cum să mă port cu bărbații, pentru că am crescut cu doi frați vitregi. Nu aș putea vorbi direct cu

domnişoara Nightingale? Suntem prieteni de familie şi ştiu că şi ea este o femeie foarte atrăgătoare...

Aici a făcut o mare greşeală.

— Domnişoara Nightingale are treizeci şi patru de ani şi este susţinută de Ministerul de Externe. Domnişoară Barr, nici nu se pune problema să mergeţi în Crimeea.

Şi aici discuţia s-a încheiat. Domnişoara Stanley a ţâşnit în picioare şi ne-a deschis uşa.

— Succes, draga mea, indiferent cărei cauze vă veţi dedica. Cu aşa un spirit mare, veţi face cu siguranţă lucruri înălţătoare.

În holul de la intrare aşteptau alte şase sau şapte femei care ne-au privit curioase în timp ce treceam pe lângă ele, cu capul sus, şi ieşeam în piaţă.

Capitolul douăzeci

Balaclava,
1 octombrie

Dragă Mariella,

Îți trimit această scrisoare scurtă ca să-ți spun că am ajuns cu bine în portul Balaclava, cartierul general al trupelor britanice. Călătoria a fost lipsită de evenimente, iar marea relativ calmă. Mă așteaptă, cu siguranță, multă muncă. Voi traversa Marea Neagră alături de soldații răniți până la spitalul din Scutari. Cum scriam și în raportul din primăvară, spitalul de acolo este foarte încăpător, dar mă tem că, dat fiind numărul de victime, va fi nevoie de și mai mult spațiu.

Mariella, despărțirea noastră a fost destul de rece. Erai tristă, de nerecunoscut. Nu cred că înțelegi că nu mă pricep prea bine la luat rămas-bun. De fapt, mi-e groază de despărțiri. Acele ultime câteva minute au fost un coșmar pentru amândoi, iar privind înapoi, ar fi trebuit să te las în salon, alături de ai tăi. Amintirile cu tine în grădină sunt cele mai dulci și, în același timp, cele mai triste amintiri ale mele. Îmi revine în gânduri tristețea mea la moartea mamei și că faptul că te vedeam în fiecare după-amiază așteptându-mă la poarta grădinii mă făcea, în același timp, conștient că ea *nu mă va mai întâmpina niciodată, dar și că s-ar putea să existe pe lume și alți oameni care să mă iubească.*

Oare vei înțelege că, cu cât mă îndepărtez de tine, în timp și spațiu, cu atât te iubesc mai mult?

Iubita mea, în seara aceea nu eram în apele mele. Viitoarea noastră viață comună nu trebuie să fie umbrită de un lucru așa de minor.

Draga mea, roagă-te pentru mine. Scrie-mi curând. Poate dacă ai timp, vei vizita din nou împreună cu verişoara ta casa mea, a noastră, să vezi cum înaintează lucrările şi să vă închipuiţi că suntem cu toţii în grădină vara. Mi-ar plăcea să mi te imaginez acolo.

Nu e întotdeauna uşor, dar mă voi strădui să-ţi scriu în mod regulat. Dat fiind că organizarea militară de aici nu m-a impresionat peste poate, nu-mi fac mari iluzii nici în legătură cu serviciul poştal.

Cu afecţiune,

Henry.

Capitolul douăzeci şi unu

Londra, 1854

S-au mai dat două bătălii, la Balaclava şi Inkerman. Aceste nume apăreau în discuţiile noastre de zi cu zi evocând sentimente de mândrie, dar şi oroare. Ne doream un sfârşit curat şi glorios pentru acest război, ca la Waterloo, dar în loc de asta şi în ciuda afirmaţiilor repetate ale ziarelor cum că în ambele bătălii am ţinut piept cu eroism duşmanului, nu avansaserăm mai deloc. Ruşii erau încă bine apăraţi în interiorul oraşului lor, Sevastopol, şi deşi armatele noastre erau campate în afara oraşului, asediul era incomplet. În oraş continuau să pătrundă provizii de mâncare şi arme. Henry nu se va întoarce cu siguranţă până la Crăciun.

Singura licărire de speranţă consta în grupul de asistente condus de domnişoara Nightingale, a cărui înaintare prin Franţa era urmărită pas cu pas de către presa fascinată. Biata Rosa urmărea toate detaliile de parcă ar fi vrut intenţionat să-şi facă rău. Toată lumea îşi pusese nădejdea în acele asistente, singura scânteie de romantism în contextul relatărilor din ce în ce mai sumbre despre război şi o sursă inepuizabilă de discuţii în cercul nostru de cusut. După părerea doamnei Hardcastle, includerea călugăriţelor catolice în acest grup era un dezastru pentru toate părţile.

— Ce englez adevărat şi-ar dori să fie îngrijit de o catolică? se întreba ea. Irlandeze, pe deasupra. Dacă irlandezele se pot numi femei.

— Poate că sunt cele mai calificate asistente pe care le avem, a spus mama pe tonul fals jovial pe care-l aborda când era pe cale să se ia la ceartă cu doamna Hardcastle.

— Nora McCormack a noastră, asistenta care o îngrijește pe sora mea, Isabella, este excelentă.

— Excepția care confirmă regula. Aveți noroc dacă nu bea pe furiș. Când domnul Hardcastle a avut o criză de gută iarna trecută, am angajat o asistentă foarte bună, după cum știți. Nebăutoare și cinstită. Din Devon. Ar fi putut merge pe front. Mă întreb dacă s-a gândit.

— Călugărițele măcar sunt bine instruite și ascultătoare.

— Ascultă de ai lor, da, a completat doamna Hardcastle.

— Și de Papa de la Roma. De el ascultă ele. Iar Papa vrea suflete. Mă mir că domnișoara Nightingale a picat într-o asemenea capcană. Catolicii nu s-ar da în lături de la nimic ca să convertească din ce în ce mai mulți oameni.

Rosa nu participa mai niciodată la cercul nostru de cusut, pentru că avea altă misiune de care știam numai eu. Își dublase eforturile pentru a fi acceptată ca asistentă, astfel că în scurt timp cantitatea de scrisori trimise începuse să rivalizeze cu a mamei. A scris la Ministerul de Război, familiei domnișoarei Nightingale, reprezentantului nostru în Parlament și pastorului nostru, descriind în detaliu și cele mai mărunte activități desfășurate de ea în calitate de asistentă la Stukeley. Într-o scrisoare către doamnele din comisia care o respinsese scria: „Cea mai mare acuzație pe care mi-ați adus-o a fost tinerețea mea. Poate că sunt tânără, dar sunt hotărâtă. Nu e vorba de un moft. Știu ce fac. Am alcătuit o listă de activități care mă recomandă ca asistentă și cred că puține femei au făcut mai multe..."

— Mariella! N-o să-ți vină să crezi. Să vezi... O, Mariella, uită-te.

Începu să-și desfacă nasturii rochiei cu degetele tremurânde, și-o dădu jos și rămase doar în juponul ei mic și în combinezon. Apoi îmbrăcă o rochie oribilă din tweed cenușiu, mult prea largă în talie și umeri, care îi venea cam cinci centimetri deasupra gleznelor și o bonetă albă simplă. Acest costum, care pe mine m-ar fi făcut să arăt ca o spălătoreasă, pe ea o transforma într-o fată în casă foarte drăguță dintr-un tablou olandez.

— E uniforma de asistentă pe care o voi purta în călătoria spre Constantinopol. De data asta chiar plec, pe 1 decembrie. Am reușit. Ministerul de Război a decis că, de vreme ce țara a

primit cu atâta entuziasm expediţia domnişoarei Nightingale şi a asistentelor ei, trebuie să trimită mai multe. Domnişoara Stanley va conduce acest al doilea grup. Este cea mai apropiată prietenă a domnişoarei Nightingale şi şi-a amintit de mine, de „spiritul meu mare", zice ea. Azi am fost în Belgrave Square, unde am primit uniforma, iar domnul Sidney Herbert ne-a ţinut un discurs. A spus aşa: „Dacă vă comportaţi bine, veţi fi la adăpost. Dacă nu, veţi fi pierdute". A început să râdă. *Pierdute.* Mi-ar plăcea mie să fiu *pierdută* la spitalul din Scutari. Crezi că aşa se va întâmpla? O, Ella, te rog, bucură-te pentru mine.

Am încercat să zâmbesc şi am murmurat că sigur că mă bucuram pentru ea. Dar, de fapt, mă simţeam mai disperată decât dacă ar fi plecat în urmă cu o lună, cu domnişoara Nightingale. Mă întărisem ca să îndur plecarea, îmi făcusem curaj, dar după ce trecuse pericolul, mă crezusem scăpată.

Zilele următoare au fost stropite cu lacrimi, mai ales ale Isabellei. Restul aveam prea puţin timp să ne trăim tristeţea. Guvernul se grăbea foarte tare să mai trimită asistente în Turcia, pentru că tot veneau veşti cum că soldaţii mureau cu sutele în spitale din lipsă de îngrijire medicală. Un uragan cumplit lovise vasele de aprovizionare din portul Balaclava şi mii de paltoane de iarnă, bocanci şi provizii de mâncare fuseseră pierdute, ceea ce însemna că soldaţii noştri sufereau acum şi de ger, pe lângă bolile cauzate de mâncarea proastă şi apa murdară.

Eram cu toţii cuprinşi de febra împachetatului, deşi Rosa nu avea voie să ia prea mult bagaj şi, în plus, trebuia să poarte uniforma de asistentă pe tot parcursul călătoriei, ca să se ştie că făcea parte din grupul domnişoarei Stanley. Am mers la cumpărături după galoşi şi o manta groasă, iar eu am stat până noaptea târziu să-i cos căptuşeli la corsaje, mânecuţe de muselină, jupoane închise la culoare, bluze de lână şi cămăşi de noapte simple, pe gât, astfel încât să poată purta strat peste strat de haine ca să-i ţină de cald.

Am încercat să nu mă gândesc prea mult la cum va fi viaţa mea fără ea, dar nu puteam să nu mă gândesc, în mijlocul fiecărei acţiuni de rutină: când o priveam cum îşi cufundă faţa în ligheanul cu apă caldă de dimineaţă, îşi apasă prosopul pe faţă cu mâinile ei aproape transparente, îşi periază şi împleteşte părul în grabă în timp ce coborâm amândouă în fugă la micul

dejun, că e ultima dată când face acest lucru, mâine va pleca, iar eu nu am cum să imortalizez momentul. Nu-l pot îmbutelia sau coase sau înrăma. De mâine Rosa nu va mai fi.

Tata, mama şi cu mine am condus-o la London Bridge, de unde urma să ia trenul până la Folkestone. Mătuşa Isabella, împietrită de perspectiva plecării fiicei ei, nu a putut nici să-şi ridice capul de pe pernă.

Rosa îşi făcuse o cărare dreaptă pe mijloc şi îşi strânsese bine tot părul într-o plasă la ceafă, sub o bonetă închisă la culoare cu căptuşeala din material alb plisat. Sub haine purta medalionul cu safir care conţinea acum şi părul tatălui ei, şi şuviţele noastre împletite. După multe discuţii, căzuserăm de acord să-l poarte ea ca talisman cât era plecată.

S-a dus imediat la domnişoara Stanley, care părea foarte neliniştită şi ţinea în mână un teanc de hârtii. Rosa se desprinsese deja de noi, preocupată să discute despre ora la care urmau să ajungă la Boulogne, despre pregătirile legate de sosirea la Paris şi despre faptul că însoţitoarea lor, o femeie mică, cu părul nisipiu, care mi se părea că nu prea se va descurca într-un spital din Turcia, avea mult prea multe bagaje.

Când s-a întors spre noi, timp de o secundă a păstrat pe chip o expresie de detaşare. Apoi şi-a recăpătat expresia bine cunoscută de afecţiune arzătoare.

— Rămas-bun, dragă, dragă mătuşă Maria. Să aveţi grijă de mama pentru mine... Dar ştiu că veţi avea. Sigur că veţi avea.

Apoi l-a îmbrăţişat pe tata, căruia nu i-a spus nimic, doar l-a privit cu lacrimi în ochi şi l-a sărutat apăsat pe fiecare obraz.

Şi eu, ultima. M-a ţinut mai departe de ea, privindu-mă în ochi.

— Îţi voi scrie. Să-ţi spun totul. Nu ştiu cum voi suporta. Ştiu ce îţi cer, ştiu. Dar mă voi gândi la tine tot timpul.

M-a umplut de sărutări, iar eu îi simţeam parfumul prin mirosul greu de funingine şi aburi.

Am pupat-o pe pomeţii ei înalţi şi catifelaţi.

— Dacă îl vezi pe Henry, oh, Rosa, spune-i că mă gândesc la el.

Gara era plină de călători, trenul icnea şi pufăia, erau mulţi funcţionari, bărbaţi cu jobenuri şi redingote negre, un grup de călugăriţe, câteva femei bătrâne şi muncite şi copii care alergau de colo-colo.

Rosa s-a aruncat o ultimă dată de gâtul meu, iar eu am strâns-o tare, cât mi-era de dragă așa înaltă, zveltă și caldă, apoi s-a smuls și și-a înșfăcat cele două valijoare.

— Mariella, mi-a strigat și nu a mai putut spune nimic altceva.

În schimb, a fugit să își ajungă din urmă tovarășele de drum și le-a tras după ea în tren. Apoi am văzut-o în vagon, în locul de la fereastră.

— Duceți-vă, ne-a spus râzând printre lacrimi. Duceți-vă, vă rog.

Dar noi am stat până s-a auzit fluieratul care anunța plecarea, trenul s-a urnit din loc într-un nor de fum și miros urât, iar trăsăturile Rosei au început să nu se mai distingă dincolo de geam. Apoi m-am întors cu spatele, iar tata m-a luat de braț.

Partea a treia

Capitolul unu

Italia, 1855

Am încercat să-l conving pe Henry că picnicul nu e o idee bună, din cauza cerului înnorat care amenința cu ploaie, dar nici nu a vrut să audă. A tocmit o trăsură pentru toți trei, care ne-a purtat prin valea împădurită de la sud de Narni, după care a luat-o încet în sus pe dealurile care străjuiesc câmpiile din Lazio. Satul medieval fortificat Otricoli era cocoțat pe un deal, iar parapetele sale îți ofereau o vedere de la înălțime. Trăsura noastră s-a strecurat pe poarta îngustă, apoi a continuat pe o stradă extrem de întortocheată, după care a luat-o la vale către Tibru, unde cândva romanii bogați își construiseră case de vacanță.

Eu și Henry ședeam unul lângă altul în direcția de mers, iar Nora stătea în fața noastră. Nu-mi puteam lua ochii de la mâinile lui, pentru că mă bântuia încă amintirea degetelor sale care-mi desfăcuseră avide nasturii cămășii, și-mi simțeam capul înfierbântat de dorință și suspiciune. Oare acele mâini îi mângâiaseră sânii Rosei și se jucaseră în părul ei mătăsos?

Într-un final, trăsura s-a oprit undeva lângă un pâlc de copaci. Nora a spus că ea nu vine, pentru că e prea urât afară ca să viziteze niște ruine. Își adusese cu ea de tricotat și a rămas acolo ca și cum nici n-ar fi plecat de la căpătâiul mătușii mele din Anglia.

Eu și Henry ne-am plimbat într-un ritm chinuitor de lent, din cauză că se oprea des pentru că nu reușea să respire. Treptat, ceea ce păruse până atunci doar o luncă s-a transformat în vestigiile unui oraș. Mai multe movile se conturau ca un amfiteatru cu stâlpi și arcade care susținuseră odată șiruri de

scaune. Ne-am aşezat pe una din băncile pe care romanii se înghesuiseră cândva să vadă piese de teatru sau gladiatori care se luptau corp la corp. Acum mai mişcau doar vântul care făcea iarba să foşnească şi o mică pasăre cafenie.

Henry s-a lăsat pe spate sprijinindu-se în coate şi a început să tragă aerul umed în piept de parcă ar fi alergat un kilometru. Fruntea îi era ridată de concentrare, iar obrajii scobiţi sub orbite.

— Ar trebui să ne întoarcem, am spus eu pe tonul rece, nou descoperit. S-ar putea să plouă. Tot ce îţi mai lipseşte e să te uzi.

A deschis ochii şi mi-a mângâiat cotul cu încheietura degetului arătător. Am simţit cum îmi tremură sângele în vine.

— Tot ce-mi lipseşte este o Mariella prost dispusă.

— Chiar te simţi mai bine azi?

— Prind aşa puteri uneori, că mă întreb ce caut aici. Dacă aş lucra, nu aş mai avea timp să mă gândesc la sănătatea mea şi m-aş face imediat bine. Mă bate serios gândul să mă întorc pe front.

— Da, cred că înţeleg cât de greu îţi este să stai pe margine când sunt atâtea de făcut. Am citit în ziare că vara se dovedeşte greu de îndurat pentru trupele noastre.

— Îmi place căldura. Frigul m-a prăpădit pe mine. Ar trebui să mă întorc în Crimeea. Oricum, ce e mai important? Să fiu sănătos? Vreau să fiu de folos. Dacă nu pot munci, atunci mă întreb la ce bun să rămân în viaţă?

— Se pare că unii dintre noi trebuie neapărat să se arunce cu capul înainte în tot ce are viaţa mai spectaculos de oferit, în timp ce alţii sunt nevoiţi să se mulţumească să rămână acasă şi să tacă din gură.

— Draga mea, cât de amare sunt vorbele tale. Nu îi dispreţuiesc pe cei care rămân acasă. Dimpotrivă, fiecare are propria vocaţie. În ceea ce mă priveşte, nu mă suport când stau fără să fac ceva ca să îndrept lucrurile sau să vindec oamenii. Misiunea mea în viaţă este să încerc să las o urmă.

— Vorbeşti ca Rosa.

După o clipă de tăcere îmi întinse mâna.

— Cred că ai dreptate şi într-adevăr o să înceapă să plouă.

Când m-am ridicat în picioare, m-am prefăcut că mă ţin de el, deşi dacă aş fi făcut-o cu adevărat, probabil s-ar fi prăvălit

peste mine. Am trecut printr-o turmă de capre cu ochi diavoleşti aflate într-o livadă tânără şi apoi am apucat-o pe o alee despre care Henry a afirmat că sigur fusese construită în vremea aşezării antice Ocriculum, lucru dovedit de felul în care se surpase sub nivelul malurilor aflate de-o parte şi de alta. Am dat peste o fântână şi peste rămăşiţele fostei Via Flaminia, în care îşi lăsaseră amprentele roţile carelor romane. Şi am privit spre Tibru, unde romanii bogaţi se revărsaseră cândva din barje căutând umbră şi răcoare după călătoria în sus pe râu, sub soarele fierbinte.

— Încerc să-i văd, a spus Henry, dar nu pot. Mă uimeşte faptul că nu sunt fantome într-un loc atât de izolat ca acesta. Mi-i imaginez coborând din bărci, larma, agitaţia sclavilor şi servitorilor, scâncetele copiilor obosiţi, dar aici nu a mai rămas nici o urmă din ei, nu-i aşa?

— Dacă am fi înconjuraţi de fantome, nu am mai avea noi loc.

— Da, uneori mi se pare că ne mişcăm printr-o supă invizibilă de morţi.

— Aşa te simţeai pe front?

Din nou, nu am primit nici un răspuns.

Amfiteatrul în care se dăduseră lupte sângeroase se păstrase cel mai bine, cu arcadele prin care gladiatorii ţâşniseră din încăperile întunecate. Henry spuse:

— Îmi imaginez că veneau hoarde întregi de medici care să le îngrijească beteşugurile romanilor răsfăţaţi aflaţi în vacanţă.

— Bănuiesc că e o săgeată îndreptată spre colegii tăi de acasă.

— Bineînţeles. Dar, în definitiv, şi eu am profitat de pe urma pacienţilor mei bogaţi. E de-ajuns să vezi casa pe care îmi permit să mi-o construiesc din averea adunată ca medic.

— Credeam că îţi place viitoarea ta casă, viitoarea *noastră* casă. Şi ai spus mereu că, dacă nu i-ai fi tratat pe cei bogaţi, nu ai fi putut să-i vindeci pe cei săraci.

— Am folosit eu vreodată acest cuvânt, „a vindeca"? Acum nu mai cred că am vindecat pe cineva în viaţa mea.

— Ai salvat sute de vieţi, sunt sigură.

— Am măcelărit corpuri, da, în numele chirurgiei. Dumnezeule, aş fi putut curma atâtea suferinţe pe vremuri, numai de mi s-ar fi dat un pistol cu care să-mi împuşc pacienţii în cap şi gata.

I-am aruncat o privire neîncrezătoare, sperând să descopăr că se aştepta să râd, dar expresia lui era de extremă seriozitate. Ne găseam sub o bucată formidabilă de inginerie romană: arcadă peste arcadă ce ducea la labirintul de cămăruţe şi holuri din spatele amfiteatrului. Se auzea un zgomot de pietriş care cade ce nu-mi inspira nimic bun şi se simţea miros de pământ umed şi excremente de capră. Pe pereţi creşteau până sus ferigi, ale căror frunze verzi luxuriante trăiseră în umezeală şi întuneric, fără să fi văzut lumina soarelui.

— Mergem mai departe? am zis eu. Mi-e foarte frig.

— Ce ciudat, mie mi se pare cald.

M-a luat de braţ şi am ieşit în lumina gălbuie, iar haina i s-a umplut imediat de picături mărunte de ploaie. După alţi câţiva paşi, s-a lăsat greu pe o bucată de zid căzut şi şi-a îngropat faţa în mâini.

— Ella, nu mă mai pot preface. Nu am putut niciodată să mă ascund de tine.

Da, da, m-am gândit. E mult mai bine dacă dăm totul pe faţă. Trebuie să ştiu adevărul.

Şi-a afundat mâinile în buzunare şi a început să se uite fix la picioare, iar părul care îi crescuse lung i-a acoperit ochii.

— Nu voi mai putea lucra niciodată ca medic. Au crezut că mi-am încetat munca la spital din cauza bolii. De fapt, mi-am dat seama că nu mai pot să le provoc durere celorlalţi. La vederea sângelui, mi se făcea rău. Nu puteam să mai fac nici un fel de incizie, de groaza de a tăia în carne. De aceea am rămas pe margine.

M-am aşezat lângă el, în ploaie, cu mâinile împreunate în poală. Rochia de mătase roz sigur urma să rămână pătată, nu avea cum să reziste unei ploi.

— Eşti bolnav, i-am spus eu pe un ton sfârşit, eşti prea slăbit ca să iei aşa o decizie. După ce te faci bine şi ne întoarcem în Anglia...

M-a prins de încheietură.

— Mariella, nu te leg de mine. Sunt inutil, mai rău de-atât. Sunt vinovat.

— Vinovat de ce?

Ne-am privit fix. Avea ochii tiviţi cu roşu, iar nările vineţii. Şi-a ridicat mâna rece şi mi-a lipit-o de faţă.

— Mariella, nu mă iubi. Sunt un om de nimic. Şi nu mă voi mai întoarce acasă. Uită-te în ce hal sunt. Dumnezeule, în ce hal am ajuns.

M-a prins de mână, mi-a sărutat-o şi şi-a lăsat capul în jos.

— Mariella, nu mă pot ţine de promisiune. Iartă-mă.

— Să te iert?

— O, Doamne, o, Doamne.

— De ce să te iert? Spune-mi. Henry, mi-ai scris că te-ai întâlnit cu Rosa. Ce s-a întâmplat?

— Mariella.

— Cred că eşti îndrăgostit de ea. O iubeşti?

— Mariella.

— Te rog, Henry, spune-mi. Eşti îndrăgostit de Rosa?

Dar nu am mai primit nici un răspuns, pentru că se prăbuşise peste mine.

Capitolul doi

Londra, 1854

Fosse House. Fără Rosa. Fără vizitele lui Henry. *Fosse*, adică şanţ sau tranşee. Glumele tatei.

— Cu asta mă ocup, spunea el. Sap şanţuri, pun ţevi, fac temelii. Orice clădire începe cu un şanţ. Ce nume mai bun pentru casa unui constructor?

Proiectase chiar el casa, cu ferestrele ei mari, crenelurile de deasupra verandei şi treptele late, albe, ce duc la uşa de la intrare, pe care m-a lăsat la ora nouă şi jumătate în dimineaţa de 1 decembrie, după ce o conduseserăm pe Rosa la gară şi apoi făcuserăm un detur lung ca să o lăsăm pe mama la căminul guvernantelor. Tata avea treabă la o casă din Putney, aşa că după ce a plecat trăsura, am rămas singură cu servitorii şi mătuşa Isabella.

Am petrecut cu vederea trăsura verde aprins cu negru până a ocolit marginea gazonului din faţă şi a ieşit pe poartă. Dimineaţa fusese senină şi geroasă, dar se adunaseră deja nişte norişori albi la nord. Ruth a venit la uşă şi mi-a luat boneta şi mănuşile, dar i-am spus că-mi păstrez şalul pentru că îmi este frig.

Holul era încărcat de zgomotul ceasului cu pendulă, cloncănitul unei căruţe pe drumul din faţa porţii, clinchetul tacâmurilor din bucătărie, scara care scârţâia, deşi nu cobora nimeni pe ea. Ştiam că am multe de făcut: în salonul pentru micul dejun era bluza neterminată a mamei, lăsasem deschisă cutia cu cele trebuincioase scrisului şi cerneala şi sugativa pregătite să-i scriu lui Henry, îi promisesem mamei că voi exersa nişte colinde de Crăciun pentru deschiderea căminului, iar în bucătărie mă aştepta tava cu micul dejun al mătuşii, pe care urma să i-o duc sus la ora zece. Deşi probabil era deja trează, cu lacrimile

curgându-i pe obraji, dornică să afle detaliile plecării Rosei. Dincolo de grădină se afla casa doamnei Hardcastle, unde urma să mă prezint în acea după-amiază ca să planificăm următoarea fază a campaniei cercului nostru de cusut pentru dotarea spitalului din Scutari.

Rosa aproape ajunsese la Folkstone. Poate se uita pe fereastră la câmpurile verzi, pline de apă, şi se gândea la mine. Sau era prea prinsă de conversaţia cu tovarăşele ei?

Nora apăruse în capul scărilor.

— A ajuns la timp fata?

— Da, a prins trenul.

— Bun. Mătuşa ta e gata să ia micul dejun.

S-a sprijinit pe balustrada care mărginea platforma de la etajul întâi şi şi-a împins bărbia în piept, privindu-mă fix. De sub bonetă îi ieşeau şuviţe rebele, iar pielea avea acea nuanţă cenuşie specifică celor care nu au închis ochii toată noaptea.

— A fost foarte agitată. Aproape nici nu a dormit, chinuită de gândul că şi-a pierdut fiica.

În timp ce ne priveam fix, mi-am dat seama că propria mea casă era plină de străini, printre care şi Nora. Aproape nu avea gene, nu clipea, iar ochii îi erau aşa de tulburi, încât nu i se distingeau irisul şi pupila.

— În fine, a adăugat ea. Mă duc să mă culc.

Se auzi un clopoţel. Al mătuşii. Pauză. Şi încă o dată, mai lung.

Am intrat pe uşa care ducea la bucătărie, unde tocmai sosise peştele, iar bucătăreasa era ocupată să-l cureţe de mărunţaie la chiuvetă. Pe masă erau înşirate mai multe capete care arătau jalnic.

Am luat un prosop, am fiert apa pentru ceaiul mătuşii, am tăiat pâinea să i-o prăjesc, am îndepărtat coaja, am uns-o cu unt şi am turnat lapte într-o cană. Apoi am urcat pe scara de serviciu şi i-am bătut la uşă. Era foarte întuneric în cameră şi mirosea a cearşafuri neschimbate. Am vrut să trag draperia, dar Isabella m-a oprit din pat:

— Numai puţin. Nu suport prea multă lumină în dimineaţa asta. Am crezut că m-aţi abandonat cu toţii. Biata mea fată. A intrat la mine în cameră să-şi ia rămas-bun, dar eu abia de eram conştientă. Ai văzut trenul plecând efectiv din gară? Mi-a transmis vreun mesaj?

Mi-am strecurat braţul între spatele ei şi pat să o ajut să se ridice în capul oaselor, i-am pus tava în poală şi i-am întins un şervet pe piept. A luat o înghiţitură de ceai. Ruth intrase după mine şi aduna cenuşa.

— Ceaiul ăsta are gust de peşte, a spus Isabella. De fapt, totul miroase a peşte.

A adulmecat şi pâinea prăjită şi a împins tava.

— Nu pot să mănânc aşa ceva.

— Vă aduc altă ceaşcă de ceai.

— Nu te obosi. Oricum nu aş putea s-o beau, fiica mea a plecat în Rusia. Cum să mai trăiesc eu?

— Păcat că nu aţi venit la gară. Sunt sigură că i-ar fi plăcut să o conduceţi.

— Mi-aş dori să fi putut. E foarte greu să fii condamnat la o viaţă de bolnav. Te simţi aşa de neputincios.

M-am dus la fereastră şi am tras draperiile dintr-o mişcare, întâi una, apoi pe cealaltă. O lumină palidă s-a revărsat peste copacii dezgoliţi şi în cameră. Isabella şi-a dus mâna la ochi, strângând pleoapele din cauza luminii bruşte. Ruth se uita surprinsă.

— Atunci nu mai fiţi atât de neputincioasă, i-am zis. Pur şi simplu.

Isabella s-a întors cu faţa în pernă.

— O, Doamne, nu ştiu ce vrei să spui. O, trage draperiile la loc. Adu-o pe Nora. Mă simt aşa de rău.

— De ce zăceţi acolo în pat zi după zi? Sculaţi-vă şi trăiţi-vă viaţa ca restul lumii. M-am săturat să vă văd comportându-vă ca şi cum aţi fi pe jumătate moartă.

Vătraiul lui Ruth s-a lovit de grătar, iar mătuşa şi-a acoperit ochii cu mâinile. Eram îngrozită, pentru că nu ştiam de unde venea furia şi nici nu mă puteam opri.

— Nu vă gândiţi la nimeni altcineva. Oare Rosa chiar a vrut să plece pe front? Poate nu a avut de ales, din cauză că nu mai avea altă speranţă de scăpare. Dacă nu aţi fi fost atât de egoistă, iar viaţa ei ar fi fost mai suportabilă, poate nu s-ar fi dus. Însă a plecat, iar pe mine m-a lăsat să vă port de grijă. Ei bine, refuz să vă fiu sclavă. Puteţi să sunaţi cât vreţi din clopoţel, nu o să vină nimeni. Nora doarme. Mama e plecată.

Ceilalţi servitori sunt prea ocupaţi ca să le pese. Dacă vreţi să mâncaţi sau să beţi, ridicaţi-vă din pat, aşezaţi-vă la masă şi mâncaţi ca toată lumea.

Tremuram aşa de tare, că vorbele îmi ieşeau întrerupte din gură, ca nişte limonine. Ruth a luat fiecare cărbune cu mâna şi l-a pus cu grijă în şemineu. Mătuşa îşi trântea capul pe pernă, ţinându-se cu mâna de gât.

— Gata, am spus ce aveam de spus. Pe mine mă găsiţi în salonul pentru micul dejun, unde am de lucru. Ruth, nu cred că lady Stukeley are nevoie de foc azi. Şi cum nu doreşte nici să ia micul dejun, poţi duce tava jos.

Mi-am strâns şalul bine în jurul umerilor, am ieşit din cameră, am coborât pe scara principală, am traversat holul de la intrare, apoi coridorul care ducea la bucătărie, de unde am luat cheia, am descuiat uşa din spate şi am ieşit în grădină. Aerul de dimineaţă a avut efectul unei băi scurte în apă rece. Un trandafir căţărător desfrunzit se agăţa încă de arcadă, iar azaleele din partea sălbatică a grădinii mai aveau încă bobocii îngheţaţi. Păşeam pe aleile umede, iar vântul care bătea printre plantele veştede parcă îmi absorbea căldura prin piele. Clematitele muriseră şi ele, lăsând uşa grădinii dezgolită. Am descuiat-o, am ieşit în stradă şi m-am plimbat în sus şi în jos. Pantofii mi s-au umplut repede de noroi, iar părul neacoperit mi s-a încurcat. Îmi şopteam pentru mine:

— Ce-ai făcut? Ai ucis-o.

M-am văzut scriindu-i Rosei despre moartea mătuşii şi mi-am dat seama că nu simţeam nimic. Bun, bun, mă bucur că a murit. Şi oricum, Ruth fusese cu noi în cameră. Ştia că nu mă atinsesem de ea. Nu e interzis de lege să-ţi pierzi cumpătul.

Apoi mi-am mai revenit şi am observat arcada din zid unde obişnuiam să-l aştept pe Henry şi mi-am dat seama în ce hal arătam şi ce grozăvie făcusem că ţipasem la mătuşa mea în dimineaţa în care îi plecase fiica. Îmi încălcasem toate promisiunile faţă de Rosa. Iar săraca mama? Cum îi va fi să ajungă acasă şi să o găsească pe mătuşa moartă sau, mai rău, bolborosind acuzaţii la adresa nepoatei ei rele? Şi mai era şi Henry, care credea că urmează să se căsătorească cu o persoană blândă şi ascultătoare. Sigur va desface logodna dacă va afla că sunt capabilă de asemenea cruzime faţă de o femeie bolnavă.

Am încuiat poarta, m-am întors încet prin grădină, mi-am schimbat pantofii şi m-am dus în salonul pentru micul dejun, unde se făcuse focul. Mi-am deschis cutia cu lucrul de mână, am scos o papiotă cu aţă roz şi foarfeca.

Cum împungeam cu acul, am auzit un geamăt înăbuşit. Mi-am dus mâinile la ochi şi am început să mă legăn, dar ochii mi-au rămas uscaţi. Durerea la gândul că Rosa era într-un tren care o ducea din ce în ce mai departe de mine mă făcea să mă simt ca şi cum cineva ar fi înfăşurat o vergea de oţel în jurul inimii mele şi o strângea puţin câte puţin.

Capitolul trei

16 noiembrie 1854

Dragă Mariella,

Îţi scriu din nou de pe vapor, de data aceasta vasul se numeşte Iason. *M-am gândit că poate au ajuns la tine veştile despre uraganul care ne-a lovit acum două zile şi am vrut să te liniştesc că sunt bine, deşi faptul că am rămas în viaţă este o chestiune de noroc pur. Vapoarele ancorate în afara portului au fost făcute fărâme şi mulţi oameni au pierit. Apa, chiar şi în locul acesta adăpostit, a fiert şi am văzut de dincolo de promontoriu stropii valurilor care se izbeau de partea cealaltă a stâncilor. La un moment dat, aşa de tare se legăna vasul, că ne-am gândit să ne punem la adăpost cărându-ne de pe o punte pe alta până ajungem la chei, dar probabil am fi fost zdrobiţi sau am fi murit înecaţi. Am pierdut unul din vasele cu provizii, ceea ce nu e deloc o veste bună pentru soldaţii noştri.*

Nu am mai văzut niciodată aşa o vreme schimbătoare ca în Crimeea. Când ţi-am trimis prima scrisoare era un fel de vară indiană. De atunci am avut numai zile cu ploaie nesfârşite, apoi a venit frigul până la îngheţ şi iar umezeală. Probabil ai auzit că a fost trimis un grup de femei din Anglia către spitalul din Scutari. Suntem cu toţii uimiţi că se încearcă un asemenea experiment pe vreme de război, deşi se spune că atât armata rusă, cât şi cea franceză agreează asistentele femei. E ciudat că tocmai acum ne-am hotărât să urmăm exemplul propriilor duşmani, respectiv foşti duşmani, în cazul francezilor. Mă tem că bietele de ele nu vor avea parte de o întâmpinare prea călduroasă. Doctorii noştri militari, la fel ca şi cei civili, de altfel, nu agreează defel schimbările. În ce vremuri ciudate şi

tulburate trăim când ambiţiile, mari şi mici, se ciocnesc neîncetat.

Am primit scrisoarea ta, cu „M"-ul cu înfloriturі pe care l-aş recunoaşte dintr-o mie, precum şi urările de bine mai degrabă timide cu care aceasta începea şi se termina. Nu-ţi fie teamă, iubita mea, că mă vei şoca cu cuvinte pline de afecţiune.

Dacă ai o clipă liberă, Mariella, mai scrie-mi curând. Vreau să ştiu dacă a avut în sfârşit loc deschiderea căminului pentru guvernante. Şi ce mai face familia ta? Mă gândesc des la voi. De fapt, amintirea pe care o evoc înainte de a adormi este cu voi toţi.

Sunteţi cu toţii în salonul de la Fosse House, iar eu doar ce m-am întors din călătoria în Ungaria. Tu mă aştepţi în grădină şi îmi spui că aveţi musafiri, iar eu sunt puţin iritat. Musafiri, îmi spun eu, dar mie mi-ar plăcea ca familia Lingwood să rămână mereu aceeaşi, cu un singur loc liber pe care să-l umplu eu. Te urmez pe uşa de sticlă până în salon, iar tu te duci la locul tău obişnuit şi îţi reiei lucrul. Nu cred că mai realizasem până atunci, când am găsit două persoane în plus în familia voastră, cât de mult preţuiam liniştea acelui salon şi cât de egoist fusesem. Era aproape ca şi cum m-aş fi aşteptat ca tu să nu faci altceva decât să mă aştepţi pe mine. Cum verişoara ta, Rosa, te desena, te-am văzut pentru prima dată prin ochii altcuiva, cu capul aplecat, cu părul tău moale, expresia blândă, gânditoare când ai ridicat ochii să mă priveşti. Am cu mine acel portret, cea mai de preţ posesiune a mea, şi îl desfac des.

Păstrez în minte acel moment din salon, mai ales privirea ta lungă, visătoare către mine în timp ce stăteam în spatele verişoarei tale, Rosa. Atunci mi s-a părut că îmi vorbeşti cu sufletul.

Noapte bună, draga mea Mariella.
Cu afecţiune,
Henry Theuell

Capitolul patru

Londra, 1854

Mătuşa Isabella nu a murit din cauza şocului din dimineaţa în care Rosa a plecat să se alăture asistentelor domnişoarei Nightingale, deşi relaţia noastră s-a răcit pentru o vreme. Când intram în camera în care era şi ea, tresărea şi nu mi se adresa niciodată direct. Fraza pe care o repeta încontinuu când mă aflam de faţă era: „Nu vreau să deranjez pe nimeni prea tare".

Cu toate acestea, se trezea în fiecare dimineaţă la o oră rezonabilă, se urnea până jos să ia micul dejun, iar apoi îşi petrecea restul zilei nefăcând altceva decât să mai coasă un tiv la o faţă de pernă, să-şi şteargă ochii cu o batistă de dantelă şi să suspine. Prin urmare, fusesem pedepsită însutit pentru ieşirea mea, deoarece eu eram cea care petrecea cel mai mult timp cu ea. Nimeni în afară de mine nu i-a remarcat comportamentul de victimă, din cauză că eram cu toţii prea tulburaţi de veştile groaznice de pe front. Guvernului nostru nu îi ajunsese că ne omorâse trupele cu holeră şi prin lipsa îngrijirilor medicale, acum îi lăsa pe soldaţi să moară de frig în tranşee.

În ziua de Crăciun, editorialul din *The Times* scria:

Dacă am reuşit, într-un anumit sens, să transportăm Anglia în Crimeea, nu am reuşit să o facem şi în privinţa umanităţii, prudenţei, geniului mecanic şi a diverselor resurse engleze. Este de crezut că autorităţile din Crimeea nici nu oferă îngrijirile necesare celor bolnavi şi răniţi, dar nici nu îi lasă pe alţii să o facă? Dacă la început preoţii au distribuit bucuroşi proviziile procurate din fondurile aflate la dispoziţia noastră, acum li s-a interzis să o mai facă,

deoarece se pare că moartea soldaților din cauza frigului și foametei este o realitate ce corespunde mai bine cu disciplina militară decât ca aceeași soldați să fie îmbrăcați și hrăniți din bani privați.

Nu înțelegeam. Cercul nostru de prietene, guvernantele, doamnele de la biserică și servitoarele noastre, toate tricotaserăm cu furie, până ne duruseră mâinile, în încercarea noastră de a produce cât mai multe mănuși, ciorapi, căciuli și veste. Îmi donasem alocația pentru trusou fondului *The Times*. Nepotul doamnei Hardcastle, student la Oxford, trimisese trei sacouri și un mantou, iar soldații noștri continuau să moară cu sutele în tranșeele de lângă Sevastopol din cauza foametei și a degerăturilor.

— *Nu se poate*, a replicat doamna Hardcastle, a cărei călătorie europeană fusese amânată pentru primăvară, acum când omul și-a făcut vapoare cu aburi și căi ferate și telegraf și fabrici, să nu fie în stare să transporte câteva perechi de șosete în Rusia și apoi să le distribuie pe căile corespunzătoare. Am auzit că francezii au cabane, în timp ce trupele noastre britanice trebuie să doarmă în corturi, iar majoritatea corturilor au fost sfâșiate sau smulse cu totul în timpul uraganului. *Nu se poate*, cineva trebuie să fie conștient de faptul că nu se poate campa în decembrie.

Tata a participat la numeroase întâlniri la Westminster, aducându-și contribuția la îndreptarea lucrurilor. Spunea că fabricile noastre produceau fără încetare paturi de campanie, cuie pentru cabane, rame pentru târgi, șine pentru calea ferată și gloanțe și cartușe (grație plumbului furnizat de Horatio Stukeley, probabil) în cantități nemaivăzute până atunci, astfel că era de neînțeles de ce nu-i azvârliserăm încă pe ruși în mare.

Dar deși trupele noastre nu reușiseră mare lucru împotriva Sevastopolului, repurtaseră o mare victorie acasă, care consta în faptul că mătușa Isabella continua să se pună pe picioare într-un mod cum altfel decât miraculos. În fiecare dimineață, înainte de ora nouă și jumătate, era îmbrăcată într-una din rochiile ei înfoiate de mătase neagră, pentru ca apoi să se așeze lângă foc cu cercul de cusut sau undeva deoparte ca să scrie scrisori. A ajuns până la noi vestea că avea și alte cunoștințe la

Londra în afară de noi, relaţii cu marile familii din Derbyshire pe care le obţinuse în urma dineurilor şi ceaiurilor ţinute la Stukeley, iar acum se mobilizase şi încerca să reînnoade aceste legături, oricât de mult efort ar fi necesitat.

Înainte de sfârşitul săptămânii următoare, au început să sosească cărţi de vizită, iar Ruth nu mai făcea faţă drumurilor până în salon ca să anunţe diversele musafire. Peste încă două săptămâni, Isabella a împrumutat trăsura să răspundă acestor vizite, iar la sfârşitul celei de-a treia săptămâni reuşise să obţină o invitaţie la cină într-o casă din Fitzroy Square. Câteva zile mai târziu, am aflat că un domn sosise şi dorea să o vadă pe lady Stukeley.

Capitolul cinci

Constantinopole,
17 decembrie

Draga mea Mariella,

Îți scriu această scrisoare de la bordul bunului vapor Egyptus *pe care, cu mâhnire îți spun, suntem blocate de mai multe zile. Pe o mare foarte neliniștită. De pe vapor vedem spitalul Barrack, unde se află domnișoara Nightingale, mâna ei de asistente și o mie și ceva de soldați răniți care sigur ar avea nevoie de puțină îngrijire din partea noastră. În fiecare zi mai sosește un vas din Crimeea, iar noi știm că e încărcat cu soldați grav răniți, de care însă noi nu ne putem apropia. Așteptăm, fiecare cât poate de răbdătoare, cu mânecile literalmente suflecate, dar se pare că e o problemă.*

Problema este simplă.

Nu suntem bine-venite. Am călătorit până aici iluzionându-ne că urma să facem parte din echipa domnișoarei Nightingale, dar am aflat că, de fapt, ea nu a mai cerut alte asistente, iar acum, că suntem aici, nici nu vrea să audă de noi. Domnișoara Stanley ne adună și ne spune că nu înțelege care e problema domnișoarei Nightingale, draga ei prietenă, și că totul e o neînțelegere care se va rezolva cât de curând. Dar, am observat eu, părul domnișoarei Stanley nu mai e așa de îngrijit ca înainte, iar zâmbetul un pic cam prea fix. De fapt, nu prea o mai văd altfel decât zâmbind, iar acest lucru mă deranjează.

Unele dintre noi suntem indignate și dăm vina pe domnișoara S. și pe Sidney Herbert pentru că nu au anunțat-o pe domnișoara N. că sosim. Altele o învinovățesc pe domnișoara N. și spun că e nerecunoscătoare. Altele (te rog, nu-i spune doamnei

Hardcastle, dar aici, cu noi pe vapor e şi un contingent mare de călugăriţe catolice) se retrag într-o parte mai uscată a vaporului şi zdrăngăne din mătănii. Uneori suntem indignate, alteori plângem, alteori facem glume, unele dintre noi beau, altele fac incursiuni turistice. Eu nu o fac pentru că mi-e groază că aş putea lipsi exact când ar fi nevoie de mine.

Domnişoara Nightingale nu ne vrea şi, după părerea mea, asta nu poate fi de bun augur. Îmi amintesc mult mai bine acum întâlnirile mele cu domnişoara N. la ceaiurile de la Lea Hurst. Celelalte mă întreabă: „Şi cum era?". Eu le răspund: „Foarte drăguţă. Foarte bogată. Foarte stăpână pe sine". Nu adaug însă: „Dar nu se putea comunica cu ea". Îmi amintesc cum am încercat să îi atrag atenţia asupra micilor mele eforturi cu ţăranii, dar era imposibil să o cooptezi într-o cauză care nu îi aparţinea.

Mă îngrozeşte un zvon care circulă în ultima vreme cum că o să ne trimită cămăşi la cârpit. Nimeni nu m-a întrebat dacă ştiu să cos când mi-am depus cererea să vin.

De asemenea, s-au terminat şi banii. Cum?

Ţi se pare disperată scrisoarea mea? Sunt aproape disperată. Nu tocmai.

Aceasta e menirea mea, ce îmi place mie să fac. Mi te imaginez acasă la Clapham. Te văd destul de limpede la capătul scării, cu o lampă în mână care-ţi alungeşte foarte mult umbra şi-ţi luminează bărbia şi fruntea. Duci lampa în camera ta şi te aşezi la masa de toaletă. Apoi îţi scoţi agrafele din păr şi-l laşi să cadă drept, drept, în felul acela care nu-ţi place deloc, dar care mie mi se pare un miracol, îţi iei peria şi începi cele o sută de perieri. În curând picăm amândouă în transă. Tu din cauza familiarităţii gestului, pe care l-ai făcut noapte de noapte toată viaţa ta, iar eu fascinată de frumuseţea mâinii tale şi de felul în care lumina face valuri în părul tău, iar o şuviţă sau două se desprind şi ţi se lipesc de perie. Această imagine cu tine mă face aproape fericită, pentru că ştiu că dacă ai fi în locul meu, ţi-ai găsi un loc retras, ţi-ai lua acul şi ai produce un obiect deosebit, folositor, şi gândul la modestia şi calmul tău mă linişteste.

Apropo, dacă nu cumva e prea târziu, pot să te rog frumos să nu îi spui doctorului Theuell că fac parte din grupul domnişoarei Stanley sau că sunt aici? S-ar putea simţi obligat să mă

caute, iar la gândul că ar putea afla că sunt prizonieră pe acest vapor împuțit, în apele Bosforului, mi se face rău. Ne va dezaproba întreprinderea în întregime, iar eu nu mă mai simt în stare să suport vreun pic de blamare din partea nimănui.

Dar scrie-mi curând, Ella, scrie-mi orice.

Crăciun fericit, draga mea.

Vara ta,

Rosa.

Capitolul șase

Londra, 1855

Căminul pentru guvernante a fost într-un final inaugurat la sfârșitul lui ianuarie de către lady Furlong, o prietenă a doamnei Hardcastle. Bucătăreasa noastră a pregătit special câteva checuri, iar mama m-a rugat pe mine să le glazurez cu un model cu trandafiri și să scriu câteva cuvinte potrivite cu ocazia.

În ziua dinaintea inaugurării am coborât conștiincioasă la bucătărie, unde bucătăreasa lăsase prăjiturile la răcit cât își făcea siesta. Numai că eu nu mă puteam gândi la altceva decât la Henry și la Rosa și când voi mai primi vești de la ei. Minut de minut tânjeam să aflu ce fac, dacă sunt în siguranță, iar această viață plină de speculații era mai reală pentru mine decât orice se întâmpla la Fosse House. În mod normal, puteam conta pe mâinile mele să ducă la bună îndeplinire mici acțiuni domestice, dar de data aceasta zahărul pudră s-a împrăștiat din strecurătoare făcându-mă să strănut, iar după ce am adăugat suc de lămâie și glicerină, am scăpat mult prea mult albuș bătut spumă și, prin urmare, glazura mea a ieșit ca o băltoacă. Oricât zahăr adăugam, mai repede se dizolva. Disperată de situație, am început să torn cu lingura siropul alb pe prăjituri, numai ca să-l privesc cum curge pe margini. Când am încercat să-l curăț cu spatula, nu am reușit decât să rup crusta prăjiturii și să amestec firimituri în glazură.

Când s-a trezit bucătăreasa, m-a găsit plângând în amestecul apos.

— Să știi că alte prăjituri nu mai fac, mi-a spus ea, iar pe astea nu le mai putem servi.

A doua zi după-amiază, la căminul pentru guvernante, lady Furlong a tăiat funda roz, iar apoi le-a zbierat în timpanele

fragile rezidentelor recunoscătoare, la un ceai şi biscuiţi în salonul plin de oameni. Fără prăjitură.

În aceeaşi zi, *The Times* scria că Parlamentul votase numirea unei comisii care să investigheze modul în care se duce războiul în Crimeea. Prim-ministrul şi-a dat demisia şi, la începutul lui februarie, lordul Palmerston a fost invitat să formeze un nou guvern, deşi era al treilea pe lista preferinţelor reginei, iar doamna Hardcastle nu era deloc de acord:

— Întâi bietele guvernante, apoi lordul Raglan fără un braţ conducând armata în Crimeea şi acum şi lordul Palmerston prim-ministru mă face să nu-mi mai doresc să aud de vreun septuagenar. Chiar mă întreb cum de aceşti bieţi bătrâni rezistă aşa de mult, mai ales cu iarna asta aspră...

Şi tata avea sentimente împărţite în ce îl privea pe lordul Palmerston, pe care îl numea oportunist („Oportunist pe oportunist se cunoaşte", adăugase el), dar mai toată lumea era de acord că cel puţin el va face capete să zboare. Şi, oricum, ziarele scriau că proaspăt deschisa cale ferată care lega portul Balaclava de locul în care erau campate trupele britanice, mai sus de Sevastopol, va asigura transportul eficient de alimente, haine groase şi carburanţi. Sosiră şi cojoace de oaie, cam târziu, ce e drept, iar soldaţii transpirau în ele, dar cu siguranţă cei care patrulau în tranşee pe timp de noapte erau recunoscători. În plus, vremea se îndreptase aşa de mult, că trupele noastre se bucurau de privelişti cu flori sălbatice, inclusiv brânduşe şi zambile, exact ca în grădinile caselor englezeşti de la ţară, şi se mai spunea că soldaţii erau mai bine hrăniţi decât dacă ar fi fost acasă, prin urmare se îngrăşaseră şi se leneviseră.

Afacerile tatei mergeau atât de bine că ne-am permis să angajăm un majordom care a preluat îndatoririle mai oficiale ale lui Ruth. Îl chema James Featherbridge („Botezat probabil Jim Bridges, ştiu eu şmecheria asta", spusese mătuşa Isabella). Biata Ruth era bosumflată, pentru că nu i se mai permitea să răspundă la uşă. Am mai angajat şi un grădinar pentru grădina de legume, care i-a promis mamei că urma să mâncăm cât de curând căpşune şi sparanghel cu sacul, iar bucătăreasa a mai angajat o femeie care să o ajute la pregătirea dineurilor pe care le dădeam acum periodic pentru colegii cu greutate ai tatei. El aproape nu mai trecea pe acasă, mai puţin în timpul acestor

dineuri, şi îşi petrecea mai tot timpul în trăsură, pe drum între comisiile din care făcea parte şi şantiere. Colegul lui Henry, doctorul Snow, adusese dovezi în faţa Parlamentului că holera se transmitea prin apa murdară şi nu prin mirosurile neplăcute din aer, iar dacă ideea lui prindea, spunea tata, acest lucru urma să aibă consecinţe serioase pentru domeniul construcţiilor, deoarece se va grăbi implementarea unor noi regulamente privind ţevile de canalizare şi pompele de apă. Deşi toată lumea îşi dorea să trăiască într-un oraş mai curat, era bine să îi dea înainte cu ultimele proiecte înainte ca astfel de legi costisitoare să intre în vigoare.

Primeam în mod regulat scrisori de la Henry, dar numai una de la Rosa, un bilet scris în grabă şi expediat de la spitalul Kulali, în apropiere de Scutari, datat în 2 februarie.

Mulţumită ţie, Mariella, mi-am îndeplinit dorinţa cea mai arzătoare şi mă aflu într-un spital îngrijind soldaţi. Ai crede că sunt fericită, dar îmi petrec aproape tot timpul îngheţată de frică. Imaginează-ţi o clădire cam cât una dintre noile gări din Londra, la fel de goală, dar de o mie de ori mai murdară şi mai veche, singurele provizii sunt o mână de rame de pat, câţiva saci şi o duzină de sticle de porto. Imaginează-ţi că la debarcaderul prăpădit din faţa spitalului sosesc câteva vapoare cu aburi pufăind şi duduind şi descarcă trei sute de răniţi, fiecare dintre ei având nevoie de căldură, susţinere şi îngrijirile unei asistente calificate. Imaginează-ţi că, în schimb, găsesc vreo şase Rosa şi o mână de călugăriţe, toate mai mult sau mai puţin lipsite de orice provizii şi în stare de şoc. Acesta este spitalul de la Kulali.

Singura mea speranţă este că nu voi rămâne mult timp aici. Un grup de asistente va fi trimis în Crimeea la solicitarea expresă a lordului Raglan şi voi cere să fac parte din grup. Simt că trebuie să mă aflu în inima acestui război, unde o fi şi când o fi, altfel nu voi fi împăcată.

Domnişoara Stanley e cea care se ocupă de acest spital; are cu ea tot timpul un caiet, umblă încruntată, plânge mult şi cam atât. Călugăriţele sunt mult mai utile şi m-au învăţat cum să bandajez răni şi să hrănesc un bolnav printr-o gaură în bandaje.

Domnişoara N., la spitalul Barrack, e mai bine organizată, dar nu vrea nici să împartă asistentele cu noi şi nici să ne ajute să ne organizăm mai eficient, deşi, fie vorba între noi, şi domnişoara N. îndeplineşte acelaşi rol, de punct de tranziţie între câmpurile de bătălie şi cimitir, ca şi noi. Foarte puţini scapă cu viaţă din ambele spitale.

Sincer, domnişoara Stanley nu se ridică la înălţimea sarcinii încredinţate. Domnişoara Stanley, când se află sub presiune, doar zâmbeşte şi întinde mâinile ca un predicator care încearcă să liniştească o congregaţie răscolată, apoi ne spune: „Eu nu pentru asta am venit. Habar nu aveam cum să mă ocup de un spital. Am crezut că pot să ajut, dar dacă ea *nu cooperează..."*

Te rog scrie-mi cât mai repede la această adresă, în speranţa că scrisoarea ta va ajunge înainte să plec. Spune-mi ce culoare are cea mai nouă fundă pe care ţi-ai luat-o, ce imnuri ai cântat la biserică duminica trecută sau dacă Ruth are deja un iubit, iar eu voi citi totul cu o poftă insaţiabilă să aflu şi cel mai mic amănunt despre viaţa ta.

Patul meu de aici e tare şi murdar şi plin de purici (te rog, nu-i spune mamei acest detaliu). Îmi rezerv numai cinci minute pe noapte în care am voie să mă gândesc la tine, la Fosse House. Mi-e atât de dor să te văd, să te ating, să te miros, să-ţi aud sunetul vocii, să-ţi văd zâmbetul larg, că mă strâng ghem şi muşc perna murdară.

Te gândeşti la mine?

Rosa ta.

Capitolul șapte

Balaclava,
6 martie 1855

Draga mea Mariella,

Mă aflu în mijlocul unor discuții cu autoritățile de aici, care vor să mă trimită acasă. Am făcut ceea ce se numește o infecție pulmonară și mi se tot spune că sănătatea mea e în mare pericol. Eu le explic că aici toată lumea e bolnavă și că eu nu am nimic mai grav decât majoritatea, respectiv sunt mai puțin bolnav decât mulți. Scorbut, holeră, dizenterie, degerături, hipotermie, acestea sunt bolile care ne afectează pe toți într-o mai mică sau mai mare măsură. Dar infecție pulmonară este doar un nume impresionant pentru o simplă răceală, iar dacă aș fi acasă nici măcar nu aș sta în pat pentru un lucru atât de trivial. Așadar, sper că vor înțelege și mă vor lăsa să rămân.

Am descoperit că prefer să stau afară, indiferent de vreme. De fapt, urăsc cabana improvizată ca spital și nici nu pot respira între pereții săi care mustesc de umezeală. Mi s-a distribuit un cojoc lung până la glezne și când mă încing strâns cu o curea peste el și îmi pun căciula și mănușile de la tine, nici un pic din vântul care bate aici nu pătrunde.

Săptămâna trecută vremea a fost așa de bună că cei de aici au ținut o cursă pe o bucată de teren plat aflată în raza vizuală a apărării ruseşti. Puteau fi luați în vizor de țintași unul câte unul în timp ce se urcau pe cai. De parcă războiul în sine nu ar fi suficient de periculos, se mai aruncă și ei într-o întrecere prostească. Distractiv, nu? M-am dus la unul dintre căpitani, Stukeley, rudă prin alianță cu mătușa ta, mi-am dat eu seama

văzându-i numele. I-am spus: „Știți, suntem aproape rude. Urmează să mă căsătoresc cu nepoata mamei dumneavoastră vitrege. Prin urmare, aveți rugămintea mea să vă păziți propria piele, cât și pe cea a soldaților".

Călărea un armăsar mare, castaniu, mai sănătos decât majoritatea mârțoagelor care au supraviețuit peste iarnă, deși avea cicatrice și pe gât, și pe coaste. În fine, Stukeley s-a uitat în jos la mine și mi-a rânjit printr-o barbă foarte neagră și am văzut cum îi scăpărau ochii, un fel de plăcere fanatică a cursei îl mâna de la spate, încât nu aveam nici o șansă să mă înțeleg cu el.

— Sunteți doctorul Henry Thewell, nu-i așa? Ce spuneați de mama mea vitregă?

— Nepoata sa este domnișoara Mariella Lingwood, viitoarea mea soție.

— Chiar așa? Mariella Lingwood. Mama și sora mea vitregă s-au mutat la familia Lingwood după moartea tatălui meu. Le-ați cunoscut?

— Da, dar nu asta e ideea. Ideea este că vreau să încetați cursele. Riscați să vă mai rupeți și altceva...

— Dacă vă întoarceți, transmiteți-i dragostea mea Rosei. Spuneți-i că m-am gândit la ea. Și mulțumesc pentru avertisment, doctore. Sunteți un om bun. Am auzit despre dumneavoastră.

Mi-a mai rânjit o dată, a lovit din pinteni și a dispărut. L-am văzut mai târziu zburând peste câmpie în fruntea unui grup de vreo zece călăreți, urlând din toți rărunchii.

Iată deci cum stă treaba. Toți sunt hotărâți fie să se omoare între ei, fie să se sinucidă. Nimeni nu mă ascultă.

Ciudățenia este că această lume cu susul în jos a războiului a devenit mai reală pentru mine decât oricare alta. Anglia, străzile pavate ale Londrei, perspectiva unui pat comod, toate acestea aproape au dispărut din mintea mea. În imaginație, te văd pe tine, Mariella, și pe verișoara ta la Elms, cum alergați spre mine de după colțul casei, ca prin capătul celălalt al unui telescop. Foarte mici, foarte clare.

Draga mea, oare chiar mă mai aștepți?

Henry

Capitolul opt

Londra, 1855

Când nu am mai primit scrisori de la Rosa, la început nu ne-am îngrijorat cine ştie ce. Poşta din Crimeea era atât de haotică, încât oamenii ajunseseră să se plângă la ziare că în epoca modernă a vapoarelor cu aburi şi a telegrafului era o ruşine ca familiile să fie nevoite să aştepte veştile şi câte o lună. Dar cum zilele treceau şi nu sosea nici o scrisoare, am început să ne frământăm. Mama a trimis scrisori tuturor, inclusiv ambasadorului englez în Turcia, Ministerului de Război, domnişoarei Nightingale, iar apoi oricărei persoane de contact din Crimeea, de la lordul Raglan până la căpitanul Max Stukeley. Am încălcat şi instrucţiunile Rosei şi i-am scris lui Henry în speranţa că era la Balaclava, iar el ar fi putut avea grijă de ea.

Într-un final, tata a aflat că domnişoara Stanley se întorsese la Londra şi s-a dus imediat în vizită la ea. Nu a reuşit însă să îl vadă decât pe fratele ei, un arhidiacon, cu care a avut o conversaţie scurtă şi tristă, în timpul căreia acesta i-a comunicat că domnişoara Stanley era prea bolnavă ca să vorbească.

Trei zile mai târziu, am primit următoarea scrisoare purtând scrisul de mână tremurat al unei femei.

Nu mă întrebaţi unde se află biata domnişoară Barr, ale cărei eforturi de a îngriji bolnavii au fost eroice, în ciuda tuturor obstacolelor. Singură a decis să ne părăsească şi să meargă la Balaclava. Eu nu am avut nici un amestec. Lordul Raglan a cerut ca un număr de asistente să fie trimise în

inima războiului, la Balaclava, iar ea s-a oferit să meargă. Nu vă pot primi, sunt prea bolnavă. Sufăr foarte tare.
A dumneavoastră servitoare întru Hristos,
Mary Stanley.

Ne-am consolat cu ideea că lipsa veştilor era în sine o veste bună şi că, după cum o ştiam pe Rosa, sigur trăia o aventură extraordinară, dar neliniştea m-a făcut să încep să cos prost şi neîngrijit. Nu mai eram suficient de atentă ca să păstrez şi spatele broderiei la fel de imaculat ca faţa, iar încrengătura de fire care atârnau mă frustra atât de tare, încât o dată am distrus cu foarfeca mătuşii Eppie toată munca de o după-amiază. Nu-mi păsa dacă aveam părul nespălat sau mânuşile găurite, iar când am mers cu mama la căminul guvernantelor, mirosul de corpuri bătrâne m-a lovit aşa de tare, că a trebuit să rămân în trăsură.

Tata era atât de îngrijorat de starea mea încât într-o după-amiază şi-a făcut timp să traversăm Londra cu trăsura până la Elms, dar expediţia a fost fără succes, deoarece am găsit porţile încuiate, iar tata uitase să ia cheile. M-am uitat printre zăbrele la ferestrele oarbe şi am observat că pe peluză crescuseră pâlcuri de narcise, iar unele erau deja îngălbenite. Când ne-am întors la Fosse House, Featherbridge ne-a spus că lady Stukeley lua ceaiul cu un domn, în salon.

În lunile de după Crăciun, mătuşa Isabella îşi modificase treptat hainele de doliu, încât acum ajunseseră să i se reverse cascade de dantelă de la gât şi încheieturi, iar pe degete şi pe piept îi străluceau bijuterii (ce reuşise să salveze din ghearele lui Horatio Stukeley). O nouă creaţie din dantelă trona peste părul ei adunat deloc strâns, păr care, odată eliberat de sub boneta de doliu, se dovedea a avea o nuanţă blândă de blond-cenuşiu, iar tenul îi era catifelat şi rozaliu. Semăna cu o matroană molatică, iar pieptul generos era plin de promisiuni.

Mi l-a prezentat pe gentleman, domnul Schackleton, o rudă îndepărtată a doamnei Hardcastle.

— Am descoperit că domnul Shackleton şi cu mine, a spus ea zâmbind candid din cuibul ei de perne şi şaluri, împărtăşim pasiunea pentru natură.

În acea zi, ca răspuns la presupusa ei nostalgie după fauna şi flora abundentă de pe moşia din Derbyshire, Shackleton

dăduse fuga să-i arate o parte din colecţia lui de fluturi, mai exact douăsprezece creaturi prinse cu bolduri sub un geam.

Musafirul era atât de scund, încât atunci când s-a ridicat să-mi strângă mâna, creştetul lui îmi ajungea până la nas şi era atât de mic şi osos, încât redingota lui mi-ar fi venit şi mie. Barba sa roşcată ieşea în afară precum lama unei spade. Nu a stat în picioare decât strictul necesar cât să nu fie considerat nepoliticos, după care şi-a reluat locul lângă Isabella şi s-a aplecat cât mai aproape de umărul ei, lăsându-şi mâna să zăbovească în preajma sânilor în timp ce îi arăta modelul de pe aripile unui fluture de culoarea cinabrului, despre care insista să afirme că ar fi deosebit de frumoasă.

Am remarcat că Isabella ceruse cel mai frumos set de ceai, aproprierea nerușinată a porţelanului celui mai preţios al mamei fiind ultima picătură.

— A sosit vreo scrisoare de la Rosa? am întrebat eu.

Imediat a început să-i tremure bărbia, iar ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Nici o scrisoare. Nu de la Rosa. O, domnule Shackleton, iertaţi-mă. Nu ştiu cum de mai trăiesc.

Capitolul nouă

În dimineața zilei de 2 mai, Featherbridge mi-a adus o scrisoare pe tavă. Scrisul de pe plic nu îmi era cunoscut, iar ștampila era din Italia, datată cu o săptămână în urmă. Am luat-o cu mine sus în cameră, am închis ușa și m-am așezat la măsuța de toaletă.

Desigur, știam că scrisoarea nu putea aduce decât vești proaste. Ar fi fost o prostie să mă aștept la altceva. Toată iarna aceea, oriunde ne duceam, veștile proaste persistau în aer ca o miasmă. Toți se temeau să nu se molipsească. Când mi-am surprins imaginea din oglindă, am văzut că eram albă ca varul.

Prima coală de hârtie care le preceda pe celelalte era acoperită de scrisul unui străin.

Casa signorei *Critelli,*
Via del Monte
Narni
24 aprilie 1855

Domnișoară Lingwood,

Vă scriu pentru a vă da o veste proastă: doctorul Theuell se află în acest moment într-o situație critică. A sosit aici într-o stare de colaps și, deși starea sa s-a îmbunătățit într-u câtva, sănătatea sa este în continuare foarte precară. Un coleg, care știa că mă aflu în Italia și că sunt specialist în astfel de cazuri, mi-a scris rugându-mă să îl iau în grija mea.

Am găsit scrisoarea alăturată, a cărei destinatară sunteți, printre obiectele sale, împreună cu celelalte fragmente. Date fiind circumstanțele, am presupus că veți dori să știți unde se află și de aceea mi-am luat libertatea de a vă scrie.

Vă asigur că voi continua să îi ofer pacientului meu toate îngrijirile.

Îmi cer scuze pentru această intervenție pe care, fără îndoială, o veți găsi ciudată și neliniștitoare.

Al dumneavoastră,

Doctorul R. Lyall

Lângă ea era un plic mototolit, fără timbru, adresat mie cu scrisul lui Henry.

Aprilie

Draga mea Mariella,

Mă aflu din nou pe un vapor, dar de data aceasta marea e liniștită.

Nu a fost decizia mea. Am fost încărcat pe vapor și dus departe aproape fără să știu. Mi se pare greșit să mă aflu pe Marea Mediterană și nu pe Marea Neagră, așa de departe de război.

De ce i se spune Mării Negre „neagră", când eu am văzut-o gri, verde, albastră și maro, dar niciodată neagră? De la pirați, mi s-a spus. Pe vremuri se temeau tot timpul de pirați.

În timp ce eu îți scriu, o mică cohortă de soldați sapă la poalele dealului Canrobert o altă tranșee pentru morții din această noapte, iar la spitalul Castle un chirurg măcelărește piciorul unui soldat atins de un glonț rusesc. Iar eu zac sub o marchiză albastru cu alb, pe acest vapor plin de ofițeri bogați invalizi de război, de turiști și de oameni de afaceri care se întorc acasă. Urmăresc cu privirea o bucată de pânză desfăcută pe care o leagănă briza.

Un coleg mi-a recomandat Italia și acolo mă va lăsa vaporul. Urmează să fiu așteptat de un doctor englez care se va ocupa de cazarea mea. Îți voi trimite noua adresă.

Henry

Apropo, am văzut-o pe Rosa. Verișoara ta, Rosa.

Foarte ciudată poveste. Șocantă chiar. S-a întâmplat acum ceva timp, când încă mă lăsau să lucrez în tranșee. Poate ți-am pomenit în vreo scrisoare anterioară. Nu-mi mai amintesc.

Într-o dimineață, în zori, înaintam ca de obicei după o rafală violentă din partea artileriei ruseşti. O canonadă mai furioasă decât cele cu care ne obişnuiseră în zilele precedente. Bănuiesc că din cauză că se mai înmuiase vremea, rușii deveniseră mai abili la mânuitul puștilor. La fel și de partea noastră.

În timpul armistițiilor ne grăbim să ne adunăm răniții. Ne amestecăm cu rușii în încercarea de a sorta trupurile. Două ție, unul mie. Un bărbat care se zvârcolește. Mă aplec. E rus. A pierdut doar un braț. Are șanse să trăiască. Le fac semn infirmierilor ruși, iar ei vin și îl culeg de pe jos.

Merg mai departe. E o zi foarte umedă, o ploaie mărunță cade neîncetat. Văd ceva lucitor atârnând deasupra unui rănit. Este părul blond al unei femei. E îmbrăcată cu o haină militară grea, iar părul îi este aproape tot prins cu un fular albastru tricotat pe care și l-a înfășurat și în jurul gâtului. Stă aplecată deasupra trupului unui soldat, al cărui cap zace într-o baltă de sânge și carne. Privirea lui e fixată pe fața ei. Sigur ea își dă seama că nu va trăi, dar îl ține de mână și i-o mângâie. Apoi mă observă și înalță capul. E verișoara ta, Rosa. Din toți oamenii. Nu îmi pot da seama ce caută aici. Nu se poate. Nu. Probabil e o fantezie sau un miraj. Ploaia o lovește peste față. Pare slabă și are nasul roșu de la frig. Mâinile fără mănuși au semne de degerături. Două dintre degete sunt complet galbene. Ar trebui să-și poarte mai bine de grijă. Da, așa ar trebui. Dacă vremea ar fi fost cu un grad mai rece, ar fi fost în pericol să-i degere complet.

— Doctorul Henry Theuell, spune ea foarte încet, de parcă numele meu i-ar fi venit în minte silabă cu silabă.

Apoi dă din cap.

— Nu mai e nevoie de serviciile dumneavoastră.

Ne uităm amândoi la băiat, care avea deja acea privire detașată a muribunzilor. Rosa își apropie fața de a lui. O aud murmurându-i cuvinte alinătoare.

Apoi cineva mă strigă. E nevoie de mine douăzeci de metri mai încolo, unde se află un rănit care poate mai are șanse să supraviețuiască dacă ajung la el la timp. Merg mai departe.

Când mă uit din nou după ea, nu o mai văd.

Şi ultimele, nişte bucăţi de hârtie care arătau ca nişte confeti împrăştiate la mine în poală.

Draga mea, iubita mea,
Nu te pot vedea. Nu te pot atinge.
Te rog, scrie-mi.
Doar ca să mă conving că exişti într-adevăr. Nu mai ştiu. Nu-mi mai amintesc adevărul.

Nici un cuvânt de la tine. Am crezut că ai promis să-mi scrii. Dacă nu îmi scrii, voi muri. Dacă nu îmi scrii mai repede, s-ar putea să fie prea târziu.
Nu am decât volumele lui Keats. Eşti acolo, în toate poeziile lui. Nu mi-am dat seama până acum.

De m-aş putea întoarce la tine. În grădina de la Clapham. Sau înăuntru, cu lampa luminându-ţi părul.
Uneori, fidelitatea ta extremă mă îngrozeşte. Mă faci să mă simt mic. Ştiu, simt în carne că îmi vei fi fidelă până la sfârşitul zilelor.

Still, still to hear the tender taken breath,
And so live ever – or else swoon to death.[1]

Scrie-mi. Cred că este deja prea târziu.

Tot restul zilei mi l-am petrecut în cameră citind şi recitind scrisorile din plic, până când cuvintele din ultimele fragmente scrise de Henry au devenit parte din carnea şi oasele mele. Am căutat în volumele lui Keats şi am găsit sonetul *Bright Star* din care făcea parte citatul, iar până la amiază îl învăţasem pe de rost. Apoi m-am aşezat la fereastră şi am privit cum soarele de mai urca sus pe cer, cum se scurtau umbrele, cum sclipea şi se unduia cedrul în noua sa haină verde, cum se schimba lumina în camera mea.

1. „Ca doar, ca doar s-aud respiru-i, să i-l cer,/ Şi astfel să trăiesc mereu - de nu, să pier.", versuri din poemul *Bright Star* de John Keats; traducere din limba engleză de Grete Tartler.

La ora patru fix am auzit clopoţelul. Apoi am distins vocea domnului Shackleton şi a mătuşii mele, care ieşiseră pe terasa de sub fereastra mea, iar într-un final clinchetul ceştilor de ceai.

Pe măsură ce după-amiaza înainta, lumina devenea mai caldă, iar grădina părea cufundată într-un abur de flori şi frunze noi de primăvară târzie. Totul tremura sub stratul de auriu ce se revărsa din cer. De la fereastra mea nu vedeam prea mult dincolo de cedru, doar începutul bucăţii sălbatice de grădină şi marginea grădinii de zarzavaturi, unde noul grădinar se tot apleca şi se ridica, se apleca şi se ridica.

La începutul serii m-am îmbrăcat pentru cină. Cum am deschis uşa, mi-am dat seama că toţi cei din casă mă pândeau. În capul scărilor apăru Nora.

— Ai primit veşti, mi-a spus.

Am dat din cap.

— Rosa?

— Doctorul Thewell. E foarte bolnav.

— Pomeneşte de ea?

— Da. A văzut-o, dar cu mult timp în urmă.

Se apropie încă un pas şi o scânteie i se aprinse în privire.

— Sper că acum vom face ceva, mi-a spus.

La cină nu am participat la conversaţie. Tata era şi el o dată acasă, iar mătuşa nu se culcase încă, deşi avea ochii înlăcrimaţi din cauza Rosei. Mama umplea tăcerile cu veşti despre noua locaţie găsită pentru un al doilea cămin pentru guvernante, în Fulham. Tot ce le lipsea erau şapte sute de lire, deşi doamna Hardcastle se întreba dacă era momentul cel mai potrivit să pornească acest proiect, dat fiind că ea urma să plece în călătoria în Europa.

Tata ni s-a alăturat în salon imediat după ce ne-am ridicat de la masă. Mătuşa, prea tulburată ca să lucreze, s-a întins pe canapea cu mâinile împreunate pe piept, jucându-se cu degetele. S-a deschis o fereastră, iar o pală de vânt i-a fluturat marginea bonetei. Ceasul cu pendulă a început să scoată zgomotul răguşit care anunţa bătaia de la ora nouă. Stiloul mamei scârţâia pe hârtie. Tata a dat pagina din *The Times* fără să ne spună nimic despre război. Eu lucram la o broboadă simplă pentru una dintre guvernante, deoarece liniile drepte şi cusăturile simple erau tot ce puteam produce fără să greşesc.

În ciuda încălzirii relațiilor dintre noi două, mătușa încă nu se dezbărase de obiceiul de a mi se adresa indirect.

— Văd că Mariella a hotărât să folosească flanelul cu dungi, până la urmă, a spus ea. Maria, văd că fiica ta nu a luat în considerare sfaturile noastre că flanelul nu e suficient de rezistent. Cămașa aceea veche a lui Philip a fost deja spălată de prea multe ori.

Stiloul mamei s-a oprit, iar ea a zâmbit a înțelegere, deși îmi dădeam seama că nu asculta.

— Mă mir că a ajuns materialul pentru opt pătrate mici. În fine, sper că va lăsa mai mult de jumătate de centimetru pentru cusături. Am observat că domnul Shackleton poartă...

În acest moment m-am ridicat, iar broboada mi-a alunecat pe rochie la picioare. Mai târziu am descoperit că continuasem să țin strâns acul între arătător și degetul mare de la mâna dreaptă.

— Mă duc la Henry, am spus eu, dar vocea îmi era o șoaptă, iar Featherbridge a intrat chiar atunci cu tava cu ceai și a pus-o pe masă în fața mamei. Voi avea nevoie de bani, am adăugat după ce acesta a plecat. Îi voi întreba pe soții Hardcastle dacă pot să merg împreună cu ei în Italia.

Tremuram atât de tare, încât genunchii mi se ciocneau efectiv unul de celălalt. Mătușa a spus:

— Amestecă în ceai până nu face infuzie, soră dragă. Nu știu ce tot spune fata. Maria, tu înțelegi ce vrea fiica ta...

Tata a lăsat ziarul să-i cadă în poală, iar mama a scăpat stiloul din mână, deoarece eu continuam să stau în picioare lângă măsuța de ceai și să spun pe un ton plângăreț:

— Așadar, tată, crezi că aș putea primi câteva lire pentru călătorie?

— Călătorie? a spus mama. Unde te duci?

— La Henry. Trebuie să-l văd.

— O, nu se poate așa ceva, a exclamat Isabella. Încă o fată care vrea să își ia lumea în cap și să ne părăsească.

— Vino cu mine, mi-a spus tata grăbindu-mă spre biroul său, cameră în care foarte rar mai pătrundeam acum, deși în copilărie aveam voie să intru și să împrumut gume de șters mari pentru desenele mele sau să mă uit la liniile impecabile trasate cu creionul pe proiectele întinse pe masa de desenat.

M-am lăsat moale în singurul fotoliu şi am început să plâng, în timp ce el măsura camera cu paşii.

— Despre ce e vorba, Ellă? Ce tot spui?

— Henry e bolnav. E în Italia. Cred că e pe moarte. Trebuie să merg să-l văd.

I-am întins scrisorile şi mi-am acoperit faţa.

Nu a mai zis nimic mult timp, deşi am auzit foşnetul uşor al fiecărei pagini pe care o punea pe birou. Într-un final, mi-a răspuns:

— Copila mea, nu ştiu ce să spun. Nu îl recunosc pe Henry din aceste scrisori. Nu l-am crezut vreodată capabil de ceva atât de...

— Cum să nu mă duc la el, tată?

M-a privit fix. Apoi a tuşit, a împăturit fiecare coală în patru şi mi le-a înapoiat.

— Şi se pare că s-a întâlnit şi cu Rosa, dar a trecut atât de mult timp de atunci, că practic nu mai are nici o importanţă. Ar fi putut să ne anunţe mai din timp. Mariella, ce se întâmplă cu Rosa? Şi apoi, mai este şi problema unei însoţitoare. Cine te va însoţi?

Am rămas cu gura căscată, nasul îmi curgea, lacrimile mi se înnodau în barbă, după care mi se scurgeau pe piept, dar se întâmplase ceva extraordinar. În loc să îmi interzică total să continui cu planul meu, tata discuta cu mine posibilele obstacole.

Nici măcar o clipă nu îmi trecuse prin cap că mă va lăsa să plec.

Partea a patra

Capitolul unu

Italia, 1855

A doua zi de dimineaţă am pornit imediat împreună cu Nora spre casa unde stătea Henry. Deşi era cald, ploua încă, iar strada era alunecoasă din cauza noroiului.

Signora Critelli ne aştepta practic la uşă, iar când ne-am apropiat suficient s-o putem auzi, mi-a strigat:

— *Il medico... inglese... Roma...*

Şi m-a împins în sus pe scări. Din camera lui Henry a ieşit un străin care nu a părut deloc încântat să ne vadă urcând. Tenul său înfloritor se datora, judecând după miros, unei înclinaţii către vin. Acesta era doctorul englez Lyall, care se întorsese în sfârşit de la Roma.

— Dumneavoastră l-aţi încurajat să iasă ieri?

— Nu l-am încurajat. El a insistat să meargă.

— O nebunie. La ce bun toată munca mea, dacă rezultatele sunt stricate în câteva ore? Să ţii un pacient ofticos în ploaie e ca şi cum i-ai semna condamnarea la moarte.

— Ofticos?

— Aţi avut vreun dubiu? Trebuie să fi ştiut. Dumnezeule, nu e de mirare că prefer să trăiesc departe de Anglia. Nimeni nu recunoaşte adevărul acolo.

— E mult mai rău?

— Mă mir că a supravieţuit peste noapte. Ei bine, mergeţi. Bănuiesc că sunteţi cea despre care a tot vorbit. Şi s-a chinuit. Nu mai aveţi ce strica acum.

— Cum adică s-a chinuit?

— Fără îndoială veţi fi mulţumită să îl aflaţi prins în mrejele dumneavoastră. Nu asta îşi doreşte orice femeie?

Henry era întins ca atunci când îl văzusem prima dată, numai că de data aceasta nici nu a mai ridicat capul, ci doar şi l-a mişcat înainte şi înapoi de parcă ar fi încercat să scape de pernă. Obloanele erau trase şi nu intra nici un pic de lumină, doar o lumânare era aprinsă.

Când am îngenuncheat lângă pat şi i-am luat mâinile de gheaţă s-a uitat fix la mine, fără să mă vadă, ca prin vis.

— Henry, sunt eu, Mariella.

Nu a dat semne că mă recunoaşte, apoi m-a prins brusc de mână.

— Mariella.

Frumuseţea lui mi-a tăiat respiraţia: felul în care îi cădea părul pe frunte, nările sculpturale, buzele pline. Tânjeam să îmi lipesc buzele de coşul pieptului său, care se vedea prin pielea translucidă. Cu privirea lui arzătoare fixată pe faţa mea, am simţit cum slăbeşte nodul de durere din mine. M-am gândit: e pe moarte şi trebuie să îl iert pentru tot, nu mai e timp de învinovăţiri.

— Te iubesc, i-am spus şi l-am sărutat pe frunte.

M-a prins de ceafă şi şi-a lipit buzele de urechea mea.

— Ajută-mă. Găseşte-o pe Rosa.

Parcă m-ar fi lovit peste faţă.

— Mariella. Te rog. Te rog, găseşte-o.

— Îi voi scrie, am spus eu într-un final.

— Nu, găseşte-o. Spune-i să vină la mine. Cred că va veni, trebuie. O văd. Îi aud vocea, dar nu o pot atinge. Nu ar fi trebuit să închid niciodată ochii.

Mă strângea aşa de tare de mână că mă dureau degetele.

— Găseşte-o pe Rosa.

Eram rece ca piatra, deşi se aplecase spre mine, iar din ochi îi curgeau lacrimi pe obraji.

— Mariella, găseşte-o pe Rosa.

— Unde să o caut, Henry?

S-a lăsat să cadă înapoi pe pernă.

— Ce s-a întâmplat? Te rog, spune-mi.

Mi-a dat mâna la o parte.

— Găseşte-o pe Rosa, repede.

După aceea m-am întors împreună cu Nora la hotelul Fina, unde era aşa de întuneric în camera mea, încât a trebuit să

pipăi drumul spre pat. A deschis fereastra, a ridicat bara şi a deschis larg obloanele, lăsând să intre o lumină umedă, gri.

— Ei bine?

— Vreau să rămân singură.

— Şi după?

— Mâine plecăm acasă.

— Doar nu ai de gând să-l abandonezi?

— Nu mă doreşte aici.

— Aşa că îl abandonezi?

— Ţi-am spus. Nu mă vrea. Nu se gândeşte decât la Rosa.

— Deci sunt adevărate zvonurile. Femeia de jos mi-a spus că tot repetă numele ei la infinit.

Mi-am desfăcut boneta, m-am aruncat pe perne şi mi-am acoperit ochii cu braţul.

— S-au întâlnit pe front, a continuat ea. Nimic mai mult de-atât, iar acum vrea să ştie că e în siguranţă.

— E obsedat de ea.

— Păi, mie mi se pare că are dreptate. Cineva trebuie să plece să o caute pe Rosa. Nu e normală tăcerea asta a ei.

M-am ridicat şi am privit-o cu gura căscată.

— Nora, e în Crimeea, în Rusia, în mijlocul unui război. Cum să ajung eu acolo?

— O să găsim noi o cale.

— Sunt singură. Soţii Hardcastle...

— Merg eu cu tine. De dragul Rosei.

— Nu vreau să vii cu mine. Mergem acasă.

— Atunci mă duc eu.

— Şi mă laşi singură aici?

— Trebuie să ai grijă de doctorul Thewell, în definitiv.

— Nu vreau să îi mai aud numele. E îndrăgostit de Rosa. Nu pot să mă gândesc la nici unul dintre ei. Lasă-mă singură.

— Să nu te aud că ai gânduri rele legate de Rosa. Mai degrabă şi-ar tăia o mână decât să se atingă de un fir de păr din capul tău.

A ieşit supărată din cameră, lăsându-mă eşuată pe pat. Dar după o oră şi ceva s-a întors cu o ceaşcă de ceai.

— Bănuiesc că vei dori să faci nişte pregătiri pentru călătorie. Nu putem să ne aşezăm la uşă şi să aşteptăm să treacă trăsura să ne ia, mi-a spus.

Nu m-am uitat la ea.

— Vom merge înapoi la soţii Hardcastle, la Roma, cum am stabilit. Domnul Hardcastle se va ocupa de restul. M-am interesat la recepţie şi la doctorul Lyall. Putem lua o trăsură până la malul mării, la Pescara, iar de acolo vaporul cu aburi până în Turcia. Sau până la Civitavecchia, şi să ocolim partea de jos a Italiei cu vaporul. E posibil.

M-am rostogolit pe pat, mi-am îngropat capul în pernă şi am simţit o durere insidioasă şi familiară în tâmplă: migrena provocată, fără îndoială, de supărare. Am înţeles că aveam trei opţiuni, una mai nebunească decât alta. Prima, călătoria lungă până acasă, care ar începe cu interogatoriul doamnei Hardcastle la Roma, apoi aş ajunge la Fosse House, aş urca scările până în camera mea, unde mi-aş scoate boneta şi mantaua. Şi apoi?

A doua, să rămân în Nami şi să suport nefericirea lui Henry că nu e Rosa în locul meu.

Sau aş putea să îmi strâng fustele cu mâna, să traversez Europa, să o găsesc pe Rosa şi să o implor să-mi spună adevărul.

Capitolul doi

A doua zi de dimineaţă Lyall a venit cu bani trimişi de Henry. Simţeam cum îmi pulsează capul de durere sub bonetă, iar trăsăturile i le vedeam ca prin ceaţă. Apoi am fost condusă la o trăsură care a traversat în viteză Narni, pe străzile de piatră cubică necruţătoare. Trecând prin Terni şi apropiindu-ne de dealuri, căldura devenea insuportabilă, capul îmi aluneca dintr-o parte în alta şi durerea din spatele ochilor era atât de acută, că nu puteam sta decât cu gura deschisă. Îmi era prea greaţă ca să mănânc, în schimb Nora mă ţinea lipită de pieptul ei şi îmi picura apă între buze. Noaptea aceea am împărţit o cameră într-un han mic şi întunecos; eu m-am foit toată noaptea în patul îngust, iar ea a dormit pe podea. Spre dimineaţă am aţipit şi când m-am trezit deschisese oblonul cât să intre o geană de lumină şi stătea în capul oaselor, cu ochii închişi şi cu un şirag de mătănii verzi în mână.

Într-un port numit Pescara am găsit un vapor cu aburi care mergea la Constantinopol, de unde puteam să luăm alt vapor până la Balaclava. În noaptea aceea, cât încă aşteptam să plecăm în port, Nora a deschis hubloul cabinei noastre sufocante şi am simţit mirosul mării. Dimineaţa, durerea de cap îmi mai trecuse şi am avut o tresărire de bucurie când mi-a adus o ceaşcă de ceai, deşi era călduţ şi fără lapte, dar măcar am putut să îl beau fără să mi se facă greaţă.

Întreaga zi, în timp ce motoarele prindeau treptat viaţă, iar zgomotul zbaturilor, pistonului şi al apei care gâlgâia începea să se facă simţit, am stat întinsă în pat cu ochii închişi, cu mâinile încleştate pe cearşafuri şi întrebându-mă cum se făcea că mă aflam în drum spre Turcia, spre război. Nora mai intra

din când în când, dar nu vorbeam. Oricum, nu îmi păsa unde mergeam. Acum că îmi trecuse migrena, iar agitația plecării se terminase și ea, nu mă mai puteam preface că Henry nu se îndrăgostise de Rosa, iar visul cel mai măreț al vieții mele se prefăcuse în scrum.

Comunitatea de pe vapor și-a impus prezența puțin câte puțin. În primele zile ale călătoriei pline de greață am ascultat trupuri foindu-se deasupra, dedesubtul meu și în cabinele vecine, lovindu-se de peretele cabinei mele când se înclina vaporul, le auzeam pașii pe podeaua aflată la un metru de fața mea, până când nu am mai suportat să stau închisă – trebuia să scap de acele trupuri anonime, fără astâmpăr. Așa că m-am ridicat din pat, m-am înfășurat într-un șal, mi-am acoperit părul nespălat cu o bonetă și m-am târât până pe punte.

Lumea care m-a întâmpinat era albastră, curgătoare și lucitoare, apă și cer care se unduiau, vălureau și scânteiau albastre. Eram prea bolnavă să mă duc în salon la cină, așa că Nora mi-a adus o farfurie de supă și pâine la scaunul pe care stăteam. Când am luat o înghițitură, mi-am dat seama cât sunt de înfometată.

Am descoperit cu plăcere că vaporul era mobilat și amenajat simplu și curat: la baie, robinetele erau de alamă, prosoape din plin și un vas de toaletă potrivit. După a treia zi, mi-am dat jos o parte din jupoane pentru că îmi era prea cald, iar culoarele și cabina atât de strâmte. Vaporul își croia drum poticnit și învăluit în fum printre sutele de insulițe ale Mării Egee. Cu Grecia de o parte, Turcia de alta, mă aflam în interiorul hărții pe care o lipisem în albumul meu de război.

Micile ritualuri mă reconfortau într-o oarecare măsură, dezbrăcatul înainte de culcare, periatul părului, deși acest ultim obicei îmi amintea de obsesia Rosei de a mă privi.

— Ascult cum pocnește, îmi spunea ea. Cred că cel mai mult din Mariella se află în părul ei și nicăieri în altă parte.

În restul timpului, când nu tremuram de disperare și șoc, mă rodea panica. Când mă culcam seara, inima începea să îmi palpite și o auzeam cum bate, gata să-mi străpungă coastele.

Ziua stăteam pe punte cu scrisorile lui Henry în mână, cele trimise mie și ultimele însemnări delirante care erau cel mai probabil adresate Rosei. În definitiv, îmi spuneam, ce bărbat

care are de ales între fata aceea pasională şi verişoara ei ca o păpuşă nu ar alege-o pe Rosa? Acum vedeam lucrurile complet diferit. Acum, că navigam de-a lungul coastei Greciei, cu cerul albastru alunecându-mi neobosit deasupra capului, cu bărbaţi în uniforme militare şi mustăţi extravagante trecând pe lângă mine şi femei plutind în rochii de muselină, cu umbrele parasolurilor care dansau în urma lor pe punte, nu mă gândeam decât la Henry şi Rosa şi la cum, în ciuda faptului că în copilărie îşi sprijinise capul în poala mea şi plânsese, în ciuda orelor pe care le petrecusem aranjându-mi fustele, părul şi umezindu-mi buzele înainte de vizitele lui, în ciuda faptului că stătuserăm amândoi în turnuleţul casei sale noi şi priviserăm spre viitor împreună, el tot se lăsase fascinat de zâmbetele ameţitoare ale Rosei, la fel cum păţisem şi eu din prima clipă când ea îşi concentrase atenţia arzătoare asupra mea, din vârful stâlpului de la Stukeley.

Capitolul trei

Am ajuns la Constantinopol odată cu asfinţitul, iar cerul mov se reflecta în apă întunecând totul, mai puţin profilul oraşului. Vibraţia şi zgomotul motoarelor au încetat atât de brusc, încât ne-am ridicat cu toţii şi ne-am grăbit spre punte. O linişte nefirească, ce s-a umplut însă imediat de mii de alte sunete: voci, paşi, uruit de roţi, câini şi chemarea insistentă a musulmanilor la rugăciune. Mi se părea că nu din întâmplare ajunseserăm în acest moment al zilei. „Eşti într-o ţară străină, se tânguiau acele voci neacordate. Ma-ri-ellaaaaaaaaa, nu ai ce căuta aici." Coloane ca nişte ace cu gâlme ciudate în vârf, domuri, turnuri şi coşuri străpungeau cerul întunecat. Oraşul mirosea a fum şi canal, iar în faţa noastră se desfăşura spectacolul unei mulţimi pestriţe de oameni îmbrăcaţi în haine ciudate, vorbind o limbă ciudată. Într-un moment de panică, am uitat totul şi m-am surprins căutând-o din priviri pe Rosa. Aş fi dat orice să o văd croindu-şi drum cu coatele prin mulţime, sărind în sus să vadă mai bine, cu ochii strălucind de bucurie.

Dar nu a venit nimeni să mă salveze. Însă membrii italieni ai echipajului se împrieteniseră cu Nora, probabil datorită înclinaţiilor ei catolice, iar secundul ne-a găsit un vapor cu aburi, *Royal Albert*, care urma să plece a doua zi seara spre Balaclava cu soldaţii care fuseseră aduşi peste Marea Neagră la spitalele englezeşti de la Scutari, iar acum se refăcuseră şi erau gata să se întoarcă pe front.

Transferul de pe un vapor pe altul a decurs fără vreun incident şi practic nici nu am pus piciorul pe pământ turcesc, mai puţin cât am traversat în grabă o bucată din zona docurilor în spatele unui hamal care s-a încăpăţânat să ne ducă singur toate bagajele, adică două cufere şi cinci sau şase genţi, pe care

le-a cărat în spate, pe cap și sub brațe. Vaporul nou părea destul de curat, dar gălăgios, pentru că tocmai fuseseră încărcate niște găini și gâște, precum și o mulțime de cutii trimise din Anglia, în care se puteau afla foarte bine mănușile tricotate de mătușa Isabella cu atâta caznă și pentru ea, și pentru mine.

Ideea mea era să trimit bilete la ambasadă, la lady Stanford și domnișoarei Nightingale, la spitalul din Scutari, în care să întreb dacă știu ceva de Rosa, dar Nora, fără să se fi consultat în prealabil cu mine, deja angajase o barcă să ne ducă la spitalul din Scutari la prima oră a doua zi dimineață. Mi-a spus că, din experiența ei, biletele puteau ajunge ușor la cine nu trebuie sau puteau fi ignorate. Trebuia să mergem în persoană și să batem la uși.

Din ce știam despre domnișoara Nightingale, m-am gândit că o va irita vederea rochiei mele roz de călătorie, așa că am scos de la fundul bagajelor cea mai simplă bluză pe care o aveam (cu opt pliuri verticale de fiecare parte a butonierelor și cu guler cu trei straturi de volane) în care urma să-mi fie foarte cald, un șal de vară și boneta mea cu bordură lată. În noua mea cabină aveam și un ciob de oglindă și am văzut că arătam complet neconvingătoare pozând în doamnă sofisticată – eram doar o versiune mai ștearsă a Mariellei Lingwood, fiica cu inima frântă a unui constructor.

Nu am dormit aproape deloc. Era foarte cald, nu mâncasem mai nimic de cină (carnea fusese tare, iar pâinea acră) și pe măsură ce se lăsa întunericul mi-a devenit clar că împărțeam patul cu insecte. *Purici.* Stăteam pe întuneric, cu lacrimile curgând pe pernă, și înduram micile mușcături pe mâini și gât. Ce mă tulbura mai mult decât disconfortul fizic era faptul că alunecam tot mai mult către abis. Purici, mâncare necomestibilă și o legătură strânsă cu o catolică erau pași care urmau să ducă la dispariția mea din lumea cunoscută.

A doua zi de dimineață, unul din marinarii italieni cu care se împrietenise Nora ne-a escortat până la cheiul de unde urma să luăm barca până la Scutari. M-am agățat de brațul Norei când am intrat într-o mulțime de turci și mi-am ținut ochii ațintiți în asfalt sau mai degrabă la bolovanii de mărimi asortate care țineau loc de asfalt și peste care oameni, animale și căruțe se târau poticnindu-se. Auzeam un murmur de cuvinte necunoscute,

vedeam ca prin ceaţă haine cu croieli stranii şi picioare goale, apariţia bruscă a unei broderii lucrate cu fir de aur, şi apoi am ajuns la debarcaderul prăpădit unde ne aştepta un barcagiu turc să ne ducă peste Bosfor în barca lui pictată în culori vii.

Spre groaza mea, italianul care mi se păruse a fi ultimul nostru prieten nu urma să ne însoţească în călătorie, aşa că am pornit în acea ambarcaţiune precară, cu un turc lat în umeri şi cu un zâmbet permanent pe faţă şi dinţi foarte albi care vâslea. Eu m-am ghemuit la pupă, iar Nora a încercat o conversaţie constând mai mult în zâmbete şi aprobări din cap de ambele părţi, deoarece barcagiul era prea ignorant să ştie engleză, deşi a dat din cap de mai multe ori şi a pronunţat cuvântul *„buono"*, ca şi cum acesta ar fi fost potrivit în toate situaţiile.

După câteva minute am realizat că era un barcagiu foarte bun, că încerca să ne facă pe plac şi nici gând să ne răpească, ci dimpotrivă, ne apropiam de ceea ce nu putea fi altceva decât spitalul Barrack, o clădire colosală de o mie de ori mai mare decât locuinţele grupate la poalele ei. Nu mai văzusem niciodată atât de multe ferestre la o singură clădire şi mă întrebam ce părere ar fi avut tata despre ea. Cu siguranţă, o asemenea structură presupune o groază de dificultăţi legate de întreţinerea instalaţiilor şi ţevilor.

Barcagiul mi-a întins mâna lui caldă şi aspră şi am coborât pe mal. Imediat mi-am dat seama că debarcaderul lat din lemn nou şi cărarea bine pavată care urca până la spital nu se potriveau deloc cu tabloul de coşmar descris de ziarele de acasă. Soarele strălucea, pământul era ferm sub picioare, dinspre Bosfor venea miros de alge, iar apa părea destul de curată în afară de câteva gunoaie. Urcând pe cărare, am trecut pe lângă localnici şi soldaţi care se dădeau deoparte şi îşi scoteau şepcile cu mare respect. Turcoaicele aveau voci ascuţite şi erau îmbrăcate din cap până în picioare în culori vii, dar aveau feţele acoperite cu văluri groase. Le-am invidiat pentru acest mod de evadare. Propria faţă, prin contrast, mi se părea că iese în evidenţă ca o lună plină încadrată de marginea bonetei negre.

După ce am intrat pe poarta spitalului, ne-am pomenit într-o umbră deasă. Aici zgomotele erau mai concentrate şi mai funcţionale: apă care curgea, paşi grăbiţi şi hotărâţi, tropăitul unui catâr, sunetele unui fierăstrău. Înăuntru era o curte mare,

suficient de lată să cuprindă zece parade, cu cabane ici şi colo, grupuri de bărbaţi care nu făceau nimic, îmbrăcaţi în bucăţi de uniformă şi câini culcaţi la umbră. Doi bărbaţi în cămăşi şi pantaloni, care împreună aveau doar două picioare goale, se soreau pe o bancă sprijinită de un zid. Şi-au scos şepcile când Nora i-a întrebat cum să ajungă la biroul domnişoarei Nightingale, iar cel mai mic dintre ei s-a ridicat plin de solicitudine.

— Vă putem conduce la apartamentul dumneaei, dar nu mai e acolo. A plecat în Crimeea. Şi s-a îmbolnăvit foarte tare. Sigur aţi aflat.

M-am simţit şi mai descurajată. Pe lângă vestea neplăcută că era plecată, mi-a trecut prin cap că dacă invincibila domnişoară Nightingale se îmbolnăvise, atunci ce şanse mai aveam eu? Între timp, bărbaţii îşi acoperiseră la loc părul nepieptănat, se ridicaseră în cârje gata să ne servească drept ghizi.

Cum urcam scara şi apoi intram pe un coridor cu paturi de-o parte şi de alta, spitalul ne-a întâmpinat cu umezeala caracteristică clădirilor de piatră din ţări cu climă caldă. Mi-am amintit că Rosa comparase spitalul de la Kulali cu o gară şi, într-adevăr, am dat de tavane înalte cu arcade, ferestre cu mai multe canaturi încastrate adânc în pereţi, rânduri după rânduri de uşi, iar în partea coridorului dinspre curte, şiruri de paturi, iar în fiecare câte bărbat bolnav. I-am mulţumit lui Dumnezeu că măcar văzusem un spital din Londra, aşa că nu am fost atât de îngrozită să văd şi să aud suferinţa aceea colectivă. Peste tot erau numai bărbaţi: pacienţi care mergeau din pat în pat, infirmieri care cărau ploşti sau tăvi, câţiva funcţionari în uniformă militară, un bărbat în redingotă. Toţi cei conştienţi se holbau la noi, iar câţiva pacienţi chiar ne-au invitat în paturile lor.

Apoi am văzut de departe o rochie de aceeaşi culoare spălăcită ca şi cea pe care o primise Rosa şi mi s-a accelerat pulsul. Dar nu, femeia era de cel puţin trei ori mai mare decât Rosa, iar până am ajuns la capătul acelui coridor, datorită ritmului ca de melc cu care se deplasau ghizii noştri, dispăruse.

Într-un sfârşit, am dat peste o călugăriţă înfăşurată în metri de material negru şi cu o broboadă care îi acoperea toată faţa, mai puţin obrajii umflaţi şi ochii ca două mărgele. La început mirosea a camfor, apoi, când s-a mişcat, am simţit toate celelalte

mirosuri mai puțin suportabile de spital emanând din poalele rochiei ei.

— Deci? ni s-a adresat ea pe un ton plat, cu tărăgăneala specific irlandeză. Cu ce vă pot ajuta?

Cum să-mi dau seama dacă era catolică sau anglicană? Purta un crucifix mare cu un Hristos mort lipit pe el, ceea ce sugera poate că era papistașă.

— O caut pe verișoara mea, care a lucrat ca asistentă la spitalul din Scutari la un moment dat, Rosa Barr, am spus eu.

Nu prea i se vedea fruntea călugăriței, în schimb a ridicat dintr-o sprânceană și a clipit.

— Rosa Barr, îmi e cunoscut numele. Nu e aici acum, asta e sigur.

Într-o clipită salonul a explodat în bucăți care s-au lipit apoi la loc. *Rosa Barr, îmi e cunoscut numele.*

— Credem că s-a dus la Balaclava. Adevărul este că nu mai avem veşti despre ea. Și ați venit până aici s-o căutați, așa e? Mare minune. Sper sincer să nu fiți dezamăgite. Păi, mai bine luați un loc până îmi termin eu treaba și apoi văd cu ce pot să vă ajut.

Am așteptat mult. Călugărița, care se mișca destul de greu, întâi a trebuit să traverseze întreg coridorul, iar apoi a dispărut pe una din uși. După câteva minute s-a întors, s-a oprit la niște paturi pe drum, apoi a dispărut pe scara din spatele nostru. Între timp, activitatea și-a urmat cursul normal în salon. S-a servit un fel de mâncare: o oală imensă a fost adusă la capătul coridorului, câțiva pacienți chiar s-au ridicat în coate nerăbdători și mirosul de ciorbă a ajuns până la noi. Deci nu mureau de foame și nici nu murea cu zecile, m-am gândit eu. Poate că eforturile noastre cu tricotatul și sacrificiile făcute de cei de acasă nu au fost necesare.

Între timp escortele noastre se postaseră de-o parte și de alta a Norei.

— Și voi doi ce-ați pățit? a întrebat ea în noua ei manieră directă.

— Păi, știți, ca toți de-aici. Un pic de dizenterie, apoi degerături.

— Degerături? Pe vremea asta? Mi se pare greu de crezut.

— Vremea s-a schimbat.

— Deci amândoi v-aţi pierdut câte un picior din cauza degerăturilor?

Cel mai vorbăreţ dintre cei doi era slăbănog şi avea o cicatrice groaznică pe obraz, de unde îi lipsea o bucată de carne, rana vindecându-se puţin câte puţin.

— De fapt, eu dau vina pe Halford şi el dă vina pe mine. Eram amândoi de gardă în tranşee, o noapte liniştită, am adormit, ceea ce, sincer, a fost o prostie. De la frig ţi se face somn. Când ne-am trezit aveam tălpile lipite una de alta cu gheaţă. Până atunci nu puseserăm cizme în picioare. Erau rupte şi inutile, şi nici dracu' nu reuşea să le încalţe şi să le descalţe. Ne luase pe amândoi frigul şi ne lipiserăm ca să ne încălzim, acum naiba să ne mai dezlipească. Au trebuit să ne ducă la spital cu căruţa, amândoi zbieram cât puteam, până ne-au vărsat câte o găleată cu rom pe gât. Apoi eram amândoi grămadă, lipiţi, şi a venit un doctor care mi-a pus mâna pe picior din ce în ce mai sus, până când l-am simţit cum mă ciupeşte, şi ne-a spus: „O să vă tăiem amândurora câte un picior, pentru că bănuiesc că nici unul nu-şi doreşte să rămână cu trei, din care două moarte. Deci care e primul?". După aceea, ne-am ţinut amândoi de mână ca nişte copii, iar Halford a pierdut când am dat cu banul. De atunci nu ne-am mai despărţit şi avem de gând să ne întoarcem acasă şi să facem bani la circ.

Halford, rotunjor şi roşu la faţă, a dat din cap aprobator, dar fără să spună nimic. Nora a întrebat de ce Dumnezeu soldaţii nu primiseră cizme ca lumea. Bărbaţii i-au răspuns că regimentul lor calculase că o pereche de cizme trebuie să îi ţină un an, iar pentru a doua pereche ţi se luau bani din soldă.

Într-un sfârşit s-a întors şi călugăriţa cu registrul. Ne-a tratat mai rece şi s-a ţinut la distanţă.

— Aşa, i-am găsit numele verişoarei dumneavoastră, mi-a spus ea grăbită. Pentru că făcea parte din grupul domnişoarei Stanley, nu a primit un loc aici. Întâi a fost la un spital din Kulali, la vreo doi kilometri de aici, iar apoi a ales să se mute la Balaclava, la sfârşitul lui ianuarie. De atunci nu am mai văzut-o.

— Deci cum putem să dăm de ea?

Cu ochii ei stinşi mi-a cercetat faţa.

— Puteţi trimite un mesaj generalului sau la spitalul Castle din Balaclava. Dar am vorbit cu surorile mele. Cred că domnişoara

Barr se numără printre cele care nu pot sta locului la spital. Nu toate stau la spital.

— Dar unde să se ducă?

— Dumnezeu ştie. Vedeţi, asta e problema. Nu ştii niciodată, cu unele din fetele astea tinere care aleg să nu accepte disciplina noastră. Una din ele, de exemplu, a plecat cu un regiment de scoţieni. Credem că e încă acolo cu bărbaţii. Asemenea gesturi inconştiente ne pătează reputaţia tuturor. Sper că verişoara dumneavoastră nu e un astfel de caz.

— Ne mai putem interesa de soarta ei pe lângă cineva?

— Domnişoara Nightingale ar fi fost cea mai indicată persoană, dar acum este bolnavă şi nu poate primi pe nimeni. Şi oricum, este încă la Balaclava. Nici că puteaţi nimeri într-un moment mai prost.

— Şi atunci ce-mi sugeraţi să fac? am exclamat eu.

— Dumnezeule mare, domnişorico, nu ar fi trebuit să vă gândiţi la acest detaliu cu mult timp înainte să porniţi încoace? Habar nu am ce căutaţi aşa de departe de casă. Iar acum urmează să vă îmbolnăviţi, asta se întâmplă cu toţi cei care vin din Anglia, iar noi va trebui să vă îngrijim şi pe voi.

Acum că ne atrăsese atenţia asupra acestui lucru, nu puteam nega faptul că întregul spital duhnea a boală. Practic, vedeam bolile cum plutesc în aer: verzi, cu cili care îmi intrau în pori.

— Atunci poate e la alte spitale de aici? Poate s-a întors la Constantinopol. Are rost să întrebăm?

— Puteţi, dar va fi o pierdere de timp. Ştim exact cine lucrează în spitalele din Turcia. În Crimeea ne e greu să ţinem o evidenţă.

Ne-a făcut o plecăciune de călugăriţă, a aruncat o privire severă în salon şi s-a îndepărtat cu registrul la subsuoară.

Noi ne-am întors pe vapor, unde ne aştepta un mesaj de la lady Stratford, care scria că văzuse numele Rosei pe o listă, poate chiar o întâlnise la petrecerea de Crăciun, dar nu avea cunoştinţă de locul în care se afla în prezent. Mă invita la ceai marţea viitoare, la ambasadă, dar eu i-am răspuns că din păcate vaporul nostru pleca în acea seară. Ceai la ambasadă mi se părea o propunere infinit mai sigură decât călătoria noastră până în Crimeea.

Capitolul patru

Marea Neagră a devenit foarte agitată, iar noul vas, mult mai mic decât cel de dinainte şi periculos de încărcat, a început să miroasă foarte urât după o oră, două: sub punte duhnea a canal, iar pe punte a funingine, petrol şi găini. Erau atât de mulţi pasageri că trebuia să cinăm în schimburi în salonul minuscul, deşi mâncarea era atât de proastă şi mă simţeam atât de rău încât nu cred că am reuşit să stau la vreo masă până la capăt în toată călătoria. Mi-am petrecut cea mai mare parte a celor două zile în care am traversat Bosforul şi apoi Marea Neagră închisă în cabină sau pe punte, cu fundele bonetei bătute de vânt şi tenul ars de soarele dogoritor, chinuită de uruitul constant al zbaturilor şi de palele de fum negru în timp ce mă chinuiam să văd o bucăţică din Crimeea cea odioasă.

Îi evitam pe soldaţi, dintre care unii erau atât de tineri că aveau încă tenul gras şi nu le mijise mustaţa, iar alţii mai bătrâni decât tata. Nora, bineînţeles, primul lucru pe care l-a făcut a fost să caute contingentul irlandez şi, în scurt timp, se afla în mijlocul unui grup gălăgios, mai animată decât o văzusem vreodată. Îi ţinea de braţ când îi întreba de unde sunt, când *veniserâ* din Irlanda, ce se întâmplase cu restul familiei şi dacă nu cumva aveau cunoştinţe comune fie pe front, fie acasă. Numele curgeau: McX şi O'Y, şi familiile lor erau luate la bani mărunţi în căutarea unor posibile rubedenii şi în încercarea de a afla dacă se mai ştia ceva de Paddy sau Cathy sau Jim sau Shelagh după 1846.

Vreo câţiva bărbaţi m-au întrebat a cui soţie eram sau dacă aveam de gând să mă fac asistentă, la fel ca „bunele doamne"

ale domnişoarei Nightingale. I-am spus Norei să răspândească faptul că sunt logodită cu un doctor.

— De ce nu vorbiţi chiar dumneavoastră cu ei? m-a întrebat ea. Cum credeţi că o s-o găsim pe Rosa dacă nu punem întrebări?

— Nu am intrat niciodată în vorbă cu un bărbat străin.

— Dumnezeule, dar nu trebuie să intraţi în vorbă cu un bărbat străin. E de-ajuns un zâmbet şi vă vor da târcoale precum albinele borcanului cu miere. Şi oricum, cum adică bărbaţi străini? Ştiţi exact cine sunt. Sunt bărbaţi curajoşi care se duc să lupte în încă o bătălie din războiul ăsta nenorocit. Ar fi frumos din partea noastră să le luăm puţin gândul de la ce îi aşteaptă.

— Nu aş şti ce să le spun unor astfel de oameni.

— Ce înseamnă „astfel de oameni"? Ei bine, eu nu am astfel de inhibiţii. O să vorbesc cu ei.

Am urmărit-o cum se îndepărta pe punte şi m-am simţit absurd de rănită că prefera compania lor în locul meu.

Când am întrebat-o mai târziu ce aflase de la soldaţi, mi-a tăiat-o scurt:

— Nu am aflat nimic sigur.

— Cum adică „nimic sigur"?

— Un om spunea că bănuieşte că a fost îngrijit de o femeie care seamănă cu Rosa când zăcea pe jumătate mort de la degerături şi pneumonie la spitalul General din Balaclava, dar era prea bolnav ca să fie sigur.

— Dar despre doctorul Thewell? Au auzit de el?

Nora pufni şi dădu din umeri.

— De ce nu-i întrebaţi chiar dumneavoastră? La război, se pare, se nasc tot felul de zvonuri neplăcute. Asta e tot ce spun.

Mă aşteptasem ca Rusia să mă întâmpine cu stânci foarte ascuţite, câmpii sterpe, „alteritate". Prima mea imagine cu Crimeea a fost o bucată de pământ verde şi împădurită ca acasă, o apariţie proaspătă şi promiţătoare de linişte, dincolo de vastul albastru al mării. Dar apoi am văzut un nor la vest, despre care unul din soldaţi ne-a spus că era un incendiu de la bombardamentele asupra Sevastopolului. Cu cât ne apropiam, auzeam mai clar răpăiala armelor. Soldaţii au rămas împietriţi, iar când m-am uitat la faţa celui de lângă mine, un băiat de la ţară cu faţa pătrăţoasă, am văzut aceeaşi expresie cadaverică pe

care o avea Nora când ieșea după o noapte lungă din camera mătușii Isabella.

Am coborât în cabină și am plâns până a venit Nora.

— Dumnezeule, mi-a spus, acum ce mai e?

— O, nimic.

— Mie mi se pare că e mai mult decât nimic.

— Lasă-mă în pace.

Problema cu Nora era că lua de bun tot ce-i ceream, iar ultimul lucru pe care mi-l doream era să rămân singură. Și-a legat la loc boneta și s-a îndreptat spre ușă.

— Ajungem acolo și vom murim, am spus eu.

— Nu am nici cea mai mică intenție să mor.

— Se moare de holeră acolo. Așa scria în *The Times*. Sau ne vor împușca. Vom fi în mijlocul unui un câmp de bătălie, fără apărare. Habar nu avem ce să facem când ajungem acolo.

— O s-o găsim pe Rosa, desigur.

— Cum exact vom face asta? Nu am vorbit niciodată ce vom face. Nu avem nici un plan.

— Întâi să vedem ce ne așteaptă acolo și apoi vom face și un plan.

— Ai văzut ce ciudat s-a uitat la noi călugărița de la spital? Dacă i s-a întâmplat ceva groaznic Rosei? Dacă a murit?

Ne-am privit fix, enervate.

— Atunci o să-i găsim mormântul, biata de ea, dar măcar o s-o plângă cineva.

— Nici una dintre noi nu știe o boabă de rusă.

— Păi, sper că nici nu o să ne întâlnim cu rușii. Dacă totuși ne întâlnim, o să fie semn sigur că războiul s-a sfârșit și ei au câștigat sau că am făcut o boacănă mare și ne-am rătăcit pe partea greșită a liniei frontului.

— Nu ți-e frică, Nora?

— Frică? Dumnezeule mare, domnișoară Lingwood, de ce mi-ar fi? Ce mă mai poate atinge pe mine?

Pentru orice eventualitate, a trebuit să ancorăm în afara portului Balaclava încă o noapte, cu vaporul care se legăna în sus și în jos pe valuri până ți se făcea greață, cu puntea care scârțâia și scrâșnea și cu puricii care te mușcau, până când un funcționar a venit să ne întâmpine. La orele proaspete ale

dimineții, m-am trezit în zvonul îndepărtat al împușcăturilor și m-am speriat groaznic la gândul că eram atacați de cazaci de pe stânci, că în clipa în care vom pune piciorul pe mal vom fi împușcați sau luați prizonieri, iar viața mea va fi curmată în mijlocul vacarmului și măcelului.

Mă întrebam cum va fi primită acasă această veste îngrozitoare. Bietul tata va trebui să-și lase toate treburile, să vină după mine până aici, să pună întrebări și să-mi facă un mormânt creștinesc. Imaginea cu el căutând prin mormanele de cadavre sub soarele arzător, cu unul din jobenurile sale pus deasupra mormântului, m-a făcut să plâng. Poate, după ce i s-ar confirma vestea, mama s-ar duce sus în camera mea și ar mângâia cuverturile brodate de mine. Oare guvernantelor li se va da să poarte panglici din crep negru? Și, bineînțeles, lucrurile ar fi cu atât mai grave cu cât „mi-am făcut-o cu mâna mea", una din frazele preferate ale doamnei Hardcastle. De fapt, moartea în asemenea circumstanțe ar putea fi pusă pe seama unei prea mari indulgențe față de sine.

Apoi, în sfârșit, cu o oră înainte de a se lumina de ziuă, s-a auzit un motor apropiindu-se, iar găinile au început să cotcodăcească scoase din minți când vaporul cu aburi a tras lângă al nostru. Imediat vasul s-a umplu de zgomotul pașilor funcționarilor. M-am îmbrăcat, mi-am luat boneta, șalul și săculețul de mână cu documentele și banii și am urcat pe punte, care era alunecoasă din cauza bobițelor de rouă, iar litoralul Crimeii arăta inofensiv în lumina lăptoasă a zorilor. Șeful portului, un bărbat cu o barbă imensă, dar altfel foarte politicos, urcase la bord și răsfoia niște hârtii.

După vreo două ore de mângâiat mustățile, plimbat de colo-colo și uitat în cutii, ni s-a permis să ne continuăm drumul către ceea ce mie mi se părea o ciocnire sigură cu malul. Apoi am văzut o deschizătură în stânci atât de strâmtă, încât a trebuit să așteptăm după alt vas, un iaht, să se strecoare pe lângă noi îndreptându-se, probabil, înapoi spre Constantinopol, și abia atunci vreo două remorchere ne-au tras printre pereții de stâncă până în portul Balaclava.

— Dumnezeule mare, a exclamat Nora, ce loc! Nu e mai mare decât grădina din spatele casei de la Clapham.

Ne aflam pe o bucată de mare cam cât jumătate din Tamisa, mărginită pe trei laturi de dealuri abrupte, iar pe a patra de un grup de clădiri, atât de plină de vapoare că aproape nu se mai distingea un catarg de altul. Nu văzusem vreun loc mai închis şi mai îngrămădit, poate doar Strand-ul la nouă dimineaţa într-o zi lucrătoare. Trecusem de la lumina orbitoare a soarelui la întuneric, iar în jur era un zvon de voci umane, de câini, cai, roţi, maşini şi, în depărtare, acelaşi bubuit al tunurilor care îţi îngheţa sângele în vine.

M-am comportat cum ar fi făcut-o şi mama în circumstanţe asemănătoare, adică am paralizat de frică, iar capul mi s-a golit de orice idei. Stând în cabină cu Nora, aveam în faţă un creion şi un caiet. Apoi am aşternut pe foaie următoarele, cu scrisul cel mai îngrijit: *3 iunie 1855, vaporul* Royal Albert. *Portul Balaclava. Ora zece dimineaţa.*

Şi dedesubt, cuvântul *„Plan"*.

— Deci? i-am spus Norei. Ce să scriu?

— Trebuie să întrebăm de Rosa.

— Pe cine?

— Pe toată lumea, în locurile publice. Şi la spitale, desigur.

— Dar se pare că nu mai e la nici un spital.

— Nu cred că o domnişoară singură, cu păr blond ca al Rosei, ar putea trece neobservată.

Aşa că am scris:

Nr. 1: întrebat de Rosa în magazinele şi locurile publice din Balaclava.

Nr. 2: întrebat de Rosa la spitale.

Nr. 3:

— Călugăriţa de la Scutari ne-a spus că poate s-a dus printre soldaţi, am zis eu. Iar Henry a întâlnit-o imediat după bătălie.

— Atunci acolo o vom căuta şi noi.

Nr. 3: mers printre soldaţi.

— Şi mai e şi Max Stukeley, a adăugat Nora. Poate ştie el unde s-o găsim.

— Mama i-a scris şi lui. Nu a primit nici un răspuns.

— Şi totuşi.

— Nu îl cunosc suficient de bine ca să mă duc la el.

— Îl cunosc eu. Nu vă uitaţi la mine aşa. Am locuit opt ani la Stukeley, aţi uitat?

Nr. 4: vorbit cu căpitanul Maximilian Stukeley.

Capitolul cinci

Dat fiind că *Royal Albert* urma să plece înapoi la Constantinopol abia peste o săptămână, îl puteam folosi ca hotel. Intenţia noastră era să o găsim pe Rosa repede şi să plecăm cu acelaşi vas.

Am îmbrăcat a treia dintre cele mai bune rochii ale mele, mi-am agăţat săculeţul pe o mână, iar cu cealaltă ţineam o umbrelă de soare care să mă apere de dogoarea necruţătoare. Chiar şi Nora, care purta o bonetă fără formă cu margine lată, mi-a aprobat alegerea. A spus că eram atât de neobişnuite cu clima, încât amândouă ne puteam alege uşor cu o insolaţie, dacă nu aveam grijă.

Primul meu gând păşind pe pământ rusesc a zburat la Henry, care călcase şi el cândva pe aceleaşi dale de piatră şi ridicase ancora din acelaşi port înghesuit pe vapoare încărcate cu răniţi. Dar îmi era greu să asociez acest loc plin de agitaţie cu gaura noroioasă şi pestilenţială pe care o descria el în scrisori. Simplul gând la Henry m-a făcut însă să rememorez episodul sinistru din Narni şi să mă înfior.

Oricum, am realizat pe loc că atrăgeam foarte multă atenţie nedorită. Nu mai era nimeni cu umbrelă de soare sau rochie de muselină crem, plină de panglici şi înfoiată de o duzină de jupoane. De fapt, din câte vedeam, Nora şi cu mine eram singurele femei. Din fericire, căpitanul ne furnizase o escortă care urma să ne conducă la cineva care să ne ajute şi, deşi toţi bărbaţii se dădeau la o parte din calea noastră, nimeni nu se sfia să se holbeze la mine, mai ales străinii ale căror picioare şi genunchi murdari le vedeam pe sub marginea cu volane a umbrelei mele de soare.

Într-un final, am ajuns la o clădire care probabil fusese cândva casa unei persoane înstărite din oraș, apoi căzuse aproape în ruină, iar acum fusese reconstruită grosier. Lipseau obloanele, stucatura se cojise, iar acoperișul era peticit. În hol erau mai mulți soldați, iar când a coborât, un ofițer s-a uitat la noi cu gura căscată și ne-a trimis într-o sală de așteptare ticsită cu hârtii, dosare și cutii. După o vreme mi s-a făcut atât de cald încât m-am sprijinit de o stivă și am început să-mi învârtesc umbrela. Nora s-a dus la fereastră, de unde nu se vedea însă decât o curte plină cu gunoaie și moloz. Se auzeau pași tropăind în sus și în jos pe scări, voci de bărbați care strigau, majoritatea pe un ton glumeț și cu o engleză elegantă, altele pe un ton mai dur și mai enervat, iar afară larma portului cu dangătele și clinchetele lui.

Într-un final, am fost introduse într-o mică încăpere cu un birou șubred și panouri acoperite cu hărți, pline la rândul lor de notițe, liste și informații despre vapoare, comandanți, regimente și furnizori. Mirosul de țevi înfundate era foarte puternic, dar altfel era un loc destul de liniștitor, pentru că îmi amintea de biroul tatei. Funcționarul din spatele biroului era înalt și slab, cu o față prelungă și ochi triști, ca un câine vagabond cu intenții bune, deși tenul său avea o tentă de gri nesănătoasă, iar ambele capete ale mustății erau lăsate în jos. Mi-a aruncat o privire și a spus ca pentru sine, deși destul de tare cât să-l aud:

— Iisuse, ce au mai găsit să-mi trimită!

M-am simțit atât de jignită, încât m-am lăsat pe un scaun de răchită în timp ce el ofta, scotea o foaie albă de hârtie și își înmuia tocul în cerneală, gata să noteze.

— Sunt locotenentul Barnabus. Mă ocup de sosiri. Cum vă numiți, doamnă?

I-am dat numele meu și al Norei.

— Cum ați ajuns aici?

— Cu vaporul *Royal Albert.*

Funcționarul notă.

— Îi voi da o mustrare căpitanului. Bănuiesc că i-ați plătit o sumă imensă. Ei bine, nu accept așa ceva. Nu putem permite oricui să plece și să vină la Balaclava de parcă am fi la Broadstairs[1].

1. Stațiune britanică aflată pe insula Thanet, care a început să se dezvolte în epoca victoriană, odată cu introducerea vapoarelor cu aburi.

— O caut pe verişoara mea, Rosa Barr. A venit aici ca asistentă şi a dispărut.

Poziţia lui Barnabus a rămas neschimbată, dar am văzut clar cum i s-au mărit ochii pentru o clipă.

— Rosa Barr, spuneţi?

— Domnişoara Rosa Barr. O cunoaşteţi?

— Când credeţi că a dispărut?

— Ultimele veşti de la ea le-am primit la începutul lui februarie. Nimic de atunci.

Notă ceva apăsat în caiet.

— Ei bine, degeaba mă întrebaţi pe mine. Sunt nou aici.

— Deci nu ştiţi nimic despre ea?

— Am sosit în aprilie. Dar sunt sigur că o simplă telegramă trimisă de la Londra ar fi fost de ajuns ca să îi daţi de urmă. La ce bun să veniţi până aici, să vă expuneţi pericolului? Cine e tatăl dumneavoastră? Mă mir că a permis aşa ceva. Mă privi atent. Bănuiesc că ştie unde sunteţi.

— Păi, e drept că traseul meu nu a fost clar...

— Dar e absurd. Nu se poate aşa ceva. Oameni care vin aici nitam-nisam. Domnişoare cu umbrele de soare. Aveţi idee la ce pericol vă expuneţi? Nici domnişoara Nightingale nu a făcut faţă. A traversat Marea Neagră, a stat aici cinci minute şi s-a îmbolnăvit de febră de Crimeea. Vă imaginaţi ce s-ar fi întâmplat dacă murea? Avem destui bolnavi şi aşa, fără femei care apar neinvitate.

— Dar eu nu sunt bolnavă.

— Veţi fi. Uitaţi-vă la dumneavoastră. E de-ajuns o pală de vânt să vă ia pe sus, ce să mai vorbim de o gură de apă infestată. Nu aveţi unde să staţi şi cum să vă deplasaţi. Întreaga noastră energie trebuie concentrată în lupta cu ruşii şi, în schimb, trebuie să dădăcesc hoarde de femei care vin peste mine din toate părţile. De fapt, o să vă urc pe următorul vapor. Ce ziceţi de asta? Să vă trimit înapoi la Constantinopol sau într-un alt port sigur, în doi timp şi trei mişcări. Şi apoi îi vom trimite mămicii o telegramă să ştie unde vă aflaţi şi, până să vă dezmeticiţi, sunteţi acasă. Aşa, care e adresa dumneavoastră din Anglia?

În acest punct, Nora spuse pe tonul ei plat:

— Max Stukeley.

Barnabus se dădu în spate cu scaunul.

— Pardon?

— Ne aflăm aici şi la chemarea căpitanului Maximilian Stukeley. Bănuiesc că aţi auzit de el.

— Desigur. Dar ce treabă poate avea cu dumneavoastră?

— De unde să ştim până nu îl vedem? Vedeţi, este vărul domnişoarei Lingwood, iar Rosa Barr, cea pe care am venit s-o găsim, este sora lui vitregă.

— Soră vitregă, înţeleg, da. Dar nici ofiţerii ca Stukeley nu pot pur şi simplu să invite oameni aici. De ce ar face-o? Mă privi din nou fix. Sigur sunteţi rude? Nu e vorba de vreo... Nu aveţi cine ştie ce legătură...

Eram prea şocată de minciuna prostească a Norei ca să-i răspund. *Chemarea* lui Max Stukeley...

Nora îi replică:

— E de-ajuns. Mai bine aţi trimite după el ca să putem vorbi.

— De ce nu l-aţi menţionat pe Stukeley de la început?

— Domnişoara Lingwood este în mod firesc mai preocupată de cealaltă verişoară a sa, Rosa. Ea îi ocupă gândurile.

— Păi, bănuiesc că i-aş putea trimite un mesaj lui Stukeley, dacă asta doriţi, dar va dura cam o zi dus şi întors.

— Iar între timp, a adăugat Nora, poate facem o vizită la spital.

— Sub nici o formă. Vă interzic categoric. Nu. Am dat un ordin: fără vizitatori. De când întâmplarea cu domnişoara Nightingale, nu mai dăm voie nimănui proaspăt sosit în Crimeea să meargă acolo sus.

— Domnişoara Nightingale mai este la Balaclava? O putem vedea?

— Vasul ei a plecat de dimineaţă.

Avea pe faţă o expresie un pic cam triumfătoare pentru gustul meu.

— Cred că se duce undeva pe dealurile de deasupra Constantinopolului să îşi termine convalescenţa. Acum o să vă trimit înapoi pe vapor, unde veţi rămâne până vă chem eu. Şi între timp o să mă interesez de un vas cu care să vă întoarceţi cât mai curând. Am notat totul.

În câteva minute, Nora şi cu mine am fost expediate în cabina noastră, unde mă aştepta un plic adresat „domnişoarei

Lingwood, pasagera vaporului *Royal Albert*", în care se afla o invitație din partea unei lady Mendlesham-Connors, la bordul iahtului *Principle*. Se pare că, în ciuda tribulațiilor locotenentului Barnabus (sau poate tocmai ca o explicație pentru acestea), nu eram singura femeie din portul Balaclava. Cu toate acestea, am hotărât să nu accept ospitalitatea unei doamne necunoscute, pentru că ultimul lucru pe care mi-l doream erau întrebări jenante.

Nora nu a fost de acord.

— Am zis că trebuie să ne amestecăm printre oameni și să vorbim cu ei, dacă avem de gând să o găsim pe Rosa. Eu aș putea să mă împrietenesc cu servitoarea ei, care sigur știe mult mai multe decât stăpâna.

— Poate lady Mendlesham-Connors o cunoaște pe doamna Hardcastle. Cred că i se va părea foarte ciudat că sunt aici. Nu e de-ajuns că Barnabus a telegrafiat până acum la Londra? Ah, și apropo, Nora, aș prefera ca de-acum înainte să mă lași pe mine să vorbesc...

— Trebuie să scrieți acasă cu prima poștă. Spuneți-le că sunteți bine și vă veți întoarce curând. Nu vrem să vină după noi aici.

— Numai tata. Mama nu o poate lăsa singură pe mătușa Isabella.

— La cum o știu pe lady Isabella Stukeley, nu m-aș mira să insiste să vină într-o croazieră până aici. Ar putea să spună că aerul de mare îi face bine la inimă.

După sclipirea din ochi, Nora glumea.

— Și atunci ar trebui să te întorci la vechea ta slujbă de infirmieră, Nora. Cum ți-ar plăcea?

— Cred că mai bine îmi bag capul într-o gură de tun.

În noaptea aceea le-am scris o scrisoare părinților mei, în care îmi ceream mii de scuze pentru că luasem o hotărâre atât de pripită fără să le cer permisiunea și îi rugam să nu se îngrijoreze. Pe Henry îl găsisem prea bolnav și prea insistent ca să mă pot opune. Fără îndoială, era vorba de a răspunde dorinței unui om pe moarte, iar îngrijorarea sa profundă pentru soarta Rosei, împărtășită de noi toți, constituise un imbold suplimentar.

Am scris multe ciorne până am găsit o formă finală, iar după ce am terminat m-am întins în pat, într-o poziție rigidă și incomodă, de acum familiară, și am ascultat catargele cum se ciocneau și vocile de pe mal. Nu am lăsat-o pe Nora să deschidă hubloul, pentru că într-un loc atât de încins și închis ca Balaclava sigur bântuia holera. În depărtare răsuna răpăitul armelor și, uneori, păcănitul unor puști mai mici, poate puștile Minié pe care le descrisesem în albumul de război. Uneori vaporul se legăna ciocnindu-se de vasul vecin, alteori se auzeau strigăte de bețivi. „Parcă am fi la Broadstairs", spusese Barnabus. De-ar fi fost așa. Nisipul cald, jupoane ude, o mână de scoici. Picioarele tatei întinse, în timp ce moțăia în spatele ziarului, mama cu un văl peste bonetă ca să-și protejeze tenul de soare, singura dată când am văzut-o citind.

Grija mea cea mai mare era întâlnirea cu Max Stukeley. Ce va spune când va auzi că Mariella Lingwood și Nora McCormack îl căutau la Balaclava? Oare o să dea buzna pe vapor, cum făcuse în salonul de la Fosse House, și o să-mi sărute mâna într-un mod indecent? Ne va ocărî sau ne va lăuda, și ce veşti despre Rosa ne va aduce?

Apoi am început să mă întreb cât timp petrecuse Rosa în Balaclava. Poate și ea ascultase păsările marine și se obișnuise cu ciocnitul neîncetat al unui vapor de altul. Câteva cuvinte din partea ei și totul s-ar fi lămurit. „Iubită Mariella, fată minunată ce ești, nu îmi vine să cred că ai venit până aici după mine..." Eram sigură că ar fi fost de-ajuns câteva cuvinte ca să-mi explice comportamentul lui Henry: „fantezie... delir... febra războiului".

Unde era oare? Poate foarte aproape. Crimeea nu era cu siguranță suficient de mare să ne țină pe amândouă, fără ca magnetismul ei fatal să ne unească.

Capitolul șase

A doua zi, în vederea vizitei lui Max, m-am îmbrăcat cu foarte mare grijă. Rochia de ieri, în mod evident, nu îl convinsese pe Barnabus că expediția mea în Crimeea era oricum altcumva decât frivolă, așa că până la urmă am ales o bluză de muselină cu buline căreia i-am tăiat panglicile, mai puțin o fundă de la gât, și o fustă verde relativ strâmtă. Apoi m-am așezat pe punte și m-am apucat cu greu să îi scriu o scrisoare lui Henry.

Aceasta s-a dovedit scurtă și rezervată. Îi scriam lui Henry cel bolnav și obsedat sau logodnicului meu, cerebralul doctor Thewell? Până la urmă i-am scris doar că ajunsesem la Balaclava și făceam tot ce puteam să o găsesc pe Rosa.

Fojgăiala ieșită din comun a portului m-a distras de la munca mea. Era ca și cum aș fi fost închisă într-o colivie deschisă în mijlocul gării de la King's Cross sau pe alt șantier din cele conduse de tata. Undeva departe se auzea vacarmul produs de cutii grele care erau încărcate, a mai sosit un vapor cu aburi însoțit de ordine strigate și saluturi, pe chei treceau cu zgomot căruțe, iar de jur împrejur erau trântite saltele din paie. La un moment dat am văzut mai multe căruțe încărcate nu cu bagaje, ci cu răniți. Am zărit o pătură plină de sânge, o formă inconștientă care se rostogolea dintr-o parte în alta pe fundul unei căruțe, ceea ce m-a făcut să întrerup compunerea scrisorii și să mă apuc de cusut, în loc. Am hotărât să dau jos tivurile de dantelă și volanele de la încă două rochii, ca să nu mai ies atât de tare în evidență în aceste locuri străine. Chiar așa tremurânde cum erau, degetele mele tot reușeau să taie niște cusături.

Cam pe la amiază, s-a auzit un tropăit de copite, iar un ofițer foarte înalt, îmbrăcat într-o tunică roșie și pantaloni strâmți

a descălecat cu îndemânare, a aruncat frâiele pe după un stâlp din apropiere, s-a uitat în jurul lui în timp ce se căznea să își închidă nasturii de la guler, a strigat niște întrebări marinarilor care treceau pe lângă el și, într-un final, a urcat în fugă pasarela vaporului *Royal Albert* și a țipat atât de tare, încât capete curioase s-au ițit dincolo de balustrada vasului vecin:

— Domnișoara Mariella Lingwood este?

Emoțiile au fost repede înlocuite cu un sentiment amestecat de dezamăgire și ușurare că vizitatorul nu era Max Stukeley.

— Sunt locotenentul George Newman, doamnă.

Mi-am pus deoparte lucrul de mână, m-am ridicat, am făcut o plecăciune scurtă, remarcând cât de strălucitoare erau cizmele și nasturii locotenentului Newman.

— Eu sunt domnișoara Lingwood. Ea este camerista mea, Nora McCormack.

— Am fost trimis să vă spun că, din păcate, căpitanul Stukeley nu este în tabără. Este plecat într-o misiune.

— Când se întoarce? a întrebat Nora.

— Nu vă pot răspunde la această întrebare, doamnă. E plecat de aproape două săptămâni deja, asta e tot ce vă pot spune. Ne așteptăm să mai lipsească cel puțin câteva zile.

— Poate e la Kerci, a spus Nora pe un ton misterios.

Ofițerul își roti chipiul pe jumătate.

— Aveți cât de cât idee când se va întoarce? am întrebat eu. Nu putem să așteptăm aici la nesfârșit. De fapt, în curând trebuie să plecăm.

M-a privit cu un aer nefericit și atunci mi-am dat seama că nu avea mai mult de optsprezece sau nouăsprezece ani. Nora interveni:

— Poate doriți o ceașcă de ceai bun, după drumul pe care l-ați bătut până aici, locotenente Newman?

— Vă mulțumesc.

Când am rămas singură cu Newman, și-a întins un picior într-o încercare emoționantă de a copia stilul militar al adulților, apoi a încercat mai multe poziții pentru chipiu: pe genunchi, pe podea și pe scaunul de lângă.

— Și cum vi se pare aici, în Crimeea?

Până și eu îmi dădeam seama că modul cum mă adresam semăna enervant de mult cu felul în care încerca doamna Hardcastle să facă conversație cu câte una din guvernante.

— Cu siguranță, nu asta speram. Nu corespunde așteptărilor mele, adică.

— Și care ar fi așteptările dumneavoastră?

— India. Acolo e cel mai bine. Am avut mari așteptări. Mama și tata credeau că am să fiu trimis în India când mi-au cumpărat gradul de ofițer. Dar nu mă pot plânge.

Se aplecă în față, își puse chipiul între picioare, ca și cum m-ar fi invitat să continui conversația, dar sclipirea admirativă din privirea sa m-a făcut să mă simt prea nelalocul meu ca să îi mai pun alte întrebări.

Nora s-a întors cu ceaiul, iar eu am turnat, ușor amuzată de faptul că luam ceaiul în portul Balaclava. Tânărul locotenent Newman și-a demonstrat buna-creștere prin modul în care a dus ceașca la buze. O geană de lumină îi cădea pe fruntea dezgolită, unde marginea chipiului îi făcuse o dungă de coșuri răzvrătite.

— În biletul de la Barnabus scria că o caut pe verișoara mea care a venit aici ca soră medicală? Rosa Barr.

Newman vărsă puțin ceai în farfurioară și gâtul și fața i se înroșiră. Îmi evită privirea, iar colțurile gurii îi zvâcniră fără să vrea, deformându-i vârful nasului.

— Rosa – domnișoara Barr. Deci e verișoara dumneavoastră?

— Verișoară primară, da. Mamele noastre sunt surori.

— Înțeleg. Da, Rosa Barr.

— Deci ați auzit de ea?

— Păi, da. Sigur, am auzit de ea.

Am tras adânc aer în piept.

— Unde ați auzit de Rosa?

— Păi, în tabără. Sigur că am auzit. O altă pauză. A locuit acolo.

Nora se dădu mai lângă umărul meu.

— Aha. Și mai este acolo, cu voi?

— Nu, nu. Mi-aș dori eu. Dar nu. La naiba... din păcate nu mai e acolo, cu noi... Nici nu am apucat s-o cunosc. A plecat cu câteva săptămâni înainte să ajung eu.

— Am înțeles. Și totuși o știți după nume, locotenente Newman?

— Pentru că toată lumea vorbește despre ea. A locuit într-o cabană de lângă corturile spitalului nostru de campanie. Era

împotriva regulamentului, dar i s-a permis pentru că era sora lui Stukeley sau cam așa ceva.

Își privi amărât chipiul, pe care îl strivise între genunchi.

— Mă surprinde faptul că era cu regimentul vostru. Înțelesesem că a lucrat la unul din spitalele de aici. De aceea a plecat de la Scutari, ne-am imaginat noi, să lucreze într-un spital din Balaclava.

— Nu știu, nu cunosc toată povestea. Doar că a împărțit cabana cu cele câteva neveste care au rămas... Deși soții lor nu au scăpat, ele nu vor să se întoarcă acasă. Nu îi băga în seamă pe ofițeri, spunea că ei primeau suficientă atenție într-un fel sau altul și nu aveau nevoie și de grija ei. Dar oamenii mei povesteau că, dacă erau răniți sau bolnavi, ea era cea mai potrivită. Și nu voiau să se apropie de spital, dacă se putea. Nici nu-i învinovățesc. E plin de zvonuri despre oameni care se duc cu un deget rănit și ies cu picioarele înainte a doua zi. Se spune că obișnuia să-l tachineze pe Stukeley. Cei mai mulți dintre noi nu îndrăznim să-l supărăm, dar ea era fără frică. Dacă el se întorcea cu o mână de rațe, ea punea să fie gătite pentru soldați.

— Dar înainte să sosiți, ea a dispărut. Unde?

— Ah, habar nu am. Nici cea mai mică idee. Dar am remarcat că Newman îmi ocolea privirea. Se spune că a dispărut fără urmă. Și-a lăsat tot ce avea într-o cutie. Stukeley nici nu mai acceptă să i se pomenească numele.

— Ce credeți că i s-a întâmplat? întrebă Nora.

— Nu știu.

Dar Nora l-a fixat cu privirea ei dârză până când a început din nou să vorbească împotmolit.

— Știți, sunt zvonuri... Adevărul e că oamenii chiar dispar aici. Holera te poate omorî în câteva ore. Se vorbește și despre raiduri ale tătarilor și grecilor. Și mai sunt și oameni care nu suportă sunetul neîntrerupt de arme. Sfârșesc prin a o lua razna și a pleca de capul lor.

În acest punct a devenit evident cât de nefericit îl făcea tot ce spunea. Eu mi-am reluat lucrul de mână, iar Nora i-a tăiat-o scurt:

— Ei, ajunge atâta vorbă despre domnișoara Barr. Povestiți-ne despre dumneavoastră. Cum a fost de când ați ajuns aici?

— Nu prea bine. În mare, plictisitor. Noapte după noapte la baterii.

— Şi cum e acolo?

— O, păi, nimic interesant. Încerci să stai vigilent, trimiţi soldaţii să repare baricadele când sunt distruse, te fereşti de gloanţe, încerci să tragi înapoi la fel de multe gloanţe câte primeşti. Regimentul nostru a suferit pierderi grave în timpul iernii din diverse motive, aşa că mulţi dintre noi sunt novici. Stai întins în iarbă jumătate de zi, seara iei cina cu prietenii ca pe vremuri, ca la şcoală, de exemplu, apoi noaptea fugi în tranşee, iar dimineaţa trei sau patru au dispărut. Nu prea te poţi obişnui cu aşa ceva.

Lucrul îmi atârna din mâini în timp ce îl urmăream cum i se umplu ochii de lacrimi.

Nora a mai turnat nişte ceai.

— Nu cred că vi se întâmplă des să luaţi ceaiul cu nişte doamne, aşa că mai staţi şi bucuraţi-vă. Îmi pare doar rău că nu avem o bucată de prăjitură să vă oferim. Între timp, povestiţi-ne însă despre Max Stukeley. Se pare că a supravieţuit bine mersi timp de un an şi ceva. Dar oricum, băiatul ăla are un fel de noroc drăcesc.

— Aşa e.

Newman şi-a şters uşor nasul cu dosul mâinii şi a continuat:

— El conduce, noi îl urmăm. Nu ne putem opune. Ne ia pe sus, zici că jucăm leapşa. Vâjj, şi tu eşti de dat. Dar unii din recruţii cei mai noi sunt atât de neînvăţaţi, că şi Max are probleme cu ei. Nu stau niciodată unde ar trebui. Pun prea multe întrebări înainte să îndeplinească un ordin. Nici eu nu sunt obişnuit cu ordinele, după cum spuneam, dar am încercat să îi fac să se mai dea pe brazdă cât e el plecat. Mă lupt cu morile de vânt.

— De asemenea, tânăra mea stăpână, a spus Nora arătând spre mine cu capul, este logodită şi urmează să se căsătorească cu unul din doctorii care au fost aici, doctorul Thewell. Sigur aţi auzit de el, nu-i aşa?

Newman s-a îndreptat brusc de spate, a privit fix, apoi s-a concentrat din nou asupra ceştii din mână.

— Sau poate nu l-aţi prins nici pe el, a adăugat Nora. S-a îmbolnăvit şi l-au trimis de-aici. L-am văzut de curând în Italia.

Nu prea şi-a mai revenit, se pare. Ne întrebam dacă Rosa şi cu el s-au întâlnit aici.

Nu am putut să accept felul în care Nora îmi expunea viaţa privată în faţa unui străin. Când m-am ridicat în picioare, a sărit şi Newman.

— A fost foarte drăguţ din partea dumneavoastră să veniţi până aici, locotenente.

— V-aş mai putea ajuta cu altceva, domnişoară Lingwood?

— Mulţumesc, nu.

— Ce-ar fi dacă v-aş duce într-o mică excursie cu prima ocazie când am o oră, două libere? Aş putea împrumuta un ponei pentru dumneavoastră şi am urca până la ruine, iar doamna McCormack poate veni şi dumneaei, dacă doreşte. De acolo, de sus se vede foarte frumos portul şi e foarte sigur.

— La ruine?

— Vechea fortăreaţă genoveză – vedeţi acolo sus, pe stânci? Mai e una identică în Tarabya. Poate aţi văzut-o când aţi trecut prin Constantinopol. Nu? Păi, mi-ar face plăcere să v-o arăt, dintotdeauna mi-au plăcut clădirile vechi de acasă. Cred că şi alte doamne au mai fost acolo la picnic şi le-a plăcut priveliştea.

— Mă tem că am rău de înălţime, am spus eu pe un ton hotărât, întrebându-mă ce ar spune Barnabus dacă m-ar prinde la plimbare pe stânci cu un tânăr ofiţer.

— Mie mi-ar plăcea să merg, a spus Nora, dacă mă luaţi.

— Nu mă pot lipsi de tine, Nora. Ce e în mintea ta? am spus eu pe un ton tăios. Îmi cer scuze, locotenente, nici nu se pune problema ca vreuna dintre noi să vă însoţească.

Privirea lui Newman era plină de dezamăgire şi a mai stat un pic în picioare, uitându-se cu speranţă de la una la alta, dar nici una dintre noi nu a spus un cuvânt.

— Păi, atunci, a spus el, lăsaţi. Nu vă faceţi griji. Şi, bineînţeles, când se întoarce Stukeley, am să-i spun că m-am întâlnit cu dumneavoastră.

Nora l-a însoţit până pe chei.

— Şi cum e căpitanul Stukeley cu adevărat? am auzit-o întrebându-l.

Nu am prins răspunsul, care a fost însă lung. În schimb, m-am dus direct în cabină, furioasă pe ea pentru că mă făcuse să mă simt ridicolă în legătură cu expediţia la fortăreaţă.

Doamna Hardcastle, m-am gândit, m-ar fi sfătuit să o concediez pe Nora, dar nu se punea problema de așa ceva, când nu aveam nici o altă însoțitoare pe o rază de o mie de kilometri. Până la urmă m-am hotărât să îi spun pur și simplu că dacă continua să mă mai contrazică, va trebui să scriu acasă și să le sugerez alor mei că situația ei ar trebui reevaluată la întoarcerea în Anglia.

După ceva timp, Nora a coborât și m-a privit. Când nu i-am dat atenție, a trântit ușa și și-a pus mâinile în șold. Într-un final, am auzit-o:

— O, drăcia dracului.

— Pardon?

— Ce dracu' faci?

— Nu *accept* să mi se vorbească așa...

— O, nu? Nu accepți, nu? Dar cine o să mă oprească oare?

— Ajunge, Nora.

Am smuls firul care ținea un volan și am început să îmi înfășor bucata de material pe după degete. Între timp ea se sprijinise cu spatele de ușă. Cu coada ochiului, am văzut că pieptul îi tresălta sub bluza maro de serj și că mă privea cu atenție.

— Nu mă opresc, a spus ea, cu un accent mult mai puternic decât de obicei. O să spun ce gândesc, dacă tot am ajuns aici. Vrei s-o găsești pe Rosa sau nu?

— Sigur că vreau să o găsesc.

— Atunci de ce l-ai trimis la plimbare pe băiat? Puteam să scoatem o grămadă de lucruri de la el.

— Nu accept să discut despre logodna mea cu...

— De ce? Ce ai de pierdut? Nu vrei să afli adevărul?

— Sigur că vreau. Dar nu cu orice preț.

— Deci de aici înțelegem că nu îți pasă destul de mult cât să afli ce s-a întâmplat cu verișoara ta. Ei bine, să-ți spun ceva: *eu*, una, nu am venit până aici să-mi pierd timpul cât te hotărăști tu cu cine vrei și cu cine nu vrei să vorbești. Mă gândesc să mă ofer voluntară la spital. Nu cred că ar zice nu unei asistente în plus. M-am gândit că dacă tot am plecat din Anglia, măcar să îmi trăiesc și eu puțin viața. Iar să stau aici și să îți fac toate poftele nu e viață.

— Nu știu la ce pofte te referi. Nu îmi pasă dacă rămâi cu mine sau pleci.

— Păi bine, atunci.

A început să își sorteze lucrurile.

— O să trimit mai târziu după lucrurile mai importante. Oricum, majoritatea vor fi în cală, la păstrare. M-am simțit cumva responsabilă pentru dumneata, că am venit împreună până aici, dar dumneata pui la încercare și răbdarea sfinților din rai. Nu mai suport.

— Asta ai intenționat probabil de la început, nu-i așa? Asta ai avut în cap de când am plecat din Italia, să lucrezi la spital ca Rosa. O, da, acum înțeleg. Nu știu de ce nu te-ai alăturat grupului de asistente al domnișoarei Nightingale de la început, dacă asta ți-ai dorit.

— Aș fi făcut-o, dacă nu ar fi fost mătușa dumitale. Dar, oricât de ciudat ar părea, am avut sentimente de loialitate și atașament față de ea și îmi părea rău din cauza bolii ei pe care dumneata nu o vei înțelege probabil niciodată.

— Dacă aș fi știut că urzești astfel de planuri, m-aș fi descotorosit de tine de mult. Din păcate, ai fost suficient de necinstită să mă lași să îți plătesc biletul mințindu-mă.

— Ei bine, acum știi adevărul despre mine. Deci nu o să-mi duci dorul.

— Sigur că nu îți voi duce dorul. Dar îți interzic să mă părăsești în felul acesta. Dacă pleci, voi fi nevoită să le scriu despre tine mamei și mătușii și vei fi dată afară fără recomandare.

— La ce îmi trebuie recomandare aici? Nu înțelegi? Suntem într-un altfel de loc, unde trebuie să gândim altfel și să ne găsim un mod de a fi.

— Greșești. Nu ne putem permite să ne coborâm standardele nici măcar cu un centimetru. Pentru asta m-am luptat eu tot timpul. Trebuie să fim ceea ce am fost mereu sau suntem pierdute.

— Standardele dumitale, cum le-ai numit, nu se aplică aici. Folosește-ți creierul, domnișoară Mariella. Gândește-te. Dar nu, nu poți să te gândești, pentru că de fapt nu ai părăsit niciodată cu adevărat camera pentru copii de la Clapham. În ultimele săptămâni nu te-ai schimbat o iotă și nici nu ți s-au deschis ochii în vreun fel. Cum o s-o găsești pe Rosa dacă te porți așa?

E destul de limpede că biata fată s-a băgat în cine ştie ce necaz şi va trebui să facem pe dracu' în patru să o găsim, mai ales că Max a încercat deja şi nu a reuşit.

Deja începusem să plâng de-a binelea. Părea atât de hotărâtă, cum îşi împacheta cămaşa de noapte, îşi punea agrafele într-o cutie de tablă, descuia cutia cu provizii şi lua pachete de ceai şi de cafea.

— Nu înţeleg. De ce îmi vorbeşti aşa? Nu e vina mea dacă nimeni nu vrea să ne ajute.

— Atunci a cui e vina? Uită-te la dumneata, îţi coşi o rochie când afară e război. Ce-ţi pasă dumitale de Rosa sau de oricine altcineva care e aici?

— Îmi pasă, chiar îmi pasă. Tot ce îmi doresc e să o găsesc şi să mă întorc cât mai repede la Henry, până nu e prea târziu. Pentru el fac tot ce fac. Şi totuşi am ştiut de la început că nu trebuia să venim. Nu suntem bine-venite. Nimeni nu vrea să ne ajute s-o găsim pe Rosa.

— Nu, o să-ţi spun ce cred eu cu adevărat. Nu vrei s-o găseşti pe Rosa. Nici nu eşti gata să încerci, pentru că ţi-e prea teamă să auzi adevărul, de ce a venit ea aici şi ce i s-a întâmplat. Ei bine, îţi spun eu de ce a venit. Ai îndepărtat-o cu afecţiunea pentru doctorul ăla arogant al dumitale. Nu i-ai putut da ce avea nevoie, nu aveai cum să îi satisfaci privirea aceea teribilă, pe care i-am văzut-o de atâtea ori, de speranţă amestecată cu frică. Ei bine, nu vreau să îţi fac pe plac. De ce-aş face-o? Nu mai stau o clipă pe vaporul ăsta ca să te servesc sau să-mi spună altcineva ce să fac. Asta e şansa mea şi o apuc cu amândouă mâinile.

Hohoteam în toată regulă şi îmi ştergeam lacrimile cu volanul.

— Cum adică am îndepărtat-o? Ce tot spui? Şi dacă tot îţi pasă aşa de mult, de ce te duci la spital? La ce-ţi foloseşte?

— O, sper să aflu o grămadă de lucruri de la asistente.

— Du-te atunci, dacă asta vrei. Lasă-mă singură, nici că-mi pasă.

O greşeală fatală, pentru că dusă a fost. Iar eu am rămas singură pe vaporul *Royal Albert*, unde o grămadă de urechi curioase auziseră probabil fiecare cuvânt din cearta noastră. Mi-era cald, foame, eram plânsă şi şocată şi habar nu aveam de unde urma să îmi procur prânzul.

Capitolul șapte

Nora tot nu se întorsese când m-am trezit a doua zi dimineață, așa că m-am spălat pe față în apa stătută din ziua precedentă, am băut o ceașcă de cafea și am mâncat o bucată de pâine adusă de steward – sau mus, pentru că nu avea mai mult de treisprezece ai. Începea să mi se pară din ce în ce mai plauzibil că Nora nu se va întoarce prea curând și că avusesem dreptate cu o zi în urmă, când insinuasem că plănuise această dezertare de ceva timp.

Privirea mi-a căzut pe cartea de vizită primită cu o zi înainte. Aparent, nu puteam face altceva decât să mă las la mila acestei lady Mendlesham-Connors.

Principle era un iaht privat, frumos decorat cu pânze cafenii rulate și alamă bine lustruită. Cum era ancorat în port undeva mai departe de vapoarele obișnuite, a trebuit să plătesc un preț exorbitant ca să fiu dusă cu barca acolo. Am îmbrăcat cea mai bună rochie de mătase roz și, măcar o dată, mi-am pus câte jupoane trebuie. Lady Mendlesham-Connors sau lady Mendlesham, cum m-a rugat să îi spun, o doamnă corpolentă cu vreo zece ani mai mare decât mine, cu o privire insistentă, un ten bătut de soare și volane mari la rochie, m-a privit cu aprobare în timp ce mă apropiam.

Mi-a oferit ceai sub o marchiză și s-a prezentat ca fiind soția unuia dintre cei mai apropiați sfătuitori ai lordului Raglan și prietenă cu lady George Paget, al cărei soț jucase un rol atât de eroic în Atacul Brigăzii Ușoare din bătălia de la Balaclava. La rândul meu, i-am povestit că, pe când eram în Italia, am aflat că verișoara mea, una dintre asistentele domnișoarei Nightingale, își părăsise funcția de la spital. Deși nu puteam să stau decât

câteva zile în Balaclava, toate încercările mele de a o găsi fuseseră blocate de birocrație.

— O, dar nu vă faceți griji de asta, a exclamat lady Mendlesham, nimănui nu-i pasă de ce fac ceilalți aici. Unde vreți să ajungeți? Vă pot oferi îndrumări.

— Dar mi se pare o nebunie să mă aventurez în afara Balaclavei de una singură, când nu am nici hartă și nici nu știu încotro să o apuc.

— Singură? Nu se poate ca părinții să vă fi trimis până aici neînsoțită. Mi s-a spus că ați fost văzută cu o cameristă. Cum o cheamă pe verișoară? Poate am auzit de ea?

— Domnișoara Barr. Rosa Barr. Fiica lui lady Isabella Stukeley.

Ochii i-au sclipit avizi.

— Rosa Barr. Rosa *Barr*. Dar nu a locuit cu unul din regimentele Derbyshire? Nu ea este cea care a dispărut...? Vă compătimesc, domnișoară Lingwood, trebuie că sunteți tare neliniștită.

Își trase scaunul mai aproape de al meu, o tigroaică gata să dea lovitura fatală.

— Erați foarte apropiate? Biata fată. Când ați primit ultima dată vești de la ea?

— Mă speriați. Vorbiți ca și cum ar fi murit.

— Dar, draga mea, trebuie să fiți tare. Din câte știm, ar putea foarte bine să fie moartă. Toată lumea vorbește despre ea. Se spune că a fost văzută ultima dată în drum spre Inkerman, la începutul primăverii.

— Dar asta nu înseamnă neapărat că a murit, nu?

— O, nu plângeți. O, câtă lipsă de tact din partea mea. Sunt cunoscută pentru maniera mea francă de a vorbi, puteți întreba pe oricine. Desigur, e posibil să fi supraviețuit. Ar putea fi oriunde. Dar nu trebuie să vă faceți speranțe false.

— Vă rog, spuneți-mi ce știți. Am auzit că a locuit cu regimentul fratelui său vitreg, și apoi?

— Atât. A părăsit spitalul și s-a alăturat regimentului Derbyshire. Se pare că e o poveste foarte frecventă, din păcate. De exemplu, biata Martha Clough. A fost cândva logodnica bietului colonel Lauderdale Maule, care a murit de holeră aproape de cum a pus piciorul în Varna, vara trecută, și se pare că din cauza durerii Martha a cam înnebunit. A venit cu asistentele domnișoarei Stanley și

de a doua zi şi-a făcut bagajele şi a părăsit spitalul ca să locuiască cu trupele. Domnişoara Nightingale e foarte aspră cu cele care ies din rând. Şi are dreptate, după părerea mea. Cinăm cu familia Nightingale de două ori pe an; e vital ca numele familiei să nu fie pătat de toată povestea asta cu asistentele. Cât despre Rosa Barr, însă, nimeni nu ştie ce i s-a întâmplat, deşi au circulat o sumedenie de zvonuri.

— Ce fel de zvonuri?

— Nu îmi place să împrăştii bârfe, dar se spune că ar fi avut o legătură. Exact de ce se temea domnişoara Nightingale. Se pare că motivul pentru care a urcat în peşterile de la Inkerman a fost un rendez-vous.

— Un rendez-vous... cu...

— Nu pot dezvălui numele. Învăţi să fii atent când eşti în situaţia mea. Şi, după cum spuneam, sunt numai speculaţii, sigur e că, într-un fel sau altul, a dispărut fără urmă. E groaznic.

Henry. Dumnezeule, sigur se gândea la Henry.

— Lady Mendlesham, ce să fac? Nu pot sta decât câteva zile. Trebuie să încerc să aflu adevărul despre ce i s-a întâmplat Rosei. Aş vrea cel puţin să ajung la regimentul Derbyshire. Credeţi că m-aţi putea ajuta recomandându-mi un ghid?

Păru să calculeze cu cât îi va creşte creditul dacă află mai multe despre acest delicios scandal, pentru că mi se adresă brusc:

— Nu pot să nu mă gândesc că mi-ar prinde bine o escapadă în afara portului şi, în plus, povestea evazivei domnişoare Barr mă intrigă prea tare. Nu prea se mai întâmplă nimic pe front de săptămâni bune, şi totuşi soţul meu mă ţine din scurt. Ei bine, m-am săturat până peste cap. Nu ştiu de ce nu am putea urca împreună până la platou, măcar să admirăm priveliştea Sevastopolului. Pornim mâine spre seară, când soarele îşi mai pierde din putere. Iar între timp o să răspândesc vorba printre soldaţi, poate mai află câte ceva despre biata dumitale verişoară.

Tot ceremonialul de rămas-bun, apoi nevoia de a îmi păstra aparenţa calmă pe durata scurtei călătorii cu barca până la *Royal Albert* au fost insuportabile. Oare chiar mă trădase Rosa? Să fi fost la fel de vinovată ca şi Henry? Nu îmi venea s-o cred în stare de aşa ceva. Şi totuşi a existat *un rendez-vous.*

Dar dacă mă iubea, cum a putut să mi-l ia?

Lady Mendlesham urma să afle sigur că sunt logodită cu doctorul Henry Thewell. Şi apoi? Cum îi voi suporta compania mâine? Şi totuşi trebuia să merg. Acum că aflasem câte ceva, trebuia să ştiu mai mult.

Abia atunci mi-a dat prin cap că mai erau şi alte obstacole, de ordin mult mai practic, legate de plănuita expediţie, nu în ultimul rând faptul că de la sejurul meu la Stukeley cu Rosa, cu mai mult de zece ani în urmă, nu mai călărisem pe distanţe mari, în viteză. A doua problemă era că nu aveam costum de călărie şi până şi eu ştiam că nu mă pot urca pe cal în rochie de muselină. A treia era că Barnabus îmi ordonase să nu părăsesc vaporul.

Până la urmă, am hotărât să încep cu problema pe care puteam să o rezolv. Singurele haine mai potrivite pentru călărie pe care le posedam erau jacheta de tweed pe care o purtasem în timpul călătoriei de la Londra până în Italia şi o pereche de cizme mai solide. Dat fiind că Nora mă părăsise, nu am avut nici un fel de remuşcări să îi folosesc hainele, aşa că am trimis după cutia ei, din care am dezgropat o fustă închisă la culoare şi o bluză dintr-un bumbac gros. În continuare aveam nevoie de jupoane simple, fără volane, aşa că am săpat mai adânc şi am dat de alte semne tulburătoare legate de adevărata ei fire. O carte legată în piele tocită cu paginile străvezii şi colţurile îndoite de la atâta citit, intitulată *The Daily Missal*[1]; un rozariu cu mărgele verzi de sticlă; o cutiuţă de lemn cu o încuietoare cu cârlig, în care părea să fie o mână de pământ – ceva moaşte, cu siguranţă; şi, cea mai surprinzătoare descoperire dintre toate, schiţa unui portret al Norei semnat de Rosa.

Aceasta din urmă mi-a produs un şoc, deoarece m-am pomenit uitându-mă nu la Nora cea taciturnă pe care o cunoscusem la Clapham, ci la creatura sfidătoare care mi s-a arătat treptat încă din Italia. În desenul Rosei, Nora stătea pe un scaun jos, aplecată în faţă cu capul odihnindu-se pe ambele mâini şi coatele pe genunchi, cu o expresie hotărâtă şi un pic amuzată.

1. În tradiţia catolică, *missal* desemnează o categorie de cărţi religioase care conţin toate instrucţiunile şi textele necesare pentru celebrarea mesei de-a lungul anului; în tradiţia ortodoxă, acest tip de cărţi se numesc „mineie".

Descoperirea neașteptată a desenului Rosei mi-a adus-o extrem de aproape. Degetele fine ale *Rosei* trasaseră liniile portretului, mâna *ei* netezise pagina, ochii *ei* albaștri îi zâmbiseră modelului.

Cine ești tu, Rosa? Te cunosc eu oare?

Capitolul opt

Se putea spune orice despre costumul de călărie creat de mine, numai că era neinspirat nu. Mi-am băgat, fără să mă gândesc, foarfeca în fusta neagră a Norei până când am strâmtat-o în talie cu vreo douăzeci de centimetri sau mai mult. Am scos încreţiturile din faţă tăind câţiva metri de material, pe care l-am folosit apoi ca să îi fac un volan lat, plus trenă.

Acul îmi alerga de-a lungul cusăturilor şi, cu fiecare întindere a aţei, cu fiecare împunsătură în material, mă gândeam la Henry: *Bright Star*... Sau Rosa: „Dar pentru mine nu puteţi avea nici un fel de respect..." Apoi, în timp ce tăiam partea din talie a juponului Norei, m-am întors în carusel. Henry. Rosa. „Părul îi este prins cu un fular albastru tricotat..."

Rosa. Henry.

Am plănuit cum îmi voi folosi propria jachetă ca tipar şi voi modifica una din bluzele Norei ca să obţin o haină de călărie, cu revere late şi nasturi de alamă, dar chipurile lor continuau să mă bântuie. „Am văzut-o pe Rosa. Foarte ciudată poveste..."

„Uneori, fidelitatea ta extremă mă îngrozeşte."

Până am terminat fusta, se făcuse miezul nopţii şi Nora tot nu se întorsese. De dimineaţă, mi-am spus eu, îi voi arăta ce am făcut. Şi deşi va vrea să vină cu noi în tabără, nu o să-i permit. Şi-a dat foc la valiză.

Până a ajuns lady Mendlesham a doua zi după-amiază, aveam deja o durere de cap năucitoare din cauza nopţii nedormite, urmate de o dimineaţă întreagă petrecută sub marchiză, cosând la bonetă şi jachetă. Nu i-am suflat însă o vorbă escortei mele, de teamă să nu se răzgândească şi să nu mă mai ducă la tabere. Era îmbrăcată într-un costum de călărie făcut pe comandă, strâmt

pe talie şi cu ornamente în stil militar, nasturi şi trese. De dârlogi ducea un ponei mic, cu un nume de rău augur: Flight[1]. Avea crupa osoasă, un păr căruia îi dădeau târcoale muştele, era ras în câteva locuri, lăsând să i se vadă nişte cicatrice mari, plus că avea o dispoziţie schimbătoare. I-a fost de-ajuns să-mi arunce o privire şi să îmi simtă mâna ezitantă pe frâu ca să îşi dea capul pe spate şi să azvârle din copitele din spate.

— Altul mai bun nu am găsit, mi-a spus lady Mendlesham care, în schimb, călărea o iapă înaltă, bălţată. L-am luat cu împrumut de la unul dintre ajutoarele soţului meu, care m-a asigurat că se va comporta ca un înger, atâta timp cât vă purtaţi frumos cu el. Vă rog să aveţi mare grijă de el pentru că, pe aici, caii sunt ca praful de aur. Nu-l scăpaţi o clipă din ochi sau vi-l vor fura şi va ajunge la piaţa din Kamişevaia cât ai zice peşte.

Ne-am croit drum printre lăzile de care era plin portul, în mijlocul unui trafic compact de căruţe, cai, catâri, turci, soldaţi, greci, muncitori şi cerşetori. Eu m-am concentrat să-l ţin în frâu pe Flight sperând că Barnabus, dacă s-ar uita din întâmplare pe geamul lui murdar, nu mă va recunoaşte.

— Şi aici este debarcaderul pentru aprovizionarea artileriei, a spus lady Mendlesham. Aţi mai văzut vreodată atâta muniţie?

Nu mai văzusem niciodată vreun fel de muniţie, în afară de desenele cu faimoasa puşcă Minié şi armele depozitate în sala armurilor în stil medieval de la Stukeley, iar acum vedeam ghiulele de tun aranjate în grămezi ca portocalele, mii şi mii.

— Cum de sunt aşa de multe?

— Ce Dumnezeu vreţi să spuneţi? Suntem în război, aţi uitat? Deşi în ultimele luni a fost atât de linişte, încât nu poţi să nu te întrebi dacă prezenţa noastră aici are vreun rost, dacă energia, ca să nu mai vorbim de soţii noştri, nu ar putea fi folosită mai bine în altă parte. Mi-am lăsat trei copii mici acasă, în Gloucestershire, nu i-am mai văzut din ianuarie.

— Am auzit împuşcături toată noaptea trecută. Deci nu e tocmai linişte, nu?

— Aş, se trage mereu, fără vreun rezultat, însă. Se face o breşă, iar apoi este reparată. Apare un cap deasupra baricadelor

1. „Zbor", în traducere (n.r.).

inamice şi se trage şi invers. Dar acum, că am cucerit Kerci-ul, sunt sigură că ne va fi mult mai uşor să îi înfometăm. Soţul meu spune mereu că cel mai important este moralul...

— Ce este acest Kerci? Am tot auzit de el...

— Nu se poate să nu fi auzit de marea victorie pe care am repurtat-o la Kerci? Le-am blocat o importantă rută de aprovizionare a Sevastopolului, iar acum controlăm Marea Azov. Duşmanul s-a predat, practic, de cum ne-a văzut vapoarele. Aproape nu s-a apărat deloc. O importantă victorie britanică obţinută în ciuda tergiversărilor francezilor, ca de obicei. L-am fi cucerit cu luni în urmă, dacă nu ar fi fost francezii, dar nu vă pot da mai multe detalii, evident. În situaţia mea, trebuie să fiu discretă.

Am început să urcăm încet pe drumul pavat cu pietriş care ieşea din oraş şi mergea paralel cu proaspăt construita cale ferată.

— Camioane trase de cai, a spus lady Mendlesham. După cum spuneam, facem totul cu cai, de aceea a fost aşa un dezastru faptul că ne-au murit foarte mulţi în timpul iernii.

Chiar în capătul drumului care ducea în port se găsea un pâlc de căsuţe din piatră cioplită şi o tabără de cabane noi.

— Kadikoi, spuse lady Mendlesham arătând cu cravaşa. Unul din spitalele noastre se află aici. Apoi în şoaptă: Clădirea aceea mare de pe deal se numeşte British Hotel. Patroană este o negresă pe nume doamna Seacole.

Hotelul era o cabană cu două etaje, cu pinioane şi ferestre cu geam de sticlă, cu capre şi oi legate în curte, găini care ciuguleau pe lângă uşă şi un grup de persoane ce mâncau undeva sub o marchiză.

— Eşti probabil prea tânără ca să ţi se spună ce se întâmplă acolo. Sunt atâţia care au venit aici să profite de soldaţii noştri, a adăugat ea cu voce tare. Mă tem că unii chiar nu se pot abţine când li se iveşte ocazia să se îmbogăţească peste noapte. Armeni. Evrei. Sunt toţi băgaţi în asta.

Cu cât ne îndepărtam de port, cu atât pătrundeam mai adânc în comunitatea de corturi şi cabane, iar aerul se umplea de clinchetul înfundat al oalelor şi murmurul vocilor, ca şi cum am fi nimerit în mijlocul unei sărbători campestre. Judecând după descrierile sordide pe care le citisem în *The Times*, mă

aşteptam să găsesc haos şi mizerie. În schimb, plutea peste tot un miros de pâine proaspătă, am trecut pe lângă grămezi de legume în faţa cabanelor în care se gătea, iar peste tot vedeam semne de activitate utilă: bărbaţi care îşi lustruiau cizmele, făceau exerciţii sau îşi curăţau armele. Era foarte cald, iar costumul meu de călărie, fiind negru, absorbea tot soarele. Din când în când, lady Mendlesham lua câte o înghiţitură dintr-o ploscă cu apă. Nu a părut să observe că eu nu aveam apă la mine, iar eu eram prea timidă să o rog să îmi dea de la ea. Durerea de cap săpa şi mai adânc într-o parte a feţei.

Cu fiecare pas înainte al cailor noştri, împuşcăturile sporadice se auzeau mai tare, dar dat fiind că însoţitoarea mea nici nu clipea, am încercat să nu mă arăt nici eu prea fricoasă. În schimb, aveam un sentiment de neverosimil, faptul că eram în Crimeea şi totuşi cerul era albastru, iarba smălţată cu flori, iar bărbaţii fluierau. Singura sursă de disconfort era lipsa umbrei, deşi bărbaţii se puteau adăposti la umbra cabanelor şi corturilor. Din loc în loc, pământul era dezgolit unde fuseseră smulse rădăcini sau trunchiuri tăiate rudimentar la nivelul solului.

— Astă iarnă, spuse lady Mendlesham, soldaţii au tăiat toţi copacii, pentru că erau un combustibil la îndemână. Nu s-au gândit la ce va urma. Dar cât de departe doriţi să mergem? Tabăra engleză continuă cât vezi cu ochii; putem să călărim toată după-amiază şi nu ajungem la capăt.

A băut cu atâta neatenţie din ploscă, încât am văzut cum i s-a scurs apa pe guler.

— Cât de departe mă duceţi, măcar până la regimentele Derbyshire, am spus eu fără să gândesc, deşi păcănitul împuşcăturilor devenise înfricoşător, durerea îşi croia drum în ureche, iar picioarele şi mâinile începuseră să protesteze din cauza poziţiei călare. Şaua de damă avea un oblânc înalt din cauza căruia trebuia să îmi ţin partea de sus a piciorului drept într-o poziţie foarte incomodă, iar de fiecare dată când calul se împiedica simţeam o durere acută în tot muşchiul.

Tabăra regimentului nouăzeci şi şapte Derbyshire se găsea la capătul opus al câmpiei şi, ca peste tot, degaja o atmosferă de permanenţă tulburătoare: cabanele şi corturile, sârmele cu rufe la uscat, chiar şi straturi cu zarzavaturi. Dintr-un cort se

auzea o voce răguşită cântând: *„Oh then Polly Oliver, she burst into tears/ And told the good captain her hopes and her..."*[1]

— Bănuiesc că sunt soldaţii care repetă pentru unul din interminabilele lor spectacole, m-a informat lady Mendlesham. Nu vă puteţi imagina ce plictis, dar bieţii băieţi trebuie să îşi ocupe şi ei timpul cu ceva. Din când în când, se aşteaptă să venim până aici sus şi să râdem.

L-am întâlnit pe Newman, care stătea pe o bancă scundă în faţa unui cort în formă de clopot, aplecat peste puşcă, cu cămaşa desfăcută aproape până la brâu. Ne-a privit fix, s-a grăbit să se ridice în picioare, ne-a salutat şi s-a întors cu spatele să-şi pună ţinuta în ordine. Când s-a întors din nou cu faţa spre noi, am văzut că se înroşise foarte tare.

— Ar fi fost bine să mă preveniţi, domnişoară Lingwood. Aş fi putut trimite să ni se aducă ceaiul.

— Aţi menţionat că Rosa Barr a lăsat o cutie aici.

Părul îngrozit.

— O, nu. Îmi pare tare rău. Aţi venit până aici. Cutia e la căpitanul Stukeley, dar încă nu s-a întors. Vai, domnişoară Lingwood...

— Eh, asta e, spuse lady Mendlesham. Măcar am încercat.

— Dar v-aş putea arăta cabana în care a dormit, dacă vreţi.

— Da, sigur.

Lady Mendlesham spuse că nu doreşte să descalece, dar unul dintre băieţi i-ar putea aduce o limonadă, cu condiţia să îi garanteze că apa a fost întâi fiartă. Am lăsat-o dând instrucţiuni unui grup de bărbaţi din faţa unei cabane-bucătării despre cum se găteşte cel mai bine sfecla.

Newman a fost un pic prea plin de solicitudine când m-a ajutat să trec peste câteva sfori care fixau corturile, în timp ce mergeam spre cabana Rosei, situată un pic mai departe de restul, într-un rând de cinci cabane. În apropiere, câteva femei stăteau într-un loc umbrit, cu o grămadă de haine de cârpit între ele. Aveau pielea aspră şi părul le era ascuns sub baticuri

1. „O, atunci Polly Oliver izbucni în plâns/ Şi-i spuse bunului căpitan întregul său păs", versuri din cântecul popular englezesc *Sweet Polly Oliver.*

legate în stil turcesc. Când Newman m-a prezentat ca pe verişoara domnişoarei Barr, conversaţia a amuţit complet.

Newman a ciocănit la uşa ultimei cabane şi, când nu a primit nici un răspuns, a deschis-o. Înăuntru era foarte cald şi strâmt, deşi nu erau decât două paturi pliante şi o grămadă de valize. Mirosul de lemn proaspăt tăiat mi-a amintit acut de un şopron pentru florile de ghiveci de la Stukeley, una dintre ascunzătorile Rosei unde ne retrăgeam uneori în zilele ploioase ca să ascultăm ploaia bătând pe acoperişul de tablă subţire şi să privim prin uşa întredeschisă plantele ude de afară.

Privirea lui Newman se muta de la sânii la mâinile mele şi înapoi într-un mod deconcertant.

— Se poate să îmi daţi nişte apă? am întrebat eu. Mi-e foarte sete după drumul călare.

Mă privi îngrozit.

— O, sigur că da. Îmi pare tare rău. Ar fi trebuit să mă gândesc. Mă întorc într-o clipită.

Până la urmă s-a aplecat şi a ieşit cu spatele pe uşa scundă, iar eu am rămas singură în cabana Rosei. Uşor, uşor, totul a redevenit nemişcat în jurul meu, iar soarele pătrundea prin găurile lăsate de noduri în scânduri, luminând rafturile de pe pereţii cabanei aflate la nivelul umărului şi încărcate cu obiecte personale sărăcăcioase: pantofi, pălării, cutii şi cutii de tablă cu etichete. M-am aşezat pe un pat, cu ochii pe jumătate închişi, şi am încercat să mi-o imaginez pe Rosa acolo. Da. I-a plăcut aici, un loc în care să fie printre soldaţi şi totuşi separată. Între două rafale de împuşcături auzeam păsările ciripind, vocile femeilor şi un râset de bărbat izbucnind brusc.

Apoi mi-a trecut prin cap că etichetele de pe cutiile de tablă, CUSUT, BISCUIŢI, CEAI, MEDICAMENTE, fuseseră scrise de Rosa. Soţiile soldaţilor probabil nu ştiau să scrie şi oricum scrisul acela hotărât era inconfundabil.

Am dat jos cutia pe care scria CUSUT şi am deschis-o. Câteva furnici au alergat speriate pe obiectele dinăuntru: papiote cu aţă albă şi neagră, o foarfecă, o colecţie de nasturi, un set de bolduri, un degetar şi cartea de cusut a Rosei, cea pe care i-o făcusem eu la Stukeley. Primele ei încercări de a coase: o bucată de pânză îndoită în două şi dublată (de mine) cu mătase, cu cusături inegale, roşii, însăilate de-a lungul pliului

ca să țină un pătrățel de flanel pentru ace – din care mai rămăseseră doar trei, foarte ruginite. Pe copertă erau cusute cu cruciulițe inițialele R.B., cu câte o cruciuliță decorativă în fiecare colț, cu verde. Toată treaba mi-ar fi luat mie zece minute, dar pe Rosa o ținuse ocupată două după-amiezi, dat fiind că nu mai pusese mâna pe un ac până atunci. Îmi amintesc că stăteam în ascunzătoarea din gardul viu, cu o omidă care îmi traversa pantoful, cu părul Rosei care făcea ape în lumină, sprâncenele ei încruntate în timp ce lingea capătul unui fir de ață și încerca să îl împingă prin urechile acului („Nu, Rosa, fă cum te-am învățat: îndoaie firul în două, ține-l între arătător și degetul mare și apoi bagă bucla prin urechile acului"), cât de supărată a fost când i-am spus că trebuia să desfacem broderia pentru că cruciulițele nu mergeau toate în aceeași direcție.

— Dar cui îi pasă în ce direcție merg cruciulițele? Mie nu. Ce contează?!

— Contează, pentru că în broderie aparența e o reflecție fidelă a calității și durabilității produsului finit, am spus eu repetând cuvânt cu cuvânt ce auzisem de la mătușa Eppie.

— Dar eu zic că cruciulițele mele arată foarte bine așa cum sunt.

— Întoarce-o pe spate. Vezi în ce hal arată dosul?

— Dar nu va vedea nimeni, după ce îi punem dublura.

— Așa e, dar și eu, și tu vom ști mereu că ce e înăuntru nu e frumos.

A luat foarfeca.

— Îmi place, mi-a zis. Îmi place cum îmi spui: „și eu, și tu vom ști mereu..." Pentru că așa e, nu? Vom ști mereu și vom fi mereu împreună.

— Cusăturile nu se desfac cu foarfeca, Rosa. Desfă-le cu partea neascuțită a acului, ca să poți refolosi ața. Mătasea pentru broderie e scumpă.

Ea a oftat teatral.

— Câtă agitație, apoi și-a împins capul înainte să mă pupe. Să nu te schimbi. Să nu mă lași să te conving că lucrurile mici nu contează.

M-am gândit să iau cartea de cusut cu mine, dar nu am putut, așa că am pus-o la loc în cutie, iar cutia pe raft, m-am

mai uitat şi în altele, dar nu am găsit decât lucruri impersonale. Apoi m-am aşezat pe pat şi mi-am imaginat-o pe Rosa acolo, cu mâinile sub părul răsfirat pe pernă, zâmbind bucuroasă că mă vede. Dar mi-am amintit brusc că poate zâmbetul Rosei era unul fals şi poate chiar în acest pat a plănuit cum să îl seducă pe Henry.

Oare *el* fusese aici? Oare stătuseră întinşi împreună în unul dintre aceste paturi? Oare aici învăţase el să îi mângâie forma sânilor?

Am deschis uşa larg şi am ieşit în soarele arzător. Newman venea cu o tavă pe care era o carafă şi un pahar, dar eu am apucat-o împiedicat în direcţia opusă, l-am dezlegat pe Flight, m-am urcat penibil în şa şi am întrebat încotro urma să mergem în continuare.

Lady Mendlesham a pornit într-un ritm atât de rapid, încât mi-a fost foarte greu să mă ţin după ea în timp ce urcam la trap spre nord, pe o pantă lină, până când tabăra a rămas în urmă, ca o machetă făcută de un copil.

— Uitaţi, îmi zise ea, aici a avut loc bătălia de la Balaclava. Sigur aţi auzit despre ea.

Când îmi mişcam capul, durerea se mişca şi ea, ca o piatră care se rostogolea în interiorul craniului. Nu îmi puteam imagina că această vale mărginită de coline joase fusese scena acelui atac avântat al Brigăzii Uşoare direct în bătaia tunurilor inamice, cum îl descrisese corespondentul ziarului *The Times*.

— Prietenul meu, soţul bietei lady Paget, a fost eroul necunoscut al acelei zile, a spus ghida mea. După ce toţi ofiţerii superiori au fost ucişi sau au fugit la adăpost, numai el a rămas să adune soldaţii şi să îi aducă înapoi în vale. Acum haideţi să vedeţi şi ce e de partea cealaltă.

Îşi întoarse calul, o luă la trap în sus pe deal, nu departe, şi îmi arătă în faţă:

— Sevastopolul.

Numele oraşului mi-a făcut inima să bată mai repede, din cauza misticismului şi notorietăţii de care era înconjurat. Acolo, la picioarele noastre, se afla sursa tuturor problemelor, centrul atenţiei pentru întreaga lume, oraşul asediat. Era atât un Sfânt Graal, cât şi iadul pe pământ, îl voiam şi îl uram, iar el se întindea

la picioarele mele, cu marea sclipind dincolo de marginile sale. Ce vedeam era atât de geometric şi îndepărtat, încât aş fi putut foarte bine privi o tablă imensă de joc, exceptând faptul că dintr-un pătrat ieşea fum adevărat.

Sevastopol – Henry îmi arătase cum se scrie şi mă învăţase să îl pronunţ: Sevastópol – era un port întins, construit în mare parte la sud de un estuar lat şi pe mai multe mici peninsule care înaintau în apă. Acesta era motivul pentru care, în încercarea lor nereuşită de a-l înconjura, aliaţii se întinseseră atât de departe. În faţa oraşului se aflau baricadele ruseşti, dâmburi artificiale fortificate în vârf, legate între ele prin ceea ce nouă ni se păreau a fi ziduri joase sau şanţuri. Între dealul pe care eram noi şi bateriile ruseşti se aflau diguri din saci de nisip care marcau tranşeele şerpuitoare ale forţelor aliate, mai mult franceze, mi-a spus lady Mendlesham. Britanicii erau prinşi la mijloc, confruntaţi cu schimburile de focuri cele mai aprige. Turcii, adunătura de nerecunoscători pentru care ne luptam, nu erau deloc disciplinaţi şi nu se putea avea încredere în ei, iar sarzii erau băgaţi undeva în spate, acolo – a făcut un semn cu mâna stângă spre nişte dealuri din spate –, şi erau mai buni la cântat decât la luptat.

Privea toată scena cu aerul de stăpân al unei neveste de proprietar de terenuri care îşi evaluează moşia, a scos un telescop mic din buzunar şi s-a uitat prin el.

— Vă veţi obişnui cu numele redutelor ruseşti, Mamelon, Marele Redan, Malahov şi aşa mai departe. Sunt coşmarul armatei noastre, iar ruşii le întreţin neobosiţi ca nişte castori. Nici nu facem bine o breşă în ele, că se strecoară afară şi le reconstruiesc. Dacă vă uitaţi bine la nord, se vede un rând de ţepuşe care traversează portul, sunt catargele navelor noastre de război scufundate de rusnaci ca să ne împiedice invazia. Şi mai încolo e flota noastră. Vedeţi?

Prin telescop am văzut cercuri de privelişte mărită; după ce am ajustat lentila, am văzut că Sevastopolul avea biserici albe şi clădiri publice elegante, cu ziduri şi ferestre masive. Nu mi se părea corect să bombardezi un oraş cu domuri, apartamente şi parcuri, era cumva ca şi cum ai ataca o femeie cu jupoane şi mânecuţe apretate. Portul semăna cu orice alt port, cu vapoare

şi bărci mai mici care scoteau aburi aproape de mal sau erau ancorate la docuri, numai că nici un vas nu trecea de fantomatica barieră de catarge de la ieşirea din port. Iar de jur împrejur, ordonate ca ţurţurii de nisip cu care îşi decorează copiii castelele, erau zidurile şi baricadele de piatră, pământ sau lemn, multe înalte de câţiva metri, toate ornate cu ţepi negri despre care bănuiam că sunt puşti, deşi într-un loc punctele erau colorate în albastru, galben şi alb şi păreau să plutească deasupra zidurilor.

— Ce sunt culorile acelea de deasupra baricadelor ruseşti? am întrebat-o pe lady Mendlesham.

Mi-a luat telescopul, a umblat la lentilă şi apoi a pufnit:

— Insolenţă! Rusoaicelor le place să ridice zmeie deasupra baricadelor. Intenţia lor este să ne sfideze, dar pe mine nu mă impresionează deloc. Apărarea rusească e pe cale să cadă chiar acum, deţin un sfert din armele pe care le avem noi, cele pe care le au sunt piese de muzeu, iar moralul le e la pământ. În definitiv, nu trebuia să se pună cu spiritul britanic.

— Dar totul pare atât de bine construit.

Mi-am pus mâna streaşină la ochi, încercând să disting punctele de culoare.

— Cum de supravieţuiesc, cu oraşul baricadat?

— Nu vor mai supravieţui mult, dacă le tăiem căile de aprovizionare. După cum spuneam, acum că a căzut Kerci-ul, chiar o să simtă.

Pământul s-a cutremurat şi de pe terenul dintre liniile aliate şi cele ruseşti s-a auzit un răpăit rapid de puşti, la care bateriile franceze au răspuns imediat cu o răbufnire.

— Ce se întâmplă? am strigat.

— Se trage tot timpul. Rusii sunt nişte luptători mici şi tenaci. Dar ar trebui să fie atenţi. Cu toţii aşteptăm bombardamentul final. Veţi vedea. Într-o bună zi vom trece de parapetele alea ale lor şi o să-i scoatem pe ruşi ca pe nişte şobolani dintr-o conductă de apă.

— Când va începe bombardamentul?

— Aşteptăm ordine de sus. Şi ce e rău în faptul că suntem aliaţi cu francezii este că, exact când credem că generalii lor vor acţiona în sfârşit, primesc o telegramă de la Napoleon, care

insistă ca toată lumea să se răzgândească. Francezii nu au putut niciodată să se țină de un plan.

Soarele jos îmi ardea marginea bonetei, o mierlă a descris un arc deasupra mea, iar o briză blândă a adus un miros de mare, praf de pușcă și masa de seară. Piciorul drept, petrecut pe după oblânc îmi amorțise, iar migrena își făcea de cap.

În timp ce mă uitam la cer, albastrul strălucitor s-a mai închis, iar soarele a coborât și mai jos. Apoi s-a auzit o explozie mare din tranșeele aliate, iar mingi de foc au aterizat trosnind peste redutele rusești de la nord.

— Și Inkerman? am spus eu într-un final, deși mi-am dat seama că abia putusem să pronunț numele. Unde se află Inkerman?

— Inkerman?

— Verișoara mea, Rosa...

— A, Inkerman. În partea aceea, spre nord, vedeți? Dincolo de râu. Dealurile acelea joase de fapt marchează o schimbare completă de peisaj, o bucată de teren tare nenorocită, cariere și ravene adânci, peșteri, unele săpate de om. Am dat o bătălie acolo, de departe cea mai sângeroasă din tot războiul, dar a fost înainte să vin eu. Inkerman e imediat în afara ultimelor baricade rusești.

— Putem merge acolo?

— Nici nu încape vorbă. E prea departe. Și periculos de aproape de liniile inamice.

Se mai auzi o explozie înfricoșătoare, iar apoi încă una, care a făcut să țâșnească țărâna la vreo sută de metri în fața noastră.

— Ar trebui să plecăm, spuse lady Mendlesham și-și trase calul de dârlogi. Spre seară se încing întotdeauna lucrurile, iar eu trebuie să ajung la cină...

Un bombardament asurzitor se revărsă asupra apărării rusești, poneiul meu țâșni după calul ghidei mele, iar capul mi se umplu cu pete luminoase.

Deși ieșiserăm din tabără de numai jumătate de oră, la întoarcere am găsit totul schimbat. Bărbații erau acum în uniforme, înarmați complet și se adunau în coloane – batalioane, după cum mi-a spus lady Mendlesham. Toată graba aceea părea controlată, se strigau ordine, se alerga de la o cabană la alta de parcă cineva ar fi deranjat un mușuroi de furnici și

întreaga colonie se pregătea să mărşăluiască. Capul ghidei mele se întorcea cu viteză când spre stânga, când spre dreapta.

— Ce se întâmplă? A fost vreun raid? Ce veşti sunt? O clipă, băiete...

Dar nimeni nu se oprea, nici măcar pentru ea.

Dinspre Sevastopol se auzea un zgomot continuu de tunuri, iar cerul de iunie părea întunecat, în contrast cu urmele luminoase lăsate de ghiulele şi fumul care se îndepărta încet. Urechile îmi ţiuiau, iar nenorocitul de ponei a început să se foiască şi să îşi tragă capul dintr-o parte în alta, a sărit pe loc şi a pocnit din copite, încât am simţit cum îmi bubuie capul de durere.

— Lady Mendlesham, am strigat. Ajutaţi-mă, vă rog. Nu cred că pot...

— Trebuie să ne întoarcem în port imediat, mi-a strigat biciuindu-şi scurt calul peste crupă. Dacă urma să fie un bombardament, de ce nu mi s-a spus?

Şi dispăru într-un nor de praf. Eu am dat să o urmez, dar poneiul meu avea alte gânduri sau, mai degrabă, era prea înnebunit de vacarm ca să mai asculte de orice fel de comenzi. S-a cabrat şi a galopat de la un cort la altul, împiedicându-se de sfori şi apoi, când soldaţii au început să mărşăluiască în spatele nostru şi undeva la dreapta noastră a răsunat o canonadă puternică, s-a panicat de-a binelea.

Am ţipat la el cât am putut de tare şi am tras disperată de frâu, zăbala rupându-i gura în timp ce el îşi mişca înnebunit capul în sus şi în jos. Dintr-odată mi-a scăpat frâul şi până să mă adun şi să îl strâng din nou, poneiul a ţâşnit înainte, eu am pierdut controlul, iar el a rămas liber să îşi facă de cap galopând peste câmp către împuşcături; numai că de fiecare dată când se auzea o explozie, începea să se îndepărteze în zigzag. Am sărit în sus şi în jos pe spinarea lui, fiecare suspin oprindu-mi-se în gât, cu mâinile încleştate pe frâu, cu muşchii coapselor zvâcnind de la efortul de a mă ţine în şa şi cu carnea învineţită violent de la contactul cu şaua din piele tare. Apoi, de câte ori mă loveam de şa mai alunecam puţin, până când nu am mai reuşit să mă ţin deloc dreaptă şi m-am agăţat de şa cu ambele mâini. Ca prin ceaţă, am văzut că pe iarbă erau împrăştiate schije, iar ghiulelele se rostogoleau dintr-o parte în alta, ca şi cum ar fi

rămas acolo după jocul de bowling al unui nebun, că ne apropiam de o coloană de bărbaţi şi că în faţa noastră se ridica o baricadă din care ieşeau vălătuci de fum şi puştile trăgeau încontinuu. Până la urmă, poneiul şi-a dat seama de greşeală, a cotit-o spre Balaclava şi timp de câteva minute am tot gonit până aproape am ajuns la corturi; eu nu am mai reuşit însă să mă ţin, şaua mi-a scăpat din mâinile înmănuşate şi în clipa următoare am alunecat într-o parte, am fost aruncată de galopul poneiului şi am aterizat pe noadă cu o pocnitură, ceea ce mi-a oprit respiraţia şi m-a făcut să mă sprijin în coate.

Am rămas întinsă, nemişcată timp de câteva minute; îmi era atât de teamă să nu îmi fi rupt ceva, încât nici nu am avut curaj să îmi controlez membrele. Partea uimitoare era că nimeni nu părea să-mi fi remarcat căderea, ceea ce mi-a dat un sentiment de uşurare, dat fiind că fustele mi se ridicaseră până la brâu. Până la urmă m-am rostogolit pe burtă, m-am pus în genunchi şi mi-am verificat trupul. Eram întreagă. Apoi m-am ridicat în picioare pe pământul care se zguduia, mi-am ferit ochii de priveliştea grozăviilor care se petreceau în tranşee şi dincolo de ele şi am pornit-o spre Balaclava. Poneiul meu nu se vedea nicăieri.

La primul pas, durerea a revenit întreagă, iar capul a început să-mi pulseze, numai că de data aceasta durerea îşi trimitea tentaculele până în stomac, le agita de îmi venea greaţă şi trebuia să mă târăsc până la marginea drumului şi să vărs în iarbă. M-am lăsat să cad şi mi-am îngropat în mâini capul care îmi ardea. Oare de la cădere îmi era aşa de rău? De la frică? Febră tifoidă? Nu. *Holeră.* Sigur asta era. În sfârşit, avea sens. Durerea de cap, setea răvăşitoare, răul, delirul. Holeră. Henry mă învăţase toate semnele, de fapt toţi londonezii erau obsedaţi de ele. Iar în Crimeea, auzisem eu, holera era şi mai feroce; acum puteai să iei micul dejun la opt dimineaţa, iar până la prânz erai mort.

În mod ciudat, m-am simţit uşurată. Cel puţin nu trebuia să mă mai întorc la Narni şi să îl văd încă o dată pe Henry înainte de a mă întoarce acasă, unde mă aşteptau reproşurile părinţilor. Dar, între timp, îmi era evident că nu puteam să mor acolo pur şi simplu, în apropierea Sevastopolului asediat de aliaţi, aşa că m-am târât mai departe. O şuviţă de păr îmi tot intra în ochi şi

mă chinuia, boneta îmi căzuse într-o parte, dar nu aveam forța necesară să o dezleg, iar mușchii de la picioare fuseseră atât de solicitați de șa, încât abia îmi mai susțineau corpul. După vreo jumătate de oră, am ajuns în Kadikoi și de acolo am început urcușul greu și lent până în vârful dealului abrupt, la poalele căruia se afla portul Balaclava.

După ce am ajuns în orășel, m-am furișat pe lângă biroul lui Barnabus rugându-mă să nu lucreze târziu în seara aceea, iar într-un final am ajuns la *Royal Albert*, la fel de bucuroasă să regăsesc vaporul acela păduchios ca și când ar fi fost locuința mea dragă, Fosse House. M-am sprijinit de balustradă, am urcat pe punte și apoi am coborât în cabină, unde era întuneric beznă. Am pipăit după un fitil, l-am aprins de la o lampă de pe hol, am aprins felinarul din cabină, am înșfăcat carafa cu apă stătută, de dimineață, și am băut cu lăcomie. Deși patul era nefăcut și plin de purici, m-am întins pe el îmbrăcată complet, dar de cum am făcut-o, cabina a început să se învârtă și am simțit cum mi se întoarce din nou stomacul pe dos.

M-am întins după lighean, apoi m-am târât până sus, pe punte, să îl golesc. Nemernica de Nora. Durerea de cap îmi sfredelea o parte din față. De câte ore eram bolnavă? Una sau două? Deci mai aveam cel mult patru ore de trăit, iar în acest interval stomacul meu se va goli de tot, apoi urmau crampele și transpirația teribilă. Am fost surprinsă când m-am văzut în bucata de oglindă, deoarece, în ciuda urmelor de noroi și a palorii, încă nu aveam tenul livid al unui bolnav de holeră.

Apoi am observat că, dincolo de imaginea mea reflectată, se găseau trei bucăți de hârtie prinse cu bolduri de peretele cabinei.

Prima era transcrierea unei telegrame.

„Vino acasă. Imediat. Trebuie. Am aranjat.
P. Lingwood."

A doua, cu un scris de mână oficial și îngrijit, era de la Barnabus.

„6 iunie. A se vedea telegrama tatălui dumneavoastră. Am hotărât să plecați cu primul vapor. *Wellington* pleacă spre Gallipoli mâine-dimineață la ora nouă. V-am asigurat locuri

dumneavoastră şi cameristei. Vă rugăm insistent să vă îmbarcaţi la ora anunţată."

A treia purta scrisul de mână rotund şi citeţ al unei femei.

„Dragă domnişoară Lingwood,

Însoţitoarea dumneavoastră, doamna McCormack, se află aici, la noi, într-una din cabanele spitalului. Ne pare rău să vă informăm că este foarte bolnavă şi probabil nu va rezista până dimineaţă. Vă roagă să îi aduceţi lucrurile, dacă se poate, deoarece ar dori să le aibă lângă ea.

Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnişoară Lingwood.

Maica Doyle de la spitalul Castle."

M-am lăsat să cad pe spate în pat şi m-am luat literalmente cu mâinile de cap. Era pur şi simplu inacceptabil ca o bolnavă de holeră să fie confruntată cu trei cereri urgente deodată, din care două contradictorii.

Până la urmă, am hotărât că singura reacţie posibilă la asemenea ordine dictatoriale era să îmi pun capul pe perna murdară şi să încerc să dorm.

Capitolul nouă

Derbyshire, 1844

În ciuda sau tocmai din cauza interdicției de a ne mai apropia de copiii din sat după incidentul cu păduchii, Rosa a insistat să îi vizităm din nou.

— Nu trebuie să vii, dacă nu vrei, Ella. Dar i-am promis bietei doamne Fairbrother că o să am grijă de ea. Nu are cine altcineva.

— Dar tatăl tău vitreg... și mama ta a spus...

— Ce e mai important, să îți asculți tatăl vitreg orbește sau să încerci să ajuți o femeie abandonată de toți? Soțul ei a murit anul trecut. Nu mai are nimic.

— O voi întreba și pe mama.

— Mariella, trebuie să alegi de partea cui ești. Până la urmă, ești secretara societății noastre. Și dacă mama ta îți spune să nu mergi? Domnișoara Nightingale vizitează casele din satul său, iar mama consideră că a-i avea invitați la cină pe soții Nightingale e un triumf social. Așadar, dacă domnișoara Nightingale are voie să îngrijească de copiii bolnavi, chiar și când au scarlatină, de ce nu am putea și noi?

— Copiii din sat au scarlatină?

— Nu cred.

— Dar ce putem noi să facem pentru această familie?

— Păi, în primul rând să le arătăm că nu i-am uitat. Și, vezi, am luat câte ceva de la bucătărie. Bucătăreasa crede că mergem la picnic. Și avem aproape trei șilingi să le dăm. Ar trebui să le ajungă o perioadă destul de lungă.

Eu nu încălcam niciodată regulile și nu voiam să merg în sat. Lăsând păduchii la o parte, copiii Fairbrother fuseseră o

companie deosebit de neplăcută în comparaţie cu copiii cu ochi strălucitori pe care îi ajutam după slujbă, la şcoala de duminică de la biserica din Clapham. A trebuit chiar să facem un ocol prin grădina italiană, apoi prin grădina cu fântâni arteziene, printre trepte şi cascade, ca să ieşim pe portiţa de lemn din spate, apoi de-a lungul pârâului din pădure, astfel încât nimeni să nu îşi dea seama unde mergem.

Am ieşit undeva sus, deasupra văii unde se găseau turnătoriile de plumb ale lui sir Matthew, şi am tot coborât, am trecut de ziduri joase din pietre puse una peste alta şi am traversat păşuni pentru oi, până când aerul s-a umplut de fumul de la turnătorie şi au apărut câteva căsuţe la picioarele noastre.

De departe păreau pitoreşti, învăluite într-un fum maroniu, făcute din piatra din zonă şi cuibărite în adâncul văii lângă râu, dar când ne-am apropiat am observat că acoperişurile erau curbate, iar ferestrele nu aveau geamuri. Dincolo de duhoarea turnătoriei de plumb, de la care îţi dădeau lacrimile, se simţea mirosul specific al sărăciei: l-am recunoscut de la cerşetorii care stăteau pe prispa bisericii şi se aşezau în ultimul rând de băncuţe în zilele ploioase de duminică.

Mi se părea că fuseseră intenţionat lăsate în paragină. Curţile erau pline de gunoaie, iar copiii de diverse vârste care ne priveau aveau feţele murdare, cu bube la gură şi părul netuns. Îmi doream să le iau hainele, să le duc la spălătorie să le fiarbă şi apoi să îmi petrec toată ziua cârpind şi ţesând găurile. Nimeni nu părea încântat să ne vadă.

Rosa a bătut la uşa celei mai apropiate case, care s-a deschis cu un scârţâit. Afară lumina era maronie, iar înăuntru, în spatele doamnei Fairbrother, era aproape întuneric beznă. Era o creatură măruntă, cu spatele aplecat, capul gol aproape chel şi aceeaşi expresie tâmpă ca şi a copiilor ei.

— Bună ziua, doamnă Fairbrother. Am venit să vedem ce mai face Petey. Ea este verişoara mea, Mariella, de la Londra.

Când doamna Fairbrother s-a dat la o parte să ne lase să intrăm, nu mi s-a părut potrivit să dau mâna cu ea, aşa că am trecut pe lângă ea evitându-i privirea. Primul lucru pe care l-am observat a fost scăderea bruscă a temperaturii, în ciuda focului care ardea în vatră. Apoi am simţit mirosul, era atât de scârbos

că mi-am acoperit gura şi nasul. Era un miros de lucruri vechi şi murdare, oale de noapte negolite, cartofi putrezi. Nu, o, nu, m-am gândit. Nu avem ce căuta aici. Nu e bine. Nu putem să-i ajutăm cu nimic.

— Ce mai face cel mic, doamnă Fairbrother? a întrebat Rosa, vocea ei ca un clopoţel fiind singurul lucru curat şi frumos din casă.

— Foarte rău.

O grămadă de zdrenţe dintr-un colţ s-a dovedit a fi un bebeluş întins pe spate. Mama lui stătea lângă foc şi se uita la Rosa de parcă i-ar fi predat întreaga responsabilitate pentru fiul ei. Mi-a venit să plâng la gândul că tot ce le puteam oferi erau nişte prăjituri şi trei şilingi.

Rosa îngenunche lângă pat.

— Petey. Petey.

— N-aude, don'şoară. Nu s-a mai trezit de-o săptămână. De mâncat mai primeşte când şi când, dar de trezit nu pot.

— A fost doctorul din nou?

— Nu poa' să facă nimica, zice el.

— Mariella, de ce nu vii să vorbeşti cu Petey? Poate se va bucura că îl vizitează o fată nouă, a spus Rosa.

Am traversat camera din trei paşi şi m-am uitat la faţa aceea mică şi descărnată. Globii oculari i se vedeau pe sub pleoapele pe jumătate închise, iar părul i se adunase pe frunte. O dâră de vomă i se uscase pe bărbie, iar fiecare respiraţie era un efort.

În timp ce Rosa îl mângâia, i-am văzut pleoapele tresărind. Ea îi tot repeta încet numele.

— Încearcă şi tu acum, Mariella, mi-a zis.

Mâna copilului era la fel de rece şi lipsită de viaţă ca o bucată de peşte mort.

— Petey, am rostit eu cu vocea tremurândă.

A inspirat prelung, o inspiraţie încărcată de muci, iar când a expirat, din gură i s-a scurs ceva galben.

Priveliştea mi-a făcut aşa greaţă, că m-am ridicat, am luat-o spre uşă şi am ieşit în fugă. Afară am tras adânc în piept aerul rânced. Fetiţa care ne dăduse păduchi era în apropiere.

Mi-era aşa de ruşine de cum mă purtasem înăuntru, că mi-am răsucit părul bine, l-am vârât pe tot sub boneta de soare şi m-am oferit să-i cos buzunarul. S-a apropiat pas cu pas, până

am scos eu acul și ața și am început să cos. Biata de ea mirosea așa de urât, că mi-am ținut tot timpul capul într-o parte.

— Îți mai amintești că ai venit la noi și ne-am jucat? i-am spus eu.

Se holba în continuare la mine.

— Am cântat un cântec. Vrei să încercăm? *Baa Baa...*

Chipul ei era lipsit de expresie. Am renunțat și am continuat să cos. Până a ieșit Rosa, atrăsesem un public considerabil de copii care mă priveau tâmp.

— Nu știam unde erai, mi-a spus Rosa în timp ce ne îndepărtam.

S-a întors să le facă cu mâna copiilor, dar nici unul nu i-a răspuns.

— M-am gândit că aș fi mai de folos afară. Nu am suportat, îmi pare rău.

— Acum știi de ce e nevoie să merg acolo. Cineva trebuie să facă ceva.

— Nu mi s-a părut corect. Nu am făcut decât să ne uităm.

— Nu m-am uitat doar. Am încercat să îi ajut.

— Dar tatăl tău vitreg? Nu poate el să-i ajute?

— Tatăl lor a lucrat la turnătoria de plumb, dar a murit. Tata spune că le oferă acoperiș deasupra capetelor și când vor crește suficient de mari, le va da de lucru la fabrică. Doamna Fairbrother refuză să lucreze într-un atelier pentru femei, și cine o poate învinovăți?

— Ce are băiețelul?

Urca dealul atât de repede, că nu puteam să țin pasul cu ea. Cu cât urcam mai mult, cu atât mai curat devenea aerul, până am ajuns la marginea pădurii de pe domeniul Stukeley, iar casele au dispărut cu totul. În schimb, valea era scăldată de lumina de după-amiază ca o scenă de tablou.

— Rosa?

— Nu pot să-ți spun ce are.

— De ce nu?

— Nu vreau să știi.

— Atunci de ce m-ai dus acolo?

— Pentru că asta e *viața mea.* Acum ai văzut-o în întregime – viața mea de la suprafață și viața mea de dedesubt.

Capitolul zece

Balaclava, 1855

Când m-am trezit era tot întuneric şi, deşi mă dureau stomacul, capul şi aproape îmi rupsesem oasele în două, nu prea mai era altceva în neregulă cu mine şi, prin urmare, nu am avut de ales şi a trebuit să mă confrunt cu ziua cea nouă. Am sunat după mus să îmi aducă apă curată, dar i-a luat câteva minute să ajungă şi încă şi mai mult să aducă urciorul. Mi-a spus pe un ton bosumflat că era trei dimineaţa. Bietul de el, îl sculasem din somn.

— Încă se aud împuşcături, am spus eu. Chiar şi la ora asta.

— Credem că urmează un atac. O să luăm pe sus redutele ruşilor. Îi înmuiem, asta facem acum, cu puştile.

— Cât crezi că va dura bombardamentul?

— Zile întregi. Cine ştie? Ce n-aş da să fiu acolo.

M-a privit cu ochi roşii şi apoşi, de parcă eu aş fi putut să îi dau voie să se alăture trupelor.

I-am spus să se întoarcă în pat, am desprins cele trei mesaje de pe perete şi m-am întins, urmărind flacăra lămpii ce tremura odată cu mişcarea uşoară a valurilor. Ei bine, se pare că lucrurile Norei trebuie trimise la spitalul Castle, iar ale mele împachetate şi mutate pe vaporul *Wellington*. Telegrama tatei nu lăsa loc de discuţii. Deşi niciodată nu îşi îndreptase furia împotriva mea, îl văzusem furios mai ales când unul din furnizorii săi l-a păcălit cu o sumă mare de bani şi, din nou, când eu şi mama ne-am întors la Fosse House după ce fuseserăm izgonite de la Stukeley. Se învineţise de furie, iar ochii îi aruncaseră săgeţi de foc.

— Gata, nu vreau să mai aveţi nimic de-a face cu el. *Sir* Matthew Stukeley. Nu accept ca soţia şi fiica mea să fie tratate

așa. Mă gândesc foarte serios să mă duc până acolo eu însumi și să-i zbor dinții din gură. Și oricum, sora ta nu e decât o...

Zbang! – s-a auzit închizându-se ușa de la birou, dar vocile, a tatei furioasă și a mamei – împăciuitoare, au continuat să se audă urcând și coborând timp de încă aproape o oră.

După aventura călare și noaptea de boală, mă simțeam ca o scoică goală spălată de maree. Dar zgomotul era înnebunitor, răpăitul continuu, neuniform al exploziilor, iar dincolo de el, tunetul unor arme mai mari. Prin urmare, nu mai aveam nici o șansă să adorm la loc. Lumina lămpii pâlpâia, armele bubuiau, iar cabina era înțesată de cufere pe jumătate împachetate și bucăți de material rămase de la costumul de călărie.

Până la urmă, m-am hotărât să mă ridic din pat imediat și să încep să împachetez. Nu îmi venea să îl mai deranjez o dată pe mus, dar când am urcat pe punte să caut un hamal, am descoperit că la patru dimineața portul era cuprins de aceeași forfotă ca și în timpul zilei. Aerul continua să pârâie, iar dincolo de lumina albă a focului de arme, cerul pălise de la vinețiu închis la gri. Debarcaderul cu muniție era plin de activitate ca un stup: lămpi care se legănau, zgomotul ghiulelelor care se rostogoleau și se ciocneau în timp ce le încărcau în camioane, zgomote metalice. Mi-am dat seama că, toată lumea fiind ocupată, va trebui să duc eu însămi lucrurile Norei până la spital. Câțiva bărbați în vârstă, îmbrăcați în uniforme zdrențuite, mi-au indicat o cărare îngustă și abruptă care șerpuia printre clădirile dărăpănate, dar eu eram așa de slăbită, încât trebuia să mă opresc din câțiva în câțiva metri, să pun jos bagajul și să trag aer în piept. Cu cât mă îndepărtam de port, cu atât mai ordonat părea totul când priveam în urmă: vapoare ancorate frumos unul lângă altul, linia dreaptă a căii ferate, șirul de căruțe pe drumul care venea din port.

Când am ajuns la spital, care semăna mai mult cu un rând de cabane, am bâjbâit o vreme până am deschis o ușă la întâmplare și m-am pomenit în capătul unui salon lung. În aer plutea inconfundabilul miros de bărbați bolnavi, așa că am rămas în prag încercând să văd ceva în întuneric. După câteva minute, un felinar s-a desprins de undeva din interior și s-a apropiat de mine. S-a dovedit a fi o lampă simplă, cu un abajur de hârtie care să protejeze flacăra, ținută în mână de o călugăriță drapată

în negru, cu o figură primitoare, cu nasul mare care ieşea dintr-o bonetă largă albă.

Mi-a spus că asistentele şi călugăriţele dormeau într-un rând separat de cabane, aşa că am pornit într-acolo, de data asta sub un cer argintiu-auriu, până am ajuns la o adunătură de căsuţe ca a Rosei. Primele trei erau goale, dar în următoarea am găsit două femei dormind. Uşa de la ultima cabană era închisă, dar când am împins-o am auzit sunet de paşi mărunţi şi un hârşâit. Când am deschis uşa mai larg, în lumina palidă a zorilor, am fost martora unei scene atât de intense, încât mai târziu mi-am dat seama că mi-a rămas întipărită în minte ca un dagherotip.

Cabana arăta pe dinăuntru cam ca a Rosei, cu câte un pat de fiecare parte şi un spaţiu îngust între ele. Un pat era gol, dar pe celălalt zăcea Nora, cu capul ras în grabă, încât îi rămăseseră câteva smocuri pe la urechi. Era cu faţa pe jumătate întoarsă, cum zăcea cu trupul contorsionat şi un genunchi ridicat. Gâtul gros şi partea de sus a braţelor erau goale, dar pe piept avea o pată întunecată. La început am crezut că era o pisică făcută ghem, dar apoi i-am observat ochii mici şi răutăcioşi şi coada cheală, de neconfundat. Un şobolan de vreo jumătate de metru se aşezase pe pieptul Norei ca şi cum ar fi fost prada lui.

Animalul a întors capul spre mine şi m-a privit fără frică. Între timp, mirosul groaznic îmi înţepa gâtul. Nora a ridicat slăbită o mână în încercarea de a goni animalul, dar până la urmă mi-am venit eu în simţiri, am ţipat scurt şi am aruncat cu geanta cu lucrurile Norei în direcţia patului. Noroc că eram atât de slăbită şi am ţintit atât de prost, încât geanta nu a lovit-o pe Nora, în schimb mişcarea şi zgomotul brusc au fost de-ajuns să gonească animalul, care a fugit spre marginea patului şi a dispărut apoi în întuneric. Ultimul lucru pe care l-am văzut dispărând a fost coada lui ca umbra unui gând.

Nora a fost din nou cuprinsă de torpoare, în timp ce eu am mai făcut un pas cu precauţie. Carnea ei era căzută şi cenuşie, iar de respirat respira aşa de greu, încât părea sigur pe moarte. Cu numai două zile în urmă ţipase la mine în cabină şi păruse invincibilă; acum era atât de mâncată de boală, încât nu mai rămăsese nimic din Nora pe care o ştiam eu, doar coaja trupului său. Mi-am amintit ce rău îmi fusese cu o seară înainte, cum vomasem în lighean, şi mi s-a făcut ruşine. Deşi îmi fusese silă

şi frică, acum îmi dădeam seama că, în comparaţie cu ce vedeam, eu jucasem teatru. Am ieşit împiedicându-mă din cabană şi am dat peste o călugăriţă care se îndrepta cu capul în jos spre spital.

— E o femeie bolnavă înăuntru, i-am strigat eu. E limpede că nu se simte bine şi are nevoie de cearşafuri şi schimburi curate.

Călugăriţa mi-a aruncat o privire lipsită de emoţie:

— Poftim?

— Mă numesc domnişoara Lingwood. Femeia dinăuntru este camerista mea. Nu ar trebui lăsată aşa.

— Bănuiesc că sunteţi domnişoara de pe vapor. I-aţi adus lucrurile, nu? Păi atunci, o să vă arăt unde găsiţi cearşafuri, dacă mai sunt, şi apă curată şi îi puteţi face o baie cu buretele. Dacă trebuie să îi goliţi oala de noapte, sunt nişte şanţuri dincolo de ultimele cabane ale spitalului. Şi aveţi grijă să vă spălaţi pe mâini. Ţinem foarte mult la igienă aici. Dacă mă urmaţi, vă arăt.

Am încercat să îi explic că, din păcate, nu venisem să le ajut, urma să plec cu primul vapor, dar m-a făcut să o urmez în cabana Norei, unde a atins-o pe bolnavă pe gât şi pe mână, i-a murmurat că s-a descurcat foarte bine şi a rezistat aşa de mult, apoi mi-a spus din nou să o urmez.

— Nu pot rămâne, am repetat eu. Vaporul meu pleacă la nouă. Nu sunt asistentă. Nu pot face nimic pentru Nora.

M-a dus afară, unde zorii se risipeau.

— Am avertizat-o că se poate îmbolnăvi, dar a insistat să ni se alăture şi s-a dovedit o asistentă excelentă în scurtul timp cât a fost sănătoasă. Dar acum este bolnavă şi nu ne putem lipsi de un om ca să aibă grijă de această femeie în plus. Am aflat că se va da o bătălie, deci vom avea de lucru până peste cap. Surorile mele trebuie să doarmă ca să poată înfrunta ce va urma. Cel mai probabil, femeia va muri în câteva ore şi apoi veţi fi liberă. Dacă trăieşte, ne poate fi din nou de folos. Oricum, ar trebui să vă faceţi datoria.

— Dar dacă mă îmbolnăvesc şi eu?

Îşi apropie faţa cu urme de vărsat de vânt de a mea.

— Sunteţi responsabilă pentru prezenţa bietei femei aici sau nu?

— Ea a vrut să vină. A insistat. Eu nu am avut nimic de-a face. Nu aş fi aici dacă...

— Ai cui au fost banii cu care aţi plătit pentru călătorie? Dacă au fost ai dumneavoastră, atunci sunt de părere că purtaţi responsabilitatea.

— Dar tata a aranjat să plec cu următorul vapor. Trebuie să plec.

— Atunci plecaţi. Dar nu mi-aş dori să fiu în locul dumneavoastră dacă femeia moare.

Am adus un castron cu apă fierbinte de la bucătărie, după cum mi se spusese. Apoi am smuls un volan de la un jupon şi mi l-am legat peste gură şi nas, în speranţa că mă va proteja de infecţie. Habar nu aveam ce să fac cu o femeie pe moarte şi întreaga sarcină de a o spăla mi-a provocat aşa greaţă, că la un moment dat a trebuit să ies din cabană. Când am intrat la loc, am găsit-o pe Nora aparent trează şi încercând să se dea jos din pat. De fapt, avea privirea fixă, ardea toată şi delira, şi a trebuit să mă lupt cu ea, să o apăs pe umeri ca să o ţin jos.

— Trebuie să fugim, spunea încontinuu. Nu avem de ce să mai rămânem aici. Am aşteptat prea mult. Acum trebuie să fugim...

— O să plecăm imediat ce te simţi mai bine, i-am spus eu, dar ea m-a zgâriat pe mâini ca să mă îndepărteze.

— Nu te mai ascult. Trebuie să îi cărăm. Sunt puternică. Îi duc eu pe amândoi. Tu adu căruţa...

— Stai liniştită, Nora. Ne descurcăm noi împreună. Când te faci bine, o să aranjez să...

— Unul în spate şi unul în braţe.

— Aşa, exact. Ne descurcăm noi.

— Păi, trebuie să plecăm de aici. Haide.

De fiecare dată când încerca să se ridice, îi puneam mâna pe piept şi o ţineam jos, în timp ce ea mă trăgea de mâini fără putere.

— Dă-mi-i mie, gemea ea. Îi duc eu tot drumul. Îţi zic, nu sunt deloc grei.

Forţa îi scădea pe măsură ce se lupta cu mine, dar tot nu voia să se oprească. Atunci am văzut bagajul cu care venisem de pe vapor şi i-am pus în mână, unul câte unul, fiecare obiect. A aruncat totul deoparte, rozariul, cartea, portretul făcut de

Rosa, până a ajuns la cutiuţa cu pământ, pe care şi-a lipit-o de obraz. M-am folosit de momentul de linişte ca să îi umezesc gâtul şi fruntea cu o soluţie de oţet lăsată lângă patul ei şi să îi picur apă între buzele crăpate. S-a uitat fix la mine, fără să mă vadă, apoi a strâns din nou cutia la piept şi a început să delireze.

— Dă-mi-i mie. Lasă-mă să-i duc eu. Sunt uşori ca un fulg...

Din nou a trebuit să o ţin în pat apăsând-o pe piept. Am înfăşurat-o în cearşaf, i-am umezit fruntea şi am prins-o de degetele care încercau să apuce. Am continuat să mă lupt cu ea şi să o alin după aceea, până când m-a cuprins furia şi frustrarea că nu puteam face mai mult. M-am gândit la mătuşa Isabella, care îşi petrecuse ani întregi sprijinită de perne proaspăt scrobite şi, în sinea mea, am mustrat-o: cât de falsă ai putut să fii. Asta înseamnă boală adevărată, asta înseamnă să te lupţi cu moartea. Cum ai îndrăznit să ne iroseşti viţele cu slăbiciunea ta prefăcută?

Eram îngrozită de spectacolul unei femei puternice doborâte de febră şi de faptul că pământul se tot zguduia în timp ce bombardamentul asupra Sevastopolului continua. Trebuia să se schimbe ceva. Plus că eram înnebunită că vaporul plecase fără mine, şi toţi vor fi furioşi pe mine, şi toate acestea din cauza viclenelor călugăriţe catolice care mă lăsaseră singură cu o muribundă. „Aduceţi-i lucrurile", îmi scriseseră – ce păcăleală; mă minţiseră şi mă ademeniseră aici, la ele.

Acum era plină zi afară şi prin uşa rămasă întredeschisă pătrundea o rază de soare, care lumina podeaua construită în aşa grabă, că crescuse iarba prin găurile dintre scânduri. Rafturile conţineau o colecţie pestriţă de provizii, gemuri şi murături, cutii de tablă, sticle şi pungi cu cafea şi, în ciuda faptului că se făcuse zi, şobolanii continuau să colcăie pe sub podea şi le auzeam ghearele când fugeau brusc dintr-o parte în alta a cabanei. Nu mai văzusem în viaţa mea şobolani aşa de mari şi de înfometaţi, nici măcar pe malul Tamisei, aşa că mi-am strâns bine poalele în jurul meu ca să nu mi se urce pe picioare.

Am continuat să îi şoptesc cuvinte liniştitoare Norei, care continua să geamă şi să clocotească de furie.

— Eşti în siguranţă acum. Nu îţi mai face griji. Sunt aici – deşi mi-am dat seama că majoritatea oamenilor aflaţi în Crimeea erau mai bine pregătiţi să îi ofere îngrijire decât eram eu.

După câteva ore, eforturile mele au fost în sfârşit răsplătite când a oftat adânc şi a adormit imediat aşa de profund, că i-am dus mâna la buze să mă asigur că nu murise.

Nu am îndrăznit să mă mişc, de teamă să nu o trezesc. În schimb, am stat pe patul celălalt, fără să ating podeaua cu picioarele. S-a iscat o pală de vânt care s-a izbit de acoperiş, aşa că m-am simţit iar ca pe vapor. Eram incredibil de singură. De-ar apărea Rosa. Indiferent ce făcuse, oricât m-ar fi trădat, aş fi dat orice să o văd apărând în uşă, cu privirea strălucitoare şi forţa ei.

Dar când uşa s-a deschis într-un final, a intrat o străină, deşi purta aceeaşi rochie cenuşie ca cea purtată de Rosa în gara London Bridge. Nu a părut surprinsă să mă vadă acolo, dar a aşteptat liniştită să mă dau la o parte din pat, după care s-a trântit pe el, s-a întors cu faţa la perete şi a căzut într-un somn adânc.

Spre seară, s-a înteţit vântul, dar Nora şi cealaltă femeie necunoscută au continuat să doarmă, în timp ce eu am stat oră după oră la picioarele Norei. Ideea că aş fi putut pleca cu vaporul *Wellington* devenise un vis îndepărtat. Între timp mi se făcuse o foame cumplită, deoarece nu mai mâncasem dinainte de aventura cu lady Mendlesham, aşa că m-am strecurat până la unul din rafturi, am luat un borcan la întâmplare, am desfăcut capacul şi mi-am înmuiat degetul.

Dulceaţă de zmeură.

Gura mi s-a umplut brusc cu salivă, iar stomacul a scos zgomotele specifice. Cea care făcuse dulceaţa, o anume doamnă Prior din Morpeth, conform etichetei, lăsase fructe întregi în siropul gros, aşa că, muşcând dintr-una din acele boabe suculente şi aromate, am fost brusc transportată în grădina de la Fosse House, printre tufele de zmeură, cu suc pe la gură şi pe şorţ şi umbra lui Henry care mă proteja de soarele fierbinte. Îi urmăream degetele agile culegând fruct după fruct, mâna lui strecurându-se cu atenţie printre frunze să evite ţepii.

Am mai luat o gură şi de data aceasta mi-a amintit de doamna Hardcastle şi vânzările ei din holul bisericii. Doamnele se plimbau printre mesele cu prăjituri, milieuri, cărţi şi cuverturi de pat tricotate, inspectându-le pe fiecare de parcă ar fi urmat să plătească o avere pentru ele, şi nu şase *pence*. Dulceţurile, de ce le mai multe ori produse de mâinile pricepute ale

bucătăreselor doamnelor, erau aşezate în şiruri pe masa de produse făcute în casă. Dincolo de aroma de zmeură, simţeam mirosul de duşumea abia lustruită, de ceai proaspăt infuzat şi naftalină de la rochiile de iarnă ale doamnelor.

Încă o gură. Rosa: buzele ei roz, umede, dinţii albii muşcând din fruct, sărutările ei copilăroase când dormeam în acelaşi pat la Stukeley, aroma respiraţiei ei.

Am improvizat o lingură din capac şi i-am pus nişte dulceaţă între buze şi Norei. Când l-a lins avidă, i-am mai dat puţin, convinsă că oricum era pe moarte, aşa că merita şi ea să guste perfecţiunea o ultimă dată.

Apoi m-am simţit atât de frântă de oboseală şi de sătulă de la doza bruscă de zahăr, încât mi-am scos cizmele şi m-am întins lângă Nora, cu capul la picioarele ei, m-am cuibărit cu grijă în locul lăsat liber de corpul său ghemuit şi am adormit.

Când m-am trezit se auzea un uruit în depărtare ca şi când cineva ar fi scuturat o cutie cu zaruri înăuntru, apoi împuşcăturile au încetat complet. În cabană era întuneric beznă, iar şobolanii erau mai activi ca niciodată. Aveam borcanul cu dulceaţă lipit de piept, iar eu eram înghesuită în spaţiul dintre corpul Norei şi peretele cabanei.

Apoi mi-am dat seama că noaptea, seara, dimineaţa devreme sau ce era răsuna de alte zgomote decât cele făcute de şobolani: uruitul căruţelor, voci de bărbaţi, sforăituri în cabana vecină. În următoarea oră şi ceva am tot adormit şi m-am trezit până nu am mai ştiut ce e vis şi ce e realitate. Era clar că se crăpa de ziuă, prin nodurile din scândurile cabanei intra o lumină palidă, iar eu rămăsesem singură cu Nora, pentru că cealaltă femeie plecase. Am visat că eram de fapt în patul meu de la Fosse House şi că vântul dădea la o parte perdelele albe, iar cutia cu lucrul de mână era aşa de aproape, că nu trebuia decât să întind degetele ca să ating firele noi de mătase pentru broderie pe care le primisem cadou de ziua mea de la mama, toate nuanţele de roşu de la coral la grena, fiecare purtând un nume atât de frumos, încât tânjeam să pun aţă în ac şi să transfer culoare pe o pânză albă scrobită: cardinal, cornalină, zori-de-zi, etrusc, granat, marocan, foc, zmeuriu. „Zmeuriu", pe acesta l-aş alege. Zmeuriu. Dar înainte să apuc să îi găsesc capătul, să îl derulez cu grijă, să tai o jumătate de metru şi să

separ trei fire cu atenţie să nu se înnoade celelalte cinci, mi-am dat seama că Henry stătea în uşa dormitorului, sprijinindu-se cu mâinile de tocul uşii, cu faţa slab luminată de un felinar pus la picioare. În clipa următoare va întinde mâna caldă şi sigură spre mine, mi-o va lipi de obraz, apoi o va lăsa să alunece de-a lungul gâtului.

Bărbatul se legănă puţin, dar nu făcu nici o altă mişcare. Când mi-am întins mâna în semn de invitaţie, a glăsuit în sfârşit:

— Măi să fiu, de-acum înainte nu mă mai surprinde nimic.

Nu era Henry, ci o apariţie atât de neaşteptată, încât am sărit ca arsă cu bluza desfăcută, părul în ochi şi gura uscată şi un gust rău. Am recunoscut imediat vocalele scurte, vorbirea nazală şi tărăgănată a ofiţerilor la care se mai simţea încă accentul de Derbyshire. Bărbatul, pe care îl distingeam din ce în ce mai clar, era mai înalt decât Henry, îşi ţinea haina militară aruncată peste umăr şi avea barba neîngrijită şi părul nepieptănat. Max.

— Nu m-aş mira dacă mi-aţi spune că sunteţi aici cu întregul menaj, iar distinsa mea mamă vitregă împodobeşte cine ştie ce iaht ancorat în port.

Mi-am aruncat picioarele peste marginea patului, m-am ridicat şovăind, mi-am aranjat fustele şi mi-am prins marginile bluzei cu mâna. Din fericire, tot atunci s-a foit şi Nora, aşa că mi-am ascuns jena ducându-i la buze o cană cu apă.

— Ce are? m-a întrebat Max.

— Nu ştiu. Nu mi s-a spus. S-ar putea să fie holeră.

— Holeră? Dacă Nora are holeră, atunci eu sunt cazac. Am văzut holera cu ochii mei, domnişoară Mariella, şi, credeţi-mă, bolnavii de holeră nu dorm liniştiţi în pat ca Nora.

— Poate ar trebui să ieşim. Nu aş vrea s-o deranjăm.

— Dar eu pe Nora McCormack am venit să o văd. După ce m-am întors de la Kerci, m-a tras de mânecă Newman şi mi-a spus că fusese chemat în port să se întâlnească cu o domnişoară Lingwood şi cu draga mea prietenă, Nora. Nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Dacă nu aş fi fost prins cu o mică dispută, aş fi venit mai devreme. Cum se simte?

— Nu ştiu. Mi-au trimis un mesaj că e pe moarte, dar acum se pare că se simte mai bine. Sunt aici de mai bine de o zi şi

o noapte şi nu ne-a băgat nimeni în seamă. Am făcut tot ce am putut.

— Aaa, păi atunci e bine. Dacă aţi făcut tot ce aţi putut.

S-a dat la o parte din uşă să mă lase să ies şi m-am văzut în sfârşit afară din cabană, în briza răcoroasă din zori şi aerul mirosind a mare. Când m-am uitat în cabană, l-am văzut la lumina lămpii aplecat peste patul Norei, mângâindu-i capul ras şi aplecându-se să o sărute pe obraz. Apoi a luat cartea, rozariul şi cutia micuţă de lemn pe care le adusesem de pe *Royal Albert* şi i le-a pus lângă pernă, unde să le poată vedea dacă se trezeşte.

Capitolul unsprezece

M-am sprijinit de peretele subțire al cabanei și m-am întrebat ce urma să se întâmple. Pe Max, după cum o dovedea și ultima noastră întâlnire în salonul de la Fosse House, nu te puteai baza să se comporte cum trebuie în momente dificile și, în plus, observasem și o umbră de animozitate din partea lui în ceea ce o privea pe Nora. Cu toate acestea, eram conștientă că în prezența lui eram cel mai aproape de Rosa. În definitiv, o adăpostise în tabăra lui mai multe săptămâni. Nu se putea să nu știe măcar cam ce avea ea în plan.

La stânga mea era panta abruptă a dealului care domina portul, la dreapta – cărarea ușor înclinată care ducea la duzina de cabane care alcătuiau spitalul Castle. Armele continuau să fie nefiresc de tăcute, dar pe drum se auzea zarvă mare din cauza unui șir de căruțe care se îndreptau spre spital. Pentru prima dată eram conștientă de proximitatea fizică cu toți acei oameni, unii bolnavi și neajutorați, alții rotițe în mașinăria care ar fi trebuit să îi vindece. Diferența dintre mine și toți ceilalți era că eu nu aveam ce căuta acolo; doar nefericita mea legătură cu Nora mă îndreptățea să mă aflu pe acel deal, la acea oră.

Max a ieșit din cabană, a arătat cu capul spre spital și s-a îndepărtat. L-am urmat cu inima în gât. Mulți din bărbații care pierdeau vremea stând în grupuri în fața cabanelor păreau să îl cunoască, iar cei care erau în stare luau poziție de drepți, îl salutau și mă fixau cu priviri obosite, dar pline de interes. Nu m-am uitat prea atent nici la petele de sânge de pe uniformele lor, nici la capetele și mâinile bandajate sau la pielea palidă, aproape verde. Și nici nu m-am uitat în jur să văd ce descărcau

din căruțe, și am încercat să nu descifrez zgomotele care veneau din cabane ca fiind strigăte și gemete de durere. Două femei care cărau un coș cu rufe, una de-o toartă și alta de-o toartă, s-au dat la o parte și au zâmbit înroșindu-se când a trecut Max.

Am ajuns la o cabană pătrățoasă, cu un coș gârbovit din care ieșea mirosul amețitor de cafea. Max a intrat înăuntru și a ieșit câteva minute mai târziu cu un pumn de pesmeți și două căni cu cafea, una pentru mine. Apoi a luat-o la picior așa de repede că, încercând să țin pasul cu el, mi s-a vărsat cafeaua pe degete și m-a fript. În ciuda acestor obstacole, am reușit să înghit câteva guri lacome de cafea care, ca și gemul doamnei Prior din ziua precedentă, au avut un efect miraculos asupra trupului și spiritului.

Max nu s-a oprit decât când am trecut de ultima cabană, pe un loc viran care ducea până la ruinele fortăreței unde mă invitase Newman la picnic. Acolo s-a aruncat pe iarba înrourată și și-a acoperit ochii cu brațul.

Nu știam ce să fac. Mai sus, pe deal, se afla turnul dărâmat al fortăreței genoveze, iar jos de tot, în stânga, se întindea marea, liniștită sub cerul ușor lăptos, cu păsări care plonjau de pe stânci și numai murmurul și foșnetul slab al valurilor care se spărgeau de pietre. Din spate auzeam zgomotele înăbușite ale spitalului, jos, în dreapta, catargele din portul Balaclava erau așa de aproape unele de altele, că păreau o mână de bețe pentru jocul Maroco. Iarba de sub tălpi era moale și smălțuită cu floricele albastre. Acum înțelegeam de ce Newman propusese acest loc pentru excursia noastră.

Am sorbit din cafea, am înaintat câțiva pași, am luat din pesmeții lui Max și am mâncat unul.

Poate era gustul bun al cafelei și al pesmeților, aerul de mare, sentimentul că am trecut printr-o experiență îngrozitoare fără să o abandonez pe Nora și că ea supraviețuise, oricare ar fi fost cauza, am simțit cum mă inundă fericirea, pentru prima dată probabil după ce mă strânsese Henry în brațe în Italia, înainte să pronunțe numele Rosei.

M-am așezat pe jos și pesemne m-am lăsat toropită de sclipirea apei și de păsările albe strălucitoare, de căldura blândă a soarelui pe pleoape, de murmurul îndepărtat al activității

umane de la spital, căci am tresărit când mi-am dat seama că Max își ridicase puțin brațul și mă privea pe sub el.

— Am întâlnit o femeie în Kerci, mi-a spus, care mi-a amintit de dumneata.

M-am mirat să aud că s-a gândit la mine. După o pauză în care a părut să aștipească la loc, i-am spus:

— De ce nu se mai aud împușcături?

— O, eu nu-mi fac griji. Vor începe din nou cât de curând. Cum spuneam, ieri a fost ceva agitație, francezii au cucerit Mamelonul, una dintre redutele rusești cele mai importante din est, iar noi am cucerit cariera de la Adjimushkai. Grămezile obișnuite de victime și de-o parte, și de alta, dar măcar am mai înaintat puțin.

— Asta e bine, nu?

— Foarte bine. O, da, veşti grozave. Ziarele de acasă vor avea despre ce să scrie.

Tonul său fusese atât de batjocoritor, încât m-am ridicat în picioare și m-am dat câțiva pași în spate. A bătut vântul și mi-a lipit părul de față, în ciuda încercărilor mele de a-l vârî la loc sub bonetă. Max s-a sprijinit într-un cot și s-a uitat spre mine printre gene.

— Ce căutați în Crimeea, domnișoară Lingwood?

— Am venit împreună cu Nora să o găsim pe Rosa.

— Rosa, da, am înțeles.

— După cum știți, a dispărut. Suntem îngrijorați pentru ea.

— Ce emoționant. Deci iată-vă cu portul Balaclava la picioare și întreaga tabără britanică drept loc de joacă. Unde se duce ea, hop și dumneata în urma ei.

Nu am zis nimic.

— Ați greșit spitalul, însă. Ea a lucrat la spitalul General din Kadikoi. Spitalul Castle practic nici nu fusese încă construit în primăvară. Au așteptat să treacă criza și să mai fie doar o mână de răniți înainte să construiască un spital nou.

— De ce credeți că nu a rămas la spitalul General?

— Păi, să mă gândesc. Din cauza regulilor, bănuiesc. Alții care îi spuneau ce să facă. Mult prea multe bandaje de numărat și prea puține răni de spălat și frunți de șters pentru gustul Rosei.

— Dar dacă a fost la spitalul General, de ce nu mi-a scris?

— Poate a făcut-o. Poşta, din câte am înţeles, e un dezastru. Sau poate a rămas fără cuvinte, domnişoară Lingwood. Ni se întâmplă tuturor să rămânem fără cuvinte.

— Şi atunci mama v-a scris o scrisoare, cred, în care vă întreba dacă ştiţi ceva despre ea. Poate dacă i-aţi fi răspuns, ne-aţi fi scutit de deranjul de a veni până aici.

— Nu am ştiut că face parte din îndatoririle mele în Crimeea să vă scutesc de deranj.

— După cum vă puteţi imagina, mătuşa şi întreaga mea familie, de altfel, sunt morţi de îngrijorare. Am înţeles de la locotenentul Newman că Rosa a locuit chiar în tabăra dumneavoastră. O scrisoare ne-ar fi fost de mare ajutor. Am întors capul încercând să îmi controlez vocea. Dar, într-adevăr, nu cunoaşteţi şi restul poveştii. Înainte de a veni aici, am fost împreună cu Nora în Italia, să îl văd pe logodnicul meu, doctorul Henry Thewell, care este foarte bolnav. Şi el m-a rugat să o găsesc pe Rosa. Cred că cei doi au încercat să fugă împreună.

A izbucnit în râs.

— Să fugă. Ce cuvânt perfect. Asta e ideea pe care ţi-ai format-o dumneata în căpşor despre Rosa? Mă îndoiesc foarte tare că aşa a fost.

— De când am sosit, am auzit tot felul de zvonuri, cum că a fost văzută ultima dată ducându-se să se întâlnească cu un bărbat într-o peşteră...

— Păi, dacă aţi auzit zvonuri despre asta, sigur sunt adevărate.

Am încercat să îmi păstrez calmul şi să nu ridic vocea.

— Dar nu se poate să nu aveţi idee ce s-a întâmplat cu ea, căpitane Stukeley.

— A venit la noi în tabără şi m-a întrebat dacă poate să stea cu noi o vreme. Se săturase de spital din cauza restricţiilor şi a certurilor dintre femei. Deşi părea foarte fericită la noi, iar soldaţii o iubeau, într-o zi a dispărut.

— Sunt sigură însă că aţi căutat-o.

— Evident că am căutat-o, dar nu am găsit-o. Credeţi că o ţin ascunsă pe undeva? Drept cine mă luaţi, domnişoară Lingwood? Sunt aici să lupt în război, nu să mă ţin după sora mea vitregă.

— Dar credeţi că a avut vreo legătură cu doctorul Thewell?

— Sigur că a avut o legătură. Toţi am avut, Doamne iartă-mă. Ştiţi, domnişoară Lingwood, că unul din motivele pentru care m-am înrolat în armată a fost să scap de familie. Şi iată-mă acum, mai agasat de familie decât orice alt om din Peninsula Crimeea. Da, Thewell a vizitat-o în tabără de câteva ori. Şi da, după ce el a început să se poarte ciudat şi s-a izolat într-o peşteră de la Inkerman, când ea a aflat că e foarte bolnav, s-a dus după el să încerce să-l convingă să se întoarcă. După mintea mea, ea nici nu a ajuns la el. Orice s-ar fi întâmplat, el a reapărut în tabără, iar ea nu. M-am dus până la Inkerman, dar nici urmă de ea. Apoi am fost să-l văd pe Thewell, care era la spitalul General pe jumătate mort, scuipând sânge şi delirând de la febră. I-a pronunţat numele de mai multe ori, dar fie nu a putut, fie a refuzat să-mi spună mai multe. Săptămâni la rând mi-am neglijat oamenii şi mi-am riscat pielea căutând-o. Am mers din sat în sat şi din oraş în oraş întrebând de ea. Rosa nu era. Deci cam asta e povestea, domnişoară Mariella. Am făcut tot ce am putut şi nu voi înceta să o caut, dar chiar nu am nevoie de dumneata aici. Mă tem că întreaga călătorie a fost inutilă. Aşa că faceţi-vă bagajele şi duceţi-vă frumuşel acasă.

— Mai încolo.

— Nici un mai încolo. Am primit ordin să vă spun să plecaţi imediat.

— De la cine?

— De la Barnabus.

— Ei bine, eu nu mă aflu în subordinea lui Barnabus.

— Mi-a spus că a primit o grămadă de telegrame de la Londra. Tatăl dumitale a tras sfori şi doreşte să te întorci acasă. Barnabus nu te mai vrea aici. Se pare că îţi aranjase un locşor bun pe un vapor, iar dumneata nu ai apărut.

— Am avut grijă de Nora.

— Ei bine, de acum încolo am eu grijă de ea, aşa că nu mai aveţi de ce să vă deranjaţi.

— Mă duc acasă când hotărăsc eu. Când se pune Nora pe picioare.

— Îmi displace să insist, domnişoară Lingwood, dar aţi nimerit în mijlocul unui război, iar la război toată lumea se

subordonează ofițerilor. Așadar, dacă noi vă spunem să mergeți acasă, așa faceți.

— Mă voi întoarce când Nora va fi în stare să călătorească. Nu o pot abandona. Și vreau să o găsesc și pe Rosa.

— Dacă ce are Nora e febră de Crimeea, ar putea dura săptămâni întregi până să își revină. Dacă își va reveni vreodată. Nu v-ați gândit nici o clipă, domnișoară Lingwood, că vă riscați viețile venind aici? Nora a suferit mai mult decât suficient. Merită mai mult decât să îi fie pusă viața în pericol din cauza capriciilor unei domnișoare din Clapham.

— Nu a fost un capriciu. Logodnicul meu, Henry Thewell, e pe moarte, are tuberculoză. El a insistat să vin să o găsesc pe Rosa, iar Norei i s-a părut o idee atât de bună încât a făcut ea singură toate aranjamentele pentru călătorie.

— Nu mai contează motivele, tot vreau să vă întoarceți acasă. Voi avea eu grijă de Nora McCormack.

Mi-am adunat poalele rochiei și i-am spus:

— Da, veți avea grijă de ea cum ați avut de Rosa.

Dar înainte să apuc să fac mai mult de trei pași, m-a prins de partea de sus a brațului, mi-a rostit numele pe un ton autoritar și tăios și m-am pomenit pe jumătate târâtă, pentru că picioarele mi se împiedicau în tivul rochiei, în sus pe cărarea care ducea la ruinele fortăreței.

Cu cât urcam, cu atât vântul mă ciufulea mai tare, până când mi s-a adunat tot părul pe față. Max mă strângea așa de tare încât știam că-mi vor rămâne vânătăi. În umbra zidului înalt s-a făcut dintr-odată răcoare și umezeală, dar măcar eram la adăpost de vânt. Deși mi-a dat drumul, a rămas foarte aproape de mine, și cum era cu cel puțin jumătate de metru mai înalt, nu am putut să nu-i observ gâtul și fața nerase și lipsa de orice licărire de prietenie din privirea întunecată.

— Ești o gâsculiță proastă și vei pleca imediat. Nu e pe alese. Ai perfectă dreptate, Rosa a dispărut fără urmă, probabil a murit și, da, mă simt responsabil, deși, unu, habar n-am avut că vine aici și, doi, cu siguranță nu mi-am dorit să se aciueze pe lângă tabăra mea. Dar un lucru e sigur: nu am de gând să ți se întâmple și ție același lucru. Nu ai ce căuta aici. Crimeea e plină de canalii, boli și vreme rea, ca să nu mai pomenesc ghiulelele și schijele care nu își aleg deloc cu grijă victimele.

Am început să îmi rod interiorul obrazului şi mi-am înclinat capul într-o parte, să pot privi dincolo de pietrele pătate de licheni către cerul senin.

— Uită-te la Nora McCormack, a continuat Max. Tare ca o stâncă, a fost în iad şi înapoi, a pierdut totul în Irlanda şi a supravieţuit, dar după o jumătate de oră în Crimeea e pe moarte. E un război pervers ăsta. A omorât deja patru armate. Soldaţii pe care îi vezi aici nu sunt cei care au dat atacul în bătălia de la Alma, Balaclava sau Inkerman, pentru că majoritatea supravieţuitorilor au murit de degerături sau scorbut în tranşeele de deasupra Sevastopolului. În schimb, ne-am pricopsit cu recruţi atât de cruzi la minte că, dacă le strigi un ordin, jumătate din ei fac pe ei de frică. Mă întreb ce voce arogantă din căpşorul dumitale, domnişoară Lingwood, îşi spune că poţi să-ţi înmoi degetul în războiul ăsta şi să scapi nevătămată, când zeci de mii de soldaţi nu au reuşit şi nici Rosa sau preţiosul dumitale doctor Thewell? Şi acum şi Nora McCormack, încă o victimă. Chiar dacă nu vei muri, în ce stare crezi că te vei întoarce acasă? Eu, unul, sunt soldat, mi-am petrecut viaţa făcând ce îmi ordonă superiorul meu, chiar şi atunci când îmi dau seama că şi ofiţerul e nebun, şi ordinul pe care mi-l dă e nebunesc. Mă supun pentru că asta am fost pregătit să fac, iar regimentul îmi este casă. Dar dumneata vei arunca o privire la ce se întâmplă aici şi te vei întoarce acasă şocată şi zdruncinată şi nu-ţi vei mai putea privi părinţii în ochi vreodată.

— Ştiu că există riscuri. Holera...

— Nu vorbesc de holeră. Holera e o moarte rapidă. Au fost clipe iarna trecută când m-am gândit că amărâţii care au murit de holeră la Varna au fost norocoşi. Vorbesc despre război, Mariella. Moartea dumitale aici, ca şi a celorlalţi, va trece neobservată. Ne aruncă dintr-o parte în alta de parcă am fi o mână de nisip, nu oameni. Te rog, întoarce-te acasă.

Îşi schimbase tactica şi stătea acum lângă mine, cu spatele la perete, ochii închişi, iar chipul său mi se părea o serie de linii verticale şi adâncituri.

— Mariella, te implor, întoarce-te acasă.

— Mă voi întoarce, Max. Când voi fi pregătită.

M-a prins de bărbie şi mi-a întors faţa spre el. Am încercat să mă smulg, dar nu mi-a dat drumul. Mi-am înfipt unghiile în

mâna lui, dar de fiecare dată când mi se părea că-mi va da drumul, mă prindea de umăr sau de partea de sus a braţului şi mă trăgea spre el până îmi ajungea faţa la câţiva centimetri de gura lui.

— Mai ştii că ţi-am spus de femeia din Kerci care mi-a amintit de tine?

— Da.

— Ei bine, hai să-ţi spun o povestioară. Kerci va fi consemnat drept o mare victorie pentru britanici, aşteaptă doar şi ai să vezi. Ne-am luat flotila de vapoare moderne şi deştepte, armata de soldaţi turci, francezi şi britanici aleşi pe sprânceană, şi ne-am dus peste ei. Oraşul a căzut fără să se tragă un foc. Am pierdut un singur om în trei zile, în timp ce le distrugeam puştile şi depozitele de muniţii. Drăguţii de aliaţi au reuşit să facă şi ei ceva ca lumea. Lăsând asta, am văzut-o în două ocazii pe femeia de care îţi pomeneam. Prima dată, imediat după ce am intrat în oraş. Se vede treaba că se hotărâse să trateze invazia noastră cu falsă indiferenţă şi să îşi vadă de treburi ducându-şi rufele să le spele în mare. Avea cu ea un copil de vreo trei, patru ani, un băiat căruia îi crescuse părul castaniu ca o coamă. Şi-l legase de încheietură cu o bucată de material cu dungi, la fel ca fusta pe care o purta, ca să nu se îndepărteze cât se juca în apă. Mi-o amintesc din cauza fustei care avea nişte dungi portocalii şi verzi ce ieşeau în evidenţă şi a părului care avea aceeaşi culoare ca şi al tău, era foarte lung şi legat la spate cu o batistă.

Kerci a fost un oraş frumos, cu depozite albe de-a lungul plajei, iar străzile, cum spuneam, erau pline de forfotă. Plutea peste tot o atmosferă tensionată, nici ostilă, nici prietenoasă, doar precaută. Magazinele erau deschise, iar localnicii erau dornici să ne facă pe plac, deoarece ştiau că se află în puterea noastră.

A doua zi de dimineaţă, ne-am continuat marşul până la Enikale, oraş pe care l-am cucerit de asemenea uşor. Misiunea noastră era să distrugem ruta de aprovizionare a ruşilor care trecea prin Marea Azov. Cu totul, am distrus vreo două sute de vapoare, plus încărcătura militară pe care o duceau, la acestea adăugându-se, lucru datorat acţiunilor ruşilor aflaţi în retragere

care nu voiau ca proviziile lor să cadă în mâinile inamice, munți de grâu și făină care au ars.

Așadar, vreo două zile mai târziu, am fost trimis înapoi la Kerci de către comandantul nostru, sir George Brown, deoarece aflase că izbucnise un conflict acolo. Nu voia ca soldații noștri să se implice prea mult, dat fiind că, spunea el, nu era treaba noastră să guvernăm orașul, ci doar să ne asigurăm că nu mai ajung provizii la Sevastopol. Totuși, mi-a spus să iau câțiva oameni de nădejde cu mine și să văd ce se petrece acolo.

Orașul mi s-a părut la început așa de schimbat, încât am crezut că m-am rătăcit și am ajuns în alt loc. Magazinele, moscheile, biserica, sinagoga, depozitele, toate fuseseră întoarse cu susul în jos și jefuite de trupele aliate. Tot ce era prea mare sau lipsit de valoare și nu putuse fi cărat până la vapoare fusese târât în stradă și făcut bucăți. M-am întâlnit cu un ofițer din marina noastră comercială care avea la subsuoară un val de mătase verde și care se lăuda că el și tovarășii lui intraseră într-una din cele mai bogate case din oraș, o găsiseră goală și intraseră până și în dormitoarele doamnelor. Din tot ce găsiseră acolo, el plecase cu mătasea verde și o grămadă de păr pe care-l îndesase într-o poșetă de seară cu paiete și despre care credea că fusese tăiat de pe capul doamnelor înainte să plece. Spunea că, norocul lui, părul era exact de aceeași culoare ca și părul surorii sale și ce tare se va bucura ea când i-l va duce, pentru că părul ei se cam rărise și trebuia să își pună meșe. Din mătase, pe de altă parte, va ieși o rochie pe cinste pentru domnișoara cu care spera să se însoare.

L-am lăsat să plece, pentru că observasem cu coada ochiului o bucată de material cu dungi cunoscut. Era femeia pe care o văzusem pe plajă, numai că de data asta era pe o străduță cu spatele la perete, înconjurată de trei soldați turci. Unul își înfășurase părul ei lung de mai multe ori în jurul mâini ca să o poată ține lipită de perete, în picioare, în timp ce o viola. Pielea de pe frunte îi era întinsă la maximum, iar privirea îi era fixă, atât de tare o trăgea de păr. Atunci am înțeles de ce doamnele își tundeau părul când orașul lor se afla în pericol de a fi invadat. La picioarele femeii, cu gâtul rupt și căpșorul zdrobit ca un ou, se găsea fiul ei.

I-am bătut pe soldaţi şi i-am dus în marş forţat până la vaporul lor, unde au fost sau nu au fost judecaţi conform legii marţiale. Apoi am dus trupul băieţelului în afara oraşului şi l-am îngropat. Mama lui nici nu se mai putea ţine pe picioare. După aceea, am condus-o până la plajă şi am insistat să fie urcată pe un vapor cu aburi şi dusă la Constantinopol, unde ar fi în siguranţă. Nu a spus prea multe, dar am înţeles că era evreică nemţoaică, nu că ar fi contat ce naţionalitate avea; turcii, pentru care se presupune că ducem acest război, nu au preferinţe când vine vorba de furat sau torturat. Şi la fel şi francezii sau britanicii, de fapt. Mai târziu, am fost dus la muzeu, unde l-am găsit pe unul din ofiţerii noştri cu mâna într-o vitrină spartă, umplându-şi buzunarele cu bijuterii antice. Statuile şi tot ce nu mai putuse fi cărat zăcea zdrobit pe jos. Două mii de ani de istorie făcuţi praf din cauza neglijenţei comandanţilor forţelor aliate. Nu îi pot învinovăţi pe soldaţi. Până la urmă, nimeni nu i-a învăţat că războiul este cel mai mic numitor comun, dar cei cu şcoală ar trebui să ştie mai bine. Şi acum dumneata, Mariella, care ai bătut tot drumul până aici, încălţată cu cizmuliţele dumitale, într-o misiune personală de a o găsi pe Rosa, care contează aici cam tot atât cât un pai purtat de vânt, după cum singură şi-a dat seama destul de repede. Şi nici dumneata nu contezi mai mult, aşa că întoarce-te acasă.

Am urmărit cu privirea un nor alb care se îndepărta pe cer, apoi altul. Îmi aminteau de salonul pentru micul dejun de la Fosse House, de draperiile mişcate de briza de vară, de un norişor de muselină pentru o bonetă de noapte plisată. Max s-a lăsat brusc în jos şi a rămas pe vine, cu capul plecat. Eu m-am desprins de perete, am trecut pe lângă el şi am apucat-o spre spital, cu poalele bătute de vânt în urma mea, Balaclava la stânga, iar marea la dreapta.

Material cu dungi portocalii şi verzi, stambă imprimată, cel mai probabil, strâns în jurul taliei. Cu o săptămână înainte de cele întâmplate, probabil s-ar fi aflat printre cei pe lângă care trecusem în zona docurilor, la Constantinopol.

Când m-am întors în cabana Norei, ea era tot adormită. Am îngenuncheat lângă patul său şi mi-am sprijinit capul de genunchiul ei. În mână ţinea strâns cutia de lemn; mi-am imaginat că şi acolo se află un pumn de istorie dureroasă.

Capitolul doisprezece

Data următoare când sora medicală cea mărunțică, cu care împărțeam cabana, a venit să se culce, aveam pregătită o întreagă listă de întrebări. „Cum vă numiți?", „Cum pot să fierb apă?", „Unde pot să-mi spăl hainele?", „Aș putea, în următoarele câteva zile, să dorm în patul dumneavoastră cât sunteți la spital?".

M-a privit fix, ca și cum aș fi vorbit o limbă străină, buza de jos i-a dispărut sub cea de sus din cauza dinților superiori foarte proeminenți și, într-un final, a început să vorbească cu un accent de Lancashire foarte pronunțat. Mi-a spus că o cheamă doamna Whitehead și că pot să mă duc cu un ceainic de tablă la bucătărie să-mi dea apă fiartă, să cumpăr amidon de arorut[1] de la magazin și să fierb cearșafurile Norei în cabana-spălătorie. Mi-a mai spus că erau îngrozitor de ocupate din cauza răniților care tocmai sosiseră, prima tranșă de răniți cu adevărat mare de când se deschisese spitalul, în aprilie. Fusese un armistițiu – de aici muțenia armelor –, pe timpul căruia aliații putuseră să se ducă și să își adune răniții de la poalele redutelor rusești, iar acum răniții fuseseră aduși la spital și lucrurile nu erau tocmai roz, după cum a formulat ea.

Până la întoarcerea doamnei Whitehead, câteva ore mai târziu, zgomotul de arme reîncepuse în tranșeele îndepărtate de deasupra Sevastopolului. Aceasta a adus un urcior cu apă fierbinte și o bucată de flanel din care să facem o cataplasmă

1. Plantă tropicală care conține 23% amidon, motiv pentru care făina de arorut se folosește în bucătăria britanică, printre altele, dar și ca leac medicinal; denumirea originală, *arrowroot*, este dată de întrebuințarea plantei în tratarea rănilor provocate de săgeți otrăvite.

pe care să i-o punem Norei pe piept să tragă febra, apoi mi-a arătat cum să amestec amidonul de arorut cu apă clocotită și să îi dau fiertura ca întăritor. Doamna Whitehead, ale cărei mișcări erau calme și măsurate, mi-a spus că este o asistentă cu experiență sătulă să tot îngrijească pacienți bogați în casele lor de țară ca niște colivii. Crimeea, mi-a spus ea, era o schimbare radicală.

Când am menționat numele Rosei, a dat din cap.

— Rosa Barr? Nu e cea care a dispărut în peștera de la Inkerman? Eram pe atunci cu domnișoara Nightingale la Scutari. Am venit aici numai luna trecută, adusă de domnișoara Nightingale ca să mai îngroș numărul asistentelor. Așa că nu am cunoscut-o pe Rosa Barr, ea plecase deja.

— Chiar ați lucrat cu domnișoara Nightingale, deci. Cum a fost?

— Păi, până atunci eram obișnuită să hotărăsc eu singură cum să îmi fac meseria, așa că a fost ciudat să primesc ordine de la o străină. Dar formam un grup, noi cele care făceam ce ni se cerea, și asta mi-a plăcut.

A doua zi de dimineață am remarcat că gențile și cutiile pe care le lăsasem în urmă pe *Royal Albert* mă așteptau în fața cabanei. Nu am găsit nici un bilețel de la Barnabus și mi-am dat seama că Max avea dreptate: în schema lumii, decizia domnișoarei Mariella Lingwood să rămână în Crimeea, împotriva voinței tatălui său, nu avea nici o relevanță.

Primul lucru pe care l-am despachetat a fost cutia cu instrumente de scris, ca să îi pot trimite un mesaj formal lui Henry, în care să-l înștiințez că, deși mă aflam la spitalul Castle, nu am aflat nimic concret despre Rosa. Tonul meu implacabil reflecta mai degrabă distanța mare care ne despărțea și suferința pe care mi-o provocase, decât compasiune pentru un om pe moarte, dar nu m-am putut abține; simplul gest de a îi scrie acele câteva rânduri era practic insuportabil. Într-o scrisoare mai lungă pentru părinții mei, i-am mulțumit tatei pentru aranjamentele făcute, mi-am cerut încă o dată scuze pentru grijile pe care și le-au făcut din cauza mea, dar le-am spus că nu puteam pleca din Crimeea fără să aflu ce s-a întâmplat cu Rosa. „Pentru mine, nimic altceva nu mai contează. Mai mult,

mă aflu aici și din partea lui Henry, care nu se gândește decât la Rosa. Vă rog să mă iertați pentru durerea provocată."

Odată toate acestea așternute pe hârtie și puse în geanta cu corespondență, m-am speriat așa de tare de răceala tonului meu, încât am scormonit în cufăr, am scos trusa de cusut a bietei mătuși Eppie și, cât timp Nora dormea, m-am apucat de treabă. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să desprind un rând de muselină dintr-un jupon și să îmi confecționez un fel de pălărie de soare cu voal, cu funcție dublă: să mă protejeze de soare, dar să îmi și ascundă fața. Orice pacient în stare să umble își petrecea timpul fumând, bând și holbându-se la tot ce mișca, mai ales la mine. Uneori, expresia pe care o surprindeam pe fața unui bărbat care se uita la sânii mei era atât de lacomă, încât le invidiam pe călugărițe și asistente pentru uniformele lor urâte.

Apoi am scos vreo câțiva metri de material din fuste, cu care mi-am dublat partea din talie să nu mai am nevoie de corset și mi-am modificat mânecile bluzelor ca să îmi pot mișca liber încheieturile și partea de sus a brațelor. Brusc, am devenit interesantă. Doamna Whitehead mi-a spus că deseori răniții aveau tunici foarte bune încă, dar care trebuiau puțin cârpite și că va căuta câteva pentru mine, dacă nu mă deranjează. Într-o oră, lângă mine se strânsese un munte de haine. La început, mi s-a făcut silă când am pus mâna pe pantaloni și haine pline de sânge, dar am strâns din dinți, am înmuiat petele, am lăsat materialul să se usuce la soare și apoi am țesut rupturile. Călugărițele și asistentele mi-au adus și ele lenjeria de corp și cămăși de noapte uzate de la prea mult purtat și spălat viguros. Nu mai făcusem vreodată așa de multe cusături simple, nici nu îmi mai folosisem atât de mult ingeniozitatea ca să recuperez material din tivuri, mâneci și fuste plisate, și nici nu mă simțisem mai recunoscătoare mătușii Eppie că mă învățase, încă de la primele lecții, cum să țes fără să se vadă cusăturile.

Febra de Crimeea o scutura pe Nora val după val. Uneori dormea ca și cum ar fi fost în comă, apoi se trezea, arunca tot ce găsea la îndemână sau o apucau frisoanele. Când s-a întors Max, m-a găsit îngrămădind toate hainele mele și ale Norei pe patul ei. Îi adusese o sticlă de vin franțuzesc și apă de lavandă, cu care i-a stropit perna, iar apoi s-a așezat lângă pat și a

început să îi mângâie mâna. Eu am aşteptat în faţa cabanei văzându-mi de cusut, dar cumva îngrozită de faptul că atingerea lui părea să o liniştească mai tare decât atingerea mea.

După aproape o oră, a ieşit şi şi-a pus şapca pe cap.

— Tot aici sunteţi, domnişoară Lingwood? Pleacă un vapor mâine, din câte ştiu. *The Hollander* se numeşte şi merge în Gibraltar. Vă pot obţine un loc într-o clipă.

Eu mi-am văzut de lucru, dar am observat cu coada ochiului că îşi încrucişase mâinile pe piept şi se lăsase să se prelingă pe peretele unei cabane din apropiere, urmărindu-mă.

— Aşadar, Clapham se mută în Crimeea. Ce priveliştе iritantă.

În minutul următor, se ducea să vorbească cu un grup de femei cam necioplite la prima vedere, care apăruseră ca din senin şi îl aşteptau în capătul cărării.

O oră mai târziu, pe când încă mai cârpeam, un soldat tânăr s-a apropiat de cabană cu un pachet cu două pături moi.

— De la British Hotel, la ordinul căpitanului Stukeley.

Capitolul treisprezece

Starea pacientei mele a început să se îmbunătățească. Într-o dimineață, după ce îi schimbasem așternutul și băgam marginea cearșafului de pat sub saltea, Nora mi-a spus:

— Ei, ce vă tot moșmondiți cu ăla?

— Nora.

Am fost așa de bucuroasă, că aproape am pupat-o.

— Chiar te-ai trezit? Știi unde ești?

— Deci ați rămas.

— Îmi pare așa de rău că ai fost bolnavă, Nora.

— Și ce ați aflat despre Rosa?

— Nu mare lucru, mai puțin că a dispărut. Se pare că s-a dus să se întâlnească cu doctorul Thewell și nu s-a mai întors. Sau cel puțin așa susține căpitanul Stukeley. A fost să te vadă, apropo.

Vestea aceasta chiar a făcut-o să zâmbească.

— Am crezut că visez. Și ce a avut de spus?

— E foarte supărat că am venit. Spune că nu are nici un rost să rămânem, pentru că a căutat-o deja pe Rosa și nu a găsit-o.

Oftă adânc.

— Nu ar trebui să vă pierdeți timpul cu mine. Ar trebui să o căutați.

Locotenentul Newman aștepta în fața cabanei cu o bocceluță cu lucruri de cârpit.

— Căpitanul Stukeley mi-a spus să nu le mai deranjez pe nevestele din tabără. Și că dumneavoastră vreți să vă ocupați timpul cu ceva și să vin să vă țin companie.

Nu i-am arătat grămada de cearșafuri adusă de doamna Whitehead de dimineață, după ce descoperise că intraseră

șobolanii la rufărie și roseseră colțurile unui teanc de cearșafuri frumos împachetate. În schimb, i-am luat hainele și am pus ață în ac. Nu a vrut să stea jos, a rămas în picioare, cu capul într-o parte, apropiindu-se din ce în ce mai mult, până când practic era aplecat deasupra mea.

— Se întâmplă ceva, domnișoară Lingwood. O să vedeți. Din moment în moment o să ia foc undeva. Acum o săptămână aș fi spus că nu vom face nimic altceva decât să așteptăm la infinit. Dar m-am înșelat. Chiar în noaptea zilei în care ați venit călare în tabără, francezii au cucerit Mamelonul, iar noi carierele. Deci am făcut un pas important înainte. E o chestiune de câteva zile până ne ducem din nou peste ei. Urmează Malahovul.

— Cum v-a ajuns tunica în halul acesta, locotenente Newman?

— Păi, știți. A ieșit foarte urât la cariere. De fapt, a fost prima dată când am participat la o bătălie adevărată.

Și-a lăsat capul în jos.

— Dar ați supraviețuit, am spus eu, luându-i chipiul pe care îl mototolise în mâini și îndreptându-i-l.

— Am supraviețuit, așa e. Dar nu mi-a făcut onoare. Trebuia să înaintăm, sub focul armelor rușilor, și să ne ducem peste ei în gropile de tragere. Ne așteptau, pentru că oricum ne știau toate mișcările înainte de a le face. Majoritatea soldaților mei au de două ori vârsta mea, iar eu trebuia să le dau ordine. Și ce știu eu? Mi-am ridicat brațul și am strigat, iar ei au luat-o la goană pe lângă mine. I-am privit căzând sub gloanțe și nu am făcut o mișcare. Nu mă puteam urni nicicum.

A început să își muște cu dinții de jos buza inferioară, cărnoasă și nu s-a oprit decât când l-am întrebat:

— Și ce s-a întâmplat în continuare?

— Într-un final, i-am urmat. Dar numai după ce cuceriseră deja carierele. Mă împiedicam de grămezile de cadavre ale rușilor din tranșeele din care trăseseră cu puștile. Odată intrat acolo, greu mai ieșeai. Misiunea noastră era să ținem piept puștilor rusești până se dădeau bătuți sau îi întorceam cu spatele la dușman. Dar rușii s-au năpustit iar peste noi. Ești în tranșeele alea și vezi coloane de oameni năpustindu-se spre tine, și îți tremură mâna, și simți vântul pe față în timp ce mitraliile vin spre tine. Cred că pur și simplu am stat acolo cu

baioneta în mână şi am aşteptat să sară un rus pe mine, dar până la urmă s-au întors pe călcâie. Nu îmi aduc aminte să fi tras măcar un foc.

Am continuat să cos, încercând în acelaşi timp să îl consolez cumva.

— Deci urmează Malahovul, a continuat el, care le revine francezilor, pentru că noi nu avem suficienţi oameni, dar după ce îl cuceresc ei, noi o să ne grăbim să ocupăm Marele Redan, şi apoi drumul spre Sevastopol, cel puţin pe la sud, ne va fi larg deschis.

— Totul pare foarte simplu, după cum spuneţi. Dacă era aşa de uşor, cum de aliaţii nu au reuşit să intre în Sevastopol până acum?

— Bună întrebare. Sunt vreo două aspecte problematice, domnişoară Lingwood.

Se aşează pe vine lângă mine, astfel încât umărul său se sprijinea de genunchiul meu, într-o atitudine mai degrabă tipică pentru un labrador prietenos decât pentru un ofiţer, şi îmi desenă cu capătul cravaşei o hartă în praf.

— Marele Redan este un fel de dihanie, construit în formă de V, cu partea ascuţită spre noi şi practic împânzit de arme. Şi, priviţi, mai sunt şi vreo sută de metri de teren deschis pe care trebuie să-l parcurgem de la tranşeele noastre, care sunt aici, până la Redan. Iar pe drum trebuie să trecem şi de abatiză, care e un fel de gard solid făcut din copaci şi lucruri de felul acesta, iar dincolo de ea este un şanţ.

Aveam un sentiment familiar, ca atunci când tata mă punea în faţa planşei sale de desenat înclinate, îşi lua indicatorul şi îmi arăta ultimul său proiect, o stradă cu case desenate la scară, vedere din faţă şi din spate, vedere aeriană şi, partea care îmi plăcea mie cel mai mult, secţiunea terenului care ilustra straturile de argilă, conducte, piatră şi apele subterane.

— Săptămâna trecută, a continuat Newman, i-am urmărit pe francezi în timpul bătăliei de ocupare a Mamelonului şi, Dumnezeule, i-am văzut pe cei din primele rânduri cum cădeau ca spicele secerate.

Am mai îndrăznit să îl privesc o dată în ochii albaştri, lăcrimoşi şi am ştiut imediat că ar fi fost de-ajuns să întind

mâna un centimetru spre el şi şi-ar fi lăsat capul să-i cadă la pieptul meu, unde ar fi plâns ca un copil.

— Poate nu veţi fi voi. Poate nu i se va cere tocmai companiei voastre să intervină.

— Ba noi vom fi. Sunt sigur. Nu poate fi altfel. Toţi cred în Stukeley. Apropo, căpitanul Stukeley mi-a spus să vă zic că va trece în seara aceasta să o vadă pe Nora McCormack, dacă nu e nici un deranj.

Aşa că, în consecinţă, m-am apucat să-i aranjez patul Norei, am spălat-o pe faţă şi i-am adus o bonetă nouă – ceea ce s-a dovedit o idee inspirată, deoarece şi Max făcuse la rândul lui nişte eforturi considerabile. Părul şi mustaţa îi erau tunse, iar ochii negri îi erau din nou strălucitori cum îi ştiam. În urma lui era un grup de femei dornice probabil să se delecteze cu priveliştea umerilor săi laţi şi picioarelor sale lungi.

A făcut un semn din cap spre mine, foarte oficial:

— Domnişoară Lingwood.

Apoi, când a văzut-o pe Nora sprijinită de perne, pe faţă i-a apărut un zâmbet larg, satisfăcut.

— Măi, măi, Nora McCormack, în sfârşit te-ai sculat din morţi ca să ne poţi cicăli?

— Chiar aşa, Max Stukeley.

A pupat-o zgomotos pe obraz, şi-a tras un scaun şi a pus un coş lângă pat. Parcă ar fi fost Scufiţa Roşie, m-am gândit eu.

— Păi, să vezi, a spus Max, am vorbit despre tine cu doamna Seacole de la British Hotel şi uite ce ţi-a trimis: supă de pui şi budincă de orez. Mâncăruri uşoare, dar exact ce îţi trebuie ca să te pui pe picioare cât ai zice peşte. Aşa că mănâncă-le, ca o fată cuminte ce eşti.

— Ia vezi, şi nu-mi mai spune mie să fiu fată cuminte.

— Îţi spun ce vreau eu. Eşti o femeie bătrână fără minte că ai venit până aici să te îmbolnăveşti în halul ăsta. De ce-ai făcut-o?

Erau aşa de prinşi unul de celălalt, că nici nu au observat când am ieşit din cabană.

— De ce crezi? Nu pot să o ştiu pe Rosa dispărută şi să stau cu mâinile în sân.

— Nu ai încredere în mine că fac tot ce pot, Nora?

— Cred că tu ai alte treburi de rezolvat aici. Plus că mi-era ciudă pe amândoi. Voiam să văd şi eu ce se întâmplă aici.

— Ah, acum mai vii de-acasă. Ne apropiem de adevăr. Imitându-i în mod exagerat accentul, îi spuse următoarele: Ei bine, ascultă la mine, Nora McCormack, tu şi toate poveştile tale din ţinutul Sligo v-aţi găsit nănaşul cu prizonierii ruşi. Dacă eşti fată cuminte, o să-ţi spun una din poveştile lor. Îşi coborî tonul vocii: I-am auzit vorbind de „rusalcă", spiritul unei fete înecate care bântuie râurile. Noaptea încearcă să atragă băieţii tineri în apă promiţându-le fericire veşnică. Iar ziua se transformă în şarpe şi doarme în copaci.

— Dacă-i pe-aşa, atunci mă tem că nu i-ar fi deloc greu să ne ademenească întreaga armată şi să-i înece pe toţi.

— E, nici chiar aşa. Dar, oricum, ruşii sunt mai iertători decât irlandezii tăi. Dacă un bărbat vrea să scape din apă, e de-ajuns să facă semnul crucii şi se poate întoarce acasă.

— Şi de unde ştie un necredincios ca tine să îşi facă semnul crucii? Oricum, mi-ar plăcea să cunosc nişte ruşi de-ăştia şi să aud poveşti noi.

— Atunci grăbeşte-te să te faci bine, Nora McCormack, şi o să te duc în tabără.

— Bine, bine, Max Stukeley, dar cum o să vorbesc eu cu un rus, când nu ştiu o boabă din limba lor?

— Bine, bine, Nora McCormack, dar tu nu ştii că duşmanul rus nu e nici pe jumătate atât de ignorant cum îl credem noi, iar unii dintre ei vorbesc engleză mai bine decât mulţi de-ai noştri. Dar, lăsând asta, pot să te mai ajut cu ceva înainte să plec?

Şi-a coborât tonul vocii aşa de mult, încât nu am mai auzit ce spunea, iar spre enervarea mea am observat că cearşaful din mână avea mici pete de sânge, pentru că mă înţepasem în deget din cauză că îmi stătuse mintea la altceva.

Capitolul paisprezece

Derbyshire, 1844

Vremea se încălzise aşa de mult, că Rosa şi cu mine a trebuit să părăsim ascunzătoarea din gardul viu pentru un loc mai răcoros.

— Avem nevoie de o ascunzătoare în pădure, mi-a spus ea, dar nu am reuşit să găsesc una.

Totul pe domeniul de la Stukeley era întreţinut şi periat, până şi pădurea şi pârâul care o traversa, al cărui curs fusese deviat pentru a forma mai multe lacuri mici şi cascade în mijlocul mestecenilor şi stejarilor plantaţi.

— Ingenios, spunea Rosa, dar nu natural. Ştiu sigur pe care îl prefer. Oare Max nu ne-ar putea ajuta să ne construim ceva?

Aş fi preferat să nu ne amestecăm cu Max, din cauză că era aşa de irascibil şi avea un efect foarte negativ asupra Rosei. Dar cum îşi băgase această idee în cap, ne-am petrecut întreaga dimineaţă căutând locul ideal prin pădure, apoi ne-am pierdut vremea pe la grajduri aşteptând să-l abordăm imediat după cursuri.

Le-a luat o oră să se certe în legătură cu amplasarea bârlogului sau „frunzarului", cum hotărâseră să îl numească de atunci încolo, cu cea mai bună metodă de construcţie şi care dintre ei are dreptul să folosească cuţitul cel mai ascuţit. Până la urmă s-au hotărât asupra unei scobituri aflate undeva deasupra pârâului, unde doi puieţi fuseseră plantaţi tocmai bine cât să poată fi legaţi unul de celălalt, sub formă de boltă. Apoi au împletit din crengi o ramă care urma să fie completată cu ferigi şi frunze cât să formeze un acoperiş. La început am încercat să îi ajut, dar, cum eram cea mai neîndemânatică, mi s-a dat

unealta cea mai boantă și, când am încercat să smulg o tulpină de ferigă, m-am tăiat la mână.

Din fericire, în acea dimineață, măsuța din lemn de trandafir a mătușii Isabella se pătase cu apă de la o vază prea plină.

— Ce mi-ar prinde foarte bine acum, Mariella, e un milieu mic și frumos cum știi tu să faci, cu care să acopăr pata. Mama ta spune că poți să-mi croșetezi unul imediat.

Așadar, aveam o scuză bună să mă sprijin de un trunchi de copac și să mă uit la ei, cu croșeta în mână.

— Merge foarte bine, a declarat Rosa după un timp. Pentru prima dată, chiar se pare că știi ce faci.

— Am multă experiență, i-a replicat Max. Am înnoptat sub cerul liber de multe ori când eram la școală. Nu suport să fiu închis într-un dormitor comun.

— Și nu-ți observa nimeni lipsa?

— Oamenii vor, de fapt, să te afli acolo unde se așteaptă ei să te afli când au nevoie de tine. În restul timpului, poți să te duci unde vrei.

— Tata voia mereu să știe unde sunt, a spus Rosa. Era singura lui regulă. Și pun pariu că Mariella nu a fost niciodată într-un loc în care nu avea voie să fie. Îți dai seama că, din noi trei, ea e singura care are o familie adevărată, și mamă, și tată, și chiar și un înlocuitor perfect de frate, pe nume Henry.

S-au oprit din lucru o clipă să se holbeze la mine. Fața Rosei era îmbujorată de la căldură, iar privirea ei era melancolică și afectuoasă; Max, în schimb, mă scruta cu o privire rece, ca atunci când vedea vreun fazan apărând brusc pe sub copaci.

— Oricum, a spus el, îndesând încă o mână de ferigi în țesătura de crengi, am nevoie de experiență cu lucruri de felul acesta. Tata spune că urmează să mă înrolez în armată.

— În armată?! Nu, Max, nu se poate așa ceva.

— Să spun drept, nu mă deranjează ideea.

Cum trebăluia în mijlocul ferigilor, arăta ca o elfiță cu părul zburlit.

— Nu se poate să te înrolezi. La ce îți va folosi?

— Voi fi oricum mai folositor decât dacă aș rămâne aici.

— Nu te voi mai vedea niciodată. Nu mă poți abandona așa.

Timp de o clipă s-a concentrat asupra unei frunze pe care a rupt-o în bucăți. Apoi a spus cu asprime:

— Am dus-o pe Mariella acasă la familia Fairbrother.

Hârşt, hârşt, se auzea cuţitul lui în continuare, dar el rămânea mut.

— Ce o să se aleagă de ei, dacă tu nici măcar nu vrei să încerci să îndrepţi lucrurile?

Nu i-a răspuns, în schimb a apucat-o în sus pe pantă ca să mai aducă nişte ferigi, în timp ce eu croşetam îndrăcită. Brusc, Rosa şi-a aruncat cuţitul şi a strigat:

— O, la ce bun?!

Şi a luat-o la goană în jos, spre pârâu. Câteva clipe i-am mai văzut rochia deschisă la culoare printre copaci, apoi a dispărut complet.

Eram gata să mă iau după ea, când Max mi-a strigat:

— Nu, rămâi aici, mă duc eu.

Ultimul lucru pe care l-am auzit înainte să mă înghită liniştea pădurii au fost paşii lui pe frunzele veştede de anul trecut.

La început m-am simţit uşurată că pentru prima dată nu eram eu cea care trebuia să o consoleze pe Rosa. Era aşa de cald şi cearta lor fusese atât de înverşunată, că mă bucuram de linişte şi de pace. Toată după-amiaza îmi dorisem să încerc frunzarul cel nou, aşa că mi-am luat croşeta şi m-am furişat în scobitură, m-am ghemuit înăuntru şi mi-am încrucişat picioarele sub încrengătura de ferigi. Pădurea răsuna de cântecul păsărilor şi aveam o priveliştе perfectă asupra micii vâlcele, frunzelor verde aprins ale mestecenilor tineri şi apei limpezi a pârâului care curgea bolborosind peste pietricelele albiei sale artificiale.

O vreme am croşetat liniştită şi, cum alesesem un model simplu, avansam rapid. În plus, aveam şi un tovarăş secret, singura scrisoare pe care mi-o trimisese Henry de când mă aflam la Stukeley, împăturită cu grijă în buzunar: câteva rânduri numai, în care îmi povestea despre şcoală şi mă ruga să nu îl uit, dar care pentru mine erau de ajuns. Am scos-o şi am citit-o poate a cincizecea oară, după care mi-am reluat lucrul.

Mâna mi-a îngheţat pentru că auzisem un foşnet clar în spatele frunzarului. Poate nu era tocmai bine să fiu acolo singură. Să fi fost braconieri? Dar cum nu s-a mai auzit nimic, m-am liniştit.

Am mai făcut câteva ochiuri când... un alt foşnet de frunze. În spatele meu era ceva ce eu nu puteam să văd din cauza

frunzarului. Dacă ieşeam, oare ce creatură monstruoasă m-ar fi atacat? Şi dacă nu mă mişcam, oare ar fi venit şi m-ar fi prins?

Am rămas absolut nemişcată, la fel ca şi pădurea din jurul meu, mai puţin fluieratul câte unei păsări.

Am făcut un rând de picioruşe triple încrucişate.

Alte foşnituri. Croşeta mi-a înţepenit între arătător şi degetul mare. Apoi am auzit o pufnitură deasupra capului şi când m-am uitat era faţa Rosei, schimonosită cum se abţinea să nu râdă, care se uita la mine, printre frunze, iar doi metri mai încolo, Max. De cum i-am văzut, au izbucnit amândoi în râs şi s-au lăsat să cadă lângă mine.

— Te urmărim de o grămadă de timp, a spus Rosa. Degetele ţi se mişcă aşa de repede când lucrezi, că nici nu se mai disting.

Am încercat să râd, dar, în schimb, am izbucnit în plâns de frică ce îmi fusese.

— O, nu, o, Mariella, îmi pare rău, exclamă Rosa. Nu te supăra. Erai irezistibilă. Păreai atât de liniştită acolo înăuntru, ca un miez mic într-o alună.

— Arată-mi cum faci, mi-a spus Max dintr-odată, aşezându-se aşa de aproape de mine că genunchiul lui venea peste al meu.

Încă îmi tremurau mâinile şi m-am tras înapoi gândindu-mă că râdea de mine, deşi părea extrem de serios.

— Te rog.

Am mai făcut câteva ochiuri lănţişor, foarte încet, apoi i-am dat croşeta şi aţa de macrameu. La început nu i-au ieşit decât noduri şi împletituri, dar apoi mi-am pus mâinile peste ale lui, ghidându-i-le să facă ochiuri din aţă şi să tragă croşeta prin ele. Avea degetele pătate de răşină, dar îndemânatice, astfel că, în scurt timp, a început să croşeteze ochi după ochi. Era foarte ciudat să îl văd aşa nemişcat, cu părul negru aplecat peste ceva atât de neobişnuit ca bucata aceea de macrameu, cu genunchiul lui ascuţit împungându-mi coastele. Când i-a scăpat croşeta şi i s-a încurcat aţa, a trebuit să-i încep eu un rând nou.

Între timp, Rosa se furişase în partea cealaltă, îşi petrecuse braţele pe după mijlocul meu şi îşi pusese capul pe umărul meu, pupându-mă din când în când pe obrazul ud de lacrimi. Pădurea era perfect inofensivă, plină de o lumină minunată, verde şi aurie, şi umbre mişcătoare. Amândoi s-au purtat foarte

blând până a venit vremea să plecăm și Rosa și-a pus în cap să alerge din vârful malului abrupt spre Max, iar el s-o prindă exact înainte de a se rostogoli în pârâu. Am urmărit-o cum îi flutura părul în timp ce prindea viteză din ce în ce mai mare, până s-a izbit de el; el s-a clătinat puțin și apoi a pus-o înapoi în picioare pe pământ.

— Și acum tu, Mariella, l-am auzit strigându-mi, gata să mă prindă. Hai, vino, nu trebuie să alergi repede.

— Dacă vrei, o facem împreună, mi-a spus Rosa.

— Nu pot. Nu vreau. Nu mă forța.

Și, spre rușinea mea, am început din nou să plâng uitându-mă la ei: Max, cu cămașa pe dinafară și privirea neobișnuit de blândă, și Rosa, deja la jumătatea pantei, dornică să mă ajute.

Capitolul cincisprezece

Crimeea, 1855

După cinci zile în care autorităţile de la spital nu mi-au remarcat prezenţa, m-a părăsit norocul şi am fost vizitată de o femeie neîngrijită, soţia vreunui soldat, probabil, care mi-a spus că administratoarea asistentelor, doamna Shaw Stewart, voia să mă vadă în biroul ei.

Şi hainele mele aveau acum aceleaşi cute triste ca şi ale celorlalţi, părul îmi era nespălat de mai bine de o săptămână, iar toate bonetele îmi erau boţite. Cu toate acestea, mi-am pus o bonetă şi mănuşi înainte să plec, tremurând, la întâlnire.

Doamna respectivă stătea la un birou, într-o cabană foarte asemănătoare cu a noastră, mai puţin faptul că avea doar un pat, o măsuţă, câteva scaune şi un morman de hârtii. Când am bătut la uşă, a continuat să scrie cât am ezitat eu în prag, pregătindu-mi scuzele.

Doamna Shaw Stewart era cu siguranţă de viţă nobilă; rochia neagră de lână merinos reuşea să fie elegantă şi în căldura aceea, pielea de pe fruntea înaltă era albă şi fină, iar mâinile delicate erau un semn sigur, cum ar fi spus doamna Hardcastle, al pedigriului. Aveam de gând să stabilesc o legătură între noi pomenind-o pe lady Mendlesham-Connors, dar când doamna Shaw Stewart mi-a făcut în sfârşit semn spre un scaun, prima ei remarcă a spulberat orice şansă de conversaţie politicoasă.

— Rosa Barr vă este verişoară, iar doctorul Thewell, logodnic. Desigur, am cunoscut-o pe domnişoara Barr. Am venit amândouă cu grupul domnişoarei Stanley. La început am fost la spitalul din Kulali, iar apoi am venit împreună aici în ianuarie, să lucrăm la spitalul General. Am ţinut la ea şi am admirat-o chiar, pentru abnegaţia cu care îşi aborda munca.

Eram fără cuvinte. Doamna Shaw Stewart a continuat:

— Nu există nici o scuză pentru comportamentul domnişoarei Barr. Credeţi-mă, domnişoară Lingwood, misiunea noastră aici, la Balaclava, este una imposibilă: doctorii ne pun piedici de parcă am juca o ridicolă partidă de şah, în loc să ne asumăm misiunea comună de a-i vindeca pe bolnavi. Călugăriţele îmi fac probleme în mod constant încercând să-şi distribuie jalnicele pamflete la tot ce mişcă sub soare. Biata domnişoară Nightingale era gata să moară aici şi mi-a fost pusă în braţe când aproape nu aveam un pahar cu apă curată la dispoziţie, darămite un loc decent în care să pot caza o doamnă de talia ei. Ultimul lucru care ne trebuia era ca Rosa Barr a dumitale să se comporte cum s-a comportat.

— Cum s-a comportat? Doamnă Shaw Stewart, îmi doresc aşa mult...

— Înainte să vin aici am fost pregătită în instituţii din Germania şi Londra. Ştiu ce înseamnă disciplina. Şi mai am şi credinţa. Dar celelalte doamne – doar cu numele, de altfel – au venit aici conduse de un zel misionar, iar eu şi domnişoara Nightingale ne-am pricopsit cu o mână de femei isterice, o mie de soldaţi răniţi de îngrijit şi doctorii care nu ne lasă să luăm un ou sau un strop de apă de colonie de la magazie fără să semneze zece documente înainte. Rosa Barr a dumitale voia să fie salvatoarea fiecărui soldat pe care îl întâlnea. Şi „fiecare" trebuie luat literal. Mereu se certa cu noi că nu trebuie să dăm prioritate soldaţilor noştri, dacă erau prizonieri ruşi care aveau mai multă nevoie de ajutor. Nu respecta regulile. Nu înţelegea de ce reputaţia unei doamne este compromisă dacă stă o noapte întreagă singură într-un salon plin de bărbaţi. Există *limite*, domnişoară Lingwood, iar Rosa Barr nu admitea nici o regulă. Deci nu mă surprinde deloc ce i s-a întâmplat, deşi mă umple de mâhnire. Pentru mine înseamnă o pereche de mâini în minus şi câteva scrisori greu de redactat, când vom afla în sfârşit adevărul...

— Ce credeţi...

— Nu am timp de speculaţii, dar, sinceră să fiu, din experienţă ştiu că fetele care se amestecă printre mii de bărbaţi, la atâţia kilometri depărtare de casă, o sfârşesc mereu prost. Ducându-se să locuiască în tabără şi să lucreze printre soldaţii

din tranşee, Rosa s-a pus singură într-o poziţie în care nimeni nu o mai poate ajuta. Vedeţi, şi-a asumat un risc imens pierzându-şi ultima urmă de raţiune. Îmi pare rău, domnişoară Lingwood, ştiu că sunteţi logodită cu doctorul Henry Thewell. Cu siguranţă vă este foarte greu... Dar exact aceasta a fost cea mai mare teamă a domnişoarei Nightingale: o posibilă legătură între una din asistentele sale şi un membru al profesiei medicale. Ne confruntăm cu atâtea prejudecăţi din partea doctorilor, încât chiar nu avem nevoie de aşa ceva.

— Doamnă Shaw Stewart, cât a lucrat pentru dumneavoastră, cum vi s-a părut Rosa...

— Era ca noi toţi, foarte confuză. Întâi foametea, apoi belşugul. Întâi zero paturi sau numai jumătăţi de paturi, fie fără ramă, fie fără saltea, apoi atât de multe încât a trebuit să le pună unele peste altele, sute de paturi care ocupă loc degeaba. Acum nu aveam nimic de mâncat în afară de carne de vită sărată şi pesmeţi mucegăiţi, acum aveam aşa de mult unt, carne de căprioară conservată şi budincă de prune, că soldaţii erau în pericol să facă o criză de ficat. Ceea ce-mi aminteşte, dulceaţa...

— Eu...

— Dulceaţa. S-a descoperit lipsa unui borcan de dulceaţă de zmeură din cabana doamnei Whitehead, unde locuiţi împreună cu servitoarea.

— Păi, da, eu...

— Domnişoară Lingwood, două lucruri. Unu, trebuie ţinută evidenţa fiecărui obiect din provizia de „cadouri" trimise de oameni cumsecade din Anglia, altfel ne cade întregul sistem în cap. A trebuit deja să trimitem două femei înapoi acasă din cauză că furau. Doi, orice borcan deschis e un pericol. Aţi lăsat borcanul pe jumătate deschis sub pat. Din fericire, a fost găsit înainte ca întreaga cabană să fie invadată de gândaci.

— Îmi cer scuze. Eu...

— Ceea ce mă aduce la ultimul lucru pe care doream să-l lămurim. Am acceptat-o pe Nora McCormack pentru că mi-am amintit lucrurile bune pe care mi le-a spus Rosa despre ea pe când lucram împreună la Scutari. Învăţase multe practici excelente urmărind-o pe această doamnă McCormack. Aceasta nu înseamnă că nu mi-am călcat pe suflet acceptând o femeie fără

referinţe şi, bineînţeles, am fost pedepsită pentru lipsa mea de prudenţă când s-a îmbolnăvit la foarte scurt timp.

Ştiam ce urma, m-am gândit chiar să o întrerup din nou, dar a ridicat o mână.

— Nu aveţi ce căuta aici, domnişoară Lingwood. Vă înţeleg şi, într-o măsură oarecare, vă admir pentru grija pe care i-o purtaţi verişoarei dumneavoastră, dar nu puteţi rămâne. Cu toţii ştim că o importantă ofensivă este iminentă şi, în aceste condiţii, spitalul va fi în curând asaltat de răniţi, iar dumneavoastră nu veţi deveni altceva decât o povară pentru noi. Mă aştept să plecaţi într-o săptămână, dar până atunci puteţi continua să coaseţi. Totul e ferfeniţă aici, în Crimeea, aşa că veţi avea mereu de lucru.

— Desigur. Mulţumesc. Voi...

— Între timp, vă recomand să nu vă amestecaţi cu călugăriţele catolice. Doamna Whitehead este o femeie serioasă. Aparţine Bisericii Anglicane, tatăl său ocupând o poziţie minoră în cler. Şi ţineţi-vă departe de răniţii în convalescenţă sau de cei în stare să umble. Un bărbat se poate afla pe patul de moarte, dar gândurile îi rămân necurate.

Şi-a luat stiloul, gest pe care l-am interpretat ca marcând finalul întâlnirii.

— Apropo, domnişoară Lingwood, poate vă interesează...

Făcu o pauză plină de înţeles, în timp ce eu aşteptam lângă uşă, trăgând cu urechea la bubuitul îndepărtat al tunurilor şi la clinchetul unor instrumente metalice într-o cabană învecinată.

— Aceasta este cabana în care domnişoara Nightingale a stat cât a fost bolnavă. Săptămâni la rând, chiar aici unde ne aflăm acum, viaţa ei a atârnat de un fir de aţă. În acest pat s-a odihnit, iar în partea cealaltă era un mic pat de campanie în care asistenta sa devotată, doamna Roberts, dormea pe apucate. La această masă pliantă pe care o vedeţi, care servea şi drept tavă, şi drept masă de scris, domnişoara Nightingale a compus mesaje şi scrisori, chiar şi când delira, ca să înţelegeţi cât de dedicată este cauzei. În fiecare zi se prezenta la uşă un mesager să primească cel mai recent raport despre starea sa de sănătate, pe care apoi îl transmitea trupelor. La un moment dat, însuşi lordul Raglan a venit să o viziteze. Chiar şi regina i-a trimis un mesaj. Atât este de respectat numele domnişoarei Nightingale,

de la cel mai mărunt soldat din Crimeea şi până la prietenii noştri dragi de acasă. De aceea, domnişoară Lingwood, asistentele domnişoarei Nightingale trebuie să se comporte ireproşabil, zi de zi, ceas de ceas. Prea mulţi bărbaţi şi femei deosebite şi-au pus reputaţia drept garanţie pentru succesul misiunii noastre.

Capitolul șaisprezece

26 mai 1855

Dragă Mariella,

Am primit azi-dimineață scrisoarea ta trimisă din Pescara, Italia, în care ne scriai că Henry te-a trimis pe front să o găsești pe Rosa. Tatăl tău a fost plecat toată dimineață să trimită telegrame, dar acum stă lângă mine și îmi spune ce să scriu. Spune că trebuie să vii acasă imediat. Spune că toată povestea aceasta seamănă cu fabula pe care o știe de când era copil, despre roata de caşcaval care cade din căruță, se rostogolește în jos de pe deal, iar căruțașul este atât de prost încât rostogolește altă roată să o găsească pe prima, și tot așa, pentru că de fiecare dată roata dispare când ajunge la baza dealului. Bănuiesc că vrea să spună că întâi Henry, apoi Rosa, apoi tu ați dispărut în același fel. Spune că nu îi vine să creadă că Henry te-a trimis într-un loc atât de periculos. Ar fi fost destul de grav și dacă ai fi fost bărbat, iar dacă ai fi fost al doilea fiu, poate s-ar fi gândit să te lase să pleci în armată, dar dată fiind situația, trebuie să te întorci acasă imediat, indiferent cât te va costa, și cu asta basta. Îmi spune să-ți scriu că vrea să îți arate o nouă stradă cu case pe care tocmai a terminat-o pe celălalt șantier de la Wandsworth. La etajul întâi și la parter sunt prevăzute cu bovindouri și o înfloriturăornamentală la verande care crede că ți-ar plăcea foarte mult. Dacă ai nevoie de bani pentru călătoria de întoarcere, îți trimite imediat.

Cu toții suntem nedumeriți de felul în care războiul bate pasul pe loc. Personal, mi se pare un război ciudat, în care nu se întâmplă nimic. Prietena Rosei, domnișoara Leigh Smith, a venit deja de două ori în vizită și a întrebat de tine. Speră că vei accepta să predai la școală, Mariella, și vorbește foarte frumos

despre tine. Va veni într-una din zile cu mine la cămin să le vorbească guvernantelor despre educație, atât a lor, cât și a foștilor lor elevi, ceea ce sigur va fi apreciat, dat fiind că nimeni nu le cere niciodată părerea. Este atât de cald aici, la Londra, încât le încurajăm să stea în grădină după-amiezile, deși peluza e destul de mică, după cum știi, iar florile sunt atacate de limacși. Înainte de întoarcerea doamnei Hardcastle – acum că s-a întors, Mariella, e foarte supărată din cauza deciziei tale de a nu călători cu ea și nu vorbește de altceva – am comandat niște mobilă din răchită, iar ea mi-a reproșat că am luat așa o decizie nepractică, ba chiar extravagantă, dat fiind că nu avem unde să o depozităm peste iarnă, iar guvernantele s-ar fi putut foarte bine folosi de scaunele din salon aduse în grădină.

Mariella, nu pot să nu mă gândesc că, dacă ai fi aici, ai face niște pernuțe pentru scaunele din răchită, iar guvernantele ar sta foarte comod pe ele.

Iar acum, vestea cea mai importantă: mătușa Isabella urmează să se căsătorească. S-a logodit cu domnul Shackleton, pe care îl cunoști, și urmează să se mute împreună la Dulwich. Suntem cu toții foarte surprinși de rapiditatea cu care s-a încheiat logodna, dar Isabella mă asigură că ține foarte mult la el. Soții Hardcastle (poate îți amintești că domnul Shackleton și domnul Hardcastle sunt rude îndepărtate) sunt cei mai uimiți, iar doamna Hardcastle se întreabă cum să mai aibă curaj să plece altădată, când se întâmplă atâtea lucruri de cum iese pe ușă. Isabella mă roagă să îți spun că, dacă o vezi pe Rosa, să îi spui că va avea un nou tătic și că, desigur, poate să locuiască cu ei. Se va găsi și pentru Nora un loc în noua casă, deși Isabella nu poate să treacă prea ușor peste faptul că, după cum spune ea, Nora a luat-o la picior spre Crimeea, plus că s-a atașat de Ruth, deci s-ar putea să o ia cu ea, ceea ce, după părerea mea, nu va fi nici o pierdere pentru casa noastră. Mai spune și că, dacă ajungi chiar pe front, te vei întâlni sigur cu fiul ei vitreg Max Stukeley și să-i spui și lui vestea.

Mariella, tata a plecat din cameră și simt că trebuie să îți mai scriu o ultimă parte, doar pentru noi două. Nu pot să nu-ți mărturisesc că comportamentul tău din ultima vreme m-a surprins atât de mult, încât aproape nu te recunosc ca fiind fiica mea. Am fost foarte supărată pe tine, Mariella, și atât de

îngrijorată că nici nu am putut să dorm şi te-am considerat egoistă şi nerecunoscătoare. În ultima vreme însă, mai ales de când s-a întors doamna Hardcastle, cred, am început să văd lucrurile într-o altă lumină. Te rog să nu uiţi să te speli pe mâini în mod regulat cu săpun carbolic şi să fierbi apa de băut. Doamna Hardcastle spune că astfel poţi preveni majoritatea bolilor. Dar, Mariella, îmi dau seama că ce simt acum este mândrie şi invidie.

Mă întrebam, printre altele, când te întorci, ai putea să confecţionezi o marchiză sau ceva asemănător, pentru că la sfârşitul zilei grădina de acasă devine un cuptor...

Capitolul șaptesprezece

Crimeea, 1855

Pe 16 iunie, într-o sâmbătă, Newman și-a făcut apariția cu încă o tunică sfâșiată rău și cu mâna rănită în urma unei căzături de pe cal.

— Ce prostie din partea mea, domnișoară Lingwood. Un prost, asta sunt. Toată viața am călărit și acum, ia uite ce pățesc. Calul s-a cabrat pe neașteptate și, până să mă dezmeticesc, eram la pământ și târât pe jumătate din locul pentru parade. M-am dus la medicul militar și m-a bandajat una, două. Ca nou. Un braț țeapăn, dar altfel cât se poate de apt pentru luptă. Mai rău arată uniforma.

Părea atât de amărât, încât l-am rugat să stea să bea o ceașcă de ceai și să-i țină de urât Norei, dar mi-a spus că e groaznic de grăbit, că în tabără e forfotă mare, nu are timp nici să lege calul, așa că a stat pe lângă mine, cu sângele îmbibându-i bandajul de la mână și buza inferioară bosumflată, cât am verificat stricăciunile provocate jachetei. Calul, probabil același care îl aruncase din șa în ziua precedentă, stătea liniștit în apropiere și se uita la noi cu ochii lui blânzi, cafenii.

Brațul tunicii era sfâșiat și tocit până la cot, iar epoletul pe jumătate desprins.

— Mă întrebam dacă ar putea fi gata repede, domnișoară Lingwood. Am purtat jacheta asta când am luptat la cariere. M-a protejat. Bănuiesc că ați auzit că tunurile nu mai tac deloc în ultimul timp. Se pregătește ceva. Așa că îmi trebuie tunica norocoasă, pentru orice eventualitate.

— Bineînțeles. Va fi gata până mâine. Și cum ar fi, locotenente Newman, dacă m-ați însoți la un picnic sus, la fortăreață, cum mi-ați propus mai demult? Dacă aveți timp.

— Cu cea mai mare plăcere. Minunată idee. Doamna Seacole ne va da tot ce trebuie.

Se apropie foarte mult de mine și îmi șopti pe un ton confidențial:

— Domnișoară Lingwood, știți, am mai întrebat despre verișoara dumneavoastră, domnișoara Barr. Se spune că tot venea un bărbat și bătea la ușa cabanei ei. Foarte insistent. Un doctor. M-am gândit să vă zic. Îmi pare rău. E foarte greu de suportat. Cu el a plecat.

— Mulțumesc, locotenente Newman.

— Îmi pare rău dacă v-am făcut să suferiți.

— Locotenente Newman, nu mi-ați spus nimic nou. Nu vă faceți griji. Tunica va fi gata până mâine.

— Mâine. Da, așa e. Ce prost sunt. Nu ar fi trebuit să dau drumul frâului, dar bestia parcă avea ciudă pe mine. M-am ținut ca de frica morții.

Plângea din nou și un strop de salivă a pătat materialul tunicii pe care o țineam în poală. Nu m-am uitat la el, ca să nu îl rușinez și mai tare.

— Păi, atunci îmi iau rămas-bun. Domnișoară Lingwood, domnișoară McCormack.

Stătea în ușa cabanei, uitându-se în interiorul cufundat în întuneric.

— *Doamna* McCormack, mai exact, s-a auzit vocea Norei dinăuntru.

— Mii de scuze, da, sigur, doamna McCormack.

— Mergeți cu bine, locotenente Newman. Și Dumnezeu să vă vegheze.

Și totuși nu plecă imediat, se mai moșmondi puțin, în timp ce calul lui mesteca iarba arsa, iar eu tăiam marginile zdrențuite ale materialului, gândindu-mă la Henry, cum venea și ciocănea la ușa cabanei.

Am amânat alte sarcini ca să îi termin jacheta lui Newman, dar nu ar fi trebuit să îmi fac atâtea griji, pentru că nu ne-a dat nici un semn toată ziua. Cât l-am așteptat, am cusut dubluri din material moale la manșetele și gulerele doamnei Whitehead, ca să nu o mai roadă materialul aspru al rochiei. Bombardamentele asupra Sevastopolului păreau să își fi triplat volumul și forța, iar fumul atârna ca niște nori grei de furtună deasupra dealurilor. S-a făcut ora cinci și Newman tot nu apăruse.

Ritmul vieții de la spital continua neobosit, vreo două căruțe suiau pe cărare, încărcate cu răniți. Se părea că rușii erau încă în stare să ne răspundă cu foc de arme, ba chiar erau la fel de abili ca și noi la aruncatul proiectilelor și ghiulelelor asupra liniilor inamice. La ora șase, călugărițele s-au strâns separat pentru vecernie, iar eu m-am surprins invidiindu-le pentru că erau în stare să se desprindă de tensiunea nervoasă care domnea în spital; când armele au tăcut pentru o clipă, li se puteau auzi vocile egale intonând rugăciuni în latină. Mai târziu, pe la ora opt, doamna Whitehead ne-a spus că circula zvonul că în ziua următoare o să aibă loc o importantă ofensivă și că, în sfârșit, aliații vor răzbi și vor intra în Sevastopol.

— Gândiți-vă numai, ne-a spus ea, pare absolut fantastic, dar totul s-ar putea termina până mâine la ora asta.

Cu eficiența-i deja bine cunoscută, s-a băgat în pat, s-a întors cu fața la perete și s-a dedat somnului, ca și cum ar fi vrut să fie întru totul pregătită pentru orice eveniment măreț sau oribil urma să aducă ziua de mâine.

Nora și cu mine nu am fost la fel de norocoase. Era o tortură să împărțim patul acela îngust, ne era cald, amorțeam și ne chinuiau puricii. Târziu în noapte am auzit sunetul mătăniilor și o litanie șoptită de *Ave Maria*, până când tunurile au amuțit și s-a relaxat și ea adormind.

Acestea erau momentele mele de cea mai mare singurătate, când mi se părea că mă țin cu unghiile de marginea războiului, a Rusiei chiar, și că nimănui nu i-ar păsa dacă aș muri. Am încercat să mi-i imaginez pe toți cei dragi: părinții mei și Isabella, în paturile lor de la Fosse House; Henry, în cămăruța lui întunecoasă din Narni, tânjind după Rosa; Max, pregătindu-se de atac în tabăra lui de lângă liniile inamice; Rosa. O, Doamne. Din tot sufletul îmi doream să știu ce i se întâmplase Rosei.

Descoperisem că în tabăra aliată orice proaspăt sosit constituia o diversiune, orice eveniment neobișnuit era discutat și răsdiscutat, deci, dacă Rosa se găsea oriunde pe o rază de treizeci de kilometri, urma să afle că Mariella Lingwood și Nora McCormack au sosit în Crimeea.

Prin urmare, de ce nu venise? Poate doar dacă îi era prea rușine sau nu putea, era prizonieră sau se rătăcise. Sau murise.

Într-un final, am aţipit şi m-am trezit înainte de a se crăpa de ziuă. Când un şobolan mi-a traversat piciorul, nici nu m-am deranjat să îl gonesc; m-am enervat doar că din cauza fojgăielii lui nu puteam să aud exact ce se întâmplă afară. Tăcere, apoi bubuitul unui proiectil. Şi încă unul.

M-am dat jos din pat, am căutat cizmele Norei, le-am scuturat bine, să nu fie vreo vietate în ele, le-am încălţat şi am ieşit pe uşă. Cabanele spitalului erau cufundate în tăcere, deşi câteva ferestre erau luminate de felinare pâlpâitoare purtate de la un pat la altul. Dinspre mare bătea un vânt rece când m-am strecurat printre cabane până la cărarea care ducea sus, la fortăreaţă. Se crăpa de ziuă peste dealuri, la est de Balaclava, iar în depărtare răsuna vacarmul intens al tunurilor şi obuzelor.

Cât de repede devenea un loc bântuit de amintiri tulburătoare. Fortăreaţa îmi amintea acum de picnicul la care ar fi trebuit să merg cu o zi în urmă împreună cu bietul Newman şi de femeia în fustă cu dungi verzi şi portocalii pe al cărei copil îl îngropase Max la Kerci. Pe când cerul devenea argintiu, vacarmul războiul s-a intensificat, iar portul s-a trezit să înfrunte o nouă zi de activităţi urgente. Până şi în urechile mele neexperimentate, natura zgomotului de arme era diferită de bombardamentul neîncetat din ziua precedentă. Acum era sporadic şi violent, urmat brusc de bubuitul tunurilor de pe mare. Stăteam la marginea cărării, cu braţele îmi cuprinsesem genunchii şi priveam cerul. Zorii s-au colorat în scurt timp în roz-auriu, iar aerul s-a umplut de miros de mare. Sunetul armelor îmi făcea rău, mi se părea că îmi pulsează în vene.

Capitolul optsprezece

Derbyshire, 1844

Rosa dezvoltase o pasiune pentru preocupările filantropice ale mamei, mai ales pentru cele legate de spitale. Într-o după-amiază, a venit cu un stilou și hârtie sus, în camera goală pe care eu și mama o foloseam ca birou, și ne-a întrebat dacă poate să ia niște notițe. Voia să afle cum ar fi putut să devină și ea membră a unui consiliul de administrație la un spital și care ar fi exact responsabilitățile în acest caz.

După un timp, m-a plictisit așa de tare conversația că m-am furișat afară din cameră, parțial și ca să văd dacă îmi vor simți lipsa. Când am traversat holul în care se afla scara, am observat că ușa bibliotecii era deschisă și dreptunghiurile pe care le făcea soarele pe covorul roșu și verde dinăuntru. Cum era singura încăpere pe care nu o vizitasem, pentru că era ținută încuiată, iar Rosa nu avea voie înăuntru, m-am furișat în sus pe scări și am tras cu ochiul.

În lumina aceea necruțătoare a soarelui, biblioteca era pe cât de frumoasă, pe atât de intimidantă. În anumite locuri, cărțile păreau să se înșire de la podea până în tavanul înalt, iar din loc în loc, deasupra rândurilor de rafturi de stejar se găseau nișe cu mici acoperișuri deasupra, care adăposteau capete de marmură ale unor bărbați importanți sau cel puțin așa îmi imaginam eu, căci de recunoscut, nu recunoșteam nici un chip. Simetria șirurilor de cărți, precizia cu care erau așezate masa și scaunele în fața ferestrei, fotoliile de o parte și de alta a șemineului, turnurile cu dulapuri și sertarele minuscule care acopereau peretele opus erau seducătoare pentru mintea mea ordonată. Spre deosebire de restul conacului de la Stukeley, care deborda de gustul floral al mătușii Isabella, această încăpere

era austeră şi funcţională. Îmi plăcea aşa de mult cum mirosea, că m-am furişat înăuntru, am luat o carte la întâmplare de pe un raft, am mirosit-o bine şi am dus-o la masă, unde am deschis-o.

Greacă. Am dat paginile dezamăgită. Nu aveam ce să caut acolo, până la urmă.

— Ar trebui să stai de partea cealaltă a mesei, mi-a spus o voce din spatele meu, ca să nu îţi cadă umbra pe pagină.

Am tresărit şi am închis cartea în grabă. Sir Matthew Stukeley, căruia îi adresasem cel mult trei cuvinte într-o lună, stătea în uşă zâmbindu-mi. Slab, cu buza inferioară ieşită în afară, chipul îngust şi favoriţii săi stufoşi, constituia o pereche foarte nepotrivită pentru mătuşa mea cea planturoasă. Avea o voce groasă, care părea să vină de undeva din fundul gâtului, iar Rosa spunea despre el că îi aminteşte de un ţap bătrân, opinie influenţată probabil de faptul că cei doi „nu se înţelegeau şi pace", după cum îmi spusese mama. Pentru cineva care lucra într-un loc atât de zgomotos cum era o turnătorie de plumb, se mişca foarte silenţios, iar timpul petrecut în compania sa distantă la cină, deşi nu mi se adresa niciodată, mi se păruse de-a dreptul un chin. În după-amiaza aceea, însă, când am îndrăznit să îl privesc scurt în ochi, am observat că privirea lui era indulgentă, chiar afectuoasă.

A împins cu grijă uşa care s-a închis aproape de tot şi, cu degetele sale lungi, a căutat pagina cu titlul. Rosa spunea despre familia tatălui său vitreg că nu venea de *nicăieri*; mamele noastre erau fiicele unui nobil de ţară, pe când cei din familia Stukeley lucraseră în minele de plumb până cu câteva generaţii în urmă. Dacă era adevărat, atunci sir Matthew avea nişte mâini neobişnuit de fine, spre deosebire de ale tatălui meu, care erau pline de bătături şi noduroase din cauza accidentelor cu cărămizi şi ciocane.

— Ştii să citeşti în greacă? m-a întrebat sir Matthew.

— Nu. Îmi pare rău.

— De ce îţi pare rău?

— Nu am ce căuta aici. Îmi pare rău. Era uşa deschisă şi am vrut doar să văd. Nu m-am putut abţine.

— Nu trebuie să-ţi fie teamă să te uiţi la cărţi. Poţi veni ori de câte ori vrei. Cărţile sunt pentru toţi. Te-am urmărit în

timpul mesei. Ai maniere minunate. Ştiu că vei fi atentă. Una din marile dezamăgiri ale vieţii mele este că nici unul dintre băieţii mei nu a ieşit savant. Dar în latină ştii să citeşti?

— Nu. O, nu. Rosa ştie puţin.

— Rosa ştie puţin din toate. Mă scoate din sărite cu felul ei de a încerca câte o bucăţică din fiecare. Care e scriitorul tău preferat? Poate am vreo carte a sa. Am şi romane.

Cum citeam foarte puţin în afară de reviste, nu ştiam numele nici unui scriitor. Mama spunea că sunt prea mică pentru majoritatea romanelor şi nu îndrăzneam să îi spun că citeam *Oliver Twist* împreună cu Rosa, de teamă să nu mă întrebe de capitole la care nu ajunseserăm încă.

— Poezii, a spus el atunci. Îţi place poezia?

— O, da, sigur.

— Şi care e poetul tău preferat?

Nu mi-a venit în minte altceva decât numele unui poet pe care îl pomenise Rosa de curând.

— Byron. Îmi place Byron.

Şi apoi mi-am muşcat limba, pentru că într-adevăr cunoşteam foarte bine operele unui poet: favoritul lui Henry, Keats. I-aş fi putut chiar recita cântecul *Meg Merrilies* de la un cap la altul.

Sir Matthew a râs şi am observat ce dinţi frumoşi avea.

— Chiar aşa? Eşti sigură că mama ta ştie acest lucru? Ei bine, am foarte mult Byron aici. Ce poezie ţi-ar plăcea să citeşti?

Mi-am lăsat amărâtă capul în jos.

— Ascultă, Mariella, poţi să citeşti orice carte vrei, atâta timp cât nu o scoţi din bibliotecă. Hai, să-ţi arăt unde sunt cărţile. Pe rafturile acestea găseşti poezie, iar aici e o mică colecţie de piese de teatru care ţi-ar putea plăcea. Aici sunt cărţi de referinţă, cele mai multe ştiinţifice, iar acestea sunt eseuri în proză. Aici sunt scriitorii latini, iar acolo cei greci. În timp voi reuşi să pun etichete pe toate rafturile, dar, pentru moment, va trebui să-ţi găseşti singură drumul.

M-am învârtit prin cameră simţindu-mă o impostoare, deoarece până atunci cărţile nu mă interesaseră deloc, iar el mă trata cu atâta respect. Să fi fost acelaşi sir Matthew care stătea ţeapăn în capul mesei, le răspundea mamei şi mătuşii monosilabic, o ignora pe Rosa, îl înţepa pe Horatio, îl trata pe Max

cu dispreţ şi trimitea înapoi felurile de mâncare nedorite cu un semn scurt din degetul arătător?

Am simţit că trebuia să fac şi eu un mic efort şi l-am întrebat:

— Ce ţineţi în dulapuri şi sertare?

— Dulapuri? A, da, desigur. Păi, acolo ţin lucrurile preţioase. Sunt cărţi prea scumpe sau prea rare ca să fie expuse la lumină. Într-o zi poate îţi voi arăta, când mă voi fi convins cât de mult îţi plac cărţile. Altfel, cum ţi se pare Derbyshire-ul nostru?

— Îmi plac dealurile, am răspuns eu.

A râs din nou.

— Tocmai bine, atunci. Dealuri avem din plin. Altceva?

— Îmi place să fiu cu Rosa.

Îi dispăru zâmbetul.

— Rosa. Păi, sunteţi totuşi verişoare primare şi aveţi cam aceeaşi vârstă. Şi cu ce vă ocupaţi voi toată ziua?

— Aaa, păi, eu cos.

— Da, am remarcat asta.

Privirea îi căzu pe gâtul meu.

— Tu ai cusut guleraşul acesta frumos?

— Da, eu l-am cusut. Şi n-am rezistat să nu adaug: Şi la fel şi manşetele.

Mi-am întins mâinile şi am zâmbit timid.

— Sunt foarte frumoase. Presupun că Rosa nu coase.

— Învaţă repede, însă. Şi, oricum, ea mă învaţă pe mine alte lucruri.

— Şi ce te învaţă ea?

— Îmi arată lucruri. Explorăm împreună.

— Şi ce aţi explorat împreună în această cameră?

— O, nu. Ştim că uşa e în general încuiată. Şi mi-a spus că i s-a interzis să intre în bibliotecă.

— Din păcate, am găsit-o odată mâncând un măr deosebit de suculent deasupra unei cărţi rare. De aceea nu are voie aici, până mai creşte puţin. Dar tu poţi veni oricând, numai să nu pomeneşti nimănui acest lucru. Nu vreau să stârnesc invidii mărunte. Mi-ar plăcea să-mi ţii companie dacă sunt acasă şi poate aş avea chiar timp să te învăţ puţină latină şi astfel să ţii pasul cu Rosa. Ce zici de ideea mea?

A pus cartea înapoi pe raft, iar eu mi-am imaginat că discuţia se încheiase. În timp ce mă furişam spre uşă, l-am auzit spunându-mi:

— Vei mai veni pe aici?

— O, da.

— Atunci rămâne pe mâine la aceeaşi oră.

Stătea în picioare, cu capul aplecat, bătând darabana cu degetele pe masă şi mi-a părut rău de el. Cu siguranţă că se simţea tare singur, dacă voia să îşi petreacă timpul cu mine, învăţându-mă latină. Dar pe drum spre grădina italiană, unde m-am târât în ascunzătoarea din gardul viu, au început să mă chinuiască remuşcările. Cum puteam să-mi ţin promisiunea dată lui sir Matthew fără să îi spun Rosei, faţă de care nu aveam secrete? Dar îl ura pe sir Matthew şi îmi va purta pică dacă îi voi spune că urmează să iau lecţii de la el. Până la urmă am hotărât că oricum nu va ieşi nimic din expediţia mea în bibliotecă: sir Matthew va uita până mâine de întâlnire, iar între timp viaţa mea va fi mult mai liniştită dacă nu suflu o vorbă.

Capitolul nouăsprezece

Crimeea, 1855

Dimineața târziu, vântul a încetat, iar atmosfera a devenit nemișcată și fierbinte. Un băiat a venit alergând dinspre port cu vestea că Malahovul a fost cucerit de francezi, ceea ce era probabil adevărat, pentru că tricolorul fusese văzut fluturând deasupra parapetului. Dar după aceea, vreo doi turci care treceau cu o căruță încărcată cu lămâi ne-au spus că, dimpotrivă, francezii au fost alungați, rușii apărându-și Malahovul fără mare dificultate.

Ultima sarcină care îmi fusese încredințată era să cos un număr astronomic de nasturi la cămăși de noapte. Nora, care se îmbrăcase pentru prima dată, stătea lângă mine în fața cabanei, cu capul dat pe spate, profitând de soare. Numai buzele i se mișcau și speram că se roagă pentru Max și Newman. Apoi am văzut mesagerul galopând pe cărare, așa că mi-am pus deoparte lucrul și m-am grăbit spre bucătărie să aflu veștile.

Urmau să sosească răniți. Dintr-un motiv necunoscut, armata britanică ieșise înainte și atacase Redanul, deși armele din Malahovul necucerit trăgeau asupra lor din dreapta. Fuseseră secerați de o ploaie de mitralii și gloanțe, până când puținii rămași în picioare s-au retras în tranșee. La prima estimare, britanicii pierduseră câteva sute de soldați, iar francezii mai mult de o mie.

Cu fiecare oră care trecea, veștile deveneau și mai proaste. Am convins-o pe Nora, căreia i se făcuse rău de teamă și de slăbită ce era, să se întoarcă în pat și am primit ultimul raport de la doamna Whitehead, dat în șoaptă.

— Se spune că au căzut trei mii de francezi. Problema a fost că unul din generalii lor a confundat un obuz cu semnalul de

atac, aşa că oamenii lui au atacat prea devreme şi au anulat elementul-surpriză.

— Dar credeam că ruşii sunt practic fără apărare acum.

— Se pare că ruşii ne-au jucat cum au vrut ei. Au ascuns un rând de arme în spatele bastionului, iar ei toată ziua s-au prefăcut că nu pot răspunde şi şi-au salvat muniţia. Se pare că erau bine pregătiţi, au văzut felinarele şi focurile de tabără aprinse până noaptea târziu şi au ştiut că se pune la cale un atac, aşa că şi-au strâns armele şi întăririle.

— Iar trupele britanice?

— Măcel, domnişoară Lingwood. Raglan a trimis soldaţii asupra Redanului, deşi ruşii trăgeau în continuare din Malahov. Oamenii noştri au fost seceraţi în câmp deschis sau când încercau să se caţăre pe baricadele ruşilor. Foarte puţini au ajuns până la redută, iar acum sute de răniţi şi muribunzi zac la poalele bastioanelor ruseşti sub soarele puternic de după-amiază şi noi nu putem ajunge la ei pentru că nu s-a semnat un armistiţiu.

Întreaga după-amiază, în timp ce căruţele cu răniţi hurducau pe cărarea spre spital, iar Nora dormea, am stat în uşa cabanei domnişoarei Whitehead, cosând nasturi. Am încercat să mă detaşez, dar nu am reuşit. Sângele îmi clocotea în vene, mi-era prea cald, eram prea neliniştită, prea inutilă. Chiar m-am gândit să mă rog de doamna Shaw Stewart să mă folosească în saloane sau să mă ţin după vreuna din asistente şi să îi cer ceva de făcut, orice, numai să ajut şi eu.

Atunci am văzut un călăreţ venind la trap pe cărarea spre spital, descălecând, vorbind cu un infirmier, dispărând şi reapărând în mod neaşteptat pe poteca ce ducea la cabana noastră. Aşa mi-am dat seama că purta uniforma cunoscută a regimentului Derbyshire şi era prăfuit şi ciufulit.

— Domnişoară Lingwood? Doamnă, m-au trimis de la spitalul General. O rudă a dumneavoastră, cred, este acolo. Căpitanul Max Stukeley. Grav rănit. Vrea să vă vorbească puţin înainte de operaţie, dacă aveţi timp, desigur.

Din cabană s-a auzit un geamăt. I-am făcut semn că da ofiţerului, i-am spus că pornesc imediat şi am intrat să îmi iau boneta. Nora stătea sprijinită în cot, iar vocea îi era mai puternică decât oricând în ultima săptămână.

— Ia apă cu tine. Apă curată pentru băiat. Nu îi lăsa să îi dea din cea murdară. Şi nici tu să nu bei de la altcineva. Nu are rost să te îmbolnăveşti şi tu acum. Şi ia bandaje curate pentru rănile lui. Cele pe care le-ai făcut ieri. Şi nu îi lăsa să îi taie vreun membru, decât dacă e musai. Prea le place să taie. Îi ştiu eu. În Irlanda am văzut că dacă rana este ţinută curată, nu e neapărat nevoie de amputare. Dacă îşi poate mişca membrul, merită salvat. Dacă i-l taie, moare sigur.

— Voi face tot ce pot.

— Nu îl lăsa să moară. Atât îţi spun. Să nu te întorci aici dacă moare. Şi pune-i asta în mână. Spune-i că mă rog pentru el.

M-a prins de încheietura mâinii şi mi-a pus rozariul verde în mână. I-am umplut paharul cu apă de lângă pat, mi-am pus un şal pe umeri şi am pornit spre uşă.

— Mariella.

M-am întors uimită să o aud spunându-mi pe nume, dar n-a făcut decât să dea din cap şi să-mi facă semn să plec.

Cum mă grăbeam spre spital, cel mai puternic sentiment a fost la început de entuziasm, pentru că Max mă chemase pe *mine*. Era nevoie de mine, Mariella Lingwood. Niciodată nu mă mai îndreptasem spre un loc atât de pătrunsă de simţul datoriei şi atât de nepăsătoare în faţa greutăţile care mă aşteptau la destinaţie. Dar această euforie a durat numai câteva minute înainte ca implicaţii rănii lui Max să devină evidente. Apoi m-am întors în timp, în sala de operaţii de la spitalul Guy, unde îl urmărisem pe Henry operând o amputaţie: gestul brusc cu braţele, tăcerea copleşitoare, scrâşnetul osului. Dacă acel copil, Tom, nu supravieţuise, cum să supravieţuiască Max? Am grăbit pasul. Trebuie să-l salvez, de dragul Rosei. Dacă el murea, nu mai rămâneam decât eu.

Şi mi-am mai dat seama că, dacă Max fusese rănit în focul bătăliei, însemna că nici Newman nu era mai bine.

Am început să alerg cu paşi mici, pentru că mă împiedicam în fuste. În câteva minute, părăsisem zona sigură a spitalului şi intrasem în plin spaţiul portului, unde era aşa de mare circulaţie, că a trebuit să-mi fac loc cu coatele printre nişte marinari şi soldaţi turci şi sarzi. Apoi am mărşăluit în sus pe drumul spre spitalul General, care era pitit pe coasta dealului, deasupra căii

ferate, primele cabane aflându-se cam la acelaşi nivel ca şi catargele înghesuite în portul de la poale.

Acolo am găsit un haos total şi, deşi era încă întuneric, spitalul răsuna de zgomote ca o sală de concerte. În faţa cabanelor, bărbaţii întinşi pe saltele de paie stăteau la o coadă fără speranţă. Am auzit un geamăt de durere şi atunci mi-am dat seama că se auzea un zgomot de fond, o rezonanţă foarte joasă, care era de fapt sunetul suferinţei. Asistentele şi infirmierii împărţeau răniţilor butelci, găleţi şi feşe de in, iar doctorii se aplecau neîncetat asupra câte unui corp, mormăind instrucţiuni, verificând membre, trecând mai departe. Când am trecut prea aproape pe lângă o saltea, o mână a ţâşnit şi m-a apucat de picior. Tot ce am văzut a fost o rană deschisă la gâtul unui bărbat şi atâta sânge pe cămaşă, că la început am crezut că purta o tunică roşie. Nu aveam cum să-mi smulg glezna, aşa că m-am lăsat în jos şi l-am privit în ochii înnebuniţi. Nu putea însă să vorbească, doar să-şi ţină mâna încleştată pe glezna mea.

Nu ştiu ce să fac, nu ştiu ce să fac, îmi urla o voce în cap. Să mă ajute cineva. Nu am ce căuta aici.

Până la urmă, i-am luat cealaltă mână şi i-am ţinut-o într-a mea, observând cât de aspre îi erau degetele şi cât de murdare unghiile. I-am mângâiat palma rece şi am urmărit câteva muşte aterizând pe rana lui şi hrănindu-se. Mi-am reprimat greaţa şi m-am forţat să mă uit în ochii lui. Şi-a desprins degetele de glezna mea, dar privirea sa oarbă nu mi-a părăsit o clipă faţa, în timp ce îi şopteam inutile cuvinte de alinare. După vreo zece minute, privirea i s-a golit definitiv. Acum era, acum nu mai era.

Am dat înapoi, călcând-o pe picior pe o asistentă grasă care m-a privit şocată.

— Cine eşti? Cine te-a trimis?

— Îl caut pe Max Stukeley. Căpitan. Regimentul Derbyshire.

Dădu din umeri.

— Nu-l cunosc.

— A fost rănit. O să fie operat.

— Acolo. Încearcă acolo.

Sub o marchiză, lângă o cabană luminată de multe felinare şi plină de forfotă, se aflau tărgi puse una lângă alta. Mirosea a sânge şi a ceva dulce, îmbătător, despre care am aflat mai târziu că era cloroform, şi am zărit lumini puternice, paravane,

mese improvizate și siluete aplecate. Am parcurs rândul de tărgi până l-am găsit pe Max, cu mâna sub cap, fața lividă și privirea arzătoare fixându-mă.

M-am lăsat să cad în genunchi lângă el.

— Nu te-ai grăbit, mi-a spus. A trebuit să mă așez din nou la coadă.

— Am făcut tot ce am putut.

— A, da. Ai făcut tot ce ai putut. Mi-a făcut semn să mă apropii. Piciorul mi-a fost strivit. Îl pierd. Voiam să te văd înainte să mă taie. Pentru orice eventualitate. Lucrurile Rosei sunt sus, în tabără, și trebuie să te duci după ele. Nu se poate să dispărem amândoi fără nici o urmă. Chiar dacă supraviețuiesc acum, voi fi trimis acasă cât ai zice pește, fără să mai apuc să mă întorc în tabără.

— Lucrurile Rosei.

— Nu aș suporta să se piardă. Tot ce mi-a mai rămas de la ea.

— Sunt sigură că Rosa nu e pierdută pe vecie, Max. Sunt sigură că se va întoarce.

A râs lugubru și și-a întors fața de la mine.

— Ce-ai pățit la picior, Max?

— La două minute după ce am ieșit din tranșee, o schijă. Mi l-a strivit până deasupra genunchiului când a explodat. Neputincios total. Abia puteam să mă târăsc.

— Nu e vina ta că ai fost rănit.

— Oare?

Și-a întins mâna brusc spre mine, m-a prins întâi de umăr, apoi de ceafă și m-a tras spre el, până când fața mi-a fost la câțiva centimetri de a lui, simțindu-i respirația fierbinte pe buze.

— Crezi că eu mi-am dorit-o? E posibil. Uneori mintea mea se desprinde și gândește de una singură: Dumnezeule, mai bine mort decât aici. Mă rog lui Dumnezeu să nu mi-o fi dorit, pentru că bărbații care au continuat să înainteze au murit pentru mine. Le-am strigat să iasă din tranșeea din spatele meu și în primele câteva minute am căzut. Ei au continuat să înainteze spre moarte.

— Și Newman?

— Nu știu. Nu l-am văzut. A încercat să mă ajute, dar l-am gonit.

— Nu aveai cum să știi că oamenii aceia vor muri.

— Știam că Raglan ne-a ordonat să atacăm ca să iasă el bine. Nu aveam nici o șansă. Omul ăla are idei fixe. Îi urăște pe francezi. Nu voia să-i lase să plece cu impresia că britanicii sunt niște lași. Știam că e sinucidere curată, dar tot ne-am dus.

— Atunci de ce te-ai dus, Max, dacă știai ce se va întâmpla?

— Ordine. Eu ascult ordinele.

— Cândva nu o făceai.

Privirea i-a scânteiat.

— Așa e. Cândva nu o făceam.

Și-a slăbit strânsoarea mâinii până aproape i-a căzut.

— Max, bea asta.

I-am ridicat capul și i l-am sprijinit de pieptul meu. Și-a pus mâna peste a mea pe ploscă și a băut însetat. Greutatea trupului său neajutorat, intimitatea bruscă m-au emoționat și m-au șocat, dar mi-am păstrat tonul calm.

— Ce mai pot face pentru tine? Spune-mi.

— Ți-am zis, nu aș suporta ca lucrurile Rosei să se rătăcească. Mă omoară gândul că e undeva pierdută. Ne-am certat în ultima zi. Povestea clasică, ne-am despărțit supărați. Era încăpățânată ca întotdeauna și credea că poate să salveze pe toată lumea. Când a venit să locuiască cu noi la Stukeley, a fost ca o rază de soare. Ar fi trebuit să am mai multă grijă de ea. Nu știu dacă o să mai rămână cineva în tabără să aibă grijă de lucrurile ei.

— Le aduc eu, Max.

— Atunci asta e tot. Du-te acum.

— Nora mi-a spus să rămân cu tine.

— Doamne ferește, nu-mi vorbi pe tonul ăla disperat. Nu pot să sufăr.

— Deci pot să mai fac ceva pentru tine?

— Adu lucrurile Rosei. Pleacă din Crimeea. Du-te acasă. Ți-am tot spus asta. Acum ai văzut cu ochii tăi ce pățim aici.

Și-a smucit capul, iar ochii îi ardeau de durere. I-am mângâiat obrazul uscat și fierbinte ca să îl fac să mă asculte.

— Henry spunea că sunt doctori prea dornici să amputeze. Spunea că dacă osul e rupt în două și nu iese prin mușchi, atunci se va lipi la loc. Deși un foarte bun chirurg, spune că

chirurgia nu e întotdeauna cea mai bună soluție. Nora mi-a spus la fel. Nu-i lăsa să îți taie piciorul, dacă se poate și altfel.

— Nu prea pot să fac mofturi. Aleg viața, cu sau fără picior. Nici eu nu știu de ce. Ce o să fac eu cu un singur picior?

— Sunt o groază de lucruri.

Nu-mi venea în cap nici o meserie care să i se potrivească lui Max și să nu necesite două picioare.

— Poți să intri în cler.

A izbucnit în râs.

— Genial. O soluție excelentă, domnișoară Mariella Lingwood. Gata, am rezolvat problema.

— Poți să-ți miști piciorul vreun pic?

— Prefer să nu încerc. Mulțumesc, oricum.

— Pune-i să folosească bandajele astea. Le las aici, sub pernă. Și spune-le ce a zis Henry. Doctorul Henry Thewell. Spune-le. Sunt sigură că vor ține seama, dacă aud numele lui.

Mi-a împins umărul ușor.

— Mariella. Du-te. Vreau să pleci.

— Dar trebuie să stau cu tine. Așa a zis Nora.

— Du-te. Mă enervezi la culme.

A închis ochii. Am mai stat puțin, i-am urmărit pleoapele tremurând și mi-am amintit de băiatul care se cățărase pe stâlpul verandei celei noi de la Stukeley și bătuse la geamul meu, afecțiunea Norei pentru el, cum o enerva și o încânta pe Rosa în aceeași măsură și cum stătuse lângă femeia cu fustă în dungi din Kerci în timp ce îi îngropau fiul. Am lăsat să-i cadă rozariul în mână, pentru orice eventualitate, și, neputându-mă abține, l-am sărutat pe buze, așa inconștient cum era.

Capitolul douăzeci

Când am plecat de la spital mă simţeam aşa de rău şi de zguduită, că nu am ştiut să fac altceva decât să mă conformez cu ce îmi ceruse Max şi să mă duc după lucrurile Rosei. Afară se lăsa întunericul, iar eu am pornit-o spre tabără.

Crimeea era un loc periculos şi nu doar din cauza obuzelor. Aflasem că nimic nu era la adăpost de infractori şi vagabonzi, chiar şi la spital, unde magaziile erau încuiate bine. Animalele care supravieţuiseră, în ciuda muşcăturilor de şobolani, dispăreau peste noapte, iar rufele lăsate la uscat pe sârme prea la vedere erau săltate într-o clipă. Putea să mă pândească oricine în întuneric, gata să-mi fure hainele de pe mine sau mai rău. British Hotel, hotelul ţinut de doamna Seacole, era bine luminat, iar în faţă erau adunaţi mai mulţi bărbaţi. Pentru o clipă, m-am gândit să rămân acolo peste noapte. Hotelul părea atât de confortabil şi sigur aş fi fost mai în siguranţă înăuntru decât afară, orice ar fi spus lady Mendlesham-Connors.

Cum înaintam, se auzeau schimburi de focuri sporadice din tranşee, iar cerul era traversat de explozii luminoase. Altfel, era o noapte liniştită, iar după o vreme, drumul a devenit aproape pustiu. Tabăra imensa răsuna de forfota şi murmurele din corturi şi cabane în timp ce siluete întunecate mergeau dintr-o parte în alta sau stăteau în jurul focurilor. De câteva ori am fost oprită, dar de cum îmi spuneam numele englezesc şi îmi auzeau vorbirea educată, eram lăsată să trec. Tabăra regimentului nouăzeci şi şapte era şi mai departe decât îmi aminteam, un urcuş lung pe cărări bătătorite. După o vreme, o căruţă a trecut pe lângă mine şi m-am agăţat de o bară de metal, lăsându-mă trasă cu o viteză un pic mai mare. Aerul era

plin de praf de puşcă, iar stelele de deasupra Sevastopolului nu se vedeau din cauza fumului.

Până am ajuns în tabăra regimentului Derbyshire, se făcuse beznă afară, iar mie îmi era foame şi mă dureau picioarele. O santinelă cu ochii pe jumătate închişi m-a îndrumat spre un cort-popotă unde mâncau ofiţerii. La început nu am avut curaj să intru, dar m-a văzut unul din ei. Le-am explicat cine sunt, iar când am pomenit de Max şi de Rosa, tot cortul a amuţit. Unul sau doi bărbaţi s-au ridicat în picioare când am intrat – în definitiv, purtam o fustă strâmtă şi una din bluzele modificate, aşa că arătam ca o nevastă de soldat –, dar când am terminat de bâlbâit cine sunt şi ce doresc, erau toţi în picioare. Deşi au fost politicoşi şi dornici să mă ajute, erau epuizaţi şi cu moralul la pământ. Un ofiţer de rang mai mic a primit ordin să ia un felinar şi să mă conducă la cabana lui Max, unde puteam să dorm peste noapte dacă doream.

În timp ce mergeam printre rândurile de corturi, mi-a spus că despre Newman nu se mai ştie nimic. Se credea că a ajuns până la abatiză, baricada cât un stat de om făcută din crengi, resturi şi copaci smulşi, iar cineva îşi amintea văzându-l cum a traversat în goană terenul viran de dincolo de tranşee, dar de atunci nu mai fusese văzut. Se credea că fusese lovit şi zăcea pe câmpul de bătălie, ca mulţi alţii din regiment. Din cauză că nu se încheiase un armistiţiu, ar fi sinucidere curată ca cineva să păşească în bătaia armelor ruseşti să-l caute.

Ofiţerul cel tânăr a descuiat cabana lui Max, a atârnat felinarul de un cârlig din tavan şi mi-a promis să trimită pe cineva cu ceai şi cina. Ca şi Newman, nu avea mai mult de douăzeci de ani, avea un accent mai tărăgănat şi maniere impecabile, deşi nu părea dornic să se întindă la vorbă. După plecare lui, m-am lăsat să cad pe o bancă joasă de lângă unul din pereţii cabanei, am luat o înghiţitură de apă din ploscă şi am închis ochii. De afară se auzeau focuri de armă atât de intense şi de aproape că, dacă nu aş fi fost epuizată, m-aş fi aruncat cel mai probabil sub pat. În condiţiile date, am rămas ghemuită pe bancă până s-a făcut linişte din nou. Atunci m-am ridicat, am deschis ochii şi mi-am dat seama că de pe peretele opus mă privea Rosa.

Cu totul, erau trei desene agăţate deasupra patului lui Max. Primul era o copie aproape perfectă a portretului mamei sale, pe care Rosa mi-l arătase în camera lui de la Stukeley, doar că în această versiune cei doi fii lipseau, deşi modelul era aplecat în faţă privind către un loc îndepărtat cu acelaşi aer fermecător şi detaşat pe care mi-l aminteam din portretul original. Lângă el era o ilustraţie din *Punch*, o bandă desenată cu doi soldaţi amărâţi bătuţi de crivăţ. Şi apoi urma un portret al Rosei, surprinsă într-o postură pe care i-o cunoşteam bine: aşezată pe pat, cu picioarele încrucişate, cu capul în mâini, părul atârnându-i de-o parte şi de alta a feţei şi adâncită într-o carte. Era o schiţă fidelă, făcută în grabă de Max, probabil, care îi reda exact osatura feţei, nasul, degetele lungi şi fine, şi care stătea mărturie a prezenţei ei în această cabană. În spatele capului ei din portret atârnau aceleaşi două schiţe, mama lui Max şi banda desenată, fiind reproduse chiar şi scândurile din care era făcut peretele din spatele patului, cu noduri şi tot.

Desenul a avut cel mai ruşinos efect posibil asupra mea: din toate sentimentele, am simţit împunsătura geloziei la gândul că Rosa şi Max stătuseră împreună în această cabană cât ea i-a pozat, ridicând din când în când capul să-i zâmbească sau oftând nerăbdătoare. Izolaţi de războiul de afară, doar ei doi.

Un soldat mi-a adus o tavă cu ceai, supă, pâine şi un castron cu apă curată. După ce a plecat, am închis uşa şi am mâncat. Capul Rosei rămânea aplecat asupra cărţii. Era atât de aproape, că parcă îi auzeam respiraţia uşoară şi îi simţeam căldura scalpului dincolo de păr. Ştiam exact cum e să piepteni acele şuviţe lungi, să le ridici şi să le prinzi cu agrafe. Când ea citea, îi împleteam părul ca să-mi treacă timpul până ajungea ea la sfârşitul paginii sau capitolului, exclusă de acest dar al ei de a se pierde într-o poveste. Mă frustrau toate lucrurile neştiute care se petreceau în mintea ei în acele clipe.

Şi la ce se gândea cât a pozat pentru acest portret? La carte? La ce altceva? Se gândea la mine, oare? La Max? La Henry?

Rosa. Rosa, ridică-ţi privirea. *Vorbeşte-mi.*

Între timp, am început să disting şi alte detalii ale cabanei: cele câteva cărţi de pe un raft (un manual militar, o Biblie, *In Memoriam* a lui Tennyson şi *Casa Umbrelor* de Dickens – probabil cartea pe care Rosa o citea în timp ce Max o desena),

o poliță cu niște hârtii și notițe, instrumente de scris, pieptăn, săpun, pastă de dinți. Într-un colț erau câteva cufere, pentru hainele lui Max, probabil, iar sub pat, dar la vedere, era cufărul Rosei, cu numele ei pictat pe o latură cu scrisul meu clar, cufăr pe care îl văzusem ultima dată pe pavajul murdar din fața gării London Bridge.

Mi-a luat jumătate de oră să-mi fac curaj să ating cufărul. Într-un final, l-am ridicat în pat și am deschis capacul. Mirosul a fost atât de intens, că aproape m-a aruncat cât colo. Ca și cum cineva ar fi pus esență de Rosa înăuntru: lămâi, mirosul părului, al pielii ei.

Am îngenuncheat lângă pat, am luat în mâini câteva haine și mi-am cufundat fața în ele. Era acolo, în lâna moale lipită de obrazul meu, lenjeria pe care i-o făcusem eu, dublurile pentru mâneci și gulere. Fiecare obiect era uzat, dar spălat și împachetat cu grijă. Am căutat urmele lăsate de ea în material, dar nu am dat decât de parfumul ei: citrice, mosc, Rosa. Prin minte mi se derulau diapozitive: părul ei atingându-mi fața când își întorcea brusc capul, picioarele goale împletite pe după vreo creangă, privirea ei strălucitoare în lumina verde tremurândă a gardului viu. Rosa. Rosa în grădina de la Fosse House, cu mâinile la spate mergând în fața noastră, Rosa strângându-mă tare în brațe și lipindu-și fața de gâtul meu: „Te iubesc cel mai mult din lumea asta".

O simțeam atât de aproape, încât mă așteptam să sară din cufăr, dar în realitate majoritatea lucrurilor erau de atât de mică valoare pentru altcineva, încât mă întrebam de ce era Max atât de îngrijorat pentru soarta lor. Mi se părea că viața ei fusese redusă la esențe: câteva haine, dar nu și fusta cea mai groasă, un prosop de față, câteva batiste (cele brodate cu inițialele ei de mine), câteva foi dintr-un caiet. Și împachetasem atâtea alte lucruri. Pasteluri și cărbuni pentru desen, trusa de cusut, medicamente alese de Nora, arorut, laudanum, calomel, valeriană, eucalipt, plasturi, săpunuri, săruri – nici urmă de ele. Și dacă aș fi căutat urme ale idilei cu Henry, nu existau nici unele. Numai un caiet îmbrăcat în piele și o bucată de mătase verde pe care obișnuiam să o port în loc de eșarfă la rochiile de seară ca să îmi acopăr pieptul. Și din această bucată de mătase făcuse un fel de pachet în care pusese un teanc de hârtii împachetate.

Pe prima pagină a caietului, Rosa scrisese cu majuscule clare: ÎNSEMNĂRI DESPRE MESERIA DE ASISTENTĂ MEDICALĂ. ROSA BARR. AUGUST 1854.

Următoarea pagină se numea: *Spitalul Guy. Vizita domnişoarelor Barr şi Lingwood.*

1. Vizitat salonul de bolnavi (bărbaţi)

Vizualizat pacient cu eczemă pe piept. Discutat cu soră medicală.

2. Urmărit operaţie – amputare mai sus de genunchi. Copil de sex masculin. 13 ani.

Chirurg: Henry Thewell.

Anestezic: alcool.

De remarcat rapiditatea şi precizia.

Chirurg îmbrăcat în redingotă. Fără şorţ.

Operaţie reuşită, dar ce viaţă va mai avea copilul în umbra amintirii acestei zile?

Şi încă o notă, scrisă în grabă pe marginea foii: *Ulterior a murit. La ce i-a folosit?*

Am dat mai multe pagini.

SEPTEMBRIE 1854, LADY ISABELLA STUKELEY SUFERĂ DE PALPITAŢII

Domnişoara Barr asistă la luarea de sânge. Sunt aplicate patru lipitori. Pacienta se dovedeşte mult mai calmă până la căderea nopţii. (Doctorul Raymond de faţă. Domnul Philip Lingwood spune că soţia şi prietenele ei îl consideră un doctor bun pentru că e de acord fără greş cu diagnosticul pe care şi-l pun singuri pacienţii săi.)

IANUARIE 1855, SPITALUL KULALI

Însemnări despre tratamente. Complet aleatorii. Pentru aceeaşi boală, doi doctori diferiţi prescriu unul rubarbă pudră (10 grame), iar celălalt tinctură de opiu (30 picături). Unde e metoda?

Am dat paginile din ce în ce mai repede. Sigur mai apărea numele lui Henry undeva.

ASISTENTELE RUSOAICE

Armata rusă angajează asistente voluntare care lucrează în mijlocul trupelor. Şi se spune că au adoptat o metodă de sortare a muribunzilor de cei care au nevoie de îngrijire de urgenţă şi de cei care sunt doar uşor răniţi.

Scrisul din ultima însemnare era foarte gros, ca şi cum ar fi apăsat prea tare pe stilou.

Aş putea la fel de bine să am grijă de o CĂMARĂ, la cât de folositoare sunt.

Am pus caietul deoparte şi am luat în poală pachetul învelit în mătase verde. Apoi m-am lăsat pe spate, lipindu-mi-l de piept. Într-un final, am desfăcut mătasea, iar hârtiile au căzut grămadă pe pat. Dar când am ridicat prima foaie, mi-am dat seama că scrisul era al meu, nicidecum al lui Henry, cum mă aşteptam eu. Am desfăcut altă pagină. Tot o scrisoare de la mine. De fapt, toate scrisorile erau de la mine şi conţineau descrieri conştiincioase ale vieţii mele la Londra după ce Rosa a plecat în Crimeea cu grupul de asistente al domnişoarei Stanley. Şi mai erau şi scrisorile de la început, cu un scris şi mai copilăros, inclusiv primul meu mesaj pentru Rosa, trimis cu mult timp în urmă, după plecarea de la Stukeley.

30 iunie 1844

Dragă Rosa,

Acum suntem acasă şi totul este la fel cum l-am lăsat. De fapt, mama spune că e ca şi cum nici nu am fi plecat vreodată. Tata a fost foarte surprins să ne vadă şi un pic enervat pentru că a trebuit să plece devreme de la serviciu ca să vină la gară. În timpul călătoriei cu trenul, am discutat puţin cu mama despre motivele pentru care am fost alungate. Nu le cunoaştem. M-am trezit azi-dimineaţă şi nu ştiam unde mă aflu...

Pachetul mai conţinea un ultim obiect, un plic împachetat strâns ca să protejeze ce era înăuntru: medalionul cu safir al Rosei, în care se aflau şuviţele noastre de păr împletite şi şuviţa căruntă aparţinându-i tatălui ei mort.

Noaptea era surprinzător de rece, iar eu mă obișnuisem să dorm cu Nora, așa că până la urmă m-am acoperit cu cojocul lui Max, care m-a învăluit imediat în căldură sa animală. O haină asemănătoare se găsea și în camera lui Henry din Narni. Bietul Henry, dacă ar fi încercat să o poarte acum, s-ar fi prăbușit sub greutatea ei.

Apoi m-am întins pe patul lui Max și am ascultat scârțâitul scândurilor cabanei și pocnetul focurilor de armă care, fiind atât de aproape, mă tot trezea din somn. Țineam o mână pe caietul Rosei, iar medalionul îmi atârna la gât, în schimb simțurile mele erau atât de derutate că, între trezie și vis, înotam într-un râu de imagini. Cearșafurile, cojocul și întreaga cabană miroseau foarte nefamiliar pentru mine, probabil a Max: un miros teluric, masculin, cu o notă de ulei aromatic. La ora asta se terminase operația, iar piciorul amputat se alăturase altora în grămada de membre tăiate. Poate că durerea și șocul îl omorâseră deja. Mi-am frecat obrazul de lâna cojocului, ca și cum i-aș fi putut forța cumva sângele să curgă în trupul mutilat.

Încercând să nu mă mai gândesc la el, m-am străduit să mă concentrez la cât de simple erau posesiunile Rosei. Nici o urmă de relație ilicită, de fapt, nici urmă de secrete. Poate că Max găsise dovezile și le distrusese. Dar dacă Rosa mă trădase, dacă se îndrăgostise de Henry, atunci de ce păstrase toate scrisorile mele? Medalionul era cel mai important. Poate că își dăduse jos medalionul, cea mai puternică legătură cu trecutul ei, ca semn că se lepădase de mine.

Din nou mi-au derapat gândurile, de data aceasta în direcția câmpului de luptă și a lui Newman sub stelele ascunse de fum. Mort sau viu? Bietul băiat, ce va fi fost în mintea lui când a fugit de Max sub ploaia de gloanțe?

M-am ghemuit în cojocul lui Max, simțind o durere empatică în piciorul drept, și mi-am amintit leagănul de la Stukeley, pe ei doi avântându-se deasupra micii râpe, cu privirile întoarse spre mine, râzând. Te provocăm, Mariella. Mersul lui nonșalant și încrezător, forța cu care mă târâse pe cărare până la ruinele fortăreței și mă țintuise de zid.

Capitolul douăzeci și unu

Derbyshire, 1844

La vreo săptămână după ce Max ne-a anunțat că urma să intre în armată, Rosa m-a luat într-o drumeție de-a lungul culmii bătute de vânt care străjuia valea, în jos pe un povârniș, peste un mic pod de piatră deasupra unui pârâu mirosind a turbă, în sus de partea cealaltă a pârâului, până la dealul aflat vizavi de Stukeley Hall, ca să putem admira casa în toată splendoarea și complexitatea grădinilor, cărărilor și plantațiilor. Afară era înnorat și amenința să plouă, dar Rosa a insistat să vedem neapărat moșia tatălui ei vitreg.

— Dacă mai mergem un pic, o să zărim și turnătoria de plumb, pe care chiar țin să o vezi.

Îmi dădeam seama după felul în care își încleșta mâna pe încheietura mea că își pusese în cap ceva serios.

Chiar și de la depărtare, turnătoria, o construcție din cărămidă cu un acoperiș în pantă, vibra de zgomot. Deasupra noastră, în vârful dealului, se afla un coș înalt, rotund, din care ieșea fumul gros de la cuptoare.

— Ai fost vreodată înăuntrul turnătoriei, Rosa?

— Am vrut, dar tatăl meu vitreg nu m-a lăsat. Cum altfel!

— Oare de ce? Ar trebui să fie mândru, din moment ce e a lui.

— A spus că m-aș speria. A dus-o pe mama odată și a fost bolnavă o săptămână după aceea, din cauza căldurii. Dar așa e ea. Eu nu aș păți nimic, deși e un loc malefic. Mi-aș fi dorit ca Max să schimbe lucrurile. Planul meu era ca într-o zi el să se ocupe de plumb, iar Horatio de bumbac, dar Max nici nu vrea să audă.

— De-asta te-ai supărat aşa de tare pe el în ziua în care am construit frunzarul?

— Bineînţeles. Dacă intră în armată, nu-l voi mai vedea niciodată. Şi dacă e ucis? Dar oricum, Max spune că sir Matthew nu ar împărţi niciodată averea şi, chiar dacă ar face-o, nu i-ar lăsa lui Max turnătoria lui preţioasă.

— Deci nu poţi da vina pe Max.

— Ba da. Ar trebui să încerce să schimbe ceva. Nimeni altcineva nu o va face.

M-am chinuit să văd ceva prin ferestrele opace.

— Păi, înţeleg de ce nu-şi doreşte să muncească aici.

— Vreau să văd ce e înăuntru.

— Chiar dacă sir Matthew mi-ar face o invitaţie specială, nu aş intra acolo. Nu aş avea curaj. Ascultă şi tu ce zgomot se aude.

— Atunci cu atât mai bine, că oricum nu o să te invite. De ce ar face-o?

A rămas câteva clipe uitându-se concentrată la turnătorie, ghemuită ca o pisică gata să sară.

— De fapt, de ce nu mergem acum?

— Acum? Nu se poate. O, nu. O, Rosa, e aşa de târziu deja, e aproape ora ceaiului.

— Da, acum. Hai să mergem. Haide, ia-te după mine.

Şi a ţâşnit în jos pe povârnişul dealului până la crăpătura din zid, suficient de mare cât să încapă un om, dar nu şi o oaie.

— Rosa. Rosa.

— Hai, mai repede. Nu cred că tatăl meu vitreg e aici azi. A pomenit ceva de Sheffield, deci e tocmai bine.

Nu aveam cum să mă opun; panta abruptă m-a tras în jos, iar fundul văii s-a tot apropiat de noi, până am ajuns la acelaşi nivel cu căsuţele din satul Stukeley.

— Eu rămân aici, i-am strigat eu, dar la gândul că va trebui să aştept pe o pajişte bătută de vânt, înconjurată de oi şi privită fix de creaturi atât de asemănătoare copiilor Fairbrother, am urmat-o pe o cărare noroioasă, de-a lungul unui râu, care ducea la turnătorie. Aerul era plin de un fum metalic, iar cele câteva frunze rămase în copaci erau negre şi arse. În curte erau înşirate mai multe cărucioare şi am trecut pe lângă nişte grămezi de zgură de două ori cât clădirea de înalte. Vreo şase copii mici

stăteau la poalele unei grămezi, îndoiți de spate, luând câte un pumn de noroi și căutând în el.

— Rosa. Rosa, i-am șoptit eu speriată, dar m-a apucat de mână și m-a tras spre o ușă mică într-o ușă mult mai mare.

Presiunea degetelor ei și sclipirea din privire mă anunțau că nimic nu-i putea sta în cale. Urma să intre.

De atât de aproape, zgomotul era deja asurzitor, dar când a deschis ușa, a fost ca și cum am fi pășit în mijlocul zvâcnind al iadului. Căldura, mișcarea violentă și zgomotul de metal care-ți zdruncina oasele mi-au cuprins trupul, înmuindu-mi mușchii până când m-am simțit fără vlagă și vâscoasă ca un vierme. Până și Rosa era transfigurată, în timp ce pe fața ei se reflectau flăcările cuptorului. Am văzut siluete întunecate care se mișcau pe fundalul unui amalgam de metal, unui cuptor căscat spre noi, conducte și jgheaburi, și am văzut minereul băgat într-o baie de foc cu un asemenea zgomot și duhoare, încât am crezut că ne va pârli părul din cap și vom rămâne cu ochii lipiți larg deschiși pe vecie. Am țipat:

— Nu, nu, trebuie să plecăm de-aici, și am târât-o după mine până la ușa pe care am ieșit în după-amiaza de afară, unde aerul stătut de pe fundul văii mi se părea parfumat în comparație cu ce era înăuntru.

Copiii nu au dat nici un semn că ne observă când am trecut pe lângă ei, deși Rosa s-a oprit puțin ca și cum ar fi vrut să vorbească cu ei. Apoi mi-a luat-o înainte pe potecă, anunțându-mă:

— Haide, nu ți-am arătat tot ce e de văzut.

Pământul era umed, noroiul frământat de roabe, iar în stânga noastră, cum ieșea din zona turnătoriei, se găsea râul de o culoare cafenie. Și apoi, după alți câțiva metri, ne-am apropiat de un grup de case cunoscute.

— Acum înțelegi?

— E casa familiei Fairbrother.

— Și uită-te la apă.

— E foarte murdară.

— Când a construit turnătoria, tatăl meu vitreg le-a permis sătenilor să stea în continuare în casele lor. De obicei, sunt cei mai săraci cei care nu pot lucra. Majoritatea se îmbolnăvesc, ca familia Fairbrother.

Mi-era teamă că mă va obliga să merg în casa familiei Fairbrother din nou, dar, în schimb, m-a făcut s-o urmez în sus pe deal, am trecut printr-o spărtură în zid şi apoi am apucat-o pe drumul înapoi spre Stukeley.

— Vezi, aşa a fost cumpărată moşia de la Stukeley. Oribilitatea aceea. Tu nu ai rezistat acolo un minut, dar copii care au jumătate din anii tăi stau acolo câte douăsprezece ore pe zi căutând în zgură. Îl urăsc.

Ne-am continuat drumul în tăcere pentru că nu ştiam cum să o consolez, mai ales că mi se părea că se nefericise singură de data aceasta, ducându-se la turnătorie. Întâi am prins-o de fustă, apoi am încercat s-o iau de braţ, dar s-a smuls. Până am ajuns în vârful dealului, gâfâiam şi picături de ploaie ni se scurgeau pe feţele murdare. Am şters-o pe ea cu degetele mari şi atunci a cedat, m-a strâns tare şi m-a pupat.

— Nimic din ce faci tu nu provoacă rău cuiva. Dar voiam să ştii. Speram că dacă Max ar prelua topitoria, ar îmbunătăţi condiţiile, dar nu o va face. L-ai văzut pe Peter Fairbrother. Va muri curând şi va fi vina mea.

— Vina ta?

— O, da. Trăiesc la Stukeley, nu? Iar banii cu care a fost construită casa aceea monstruoasă şi grădinile ridicole sunt rezultatul nefericirii lor. Sir Matthew spune că nu sunt dovezi că plumbul este cauza îmbolnăvirii copiilor, spune că unii copii se nasc slabi. I-ar putea muta din casele alea unde apa şi aerul sunt atât de rele. Sau ar putea să cureţe plumbul altfel, Max spune că există metode noi. Sau ar putea să devieze apa folosită în grădinile de la Stukeley, ca să aibă şi ei apă curată. Ar putea face multe, dar nu vrea, fără dovezi. De fapt, mă urăşte pentru că am încercat să vorbesc cu el despre asta într-o zi. Nu a vrut să mă asculte, iar la sfârşit a ţipat la mine şi eu i-am zis că e un ucigaş. Acum ştii şi tu. Cum să trăiesc aşa? Ce să fac?

Am stat lângă ea, cu capul în jos, fără să-mi dau seama dacă ce-mi spunea era adevărat, dar sigură că bărbatul blând care îmi dădea lecţii de latină nu putea fi responsabil pentru toate lucrurile acelea.

Rosa m-a mângâiat pe cap.

— Îmi pare rău, Mariella. Nu te supăra pe mine. Nu ar fi trebuit să te duc acolo și să te sperii. Dar nu trebuie să-ți fie frică. Tu nu ai nici o vină.

— Și nici tu, Rosa.

— Ba eu *am*. Pentru că știu totul și mănânc la masa lui și dorm sub acoperișul lui. Și totuși nu fac nimic. Nimic.

Își strângea și desfăcea pumnii, iar ochii îi străluceau de furie.

— Ce poți tu să faci? Ce poți?

— Nu știu. Să fiu deșteaptă. Să aflu mai multe. Să fug.

— Unde să fugi?

A izbucnit brusc în râs.

— La tine, desigur. Acum te am pe tine. Într-o zi voi fugi și la tine voi veni.

Capitolul douăzeci și doi

Crimeea, 1855

A doua zi de dimineață, întreaga tabără s-a trezit devreme și s-a pornit spre tranșee: ofițeri, soldați, brancardieri, infirmieri, unii îmbrăcați cu aceeași uniformă murdară din ziua precedentă, cu ochii injectați, părul ciufulit, unii cu răni acoperite de bandaje pline de sânge. Doctorii regimentului, neveste de soldați și gură-cască s-au grăbit să iasă din tabără și acum stăteau și așteptau în spatele baricadelor aliaților. M-am ținut după mulțime, împreună cu mai multe femei care cărau coșuri cu apă și pâine.

Una dintre ele, foarte mărunțică și cu privirea strălucitoare, a venit aproape de mine:

— Sunteți rudă cu Rosa Barr, nu-i așa?

Am simțit cum mi se urcă sângele în cap.

— Da. Sunt verișoara ei.

— Mă gândeam eu. Toată lumea spune că semănați.

— Deci o cunoașteți bine, să înțeleg?

— O, da. Ce doamnă cumsecade a fost. Împărțea totul.

— Așa, deci. De ce la trecut?

— Păi, a dispărut. A fugit cu doctorul ei nebun și nu s-a mai întors. Sigur știați. Nu de-asta ați venit aici?

— I-ați văzut împreună?

— Da, da. El venea tot timpul în tabără. Ce mai larmă făcea! Așa că până la urmă s-a dus după el.

— Ce credeți că i s-a întâmplat?

— Asta nu știu.

S-a ridicat pe vârfuri și mi-a șoptit la ureche:

— Dar de ce s-a întors el nebun și mut, iar de ea n-a mai auzit nimeni?

Am râs. Aproape i-am spus că Henry era logodnicul meu şi că ştiam că e incapabil să facă rău unei muşte, dar vorbele mi-au pierit de pe buze.

Cum încă nu se declarase armistiţiu, sute de soldaţi fuseseră lăsaţi peste noapte să zacă pe terenul deschis din faţa redutei ruse, iar acum soarele urca din nou pe cer pârjolind totul. Femeile spuneau că, cu o zi înainte, câţiva soldaţi încercaseră să îşi scoată tovarăşii răniţi de pe câmp, dar că fuseseră alungaţi cu o ploaie de gloanţe. Toată lumea era într-o dispoziţie mizerabilă, soldaţii îi înjurau pe ruşi că nu ne acordau un armistiţiu. Problema era că răniţii ruşilor căzuseră înăuntrul redutei, deci singurii care zăceau în soare erau răniţii englezi şi francezi. Aşadar, ruşii nu se grăbeau.

Am ajuns pe buza dealului de unde privisem Sevastopolul împreună cu lady Mendlesham-Connors. Se adunase o mulţime apreciabilă, pentru că de aici puteai urmări ce se întâmplă în oraş, dar erai totuşi la adăpost de ghiulele. Lordul Raglan se afla în mijlocul grupului de ofiţeri cu grade înalte care priveau către bastioanele ruseşti, cu nasturii şi cataramele lor lustruite sclipind în soare, Raglan însuşi fiind uşor de recunoscut ca cel cu o singură mână dusă la spate şi înconjurat de un mănunchi de sfătuitori cu hârtii şi binocluri. Caii lor erau împiedicaţi, undeva în josul dealului, la umbra unui parapet de piatră. Singură, cumva izolată şi încă pe cal, era chiar lady Mendlesham-Connors.

Am încercat să mă ascund în spatele marginii bonetei de soare, dar era prea târziu, mă văzuse. Lady Mendlesham şi-a tras calul de dârlogi şi s-a îndepărtat de ceilalţi, luând-o la trap spre mine. Mi-a strigat numele din toţi rărunchii, încât toată lumea s-a uitat la mine, iar nevestele soldaţilor s-au dat înapoi. Spre surpriza mea, părea încântată să mă vadă.

— Dragă domnişoară Lingwood. Ce grozăvie. Un dezastru. Soţul meu şi-a ieşit din fire cu totul. Nici nu-mi mai vorbeşte. Raglan e practic la pământ, nimeni nu poate scoate un ordin coerent de la el. Nici nu mă pot gândi la soldaţii noştri care zac acolo. Priviţi, priviţi.

S-a întors ca să îşi poată fixa binoclul pe bastioane, a oftat adânc şi mi l-a dat şi mie.

Fără binoclu, nu văzusem decât labirintul de tranşee care acoperea câmpul din faţa Sevastopolului şi măreaţa fortăreaţă

rusească fumegând sub cerul senin. În fața bastioanelor erau presărate, ca niște confetti, pete roșii, albastre și, rar, albe. După ce am reglat binoclul, mi-am dat seama că acele culori erau soldați care zăceau unii peste alții sau răsfirați la mare depărtare: albastru însemna uniformele francezilor la poalele Malahovului, roșu – tunicile britanicilor la poalele Redanului. Lângă soldații căzuți se găseau arme, drapele, scări, saci de lână, toate resturile războiului. Deasupra dădeau ocol vulturii și, din când în când, plonjau.

Lady Mendlesham spuse cu vocea tremurândă:

— Vor muri de sete. Am mai văzut. Rănile li se vor infecta. Unii mai pot fi încă salvați, numai de ne-ar lăsa.

— Sunt atât de mulți, am spus.

— Dar ce credeați? Sute de soldați au ieșit la atac. De data aceasta a fost masacru. Nici vorbă de luptă corp la corp, doar gloanțe. I-am explicat soțului meu că greșesc, dar, după cum spuneam, nu-mi vorbește. Sunt cu toții la capătul răbdării din cauza lui Raglan, care nu se hotărăște ce să facă în continuare.

— Și ce să facă?

— Să se urce pe cal. Să se ducă acolo. Să vorbească cu rușii. Mândria și protocolul îl țin în loc. Ca să nu mai vorbim de frică, probabil. Din mândrie s-au dat asemenea ordine nebunești. Nici nu mă mir. Oricum, gata, mă duc acasă. Simt că nu mai pot face nimic aici. De ce nu veniți cu mine? Putem chiar împărți o cabină, la nevoie. Ce spuneți?

— Servitoarea mea e bolnavă. Verișoara mea...

Mi-am îndreptat iar binoclul spre culorile împrăștiate pe câmpul de bătălie. Unde era Newman, oare?

— Ei bine, oferta rămâne. Nu aveți ce face aici, mai tare încurcați.

S-a întins după binoclu, după care și-a lovit calul peste crupă.

— A, apropo, poneiul pe care vi l-am împrumutat. S-a întors singur acasă. Ați fi putut să-mi trimiteți vorbă că sunteți bine. Am fost îngrijorată.

A arătat spre grupul de cai și l-am văzut pe Flight, cu inconfundabilele sale cicatrice, dădea din coadă și se tot împingea în vecinul său mult mai înalt, fără alt motiv aparent decât acela de a-l enerva.

Soarele cocea totul în jur, iar briza consta numai în pale de aer fierbinte. Cerul avea o nuanță ștearsă de galben, iar marea părea o margine aurie dincolo de redutele ruseşti. Nimeni nu mişca. Timpul se târa. Răniții mureau probabil sub ochii noştri. Din când în când, un soldat amenința să se năpustească pe câmp să-şi aducă prietenul, dar ceilalți îl opreau. Şi de-o parte şi de alta se trăgea sporadic, iar schijele cădeau printre morți şi răniți. Mă întrebam ce aşteptam: eu ar fi trebuit să mă întorc să văd dacă Max trăia, să mă duc la Nora. Dar nu puteam. Stăteam nemişcată, urmărind umbrele cum se scurtează la amiază şi încep să se lungească din nou şi păsările plonjând ca să se înfrupte din carnea sfâşiată.

Apoi, pe la mijlocul după-amiezii, un murmur s-a pornit printre trupe şi cei care aveau binocluri au arătat spre port, unde bărci britanice şi ruseşti păreau să se fi întâlnit să discute termenii unui armistițiu. Câteva minute mai târziu s-a auzit un geamăt de uşurare la vederea primelor steaguri albe deasupra Malahovului şi Redanului, după care au avansat pe terenul deschis. Ca un val imens, sute de bărbați au ieşit din tranşee, francezii de-o parte, britanicii de cealaltă, grăbindu-se cu târgi şi lopeți.

Am înaintat împiedicându-mă, bătută de soare, în urma brancardierilor, conştientă că în dreapta mea un roi de muşte bâzâia deasupra unui cadavru. Mirosul de carne putrezindă abia se simțea la început, după care a devenit atotcuprinzător, rânced, greţos. Bărbații erau foarte aplicați, treceau în grabă de la un corp la altul, iar în rarele ocazii când găseau o urmă de viață, se auzea un strigăt, iar doctorii şi brancardierii alergau la locul respectiv. Am continuat să înaintez, am trecut de micul grup de ruşi care ţineau steagul alb, am traversat un şanț mic presărat de cadavre şi am ajuns până la abatiză, care forma un scut în fața Redanului. De-a lungul ei erau aliniați ofițeri ruşi în uniformă, foarte înalți şi eleganți, fumând țigări şi pălăvrăgind. Unul dintre ei mi-a prins privirea şi mi-a făcut leneş cu ochiul. Apoi i-am văzut expresia schimbându-se în timp ce îi făcea un semn tovarăşului său şi arăta spre mine. Am roşit în timp ce două perechi de ochi ruşi mi s-au plimbat pe gură, gât, piept, talie şi picioare. Câteva secunde, am rămas împietrită sub privirile lor. Eram atât de aproape, că aş fi putut întinde mâna să ating haina inamicului. Al doilea ofițer a dat din cap şi a

făcut o grimasă, apoi i-a aruncat o remarcă peste umăr unui al treilea bărbat.

Am trecut în grabă pe lângă ei ca să ajung la cadavrele englezilor îngrămădite de-a lungul baricadei, seceraţi de o ploaie de gloanţe, cel mai probabil. Puteam să-l recunosc pe Newman după mâna bandajată. Era prins în abatiză, cu braţele desfăcute, spatele arcuit ca şi cum ar fi încercat să facă o acrobaţie. Era cu spatele spre mine, iar uniforma îi venea ciudat de strâmtă, ca şi cum ar fi pus câţiva centimetri buni în talie de la ultima noastră întâlnire. Când m-am apropiat pe vârfuri, am văzut că faţa îi explodase, iar creierii îi zăceau împroşcaţi – o pată întunecată, acoperită de muşte, pe încrengătura abatizei. Îi mai rămăseseră doar falca şi urechea. Cea de-a doua lui tunică bună îi plesnea la cusături pentru că i se umflase corpul de la căldură, iar mâna nebandajată era neagră. Şi totuşi, era sigur Newman: îi recunoşteam smocul de păr blond din vârful capului, forma urechii mari, mâna rănită.

M-am aşezat pe o bucată de iarbă curată din apropiere şi am aşteptat infirmierii să aducă targa. Vântul fierbinte îmi flutura muselina bonetei şi am încercat să-mi acopăr gura şi nasul ca să nu mai simt mirosul. Dar m-am forţat să privesc corpul atârnând al lui Newman.

Era destul de linişte în apropierea bastioanelor ruseşti; se auzeau numai vocile joase ale ofiţerilor inamici, certurile şi ţipetele vulturilor, ordinele lipsite de emoţie ale doctorilor englezi, câte o rugăciune sau un jurământ.

Pe drumul înapoi spre tranşeele aliate, am trecut pe lângă un grup de vreo sută de bărbaţi care săpau o groapă în care urmau să fie îngropaţi soldaţii de rând. În faţa mea, patru brancardieri îi cărau trupul lui Newman către cimitirul de lângă tabără. Dar nu am aşteptat să-l văd îngropat, nu aveam timp. Când am ajuns la cabana lui Max, am împachetat lucrurile Rosei în geanta mea şi am pornit înapoi spre spitalul General, să aflu dacă Max mai trăia.

Partea a cincea

Capitolul unu

Când am ajuns înapoi la spitalul General, seara târziu, am simţit că atmosfera de criză fusese înlocuită de una de linişte obosită, deşi coada de răniţi pe târgi încă aştepta să intre la operaţie. Aproape nu îndrăzneam să menţionez numele lui Max, de teamă să nu mi se spună că este mort, dar, în cele din urmă, am vorbit cu un infirmier care m-a îndrumat spre o cabană unde l-am găsit zăcând fără cunoştinţă. Mult timp m-am uitat numai în jos, la faţa lui, pentru că nu puteam suporta să văd ce-i făcuseră cu restul trupului. În ciuda nuanţei cenuşii a tenului, era o faţă bună, fără trăsăturile înguste sau bărbia slabă a tatălui său, deşi moştenise puntea înaltă a nasului Stukeley şi golurile de sub pomeţi. Părul des, ondulat şi sprâncenele întunecate erau ale mamei sale.

Atunci mi-am făcut curaj şi m-am uitat la capătul patului. Două picioare. Da, nu era nici un dubiu: două labe de picior şi două picioare, unul dintre ele bandajat bine.

Tremurând de uşurare, i-am şoptit la ureche sperând că mă aude. Întâi i-am spus că fusesem în tabără şi salvasem lucrurile Rosei. Apoi, din cauză că nu mai aveam nici o veste veselă, am adăugat că mama lui vitregă urma să se căsătorească cu un colecţionar de fluturi pe jumătate cât ea ca înălţime. Când am alungat muştele care se plimbau pe nările şi pleoapele lui, nu a reacţionat, iar pleoapele i s-au închis la loc. Mi-am pus mâna într-a lui, dar degetele nu i s-au mişcat.

Aceasta era prima dată când intram într-un salon de la vizita la spitalul Barrack din Scutari. Mi-am notat în minte ce-i voi scrie lui Henry în următoarea scrisoare: *bine dotat cu infirmieri şi doctori; miros de acid carbolic; bolnavi înveliţi cu cearşafuri*

curate, îmbrăcați cu cămăși de noapte date de la spital; semne de provizii îmbelșugate de medicamente și bandaje... Nu intenționam să pomenesc șobolanul gri ghemuit sub unul din paturi, muștele care sugeau din tifonul plin de sânge care acoperea fruntea unui bărbat, șorțul împuțit al unui chirurg în trecere prin salon. Nu intenționam să scriu nici despre căruciorul în care îi văzusem încărcând patru cadavre sau despre gemetele unui ofițer care pierduse o mână și un ochi în urma unor salve de mitralie.

Un doctor corpolent a intrat, a cercetat salonul cu ochii mijiți și s-a apropiat. Când s-a aplecat deasupra mâinii mele, nu am putut să nu-i remarc mustățile care păreau să fi necesitat cel puțin jumătate de oră de îngrijire și să nu mă întreb de ce s-ar deranja un individ atât de impunător pentru mine. Mi-a spus că, împotriva judecății sale, îi cruțaseră piciorul căpitanului Stukeley deoarece insistase atât de mult, deși, dacă supraviețuia, nu va putea merge luni de zile, asta dacă va mai putea merge vreodată. Între timp, existau șanse să moară din cauza infecției, după cum îl preveniseră deja. Era un lucru lăudabil să încerci să repari un os fracturat, dar șansele de recuperare erau mult mai mari dacă se făcea o amputație bună și curată și ciotul se umezea apoi cu șampanie până la vindecare. Motivul pentru care îmi arăta atâta respect, se pare, era că aflase cumva despre legătura mea cu doctorul Henry Thewell, despre care avea numai cuvinte de laudă: chirurg genial... cea mai mare rată de supraviețuire a pacienților... dedicat trup și suflet... păcat că se îmbolnăvise așa de rău.

— Apropo, domnișoară Lingwood, poate v-ar interesa să știți că am un teanc de cărți lăsate de doctorul Thewell. Le voi căuta pentru dumneavoastră.

A aruncat un ochi expert la piciorul bandajat al lui Max și a plecat să se dea important în altă parte, înainte să apuc să-i pun vreo întrebare stânjenitoare.

Am mai stat puțin lângă patul lui Max, năucită de aerul fierbinte, infestat de muște, precum și de prezența atâtor trupuri mutilate într-un spațiu atât de mic și de felul în care bolnavii tresăreau sub așternuturile lor de fiecare dată când se auzea o explozie deasupra Sevastopolului. Cabana era bântuită de toți bolnavii care trecuseră prin ea în timpul iernii grele din Crimeea,

dar şi de Henry şi Rosa, care lucraseră, în perioade diferite, în aceleaşi saloane. Mi-i şi imaginam mergând de la pat la pat, el în redingota pătată, iar ea cochetă şi sprintenă, în ciuda rochiei voluminoase, uniţi de credinţa că, dacă există destulă voinţă şi condiţii potrivite, orice poate fi schimbat în mai bine.

Max nu s-a mişcat nici măcar o dată, deşi când i-am ţinut palma la doi centimetri de buze am simţit o căldură slabă, dovadă că încă trăia. Rozariul Norei ieşea pe jumătate de sub pernă şi, înainte să plec, i l-am înfăşurat la loc în jurul degetelor.

Capitolul doi

Narni, 20 iunie 1855

Draga mea Mariella,

Probabil vei fi la fel de surprinsă să primeşti o scrisoare de la mine, bolnavul din Narni, cum sunt şi eu să îţi trimit această scrisoare ţie, Mariella Lingwood, la Balaclava, din toate locurile din lume. Scrisorile tale mă surprind. Eşti acolo, în portul Balaclava, un loc care pe mine mă bântuie când dorm şi când sunt treaz deopotrivă. Deşi le-am citit şi le-am recitit pe amândouă de mai multe ori, mă simt frustrat de reţinerea tipică a Mariellei. Ea scrie despre Peninsula Crimeea la fel cum ar scrie despre grădina de la Clapham. Fată dragă, pur şi simplu nu pot să mi te imaginez acolo. Când mă gândesc la tine în rochiile tale minunate, cochetă, ordonată, sfioasă, nu pot să te văd la Balaclava, care este exact opusul tău. Cum se face, oare? Erai aici, ţin minte, deşi mă chinuia febra atât de tare încât uneori abia făceam diferenţa între vis şi realitate, dar Lyall mă asigură că erai chiar tu, micuţa mea Mariella, cu servitoarea ta, îmi mai amintesc că am mers împreună la picnic, la ruine, şi că după aceea ai fugit în Crimeea să o cauţi pe verişoara ta, Rosa. Totuşi nu aş fi crezut-o, dacă nu aş fi primit acele scrisori pe care scrie Balaclava.

După cum spuneam, am fost foarte bolnav, dar acum mă simt atât de bine încât mă întreb ce caut aici, ofilindu-mă în căldura Italiei, când aş putea fi în Crimeea sau acasă, să dau o mână de ajutor la spitalul meu. Lyall este tot cu mine şi e foarte optimist în ceea ce priveşte însănătoşirea mea completă, deşi crede că sunt mici şanse de a mă mai întoarce pe front. Mă asigură că nu mai este mare lucru în neregulă cu plămânii mei. Numai o slăbiciune generală în toţi muşchii şi mai ales cei

abdominali, dar sunt sigur că îmi voi reveni în timp. Când mă gândesc la vizita ta la Narni, mă încearcă o oarecare neliniște. Tatăl tău mi-a scris cu considerabilă iritare despre decizia ta pripită de a pleca în Rusia. El dă vina pe mine. Dragă Mariella, dacă am spus ceva care să te deranjeze, te rog să mă ierți. Lyall îmi spune că, în delirul meu, câteodată vorbesc lucruri neînțelese, ca un nebun.

Când am dat ochii cu scrisul tău de mână am fost dintr-odată copleșit de un val de amintiri. Cea mai puternică? Camera din turnul de la Elms *: ochii tăi cenușii, plini de încredere, afecțiune și speranță. Iar acum amintirea aceasta mă chinuie. Ar fi trebuit să te iau în brațe și să te declar a mea, dar erai Mariella mea, sora-verișoară inocentă, și simțeam că dacă te-aș fi atins, te-aș fi frânt. Dar acum regret acel moment, la fel cum regret atâtea altele. Ce plăcut e să simți vântul englezesc și să vezi cum cade ploaia pe o pajiște englezească. Aș da orice ca să îți mângâi obrazul englezesc, răcoros, și să-ți țin mâna modestă într-a mea.*

Apropo, mă întreb dacă ai reușit să te întâlnești cu domnișoara Rosa Barr. Când am văzut-o ultima dată, cred că locuia într-una din tabere, în mijlocul trupelor. Dacă este cu tine, te rog să-i transmiți salutările mele. Salută-i din partea mea și pe doctorii de la spitalul General, dacă ajungi acolo, în special pe Radley și Holloway.

Căldura de aici este greu de suportat. Camera mea nu este aerisită și încă nu am forța necesară să mă plimb prea departe. Plimbările cu trăsura îmi zgâlțâie bietele oase bolnave. Petrec o groază de timp la fereastră și am ajuns să cunosc obiceiurile tuturor de pe stradă. După-amiezile își scot scaunele șubrede și stau la umbră. Ei se uită la mine și eu la ei. Îmi e greu să-mi imaginez Crimeea în lumina soarelui. Sper că răniții sunt îmbrăcați decent, în haine de spital. În ianuarie, soldații zăceau în corturile de spital în care intra apă, acoperiți cu propriile tunici murdare, pentru că nu aveam altceva să le dăm. Rosa mi-a spus că erau cămăși de noapte și veste de flanel în depozit care nu fuseseră distribuite pentru că noi, doctorii, nu știuserăm de existența lor și nu făcuserăm cerere. Dumnezeu îmi este martor cât mi-aș fi dorit să aflu mai devreme.

Lyall este hotărât să rămână aici cu mine, deși îmi e limpede că nu mai am nevoie de doctor. Spune că prezența atâtor

anticbități e o compensație mai mult decât mulțumitoare pentru compania mea plictisitoare. Nu face nici cinci pași în Narni, zice el, fără să se împiedice de o treaptă romană sau nici nu ridică bine privirea, că dă de o arcadă romană. Poate ne vom întoarce amândoi în Anglia până la toamnă.

Dar ce îmi doresc cel mai mult este să vin din nou în Crimeea. Nu pot suporta gândul că toți sunt acolo fără mine. Mă simt atât de neputincios. Și mă gândesc că verișoara ta, Rosa, este în continuare pierdută. Ai vreo veste de la ea, draga mea?

Mariella, nu prea știu cum să închei această scrisoare.

Dumnezeu să te binecuvânteze,

Henry Thewell

Capitolul trei

Crimeea, 1855

Când Nora m-a trimis înapoi la spitalul General, două zile mai târziu, l-am găsit pe Max aproape în aceeaşi stare, deşi bolnavul din patul vecin, care fusese rănit în acelaşi atac, stătea sprijinit de o pernă, cu ceea ce îi rămăsese din braţ înfăşurat într-un bandaj plin de sânge, făcând glume despre cum semăna el cu cel mai faimos schilod al tuturor timpurilor: lordul Raglan, care îşi pierduse braţul drept la Waterloo, dar ajunsese să comande o armată în războiul următor. Dacă nu aş fi intervenit, poate că Max ar fi fost şi el pe cale de a se însănătoşi acum. Dar aşa, infecţia de la piciorul zdrobit îl otrăvea puţin câte puţin.

M-am aplecat deasupra lui şi i-am şoptit la ureche:

— Fă-te bine. Acum. Te rog, Max. Nu muri...

Când a deschis ochii, am sărit înapoi.

— Speram că ai plecat acasă, spuse el. Ce mai face Nora?

— Nora este din ce în ce mai bine.

— Îmi pare bine să aud asta.

A aţipit, iar eu m-am ţinut deoparte, simţind cum îmi înfloreşte bucuria în suflet la gândul că se simte mai bine. După câteva minute s-a trezit din nou.

— Eşti încă aici.

— După cum vezi.

— Presupun că ţie ar trebui să-ţi mulţumesc că am încă două picioare. Ţie şi doctorului Thewell al tău.

— Am zis numai...

— Ciudat lucru: încerc să scap de tine, dar vii înapoi. Insistentă, nu glumă. Atunci permiteţi-mi să vă mulţumesc cum se cuvine, domnişoară Lingwood!

I-am oferit mâna, dar în loc să o strângă, mi-a sărutat dosul încheieturii, chiar lângă palmă. Ochii lui negri, injectați de la morfină, nu mi-au părăsit o clipă fața și am simțit cu îmi bate pulsul pe buzele lui.

— Trebuie să te faci bine, am spus eu. Doctorul mă asigură că numai amputarea te putea salva. Dacă nu te faci bine, eu voi fi de vină.

— Bine, atunci. Nu putem lăsa să se întâmple așa ceva. Deci voi trăi.

Părea să fi adormit la loc, dar când mi-am retras mâna, a mai adăugat:

— În plus, mai e și Rosa.

După acest episod, Nora a început să facă febră din nou, holera făcea iarăși ravagii în tabere, iar asistentele erau prea ocupate să aibă grijă de ea. Când am reușit, într-un sfârșit, să mă duc din nou la Max, i-am găsit patul ocupat de un locotenent cu umărul bandajat.

Deși bietul de el dormea, l-am scuturat de mână și i-am șuierat:

— Ce cauți aici? Unde este căpitanul Stukeley?

Nu putea vorbi. Agitată, am alergat prin salon până am dat de un infirmier.

— Ce s-a întâmplat cu căpitanul Stukeley?

— Căpitanul Stukeley?

Era atât de prost și de lent, încât nu am mai stăruit să întreb a doua oară. O soră îmbrăcată într-o rochie cenușie se plimba printre cabane.

— Căpitanul Stukeley. Vă rog, știți ce s-a întâmplat cu el?

A dat din cap că nu și a mers mai departe. Am alergat de la o cabană la alta și, până la urmă, am dat de doctorul cu mustăți elegante pe care îl văzusem la prima mea vizită.

— Vă rog, domnule, știți cumva ce s-a întâmplat cu căpitanul Stukeley? A...?

— Și-a revenit întru câtva. Suficient cât să-l trimitem la Scutari, de unde sper să ajungă la spitalul nostru din Renkioi și pe urmă acasă. Nu a vrut să plece, a făcut ca toți dracii, dar este mult mai bine să stea departe de locul acesta, cu piciorul lui. Mai puține șanse de infecție. Și oricum, nu mai e bun pentru război. Apropo, am cărțile doctorului Thewell, dacă le doriți.

În timp ce el a parcurs greoi drumul până la cabană, eu m-am plimbat în sus şi în jos încercând să mă calmez. Îşi va fi închipuit Max că nu venisem să-l vizitez pentru că nu-mi păsa dacă trăieşte sau dacă moare? Nu lăsase nici un mesaj, nici măcar pentru Nora. Cât de tipic pentru el să fie atât de nerecunoscător şi perfid!

Doctorul s-a întors câteva minute mai târziu cu un pachet mare şi greu, ambalat în hârtie maro şi legat cu sfoară.

— Aveţi aici câteva volume medicale importante, spuse el. Sunt sigur că doctorul Thewell le duce dorul.

După-amiaza era foarte caldă şi pachetul greu de cărat, dar m-am luptat cu el până în portul Balaclava, unde m-am aşezat pe o ladă de lângă apă. Vreo cinci sau şase ponei erau legaţi în apropiere, într-un ţarc mic, iar un vânzător ambulant armean descărca dintr-o căruţa o grămadă de coşuri care urmau sa fie transportate până la tranşee. Câteva minute mai târziu, în timp ce un vapor îşi începea lenta retragere din amarajul strâmt, mi-am dat seama că atrăsesem o mică mulţime de spectatori, aşa că m-am ridicat şi m-am îndreptat către spitalul Castle. Pachetul de cărţi a rămas pe ladă, unde îl lăsasem, şi m-am făcut că nu aud corul de voci care mă strigau în tot felul de limbi.

Capitolul patru

Lordul Raglan murise. Din cauza rolului său în atacul dezastruos asupra Redanului, spuneau unii, răpus de holeră, spuneau alţii, deşi Nora susţinea că se insistase prea mult asupra acestei ultime explicaţii. Sicriul său a fost purtat de un tun cu ghiulea de nouă livre, escortat de Garda de Onoare a grenadierilor, care urma să îl însoţească de la cartierul general britanic până în golful Kazaci, aproape de portul Kamişevaia ocupat de francezi, iar de acolo urma sa fie dus cu vaporul până în Anglia.

Aşadar, măcar lordul Raglan se întorcea acasă. Nora se simţea destul de bine încât să meargă să privească tunul cum îşi începe călătoria în faţa unui şir de soldaţi lung de un kilometru şi jumătate, cincizeci de soldaţi şi trei ofiţeri din fiecare regiment, iar în spatele lor mulţimi dense şi tăcute de soldaţi englezi şi aliaţi.

— Asta este cea mai bună organizare de care vom avea parte, spuse ea. Bine fac că plâng. Cei de la spital cred că Raglan a fost cel mai bun militar pe care l-a putut da Marea Britanie, aşa că Dumnezeu să ne ajute de acum încolo!

Cu toţii aşteptam şi alte evenimente semnificative, dar nu s-a mai întâmplat nimic. Generalii aliaţi păreau să-şi lingă rănile după învingerea ruşinoasă din 18 iunie, cât despre ruşi, în ciuda stării de asediu, păreau la fel de sfidători ca oricând: bastioanele lor erau aproape de necucerit, iar spiritul rus, întruchipat de ofiţerii veseli şi eleganţi care făcuseră paradă pe lângă baricade în timp ce noi ne adunam răniţii, era şi el de neclintit. Toată lumea ştia că generalul-maior Simpson, cel care îl înlocuise pe Raglan, se rugase să nu fie promovat; se zvonea că cei din guvern, care se opuseseră numirii lui, îl considerau

nebun de legat şi că el şi comandantul francez Pelissier nu se respectau deloc unul pe celălalt. Aşa că se crease un impas.

După alte două săptămâni, Nora avea câteodată destulă forţă să lucreze ca asistentă, dar se ocupa de sarcini uşoare, cum ar fi să-i hrănească pe invalizii cei mai slăbiţi cu supă concentrată de vită şi budincă de sagu sau să le pună cataplasme. Peste încă o săptămână, putea deja să cureţe şi să bandajeze răni. Cum însănătoşirea ei însemna că nu mai aveam nici cel mai mic motiv să rămân la spital, aşteptam din zi în zi să fiu gonită. În schimb, doamna Shaw Steward mi-a înmânat cheile de la depozitul de albituri şi m-a pus responsabilă cu teancurile de cearşafuri, feţe de pernă, prosoape, bandaje, şorţuri şi cămăşi de noapte de care era nevoie zilnic la spital. În plus, se aşteptau de la mine să dau lecţii de cusut nevestelor de soldaţi care doreau să-şi găsească de lucru la întoarcerea în Anglia. Am început uşor, cu butoniere, răbdarea fiindu-mi recompensată când am trecut la cusătura lănţişor. Şi astfel, după câteva zile, elevele mele aveau flori albe şi negre înşirate de-a lungul tivurilor tocite ale jupoanelor.

Între timp, mantra de acum bine cunoscută îmi bubuia în cap. Găseşte-o pe Rosa. Găseşte-o pe Rosa. Şi de fiecare dată ajungeam în aceeaşi fundătura: Henry bătând la uşa cabanei ei şi peştera de la Inkerman de unde se întorsese singur. Dacă aş putea numai să mă duc până acolo şi să văd cu ochii mei locul acela, dar acum mai mult ca oricând eram legată de spital, iar de când Newman murise şi Max fusese exilat, nici măcar nu mai aveam însoţitor.

Am citit şi răscitit frenetic lista pe care o făcusem cu Nora în prima noastră noapte în Balaclava: *Nr. 3: Mers printre soldaţi.* De fapt, se dovedise mult mai uşor decât îmi imaginasem. Nu fusese nevoie să merg printre soldaţi, soldaţii veneau la noi cu zecile, mânaţi către spital de insolaţie, răni căpătate de la armele ruşilor, dizenterie, febră tifoidă sau holeră. Le vorbeam tuturor despre Rosa: femeilor care coseau, infirmierilor, negustorilor, vânzătorilor ambulanţi, vizitatorilor. Întotdeauna aceeaşi poveste:

— Nu era ea cea care s-a dus în peşteră şi nu s-a mai întors?

Într-o după-amiază târziu, doamna Whitehead apăru în uşa depozitului de albituri şi mă chemă afară. Deşi purtam numai

un minimum decent de haine, eram udă leoarcă de transpirație, pe când fața doamnei Whitehead era roșie ca sfecla, pentru că ea era obligată să poarte tot timpul rochia și brâul grele care alcătuiau uniforma asistentelor domnișoarei Nightingale. Ne-am așezat la umbră, ne-am acoperit fețele cu baticuri de muselină făcându-ne vânt cu vigoare pentru că, de parcă nu ne-ar fi fost de-ajuns șobolanii, spitalul era atacat și de roiuri de muște, ca și orice alt loc din tabără, de altfel.

Ea spuse:

— Ați face bine să veniți cu mine în salon. Am un pacient acolo care pretinde că a văzut-o pe Rosa.

Când mi-am dat la o parte vălul, câteva muște de mărimea unor butoni de guler mi s-au izbit de buze.

— A zis când?

— Acum o săptămână.

— A zis unde?

— Era de pază lângă frontul Ciornaia. Ar trebui să veniți.

— Stați, să o caut pe Nora întâi.

Pacientul, O'Byrne, era un irlandez mărunt, ale cărui picioare atârnau cu mai mulți centimetri peste marginea patului de spital. Când am întrebat în șoaptă ce boală îl măcina, Nora a dat din umeri și a spus:

— Mai târziu, Mariella.

În ciuda faptului că acoperiseră geamurile cabanei cu plase și lăsaseră ușile din ambele capete ale salonului deschise ca să se facă puțin curent, sărmanul O'Byrne continua să fie victima unui atac înverșunat al muștelor care zumzăiau în roiuri peste mâinile-i umflate și buzele-i crăpate. Totuși, când m-a zărit a zâmbit admirativ, dezvelind numai doi dinți stricați.

— O, domnișoară, ce noroc pe capul meu să am o vizitatoare așa de drăgălașă ca dumneata.

— Te rog să repeți pentru domnișoara Lingwood și doamna McCormack povestea pe care mi-ai spus-o mai devreme, spuse doamna Whitehead.

— Doamna McCormack ziceți? Și din ce parte a Irlandei vă trageți?

— Sligo.

— Așa să fie?

I se umeziră ochii.

— Şi pe cine aţi pierdut?

— Pe nimeni despre care aş dori să discut cu dumneata, a fost replica ei. Bun, acum ce tot spuneţi în legătură cu domnişoara Rosa Barr?

Nu era genul care să se grăbească în faţa unui public captivat.

— Desigur că ştiam toţi de fata care a dispărut pe lângă Inkerman. Verişoara dumneavoastră să fie, domnişoară?

Şi-a scos vârful limbii ca să-şi umezească buzele şi pe gura lui au aterizat şase pete negre şi grase.

— Ni se dăduse o descriere fizică a ei: înaltă şi slabă, cu părul blond. Şi mai auzisem că era la mijloc o întâlnire amoroasă, undeva sus, într-o peşteră, de unde nu se mai întorsese.

I-au scăpărat ochii privindu-mă.

— Mă rog, noaptea e caldă şi eu sunt destul de plictisit cum aştept să văd cu ce-or mai arunca ruşii în noi, aşa că mă duc într-o plimbare dincolo de gărzile franceze, pe malul Ciornaiei. E răcoare acolo, deasupra râului, când apune soarele.

Făcu o pauză cât să închidă ochii şi să-şi treacă palma peste faţă. Apoi se uită drept spre tavan, ca şi când văzuse dintr-odată o apariţie.

— Jos, departe, o zăresc pe ea lângă apă. O fată într-o rochie albastră. Pur şi simplu stă acolo în picioarele goale, în timp ce apa îi curge peste tivul fustei şi părul îi flutură în adierea vântului. Stă atât de nemişcată şi pentru mine e o priveliştе aşa neobişnuită, după toate săptămânile alea în tabără numai cu bărbaţi, încât stau şi nu zic nimic, şi nu fac nimic, dar după un timp încep să mă uit în jurul meu să văd cine o mai vede. Nu e loc sigur acolo jos, lângă apă, poţi fi luat la ochi oricând de unul din ţintaşii de elită ruşi de pe deal. Şi pe urmă mă gândesc: sigur trebuie sa fie ea, fata care a dispărut. O să-mi fac drum până acolo jos, să văd dacă pot să o ajut. Observ că ţine mâinile la spate şi se plimbă în sus şi-n jos numai acolo, în apa mică de la marginea râului, şi nu-s în stare să-i văd faţa.

Îmi displăceau ochii albaştri apoşi ai bărbatului, cu care se uita în sus la mine din când în când, ca să fie sigur că îi sorbeam fiecare cuvinţel, dar mâinile îmi tremurau. Când tăcea îmi dădeam seama că pe deoparte îi aplaudam măiestria, dar pe de alta eram furioasă pentru că picasem în capcana lui.

— Aşa că încep să îmi croiesc drum în jos, spre râu, deşi este primejdios, cu gărzile franceze privindu-mă de-o parte şi cele ruse de cealaltă. Şi numai preţ de vreun minut o scap din ochi, când alunec pe o bucată mai dificilă. Iar când văd din nou râul, nici urmă de ea.

Închise ochii ca şi când ar fi picat în reverie. Numai un prost şi-ar fi imaginat alt final la povestea lui, dar eu mă simţeam moale de dezamăgire.

— Presupun că ai căutat-o de-a lungul râului şi nu ai găsit-o.

— Întocmai. Am mers în sus şi-n jos. Am şi strigat-o după nume, pentru că, la urma urmei, îl cunoaştem cu toţii. *Rosa. Rosa.* Dar nu era nici urmă de ea. Pân' la urmă, s-a întunecat şi mi s-a făcut frică, aşa că am plecat.

— Putea să fi fost oricine, am spus eu. Poate o rusoaică din Sevastopol.

— Putea, sigur că da. Dar jur că era fata englezoaică. Avea ceva în felul în care se mişca, în care îi cădea părul pe spate sau rochia jerpelită ce mă face să fiu sigur ca ea a fost.

— Şi asta-i tot, nu-i aşa? spuse Nora.

— Asta-i tot.

I-am dat o monedă şi i-am mulţumit. Ne-am simţit tare uşurate să ieşim din atmosfera apăsătoare a cabanei în aerul cald şi sărat. Nora şi cu mine ne-am despărţit de doamna Whitehead, îndepărtându-ne pe lângă ultimele cabane ale spitalului. Ea mergea încă destul de încet din cauza slăbiciunii, iar când am ajuns la fortăreaţă ne-am rezemat cu spatele de zidul dărâmat, cel cu faţa spre mare, ne-am ridicat fustele mai sus de genunchi şi ne-am întins picioarele ca să ne răcorim gambele şi gleznele.

— El e genul de om care dă nume rău irlandezilor.

— Ce e în neregulă cu el?

— Îl bănuiesc că a fost niţel cam intim cu femeile de la Kamişevaia, domnişoară Lingwood, iar apropierea cu pricina nu prea i-a priit.

— Şi ce părere ai despre povestea lui?

— Eu cred că sunt prostii şi nimicuri. Poţi să ţi-o imaginezi pe Rosa plutind ca o zână pe râu? Ce a uitat să ne spună este câtă ţuică băuse înainte de plimbarea de seară.

— Totuşi au fost unele detalii care mi-au amintit de ea. Faptul că era lângă râu... rochia albastră... Poate ar trebui să mă duc până acolo, ca să fiu sigură.

— Nici să nu te gândeşti! Trebuie să aştepţi până mai prind şi eu puteri ca să pot veni cu tine, dacă chiar trebuie să te duci.

Am tăcut o perioadă, în timp ce marea indigo ofta şi se retrăgea, iar o adiere firavă, dar răcoroasă prindea puteri.

— Când erai bolnavă, Nora, îmi doream să te fi întrebat mai multe despre Rosa. Câteodată mă gândesc că o cunoşti mult mai bine decât mine, din moment ce ai locuit cu ea toţi anii aceia.

— Este prea târziu să mă întrebi acum?

— Cum era Rosa când ai cunoscut-o la casa Stukeley?

— Probabil că la fel ca întotdeauna. Mi-am dat seama că fata asta nu se schimbă de-a lungul anilor. Nu se satură niciodată să afle ce se petrece în vieţile oamenilor şi să încerce să îi ajute. Vorbeam foarte mult despre ocaziile care i s-ar putea ivi într-o zi. Întotdeauna a zis că tu, Mariella Lingwood, prietena ei cea mai apropiată, erai departe la Londra, dar că într-o zi se va întoarce la tine şi vă veţi face o viaţă împreună.

— Nu se poate să fi fost eu singura ei prietenă.

— Nu prea avea timp pentru celelalte domnişoare care veneau în vizită. Mi-e teamă că nu s-a prea deranjat cu ele. Şi, bineînţeles, oricât ar fi încercat, nu prea a reuşit să-şi facă prietene printre fetele din sat, era prea mare diferenţa dintre ele.

— Îl avea pe Max.

— Da, dar el dădea rareori pe acasă. Când am venit eu la Stukeley, el aproape avea vârsta pentru stagiul militar. Venea acasă doar din când în când, şi atunci galopau amândoi departe de vale sau petreceau nopţi întregi în faţa focului stând de vorbă. Pe urmă el pleca, lăsând-o mai singură ca oricând.

— Despre ce discutau?

— Cum să ştiu eu asta? Despre obsesiile ei obişnuite, îmi imaginez. Despre tine. Despre Londra. Despre viitor. Despre ce va munci. Dar el nu era un tovarăş stabil. Era un băiat sălbatic, cu prieteni de pahar şi aventuri amoroase.

I-am observat privirea piezişă.

— Eu credeam că Rosa era cea pe care o iubea Max.

— Așa este. Întotdeauna se întorcea la Rosa. Dar asta nu-l împiedica să se uite și în jur. Era să moară o dată în Australia, n-am idee dacă știi. Unul din prietenii lui a murit de sete. Un gând nebunesc să găsească o sursă de apă în deșertul din vest. În orice caz, experiența cu pricina pare să-i fi potolit o perioadă nevoia aprigă de călătorii și atunci trecea pe la Stukeley mai des.

— Are o părere foarte bună despre tine, Nora. A fost groaznic de supărat pe mine că am venit în Crimeea și că te-ai îmbolnăvit.

— Ar fi și cazul să aibă o părere bună despre mine. Cum îl primeam Rosa și cu mine de fiecare dată când venea acasă! Aveam petrecerile noastre private, noaptea, când nu era nimeni la bucătărie. Alea au fost cele mai bune vremuri.

— Și erai fericită la Stukeley?

— După cum spuneam, i-am îndrăgit pe cei doi. Iar lady Isabella devenise foarte dependentă de mine, și asta presupun că înseamnă ceva. Dar nu simțeam nici un fel de afecțiune pentru sir Matthew Stukeley, și nici pentru celălalt fiu al său, iar casa o uram. Nu m-am putut obișnui niciodată cu extravaganța ei.

— Cum s-a făcut că ai ajuns acolo?

— Aveam nevoie de lucru. Străbunica mea era dintr-o familie de mineri de plumb din Derbyshire, dar a sedus-o un irlandez nomad pe nume McCormack, care a dus-o cu el tocmai în Sligo. Nu mai știam nimic de vechea familie de ani de zile, dar când vaporul a ancorat în Liverpool, mi s-a părut că Derbyshire este singurul loc din Anglia unde aș putea găsi puțină bunătate, alături de oameni ca mine. Așa că am mers tot înainte, întrebând din om în om, până când, în sfârșit, am găsit pe cineva care auzise de rudele mele, pe nume Fairbrother, și astfel am ajuns în cele din urmă la casa Stukeley.

Fairbrother. Când am închis ochii, apusul de Crimeea îmi juca peste pleoape și piatra caldă de la spate părea de o soliditate reconfortantă. Ce spusese Henry despre supa invizibilă de morți? Acum mă simțeam atât de încolțită de cei absenți, atât de vii, cât și de morți, încât aproape mă sufocau.

— Nu am găsit nici un pic de alinare la familia Fairbrother, asta este sigur. O văduvă săracă și doi copii rămași în viață, unul din ei pe moarte.

— Numai doi copii.

— Era clar că nu puteam locui cu ei, aşa fără bani cum eram. Îmi fac curaj până la casa mare şi le spun cine sunt, şi de unde sunt, şi cine îmi e rudă, şi atunci Rosa intră în bucătărie şi mă vede acolo, cu capul în mâini. Mi-amintesc şi acum parfumul ei când m-a atins pe braţ, deşi eram acoperită de praful a o sută de drumuri. M-a întrebat la ce mă pricep şi i-am spus că mă pricep cel mai bine la îngrijit bolnavi şi ea mi-a spus: „Atunci e posibil să fii exact persoana pe care o căutăm". Apoi mi-a făcut ceai şi a stat lângă mine cât l-am băut, iar acei ochi albaştri mi-au stăruit pe chip tot timpul cât am vorbit.

Am mai stat preţ de câteva minute una lângă alta sub zidul fortăreţei. Imaginea mării care se izbea de stânci şi a agitaţiei tăcute de jos, de la spital, era mai difuză în capul meu decât bucătăria de la Stukeley Hall, cu instrumentele mari şi noi, servitorii care umblau în sus şi-n jos în uniformele lor scrobite, ostili sau suspicioşi, în timp ce Rosa, cu flerul ei pentru ocazii, ia o cârpă, apucă ceainicul, pune o duzină de întrebări şi încalcă tot atâtea reguli nescrise.

Dar chiar atunci Nora şi-a pus mâna grea pe umărul meu ca să se ridice şi mi-a spus că venise timpul să ne întoarcem, pentru că bărbaţii sigur strigau deja după cină.

Capitolul cinci

Derbyshire, 1844

Sir Matthew Stukeley era mai blând cu mine decât cu oricine altcineva din casă şi îl iubeam pentru asta. Lecţiile noastre nu aveau loc cu regularitate şi depindeau de ocaziile care se iveau să mă desprind de Rosa; de pildă, când ea şi mama ei erau ocupate să se întreacă la răbdare în ceea ce ele numeau orele de pian ocazionale ale Rosei.

Îmi plăcea să merg la bibliotecă. Îmi dădea senzaţii asemănătoare celor pe care le simţisem atunci când mă plimbasem prima dată cu Henry prin ploaie până la Fosse House, amândoi sub o umbrelă: un tremur de încântare, senzaţia că am fost aleasă, că îmi depăşesc limitele mele obişnuite. De asemenea, lemnul frumos lustruit al mesei bibliotecii, lumina oblică ce pătrundea prin geamurile înalte, priveliştea cu pajiştile line şi verzi de dincolo de geamuri aveau un efect liniştitor.

Abordam limba latină ca pe o broderie ce trebuia completată cusătură după cusătură. Lucram la o traducere, făcând o listă ordonată de cuvinte noi într-un caieţel dăruit de sir Matthew şi, în acelaşi timp, mă bucuram de calmul camerei, de impresionanta lui dedicaţie faţă de munca noastră şi senzaţia de ordine pe care o trăiam când partea necunoscută a poeziei latine scădea, iar traducerea engleză creştea. Îmi plăcea parfumul de ţigară de foi care îl învăluia, ascunzând şi cea mai mică urmă de miros de la turnătoria de plumb. Îl asociam cu biblioteca fermecată, cu mânecile imaculate, cu senzaţia că, deşi era de-o vârstă cu tatăl meu, totuşi nu era tatăl meu, lucru ce făcea experienţa şi palpitantă, şi liniştitoare, în acelaşi timp.

Stătea aşezat la unul dintre capetele mesei, cu mine în dreapta lui. Îmi plăcea să-i privesc arătătorul cu unghia curată

cum urmărea cuvintele. Îmi plăcea cum cartea era așezată într-un unghi precis pe masa lată și goală. Îmi plăcea faptul că măcar în bibliotecă nu exista primejdia ca altcineva să intre peste noi și că tot ce aveam de făcut era să stau nemișcată și să ascult. Vocea sa avea o ușoară intonație de Derbyshire, își forma propozițiile cu grijă, încât aproape auzeam punctele de la sfârșitul lor.

Amândoi eram foarte politicoși unul cu celălalt. Când Rosa nu era atentă, i-am făcut o batistă cu care să își șteargă stiloul, pe care i-am brodat inițialele, iar el a întins-o pe masă ca să o admire și mi-a spus că se va strădui să o folosească tot timpul.

— Mi se pare o minune ce ai reușit să faci cu numai două litere, M și S, și ai format din ele o monogramă. Mai spune-mi o dată, cum se numește această cusătură?

— Cusătură netedă.

— Bine, nici nu vreau să mă gândesc cât au muncit degețelele tale harnice la ea.

— Sinceră să fiu, nici măcar o oră.

Mâna mea se odihnea pe masă, iar el a luat-o și a întors-o ca să îmi studieze vârfurile degetelor.

— Exact cum îmi imaginam. Săracele degețele, pline de înțepături de ac.

— Port degetar, dar câteodată nu am grijă.

Nimeni nu mai acordase atâta atenție degetelor mele, nici măcar Rosa, dar acum, că mă uitam la ele, aveau vârfurile roz și, într-adevăr, mi se păreau foarte pricepute și delicate.

M-a întrebat cum îmi petreceam timpul, așa că i-am oferit o versiune prescurtată care nu includea expedițiile în sat, în locurile secrete ale Rosei sau jocurile ei mai sălbatice cu Max. S-a arătat interesat de munca tatălui meu și de casele pe care acesta le construise de-a lungul noii căi ferate, și m-a chestionat îndeaproape în legătură cu Henry, pe care îl numea *fratele meu adoptiv*.

— A fost un băiat norocos, spuse el, să fie luat în grijă de părinții tăi. Și să-și fi găsit o surioară atât de drăgăstoasă.

— O, nu, eu nu sunt sora lui. Mai mult o prietenă decât o soră.

— Și care este diferența, Mariella, între cum s-ar comporta o prietenă și o soră?

Era o întrebare dificilă.

— Prietena o alegi. E drept că nu am nici soră, nici frate, dar presupun că aș simți tot timpul același lucru pentru acea persoană. Pe când prietenia meu cu Henry tot crește și crește. Niciodată nu știu cum se va termina.

— Și acum îți sunt și eu prieten, Mariella?

Am privit pe furiș în ochii lui și inima mea a tresărit un pic la gândul că acest bărbat important dorește să-mi fie prieten. Avea un zâmbetul jucăuș și mi-am dat seama ca i-aș putea face și mai mult pe plac.

— Nu sunt sigură.

— Ce ar trebui să fac ca să devin prietenul tău?

— Nu aș putea spune.

Am mai aruncat o privire furișă.

— Trebuie să mă gândesc la asta.

A râs cu voce tare și m-a strâns de mână.

— Mariella, m-ai întrebat dacă poți să vezi ce se află în sertarele acelea. Ei bine, îți arăt, dacă dorești.

— Da, vă rog. Dacă nu este prea mult deranj.

— Vino încoace, atunci. Așază-te pe scăunelul acesta.

A deschis sertarul de sus, a scos din el o bucată de pânză împăturită pe care mi-a întins-o pe genunchi, foarte grijuliu, cam cum mi-ar fi așezat majordomul lui un șervet în poală înainte de cină. Partea laterală a capului său era așa de aproape de fața mea, că am observat cum părul de deasupra urechilor creștea atât de rar încât se vedea locul din care ieșea fiecare fir din scalp.

— Lucrurile acestea sunt foarte prețioase, așa că este important să ne purtăm cu grijă.

Apoi a tras un sertar din dulăpior și mi l-a pus în poală. Am scos un geamăt scurt, deoarece, deși mă așteptam la specimene, fluturi sau molii, nu eram deloc pregătită pentru *gândaci*. Dar asta am văzut, fixați ordonat pe pânza netedă de pe fundul sertarului, fiecare cu picioarele întinse cu precizie și corpul ca o mărgea.

El râdea de mine din nou.

— Te rog să mă ierți. Nu m-am putut abține. Am dorit să văd reacția ta și nu m-ai dezamăgit. Eram sigur că nu vei țipa, ca majoritatea fetelor. Dar acum fii curajoasă și studiază-i cu grijă. Nu-i așa că sunt frumoși?

S-a așezat pe brațul scaunului meu și a indicat spre un specimen mic și rotund.

— Aceștia sunt toți gândaci de apă, iar acesta este cunoscut sub numele de „gândacul-sfârlează". O, dar stai puțin, nu vrem să ți se încurce părul în exponate. Dă-mi voie.

Mi-a strâns tot părul cu ambele mâini și mi l-a ținut lejer la ceafă.

— Dacă te uiți cu grijă, vei vedea că partea de sus a ochiului este făcută să vadă pe deasupra apei, iar cea de jos pe sub apă, și aceasta pentru că bietul de el e condamnat să-și petreacă toată viața învârtindu-se pe suprafața apei.

Să fi fost o întâmplare sau era sir Matthew conștient că degetul lui îmi mângâia foarte delicat gâtul pe sub păr? Aveam o senzație de încântare și de tulburare în același timp. Dar după un minut mi-a luat sertarul.

— Vino și uită-te aici. Alege unul și-l vom examina.

Am dat șervetul la o parte și m-am apropiat. În timp ce deschidea sertarele unul câte unul, îmi punea mâna pe umăr și mă strângea ușor de fiecare dată când exclamam la vederea unui șir de păianjeni, omizi sau chiar broaște. Dulăpioarele emanau un miros ciudat, un miros curat și murdar în același timp. La un moment dat, mi-am dat seama că umărul meu primea o strângere mai călduroasă de fiecare dată când mă aplecam și acordam mai multă atenție unui specimen colorat deosebit sau mai neobișnuit.

După câteva minute, felul abrupt în care se schimbase formatul lecțiilor noastre a început să mă deranjeze și i-am zis că mai bine m-aș duce să o caut pe Rosa. A devenit dintr-odată mult mai formal.

— Desigur. Desigur.

Ca de obicei, am dat mâna solemn înainte să plec și i-am mulțumit. Dar odată ajunsă la ușă, m-a reținut și m-a chemat în mijlocul camerei, unde am așteptat cu mâna pe spatele unui scaun.

— Îți amintești poezia de astăzi? A repetat pe un ton jos și lent: *Doamna mea îmi spune că nu-i altcineva/ cu care și-ar dori să-și petreacă zilele mai mult decât cu mine...* Când am citit acel rând, Mariella, m-am gândit la tine și la mine și la cât de puțin timp petrecem împreună și cât de bine ne distrăm.

Ca de obicei, mă simţeam ciudat la plecarea din bibliotecă. Faptul că încă păstram secretul lecţiilor faţă de Rosa mă deranja şi eram şi puţin speriată de felul în care sir Matthew rostise acea bucăţică de poezie, tonul gutural şi privirea sa foarte drăgăstoasă. Aşa că am hotărât să nu mă mai întorc şi să îi spun Rosei imediat despre lecţii.

Apoi m-am gândit: dar dacă îi spun va fi supărată pe mine, aşa că mai bine întrerup lecţiile pur şi simplu, iar ea nu va afla niciodată. Dar atunci sir Matthew se va simţi ofensat şi îmi doream foarte mult ca el să mă placă. Şi, oricum, îmi plăcuse să-l fac sa râdă şi ar fi fost interesant să mai încerc şi altă dată. Iar data viitoare sau data de după data viitoare, îmi voi face curaj să îi cer o favoare foarte mare.

Capitolul șase

Crimeea, 1855

Cel mai nou grup de dezertori ruși a adus vestea că generalii lor plănuiau un atac pe râul Ciornaia, la sud-vest de Inkerman, lângă podul Tractir, și că toată armata rusă era pregătită de luptă. Rapoartele spionilor francezi și frânturile de informații din ziarele rusești confirmau această ipoteză, așa că în fiecare noapte armata aliată era trează, pregătindu-se de atacul rușilor, considerat ultima încercare de a ne alunga de pe poziția din tranșeele de deasupra Sevastopolului.

Nu a fost nici un atac, deși tabăra continua să forfotească, gata de luptă. Spitalele de regiment au fost golite de bolnavi, în caz că urmau să sosească răniți de pe front, iar Nora mi-a povestit că toți cei care nu erau indispensabili în saloanele cu bolnavi de holeră fuseseră mobilizați să pregătească paturile pentru viitorul flux de răniți. A trebuit să-mi inventariez toate obiectele din depozit, să pregătesc un munte de cearșafuri curate și să comand provizii de tifon și ghips pentru atacul ce urma să vină. Cursurile de cusut au fost întrerupte din lipsă de eleve, care se întorseseră în tabere, în așteptarea bătăliei.

În noaptea de 15 am auzit că trupele rusești făcuseră o mișcare importantă, părăsind pozițiile de pe deal, la est de râul Ciornaia, iar paturile ne-au fost zguduite de focuri de tun din tranșeele de deasupra Sevastopolului. Dar mai târziu, la orele proaspete ale dimineții, am auzit un voleu de împușcături dinspre dealurile de la nord de Balaclava, la care până și capul doamnei Whitehead, împodobit cu o bonetă de noapte de un alb strălucitor, cadou de la mine, s-a ridicat de pe pernă.

— Ăștia sunt rusnacii, a spus. S-au pornit.

Ne-am sculat și ne-am îmbrăcat în grabă, deși nu aveam de ce. Francezii și sarzii, poziționați pe înălțimile Feducine, vizavi de tabăra rusă de deasupra râului Ciornaia, puteau să reziste unui atac, așa că, teoretic, nu urma să avem vreun rol în bătălia care urma. Și totuși, vorba Norei, nu îi era omului în fire să stea cu mâinile în sân în timp ce undeva aproape are loc un eveniment istoric. Și, până la urmă, tot Rosa m-a făcut să mă hotărăsc. Ce ne spusese O'Byrne puteau foarte bine fi numai elucubrațiile unui irlandez sifilitic, dar afirmația lui cum că văzuse o fată în rochie albastră, lângă Ciornaia, era ultima veste pe care o aveam despre ea.

Împreună cu Nora am făcut o drumeție lungă pe lângă spitalul General din Kadikoi, prin spatele taberelor britanice și sarde, și apoi în sus, pe dealuri. O armată întreagă de persoane aciuate pe lângă tabere se pusese în mișcare, cei mai sănătoși călare, iar restul: soții, negustori, membri ai echipelor de aprovizionare a artileriei și marinari, pe jos. Toate capetele erau întoarse spre bubuitul neîncetat al tunurilor, pe unele fețe citindu-se entuziasmul, pe altele groaza, dar sentimentul unui scop comun ne ridica moralul. Delăsarea din ultimele săptămâni dispăruse complet, se întâmpla ceva și noi făceam parte din acel ceva. Când Nora s-a împiedicat, i-am întins mâna și am luat-o de braț. O dată sau de două ori am întrebat-o dacă avea destulă forță să continue drumeția, dar ea mi-a tăiat-o:

— M-am luptat cu mai rău de-atât la viața mea.

— Așa e, Nora? În Irlanda?

Tăcerea ei era ca o barieră.

— Presupun că sunt unele lucruri pe care nu le uităm, am spus.

— Și nici nu s-ar cuveni.

— Niciodată nu am uitat conacul de la Stukeley, deși am stat acolo numai șase săptămâni. Totul îmi e încă proaspăt în minte. Poate pentru că am plecat atât de brusc. Sir Matthew a luat arme împotriva noastră, vezi tu.

— Nu mă surprinde, a fost întotdeauna un om crud și imprevizibil.

— Întotdeauna mi-a părut rău de Rosa, că a trebuit să aibă grijă de el la sfârșit, când ei doi se detestau așa de tare.

— Ştii ce, Mariella? Câteodată mă gândesc că a făcut-o special, ea a fost singura pe care a primit-o în camera lui numai ca s-o facă să sufere.

— Ce oribil! De ce ar face una ca asta?

— Tot timpul a încercat s-o pedepsească pentru că nu a vrut să fie fata vitregă pe care presupun că şi-ar fi dorit-o. A fost o prostie din partea ei să-l îngrijească, dar ştii cum e Rosa. Dacă cineva avea nevoie de ea, nu putea să spună nu, indiferent cine era sau cum o tratase în trecut. Iar el nu mai avea alţi prieteni la sfârşit. Ba chiar aş putea s-o spun şi mai pe şleau: unii sunt convinşi că nu a fost un accident, să cadă aşa de pe cal pe un drum aglomerat.

— Doar nu vrei să spui că l-a împins cineva?

— O, nu, nimic atât de evident. Poate a căzut şi nu a fost ajutat în timp util să evite copitele care l-au strivit. Poate a fost un pic de îmbrânceală în jurul calului. Oricum, nici un martor nu a putut povesti exact ce s-a întâmplat.

Bubuiturile de tun erau atât de aproape, încât se zguduia pământul şi se rostogolea pietrişul pe potecă, iar cerul era negru de fum în faţa noastră.

— Şi ruda ta, doamna Fairbrother, ce părere avea despre sir Matthew?

— Dacă săraca de ea avea vreo părere, era aceeaşi cu a celorlalţi. Aş spune că se temea de el şi îl detesta cam în aceeaşi măsură. Dar putea fi şi fermecător, nu numai rigid. Avea obiceiurile lui mici şi urâte, sătenii se învăţaseră să stea cu ochii pe fiicele lor tinere când era el prin preajmă, dar era capabil şi de gesturi mari. Cred că legătura mea cu familia Fairbrother l-a convins să mă angajeze şi îi sunt recunoscătoare pentru asta, dar nu mă putea suferi şi nu mă lăsa nici măcar să-i schimb cearşafurile când s-a îmbolnăvit.

— Ce s-a întâmplat cu familia Fairbrother, până la urmă?

— Asta n-am aflat niciodată. Înainte ca Max să plece în armată, a făcut o înţelegere ciudată cu tatăl lui: a renunţat la partea lui din avere cu condiţia ca acele colibe amărâte de lângă râu să fie demolate, iar familiile mutate altundeva, altfel nici nu se va apropia de regiment. Aşa că săracii mei veri Fairbrother au locuit într-o casă nouă-nouţă în sat şi, chiar dacă

nu au fost destul de isteți să o ducă bine, măcar au avut parte de un pic de confort. Nu mai trăiește nimeni din familie.

Câteva soții de ofițer ne-au depășit călare, urmate de corpolenta doamnă Seacole, care călărea de una singură, cu fața încadrată de o bonetă de soare care îi flutura și catârul încărcat cu samare. Conversația noastră s-a încheiat, deoarece, pe măsură ce ne apropiam de câmpul de luptă, gălăgia infernală de focuri de muschetă și artilerie îți scutura oasele, deși aflaserăm de la căruțele de ambulanță ce se întorceau că lupta era deja pe terminate și că rușii erau ca și zdrobiți.

Ne-am adunat pe un vârf de deal, în spatele unei mulțimi de britanici care căscau gura, deasupra escadroanelor de rezervă de cavalerie britanică și franceză, aflate în formație perfectă, deși caii tot trăgeau înainte, cu priviri sălbatice. Pe partea stângă, trupele franceze și sarde erau aliniate și așteptau semnalul de atac, în timp ce alte trupe se scurgeau în jos, pe deal. În vale era haos, totul învăluit într-un nor de fum, o mulțime de corpuri care clocoteau, clinchetul baionetelor și loviturile de ghiulea de la tunurile mari de deasupra.

Deși râul Ciornaia era îngust și puțin adânc, avea maluri abrupte pe care soldații se zbăteau ca niște pești. Pe marginea dealului din dreapta noastră se afla un apeduct, construit cam la un metru deasupra pământului, care ducea apa dintr-un rezervor de pe dealuri până în portul Sevastopol. Marginile sale perpendiculare erau ticsite de trupuri secerate de focurile inamicului în timp ce încercau să treacă. La zece minute după venirea noastră, căzuseră val după val de ruși, urmăriți de francezi și sarzi peste râu și în sus pe deal.

Învățasem că războiul arată mai bine de la distanță. Această scenă, o învălmășeală de albastru, maro și roșu, făcea parte din aceeași bătălie ideală care-mi făcuse inima să tresară de bucurie privind trupele mărșăluind pe lângă palatul Buckingham. De la înălțimea la care mă aflam, până și cățăratul trupelor pe marginile apeductului aducea cu o joacă de copii. Aliații îi lăsaseră pe ruși să ajungă până la jumătatea văii și apoi i-au pus pe fugă înapoi sub focuri de armă arzătoare, lăsând în urmă grămezi de corpuri maronii, ca și când armata care se retrăgea ar fi fost o căpiță de fân din care cădeau paie. La un moment dat am văzut un șir de vreo cinci ruși doborâți precum popicele de o singură ghiulea.

După o oră, ce mai rămăsese din armata rusă se retrăsese în tabăra de pe culmi, iar peste câmpul de luptă se aşternuse o linişte întreruptă din când în când de câte un foc de armă. Mă aşteptam cumva ca toată lumea să se ridice, să se scuture şi să plece mai departe, dar nu, cei care căzuseră au rămas căzuţi şi, încet-încet, din toate părţile, au început să curgă soldaţi, ofiţeri, doctori şi infirmieri care avansau hotărâţi printre morţi şi răniţi.

M-am ţinut după Nora pe iarba uscată, toată numai smocuri. De pe câmpul de bătălie încă se ridica fumul, iar din când în când se mai auzea câte o împuşcătură urmată de un urlet de durere. Un infirmier francez din apropiere îi înjura pe ruşii care se retrăgeau, cunoscuţi fiind pentru faptul că împuşcau la grămadă soldaţi inamici răniţi şi membri ai echipelor hărţuite care mergeau pe câmp să adune răniţii. Dar nimic nu mă speria. Când am început să căutăm supravieţuitori, eram prea concentrată la miile de morţi, la rănile lor atroce, la malurile râului îmbrăcate în cadavre, la apa murdară a râului Ciornaia şi la cât de nelalocul meu mă simţeam eu acolo. Unii rămăseseră îngheţaţi în timp, aşa cum căzuseră, cu braţele desfăcute şi expresii fixe de surpriză sau entuziasm, alţii se ghemuiseră anticipând moartea, acoperindu-şi faţa cu mâinile. În timp ce unora le lipseau burta, picioarele, mâinile şi chiar capetele, alţii păreau neatinşi. Cu toţii erau atât de umani, muriseră atât de curând, totul îmi depăşea proaspăta experienţă legată de marea trecere din viaţă în moarte, încât mă simţeam la fel de uşoară şi neajutorată precum o pană bătută de vânt.

Când m-a strigat un bărbat încă în viaţă, am îngenuncheat şi i-am dat o gură de apă. Avea capul prea greu ca să i-l ţin în mâini, aşa că i l-am sprijinit în poală şi numai atunci mi-am dat seama, după culoarea uniformei, că era rus. Nefamiliaritatea lui îmi repugna, asprimea trăsăturilor şi a pielii, părul negru tuns foarte scurt, nasul coroiat, barba plină de coji, faptul că, deşi îşi odihnea capul în poala mea, eu şi cu el nu aveam nimic în comun, nici măcar un cuvânt. Dar chiar atunci a întins mâna şi mi-a apucat o şuviţă de păr între degetul mare şi arătător. Murdăria îi intrase în piele, iar unghia de la degetul mare era neagră, şi totuşi îmi ţinea şuviţa cu blândeţe şi o freca înainte şi înapoi ca şi cum ar fi încercat s-o lustruiască. Apoi s-a uitat în sus, mi-a zâmbit lăcrimos şi a încercat să vorbească.

— Ce e? i-am şoptit. Cu ce te pot ajuta?

Buzele lui au articulat din nou cuvântul, iar eu mi-am apropiat faţa de a lui.

— Ce spui?

Chiar atunci s-a apropiat o ambulanţă franceză, brancadierii au ajuns în dreptul nostru, l-au apucat brutal de genunchi şi de subsuori că scoase un urlet de durere, îl aruncat pe o targă şi l-au dus la râu, unde se aflau şi ceilalţi răniţi din tabăra inamică.

Am rămas unde m-au găsit, învârtind aceeaşi şuviţă în jurul degetului. Aş fi putut să jur că soldatul rostise numele Rosei.

Nora era câţiva metri mai încolo, îngenuncheată lângă un soldat francez căruia îi ridicase mâna şi tocmai îi bandaja o rană de la încheietură. În ciuda faptului că el nu înţelegea o vorbă, ea continua să sporovăiască şi îmi puteam imagina foarte bine amestecul de încurajări şi instrucţiuni pe care i-l servea fixându-l cu privirea ei severă. Apoi s-a ridicat, a chemat un brancardier, s-a apăsat cu mâna la baza coloanei şi s-a pregătit pentru următorul rănit.

Mai târziu am aflat că nu mai puţin de opt mii de ruşi, aproape două mii de francezi şi vreo sută de sarzi căzuseră în acea bătălie. Mulţi erau de părere că aliaţii ar fi trebuit să-i urmărească pe ruşii care băteau în retragere şi, astfel, victoria să fie şi mai categorică, dar, în condiţiile date, ne-am întors cu toţii în tabere.

A doua zi de dimineaţă, mi-am luat inima în dinţi şi m-am dus în biroul doamnei Steward Shaw să o întreb dacă pot să rămân să lucrez în spital. Se afla la birou, scria la ceva care arăta ca un raport imens şi m-a privit fix, neîncrezătoare.

— Aveţi vreun fel de experienţă ca asistentă? Nu, atunci îmi cereţi ceva absurd. Am şi-aşa destulă bătaie de cap să răspund la reclamaţiile doctorului Hall cu privire la asistentele deja existente ca să nu mai am nevoie de încă o doamnă fără pregătire care umblă de colo-colo provocând haos. Habar nu aţi avea cum să vă comportaţi.

— Nu vă cer decât să mă lăsaţi să lucrez ca infirmieră sau ceva...

— Dacă m-aş fi gândit vreo clipă că singura dumneavoastră intenţie a fost să vă insinuaţi în spitalul meu, nu v-aş fi permis să rămâneţi.

— Dar am fost pe câmpul de bătălie ieri...

— Cine v-a permis?

— Nu am cerut permisiune. Am crezut...

— Exact. Nu sunteți soră medicală, domnișoară Lingwood. Nu aveți nici cea mai mică idee ce disciplină presupune acest lucru. Reputația asistentelor din aceste spitale militare este și așa destul de fragilă, ca să ne permitem încă un scandal. Nici nu se pune problema să lucrați în saloane și mă mir că v-a trecut prin cap să îmi cereți așa ceva.

Capitolul șapte

Stukeley Hall (din toate locurile),
Derbyshire
20 iulie 1855

Dragă Mariella,

Tare m-am bucurat să primesc scrisoarea ta și să aflu că Nora se simte mai bine, iar tu reușești să te faci utilă. Nu oricine ar putea în asemenea circumstanțe. Tata s-a mai împăcat cu ideea, cu atât mai mult cu cât primim tot soiul de invitații în locuri importante datorită acestei istorii a ta cu războiul.

Ruth a primit instrucțiuni să-ți trimită toate firele de mătase pentru brodat și acele de care ai nevoie.

Am primit o scrisoare și de la Henry, care ne anunță că este bine, deși trebuie să recunosc că scrisul lui de mână nu prevestește nimic bun. Nici conținutul, care insistă aproape exclusiv pe episodul dispariției Rosei nu indică o stare psihică grozavă. Aș fi fost mai îngrijorată și de starea ta, Mariella, dacă nu m-ar fi liniștit detașarea din ultima ta scrisoare, în special în legătură cu Henry. Am discutat cu tatăl tău această situație în detaliu și am hotărât, în primă instanță, să îi scriu doctorului Lyall, solicitându-i o apreciere justă a stării de sănătate a lui Henry. Ne întristează – nu aș exagera mărturisind că tu și Henry sunteți preocuparea mea principală – gândul că atâția ani de studiu, fără să mai punem la socoteală toate speranțele tale, au fost astfel irosiți. Dar așa e la război și am încredere că vei rezista.

În cele din urmă, se pare că nunta următoare nu va fi a ta, ci a Isabellei. Casa din Dulwich, pe care ea și domnul Shackleton au închiriat-o, este mică, dar tatăl tău a inspectat-o și spune că infrastructura este modernă și acoperișul în stare perfectă.

Isabella are de gând să organizeze ceea ce ea numește „saloanele Crimeii". Printre prietenii noștri, nimeni nu mai vorbește de altceva în afară de dispariția Rosei și de faptul că tu ai urmat-o. Am auzit zvonuri de la ofițerii întorși că Rosa ar fi încercat să facă totul de capul ei (ca să folosesc expresia doamnei Hardcastle), lucru despre care Isabella spune că i-ar sta în fire. Mă surprinde uneori cu atitudinea ei pozitivă în această privință. Toată lumea e ușurată că domnișoara Nightingale și-a revenit după boală și o pomenim cu toții în rugăciuni, după reginā.

Au ajuns până la noi vești despre o înfrângere a aliaților și nu înțelegem cum se poate așa ceva, în condițiile în care toate articolele din Illustrated London News *și* The Times *vorbesc despre cum forțele aliate sunt mult mai puternice, iar rușii au fost îngenunchеați în Sevastopol. Tatăl tău, după cum bine știi, e un mare susținător al lui Palmerston, dar până și el a început să aibă îndoieli.*

Până una alta, aici vara e tot mai fierbinte, iar săptămâna trecută chiar am avut două decese la cămin din cauza arșiței, dar nu pot să nu mă gândesc că într-un caz a fost vorba de un stop cardiac, iar în celălalt de o boală de stomac, poate chiar tifos, deși urăsc să scriu acest cuvânt și sper să fi fost vorba despre altceva. Medicul nu știa sigur.

Poate te întrebi ce caut aici, în Derbyshire. De fapt, și Horatio Stukeley urmează să se căsătorească în septembrie și ne-a scris că, dacă Isabella dorește să-și revendice orice bunuri pe care le mai are la Stukeley, atunci acum ar fi momentul, deoarece plănuiește să redecoreze întregul interior. Isabella s-a arătat, desigur, nerăbdătoare să-și recupereze cele câteva fleacuțețe de mobilă, cum le-a numit ea, pentru noua casă din Dulwich. Când am urcat în podul de la Stukeley, însă, am avut impresia că își oprise niște mobilă foarte bună rămasă de la tatăl nostru, din casa de la Bakewell, pe care mi-o aminteam din copilărie, și nu-mi dau seama cum de eu nu am fost niciodată întrebată dacă nu mi-o doresc. Desigur, eu sunt sora mai mică și îmi amintesc că, oricum, după înmormântare am mers acasă și, în timp ce ne plimbam prin fostele noastre camere, ea mi-a zis să iau orice îmi doresc, dar lacrimile îmi curgeau în șuvoaie, încât abia de puteam zări ceva. În tot cazul, este un birou

foarte drăguț, cu un dulăpior deasupra pentru cerneală și stilouri, și un dulăpior pentru cusut cu trei sertărașe mititele în care obișnuiam să deretic pentru mama, așezând toate mosoarele de bumbac pe culori și făcând ordine în cutiuța cu ace, care cred că ți-ar fi plăcut, dar Isabella a spus că ambele piese îi sunt dragi și s-ar potrivi de minune în noua casă. Ea nu coase niciodată, după cum bine știi, și s-a încordat atmosfera când i-am spus că tu ar trebui să te bucuri de dulăpiorul pentru cusut, care a zăcut plin de praf în podul de la Stukeley atâția ani.

Femeia (fata) pe care urmează să o ia în căsătorie Horatio se numește Georgiana Stokes Lacey (de fapt, cred că ar trebui să o numim „Onorabila"), iar familia ei deține o sumedenie pământuri și proprietăți, inclusiv o topitorie de fier și o fabrică de tacâmuri în Sheffield. Prin urmare, familia prosperă momentan, de pe urma războiului, din câte am înțeles. Ea e doar fiica mezină, cu păr moale și chip rotunjor, dar orișicât.

Horatio Stukeley e mai înalt decât mi-l aminteam, deja suferă de calviție, ca și tatăl lui, și are mâini foarte mari. Nu mi-a fost niciodată ușor să vorbesc cu el. Printre altele, deasupra scării de aici, de la Stukeley, este atârnat portretul fiului mai tânăr, Max, precum și o scrisoare a generalului care îl laudă pentru curajul dovedit în lupta de la Inkerman, așezată dedesubtul portretului. Se pare că avea șanse să fie promovat în grad, dar aceste speranțe s-au năruit la aflarea veștii că a fost rănit. Nu cunoaștem detalii, dar Isabella mă asigură că Max nu se poate număra printre cei morți; cu toții au fost îngrijorați de multe ori în privința lui și de fiecare dată nefondat. Georgiana menționează frecvent o posibilă întoarcere a acestuia. Fascinația ei pentru fratele soțului mi-ar da de bănuit, dacă aș fi în locul lui Horatio. Faptul că acum este rănit pare să-l facă și mai atrăgător pentru Georgiana. Îmi pare rău, desigur, că a fost rănit – am fost foarte impresionată când a venit în vizită la Fosse House, anul trecut, și, de dragul tău, mi-aș dori să fie încă în Crimeea. Mă alina gândul că măcar aveai pe cineva, aproape un membru al familiei, care să te protejeze.

Am primit dormitoare la etajul al doilea, pentru că primul etaj trebuie amenajat pentru Onorabila Georgiana, deși încă nu au început lucrările. Isabella regretă că nu poate sta în

vechea ei cameră, dar amintirile mele despre Stukeley nu sunt atât de fericite încât să mă intereseze dacă locuiesc în aceeași cameră.

Am observat că de la logodna cu dl. Shackleton, care este foarte înțelegător când vine vorba de dorințele ei, Isabella a devenit mult mai critică față de sir Mattheu. Sigur, când am vizitat-o în vara aceea, eram îngrijorată de alegerea ei. Nu l-am plăcut niciodată pe Stukeley, după cum ți-ai dat seama, fără nici o îndoială. Niciodată parcă nu a trecut timpul atât de greu pentru mine, deși m-a bucurat prietenia pe care ai legat-o cu Rosa. Îmi lipseai uneori, din câte îmi amintesc, pentru că nu eram niciodată sigură unde ai putea fi.

De-abia aștept să părăsesc locul acesta. Casa este cu susul în jos. Onorabila G. ne-a însărcinat să ajutăm la eliberarea bibliotecii, pe care dorește să o transforme într-o cameră de zi, deoarece, spune ea, are cea mai bună priveliște spre peluze. Dar aseară, înainte de cină, Horatio a intrat și ne-a găsit golind rafturile și ne-a zis că nu-și amintește să ne fi permis așa ceva. Ne-am simțit nespus de stinghere, pentru că a intrat trântind ușa după el și l-am auzit închisiv încuind-o. În timpul cinei, el și Georgiana nu și-au vorbit deloc. Un început deloc promițător, oricum ai lua-o. Îi compătimesc pe amândoi.

Cât despre ce se mai întâmplă acasă, eu și doamna Hardcastle abia ne mai vorbim. Ea merge acum la altă biserică, deși am aflat de la domnul Shackleton că slujba i se pare cam pretențioasă. Mă tem că nu a iertat-o pe Isabella pentru că s-a măritat cu domnul Shackleton. În definitiv, el valorează patru mii pe an, în timp ce Isabella nu are mai nimic. Îmi lipsește doamna Hardcastle și, fără contribuția ei, mă tem că cel de-al doilea cămin pentru guvernante nu va putea fi păstrat. Tatăl tău este și el mai puțin generos ca altădată. E trist fără tine, Mariella, deși incursiunea ta în Crimeea se pare că i-a priit afacerii lui, mai ales în termeni de cunoștințe și relații. Așadar, casa este tot mai tăcută, iar curând se va muta și Isabella. Nu cred că guvernantele au nevoie de tot timpul meu, astfel că îmi voi căuta o nouă cauză. Cunoștința Rosei, Barbara Leigh Smith, m-a însoțit, după cum a promis, la cămin și ne-am entuziasmat împreună la gândul că fetele ar putea beneficia într-o bună zi de o programă școlară variată și completă. Câteva dintre bietele

guvernante parcă au prins viață amintindu-și de fostele lor eleve. Deși Isabella nu acceptă să se afle în aceeași încăpere cu domnișoara Leigh Smith, din pricina a ceea ce ea numește circumstanțele dubioase în care aceasta a venit pe lume, eu și Barbara ne înțelegem tare bine. A fost o vară neobișnuit de încinsă, după cum am mai scris. Grădina este uscată. Când ne întoarcem la Fosse House, vom începe lucrul la trusoul Isabellei, deși va fi o muncă tristă fără ajutorul tău. Are de gând să poarte gardenii la pălărie.

Am auzit că din cauza temperaturilor ridicate a izbucnit din nou holera în tabere. Mă bazez pe Nora că va avea grijă să bei doar apă curată. Este destul de târziu și mă pregătesc de culcare. E aproape lună plină și reușesc să zăresc pe fereastră grădina italiană, în care te jucai cu Rosa.

Dacă îți scriu că mi-e dor de tine, nu trebuie să o iei ca pe un reproș.

Maria Lingwood (mama ta).

Capitolul opt

Crimeea, 1855

Clima din Crimeea era foarte ciudată. Uneori ai fi jurat că e clima englezească de acasă, cu ceruri albastre şi senine şi norişori albi pufoşi, urmate de zile ploioase şi monotone sau rafale de vânt. Dar era doar o iluzie tocmai bună să păcălească trupele aliate zi după zi; nopţile de iarnă erau mai reci, furtunile violente, vântul bătea mai puternic şi soarele verii mai arzător decât s-ar fi aşteptat oricine. Iar vremea era mai schimbătoare; o dimineaţă încinsă se putea transforma într-o seară foarte răcoroasă, liniştea zorilor putea fi spulberată mai târziu de un uragan.

Vânturile Crimeii purtau mirosul sărat al mării, praful de pe podişul de deasupra Sevastopolului, seminţe de iarbă, mirosuri neplăcute, holeră (după părerea unora) şi, mai mult decât orice, purta zvonurile. Uneori mi se părea că, de fapt, ştirile nu-mi ajungeau la urechi rostite de cineva, ci că îmi circulau ca un curent de aer prin minte, purtate de un val de aer fierbinte. Ştiam, de exemplu, că războiul se ducea pe trei fronturi, iar noi eram doar pe unul dintre ele. În Marea Baltică, aliaţii bombardaseră cu succes Sveaborgul, în golful Finlandei, punând astfel în pericol Sankt Petersburgul. Aproape de graniţa de est a Turciei, pe de altă parte, oraşul Kars, păzit de o garnizoană britanică, era asaltat de ruşi. Prin urmare, starea predominantă, aşa cum se vedea din tranşeele de deasupra Sevastopolului, era una de impas.

Ştiam că faimosul bucătar-şef francez, Alexis Soyer, era hotărât să ne reformeze bucătăriile din regimente, astfel încât soldaţii de rând să nu mai primească o halcă de carne crudă în fiecare dimineaţă, şi se aştepta să găsim metode pentru a o găti

până la ora cinei. Știam că generalul francez Pelissier și noul nostru general Simpson tot nu își prea vorbeau, doar când era absolut necesar. Auzisem că domnișoara Florence Nightingale se întrema pe zi ce trecea și era posibil să se întoarcă în Crimeea curând pentru a încheia inspecția întreruptă a spitalelor noastre, perspectivă considerată de multe asistente și majoritatea medicilor ca o binecuvântare cel puțin chestionabilă. Și mai știam despre căpitanul Max Stukeley, care petrecuse șase săptămâni la Renkioi, în Turcia, într-unul din noile spitale din prefabricate concepute de Brunel, adică în condiții de cea mai înaltă igienă și confort, că refuzase cu îndărătnicie să se întoarcă invalid acasă, deci revenise în Crimeea.

Mă așteptam să o viziteze pe Nora la un moment dat. Poate chiar îmi aranjam părul cu mai multă grijă pentru eventualitatea în care m-aș fi ciocnit de el. În schimb, am refuzat să-mi permit orice speculație cu privire la starea piciorului rănit al căpitanului Stukeley sau la eventualitatea unei vizite din partea sa. În loc de asta, în fiecare după-amiază stăteam cu echipa mea de femei la umbra spălătoriei, servindu-le de ghid în lumea fascinantă a pliurilor și încrețiturilor și învățându-le metoda corectă de a atașa o mânecă la o bluză.

Dar într-o zi, absorbită fiind de sarcina delicată de a întoarce o manșetă, am observat că toate privirile se luminaseră, îndreptate spre capul meu, și că eram urmărită.

O voce rosti în spatele meu:

— Domnișoară Lingwood, ce minune îmi iese în cale!

Am tras de fir cu atâta putere, încât materialul a făcut cute, dar nu m-am întors să-l privesc.

— Căpitane Stukeley.

— Mă întreb, domnișoară Lingwood, dacă îmi puteți acorda o clipă din prețiosul dumneavoastră timp.

Eram atât de furioasă pe mine că mă emoționasem, încât abia mi-am putut stăpâni vocea sau capul să nu tresară, așa că mi-am petrecut următoarele câteva minute explicând cum trebuie folosit tivul aparent pentru a coase marginea manșetei de interiorul mânecii și cum toate cusăturile nu trebuie să aibă mai mult de douăzeci și cinci de milimetri. Apoi mi-am înfipt acul în material și m-am ridicat în picioare, la timp să îl observ pe Max adâncit în conversație cu o femeiușcă amorezată de el

care, în ciuda lipsei evidente de îndemânare, se oferise să-i coasă o cămaşă elegantă pentru un dineu al ofiţerilor planificat pentru săptămâna următoare.

Am făcut împreună câţiva paşi pe drumul care trecea prin faţa spitalului, sub privirile curioase a zeci de spectatori. Max era teribil de palid, cu ochii injectaţi, avea mustăţi lungi în părţi, riduri drepte pe frunte şi obraji, şi aproape nici un pic de flexibilitate în piciorul drept. Una peste alta, în afară de faptul că stătea în picioare, arăta doar puţin mai bine decât ultima dată când îl văzusem pe patul de spital.

— Toată lumea a crezut că vei fi trimis acasă, am spus eu.

— Nu mai spune? Nici nu mă gândeam să mă las expediat din cauza unei dureri de genunchi. Am lăsat prea multe treburi nerezolvate aici. Şi bine am făcut că am insistat să mă întorc, altfel m-aş fi lipsit de priveliştea plină de inspiraţie a şcolii de cusut pentru neveste şi văduve a domnişoarei Mariella.

— Sunt convinsă că se petrec lucruri mult mai interesante în Peninsula Crimeea.

— Puţine. Ai fi surprinsă.

Când l-am fixat cu privirea pe sub marginea pălăriei de muselină, am fost uşurată să descopăr că, în ciuda faptului că părea cu zece ani mai bătrân, scânteia ironică din ochii lui nu dispăruse.

— Oricum, domnişoară Lingwood, cred că îţi sunt profund îndatorat. Dacă n-ai fi fost dumneata, piciorul meu drept ar fi putrezit într-o groapă acum.

— Cu greu îmi pot asuma succesul.

— Din câte îmi amintesc, ai fost tare îndârjită când mi-ai recomandat să insist să nu mi-l amputeze.

— Nora mi-a dat ideea, iar eu doar am adăugat că doctorul Thewell...

— Thewell. Asta era. Lui trebuie să-i mulţumim.

Tonul lui era atât de amar, încât am schimbat subiectul.

— Ai pomenit de treburi nerezolvate.

— Doar într-o anumită măsură. O singură problemă nerezolvată: războiul. Doi: să mă informez de sănătatea dragei mele prietene Nora McCormack, dar din moment ce am găsit-o la comanda unui escadron de cinci infirmiere, îmi imaginez că s-a pus pe picioare. Trei: să o găsesc pe Rosa.

Am remarcat că în lista lui nu apărea nicăieri bunăstarea Mariellei Lingwood.

— Ne-am descurcat şi fără ajutorul dumitale: am întrebat de Rosa încontinuu.

— Nora mi-a zis că o femeie a fost zărită lângă râul Ciornaia.

— A zărit-o un irlandez beat, da. Şi oricum, noi am fost pe malul râului după luptă şi bineînţeles că nu era nici urmă de Rosa. Deşi jur că un soldat rus rănit i-a rostit numele.

— Trebuie să fie o legătură: râul Ciornaia curge spre nord-vest, prin satul Inkerman, iar mai departe în mare, dar nu pot să nu mă gândesc că ai intuit corect şi irlandezul a fost pur si simplu luat de val de propriile fantezii.

Tonul batjocoritor al lui Max căpătase o nuanţă nouă de brutalitate, iar bucuria şi uşurarea pe care întâlnirea cu el mi le provocase se risipeau grăbit.

— Am hotărât să mă întorc la peştera de deasupra satului Inkerman, unde a fost văzută Rosa pentru ultima dată.

— Nu e foarte aproape de linia rusească? Nu poate fi...

— Domnişoară Lingwood, vrei să mă însoţeşti la o plimbare până la fortăreaţă? Şi-a întins braţul şi şi-a arcuit o sprânceană.

Gestul, însoţit de o schimbare bruscă de ton, era prea emfatic ca să-l pot refuza şi, deşi nu l-am luat de braţ de teamă că doamna Shaw Stewart ar putea intra la idei, am mărit pasul pentru a-l depăşi, până am ieşit din raza auditivă a ultimei cabane.

— Mariella, în timp ce stăteam în spital am întâlnit un soldat care petrecuse multe luni recuperându-se în urma unei răni la gât şi care a devenit nespus de entuziasmat când i-am povestit despre Rosa. Mi-a spus că a fost vindecat de multe ori de doctorul Thewell al dumitale şi că avea o asemenea încredere în dânsul încât a fost gata să se ducă până la Inkerman, deşi nu a ajuns niciodată la peşteră. În schimb, l-a găsit pe Thewell pe un deal, aproape degerat, îmbrăcat doar pe jumătate şi aiurând despre o femeie numită Rosa. Amicul meu l-a dus pe Thewell înapoi la spital, unde l-am vizitat şi eu pe urmă. Dar deja, după cum ţi-am mai zis, nu mai vorbea nimic desluşit ori inteligibil.

— Deci nu ai aflat nimic nou...

— La scurt timp după dispariţia Rosei am fost la peşteră şi nu era nici un semn că ar fi trecut pe acolo. Am privit înăuntru,

de jur împrejur, şi am urcat până pe deal, încercând să-mi imaginez unde s-ar fi putut duce. Asta e tot. În timpul ultimelor săptămâni în spital m-am blestemat că nu am cercetat mai amănunţit.

— Dar ce speri că vei găsi acum? Cu siguranţă, nu crezi că Rosa ar putea fi încă acolo.

— Nu ştiu ce să cred.

Era mai rece ca niciodată, parcă şi mai inaccesibil din cauza uniformei impecabile şi a chipului palid.

— Dar erau lucruri pe care le cunoşteam despre el, pe care le rostise, care mă alarmau cu privire la ce s-ar fi putut întâmpla.

L-am privit o clipă şi apoi i-am zis:

— Voi veni cu tine, dar vocea îmi era atât de nesigură încât a trebuit să-şi aplece urechea ca să mă audă.

— Ba nu.

— Nu ştiu ce sugerezi că i s-ar fi întâmplat Rosei. Nu te înţeleg. Dar aş vrea să merg la acea peşteră, chiar şi numai pentru că Henry şi Rosa au fost acolo la un moment dat.

— Nu am nici cea mai mică intenţie să te iau cu mine.

— Atunci de ce mi-ai zis că vrei să mergi?

— Să te avertizez, să te pregătesc pentru ce e mai rău.

— Voi veni. Nu mă poţi opri.

— E prea periculos. Nu mi-ai fi de folos, oricum.

— Atunci nu trebuia să-mi zici nimic despre asta.

Clasa mea de cusut se adunase în depărtare, nu cumva să le scape nimic din cearta noastră, aşa că am coborât tonul.

— Nu te poţi aştepta din partea mea să stau aici în timp ce tu te duci acolo singur, în starea în care eşti.

— Şi cât timp crezi că ţi se va permite să mai rămâi în spitalul ăsta, dacă se află că ai petrecut o zi bătând Crimeea cu mine?

— Nu e treaba nimănui. Şi oricum, puţin îmi pasă.

— Ia te uită. Dacă domnişoara Lingwood vrea să vină, cine sunt eu să o opresc? Şi totuşi îmi amintesc că te-am văzut călărind la Stukeley şi a fost o privelişte demnă de toată mila. Însă, presupun că dacă nu sunt de acord să te însoţesc nu se ştie de ce ai fi capabilă.

Şi-a scos exasperat chipiul şi s-a retras şchiopătând, înconjurat de spectatorii la cearta noastră.

În seara aceea am primit un bilet în care mi se spunea că urma să mă întâlnesc cu căpitanul Stukeley în dimineața următoare la ora șase, la porțile de la British Hotel, și că trebuia să mă îmbrac corespunzător. Mi-am făcut curaj să înfrunt protestele Norei privind această expediție, dar, spre surpriza mea, ambele mele colocatare au fost de acord cu decizia luată.

— Ai ceva, îmi spuse Nora, ceva care pare să-ți fi dăruit o viață magică în războiul ăsta. Poate tu îl vei proteja pe Max de rău.

— Aș fi mers eu, spuse doamna Whitehead, într-o izbucnire bruscă de intimitate, dar, vorba aceea, nu cunosc o femeie în toată Crimeea care să nu vrea să plece călare cu căpitanul Stukeley, indiferent câte picioare ar fi pierdut.

Toate trei am petrecut pe urmă o oră alegând ce să port. În cele din urmă, am împrumutat de la doamna Whitehead o cămașă spălăcită și o eșarfă care, ne-am gândit noi, m-ar fi făcut să semăn cu o țărăncuță sau o femeie din tabără.

— Și trebuie să-ți apleci mai mult umerii, dacă vrei într-adevăr să nu ieși în evidență.

Nora a insistat să port un crucifix vizibil în jurul gâtului.

— Dacă cumva te vor prinde rușii, se vor purta mai blând văzând că ești credincioasă. Îi respectă pe romano-catolici. Cât despre medalion și inelul de logodnă, ar fi bine să le lași aici, pentru orice eventualitate. Ar fi doar niște tentații pe drum.

— Nu plănuiesc să fiu prinsă de vreun rus.

— Nu poți fi sigură de nimic. Max nu mai este la fel de ager cum era odinioară. Să stai cu ochii pe el și nu-l lăsa să se surmeneze fizic. Și să nu-l necăjești cu vreuna din migrenele tale. Să ai grijă să bei destule lichide.

Mi-am scos inelul de pe deget și i l-am dat, împreună cu medalionul, deși îmi lăsase o ușoară urmă pe piele, pe care am încercat să o îndepărtez frecând locul cu cealaltă mână.

Capitolul nouă

În ciuda pregătirilor, expediția noastră a început prost, pentru că singurul semn că Max se afla la British Hotel erau cei doi cai mari împiedicați din fața porților. Când a ieșit în sfârșit, mi-a spus că luase un mic dejun consistent pregătit de doamna Seacole și se așteptase să vin să îl caut. Nici nu porniserăm bine, pe la șase și jumătate, că deja ne purtam pică, fiecare susținând că celălalt îl făcuse să aștepte.

Împrumutase pentru mine un cal negru cu stea în frunte, al cărui stăpân murise în atacul asupra Redanului. Mă simțeam intimidată de mărimea lui, dar îl chema Solomon și părea să aibă o fire mult mai domoală decât Flight, deși era la fel de marcat de bătălii. Deși muștele îi chinuiau ochii urduroși, în ciuda apărătoarelor împletite din sfoară roasă, abia dacă dădea din coadă și își mișca încet capul dintr-o parte în alta. Între timp, Max se costumase în pantaloni armenești cumpărați din piața de la Kamișevaia și o cămașă lungă împrumutată de la un infirmier, pe care o purta ca pe o tunică, cu centură la brâu. În jurul capului își înfășurase o eșarfă albă lungă, ca turcii, care îi completa imaginea de tâlhar slăbănog. În urma lui a ieșit doamna Seacole, care îmi zâmbea cu toată fața în timp ce umplea o desagă cu butelci și mâncare. Când am pornit, mi-a plesnit calul așa de tare peste crupă în semn de încurajare, că acesta a sărit pe loc.

Aproape nu am scos o vorbă cât am parcurs primii kilometri. Ultima mea experiență călare, alături de lady Mendlesham-Connors, se terminase atât de catastrofal, că îmi foloseam toată concentrarea ca să nu cad din șa și, chiar și când am încercat să spun ceva, mi s-a tăiat vorba imediat. După ce am văzut cât de greu s-a urcat Max pe cal, am spus:

— Nu ar trebui să fii în Crimeea, când eşti aşa de grav rănit. Ce mai poţi face pe câmpul de bătălie?

— Mai mult decât un general obişnuit, domnişoară Lingwood. Sunt chiar mai de folos decât un bărbat întreg, pot spune. Mai bine să arunci un bun deja stricat în bătălie, decât să iroseşti puţinii soldaţi apţi.

Următoarea mea încercare a fost la fel de lipsită de succes.

— M-ai auzit când ţi-am spus la spital că mama dumitale vitregă se recăsătoreşte?

— Nu mă interesează câtuşi de puţin bufoneriile acelei femei.

— Şi am înţeles că şi Horatio urmează să se căsătorească. O cunoşti pe mireasă?

— Una din fetele Stokes Lacey. A ales cea mai bogată familie din ţinut. Bani, nu sentimente. Se merită unul pe altul.

Am renunţat. Sumbru şi cu un picior ţeapăn, Max nu semăna deloc cu ofiţerul impertinent care îl sfidase pe Henry galopând ca nebunul pe câmpia Crimeii într-o cursă cu obstacole. În ciuda sentimentului crescând de izolare, mi-am ţinut capul sus tot timpul cât am traversat tabăra imensă de corturi şi cabane, unde bărbaţii erau prinşi în diverse activităţi de petrecere a timpului, cum ar fi curăţatul puştilor sau mărşăluitul dintr-o parte în alta. Pentru ochii mei neexperimentaţi, totul părea absolut obişnuit, dar din când în când Max arunca priviri neliniştite în jur să fie sigur că nu e auzit şi schimba câteva vorbe conspirative cu vreun ofiţer. Când am ajuns în tabăra francezilor, s-a ridicat în şa să le adreseze nişte insulte glumeţe unor bărbaţi aşezaţi în jurul unui foc de tabără, dar a refuzat invitaţia la cafea. Am fost prezentată ca *ma cousine, une vivandière*[1], ceea ce nu a domolit defel privirile şi zâmbetele lascive.

Cu cât înaintam, cu atât mă simţeam mai nefericită. Fusesem atât de ocupată cu o seară înainte să pregătesc detaliile acestei călătorii, că nu mă mai gândisem la scopul ei. Acum bănuiam că Max era atât de îngrozit de ce am putea găsi în acea peşteră

1. „Verişoara mea, o vivandieră" (în fr. în orig.); „vivandieră", femeie care însoţea trupele militare pentru a vinde soldaţilor produse alimentare şi alte articole de consum.

încât nici nu îndrăznea să își exprime temerile. Dacă într-adevăr credea că la finalul călătoriei ni se vor confirma cele mai sumbre gânduri și orice speranță va muri, nici nu mă mai miram că era atât de închis în sine, tot timpul alert, dar deloc entuziast, și că îmi acorda atât de puțină atenție, încât uneori mă întrebam dacă ar fi observat că mi-am întors calul și m-am întors la Nora. Până la urmă, mi s-a făcut prea frică să mai gândesc coerent. Deși încercam să mă conving că era imposibil ca Henry să-i fi făcut rău Rosei sau oricui altcuiva, când mă gândeam la comportamentul lui de la Narni, singura certitudine părea să fie că habar nu aveam de ce era cu adevărat în stare.

Când am ajuns la dealul Sapun, peisajul era tot de țară, dar mai abrupt, punctat de ultimele gărzi aliate care stăteau la umbră, îmbrăcate în cămăși fără mâneci. Avanposturile turcești se remarcau prin covorașele de rugăciune strânse sul și mirosul de tutun de la țigările de foi pe care le fumau soldații. Acum, că mă convinsesem de abilitatea de a mă ține în șa pe spatele lat al lui Solomon, începusem să fiu atentă la pericolul țintașilor ruși. Ghiulelele și obuzele continuau să bubuie din direcția bastioanelor, iar după ce trăisem ultimele două luni la marginea unei comunități de corturi unde viețuiau mii de bărbați, mi se părea foarte straniu să călăresc pe un teritoriu aproape nelocuit. Treptat, drumul s-a golit tot mai mult și zumzetul vocilor s-a stins complet, nu însă și zgomotul obuzelor. Am intrat într-o vale care fusese odată fertilă, unde conace în ruine străjuiau grădini dezolante, după ce fuseseră jefuite până și de ultima piesă de mobilier, iar grădinile de zarzavaturi – năpădite de buruieni. Din loc în loc, drumul era presărat cu urmele trecerii armatelor: o gheată ruptă, o roată de căruță, scheletul unui măgar.

Apoi dealurile deveniră tot mai sălbatice, presărate cu pietre și arbuști scheletici, traversate de râpe abrupte, unde tăcerea era spartă, pe rând, când de croncănitul corbilor, când de sunetul spasmodic al artileriei. La o răscruce, Max coborî de pe cal, scoase o ploscă din desagă și se propti de un perete prăbușit pe jumătate. Din cauza drumului greu, avea chipul pământiu, deși rămânea în continuare încordat și vigilent.

Scoase dopul, mă privi în timp ce înghițeam apa călâie cu gust metalic și apoi bău și el din aceeași ploscă.

— Nu prea are sens să mergem mai departe.

Vocea lui era monotonă, iar ochii i se goliseră de orice urmă de strălucire.

— Dacă mergem în continuare, vom ajunge în cele din urmă pe drumul spre Sevastopol. Pe drumul celălalt, în sus, e locul în care Thewell al dumitale a trăit ca un pustnic în săptămânile de dinainte de a fi trimis acasă. E doar o peşteră scobită în coasta dealului – şi e periculos: am deveni ţinte sigure.

— Te-aş ruga să nu vorbeşti despre el aşa, cu Thewell *al dumitale*.

— Îmi cer scuze, domnişoară Lingwood.

— Nu este Thewell *al meu*. E o cruzime din partea ta să te exprimi astfel şi cred că ar trebui să fii conştient de asta.

Am încercat să privesc liniştită în sus, ca şi cum perspectiva de a fi răpită de un ţintaş rus ar fi fost un risc pe care mi-l asumam atât de frecvent, că o dată în plus nu mai conta. Peştera, puţin mai mare decât o unghie neagră înfiptă în stâncă, se afla sus de tot pe deal, aparent pe marginea unei prăpăstii.

— Dar cum a supravieţuit? am şoptit eu.

— Pacienţii lui, cei câţiva care au ajuns până aici, îi aduceau mâncare şi combustibil şi primeau în schimb sfaturi de la el, deşi nu cred să fi fost o situaţie prea confortabilă. Îmi amintesc că, iarna, vântul care bate dinspre mare se roteşte ca un derviş prin văile astea.

— De ce ar fi ales să vină tocmai aici, din toate locurile?

— Poate că îl legau amintiri puternice de Inkerman. Cred că toţi simţim aşa, toţi cei care am luptat la Inkerman.

— Nu a pomenit niciodată de Inkerman în scrisori.

— Ei bine, sigur că nu a făcut-o. Majoritatea preferăm să tragem cortina. Dar priveşte în jurul tău.

Mi-a arătat cu degetul o pată albă în iarba de la picioarele mele.

Piatră? Nu. Os – sau oase. Un deget curăţat de carne. Apoi am privit mai atent şi am văzut că era ataşat de o mână care se ţitea din pământ, ca şi cum posesorul ei ar fi încercat să iasă croindu-şi drum cu unghiile. Apoi am observat o pereche de nasturi ruginiţi în iarbă şi o fâşie de material, un glonţ, o bucată de metal, încă un os. Cu cât cercetam mai mult, cu atât îmi dădeam seama că solul era presărat cu rămăşiţe ale luptei, pe jumătate îngropate.

— Oricât de atent ai fi pe unde calci, aici păşeşti pe chipurile morţilor, spuse Max.

Am ascultat briza foşnind prin iarba uscată, nişte pietricele rostogolindu-se. Lângă Ciornaia, soldaţii se răsfiraseră pe hectarele de teren deschis şi se năpustiseră în vale, călcându-şi în picioare tovarăşii morţi. Aici probabil se înghesuiseră cu toţii, fără să aibă unde să o ia la sănătoasă ca să scape de duşmanul care îi urmărea.

— Bătălia de la Inkerman s-a dat pe timp de ceaţă şi nimeni nu ştia de unde urma să vină atacul următor. Se spunea că nici măcar generalul rus nu avea o hartă a terenului, cu toate că inamicul, cu rarele lui sclipiri competente, se strecura în spatele nostru în întuneric, iar unii soldaţi nici nu aveau timp să se trezească înainte să-şi dea seama că luptă corp la corp cu un cazac. Eram înnebuniţi de frică şi confuzie. Nu ne puteam alinia în formaţie, nu aveam o strategie. Au fost săvârşite nişte greşeli flagrante. L-am zărit pe Thewell al dumitale o dată, de două ori pe câmpul de luptă la Inkerman, deşi în momentul acela nu ştiam cine este. Medicii nu obişnuiesc să se aventureze până la linia de tragere, dar el nu a dat niciodată înapoi, trebuie să recunosc. Thewell se apleca asupra soldaţilor imediat cum erau împuşcaţi, le oblojea rănile şi le dădea apă de băut. E o minune că a supravieţuit. Iar mai târziu, când l-am cunoscut mai bine, mi-a povestit despre soldaţii răniţi pe care îi întâlnise şi care ar fi supravieţuit foarte bine, dacă ruşii, aflaţi în retragere, nu i-ar fi înjunghiat în faţă sau în stomac, în timp ce răniţii zăceau şi cereau apă. Rănile acelea fatale şi gratuite provocate de baionetele ruseşti îl obsedau. Necazul cu Thewell al... cu Thewell era că el privea războiul ca pe un soi de sport, care în mod absolut întâmplător şi regretabil avea ca rezultat pierderi de vieţi, ca un fel de rugby. E perfect acceptabil ca unui soldat să i se frângă gâtul în focul luptei, dar e inadmisibil să fie călcat în picioare de echipa adversă, ulterior.

— Vorbeşti despre el cu dispreţ, ca şi cum ar fi fost un amator.

— Cu toţii ne-am comportat ca nişte amatori. Am dus războiul ăsta ca şi cum fiecare mişcare ar fi fost separată de cea anterioară. După Inkerman, un soi de teroare a umplut taberele. Ne-am dat seama că nici nu putea fi vorba să asediem Sevastopolul

atunci, iarna, pentru că le permiseserăm ruşilor să-şi fortifice poziţiile un timp prea îndelungat. Şi nici nu ne puteam întoarce acasă, fiindcă se investise prea mult orgoliu şi prea mulţi oameni ar fi murit în zadar. Vremea s-a înăsprit groaznic şi circa o săptămână mai târziu uraganul ne-a spulberat corturile şi ne-a scufundat vasele cu provizii. Hainele soldaţilor erau ude şi nu se uscau. După Inkerman, Thewell nu a mai putut să lucreze la spital, fiindcă nu-şi putea desprinde gândul de la oamenii care mureau de frig în tranşee. Aşa a ajuns să lucreze în prima linie, unde a cunoscut-o pe Rosa.

— Se simţea responsabil pentru ce se întâmpla. Credea că putea să se încreadă în armată. Nu a înţeles.

— Atunci nu ar fi trebuit să se implice.

— Ei bine, voi merge cu siguranţă până la peşteră. Chiar şi pentru a sta o clipă în locul prin care au trecut ei. Poţi aştepta aici, dacă pofteşti.

S-a ridicat în picioare şi, cu caii de dârlogi, am apucat-o pe drumul care trecea prin spatele ruinelor unei bisericuţe, apoi urcarăm în zigzag dealul abrupt. La bisericuţă am făcut o pauză şi ne-am uitat în interiorul întunecat; câteva dale de piatră sparte, rămăşiţele unui perete pictat, sfinţi cu ochi eliptici şi halouri rotunde şi straie ţepene, dar în afară de asta era o ruină golită de tot ce ar fi putut fi folositor, cu urme de lovituri pe pereţi, pete pe podeaua de piatră şi o bucată de pânză sfâşiată aruncată într-un colţ.

Max stătea în uşă, sprijinindu-se în mâna dreaptă.

— Îmi place capela asta, dumneata ce zici, domnişoară Lingwood? Mă mai linişteşte puţin, cu toate că ştiu că unii amărâţi s-au târât până aici ca să moară în timpul luptei. Dar mă apucă râsul când mă gândesc la toate doamnele de acasă care se prosternează în faţa aceluiaşi Dumnezeu ca şi cei din Sevastopol. Care rugăciuni vor fi ascultate, ce crezi? Având în vedere că, e cât se poate de limpede, El va trebui să facă pe plac unei tabere în detrimentul celeilalte?

Nu i-am răspuns, de teama furiei şi a batjocurii sale. A trebuit să mă dau repede un pas înapoi ca să-l las să treacă şi, chiar şi aşa, mâna lui dreaptă a atins-o uşor pe a mea când şi-a făcut loc pe lângă mine, şchiopătând cu piciorul lui rănit. După aceea l-am lăsat să o ia mult în faţă, înainte să îl urmez.

Ostilitatea lui era de neînduplecat, iar în clipa în care m-a atins cu atâta nepăsare am zvâcnit pe dinăuntru din cauza indiferenței lui.

Cu toate că cerul se acoperise de nori, era zăpușeală pe cărare și, în ciuda avertizărilor Norei, un început de migrenă mă împungea din spatele frunții. Singura mea alinare era Solomon, care mergea atât de aproape de mine, încât își lipea câteodată nasul de brațul meu, și al cărui mers liniștit sugera că plimbărica asta nu însemna nimic pentru el, care era obișnuit cu rigorile bătăliei. În cele din urmă, după o ultimă serpentină, am ajuns pe un mic platou, închis în spate de peșteră și în față de un perete jos de stâncă. Deasupra capetelor noastre, soarele devenise un disc palid ascuns de o ceață groasă, gălbuie, dar căldura nu se domolea.

Peștera lui Henry era de înălțimea unui om și destul de largă, dar se continua în spate doar vreo zece metri, nu mai mult. Am rămas la intrare și mi-am lipit mâna de piatra caldă. Mă așteptasem să fiu emoționată, odată ajunsă într-un loc cu o asemenea încărcătură, dar nu simțeam nimic. Max a priponit caii înăuntru, unde căldura era doar o idee mai blândă, aerul mirosea greu a piatră udă și excremente de animale, iar pământul purta urmele focurilor trecute. Ca loc de viețuire, singurele caracteristici izbăvitoare ale peșterii erau peretele de piatră, protector într-o anumită măsură, și priveliștea care te lăsa fără suflare, cu podul peste râul Ciornaia, ruinele orașului Inkerman și, de cealaltă parte a văii, încă un deal stâncos. Râul se lărgea șerpuind la dreapta și la stânga, ca să dispară apoi în spatele pintenului unui deal, în drumul său spre mare. Nu se zărea nimeni la orizont, cu excepția, în depărtare, a unei figuri ghemuite care avea grijă de o duzină de capre, iar de câte ori se oprea artileria, ajungea până la noi un clinchet ușor.

Mi-am zgâriat un deget de la picior călcând în cenușa rămasă de la focuri, pe podeaua peșterii, și am cercetat pereții, căutând indicii ale trecerii lui Henry și a Rosei pe acolo, dar nu am găsit decât niște resturi, cutii de conserve înnegrite și o sticlă spartă. În fundul peșterii podeaua se unea cu acoperișul, lăsând o despicătură îngustă. Cu grijă am băgat mâna. Nimic. Mi-am cercetat din nou sufletul în căutarea unei urme de neliniște sau bucurie pentru că mă aflam aici, chiar în locul în care Henry își petrecuse ultimele săptămâni din Crimeea, dar

mă simţeam doar anesteziată. Părea atât de departe de mine acum, încât cu greu îmi puteam aminti chipul lui, în afara unei străfulgerări a părului său năclăit şi mâinile fierbinţi care mă pipăiau, în camera strâmtă de la Narni.

Max mi-a atras atenţia asupra dealurilor acoperite de tufişuri de vizavi de noi.

— De partea cealaltă a acelui deal se află Sevastopolul. Un drum se întinde de-a lungul râului şi estuarului. Francezii şi-au instalat o tabără acolo, dar ruşii stau cu ochii pe ei. Venind până aici, Thewell s-a plasat, fără îndoială, la marginea extremă a războiului.

— Deci ce cauţi până la urmă, Max? Crezi că Rosa a murit aici, aşa-i?

— Cred că Thewell îşi pierduse minţile.

— Era medic.

— Era nebun.

— Eşti foarte crud. Era bolnav.

Obscuritatea privirii şi rigiditatea trupului său rănit erau formidabile.

— Mariella, eşti într-atât de oarbă încât nu vezi ce s-a întâmplat? Nu ţi-ai dat seama că tot timpul cât ea a fost la Londra, el era obsedat de ea? După ce s-au întâlnit aici, nu a mai lăsat-o în pace. Venea în tabără noapte de noapte, bătea la uşa ei strigându-i numele. Ea îi spusese că nu-l iubeşte, dar el nu voia să audă. În cele din urmă l-am târât până la cabana mea, unde s-a aşezat pe pat şi a început să plângă ca un copil. Mi-a spus că Rosa îl iubea cu pasiune, că îl urmărise din momentul în care o întâlnise în salonul vostru şi îl înnebunise cu perseverenţa ei încă de atunci. Nu putea să facă un pas în Londra, că dădea de ea: în spitalul lui, în casa lui cea nouă, la o conferinţă pe care o susţinuse. În sfârşit, se pare că şi în Crimeea venise tot ca să uite de ea, dar ea l-a urmărit.

— Poate acesta a şi fost motivul secret pentru care şi-a dorit să vină.

— Parcă ai fi Thewell. Nimic nu îl putea convinge că el era ultima persoană pe care ar fi iubit-o Rosa. Stătea acolo, înfăşurat în haina lui imensă, cu pumnii strânşi pe genunchi şi faţa înecată în lacrimi, repetând la nesfârşit: Pe mine mă iubeşte, pe mine mă iubeşte.

— De ce eşti atât de convins că nu-l iubea?

De fiecare dată când unul din noi pronunţa cuvântul *iubire*, rezonanţa acestuia mă săgeta ca o nouă lovitură în piept.

El dădu din cap şi-mi studie chipul cu atâta intensitate şi concentrare, încât am început să tremur.

— Dumnezeule, chiar trebuie să mă întrebi? Nu ţi-ai dat niciodată seama că exista o singură persoană pe lume pe care ea o iubea din toată inima? Draga mea Mariella, cât de simplă ar fi fost viaţa ta fără prezenţa tulburătoare a Rosei. Presupun că acum ai fi fost doamna Thewell şi singura ta grijă ar fi fost cuţitele pentru peşte.

— De atât mă crezi în stare?

Asprimea din ochii lui se estompă şi îmi aruncă un zâmbet scurt, întristat.

— Orişicât, în cele din urmă Thewell a părăsit tabăra. Noi speram să se fi întors la spital, în schimb el a venit aici. Rosa a fost copleşită de vinovăţie. Spunea că e numai vina ei. Că l-ar fi păcălit pe Henry şi, în felul acesta, ţi-ar fi frânt ţie inima. Ne-am certat groaznic. Spunea că trebuie să se ducă după el şi să-l aducă înapoi. I-am zis că, dacă se duce la peşteră, îi va alimenta fanteziile bolnave cu o dovadă în plus că îl iubeşte. Dar a trebuit să lipsesc într-o noapte din tabără şi, când m-am întors, era prea târziu. Ea plecase.

— Iar apoi?

— El era un suflet chinuit, Mariella. Îşi pierduse controlul.

— Dar nu ar fi rănit-o.

— Cine ştie?

— Nu, nu. Nu pot să cred asta.

— Mariella, Rosa nu s-a mai întors.

— Nu, nu e moartă. Au fost prea multe indicii despre ea. A fost văzută lângă Ciornaia... Ruşii care păreau să-mi recunoască chipul...

— Va fi mai uşor după ce vom afla.

I-am ascultat paşii inegali cum se îndepărtau de mine şi o luau în sus pe cărarea de deasupra peşterii. Apoi am încercat să mi-l imaginez pe Henry adus în pragul nebuniei de dragoste – izbind lemnul tare al cabanei Rosei, vocea lui singuratică urlând după ea în mijlocul taberei adormite, atât de diferit faţă de chirurgul care, cu un gest al mâinilor, impusese tăcerea în sala

de operație plină ochi sau cavalerul care mă sărutase pe gură cu atâta precizie. Mi-am amintit cum stăteam la fereastră împreună, privind iepurii, când m-a cerut de soție și, după ce-a plecat, cât de mult timp am rămas singură în camera care păstra intactă amprenta dimineții. Și pentru o clipă cumplită l-am invidiat: pentru că simțise atât de mult, trăise înlănțuit de asemenea pasiune.

Și Rosa? Puteam să mi-o imaginez cu ușurință fugind din tabără, hotărârea ei de a repara situația. Dar ce era în sufletul ei când a ajuns aici și l-a găsit ghemuit lângă foc, neîncrederea din ochii lui când a văzut-o printre limbile flăcărilor, urma de speranță?

Peștera era foarte tăcută și aerul stătut se încinsese. De jos, din vale, răzbăteau țipetele corbilor, iar apoi sunetul jos al tunurilor. Caii își rumegau fânul și mă priveau fără nici un interes. M-am furișat până la gura peșterii, unde începuse să bată o briză răcoroasă ca și cum valea ar fi inspirat adânc, dar acum nu-și mai putea ține răsuflarea, niște semințe de iarbă mi s-au agățat de tivul rochiei, iar deasupra dealurilor, de pe malul opus, nori galbeni își făcuseră apariția.

De ce mă îndoiesem de ea? Am văzut-o dându-se în leagăn deasupra râpei de la Stukeley, alergând pe cărarea care ducea la coliba familiei Fairbrother și îngenunchind lângă băiatul muribund. Într-unul din ultimele bilete mâzgălite de Henry, pe care i le adresase ei, scrisese: „Fidelitatea ta extremă mă îngrozește". Știa bine cu ce se luptă. Cât de încolțită trebuie să se fi simțit ea de obsesia lui, cât de torturată de vinovăție.

Rosa, unde ești acum?

Nici un răspuns.

Încercând să îi aud vocea în minte, am constatat că acesta dispăruse.

În tot timpul acesta, în drum spre peșteră, așteptasem un semn, ceva semnificativ, umbra Rosei, bunăoară. Până la urmă, ea mă atrăsese până aici, ființa ei care iluminase spitalele, își lăsase numele pe zeci de buze, îmi bântuia amintirea cu nevoia ei nestăvilită de a-mi arăta chiar și cele mai ascunse laturi ale vieții sale. Iar acum? Tăcere. Când am încercat să mi-o imaginez în această imitație ieftină de ascunzătoare, nu mi-am putut-o deloc închipui aici. În schimb, m-am confruntat în sfârșit cu absența ei totală.

Capitolul zece

Derbyshire, 1844

Nici nu începuse bine cea de-a şaptea lecţie, că mă copleşiseră emoţiile, inima îmi galopa şi mi se umeziseră subsuorile. Îl voi întreba, de data asta chiar o voi face. Plănuisem totul. Îmi repetasem până şi discursul. Până la urmă el, era atât de afectuos şi răbdător, încât nu m-ar fi putut refuza. Nu era o favoare mare, în definitiv, era vorba doar de a face un lucru drept. Iar apoi mi-am imaginat că fiecare lucru de la Stukeley va fi perfect, Rosa se va minuna de ce am reuşit să realizez, iar după mă voi întoarce la Londra, ea va rămâne aici fericită, fără mine, pentru că se va împăca cu tatăl ei vitreg.

Când sir Matthew deschise uşa bibliotecii, îmi făcu semn să intru cu o reverenţă jucăuşă, apoi o închise şi-mi trase scaunul. După aceea, ca de obicei, verifică ce învăţasem deja. Dacă răspunsurile mele erau bune, mă bătea încetişor pe mână, dacă răspundeam greşit, mormăia şi-şi prindea capul în mâini, ceea ce de regulă mă făcea să chicotesc, deşi de data aceasta zâmbetul fusese forţat.

În timp ce scriam răspunsul următor, mi se rupse peniţa. Într-o situaţie similară, tata s-ar fi enervat, sir Matthew, în schimb, doar îmi zâmbi.

— Nu-ţi face griji, Mariella, mai avem multe de rezervă. Plus că-mi dă ocazia să folosesc cadoul meu preferat.

Scoase o cutie cu vreo zece peniţe de oţel, mă invită să-mi aleg una, o potrivi, îşi curăţă degetele cu batista de şters stiloul făcută de mine, înmuie stiloul în cerneală şi mi-l înmână. Privirăm amândoi urma strălucitoare de albastru lăsată de scrisul meu de mână meticulos.

— Uite cât de des mi-am folosit batista de şters stiloul. Pare o pierdere, pe de o parte, să o vezi plină de pete de cerneală, dar pe de altă parte îmi aminteşte de căpşorul acesta năstruşnic căruia i-a venit ideea unui cadou atât de frumos.

Oare când era bine să-l întreb? Acum, când stăteam amândoi cu capetele aplecate asupra colii de scris sau mai târziu, când eu mă voi aşeza pe fotoliu, iar el îmi va pune în poală un nou sertar cu specimene şi-mi va ţine părul cu mâna, la spate? Sau poate nici nu se va întâmpla azi. Poate dacă nu mă grăbesc, va bate ceasul anunţându-mă că e momentul să plec.

El se lăsă pe spate.

— Mariella mea nu prea are chef azi. Te tulbură ceva, draga mea?

Avea o privire atât de blândă, încât mi-a venit să plâng.

— Lasă poeziile azi. Poţi lua cartea cu tine, dacă doreşti. Dar apropie-te. Vino.

I-am simţit strânsoarea fermă când m-a ridicat în picioare şi m-a condus în colţul opus al bibliotecii, unde se aflau dulăpioarele şi sertarele cu specimene şi birourile. Învăţasem să-l strâng timid de degete, gest la care îmi răspundea de fiecare dată şi care părea să-l încânte, astfel că mi-am ţinut mâna într-a lui şi mi-am lăsat o lacrimă să îmi alunece de pe obraji pe buze.

Se ghemui la picioarele mele, mă privi lung în ochi, apoi îmi apăsă capul de cămaşa lui îmbibată cu miros de tutun şi îmi spuse grijuliu:

— Despre ce e vorba? Nu vreau să-mi văd fetiţa dragă plângând. Măi, măi, hai să te aşezăm aici şi să vedem ce s-a întâmplat.

M-a ridicat şi m-a aşezat deasupra unui dulap cu sertare astfel încât privirile noastre erau la acelaşi nivel, iar genunchii mei erau lipiţi de pieptul lui. Apoi îmi prinse amândouă mâinile şi-mi mângâie încheieturile cu degetele.

— Ce s-a întâmplat?

— Sunt foarte nefericită de când am văzut ceva.

— Aha, şi ce anume ai văzut?

Îmi sărută obrajii, întâi pe unul, apoi pe celălalt, şi-şi lipi fruntea de a mea astfel încât nasurile noastre se ciocneau şi îi puteam simţi respiraţia cu iz de tutun.

— Spune-mi.

Mi-am lăsat capul în față, astfel încât să fim și mai aproape, ca atunci când stăteam întinsă cu Rosa în pat, față în față.

— Jos, în vale...

O parte din mine se simțea foarte bine că mă mângâia pe spate și mă trăgea spre el, astfel încât genunchii mei erau de-o parte și de alta a pieptului său, sub brațe. Era ca atunci când Henry mă ridica și se juca cu mine în grădină sau când mă ducea tata la culcare. Dar trupul lui sir Matthew era diferit, mirosul lui era neliniștitor și nu îl cunoșteam încă atât de bine încât să stăm atât de aproape. Trebuia să-i vorbesc repede.

— Vă rog, mă gândeam... E o familie lângă râu. Unul din copii este bolnav. Numele lor e Fairbrother. Cred că dacă ar avea o altă casă...

Cu o mână îmi ținea capul sprijinit de pieptul lui, iar cu cealaltă îmi mângâia ceafa.

— Fairbrother?

— Mă gândesc că nu vă dați seama, dar băiatul cel mic e pe moarte. Nu-mi vine să cred că știați și nu ați făcut nimic.

— Ești o fetiță tare hazlie. Credeam că ți s-a spus să nu mergi la familia Fairbrother.

— Ah, dar toată lumea știe despre ei.

— Toată lumea?

— Mama încearcă mereu să ajute familiile sărace din Londra, am răspuns eu iute.

— Chiar așa?

Spre ușurarea mea, nu părea să se fi enervat deloc. În realitate, părea să mă iubească și mai mult, pentru că-mi săruta dosul palmelor și-mi dădea cu blândețe părul după urechi.

— Vezi tu, Mariella, problema este că viața nu e atât de simplă cum ai tu impresia. Trebuie să iau sute de decizii dificile zi de zi, iar fiecare dintre ele este pe placul unora și îi rănește pe alții. Cum ar fi dacă aș muta o familie? Ce s-ar întâmpla cu celelalte familii din vale? M-aș ruina dacă ar trebui să construiesc case noi pentru toți oamenii aceia. Iar dacă nu aș mai avea bani, atunci nu aș mai putea plăti pe nimeni și muncitorii ar rămâne pe drumuri, iar copiii lor ar flămânzi, și câtă nefericire aș cauza.

— Dar râul e atât de murdar.

Pentru prima dată am văzut o sclipire de nerăbdare în ochii lui.

— Ei bine, nu te mai gândi la asta. Să uităm de râul mizerabil. Pe care sertar vrei să-l cercetăm azi?

Mă apucă de mijloc ca şi cum s-ar fi pregătit să mă ridice. Degetele lui mari mă atingeau un pic prea sus, chiar sub piept, dar mi-am petrecut braţele pe după gâtul lui, gândindu-mă că dacă renunţ la această şansă, nu voi mai avea curaj altă dată.

— Dar dacă ar avea cel puţin apă curată, am spus eu, atunci toate familiile ar avea de câştigat.

Mă mângâie cu degetele mari în sus şi-n jos pe coaste.

— Te-ai gândit mult la asta, aşa-i?

— Tata ar putea ajuta. Tata ştie o grămadă despre ţevi şi sisteme de scurgere.

— Nu mai spune. Ei bine, dacă voi avea vreodată nevoie de sfatul lui, îl voi întreba.

— Deci vă rog. Puteţi face ceva? am implorat eu.

— Mariella, ajunge. Unul dintre motivele pentru care îmi place în bibliotecă este că aici nu trebuie să mă gândesc la lucru. Aşa că să nu mai aud de colibe.

Am suspinat şi mi-am jucat ultima carte; i-am îndepărtat mâinile şi m-am dat în spate, ca şi cum nu aş mai fi vrut să vorbesc cu el. Tăcu o clipă, iar când îmi răspunse vocea îi era complet schimbată.

— Am înţeles. Mititica e îmbufnată când nu i se face pe plac.

— Nu e vorba de asta. Dar nu pot fi fericită când ştiu că Peter Fairbrother e atât de bolnav. Nu mi se pare corect.

— Mă tem că aşa stau lucrurile, Mariella. Va trebui să înveţi să trăieşti cu conştiinţa faptului că nu toată lumea poate fi fericită mereu.

— Dar dumneavoastră ne-aţi putea face pe toţi fericiţi. Nu trebuie decât să le oferiţi apă curată. Dacă aţi putea pune să se sape un canal din pădure...

— Cum adică v-aş putea face? Care voi?

— Pe mine şi pe familia Fairbrother şi pe...

— De unde vin toate ideile astea cu apa curată?

Toată căldura îi dispăruse din privire şi dintr-odată l-am văzut mult mai clar, cu redingota şi cu cravata lui impecabilă: sir Matthew Stukeley, cel care stătea în capul mesei la cină,

porţionându-şi mâncarea în bucăţi mici, egale, fără să vorbească cu nimeni.

— Ah, acum înţeleg. E făcătura Rosei, aşa-i? Amândouă aţi plănuit asta. Am dreptate?

— Nu. Nu.

— Ea ţi-a spus ce să-mi zici mie. Presupun că din cauza asta vii în continuare aici, ca să faci treburile murdare ale Rosei.

— Nu, nu e deloc aşa.

Am început să plâng de-a binelea, pentru că nimeni nu-mi mai vorbise cu atâta răceală până atunci.

— Ea te-a dus la colibele alea? Răspunde. Doar v-am interzis să mai mergeţi acolo.

Plângeam disperată, măturată de furia lui nemaivăzută.

— Sir Matthew, vă jur, Rosa nu ştie că sunt aici, nu ştie nimic despre asta, mi-a zis să nu vă spun nimic despre vizitele noastre la familia Fairbrother, dar nu cred că înţelegeţi cât de mult îşi doreşte ea să îi ajute...

Se îndepărtă şi se opri în faţa unui rând de rafturi, adâncindu-se în studierea copertei unei cărţi.

— Nu. Gata, am încheiat discuţia. Hai, du-te. Nu am nici un chef de povestea asta acum.

M-am lăsat să alunec de pe dulapul cu sertare şi am rămas plângând în picioare, în mijlocul bibliotecii. Apoi m-am apropiat încetişor, încercând să-mi strecor mâna între degetele lui, dar m-a alungat.

— Adevărul este, Mariella, că nu te cred. Presupun că i-ai spus tot despre lecţiile noastre. Dumnezeule, îi e atât de caracteristic Rosei să încerce să te folosească pentru propriile scopuri. Va trebui să o pedepsesc.

— Nu, nu. Rosa nu ştie că sunt aici.

— De ce ai fost neascultătoare? Ştiai bine că nu ai ce căuta la colibe. Regulile au fost suficient de clare pentru amândouă.

— Încercam doar să ajutăm. Vă rog, nu fiţi supărat. Vă rog. Tot ce-mi doresc e să fiţi prieteni. Vreau doar să îndrept lucrurile, ca să poată vedea şi ea ce om minunat sunteţi.

— Încetează cu smiorcăiala. Nu te acuz. Dar Rosa ar trebui să ştie mai bine de-atât. I-am mai zis. Nu vrea să stea la locul ei şi pace. Când am văzut-o prima dată, m-am gândit că are un chip de înger. În schimb, aflu că e neascultătoare şi obraznică,

iar asta mă face să regret că am luat-o pe maică-sa de nevastă. Înţelegi ce-ţi zic – că ea strică tot? Nu, trebuie pedepsită. Mă gândesc să-i dau o mamă de bătaie.

M-a privit întrebător.

— Da, am un bici pe care îl ţineam pentru Max. Poate ar trebui să-l folosesc pe Rosa.

— Nu. Vă rog, nu. Vă rog, nu o pedepsiţi pe ea, pedepsiţi-mă pe mine.

Traversă biblioteca până la unul din dulapuri, învârti cheia în broască şi scoase o nuia lăcuită cu o buclă de piele la un capăt, cu care se plesni uşor peste palmă şi peste gleznă, ca şi cum ar fi încercat-o. Mă trecură fiorii privind capătul de piele.

— Aşa deci, vrei să te pedepsesc în locul Rosei.

— Da... Nu-mi pasă...

— Vino încoace, atunci.

Mă apucă de braţ, studiindu-l, ca şi cum ar fi încercat să se hotărască unde să mă lovească. Cu capătul cravaşei îmi trasă contururile trupului: umărul, braţul şi şoldul. Îmi ridică inclusiv tivul fustei ca să-mi vadă genunchii tremurând. O clipă, am suspinat neajutorată, susţinută doar de strânsoarea lui, apoi aruncă biciul şi-mi vorbi din nou cu blândeţe:

— Mariella, nu am nici cel mai mic gând să te pedepsesc. Nu ai făcut nimic rău, mai puţin faptul că ai ascultat-o pe Rosa, deşi mă întristează să aflu că părerea Rosei contează mai mult pentru tine decât părerea mea. Gata, nu mai plânge.

— Promiteţi-mi că nu îi veţi spune Rosei ce v-am zis. Promiteţi-mi că nu o veţi pedepsi.

Mă conduse spre scaunul cu spătar, îmi mângâie capul, îmi sărută mâna şi mă trase uşurel în braţele lui.

— Gata, acum. Nu pot îndura să-ţi văd feţişoara podidită de lacrimi.

Mi-am ridicat privirea, iar el mi-a şters ochii cu batista parfumată, şi-a pus picior peste picior, ceea ce m-a adus şi mai aproape de el, şi m-a îmbrăţişat din nou. Apoi mi-a prins bărbia, studiindu-mi faţa, întâi ochii, apoi gura, a râs scurt din fundul gâtului şi m-a sărutat pe buze.

Nu fusese decât un sărut scurt, abia îi simţisem presiunea buzelor şi, ceva foarte straniu, i-am simţit vârful limbii între buze, lucru care m-a speriat aşa de tare că m-am smuls de

lângă el, ridicându-mă în picioare. Apoi, neştiind ce să fac şi, cu siguranţă, nedorindu-mi să-i stârnesc din nou furia, i-am făcut o plecăciune şi, pentru orice eventualitate, i-am apucat mâna şi i-am strâns-o. După asta am înşfăcat cartea de poezie şi am luat-o la goană spre uşă, gândindu-mă: slavă Domnului, s-a terminat, iar el m-a iertat. Şi nu îi va spune nici Rosei.

Am mai privit în urmă încă o dată, cum stătea întins pe scaun, cu picioarele desfăcute şi cu braţele unite sub bărbie, urmărindu-mă, ca de obicei, cu privirea lui umedă de afecţiune. Apoi am ieşit, am ajuns pe coridor şi m-am izbit direct de Max.

Acest nou şoc m-a zguduit aşa de tare, că au început să îmi tremure genunchii sub jupon. Dar Max era de neînduplecat şi, până să-mi dau seama, mă trăsese după el în locul de sub scări.

Capitolul unsprezece

Crimeea, 1855

M-am poticnit până la gura peșterii, mi-am făcut mâinile pâlnie și am dat drumul unui strigăt: „Rosa". La început vocea mi-a fost atât de slabă, că strigătul s-a pierdut în briza fierbinte, dar am strigat din nou: „Rosa".

Am continuat să o strig pe nume până m-a lăsat vocea, iar canonada de mai sus de Sevastopol s-a transformat într-un ecou batjocoritor.

— Rosa, întoarce-te. Rosa.

Numele ei se prefăcuse într-un suspin mizerabil care mi se zbătea în gât.

Cineva m-a scuturat tare de umeri și mi-a pus mâna la gură.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Mariella.

Deși îmi smuceam capul dintr-o parte în alta și trăgeam de încheietura lui Max, tot a reușit să mă țină și mi-a poruncit să tac.

Într-un final, mi-am pierdut orice urmă de putere, dar, de cum i-am simțit strânsoarea slăbind, i-am aruncat cu dispreț:

— Nici nu mă mir că mă urăști.

— Ce tot spui?

— După ce tatăl tău ne-a alungat de la Stukeley, ce s-a întâmplat?

— Nimic nu s-a întâmplat.

— Nu te cred. Mi-a spus că voia să o pedepsească pe Rosa.

Mi-a dus un deget la gură, ca atunci când faci un copil să tacă.

— Mariella, ai uitat că suntem la război? Șșșt. Mai încet.

— I-am spus tatălui tău despre vizitele Rosei la familia Fairbrother. Sigur a făcut-o să sufere din cauza mea.

— Mariella, chiar trebuie ca totul să înceapă şi să se termine cu tine?

— În cazul ăsta, da. Nora mi-a spus că a pus-o pe Rosa să îl îngrijească, văzând asta ca o formă de pedeapsă. Ce altceva i-a mai făcut? Spune-mi.

— Măcar vino înăuntru, ce Dumnezeu, unde nu ne vede nimeni. Doamne, nu te-am auzit niciodată ridicând tonul şi, din toate locurile, ţi-ai găsit să faci o criză de isterie tocmai aici.

M-a apucat cu putere de mână şi m-a tras înăuntru, unde era întuneric.

— Dacă tot insişti, află că nu ai fost decât un motiv în plus de iritare, un cui bătut în coşciugul relaţiei celor doi, nimic mai mult. Tata nu o înghiţea pe Rosa şi tot căuta moduri în care să o chinuiască. Ne-a tăiat leagănul pe motiv că era periculos, a distrus gardul viu sub pretextul că doreşte să schimbe priveliştea, iar ei i s-a interzis să se îndepărteze de casă mai mult de un kilometru, neînsoţită.

— Şi i-a respectat noile reguli?

— Sigur că nu. Era expertă în a-l sfida. Chiar şi când s-a folosit de propriul trup bolnav ca să o ţină prizonieră, ea i-a dat peste nas şi l-a privit ca o etapă în pregătirea ei ca asistentă medicală. Cu cât o umilea mai mult, cu atât mai puternică devenea.

— Dar sigur a aflat de lecţiile pe care mi le dăduse. De ce nu mi-a reproşat niciodată în scrisori sau când a venit la Londra?

— Pentru că te iubea prea mult.

— Nu, nu se poate. E insuportabil. O, Doamne, cât îmi doresc să se întoarcă.

Am început să mă trag de fustă şi de eşarfă ca într-o încercare de a-mi curăţa trupul, plină de ură faţă de copila care stătuse cândva, plină de importanţă, pe fotoliul lui sir Matthew, cu şervetul apretat în poală, prea prinsă de sentimentul de putere ca să vadă capcana. Şi în ultimul an, toate momentele edulcorate cu Henry; fusesem atât de obsedată de mine însămi şi oarbă la tot ce se petrecea în jurul meu. O proastă, o proastă am fost.

Am început să-mi fac de lucru cu hăţurile lui Solomon, fără prea mare tragere de inimă, dar dorindu-mi din tot sufletul să scap din peştera aceea goală care mă omora. Max stătea cu mâinile încrucişate şi mă privea.

— Mariella, nu erai decât un copil. Nu a fost vina ta. În comparaţie cu Rosa, ai fost o pradă uşoară. Cu toţii ar fi trebuit să fim mai vigilenţi.

— Cum adică în comparaţie cu Rosa?

— De ce crezi că s-a căsătorit tatăl meu cel putred de bogat cu mătuşa ta săracă lipită pământului? Rosa a fost momeala, după cum mi-am dat seama mai târziu. S-a gândit probabil că după ce o aduce la Stukeley, se va putea juca în voie cu ea. Rosa mi-a povestit că a încolţit-o în grădina italiană, dar că l-a respins cu câteva cuvinte bine plasate. Aşa că nu mă mir că a încercat să te atragă într-o relaţie clandestină.

— Dar ea a avut încredere în mine. Şi eu am făcut lucruri pe ascuns. Şi acum s-a sacrificat pentru mine.

Max îşi sprijini cotul de gâtul răbdătorului Solomon şi mă studie. Cu cealaltă mână îmi şterse câteva urme de murdărie de pe bărbie.

— O încântai. Efectiv erai lumina vieţii ei. Tot timpul vorbea despre tine, verişoara ei de la Londra. De câte ori o lăsam, dacă nu eram atent o clipă, voia să vorbească despre tine: despre părul tău, ochii tăi, hainele tale, vocea ta, talentul tău la cusut.

— Dar eu eram nedemnă de toate astea.

Am încetat însă să mă mai lupt cu hăţurile lui Solomon. Totul era pe cale să se schimbe. Rosa şi Henry nu se aflau în peşteră, e drept, dar Max era acolo, sprijinit de cal, foarte diferit de bărbatul cu privirea împietrită care mă lăsase singură cu o oră în urmă. Sunetul tunurilor se auzea înfundat din cauza pereţilor de piatră, iar în liniştea aceea nefirească eu eram fascinată de aceeaşi ochi întunecaţi care mă priviseră arzător în noaptea aceea, când se strecurase în camera mea de la Stukeley.

— Nu ai găsit-o pe Rosa, am rostit într-un final.

— Ai avut dreptate, nu e aici. Am căutat semne pe deal, pământul răscolit de curând sau aşa ceva. Dar tot Inkermanul e un cimitir. Mi s-a părut absurd gestul meu.

Până şi caii se liniştiseră, iar acompaniamentul de percuţii al tunurilor încetase să mai conteze. Max m-a mângâiat cu degetul pe obraz, iar durerea de cap mi-a inundat tâmpla.

— M-am gândit de multe ori cât de mult mi-aş dori să te văd zâmbind din nou. Aşa cum mi-ai zâmbit când m-ai găsit la spital, zâmbetul acela al tău blând şi timid.

Mi-a trecut degetul peste buze, iar eu m-am dat înapoi, lipindu-mă de cal. Simţurile îmi întunecau raţiunea, iar când i-am pus mâna pe piept ca să îl ţin la distanţă, mi-am simţit degetele pulsând.

— Credeam că o iubeşti pe Rosa, i-am spus.

— Sigur că o iubesc. Este sora mea cea sălbatică. Dar tu ai cu totul alt efect asupra mea, tu şi jupoanele tale învolănate şi privirea piezişă pe sub marginea bonetei.

— Păi, eu nu am...

I-am simţit mustaţa atingându-mi buzele, iar oasele mi s-au înmuiat. Pentru o secundă, vechea Mariella a ezitat, dar nu mai aveam cum să dau înapoi, îl doream prea tare. Aşa că l-am prins cu mâinile de ceafă, am închis ochii şi i-am oferit gura întredeschisă. Max m-a sărutat cu violenţa tipică fiecărui aspect al vieţii lui, m-a lipit strâns de trupul său mlădiu şi lung, iar săruturile călduţe pe care le schimbasem cândva cu Henry s-au transformat în cenuşă.

Când ne-am privit din nou, eram emoţionaţi şi timizi. Ciudăţenia situaţiei, vulnerabilitatea pleoapelor şi moliciunea buzelor sale mă dureau. Îmi simţeam trupul altfel, nou şi dornic, aşa îmbrăcat în haine de împrumut. I-am ţinut faţa în palme, i-am mângâiat obrazul şi i-am sorbit cu voluptate gustul.

Sărutându-mă pe ureche, mi-a şoptit:

— Ar trebui să mergem. S-a făcut deja foarte târziu. Nu mai ajungem în tabără înainte de lăsarea întunericului.

— Nu, Max, nu vreau.

— Domnişoară Lingwood, cum rămâne cu reputaţia dumneavoastră?

— Ce mai contează reputaţia acum?

I-am simţit presiunea buzelor pe palmă şi pe dosul încheieturii, atât de drăgăstoase, că m-am ghemuit la pieptul lui şi i-am căutat cu degetele pielea pe sub mânecă. Mă topeam atingându-i pielea, moliciunea gâtului şi asprimea obrazului. Până la urmă, şi-a eliberat o mână, cu cealaltă ţinându-mă strâns, şi a început să caute o pătură cu dungi pe care să o întindă pe jos. În semiîntuneric, stăteam întinsă cu capul cuibărit pe umărul lui, cu picioarele petrecute pe după piciorul său rănit. Mica vizuină din coasta dealului îmi era şi casă, şi era şi locul în care puteam să fiu complet diferită, să exorcizez

amintirea dormitorului de la Narni inspirând mirosul trupului lui Max, trecându-mi degetele prin părul său negru şi aplecându-mă să îi sărut gura, până când m-a prins de cap şi m-a tras într-un spaţiu mai întunecat, mai sălbatic, unde singurele mele senzaţii erau moliciunea pielii sale calde şi nevoia de a fi atinsă şi strânsă în braţe.

— Cum de te-ai schimbat? i-am şoptit. Până acum nu ai făcut decât să mă goneşti. Am crezut că mă urăşti.

— Şi chiar aşa e, mai ales locul ăsta moale, ascuns în spatele urechii tale. Dar când te-am auzit strigând mai devreme am crezut că te-au prins ruşii şi mi-am spus: ce prost eşti, Max Stukeley, umbli brambura căutând-o pe Rosa cea pierdută, punând-o în pericol pe Mariella.

Mi-a sărutat pleoapele, iar eu m-am lăsat să mă desprind din ce în ce mai mult de eul meu obişnuit, i-am cuprins limba cu buzele, mi-am relaxat corpul sub greutatea lui, iar mâna mi-am obişnuit-o cu conturul umărului şi gâtului său. Bluza doamnei Whitehead nu mai era de mult băgată în fustă, iar Max îmi mângâia liber spatele şi mă săruta uşor lângă ureche.

— De fapt, nu aveai nici o şansă să-mi scapi. Plănuisem totul cât am stat în mizeria aia de spital de la Renkioi. A patra treabă nerezolvată: făcut dragoste cu vulpiţa încăpăţânată de Mariella Lingwood.

Degetele sale au început un dans lent pe pielea mea, iar când au ajuns pe sâni, m-am cabrat. Mi-a sărutat clavicula şi pieptul prin materialul subţire al bluzei, iar eu stăteam cuminte, lipită de oasele sale fragile şi ascultam cum îi bate inima.

După ce a apus soarele, cerul s-a înseninat, o frântură de lună s-a ridicat deasupra dealului din faţă, iar câţiva lilieci şi-au luat zborul dintr-o nişă din piatră plonjând în întuneric. Am stat îmbrăţişaţi strâns, urmărind cerul luminat de focuri de armă şi simţind pământul cum se cutremură sub noi. Pe măsură ce se lăsa noaptea, iar căldura zilei pătrundea în piatră, îl strângeam mai tare. Să îl iubesc pe Max era ca şi cum aş fi mers pe sârmă deasupra unei prăpăstii. Totul în jurul nostru, sub pojghiţa subţire de ţărână, sutele de soldaţi morţi suspinau şi se foiau.

— Şi totuşi încă nu îmi vine să cred că ai supravieţuit, i-am spus. Mă îngrozeşte gândul că aş fi putut să nu te mai văd

niciodată, să nu apuc să fiu cu tine în felul ăsta. De ce noi am trăit şi ceilalţi au murit? Cu ce suntem noi mai buni?

Mi-a mângâiat părul şi m-a sărutat îndelung şi trist.

— Mariella, nu suntem cu nimic mai buni. La război, totul se măsoară în centimetri, inclusiv diferenţa dintre moarte şi viaţă.

— Şi cum poţi să lupţi când ştii asta?

— Moartea face parte din război, e un rezultat printre alte rezultate. În unele zile tremur de frică, în altele sunt euforic la gândul unei noi bătălii. Nu contează, oricum. Războiul continuă, luptăm, trăim sau murim. Nu avem de ales.

— Dar dacă e un război nedrept, dacă nu are nici un sens...

— Parcă ai fi Rosa. Dar i-am spus şi ei, e o chestiune de încredere. Mă aştept de la oamenii mei să mă asculte fără să crâcnească şi, la rândul meu, fac la fel. Asta e regula, fără excepţii.

— Şi ce a zis Rosa?

— Rosa a zis că nu ar putea să fie soldat. În definitiv, nici în spitale nu a rezistat mai mult de câteva săptămâni, pentru că nu putea să respecte regulile.

— Doamna Shaw Stewart crede că Rosa şi-a asumat un risc imens alegând să lucreze în tranşee.

— Şi are dreptate. Asta e Rosa.

— Deci a venit aici, la Henry. Şi după aceea, încotro? Cât de departe putea să ajungă?

Se făcuse frig, noaptea plină de săruturi trecea atât de repede încât am simţit cum podeaua peşterii aluneca cu o bucată de cer înstelat deasupra. La orele proaspete ale dimineţii, înfrigurați şi înţepeniţi, ne-am ridicat, am înşeuat caii, i-am scos din peşteră şi ne-am oprit o clipă să privim înapoi. Nu lăsase nimic în urmă, doar un spaţiu de piatră. Iar la picioarele noastre se întindea valea, cu dealuri de o parte şi de alta, încă plutind în ceaţă şi râul care se vedea ca o dâră de mercur cum curgea întâi la dreapta, apoi pe după marginea dealului, unde dispărea.

Rosa fusese şi ea aici, încălzindu-şi mâinile la focul lui Henry, încolţită de pretenţiile lui febrile de a îl iubi. Şi atunci, plină de noua mea dragoste, am văzut cu ochii ei posibilităţile oferite de panglica aceea de apă, cu drumul paralel care ducea la Sevastopol.

— Max.

M-a prins de braţ, urmărindu-mi privirea.

— Nu. Nici măcar Rosa nu ar putea fi atât de nechibzuită.

— Nu i s-ar fi părut un lucru nechibzuit.

— Sevastopol?

— Ura războiul. Voia să schimbe ceva. Să lucreze cu ruşii ar fi fost o alegere evidentă.

— Dar nu avea cum să treacă de gărzile lor.

— După cum o ştiu pe Rosa, le-a spus cum o cheamă şi şi-a continuat drumul.

— Dar de ce a lăsat-o Henry să plece?

— Poate dormea. Poate ea i-a spus că datoria lui e alta şi l-a convins să se întoarcă în tabără.

Stăteam unul lângă altul, privind meandrele râului prin ceaţă. Apoi l-am urmat pe Max pe cărare, am trecut de bisericuţă şi am coborât în vale. La poalele dealului, drumul se bifurca: o cărare ducea, printre tufişuri şi pietre, până la drumul paralel cu râul, iar cealaltă – în tabără.

Eu şi cu el nu aveam de ales. Am întors spatele râului şi ne-am continuat drumul spre tabăra aliaţilor. Nu mi-am luat ochii de la Max, al cărui cal mergea în pas grăbit, neşovăielnic, în faţa mea, şi de la cerul înecat într-o lumină palidă, şi am încercat să nu tresar prea tare la fiecare sunet de creangă ruptă, rafală de artilerie din tranşee sau să mă gândesc că în două ore, o oră, jumătate de oră, mă voi despărţi de el.

În curând, am ajuns în lume. De data aceasta, gărzile erau alerte şi încordate şi am fost opriţi de nenumărate ori. Întreaga tabără era trează, dar toată lumea se furişa de la un cort la altul, focurile erau molcome, la fel şi zgomotul de arme.

Când am ajuns la spitalul Castle, era aproape zi. Max a descălecat şi ne-am ferit între cei doi cai ca să ne sărutăm, el privindu-mă blând, plin de dragoste.

— Hai, du-te acum, mi-a spus. Eu o să te petrec cu privirea.

Totul era atât de nou, miracolul nopţii petrecute împreună îmi era încă atât de proaspăt în minte. Şi mi-am mai amintit clar o altă despărţire: lacrimile lui Newman pătând materialul tunicii, apoi corpul său înfipt în abatiză.

Până la urmă, m-am desprins de Max. Când m-am uitat în urmă, era tot acolo. Nu îi distingeam decât fruntea palidă.

Nici Nora, nici doamna Whitehead nu erau în cabană şi am stat nemişcată în întunericul familiar, plin de mici zgomote, pândind sunetul de copite care mă anunţa că Max a luat-o pe deal în jos, înapoi în tabără. Apoi m-am gândit din nou la Rosa şi cum l-a lăsat pe Henry în urmă adormit sau cum şi-a luat hotărâtă rămas-bun de la el, şi-a strâns fustele şi a pornit la pas grăbit pe cărarea pietroasă care ducea în vale.

Capitolul doisprezece

A doua zi devreme, adică în dimineaţa de 5 septembrie, a început ultimul bombardament al Sevastopolului cu o explozie violentă care ne-a zguduit cabana, a dărâmat cutiile de pe rafturi şi i-a făcut până şi pe şobolani să iasă înnebuniţi din cotloanele lor, căutându-şi adăpost. De obicei, un bombardament atât de violent era urmat la scurt timp de o pauză, dar de data asta se prelungea la nesfârşit, ca şi cum o năpastă cumplită s-ar fi abătut asupra pământului. După câteva minute, un nor de fum s-a ridicat spre cerul albastru şi, cu toate că ne aflam la kilometri depărtare, ni s-au încleştat dinţii din cauza vacarmului.

Dar deja nu mă mai puteam plasa în afara oraşului; aliaţii afară, duşmanii prinşi înăuntru. Cum trebuie să fie să locuieşti într-o casă liniştită dintr-o suburbie, să zicem o versiune rusească a Fosse House, cu camere spaţioase, mobilă de bun gust, toate posesiunile adunate într-o viaţă, iar apoi să-ţi fie fărâmată ca o coajă de ou? Mi-am amintit de salonul pentru micul dejun, cu biroul mamei şi maşina mea de cusut aranjată cu grijă pentru noua zi de lucru care începea. Mobilele acelea erau la fel de constante ca pământul însuşi, imuabile în egală măsură. Dar să stai în mijlocul dărâmăturilor, să te târăşti de la o clădire distrusă la alta, să nu mai fii sigur de nimic în afară de faptul că în secunda următoare oraşul va fi bombardat din nou. Chiar asta să fi ales Rosa?

Între timp, am descoperit că mi se strecurase un bilet pe sub uşă, în care eram convocată la o întâlnire cu doamna Shaw Stewart.

M-am spălat pe faţă, mi-am scuturat praful din păr, mi-am schimbat cămaşa şi mi-am pus o bonetă curată şi un şorţ, deşi

mi se strângea sufletul că trebuia să las deoparte hainele pe care le purtasem la Inkerman. Apoi am mers către cabana în care domnișoara Nightingale zăcuse cândva bolnavă. Nu puteam să nu remarc că prezența mea atrăgea atenția mai mult decât de obicei, bunăoară când treceam pe lângă infirmieri sau răniți care se plimbau, astfel încât știam cu certitudine că se aflase despre expediția mea la Inkerman cu căpitanul Max Stukeley, ca să nu mai pomenesc despre cât de târziu mă întorsesem la spital, ceea ce nu mai era un secret pentru nimeni.

De data aceasta, doamna Shaw Stewart se ridică de pe scaun și-și așeză o mână pe birou în momentul în care am apărut în prag. Purta o bonetă neagră cu funde călcate proaspăt, fustele ei trebuie să fi fost susținute de zeci de jupoane și nu purta șorț. Mi-am imaginat că aceasta era îmbrăcămintea în care dădea veștile proaste.

— Domnișoară Lingwood, am trimis după dumneata ieri, dar nu ați fost de găsit nicăieri.

Am oftat anticipând explicațiile, rugăminții, făcutul bagajelor și căutarea unui adăpost în Balaclava.

Vocea ei era de obicei blândă și rafinată, dar în dimineața aceea trebuia să acopere zgomotul infernal al armelor.

— Dacă alegeți să nu îmi împărtășiți pe unde ați umblat, nu voi insista. Într-o anumită măsură nu e treaba mea, întrucât nu faceți parte dintre asistentele mele, deși, din bun simț, după tot ce am făcut pentru dumneata, ar fi trebuit să vă treacă prin cap că-mi datorați o explicație.

A luat o pauză lungă, în care mi-am studiat unghia murdară de la degetul mare.

— Motivul pentru care v-am convocat este că recent v-ați exprimat dorința de a lucra în saloanele spitalului. Din nefericire, de atunci, nu mai puțin de trei dintre femeile noastre s-au îmbolnăvit de holeră. Dacă ați fi fost cu noi ieri, ați fi știut că doamna Whitehead, care a fost omul nostru de bază în salonul bolnavilor de holeră, se află printre victime. Dacă sunteți dispusă în continuare, ați putea începe prin a o îngriji pe ea. Nu e tocmai situația ideală, dar, bineînțeles, asistentele mele trebuie îngrijite de femei, și, din moment ce am fost înștiințați că sute de răniți ar putea sosi în orice clipă, nu-mi permit să sacrific una dintre fetele cu experiență. Veți primi

instrucțiuni de la doamna McCormack, iar de acum încolo veți respecta regulile generale care se aplică asistentelor, deși, deocamdată, nu sunt pregătită să vă înmânez și un contract oficial.

Ochii ei cenușii mă priveau disprețuitori. Nu exista urmă de îndoială că inclusiv ea avea o idee despre unde fusesem cu o zi mai înainte și cu cine. De fapt, mi s-a năzărit că permisiunea de a lucra în salonul bolnavilor de holeră era poate o formă de pedeapsă.

— Desigur, am răspuns. Da, bineînțeles. Cu multă plăcere.

— Sunteți conștientă de pericol, sunt convinsă. Aș dori să scrieți familiei că ați luat această decizie pe proprie răspundere, ba mai mult, la inițiativa dumitale. Și sigur că, în primă instanță, va fi vorba de o perioadă de probă doar. Ce urmează după, rămâne de văzut.

Se așeză la birou și își luă stiloul. Expediată fiind în acest fel, mă pregăteam să mă retrag, dar, în acel moment, stârnită de un impuls nesăbuit de a o reabilita pe Rosa în ochii ei, i-am zis:

— Doamnă Shaw Stewart, în ceea ce o privește pe verișoara mea, Rosa Barr. Cred că a plecat spre Sevastopol.

Era mult prea bine crescută ca să arate vreo urmă de surpriză, mai mult decât o sprânceană ridicată.

— Sevastopol? Pentru ce?

— Ca asistentă. Până la urmă, asta e ce și-a dorit să facă.

— Ce dovadă aveți?

— Nici o dovadă, în afară de faptul că o cunosc pe Rosa.

— De parcă nu am avea destui răniți și noi. Ce idee a fost asta să treacă linia în tabăra dușmană?

— Pentru Rosa nu ar conta din ce tabără fac parte răniții.

Îmi zâmbi abia perceptibil.

— Ei bine, domnișoară Lingwood, dacă se află într-adevăr în Sevastopol, cred că ar trebui să ne rugăm pentru ea mai mult ca oricând.

Salonul bolnavilor de holeră era izolat de celelalte și, la momentul acela, chiar înainte de asaltul final asupra Redanului, spitalul era destul de gol încât era posibil ca cele câteva paciente să fie separate de bărbați. Când am deschis prima dată ușa și m-am strecurat înăuntru, aproape că am fost doborâtă de

aerul stătut. Ferestrele şi uşile erau închise pentru a nu intra muştele, într-un colţ se ardea camfor pentru a curăţa aerul, dar nimic nu ar fi putut acoperi duhoarea bolii.

Prima mea pacientă, doamna Whitehead, care se entuziasmase cu atâta copilărie aflând despre călătoria mea spre Inkerman cu doar două seri înainte, se istovise lucrând cu bolnavii de holeră şi fusese găsită căzută grămadă pe drumul spre latrine, cu uniforma ei, de obicei impecabilă, murdară, iar tenul de un cenuşiu livid tipic pentru prima fază a holerei. Până să ajung la capul patului ei, deja vomita fiecare gură de apă în care fusese fiert orez şi care-i era picurată printre buzele întredeschise, iar un medic îi prescrisese tratamentul clasic: calomel ca să elimine toxinele, opiu ca să îi normalizeze scaunele, apă şi soluţie salină ca să se asigure că un necesar de fluide era reţinut în sânge. Tratamentul acesta deja nu mai dădea rezultate.

Nora mă trase înăuntru, bălmăjind:

— Îi suntem datoare femeii ăsteia să o salvăm. Am fost la British Hotel şi m-am sfătuit cu doamna Seacole, care a văzut mai multe cazuri de holeră în călătoriile ei decât au tratat răceli majoritatea medicilor noştri. Uite ce vom face. Lăsăm toate medicamentele alea nenorocite la o parte, mai ales opiul care îi slăbeşte corpul, şi nu-i mai dăm altceva în afară de zeamă de lămâie stoarsă în apa în care a fost fiert orez. Trebuie să primească câte o doză la fiecare cinci minute. Nu o mişca de pe partea pe care stă. Când începe să aibă crampe, cheamă-mă.

După ce-a plecat, am stat aplecată deasupra pacientei mele ca şi cum, prin simplul fapt că nu-mi luam ochii de la ea, mă asiguram că nu i se va scurge viaţa din trup. Uneori îmi imaginam că mă retrag în grota de la Inkerman, uneori o urmăream pe Rosa în vale şi de-a lungul râului spre Sevastopol, alteori venea Nora şi îi ţinea mâna doamnei Whitehead, rugându-se deasupra ei şi închinându-se, dar de cele mai multe ori rămâneam singură cu pacienta mea, în timp ce larma împuşcăturilor se auzea în depărtare, de-a lungul frontului aliaţilor.

Până acum înţelesesem cu precizie sursa fiecărei împuşcături, şi că, în timpul interludiilor scurte, puştile se răceau şi oamenii se odihneau. Un infirmier trimis să spele podelele îmi spusese că era prea mult fum deasupra Sevastopolului, deci era greu să

ghiceşti ce se întâmpla în incinta oraşului, deşi cineva reportase că cele mai impozante clădiri fuseseră prefăcute în mormane de moloz şi că, în pauzele dintre rafalele de tunuri, bastioanele viermuiau de soldaţi inamici care încercau să repare pagubele înainte ca bombardamentul să înceapă din nou.

Când au început crampele, Nora m-a ajutat s-o ridicăm pe doamna Whitehead şi i-am masat spatele si membrele cu ulei de eucalipt pentru a stimula circulaţia sângelui, fiindcă deja se învineţiseră. Mi-am amintit ce-mi spusese Henry, că principala cauză a morţii pacienţilor cu holeră era că sângele se concentra în zona abdominală, pentru a acţiona ca ser vital asupra infecţiei localizate în acea zonă, şi astfel extremităţile se răceau şi erau cuprinse de spasme. Pentru a scăpa de agonie, doamna Whitehead încerca să se ghemuiască strâns pe podea, dar noi îi puneam comprese pe gât şi pe piept şi îi administram lichide forţându-i gura încleştată.

— Deci, spuse Nora, în timp ce ne întindeam pacienta pe burtă şi începusem deja să îi masăm cu ulei picioarele şi braţele din nou, lucrându-i muşchii ca să îi încălzim trupul acoperit de o transpiraţie rece, spui că Rosa a plecat la Sevastopol.

— Aşa cred. Nu ştiu sigur.

— Ei bine, e drept că fătuca aia îşi băga mereu nasul peste tot, mai ales în chestiuni care nu o priveau.

— Dar dacă am dreptate, cum va supravieţui bombardamentului?

— Mă voi ruga pentru ea. Iar la nevoie, dacă lucrurile se înrăutăţesc prea tare, noi două va trebui să mergem acolo şi să o scoatem cu mâna noastră.

Privirile noastre s-au intersectat o clipă, iar ea a ridicat o sprânceană – provocare sau promisiune? Apoi am înfăşurat-o pe doamna Whitehead în pături şi i-am aşezat cărămizi fierbinţi la tălpi.

Când preotul a traversat cu mersul său prevăzător întregul salon, am bombănit:

— Încă nu e moartă.

Dădu din capul spân, fiind prea grăbit ca să mai conteste.

— În tot cazul, o voi mirui, ca să ştim o treabă.

Aplecându-se deasupra felinarului, citi din *Cartea rugăciunilor zilnice* o pagină pe care o memorase:

— Încredinţăm cu umilinţă sufletul servitorului tău, iubitul nostru fra... noastră soră, în mâinile tale, precum în mâinile unui Tată credincios...

Nu l-am însoţit în rugăciunea sa pentru că simţeam că astfel îi pecetluieşte destinul. Fusesem martoră de prea multe ori la ritualul întoarcerii omului în ţărână, aşa că am recurs la singurul remediu pe care îl ştiam şi am cusut-o pe doamna Whitehead la loc, în mintea mea. Nu-mi petrecusem eu oare toată viaţa deghizând forma umană cu volanele şi dantele mele, aplicaţii din macramen şi broderii? Tăiasem metru după metru de material dându-i formă cu ajutorul pliurilor, penselor şi cusăturilor, până când mă transformasem eu însămi într-o rochie umblătoare cu cap şi mâini. Iar acum, iată, holera răvăşea trupul doamnei Whitehead mai repede decât reuşeam eu să o cos la loc, smulgându-i părul de pe scalp, dezgolind-o până la piele, sfâşiindu-i carnea de pe oase, răpindu-i inteligenţa din priviri şi zâmbetul de pe buze.

Capitolul treisprezece

Timp de trei zile, interval în care bombardamentul asupra Sevastopolului nu a contenit, am ieşit din salonul bolnavilor de holeră numai cât să mă odihnesc şi să mă hrănesc. Când am ieşit la lumină, m-am întins ca o pisică şi am inspirat adânc aerul proaspăt. Însă chiar dacă nu ar fi trebuit să răspund în faţa cuiva, nu aş fi putut să urc până pe Cathcart Hill ca să aflu ce se mai întâmplă. După toate aparenţele, comandanţii aliaţilor învăţaseră cel puţin un lucru de pe urma înfrângerii din iunie: un grup de spectatori plantaţi pe dealuri nu doar că ar fi atras focul inamicilor, dar şi atenţia asupra mişcărilor strategice ce se desfăşurau la nivel pedestru. Se zvonea că se plănuiau noi atacuri asupra Redanului şi Malahovului, pe 8 septembrie, şi că, odată cucerite bastioanele, aliaţii ar fi mărşăluit în continuare până în Sevastopol.

Nu mai ştiam nimic spre Max, deşi atât de mult tânjeam să-l revăd, încât de fiecare dată când se deschidea o uşă sau auzeam o voce de bărbat ori zăream câte-o tunică roşie eram convinsă că era el.

— Ei fir-ar, dar de ce Dumnezeu te aştepţi de la un căpitan al armatei britanice să-ţi trimită mesaje într-un moment ca ăsta? mă chestiona Nora.

— Orice s-ar fi întâmplat între voi doi în ziua aia, te-ai întors cu minţile vraişte, din câte văd eu. Ai grijă cu Max Stukeley al dumitale.

— Nu vreau să am grijă. Mereu am avut grijă.

— În cazul ăsta cred că vă meritaţi unul pe celălalt, şi nu zic nimic mai mult de atât. De fapt, cred că aş putea chiar să recunosc că te invidiez, Mariella Lingwood, însă tot ce sper este să nu te alegi cu inima frântă.

În cursul nopții de 7 septembrie vremea s-a schimbat atât de subit încât m-am trezit, puțin timp după miezul nopții, înghețată bocnă și a trebuit să mă acopăr cu strat după strat de haine. În cele din urmă m-am lăsat păgubașă, m-am înfășurat în cel mai gros șal, mi-am făcut curaj să înfrunt vântul înghețat și m-am îndreptat spre salon, unde am găsit un infirmier care încerca să aprindă focul în cuptor pentru prima dată în acea primăvară.

Totuși, în ciuda frigului, starea doamnei Whitehead se îmbunătățise, nu mai avea gura vânătă, iar respirația i se stabilizase.

Doar după ce mi-am îmbrățișat pacienta, am dat fuga să-i aduc un vas cu fiertură și m-am dus să semnez o comandă pentru mai multe pături, mi-am dat seama de încă o mare schimbare: tăcerea. Nu se mai auzeau focuri de armă. Nu mai încăpea îndoială că noile atacuri asupra Malahovului și Marelui Redan erau pe punctul de a se declanșa.

Toată dimineața aceea am lucrat cu mintea distrasă și am vorbit în șoaptă, așteptând să primim veștile. Primul raport a sosit de la infirmierul care ne-a adus pâinea și cafeaua pentru micul dejun, și ne-a spus că în primele ore ale nopții trupele britanice și franceze se îngrămădiseră în tranșee.

— Bineînțeles, au trebuit să pornească foarte devreme, pentru că trecerile sunt atât de înguste încât nu încap mai mult de doi oameni lipiți unul de celălalt. Și se mai spune că oamenii abia se puteau mișca din cauza pachetelor uriașe cu provizii cât să le ajungă două zile. Ideea e să o ia la fugă spre laturile redutelor, iar de acolo tot înainte, spre Sevastopol.

Eram convinsă că Max ar fi înaintat alături de oamenii lui; mi-l imaginam prins în tranșee, stânjenit din cauza piciorului rănit, umezeala pereților de pământ, ordinele șoptite, glumele. Ultima dată supraviețuise mai puțin de trei minute înainte să-i fie spulberat piciorul. De data aceasta se va mișca mult prea încet. Ce șanse avea oare?

Vestea următoare a venit de la medicul doamnei Whitehead, care fusese la cartierul general în ziua anterioară și se lăuda că știe planul de atac până în cel mai mic detaliu. Ne-a spus că muncitorii francezi săpaseră tranșeele atât de aproape de Malahov, încât trupele ar fi putut să iasă direct sub zidurile orașului, pregătindu-le rușilor cea mai mare surpriză. Apoi, imediat ce tricolorul ar flutura deasupra Malahovului, britanicii ar trebui să iasă din tranșee și să asedieze Redanul.

Chiar înainte de prânz ne-am adunat pe poteca bătută de vânt din faţa cabanelor şi am auzit voleul de împuşcături care anunţa atacul francez. Zece minute mai târziu, am văzut patru rachete lansate spre cerul murdar, despre care se spunea că ar fi semnalul pentru atacul britanicilor asupra Redanului.

M-am întors la lucru, am hrănit-o pe doamna Whitehead cu arorut şi zeamă de lămâie, i-am schimbat cearşafurile şi i-am spălat faţa, dar nu am mai primit veşti noi.

Din salon în salon circula ştirea că un mesager ar fi venit la galop ca să ne avertizeze despre sosirea iminentă a unor vagoane de ambulanţă. Deşi Malahovul fusese cucerit de francezi, britanicii eşuaseră din nou în atacul asupra Redanului. Ca şi mai înainte, când trupele au ieşit din tranşee, sute de ruşi care îi aşteptau s-au năpustit asupra lor. La ora şase, numărul pierderilor fusese confirmat: zece mii de soldaţi aliaţi, treisprezece mii de ruşi.

Până la miezul nopţii, spitalul se umpluse până la refuz de soldaţi răniţi, încât până şi mie mi s-a permis să lucrez cu ei, cu condiţia să o asist pe Nora şi să execut orice îmi spunea ea. Am strâns garouri în jurul rănilor din care ţâşnea sânge, am picurat apă pe buze arse, am ţinut membre însângerate pentru a putea fi bandajate. Aveam impresia că sunt năclăită în sânge până la tălpi şi de fiecare dată când îngenuncheam lângă o targă şi priveam încă un chip contorsionat de durere, inima mi se oprea la gândul că ar putea fi Max.

Când se mai deschidea vreo uşă, vântul ne îngheţa şi stingea flăcările lămpilor cu ulei, dar abia dacă observam toate acestea. Nici nu ne ridicam privirile când o serie de explozii izbucneau în noapte şi umpleau de teroare ochii stinşi ai pacienţilor noştri. Iar la ora patru dimineaţa, când pământul s-a cutremurat de încă o explozie violentă, abia dacă am băgat de seamă, lăsându-mă să cad pe pat, deşi nu mai credeam, după tot ce văzusem şi la gândul că Max poate zace mort pe undeva, că voi mai adormi vreodată.

Capitolul paisprezece

M-am trezit câteva ore mai târziu într-o tăcere absolută; ieşind din cabană, am dat de spitalul învăluit într-o ceaţă tomnatică. Când am ajuns în salon, am găsit-o pe doamna Shaw Steward aplecată deasupra patului doamnei Whitehead şi am ezitat, temându-mă de o recidivă, dar pacienta mea era perfect conştientă şi, în ciuda unei uşoare febre, reuşise chiar să bea puţin ceai. Doamna Shaw Steward, care cel mai probabil nu mai dormise de douăzeci şi patru de ore, mă privi o clipă, îmi spuse că în nici un caz nu ar trebui să fiu în salon şi mă trimise la magazia de albituri, să fac inventarul proviziilor noastre aproape epuizate.

Am descuiat uşa, am zărit un şobolan zbughind-o într-un colţ, iar apoi am început să număr cearşafurile. Dinţii îmi clănţăneau în timp ce scotoceam prin mormane, verificând, iar apoi luând-o de la capăt de fiecare dată când uitam numărul. Dacă Max a fost în prima linie a atacului de la Redan, nu putea să fi supravieţuit – cu piciorul lui beteag ar fi fost o ţintă sigură pentru orice începător. Mi-am amintit membrele lui lungi, care radiau căldură, strânsoarea puternică a braţelor lui, căldura din ochii lui când mă sărutase. Şi m-am gândit apoi la trupul contorsionat al lui Newman, cu braţele deschise, pe abatiză.

Treptat, mi-am dat seama că poteca de afară era înţesată de bărbaţi care fixau cu privirea cerul de deasupra Sevastopolului. Când am ajuns în mijlocul lor am aflat vestea nemaipomenită că, pe timpul nopţii, ruşii îşi incendiaseră propriile bastioane, inclusiv Redanul, care nu fusese cucerit, şi evacuaseră până şi ultimul suflet din oraş – în jur de zece mii de civili şi soldaţi – folosind un pod mobil care se întindea din sudul portului până

la nord. Apoi, după ce trecuse teafăr ultimul om, dăduseră foc podului în urma lor.

Soldaţii îşi vorbeau în şoaptă unul altuia, plini de neîncredere: generalii noştri, cu toată superioritatea armamentului şi controlul deplin asupra bastioanelor, ar fi putut cu uşurinţă să înece toată armata duşmanilor în mare, în schimb i-au lăsat pe ruşii asediaţi să scape, fără să intervină în nici un fel. Iar acum, iată, ruşii erau bine pitiţi în partea de nord a oraşului. Între timp, însă, sudul Sevastopolului, golit de locuitori, ne aparţinea.

Unii bărbaţi zâmbeau aflând veştile, alţii îi blestemau pe generalii care le permiseseră nenorociţilor de rusnaci să scape, iar alţii erau prea istoviţi ca să mai aibă vreo reacţie. M-am întors la doamna Whitehead şi i-am spălat braţele şi gâtul.

Ce se întâmplase cu Rosa?

Toată ziua aceea, eu şi Nora îi întrebaserăm pe toţi cei gata să ne asculte dacă îl zăriseră pe Max, dar nu aveam nici o veste despre el. Nora mi-a dat o pensetă şi mi-a arătat cum să scot viermii care se zvârcoleau în rana supurândă din umărul unui bărbat. Am îndepărtat bandajul de pe un ciot însângerat şi l-am curăţat. Timp de jumătate de oră am stat alături de un băiat lipsit de orice rană vizibilă pe trup, doar buricele degetelor i se înnegriseră treptat şi în cele din urmă se prăpădise, torturat de dorul de casă. În timp ce vântul aspru vâjâia prin cabane ducând cu el departe norul de muşte, am aţâţat focul în sobele şubrede şi am strâns grămezi de pături cu care să ne învelim pacienţii cuprinşi de frisoane.

La miezul zilei am mâzgălit un bileţel adresat lui Max Stukeley, din regimentul nouăzeci şi şapte Derbyshire, şi i l-am dat unuia dintre şoferi.

Coloana de căruţe de ambulanţă nu se mai sfârşea şi, pe măsură ce ziua înainta, starea soldaţilor răniţi care soseau era tot mai gravă. Fuseseră dezgropaţi din tranşee şi din bastioanele părăsite, unii dintre ei atât de arşi de praful de puşcă încât nu mai aveau un centimetru de piele care să nu fi fost afectat de explozii. Un bărbat, Laidlaw pe numele lui, îşi pierduse jumătate din şira spinării lovit de obuz, dar era vesel şi convins că fusese doborât de o uşoară lovitură la cap. Când i-am dat să soarbă puţină limonadă mi-a zâmbit drăgăstos.

— Sunteţi domnişoara Lingwood, aşa-i?

— Da, cum de aţi ştiut?

— V-am zărit în tabără. Verişoara Rosei, mi s-a spus.

— Faci parte din regimentul Derbyshire?

— Corect.

Am reuşit să murmur:

— Căpitanul Stukeley?

— Nu aş putea să vă zic ce s-a întâmplat cu el, duduie. L-am văzut sus, în Redan, dând din mâini şi făcându-ne semn să-l urmăm. Dar nu am reuşit toţi. Focul ruşilor...

— Iar apoi?

— Următorul lucru pe care mi-l amintesc e că zăceam într-un şanţ, sub un mort.

Am fost chemată la alt pacient. Când m-am întors să-l caut, pe Laidlaw tocmai îl luau cu targa pentru a fi aruncat în groapa comună.

La ora trei dimineaţa am fost trimisă la culcare, dar am stat în cabană, cu pumnii încleştaţi şi mintea plină de rănile pe care le oblojisem. Laidlaw mă bântuia mai mult decât toţi ceilalţi, cu rânjetul lui vioi şi cu felul în care plutise spre moarte fără să-şi dea seama de nimic. Când sosi Nora, o jumătate de oră mai târziu, nu-mi spuse un cuvânt, în schimb îmi întinse ceva. Era o bucată de hârtie, biletul pe care îl trimisesem în tabăra celor din Derbyshire. Pe spate era zgâriat cuvântul *Sevastopol.*

— Ce înseamnă? am întrebat.

— Pentru numele lui Dumnezeu, fetiţo, înseamnă că ea e acolo, aşa cum spuneai tu, iar el s-a dus după ea.

Îşi legă boneta, smulse o pătură de pe pat, o împachetă în două şi şi-o aruncă pe umeri.

— Nora?

— Dacă Max a plecat în Sevastopol, trebuie să-l urmăm. Va avea nevoie de noi.

Ne-am pus feşe, pâine şi apă în coşuri, ne-am aplecat de spate ca să ne apărăm de vântul amarnic din zori şi am pornit pe cărarea care mergea la Balaclava, pe care nu o mai văzusem niciodată atât de tăcută, de parcă vapoarele însele erau cufundate în somn. Mai departe am urcat pe lângă spitalul General luminat de sute de felinare şi am traversat tabăra.

Deşi străbătusem calea asta cu doar câteva zile în urmă alături de Max, totul se schimbase. În timp ce tabăra se trezea,

oamenii ieşeau din cabane descurajaţi şi îşi frecau membrele ca să se încălzească. Se încingeau focurile, oalele clocoteau, dar oamenii aveau chipurile întunecate şi lipsite de orice interes. În timp ce înaintam părea că adunam o coloană de oameni în spatele nostru care toţi se îndreptau spre Sevastopol. Din ce în ce mai mulţi ne depăşeau, până am ajuns la tranşeele părăsite şi am privit pe deasupra podişului spre bastioanele fumegânde.

Tot ce ni se înfăţişa erau fâşii de rotocoale cenuşii: panglica mării, norul de fum de deasupra oraşului, străpuns din loc în loc de foc, cerul alb. Eu şi Nora ne-am încleştat mâinile şi am păşit dincolo de linia de apărare britanică. Călătoria peste terenul presărat cu obuze, bătute de rafalele usturătoare de vânt îngheţat, părea întruchiparea nebuniei: era ca şi cum ne-am fi aflat pe un mal de pe care fluxul apei s-ar fi retras neaşteptat de departe, dar s-ar fi putut întoarce în orice clipă să ne înghită. Spre noi veneau căruţe umplute cu prizonierii ruşi ucişi, escortaţi acum de un grup de francezi vioi.

Îmi era din ce în ce mai clar că englezii fuseseră zdrobiţi la Redan. Tranşeele noastre se terminau undeva la optzeci de metri de laturile înalte ale redutei, iar soldaţii fuseseră probabil seceraţi la pământ, în timp ce ieşeau din şanţuri. Şi zidul Redanului era absurd de abrupt. Cum de îşi imaginase cineva că poate fi escaladat sub focul continuu al ruşilor? Cum îşi imaginase Max, cu piciorul lui rănit? Mirosea peste tot a cadavre intrate în putrefacţie, iar laturile Redanului erau presărate cu scări şi alte rămăşiţe ridicole de pe urma asaltului britanic – arme frânte, caschete, bocanci, saci de merinde.

În timp ce ne poticneam pe una din laturile bastionului rusesc, am simţit cum în mine prinde formă un sentiment străin, de parcă aş fi nimerit cumva de partea greşită a unei oglinzi şi ca şi cum noi, musafiri ai acestei lumi reflectate, încălcam un teritoriu extrem de personal. Deşi majoritatea morţilor şi toţi răniţii fuseseră ridicaţi din incinta bastionului, izul de putreziciune era dezgustător. Sistemele de apărare din interior, un val de pământ şi construcţiile de piatră se transformaseră în câteva grămezi de arme stricate, gabioane înnegrite de fum, bucăţi de piatră, fâşii de haine, bocanci şi pălării şi câteva fragmente din vieţile personale ale oamenilor, o bucată ruptă de hârtie, o coajă de pâine neagră, un ceainic şi o batistă

roşie. În colţul opus, adânc săpată în peretele Redanului, s-a deschis uşa unui adăpost împotriva bombardamentelor şi de acolo a ieşit un soldat rânjind; găsise o colivie cu o pasăre mică, gălbioară.

În timp ce părăseam bastionul, am întâlnit primul semn al autorităţii: un englez din cavalerie, călare pe un cal negru nobil.

— Îmi cer scuze doamnelor. Avem ordine stricte. Nimeni nu are voie să treacă în direcţia asta.

— Am primit un mesaj de la căpitanul Max Stukeley, despre care credem că se află în interiorul oraşului.

— Puţin probabil, domniţă.

Calul se întoarse într-o parte blocându-ne trecerea, iar călăreţul privi drept înainte, pentru a evita orice altă discuţie. Ne-am întors în bastion şi am descoperit un alt drum care cobora spre oraş. Dar şi aici calea ne-a fost blocată de un călăreţ. Deja eram însoţite de un detaşament furios de soldaţi.

— Francezii au pătruns deja, şi până şi turcii. Ei vor lua totul. Nouă ce ne mai rămâne?

Ofiţerul rămase neclintit în timp ce bărbaţii se retrăgeau ţinându-se la distanţă. În orice caz, Nora înjură printre dinţi, mă apucă de braţ şi mă trase în spatele calului, târându-mă în jos pe cărare, în timp ce ofiţerul de cavalerie urla după noi şi gaşca de soldaţi chiuia încurajator.

Drumul trecea pe lângă rămăşiţele triste ale unui dom ducând într-o râpă adâncă ce se întindea până la suburbiile din afara Sevastopolului. Câte sute de ruşi trebuie să fi mărşăluit noapte de noapte, înainte de a îşi începe garda, de-a lungul aceleiaşi cărări înfricoşătoare, cu minţile copleşite de orele care aveau să urmeze, de plictiseală şi lovituri imprevizibile, de perspectiva accidentării sau a morţii. Acum, singurii ruşi rămaşi aici erau morţii. Strada era acoperită cu resturi de obuze şi ghiulele care trosneau sub paşii noştri, dar sunetele acestea erau, într-un fel, stranii, curate şi consolatoare, în comparaţie cu priveliştea caselor dărâmate, cadavrul unui bărbat care se târâse spre o intrare, încă unul aşezat frumos sprijinit de un perete, un cal mort întins pe-o parte cu burta sfâşiată colcăind de muşte.

— Încotro s-o apucăm? i-am strigat Norei. Cum vom reuşi să-i găsim?

Mi se părea un act de impudoare să vedem oraşul în asemenea stare, ca şi cum oraşul ar fi fost odinioară o femeie graţioasă drapată în ţesături fine, iar acum ni se deschidea organic, în toată goliciunea ei. Din case rămăseseră cadrele uşilor şi deschiderile ferestrelor, bisericile erau prăvălite şi înnegrite de foc, nu rămăsese intactă nici măcar o singură clădire, în timp ce vântul năvălea pe alei stârnind pietrişul şi gunoaiele şi izbindu-le de mormanele de moloz. Cu cât pătrundeam mai mult în oraş, cu atât străzile păreau tot mai înţesate cu soldaţi francezi şi turci care umblau cu prăzile sub braţe sau legate ghem la spate: fuste, cioburi de ceramică, icoane, instrumente de grădină, fotografii, scaune, până şi capete de pat. Într-o clipă de nebunie am avut impresia că e o atmosferă de sărbătoare.

Dincolo de putoarea fumului şi a carnagiului am simţit o pală de vânt neaşteptată, cu iz de mare, şi mi-am dat seama că trebuia să fi ajuns aproape de mare. Drumul devenea tot mai pustiu; nimeni nu mai căuta frenetic din casă în casă, nici măcar soldaţi aliaţi cu braţele pline de capturi nu mai ieşeau la iveală.

În realitate, căzuse un văl de tăcere şi câţiva bărbaţi stăteau înghesuiţi în jurul uşii de la intrarea într-o clădire vastă care părea, în toată grandoarea dărâmăturilor, să fi fost odinioară o instituţie publică.

Un ofiţer britanic stătea pe trepte cu mâinile ridicate.

— E spitalul, spuse el. Nu vreţi să intraţi acolo.

— Îl căutăm pe căpitanul Max Stukeley, zise Nora. L-aţi văzut cumva?

Nu am aşteptat să ni se răspundă. Înăuntru se vedeau rămăşiţele unui antreu grandios, un fragment de balustradă, capul fărâmat al unui heruvim de ipsos. Puţini din tabăra aliată care îndrăzniseră să pătrundă îşi acoperiseră nasul şi gura şi cercetau cu priviri scandalizate atrocitatea: doamna Seacole era acolo, un reporter cu un carneţel, doi ofiţeri, un medic englez. Eu şi Nora ne-am oprit să inspirăm, iar apoi i-am urmat înăuntru.

Capitolul cincisprezece

Derbyshire, 1844

Rosa mi-a dezvăluit cea din urmă taină a ei, într-o zi fierbinte, când uliţele erau căptuşite de praf, şi până şi muştele erau prea toropite de căldură ca să se mai ridice de pe rândurile de gard viu, iar cerul lichid se topea deasupra dealurilor ca o pernă de puf rotunjoară.

Eram amândouă apatice şi supărate una pe alta, pentru că ei îi venise ideea să mergem să înotăm, dar când ajunseserăm la marginea lacului din pădure, eu refuzasem să intru. Apa părea a fi răcoroasă şi curată, dar nu puteai fi niciodată sigur şi, exact când mi-am băgat degetele, un gândac de apă a tulburat suprafaţa apei, alunecând mai departe.

— Du-te tu să înoţi, eu o să mă uit, i-am spus.

— N-are nici un haz de una singură. Fac lucruri de una singură tot timpul când tu nu eşti aici. Ne-am putea întrece de la un capăt la altul, dacă ai intra cu mine.

— Abia ştiu să înot. Nu înot decât când mergem la mare.

— Să te văd atunci. Avântă-te.

— Max ar intra cu tine.

— Vreau să împărtăşesc lucruri cu tine ca să mă bucur din plin de prezenţa ta.

În cele din urmă ne-am depărtat de lac, de-a lungul cărării, străbătând pădurea de mesteceni şi ieşind dincolo pe vârful dealului.

— Încotro mergem până la urmă? am spus eu, exact când am ajuns gâfâind în vârf şi aveam sub ochi valea îngustă de pe cealaltă parte.

Rosa îşi răsucise părul într-un nod să lase vântul să îi bată pe ceafă, iar obrajii îi erau neobişnuit de roz. Privea drept

înainte, iar expresia chipului ei, încăpățânată și nervoasă în același timp, m-a neliniștit.

— Unde mergem? am întrebat eu din nou.

— Vei vedea.

— Mi-e foarte cald.

— Va fi răcoare unde mergem noi. Și oricum, nu mai e așa departe.

Dar mie mi s-a părut că a durat o veșnicie. Cărarea șerpuia printre ziduri uscate de piatră, până pe fundul văii, iar apoi dădea într-o dumbravă mititică prin care șopotea un pârâu peste pietre. Privind înapoi mi-am dat seama că ajunseserăm departe în vale și că va fi un urcuș dificil înapoi spre casă. Cărarea a continuat încă vreun kilometru până am ajuns într-un cătun mic, cu cocioabe de piatră, iar la stânga o casă mult mai mare, așezată la o distanță considerabilă, închisă cu ziduri înalte și porți zăvorâte, ceea ce desigur nu avea să constituie un impediment pentru Rosa.

— Vino, îmi spuse ea mergând până la capătul peretelui din stânga, iar în următoarea clipă își făcuse loc printr-o despărțitură între perete și cocioaba de alături. Ca de obicei, nu am avut încotro, așa că am urmat-o, și ne-am pomenit privind oblic spre casă, dintr-o latură a grădinii.

— Îi cunoști pe cei care locuiesc aici? am întrebat eu.

— Da.

— Mergem la ei în vizită?

— Am putea face și asta.

Casa era construită cu multă atenție, cu șase ferestre la etajul întâi și patru dedesubt, plasate câte două de-o parte și de alta a ușii albe de la intrare, sub o prispă mică unde se ajungea urcând trei trepte; o casă obișnuită amplasată în mijlocul unei grădini care poate fusese cândva bine aprovizionată, dar care era acum un amalgam de măciulii de maci, nemțișor de munte și răscoage care tocmai făceau semințe.

La toate ferestrele erau trase de tot obloanele.

— Sunt plecați, am zis eu.

— Asta cu siguranță.

Nu părea a fi în apele ei; nici nu se dusese țintă la ușa de la intrare, nici nu pătrunsese în acest spațiu privat alergând prin grădină. Pur și simplu stătea pe loc.

— Crezi că e cineva prin preajmă, să cerem un pahar cu apă? am spus eu. Mi-e foarte sete.

— Nu e nici un suflet aici. Nu-ți dai seama? Casa este încuiată.

— Am putea încerca.

De data aceasta porni pe lângă intrarea unui mic grajd, traversă o pajiște încâlcită pe care crescuseră păpădiile în legea lor, apoi pe lângă un leagăn vechi spânzurat de creanga unui măr și un povârniș care cobora spre râu.

— Unde pleci? i-am strigat eu.

Nu mi-a răspuns, ci a rămas ca o stană de piatră, privind în sus, spre casă.

Capitolul șaisprezece

Crimeea, 1855

În spital era un frig pătrunzător, pentru că ferestrele se spărseseră în timpul bombardamentului. În ultimele zile de asediu bărbații, tot mai grav răniți, trebuie să fi fost adăpostiți acolo și lăsați să moară pe saltele de paie, capre și târgi până ce nu a mai rămas un colț ocupat. Erau aliniați cu zecile, abandonați în timpul fugii disperate peste podul mobil: cei morți de mult, cei recent decedați și cei aflați încă în viață, stăteau unii peste alții, acoperiți de excremente și sânge, unii târându-se ca să se sprijine de stâlpi sau pereți, în încercarea de a se îndepărta de ceilalți, alții morți de atâta timp încât arătau precum cadavrul lui Newman în fața Redanului. Alții încă se zvârcoleau și urlau, cu gurile căscate de presiunea limbilor umflate.

Într-un capăt al camerei erau niște trepte care duceau în jos. Ne-am acoperit partea de sus a fețelor cu șalurile și ne-am croit drum pe podeaua lipicioasă de la sângele închegat. Și mai multe cadavre erau stivuite pe trepte, iar dedesubt era un spațiu încă și mai întunecos, luminat de câteva lumânări care pâlpâiau.

Într-un colț, un ofițer britanic stătea pe podea, cu picioarele întinse și cu spatele sprijinit de perete. Privirea lui adâncă, torturată a întâlnit-o pe a mea pe deasupra unui morman de cadavre. În brațe ținea trupul unei femei, iar în mâna încleștată lângă umărul ei, un plic mototolit. Femeia purta un șorț pătat peste o rochie albastră sfâșiată, iar capul ei era căzut pe spate, susținut de gâtul zvelt. Chipul îi era întors în sus, gura pe jumătate deschisă, ochii larg deschiși, iar părul blond atârna la pământ ca un drapel pe fundalul tunicii lui roșii.

Capitolul șaptesprezece

Sevastopol,
6 septembrie 1855

Iubirea mea, draga mea Mariella,

Scrisoarea asta cred că te va surprinde cu adevărat: în primul rând să primești vești de la verișoara ta Rosa, iar apoi să afli unde mă găsesc.

E seara devreme, într-o pivniță, de fapt, camera mea de dormit mai nou, care ar avea nevoie de atingerea magică a Mariellei, dat fiind că îi lipsește întru câtva confortul pe care mâinile tale știu să-l creeze atât de bine. Am fost trimisă de una dintre asistente să încerc să dorm – nici măcar nu îndrăznesc să o contrazic, cu toate că este de două ori mai scundă decât mine, de două ori mai lată și foarte înțepată. Stau la picioarele unor trepte, ținând hârtia aproape de lumină. Suntem acoperiți de fum în momentul ăsta și lumina de orice fel este de mare preț.

Dacă trimit răvașul acesta, Mariella, va fi dintr-un mare semn de slăbiciune și îmi pare rău. Ți-am promis că-ți voi scrie des, nu-i așa, iar scrisorile tale au sosit constant în fiecare săptămână. Dar mă aflu pusă în fața unei alegeri tranșante: tăcere sau minciuni.

Mi-am jurat un lucru: nu o voi bântui, nu o voi cicăli, o voi lăsa să creadă că pur și simplu am dispărut ca toți ceilalți morți ai Crimeii. Dar nu pot să îndur gândul că mă plângi sau că ești supărată pe mine că am dispărut fără un cuvânt. Așa că, iată, acesta este cuvântul. Războiul ăsta e iadul, de la cap la coadă. Iar acum am fost puțin prea îndrăzneață pentru binele meu și m-am pus într-o poziție în care nu mă mai poate ajuta nimeni.

Există o cale de ieșire, am urmărit cum s-a construit un pod care să ne lege de nordul orașului, dar nu pot traversa pentru că mă tot trage înapoi privelișteа taberei britanice. Trebuie să văd luminile focurilor de tabără și scânteierile scurte ale uniformelor stacojii. Îmi place să-mi imaginez că, deși nu vreau să facă asta, există o șansă ca Max, cel întreprinzător și curajos, să mă găsească și să mă aducă înapoi.

Am ajuns la capătul lumii, și este un capăt amar. În ciuda a ceea ce ți-am scris mai sus, am descoperit că nu-mi mai pot suferi propriul neam. Britanicii s-au avântat nepăsători în acest război, fără a lua în calcul consecințele și au continuat să omoare din obișnuință. Astfel încât, iată-mă, suportând consecințele. Am rămas fără nimic: doctori, bandaje, medicamente, dar răniții sunt în continuare aduși la noi din bastioane și clădirile distruse de obuze, iar noi nu îi putem trimite în altă parte și nici nu putem face ceva pentru ei. Holera face ravagii. Nu am apă curată. Sunt doar o mână pe care o poate ține un om care moare.

Am în minte imaginea fratelui meu vitreg și nesuferit Horatio, care își inspectează turnătoriile de plumb și cotrobăie într-o ladă cu muniție, cu degetele lui umede. Apoi scrie cu cerneală neagră: Sevastopol, *cere un preț exorbitant și expediază cutiile cu vaporul pe mare. Zac sub cerul care se rupe deasupra mea și mă gândesc că eu sunt Rosa, sunt nimic, nimic în afară de o bucățică de carne fragedă, țintă tocmai bună pentru unul din gloanțele lui Horatio.*

Ai venit la gară și mi-ai făcut cu mâna luându-ți rămas-bun, purtând pentru mine cea mai frumoasă bonetă a ta și cel mai curajos zâmbet. Dar ți-am văzut chipul dizolvându-se, ca unul din tablourile mele în acuarelă, și, în timp ce trenul pleca din gară, am știut că sunt iubită. Atunci contam pentru cineva.

Dar orice ai face, nu fi tristă și să nu ai regrete că nu m-am întors. Amintește-ți că a fost alegerea mea.

Te-ai căsătorit? Ești instalată confortabil în spatele ușii de stejar lăcuit a noii tale case? Te-a făcut fericită Henry, Mariella?

L-am văzut pe câmpul de luptă, poate ți-a povestit. Nu era deloc cel pe care îl știam noi. Mi-aș dori să știu că ești fericită. Pentru Henry ești o constantă. Știu asta pentru că m-am făcut vinovată de același gând. Dar tu îți dorești să fii o constantă?

Te-am privit furioasă – în trăsură, când ne întorceam după vizita de la spital, privirea din ochii tăi când te-ai întors spre mine – și sunt îngrozită și foarte curioasă să știu ce ar fi putut urma. Max a numit-o puterea acului. Mă impresionează, mi-a spus el, pentru că nu știu, și nici ea nu știe, de ce e capabilă dacă și-ar investi energia în altă parte. Ne-ai vrăjit pe amândoi să știi; am stat în cabana lui noaptea, în vacarmul de obuze, și am încercat să te invocăm.

Cred că voi trimite scrisoarea aceasta până la urmă. Cred că trebuie să o fac. Cunosc un ofițer care ar putea traversa apa, să se asigure că e trimisă în siguranță la Londra. Am crezut că pot îndura să dispar, dar descopăr că nu. E prea târziu, Mariella. Întind mâna spre tine, îți aud vocea, dar nu te găsesc.

Așa că mă las legănată de gândul că degetele tale îndemânatice vor desface plicul și vor scoate la iveală această pagină, că vei sta cu picioarele strâns lipite și cu spatele drept, dar aplecată ușor în față, așa cum faci când ești concentrată, că lumina se va reflecta în părul tău cu cărare pe mijloc, iar când vei termina de citit, vei împături scrisoarea în poală și vei începe să coși din nou.

Dar pentru o clipă în plus voi exista, cred, în fiecare din cusăturile tale impecabile,

Rosa

Capitolul optsprezece

Derbyshire, 1844

Spatele casei vechi, pătrate avea uși franțuzești care dădeau spre terasa de piatră. Rosa a mers direct spre ele și și-a lipit chipul de sticlă.

— Obloane, din nou, a spus ea. Ți-am zis. Nu sunt aici.

Apoi a bătut în fereastră.

— Ce faci? Ar trebui să plecăm. Cineva va veni curând.

Am încercat să o trag după mine, dar a început să lovească fereastra cu atâta energie încât am crezut că o va sparge. În cele din urmă s-a dat bătută, a alergat către râu, și-a aruncat ghetele, și-a dat jos ciorapii, i-a aruncat alături și a plonjat în apă.

— Rosa, ce faci? Ai grijă să nu te tai la picioare. Ce căutăm aici? E casa cuiva...

Când era la jumătatea râului s-a întors spre mine, cu fustele în mâini și chipul alb, și s-a schimonosit de durere.

— Casa mea. Asta a fost casa mea. Camera tatei unde obișnuia să citească e cea din capăt.

M-am întors să privesc ferestrele scânteind și vopseaua prăfuită.

— Când a murit, casa a fost moștenită de un oarecare nepot, așa că eu și mama a trebuit să plecăm, deși el vine în nord doar o dată pe an să vâneze și nu se bucură să mă vadă atunci, îți zic eu. Alteori nu pot intra în casă de fiecare dată când vin. Trebuie s-o fac doar cu imaginația. Deschid ușa de la intrare și stau în hol, adulmec podeaua lustruită, îi văd pălăria la intrare și bastonul sprijinit de perete și deschid trântind ușa de la biroul lui, dar nu pot merge mai departe de atât. Nu îl pot vedea, pentru că de fapt nu e acolo.

Ne-am privit îndelung în ochi. Durerea ei era de nesuportat, pentru că acum o cunoşteam atât de bine, încât durerea ei devenea propria mea suferinţă. S-a întors cu spatele şi a început să lovească apa până când ea însăşi a devenit o nălucă de păr fluturând şi picături de apă.

O vreme mi-am muşcat buzele, întrebându-mă ce să fac. Apoi m-am îndreptat spre ghetele ei, i le-am aşezat ordonat una lângă alta, i-am scuturat ciorapii care păstrau încă din căldura pielii ei şi i-am întins. În cele din urmă, mi-am scos şi eu încălţările şi ciorapii şi am băgat un picior în râu. Mă înţepau pietre ascuţite şi apa era neaşteptat de rece.

Ea râse şi plonjă spre mine apucându-mă de mână. Apoi mă trase tot mai adânc şi se agăţă de mine, ţinându-mă strâns la piept în timp ce apa curgea pe lângă noi, târându-ne tivurile rochiilor. Obrajii uzi ni s-au lipit şi mâinile ni s-au încleştat în timp ce ea mă conducea într-un dans sălbatic, până când nu am mai văzut altceva decât stropii de apă, cerul care se rotea şi ochii ei încântaţi, flămânzi.

Mulțumiri

Urmează o selecție foarte restrânsă a cărților consultate... Prima carte care mi-a stârnit interesul față de Florence Nightingale, când eram foarte mică, a fost: *Florence Nightingale, an Adventure from History* de la editura Ladybird Books. Am continuat cu biografia lui Florence Nightingale Constable scrisă de Cecil Woodham-Smith, la care autoarea adaugă propria introducere pasionantă despre Războiul Crimeii: *The Reason Why: Behind the Scenes at the Charge of the Light Brigade* (editura Constable). Un studiu mai recent, *The Nightingales: The Story of Florence Nightingale and her Remarkable Family* de Gillian Gill, apărută la editura Hodder & Stoughton, oferă o perspectivă mai detaliată asupra relațiilor de familie și de prietenie ale lui Florence Nightingale, în timp ce Hugh Small, în *Florence Nightingale Avenging Angel* (editura Constable), investighează motivele care au dus la căderea nervoasă suferită de ea la întoarcerea din Crimeea. În cartea sa Florence Nightingale, *Letters from the Crimea* (editura Mandolin), Sue M. Goldie ne oferă detalii și observații despre ce se petrecea în culisele spitalelor și ne îndrumă spre o seamă de relatări la prima mână, pline de detalii, povestite de surori medicale și călătoare. Autobiografia lui Mary Seacole, *Wonderful Adventures of Mrs Seacole in Many Lands* (editura Penguin), constituie, la rândul ei, o relatare la prima mână foarte colorată despre război. Alte biografii care mi-au servit drept puncte de plecare sunt: *Barbara Leigh Smith Bodichon* de Pam Hirsch (editura Chatto & Windus), *Elizabeth Garrett Anderson* de Jo Mantons (editura Methuen), *Richard Monckton-Milnes* de James Pope-Hennessy (editura Constable) și *Keats* de Andrew Motion (editura Faber & Faber).

Relatările la prima mână și studiile istorice despre Războiul Crimeii sunt în număr foarte mare. Cartea lui Trevor Royle, *Crimea* (editura Little, Brown & Co), mi-a oferit o imagine a contextului și bibliografie completă, iar cele două relatări ale unor participanți direcți pe care le-am folosit cel mai mult au fost cea a lui Russell, *Despatches from the Crimea* (editura André Deutsch), și a lui Tolstoi, *Povestiri din Sevastopol*, apărută la editura Methuen. Pentru partea de context victorian, m-am documentat citind *Victoria's Heyday* de J.B. Priestley (editura Penguin), *The Victorians* a lui A.N. Wilson (editura Hutchinson) și *Victorian London* a Lizei Picard (editura Weidenfeld & Nicolson). Detaliile despre brodat au fost culese din *An Encyclopedia of Needlework* de Thérèse de Dillon (editura Mulhouse) pe care am moștenit-o de la bunica mea.

În final, aș dori să le mulțumesc lui Helen Garnons-Williams și lui Mark Lucas pentru observațiile riguroase și sfaturile neprețuite, lui Peter Cawley, Fred Groom și Steven Irwin pentru informațiile oferite și lui Charonne Boulton pentru că m-a însoțit în călătoria în Crimeea.